

XXXIX. 19.

Ročník **XXXIX.**

Cena 50c.

Cena v tuhé vazbě vázaný 65c.

Kr 21/3
KNIHOVNA

ěci, které děsí.

ysle pro bázlivé vzrušení jest velmi známou a zakusili jsme ochyby všichni. Jistě se můžeme pamatovati, že jako dětem ásla rozčilením při zmínce o smyšlených věcech jako jsou: iové. Když jsme vyspěli, tyto dětské obavy přirozeně zmišlenek, než není-li to skutečností, ač snad neradi to doznáě neb více bezdůvodně vedraly se na jejich místo?

v, kterou se i mysl dospělých lidí někdy obírá, jest obava, našim vnitřním ústrojím v těle. Tato obava může i nemusí být výsledkem obrazotvornosti, než to, že tu obava stává, skutečná a normální. Zdravý muž neb žena nemá vědomí, mí, že v těle jejich se nalézají nějaká vnitřní ústrojí neb posti zdravá osoba neví a nepředstavuje si, že má buď srdce, neb jiné vnitřní ústrojí. Důvod pro to jest ten, že tato ú-

strojí pracují samočinně a souladně, jak příroda určila.

V okamžiku, jakmile si uvědomíme, že máme tyto vnitřní orgány a pociťujeme jejich bytí vznikne silná pravděpodobnost, že není vše tak, jak by mělo být a tu nutno nám k tomu hleděti, by tato nepravidelnost, byť byla nepatrnou, byla napravena. K dosažení toho účele doporučuje se starý, dobou vyzkoušený bylinný lék a tím jest Dra. Petra Hoboko. Jest to mírná, bylinná sloučenina, obsahující jen takové přísady, které tělu prospívají, bez ohledu na to, jaká tu snad nepravidelnost aneb zda tu skutečně jaká jest. Hoboko skytá odlehčení a pohovu mysl i tělu. — Tisíce lidí k poznání tomu dospělo.

Trpěla po ka-
Chicago, Ill.,
Dr. Peter Fahrney &
Ctění pánové!— Se
Vám oznámí, co Hobo
Trpěla jsem žaludeční
na levé straně a potra
la, působila mi hrozná
se s mnoha lékaři, vša
nepomohl. Až teprve,
Hoboko, zbavila jsem s
se nyní úplně zdravou
chutná bez obavy, že n
každému, kdo churaví,
S veškerou úctou,
9339 Evans Avenue.

Praví, že jest
Plymouth, F
Dr. Peter Fahrney &
Ctění pánové!— Dov
tímto o jednatelství Ho
jinu. Zkušební láhvičky
nal měly zázračný vý
více jak rok chorobou
jsem mnoho různých
však po užívání Hobok
Každý, kdo užíval H
zázračné. Přeji Vám ve
Váš upří
845 W. Main Street.

JAN BUCER.

se co báječný lék.

, Minn., 14. ledna, 1914.
ey & Sons, Chicago, Ill.
Vložené shledáte \$— ku
átku Vašeho účtu za Ho-
byl u Vás objednal. Lék
báječně. Naše dcera byla
atrného zdraví od té doby
operaci — v červenci m-
ik co využila několik l-
tak, jak nikdy před tím.
ce povděční za to, co u-
naši dceru. Poroučíme se
dokonalé účty

Josef Vodraska.

o o o
kla operaci.

g. Pa., 21. června, 1914.
ey & Sons, Chicago, Ill.
— Vaše Hoboko dokázalo
cenu. Jistě paní McCovan
jejím lékařem, by se po-
Měla stát \$150. Byl jí
by užívala Hoboko, které
ový obrat, že operace ne-
ší se nyní velice dobrému
a se zmíní o mnoha jí-
sde Vaše Hoboko proká-

v plné účtě,

A Rebzinsky.

Dra. Petra Hoboko, ten starý, dobou vyzkoušený, bylinný lék vykazuje nepřetržitý a nepřekonaný rekord úspěchů co prostředek proti všem nepravidelnostem a poruchám tělesné soustavy. Tisíce vystavilo vysvědčení vysoké hodnoty toho léku.

Ježto Dra. Petra Hoboko není přivedeno na trh prostřednictvím velkoobchodu, není k dostání v lékárnách. Zvláštní jednatelé ho dodávají obecnstvu, aneb může být objednáno přímo od výrobců.

Osoby, v jichž sousedství se dosud žádný jednatel Hoboka nenalézá a rády by učinily zkoušku s tímto proslulým bylinným lékem, nechť využijou příležitosti naší

ZVLÁŠTNÍ NABÍDKY

a objednájí zkušební bedničku toho léku, jež obsahuje dvanáct 35c láhviček za zvláštní cenu \$2.00. —
Píšte vždy na

DR. PETER FAHRNEY & SONS CO., 19—25 So. Hoyne Ave., CHICAGO, ILL.

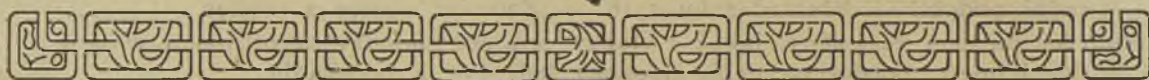
VÝSTAVA PANAMSKO PACIFICKÁ V SAN FRANCISKU, CALIFORNIE ROKU 1915.
Zátoka San Francisco s ostrovy v pozadí.

VÝSTAVA PANAMSKO CALIFORNSKÁ V SAN DIEGU ROKU 1915.

Třída Prado vedoucí středem celé výstavy, věž a kopule budovy státu Californie v pozadí, po pravé straně pořadí výstavních paláců.

AMERIKÁN

Národní Kalendář

NA ROK

Se 251 vyobrazeními vážného i žertovného obsahu.

ROČNÍK XXXIX.

CHICAGO, ILLINOIS.

Nákladem a tiskem Aug. Geringera, 541 W. 12th Street.

OBSAH:

Titulní obrazy: Výstava Panamsko-Californská v San Diegu r. 1915.	
Výstava Panamsko Pacifická v San Franciscu r. 1915.	
Kalendář roční. — Letopisná znamení a čísla. — Pohyblivé svátky. — Čtyři roční období. — Přehled roku 1916. — Zatmění slunce a měsíce	3
Rubriky měsíční se jmény, jakož i vložky pro poznamenávání příjmu a vydání domácnosti, ukázky na nebi, židovský kalendář a pořekadla	4
Seznam jmen dle abecedního pořádku a kdy připadají	28
Kalendář pamětihodných událostí velikých mužů a výtečníků českých	30
Kladení základního kamene Sirotčince u Česko-Národního hřbitova 29. května, 1915. — Slavnost "Zdobení hrobů" na Čes. Nár. hřbitově, 29. května 1915. (Dva obrazy.)	32
Nepřítelkyně mužů. Napsala M. Ir. Folková-Bělohlová. S 5 původními ilustracemi a podobou autorky.	33
Obrázek z ulice. Báseň. — A. Sirá-Tvrzická.	66
Na Petříně. Báseň. — J. Z. Durdil.	66
Perný den pana Baciánka. Histor. z čes. amer. života. Napsal Al Janda. (S podob.)	67
Pomněnka. Báseň. — Jos. Bezděka.	101
Odjezd do vlasti. — Napsal Fr. Veverka.	102
Fialka. Báseň. — Jos. Bezděka.	116
Za otrockou svobodu. Obrázek ze života texaského, z dob Občanské války. — Napsal Jos. Buňata. (S podobou autorovou.)	117
Sníh. — Alešova ilustrace.	129
Dlouhá varta. Obrázek z filipínského života. Napsal M. Mašek. (S podob. autora.)	153
Věren. Povídka. Napsal Bedřich Moravec.	165
Růže. Báseň. — Jos. Bezděka.	186
Ve stínu šibenice. Obr. z báňské osady coloradské. Napsal Frank Peřina.	187
Čert u Kamence. Báseň. — Jos. Kasl.	199
Matčina píseň kosmická. Báseň. — A. Sirá-Tvrzická	200
Pro smutné chvíle. S 29. vyobrazeními.	201
Pardon! Báseň. — Naps. Jos. Bezděka.	216
Vzpomínky životopisné k našim podobiznám (20).	217
El Dorado. Jak vznikla báj o neexistující zemi zlata. Napsal V. Petrželka.	220
Carnegiova komise na odměňování hrdinských činů (s vyobrazením).	223
Z písemní pozůstalosti Pavly Čechové.	224
Armáda Spojených Států jako kariéra (s 3 ilustracemi).	227
Hrdinové dějin severo-amerických Indiánů. Naps. Lou W. Dongres. (S 19. ilustr.)	240
Co jest štěstí? Naps. M. Ir. Folková-Bělohlová.	256
Osada Astorská na Long Island, N. Y. Naps. J. Spurná. Se 4. illust. a pod. autorky.	257
Paměti českých osadníků v Americe. (S podobiznami). Od str. 261 až do 279, a to: Jan Nový z Ennis, Tex.; Jakub Chesák z Newburg, Wis.; Martin Houf z Mosinee, Wis.; Tomáš Kovářík, Crete, Neb.; Josef Čiha st., Solon, Iowa; Vilém Boháček, Wilber, Nebr.; Tomáš Schlais, Medford, Wis.; F. J. Vaníček, Clarkson, Neb.	
Panamský průplav. Naps. R. Jaromír Pšenka. (Se 4. ilustracemi.)	279
Dvě výstavy roku 1915. Naps. R. Jar. Pšenka. (Se 6. ilustr.)	286
Katastrofa na řece chicažské. Naps. Jos. St. Mach. (Se 138 ilustr.)	295
Všelicos z Algonquinu. Napsala Vlastička Adélka Vrázová. (S ilustrací.)	314
Jak uctila česká Amerika památku Husevu v jub. roce 1915. (S ilustrací.)	321
Nový český Sirotčinec blízko Čes. Nár. hřbitova.	324
Balíčková pošta. (Z úředních pramenů z r. 1915.)	324
Počet obyvatelů hlavních měst Spojených Států.	328
Počet obyvatelů států a území ve Spoj. Státech.	329
České písničky: Na jednom poli. — Pásla má milá. — Na lávce nad potokem. — Na tom našem dvoře. — Na tom pražském mostě.	332
Poštovní sazby	335
Zákonité svátky v Unii.	339
Výživná hodnota zelenin. — Položky v mírách kuchařských.	341

Kalendář roční.

V roce 1916 počítá se:

od stvoření světa dle Calvisiusa.....	5865	od vynalezení knihtiskařství.....	476
od stvoření světa dle počtu židovského.....	5676	od objevení Ameriky.....	424
od vystavění města Říma.....	2669	od zavedení kalendáře gregoriánského.....	334
od zavedení kalendáře Juliánského.....	1961	od vynalezení dalekohledu.....	307
od sboření Jerusalema.....	1846	od uzavření míru westfálského.....	268
od začátku stěhování národů.....	1541	od vynalezení parostrojů.....	218
od konce říše západořímské.....	1440	od zavedení kalendáře opraveného.....	216
od útěku Mohamedova (tur. počítání).....	1333	od prohlášení samostatnosti Spoj. Států.....	140
od počátku křížáckých válek.....	820	Opravený kalendář zaveden ve Spojených	
od vynalezení prachu a střeliva.....	536	Státech 21. zářím 1853, kdy poručeno	
		bylo místo 11. září psáti a čítati 21. září.	

Letopisná znamení a čísla.

Nedělní písmeno.....	D.	Římský počet.....	14
Zlaté číslo.....	16	Juliánský letopočet.....	6629
Epakty.....	XXVI	Židovský letopočet.....	5676-77
Sluneční kruh.....	20	Mohamedánský.....	1334-1335

Pohyblivé a stálé svátky.

Sv. tři králů.....	6. ledna	Velikonoční neděle.....	23. dubna
Neděle Septuagesima.....	20. února	Na nebevstoupení Páně.....	3. 1. června
Neděle Sexagesima.....	27. února	Svatodušní neděle.....	11. června
Neděle Quinquagesima.....	5. března	Neděle sv. Trojice.....	18. června
Úterek masopustní.....	7. března	Božího Těla.....	22. června
Popeleční středa.....	8. března	Všeobecné posvěcení chrámu.....	15. října
Květná neděle.....	16. dubna	První adventní neděle.....	3. prosince
Zelený čtvrtek.....	20. dubna	Vánoční hod v pondělí.....	25. prosince
Velký pátek.....	21. dubna		

Čtyry roční období.

Jaro počíná	20. března 1916 v 5 hod. 47 m. večer.	Trvá	92 dní, 15 hod. 33 min.
Léto „	21. června „ v 1 „ 24 m. odpo.	„	91 „ 16 „ 40 „
Podzim „	23. září „ v 4 „ 14 m. ráno.	„	90 „ 20 „ 40 „
Zima „	21. pros. 1916 v 10 hod. 59 m. večer.	„	89 „ 19 „ 7 „
Úhrnem 366 dní.			

Přehled roku 1916.

Masopust trvá od 7. ledna do 8. března; tedy 8 týdnů a 4 dny. Začátek postu 8. března.	Konec postu dne 22. dubna a trvá 46 dní. Mezi vánocemi a popel. středou jest 73 dnů.
--	--

ZATMĚNÍ.

V roce 1916 bude pět zatmění, tři slunce a dvě měsíce.

1.) Částečné zatmění měsíce dne 19.-20. ledna. Viditelné v Severní Americe a ve větší části Jižní Ameriky a v části v nejzápadnějších končinách Evropy a východních částech Asie.

2.) Úplné zatmění slunce dne 3. února. Viditelné v Severní Americe, v severozápadních částech Jižní Ameriky, v Jihozápadní Evropě a v nejzápadním severozápadu Afriky. Stezka úplnosti projde nejzápadnější částí Jižní Ameriky a ostrovy Azorskými.

3.) Částečné zatmění měsíce ve dnech 14. a 15. července. Viditelné povšechně v Severní a Jižní Americe a v části západní Evropy a v Africe.

4.) Kruhovitě zatmění slunce dne 30. července. Neviditelné. Viditelné v Australii, na Novém Zeelandu, ve Východní Indii a na Filipínách.

5.) Částečné zatmění slunce 24. prosince. Neviditelné. Viditelné v Jižním oceanu.

Jitřenky a večernice.

Dobropán (Merkur) bude večernicí kolem 20. ledna, 12. května a 9. září, a jitřenkou kolem 1. března, 29. června a 20. října.

Krásopaní (Venus) večernicí až do 3. července; potom jitřenkou zbytek roku.

Králomoc (Jupiter) večernicí až do 1. dubna; potom jitřenkou až do 23. října; a pak večernicí až do konce roku.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Sobota	Nový rok	Nový rok		7 24	4 42	3 27
První neděle po Novém roce. Délka dne 9 hodin 18 minut.						
2 Neděle	Makaria	Abela a Seta		7 25	4 43	4 44
3 Pondělí	Jenovify	Enocha		7 25	4 44	5 57
4 Úterý	Tita biskupa	Isabelly		7 25	4 45	západ
5 Středa	Telesfora	Simeona		7 25	4 46	5 26
6 Čtvrtek	Sv. Tří Králů	Zjevení Páně		7 25	4 47	6 46
7 Pátek	Luciana	Melanie		7 25	4 48	8 4
8 Sobota	Erharda	Erharda		7 25	4 49	9 16
Druhá neděle po Novém roce. Délka dne 9 hod. 24 minut.						
9 Neděle	Basiliše	Marciala		7 25	4 50	10 26
10 Pondělí	Agatona	Pavla Poust.		7 24	4 51	11 32
11 Úterý	Hygina	Matildy		7 24	4 52	ráno
12 Středa	Proba	Reinholda		7 24	4 53	0 37
13 Čtvrtek	Leoncia	Hilaria		7 24	4 54	1 41
14 Pátek	Felixa	Felixa		7 23	4 55	2 44
15 Sobota	Pavala Poust.	Maura		7 23	4 56	3 45
Třetí neděle po Novém roce. Délka dne 9 hodin 33 minut.						
16 Neděle	Jména Ježíše	Vladimíra		7 23	4 57	4 43
17 Pondělí	Antonína pou.	Franklin nar.		7 22	4 58	5 35
18 Úterý	Prisky	Prisky		7 22	4 59	6 23
19 Středa	Kanuta	Sáry		7 21	5 1	vých.
20 Čtvrtek	Fab. a Šebest.	Fab. a Šebest.		7 21	5 2	5 28
21 Pátek	Anežky	Anežky		7 20	5 3	6 32
22 Sobota	Vinc. a Anast.	Vincence		7 20	5 4	7 36
Čtvrtá neděle po Novém roce. Délka dne 9 hodin 44 minut.						
23 Neděle	Zasnoub. P. M.	Emerana		7 19	5 5	8 39
24 Pondělí	Timotea	Timotea		7 18	5 6	9 43
25 Úterý	Obr. Pavla	Obr. Pavla		7 17	5 8	10 50
26 Středa	Polykarpa	Polykarpa		7 17	5 9	11 59
27 Čtvrtek	Jana Zlatoúst.	Jana Zlatoúst.		7 16	5 10	ráno
28 Pátek	Karla Velkého	Karla Vel.		7 15	5 11	1 10
29 Sobota	Františka Sal.	McKinley nar.		7 14	5 12	2 24
Pátá neděle po Novém roce. Délka dne 9 hodin 58 minut.						
30 Neděle	Martiny p.	Adelgundy		7 14	5 14	3 37
31 Pondělí	Petra Nol.	Virgila		7 1	5 15	4 43

Čtvrti měsíce.

- Nový měsíc dne 4. v 10 hod. 45 min. večer.
- První čtvrt dne 11. v 9 hod. 33 min. večer.
- Úplněk dne 20. ve 2 h. 29 min. ráno.
- Poslední čtvrt dne 27. v 6 hod. 35 m. večer.

Domnělá povětrnost

1. až 4. velmi studeno; 5. až 8. zamračeno a sněh; 9. až 12. jasno a mírněji; 13. až 17. silné větry; 18. až 23. jasno a studeněji; 24. až 26. poprašky sněhové; 27. až 31. bouřlivo.

Dne přibývá od 9 hod. 17 min. do 10 hod. 2 min.

Židovský kalendář.

6. ledna první šebat; 20. 15. šebat.

Porekadla.

Je-li teplo v lednu, sahá bída ke dnu.
Pakli leden mokrý bývá, jistě vína nedolívá.
Za mlhavým lednem plíží se mokré jaro.
V lednu-li hrom se ozývá, očekávat lze hojnost vína.
Je-li teplý leden, z korce mandel jeden.
Na Nový rok, o slepičích krok, na Tří krále o skok dále, na Hromnice o hodinu více.

Jaké počasí je který den od vánočního Božího hodu do Tří králů, takové bude každý měsíc v roce.

Jména Ježíš, ke kamnům nejbliž.

Na sv. Pavla: Když je voda v koleji, šetřte v žlabě ojedl (píce, nebo zima potrvá dlouho).

Dobrá sanice, koňská smrt.

Velký sněh, malá voda.

Na sv. Pavla na víru obrácení (25.) mlha — příjdou nemoci.

Roste den, roste i zima. Slunce svítí na mráz.

LEDEN.

Den	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

ČESKO-AMERICKÝ DOPISOVATEL jest v každé domácnosti téměř nepostrádatelná kniha, ve které jest velký výběr návodů ku správnému sestavení všech společenských dopisů, psaných anglicky i česky, různých obchodních a právních listin dle amerických zákonů. Cena bohaté a cenné této knihy v plátěné vazbě jest \$1.25, poštou \$1.30. Aug. Geringer, 541. W. 12th St., Chicago, Ill.

Dni a týdny.		SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce	Čtvrti měsíce.	
		Katolíků	Protestantů						
1	Úterý	Ignáce	Ignace		7 12	5 16	5 42	Nový měsíc dne 3. v 10 hod. 6 min. dopol	
2	Středa	Hromnic	Obět' Páně		7 11	5 17	6 29	První čtvrt' dne 10. v 4 hod. 40 min. odp.	
3	Čtvrtek	Blažeje	Blažeje		7 10	5 18	západ	Úplněk dne 18. v 8 h. 29 min. večer.	
4	Pátek	Veroniky	Veroniky		7 9	5 20	6 50	Poslední čtvrt' dne 26. ve h. 24 min. ráno.	
5	Sobota	Háty	Agáty		7 8	5 21	8 2		
Šestá neděle po Novém roce. Délka dne 10 hodin 13 minut.									
6	Neděle	Doroty	Doroty		7 7	5 22	9 12	Domnělá povětrnost 1. a 2. silný sníh; 3. až až 8. studená vlna; 9. až 13. částečně zamračeno; 14. až 18. mírněji a obleva; 19. až 21. jasno a studeněji; 22. až 24. blizzardy; 25. až 29. jasné a pěkně. —	
7	Pondělí	Romualda	Reinharta		7 6	5 23	10 20		
8	Úterý	Jana z M.	Šalamouna		7 5	5 25	11 26		
9	Středa	Apoleny	Apoleny		7 4	5 26	ráno		
10	Čtvrtek	Skolastiky	Školastiky		7 2	5 27	0 31		
11	Pátek	Evroziny	Evroziny		7 1	5 28	1 35		
12	Sobota	Lincolna	Lincolna		7 0	5 29	2 36	Dne přibývá od 10 hod. 6 min. do 11 hod. 13 min.	
Sedmá neděle po Novém roce. Délka dne 10 hodin 29 minut.									
13	Neděle	Jordana	Benigna		6 59	5 31	3 30	Židovský kalendář. 5. února 1. Adar, 18. února 14. Adar malý Purim.	
14	Pondělí	Valentina	Valentina		6 58	5 32	4 18		
15	Úterý	Faustina	Faustina		6 56	5 33	5 0	Pořekadla. Únor bílý, pole silí. Pakli se bouřkami v únoru rohy býkovy nevíkají, nelze se dobrého roku nadít. Když tě komár v únoru za uchem zašmírá, poběhneš v březnu jistě ke kamnům s ušima. Větrové severní ku konci února zvěstují úrodný rok. Nechce-li severní vítr v únoru váti, v dubnu se to musí jistě státi. Je-li v únoru zima a sucho, bývá prý horký srpen. Tmavé hromnice, sedlák ka radost; jasno-li ale, snaží ještě. Masopust na slunci, pomlázka za kamny. O hromnicích musí skřivan vrznout, kdyby měl zmrznout. Na sv. Valentina 14. nenasažuj husy, nebudou dobrá housata.	
16	Středa	Juliany	Juliany		6 55	5 34	5 36		
17	Čtvrtek	Šimona	Konstancie		6 53	5 36	6 5		
18	Pátek	Konkordie	Konkordie		6 53	5 37	6 31		
19	Sobota	Konráda	Gabína		6 51	5 38	vých.		
Neděle Septuagesima. Délka dne 10 hod. 45 minut.									
20	Neděle	Eleuthera	Oldřicha		6 50	5 39	7 35		
21	Pondělí	Eleonory	Eleonory		6 48	5 40	8 40		
22	Úterý	Washingtona	Washingtona		6 47	5 42	9 50		
23	Středa	Eberharda	Serenia		6 45	5 43	11 1		
24	Čtvrtek	Přestupný den	Přestupný den		6 44	5 44	ráno		
25	Pátek	Matěje ap.	Matěje		6 43	5 45	0 14		
26	Sobota	Walburgy	Viktorina		6 41	5 46	1 26		
Neděle Sexagesima. Délka dne 11 hod. 5 minut.									
27	Neděle	Alexandra	Lesky		6 40	5 48	2 33		
28	Pondělí	Leandra	Leandra		6 38	5 49	3 33		
29	Úterý	Romana	Romana		6 37	5 50	4 21		

"PÍSNĚ OTROKA." Sensační báseň od Svatopluka Čecha, která dočkala se 16 vydání, způsobila nevidaný rozruch a vzbudila i pozornost vládních kruhů. Cena 25c K dostání u A. Geringera, 541 W. 12th St., Chicago.

ÚNOR.

Den	DOMÁCÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					

KOSMETIKA čili nauka o pěstování krásy tělesné. Neocenitelný rádce pro každého, jmenovitě pro dámy, jež by si rády svěžest a krásu uchovaly. Sepsal Dr. Otakar Zuna. — Cena 35c, poštou 40c. — K dostání u Aug. Geringera, 541 W. 12th St. Chicago, Ill. —

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíc	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíc	Čtvrti měsíce.
	Katolíků.	Protestantů.					
1 Středa	Albíny	Zal. J. Č. Bratří		6 35	5 51	5 1	Nový měsíc dne 3. v 9 hod. 58 min. več.
2 Čtvrtek	Simplicia	Jana Wesl.		6 34	5 52	5 34	První čtvrt dne 11. v 0 hod. 33 min. odp.
3 Pátek	Kunhuty	Kunhuty		6 32	5 53	6 2	Úplněk dne 19. v 11 hod. 27 min. dopol.
4 Sobota	Kazimíra	Kazimíra		6 31	5 54	západ	Poslední čtvrt dne 26. v 10 hod. 22 m. ráno.
Neděle Quinquagesima. Délka dne 11 hod. 23 minut.							Domnělá povětrnost 1. až 4. studeno a bouřливо; 5. až 8. dešť nebo sníh; 9. až 13. jasno a mírněji; 14. až 17. silné povětrí; 18. až 22. jasno a příjemně; 23. až 27. mživo; 28. až 31. mírně. Dne přibývá od 11. hod. 16 min. do 12 hod. 37 min. Židovský kalendář. 6. března 1. Adar II; 16. března 11. Adar, půst Esther; 19. března 14. Adar purim; 19. března 15. Adar sušan purim. Porekadla. V březnu prach co zlato a stříbro, ale sníh bývá pro osení jed. Mrzne-li v den čtyřiceti mučedníků, mrzne ještě po čtyřicet nocí. Mrzne-li v den sv. Gertrudy, trvá zima ještě čtyřicet dní. Svítlí-li slunce v den zvěstování Panny Marie, lze očekávatí úrodný rok. Březen bez vody, duben bez trávy. Kolik březnových mlh, tolik červencových lijáků, Březen, za kamna vlezem; duben, ještě tam budem; máj, vyženeme kozy v háj. Studený březen, studený duben, mokrý máj, bude v stodole ráj. Na sv. Josefa, vyskočí beran na vršekap oděkuje hospodáři. Na sv. Rehoře, čáp přeletí přes moře, žába hubu otevře, líný sedlák, který neofe (12).
5 Neděle	Bohumila	Fridolina		6 29	5 55	7 57	
6 Pondělí	Bedřicha	Bedřicha		6 28	5 56	9 7	
7 Úterý	Masopustní	Tomáše		6 26	5 57	10 14	
8 Středa	Popeleční	Popeleční		6 24	5 59	11 19	
9 Čtvrtek	Františky	Crhy a Strach.		6 23	6 0	ráno	
10 Pátek	40 mučedníků	Alexandra		6 21	6 1	0 21	
11 Sobota	Konstantina	Dobromila		6 19	6 2	1 19	
První neděle v postě. Délka dne 11 hod. 43 minut.							
12 Neděle	Řehoře p.	Řehoře		6 18	6 3	2 11	
13 Pondělí	Rosiny p.	Růženy		6 16	6 4	2 56	
14 Úterý	Matildy	Matildy		6 15	6 5	3 34	
15 Středa	Longina	Dluhoše		6 13	6 6	4 5	
16 Čtvrtek	Heriberta	Jindřicha		6 11	6 7	4 33	
17 Pátek	Patrika	Gertrudy		6 10	6 8	4 58	
18 Sobota	Eduarda	Edvarda		6 8	6 9	5 21	
Druhá neděle v postě. Délka dne 12 hod. 6 minut.							
19 Neděle	Josefa p.	Josefa p.		6 6	6 11	vých.	
20 Pondělí	Jáchyma	Jáchyma		6 5	6 12	7 37	
21 Úterý	Benedikta	Benedikta		6 3	6 13	8 49	
22 Středa	Oktaviana	Jiřího z Pod.		6 1	6 14	10 3	
23 Čtvrtek	Otty	Eberharda		6 0	6 15	11 16	
24 Pátek	Gabriela	Gabriela		5 58	6 16	ráno	
25 Sobota	Zv. P. Marie	Vtěl. Páně		5 56	6 17	0 25	
Třetí neděle v postě. Délka dne 12 hod. 21 minut.							
26 Neděle	Eman.	Eman.		5 55	6 18	1 27	
27 Pondělí	Ruperta b.	Ruperta		5 53	6 19	2 18	
28 Úterý	Guntrama kr.	Eustacha		5 51	6 20	3 0	
29 Středa	Eustacha	Jetřicha		5 50	6 21	3 35	
30 Čtvrtek	Kvirina	Zosina		5 48	6 22	4 5	
31 Pátek	Kvidona	Bohuvěra		5 46	6 23	4 30	

BŘEZEN.

Den	DOMACÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		§	ct.	§	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

BONAPARTŮV POBOČNÍK, od Alexandra Dumase, přel. Václav Petrželka. Již samotné jméno slavného franc. spisovatele a romanopisce, je dostatečným doporučením a zajisté, že všechny čtenáře bude zajímati vyprávění o romantických osudech Rolanda, hrdinného pobočníka velikého císaře Francouzů, Napoleona Bonaparte. Kniha o 378 str. vázná v tuhých deskách 75c s poštovní dobůvkou 85c.

Dni a týdny.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Sobota	Hugona bisk.	Theodora		5 45	6 24	4 53
Čtvrtá neděle v postě. Délka dne 12 hod. 39 minut.						
2 Neděle	Frantr z P.	Theodosia		5 43	6 25	5 18
3 Pondělí	Richarda	Richarda		5 41	6 26	západ
4 Úterý	Isidora	Brože		5 40	6 27	9 2
5 Středa	Čeňka	Emilie		5 38	6 28	10 7
6 Čtvrtek	Celestina	Buška		5 36	6 29	11 8
7 Pátek	Heřmana	Heřmana		5 35	6 30	ráno
8 Sobota	Alberta	Albína		5 33	6 31	0 2

Pátá neděle v postě. Délka dne 12 hod. 58 minut.						
9 Neděle	Kleofáše	Demetria		5 32	6 32	0 50
10 Pondělí	Ezechiela	Daniela		5 30	6 33	1 29
11 Úterý	Lva p.	Lva		5 28	6 34	2 3
12 Středa	Julia	Juliusa		5 27	6 36	2 32
13 Čtvrtek	Hermenegilda	Herminiegilda		5 25	6 37	2 58
14 Pátek	Tiburcia	Ctibor		5 24	6 38	3 21
15 Sobota	Teodora	Olympie		5 22	6 39	3 45

Neděle květná. Délka dne 13 hod. 17 minut.						
16 Neděle	Kalixta	Arona		5 21	6 40	4 8
17 Pondělí	Rudolfa	Rudolfa		5 19	6 41	4 34
18 Úterý	Venera	Valeriana		5 18	6 42	vých.
19 Středa	Krescence	Emmy		5 16	6 43	9 0
20 Čtvrtek	Zelený čtvrtek	Zelený čtvrtek		5 15	6 44	10 14
21 Pátek	Velký pátek	Velký pátek		5 13	6 45	11 20
22 Sobota	Bílá sobota	Bílá sobota		5 12	6 46	ráno

Neděle Velikonoční. Délka dne 13 hod. 34 minut.						
23 Neděle	Hod Boží Vel.	Hod Boží Vel.		5 10	6 47	0 15
24 Pondělí	Velikonoční	Velikonoční		5 9	6 48	1 0
25 Úterý	Marka ev.	Marka ev.		5 8	6 49	1 36
26 Středa	Kleta	Kleta		5 6	6 50	2 5
27 Čtvrtek	Jaroslava	Pelhřima		5 5	6 51	2 32
28 Pátek	Vitališe	Vitála		5 3	6 52	2 56
29 Sobota	Petra mučen.	Sibily		5 2	6 53	3 20

První neděle po Velikonoci. Délka dne 13 hod. 51 minut.						
30 Neděle	Kateřiny S.	Hildegardy		5 1	6 54	3 45

Čtvrti měsíce.

- Nový měsíc dne 2 v 8 h. 21 min. ráno.
- První čtvrt dne 10. v 8 hod. 36 min ráno.
- Úplněk dne 17. v 11 h. 7 m. večer.
- Poslední čtvrt dne 24. ve 4 h. 38 min. odp.

Domnělá povětrnost

1. a 2. silný mráz, 3. až 7. jasno a studeno; 8. až 12. déšť nebo snůh; 13. až 15. proměnlivo; 16. až 20. jasno a pěkně; 21. až 25. lehké mrazíky; 26. až 30. zamračeno a déšť.

Dne přibývá od 12. hod. 29 min. do 13 hod. 53 min.

Židovský kalendář.

4. dubna 1. Nisan; 13. dubna 15. Nisan začátek paschy; 19. dubna 16. Nisan druhá slavnost; 24. dubna 21. Nisan sedmá slavnost; 25. dubna 22. Nisan osmá slavnost.

Pořekadla.

Duben hojný vodou, říjen pivem.

Pakli mokrý a zimavý duben, jest úroda na víno.

V dubnu-li valný vítr se ozývá, seno i žito pěkné bývá.

Po bouřce v dubnu připadají mrazíky.

Je-li v dubnu krásně a povětrí čisté, bude v květnu nepříjemně jistě.

Na Tiburcia má se vše zelenat (14.)

Je-li o sv. Jíří tak vysoko žito, že se v něm havran ukrčí mže, bude úrodný rok obilím.

O Jíří krásně-li a teplo, následuje krutá a mokrá povětrnost.

Jíří a Marek, mrazem nás zalek'.

Na sv. Marka schová se už v žitě vranka.

Sníhdubnový, jako mrva pohnojí.

Na čtvrtek zelenej, hráchy zasívej.

Na velký pátek zemí ne hýbej.

ms. A. 9. 2. 31

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce	
	Katolíků.	Protestantů.					
1 Pondělí	Filipa-Jakuba	Filipa-Jakuba		4 59	6 55	4 13	☉ Nový měsíc dne 1. v 11 hod. 29 min. večer.
2 Úterý	Zikmunda	Zikmunda		4 58	6 59	západ	☾ První čtvrt dne 10. v 2 hod. 47 min. ráno.
3 Středa	Nalez. sv. kř.	Nalezení kříže		4 57	6 57	8 55	☺ Úplněk dne 17. v 8 h. 11 minut ráno.
4 Čtvrtek	Floriana	Floriana		4 56	6 58	9 52	☾ Poslední čtvrt dne 23. v 11 hod. 16 m. večer.
5 Pátek	Pia V. pap.	Gotharda		4 54	6 59	10 43	☺ Nový měsíc dne 31. v 1 hod. 37 min. odp.
6 Sobota	Jana Damiana	Jana Damiana		4 53	7 0	11 25	

Druhá neděle po Velikonoci.

Délka dne 14 hod. 7 minut.

7 Neděle	Stanislava	Bohumíra		4 52	7 2	ráno
8 Pondělí	Zjevení Mich.	Stanislava		4 51	7 3	0 1
9 Úterý	Řehoře N.	Hioba		4 50	7 4	0 32
10 Středa	Isidora	Viktora		4 49	7 5	0 59
11 Čtvrtek	Mamerta	Mamerta		4 47	7 6	1 23
12 Pátek	Pankráce	Pankráce		4 46	7 7	1 45
13 Sobota	Serváce	Serváce		4 45	7 8	2 8

Třetí neděle po Velikonoci.

Délka dne 14 hod. 23 minut.

14 Neděle	Bonifáce	Bonifáce		4 44	7 9	2 33
15 Pondělí	Zofie	Zofie		4 43	7 9	3 0
16 Úterý	Jana Nep.	Peregrima		4 42	7 10	3 32
17 Středa	Ubalda	Jošta		4 42	7 11	vých.
18 Čtvrtek	Venance	Liboria		4 41	7 12	9 3
19 Pátek	Petra C.	Potenciany		4 40	7 13	10 6
20 Sobota	Bernarda	Athanase		4 39	7 14	10 58

Čtvrtá neděle po Velikonoci.

Délka dne 14 hod. 35 minut.

21 Neděle	Felixe	Prudence		4 38	7 15	11 38
22 Pondělí	Julie P.	Heleny		4 37	7 16	ráno
23 Úterý	Desideria	Desideria		4 36	7 17	0 9
24 Středa	Johanky	Zuzany		4 36	7 18	0 35
25 Čtvrtek	Urbana I. pap.	Urbana		4 35	7 18	1 1
26 Pátek	Filip Ner.	Luciana		4 34	7 19	1 25
27 Sobota	Magdaleny	Vilhema		4 34	7 20	1 49

Pátá neděle po Velikonoci.

Délka dne 14 hod. 46 minut.

28 Neděle	Viléma	Pontika		4 33	7 21	2 14
29 Pondělí	Maxima	Maxima		4 33	7 22	2 43
30 Úterý	Zdob. hrobů	Zdob. hrobů		4 32	7 23	3 17
31 Středa	Petronila	Angela		4 32	7 23	3 58

Čtvrti měsíce.

- ☉ Nový měsíc dne 1. v 11 hod. 29 min. večer.
- ☾ První čtvrt dne 10. v 2 hod. 47 min. ráno.
- ☺ Úplněk dne 17. v 8 h. 11 minut ráno.
- ☾ Poslední čtvrt dne 23. v 11 hod. 16 m. večer.
- ☺ Nový měsíc dne 31. v 1 hod. 37 min. odp.

Domnělá povětrnost

1. až 3. jasno a teplo; 4. až 8. silné pršky; 9. až 12. jasno a příjemno; 13. až 17. bouřливо; 18. až 22. částečně zamračeno; 23. až 27. pěkně; 28. až 31. bouře s hromobitím.

Dne přibývá od 13 hod. 50 min. do 14 hod. 51 min

Židovský kalendář.

4. května 1. ijar; 21. kv. 18. ijar Lag B'omer.

Pořekadla.

Prší-li na 1. máje, nezůstane půda dosti vlhká a píce pro dobytek se nedaří. Dešť v noci před sv. Valburgou naplňuje stodoly i sklepy.

Dešť o Mamertu přináší soužení (11.), neboť v něm nic dobrého není, takto zní všestranné mínění.

Urban krásný, vyjasněný hojným vínem nám odmění. Když máj vláhy nedá, červen se předá.

Studený máj, v zahradách ráj, anebo studený máj, v stodole ráj.

Vlajou-li korouhve v křídlových dnech, budou silné bouřky.

Kdo o sv. Janě len zasívá, stěbla zdělí lokte mívá. Májová voda vypíjí víno. [Mnoho dešťů vinnému keři v květnu škodí.]

Sv. Pankrác, Servác a Bonifác jsou ledoví muži. Havlovo žito, Urbanův oves, co z toho bude, potom má pověz.

KVĚTEN.

Dne	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

HŘÍCH OBĚTÍ, velice zajímavý román, sepsaný B. Moravcem. Kniha o 136 stranách s pošt. zášilkou 35c. Aug. Geringer, 541 W. 12th St., Chicago, Ill.

Červen

June

30

30

Dni a týdny.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Čtvrtek	Na nebe vs. P.	Na nebe vs. P.		4 31	7 24	8 37
2 Pátek	Erazíma	Razima		4 31	7 25	9 22
3 Sobota	Klotildy	Klotildy		4 30	7 26	10 2

Šestá neděle po Velikonoci.

Délka dne 14 hod. 56 minut.

4 Neděle	Františka K.	Kvirina		4 20	7 27	10 34
5 Pondělí	Bonifáce	Vinfrida		4 29	7 27	11 1
6 Úterý	Norberta	Benigna		4 29	7 28	11 26
7 Středa	Roberta op.	Lukrecie		4 29	7 28	11 49
8 Čtvrtek	Medarda	Medarda		4 29	7 39	ráno
9 Pátek	Feliciana	Feliciana		4 28	7 39	0 11
10 Sobota	Margarety	Olivy		4 28	7 30	0 33

Neděle svatodušní.

Délka dne 15 hod. 2 minuty.

11 Neděle	Hod Boží Sv.	Hod sl. Svat.		4 28	7 31	0 57
12 Pondělí	Basilida	Odulfa		4 28	7 31	1 27
13 Úterý	Antonína Pad.	Tobiáše		4 28	7 32	2 3
14 Středa	Basilie	Elisea		4 28	7 32	2 48
15 Čtvrtek	Víta mučen.	Víta		4 28	7 32	vých.
16 Pátek	Benona b.	Zbyňka		4 28	7 33	8 45
17 Sobota	Adolfa	Laury		4 28	7 33	9 30

Neděle sv. Trojice.

Délka dne 15 hod. 5 min.

18 Neděle	Nejsv. Trojice	Trojice Svat.		4 28	7 33	10 7
19 Pondělí	Gerv. a Prot.	Bohdala		4 28	7 34	10 39
20 Úterý	Sylveria	Sila		4 28	7 34	11 5
21 Středa	Aloise	Aloise		4 28	7 34	11 30
22 Čtvrtek	Bož. Těla	Achace		4 29	7 34	11 54
23 Pátek	Edeltrudy	Edeltrudy		4 29	7 35	ráno
24 Sobota	Jana Křtitele	Jana Křtitele		4 29	7 35	0 19

První neděle po sv. Trojici.

Délka dne 15 hodin 6 minut.

25 Neděle	Ivana poust.	Prospera		4 30	7 35	0 46
26 Pondělí	Jana a Pavla	Jana B.		4 30	7 35	1 18
27 Úterý	Ladislava	Ladislava		4 30	7 35	1 56
28 Středa	Lva II. pap.	Lva		4 31	7 35	2 39
29 Čtvrtek	Petra a Pavla	Petra a Pavla		4 31	7 35	západ
30 Pátek	Pavla pam.	Pavla pam.		4 31	7 35	8 1

Čtvrti měsíce.

- První čtvrt' dne 8. v 5 hod. 59 min. odpol.
 Úplněk dne 15. ve 3 h. 42 min. odpol.
 Poslední čtvrt' dne 22. v 7 hod. 18 m. ráno.
 Nový měsíc dne 30. v 4 hod. 43 min. ráno.

Domnělá povětrnost

1. až 5. jasno a příjemno; 6. až 9. horko a dusno; 10. až 12. pršky; 13. až 16. jasno a teplo; 17. až 20. zamračeno; 21. až 26. velmi teplo; 27. až 30. bouře s hromobitím.

Dne přibývá od 14 h. 53 m. do 15 hod. 6 m. a pak ubývá do 15 hod. 4 min.

Židovský kalendář.

2. června 1. Sivan; 7. června 6. Sivan slavnost týdne; 8. června 7. Sivan druhá slavnost.

Pořekadla.

Červen-li více suchý než mokřý panuje, dobrým vínem naše sudy naplňuje. Jaké počasí na Medarda bývá, takové o žních se ozývá.

Prší-li na den sv. Víta, jest úrodný rok, toliko ječmeni to škodí.

Jaká povětrnost na sv. Jana Křtitele, takovou očekávej i o Michalu.

Jaké počasí na Ladislava se ukazuje (27.), takové též po sedm týdnů se objevuje.

Na Petra a Pavla dne jasný a čistý, rok úrodný bude jistý.

Na Petra a Pavla zlomí se žito kořínek a ono zraje dnem i nocí.

Sv. Vít kořínek štíp, sv. Prokop ten jej dokopí.

Nesází-li zelí na Víta, bude zelnice bita.

Do sv. Jana Křtitele nechval ječmene.

Medardová krápě čtyřicet dní kape.

Dlouhý den, krátká noc.

Na sv. Ducha bláto, bude laciné mláto.

ČERVEN.

Den	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

Zákon o naturalisaci (nabytí občanského práva) s nejnovějšími dodatky, důkladně právníkem V. A. Geringerem přepracován a v kapesním formátu vydání lze obdržeti u všech pánů jednatelů, roznášců, v odbočkách aneb přímo u vydavatele Aug. Gerin-gera, 541 W. 12th St., Chicago, Ill. — Cena 20 ctů; poštou 22 ctů.

Dni a týdny		SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce	Čtvrti měsíce.
		Katolíků.	Protestantů.					
1	Sobota	Theobalda	Děpolda		4 32	7 35	8 34	První čtvrt dne 8. v 5 hod. 55 min. ráno.
Druhá neděle po sv. Trojici.		Délka dne 15 hodin 3 minuty.						
2	Neděle	Navšt. P. Mar.	Kamila		4 32	7 35	9 3	Úplněk dne 14. v 10 hod 40 min. večer.
3	Pondělí	Heliodora	Heliodora		4 33	7 34	9 29	Poslední čtvrt dne 21. v 5 h. 33 min. odpo.
4	Úterý	Den neodvisl.	Den neodvisl.		4 33	7 34	9 52	Nový měsíc dne 29. v 8 hod. 15 min. večer.
5	Středa	Cyril a Metod	Filomeny		4 34	7 34	10 15	Domnělá povětrnost 1. až 4. jasno a příjemně; 5. až 8. dusno; 9. až 11. osvěžující přeháňky; 12. až 16. jasno a pěkně; 17. až 21. zamračeno a teplo; 22. až 26. dešť; 27. až 31. příjemno.
6	Čtvrtek	Upál. J. Husa	Jana Husa		4 35	7 34	10 37	
7	Pátek	Vilibalda	Veleslava		4 35	7 33	11 0	
8	Sobota	Kiliana	Kiliana		4 36	7 33	11 26	
Třetí neděle po sv. Trojici.		Délka dne 14 hodin 57 minut.						
9	Neděle	Brikcia	Brikcia		4 37	7 33	11 57	Dne ubývá od 15 hod. 3 min. do 14 hodin 22 minut.
10	Pondělí	Sedm bratří	Amalie		4 38	7 32	ráno	
11	Úterý	Pia p.	Pia		4 38	7 32	0 36	Židovský kalendář. 2. července 1. thamuz; 18. července 17. thamuz, půst dobytí chrámu, 31. července 1. Ab.
12	Středa	Jana Kv.	Ladimíra		4 49	7 32	1 26	
13	Čtvrtek	Markéty	Markéty		4 49	7 31	2 27	Pořekadla. Prší-li v den navštívení Panny Marie, trvá pak dešť 40 dní. Den sedmi bratrů když deštivý, bývá pak dešť trvanlivý. Dešť o sv. Markétě trvá pak 14 dní a zvěstuje špatné počasí ku sklizni sena. Pakli na sv. Markétu prší, opadají vlašské ořechy a lískové ořechy stanou se červivé. Prší-li na sedm bratrů, prší po sedm neděl. Pakli na sv. Jakuba slunce svítí, má prý krutá zima býti. Když na den sv. Anny mravenci pilně hromady dělají, následuje prý tuhá zima. Sv. Markéta (13.) hodí srp do žita, aneb: sv. Markéta vede žence do žita. V červenci volá křepelka: "Poďte žít, poďte žít, dostanete pět peněz, pět peněz, pět peněz!" Do Jakuba zelíčko — po Jakubě zelí (se udělá)
14	Pátek	Bonaventury	Karoliny		4 40	7 31	vých.	
15	Sobota	Jindřicha	Rozesl. apošt.		4 41	7 30	8 2	
Čtvrtá neděle po sv. Trojici.		Délka dne 14 hod. 49 minut.						
16	Neděle	Marie Karm.	Ruth		4 41	7 30	8 36	
17	Pondělí	Alexisa	Aleše		4 42	7 29	9 5	
18	Úterý	Symforosy	Arnolda		4 43	7 28	9 31	
19	Středa	Vincence z P.	Stella		4 44	7 28	9 56	
20	Čtvrtek	Eliáše proroka	Eliáše		4 45	7 27	10 22	
21	Pátek	Daniela pr.	Daniela		4 45	7 26	10 49	
22	Sobota	Máří Magd.	Máří Magd.		4 46	7 25	11 19	
Pátá neděle po sv. Trojici.		Délka dne 14 hodin 39 minut.						
23	Neděle	Apolináře	Apolináře		4 47	7 25	11 55	
24	Pondělí	Kristiny	Kristiny		4 48	7 24	ráno	
25	Úterý	Jakuba	Jakuba		4 49	7 23	0 37	
26	Středa	Anny	Anny		4 50	7 22	1 26	
27	Čtvrtek	Pantaleona	Pantaleona		4 51	7 21	2 20	
28	Pátek	Inocence	Inocence		4 52	7 20	3 18	
29	Sobota	Marty	Marty		4 53	7 19	4 18	
Šestá neděle po sv. Trojici.		Délka dne 14 hodin 26 minut.						
30	Neděle	Abdona a Sen.	Bořivoje		4 54	7 18	západ	
31	Pondělí	Ignáce z Loj.	Hynka		4 55	7 17	7 57	

ČERVENEC.

Den	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

SBÍRKA NEJNOVĚJŠÍCH RECEPTŮ z oboru vinařství, octářství, pivovarnictví a j. Obsahuje velké množství nových receptů, jak snadno a lacino lze vyrábět víno, likéry piva, lisované droždí, voňavky a jiné užitečné věci. 190 stránek. Cena 60 centů. Druhé vydání.

Dni a týdny.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Úterý	Petra v ok.	Menandra		4 56	7 16	8 19
2 Středa	Alfonsa	Gustava		4 57	7 15	8 41
3 Čtvrtek	Stěpána nal.	Augusta		4 58	7 14	9 5
4 Pátek	Dominika	Dominika		5 58	7 13	9 29
5 Sobota	Marie Sněžné	Osvalda		5 59	7 12	9 57

Čtvrti měsíce.

- První čtvrt dne 6. ve 3 hod. 6 min. odpo.
- Úplněk dne 13. v 6 h. 0 min. ráno.
- Poslední čtvrt dne 20. v 6 hod. 53 m. ráno.
- Nový měsíc dne 28. v 11 hod. 25 min. dop.

Sedmá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 14 hodin 13 min.

6 Neděle	Pr. Krista P.	Sixty		5 07	10 10	32
7 Pondělí	Kajetána	Alfry		5 17	9 11	16
8 Úterý	Cyriáka	Cyriáka		5 27	8 ráno	
9 Středa	Donáta	Jaroslava		5 37	7 0	9
10 Čtvrtek	Vavřince	Vavřince		5 47	5 1	15
11 Pátek	Zuzany	Zuzany		5 57	4 2	31
12 Sobota	Klára p.	Klára		5 67	3 3	51

Osmá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 13 hodin 57 minut.

13 Neděle	Hypolita	Hypolita		5 76	1 vých.	
14 Pondělí	Eusebia	Smila		5 86	0 7	30
15 Úterý	Nanebvz. P.M.	Na nebevz. M.		5 96	59 7	56
16 Středa	Rocha	Hrože		5 106	58 8	22
17 Čtvrtek	Liberáta	Liberáta		5 116	56 8	50
18 Pátek	Heleny kr.	Heleny		5 126	54 9	20
19 Sobota	Ludvíka T.	Sebalda		5 136	53 9	55

Devátá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 13 hodin 40 minut.

20 Neděle	Bernarda	Bernarda		5 146	52 10	36
21 Pondělí	Anastasie	Hartvíka		5 156	50 11	21
22 Úterý	Timotea	Žibřida		5 166	49 ráno	
23 Středa	Filipa b.	Zdeňka		5 176	47 0	12
24 Čtvrtek	Bartoloměje	Bartoloměje		5 186	46 1	10
25 Pátek	Ludvíka kr.	Ludvíka		5 196	44 2	10
26 Sobota	Zefyrina	Adriána		5 206	43 3	11

Desátá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 13 hodin 23 minut

27 Neděle	Josefa Kal.	Jaromíra		5 216	41 4	13
28 Pondělí	Augustina	Augustina		5 226	40 západ	
29 Úterý	Jana st.	Niceáše		5 236	38 6	48
30 Středa	Rosy p.	Přibíška		5 246	37 7	9
31 Čtvrtek	Raimunda	Raimunda		5 256	35 7	33

Domnělá povětrnost

1. až 4. jasno a teplo; 5. až 9. zamračeno; 10. a 11. silné elektrické bouře; 12. až 18. jasno a teplo; 19. až 22. částečně zamračeno; 23. až 25. teplo; 26. až 31. příjemné.

Dne ubývá od 14 hod. 20 minut do 13 hodin 10 min.

Židovský kalendář.

8. srpna 9. Ab, půst, spálení chrámu; 30. srpna 1. Elul.

Pořekadla.

Čeho červenec a srpen neuvaří, toho září neusmaží

Teplé a suché léto přivádí za sebou mírný podzim, tuhou zimu a nejlepší víno.

Suché léto jest úrodné na žito, neb slunce nesvítí na hlad v zemi, za to však: Mokrý léta — drahá léta.

Bylo-li léto mokré, bývá v příštím roce drahota.

Počasí na sv. Vavřince a nanebevzetí Pan. Marie se zajisté udrží několik dní.

Krásně-li o Vavřinci a Bartoloměji, na dobrý podzim čeká velkou máš naději.

Ženci na pole, včely s pole.

Vrána (když se oblíí své-zlo) volá: Sedlák krad!

Sv. královna dostává prý výlupek zdravý lískový oříšek.

SRPEN.

Dne	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		§	ct.	§	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

TAJEMSTVÍ ORCIVALSKÉ. Napínavý soudní román z francouzského. K dostání u Aug. Geringera, 541 W. 12th St., Chicago, Ill. za 55c i s poštou.

PĚT POVÍDEK OD BEDŘICHA MORAVCE. Dítě.—Ve škole.—Kdo se stal lajtnantem.—Pohádka o strašidlech.—Záhady.—Kniha o 126 stranách 20c.

Dni a týdny.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Pátek	Jiljího	Jiljího		5 26	6 33	8 1
2 Sobota	Štěpána	Štěpána		5 27	6 32	8 34

Jedenáctá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 13 hod. 5 min.

3 Neděle	Anděl Strážce	Mansveta		5 28	6 30	9 15
4 Pondělí	Dělnický den	Dělnický den		5 29	6 28	10 3
5 Úterý	Victorina	Victorina		5 30	6 27	11 2
6 Středa	Zachariáše	Mojžiše		5 31	6 25	ráno
7 Čtvrtek	Reginy	Reginy		5 32	6 24	0 12
8 Pátek	Nar. P. Marie	Naroz. Mar.		5 33	6 22	1 27
9 Sobota	Gorgona	Brunona		5 34	6 20	2 45

Dvanáctá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 12 hod. 46 minut.

10 Neděle	Jména P. M.	Mikuláše		5 35	6 18	4 1
11 Pondělí	Pafnuce	Prota		5 36	6 17	5 17
12 Úterý	Kvidona	Lyra		5 37	6 15	vých.
13 Středa	Tobiáše	Miloně		5 38	6 14	6 49
14 Čtvrtek	Pov. sv. kříže	Kornela		5 39	6 12	7 19
15 Pátek	Nikodema	Mariany		5 40	6 10	7 53
16 Sobota	Ludmily	Ludmily		5 41	6 9	8 31

Třináctá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 12 hodin 28 minut.

17 Neděle	Lamberta	Lamberta		5 42	6 7	9 14
18 Pondělí	Tomáše v.	Tita		5 43	6 5	10 4
19 Úterý	Januara	Januara		5 44	6 4	11 0
20 Středa	Eustacha	Stacha		5 45	6 2	11 59
21 Čtvrtek	Matouše	Matouše		5 46	6 0	ráno
22 Pátek	Maurice	Morice		5 47	5 59	1 0
23 Sobota	Tekly p.	Tekly		5 48	5 57	2 2

Čtrnáctá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 12 hodin 9 minut.

24 Neděle	Gerharda	Jarmáře		5 49	5 55	3 4
25 Pondělí	Kleofáše	Kleofáše		5 50	5 54	4 6
26 Úterý	Cypriana	Pravdomily		5 51	5 52	5 9
27 Středa	Kosmy a Dam.	Kosmy a Dam.		5 52	5 50	západ
28 Čtvrtek	Václava krále	Václava		5 53	5 48	6 5
29 Pátek	Michaela arch.	Michala		5 54	5 47	6 37
30 Sobota	Jeronyma	Jarolíma		5 55	5 45	7 15

Čtvrti měsíce.

První čtvrt dne 4. v 10 hod. 26 min. večer.

Úplněk dne 11. ve 2 h. 31 min. ráno.

Poslední čtvrt dne 18. v 11 hod. 35 m. večer.

Nový měsíc dne 27. v 1 hod. 34 min. ráno.

Domnělá povětrnost

1. až 3. jasno a teplo; 4. až 7. zamračeno; 8. až 10. mživo; 11. až 16. jasno a příjemně; 17. až 21. bouřливо; 22. až 24. lehký mrazík; 25. až 30. jasno a studeněji.

Dne ubývá od 13 hod. 7 min. do 11 h. 50 minut.

Židovský kalendář.

28. září 1. tišri, slavnost nového roku 5677; 29. září 2. tišri, druhá slavnost.

Pořekadla,

Jaké počasí bylo na den sv. Jiljí, tak vše zůstane obyčejně po celý měsíc.

Je-li o Jiljí krásný den, bude krásný podzim.

V jakém počasí jde jelen k říjí (o sv. Jiljí), v takovém se vrací o sv. Michalu.

Jaké počasí na den narození P. Marie, takové má zůstatí osm neděl.

O Marie narození, vlašťo vek tu více není.

Neprší-li toho dne, bude suchý podzim.

Krásné počasí 20. v tento den trvá ještě čtyři neděle.

Na kolik dní před sv. Michalem mží a mrzne, tolikéž bude příštího roku po prvním máji mžit a mrznout.

Na sv. Maurice (22.) ne-sej pšenice, bude samá metlice.

22

četby. Cena 40c, poštou 45c. Aug. Geringer, 541 W. 12th St., Chicago, Ill.

TONY JEMNÉ A DRSNÉ, napsal Bedřich Moravec. Román, jehož úchvatné čtení připoutá zajisté každého čtenáře, obsahuje 143 str. a stojí s pošt. dob. 50c.

Říjen

October

31

31

Dni a týdny.	SVÁTKY A JMÉNA		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				

Patnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 12 hodin 50 minut.

1	Neděle	Remigia	Remigia		5 56	5 43	8 1
2	Pondělí	Leodegara	Leodegara		5 57	5 42	8 57
3	Úterý	Kandida	Ludomíra		5 58	5 40	10 2
4	Středa	Františka S.	Frant. S.		5 59	5 38	11 13
5	Čtvrtek	Placida	Placida		6 0	5 37	ráno
6	Pátek	Bruno	Břeňka		6 1	5 35	0 28
7	Sobota	Justiny p.	Libuše		6 2	5 33	1 44

Šestnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 11 hodin 31 minut.

8	Neděle	Brigity	Bryty		6 3	5 32	2 57
9	Pondělí	Dionysia	Diviše		6 4	5 30	4 9
10	Úterý	Frant. B.	Frida		6 5	5 29	5 21
11	Středa	Emiliána	Emiliána		6 6	5 27	vých.
12	Čtvrtek	Maxmiliána	Maximiliána		6 7	5 26	5 48
13	Pátek	Edvarda	Kolomana		6 8	5 24	6 25
14	Sobota	Burkharda	Burkharda		6 9	5 22	7 7

Sedmnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 11 hodin 13 minut.

15	Neděle	Posv. chrámu	Terezie		6 10	5 21	7 56
16	Pondělí	Havla	Havla		6 11	5 19	8 51
17	Úterý	Hedviky	Floriana		6 13	5 18	9 50
18	Středa	Lukáše ev.	Lukáše		6 14	5 16	10 50
19	Čtvrtek	Petra z Alkant	Ferdinanda		6 15	5 15	11 51
20	Pátek	Vendelína	Vendelína		6 16	5 13	ráno
21	Sobota	Voršily	Voršily		6 17	5 12	0 52

Osmnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 10 h. 55 minut.

22	Neděle	Korduly	Korduly		6 18	5 11	1 53
23	Pondělí	Severina	Šebíře		6 19	5 9	2 54
24	Úterý	Rafaela	Rafaela		6 20	9 8	3 58
25	Středa	Křišpína a Kr.	Vilemíny		6 21	5 6	5 4
26	Čtvrtek	Evarista	Evarista		6 23	5 5	6 12
27	Pátek	Sabiny	Sabiny		6 24	5 4	západ
28	Sobota	Sim. a Judy	Sim. a Judy		6 25	5 2	5 57

Devatenáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 10 hod. 37 min.

29	Neděle	Narcisa	Narcisa		6 26	5 1	6 50
30	Pondělí	Marcela	Hvězdoně		6 27	5 0	7 54
31	Úterý	Volfganga	Slavnost ref.		6 28	5 59	9 51

Čtvrti měsíce.

První čtvrt dne 4. v 5 hod. 0 min. ráno.

Úplněk dne 11. v 1 h. 1 min. ráno.

Po lední čtvrt dne 18. v 7 hod. 9 m. večer.

Nový měsíc dne 28. ve 2 h. 37 min. odpo.

Domnělá povětrnost

1. až 3. zamračeno a mlhavo, 4. až 8. studeněji; 9. až 12. jasno a příjemně; 13. až 17. lehké mrazíky; 18. až 22. částečně zamračeno; 23. až 26. dešť; 27. až 31. jasno a studeněji.

Dne ubývá od 11 hod. 47 min. do 10 hod. 31 min.

Židovský kalendář.

1. října 4. Tisri půst gedajah; 7. října 10. tisri, slavnost smíření; 12. října 15. tisri, slavnost stánků (pod zelenou); 13. října 16. tisri, druhá slavnost; 18. října 21. tisri, slavnost palem; 19. října 22. tisri, konec slavnosti stánků; 20. října 23. tisri, radost zákona; 28. října 1. maršesvan.

Pořekadla.

Vějou-li suché větry severní, obilí se v příštím roce nepodaří.

Jasně-li počasí v podletí, jistě větry s zimou odletí.

Suchý den sv. Havla, zvěstuje suché léto.

Před sv. Havlem musí všechno semeno ze země být vybráno, v sklepě uschováno, přes zimu tam ponecháno a dříve než kukačka zakukala, opět na čerstvé povětrí vynešeno.

Na den sv. Lukáše má ozím již do strnišť zaseta být.

Urbanův oves, Havlovo žito — nechystej, sedláče, stodolu pro to! anebo: Havlovo žito (18. října) a Urbanův oves (25. května, bývají zřídka na trhu.

Teplý říjen, studený únor Šimona a Judy (28.) zima je všude.

Je-li říjen mrazivý a větrný, bude únor též tak, i únor mírný.

ŘÍJEN.

Den	DOMACÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

DĚTSKÉ DIVADELNÍ HRY A VÝSTUPY pro děti česko-amerických škol. — Něco zcela nového. Poštou 55c.

DĚICTVÍ. Velice poutavý a napínavý román. Z angl. přeložil M. Mašek. Cena 50c. K dostání u Aug. Geringera, 541 W. 12th St., Chicago, Ill.

Dni a týdny.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Středa	Všech Svat.	Všech Svat.		6 30	4 57	10 19
2 Čtvrtek	Památka duš.	Pam. dušiček		6 31	4 56	11 33
3 Pátek	Huberta	Huberta		6 32	4 55	ráno
4 Sobota	Karla Bor.	Karla		6 33	4 54	0 45

Dvacátá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 10 h. 21 min.

5 Neděle	Emericha	Emericha		6 34	4 53	1 56
6 Pondělí	Linharta	Linharta		6 36	4 52	3 6
7 Úterý	Engelberta	Engelberta		6 37	4 50	4 16
8 Středa	Bohumíra	Bitva Bělohor.		6 38	4 49	5 25
9 Čtvrtek	Teodora	Bohdana		6 39	4 48	vých.
10 Pátek	Př. sv. Ludm.	Martina Lutra		6 41	4 47	5 1
11 Sobota	Martina b.	Martina		6 42	4 46	5 47

Jednadvacátá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 10 hod. 4 min.

12 Neděle	Martina p.	Jonáše		6 43	4 45	6 40
13 Pondělí	Stanislava	Diega		6 44	4 44	7 38
14 Úterý	Serapiona	Levína		6 45	4 44	8 37
15 Středa	Leopolda	Lipolta		6 46	4 43	9 37
16 Čtvrtek	Otomara	Jungmanna		6 47	4 42	10 38
17 Pátek	Rehoře D.	Bertolda		6 49	4 41	11 39
18 Sobota	Odon	Hildy		6 50	4 40	ráno

Dvaadvacátá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 9 hod. 50 min.

19 Neděle	Alžběty	Elišky		6 51	4 40	0 40
20 Pondělí	Felixe V.	Edmunda		6 52	4 39	1 42
21 Úterý	Obět. P. Marie	Smicha		6 54	4 38	2 44
22 Středa	Cecilie p.	Vojislava		6 55	4 38	3 52
23 Čtvrtek	Klementa	Klementa		6 56	4 37	5 2
24 Pátek	Chrysogona	Chrysogona		6 57	4 37	6 14
25 Sobota	Kateřiny	Kateřiny		6 58	4 36	západ

Třidvacátá neděle po sv. Trojici.

Délka dne 9 hod. 37 min.

26 Neděle	Konráda	Delfína		6 59	4 36	5 41
27 Pondělí	Acháče	Libousta		7 0	4 36	6 53
28 Úterý	Saturna	Noah		7 1	4 35	8 8
29 Středa	Rufa	Achace		7 2	6 35	9 23
30 Čtvrtek	Den díkůčin.	Den díkůčin.		7 3	4 34	10 38

Čtvrti měsíce.

- První čtvrt dne 2 v 11 h. 51 min. dopol.
- Úplněk dne 9. ve 2 h. 18 min. odpol.
- Poslední čtvrt dne 17. v 4 h. 0 min. odp.
- Nový měsíc dne 25. ve 2 hod. 50 min. ráno.

Domnělá povětrnost

1. až 4. nepříjemno; 5. až 8. silný mráz; 9. až 13. jasno a studeno; 14. až 17. mírněji; 18. až 22. zamračeno a mživo; 23. až 26. jasno a studeno; 27. až 30. mrazivo.

Dne ubývá od 10 hod. 27 min. do 9 hod. 31 min.

Židovský kalendář.

27. list. 1. kislev; 21. list. 25. kislev, zasvěc. chrámu.

Pořekadla

Utni s buku třísku; je-li však suchá, bude zima tuhá; je-li však vlhká, bude zima mokrá.

Zůstane-li o Martině lupení ještě na stromech, čeká se dlouhá, studená zima. Je-li kobylika z husy o Martině zabité bílá, tuhá zima zavítá.

Jaký den sv. Kateřiny, takové počasí bude v příštím lednu.

Je-li zamračeno na sv. Martina, bývá prý neustálá zima.

Sníh na sv. Ondřeje, žito mnoho nepřeje.

Hřímá-li v listopadu, bude dobrý rok.

Chodí-li husa o sv. Martině po ledě, plave o vánocích po blátě.

Na sv. Martina kouřívá se z komína.

Kliment zimu oblíbuj, sv. Petr 22. února ucezuje.

Padá-li sníh o sv. Martině, říká se, že přijel sv. Martin na bílé bráně.

LISTOPAD.

Dne	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

ČESKO-ANGLICKÝ TLUMAČ jest vhodná kniha pro ty, kteří se chtějí naučiti anglické řeči snadno a rychle. Obsahuje mluvnické návody a rozmluvy o všech možných předmětech. Každý do této země zavítavší krajan neb krajanka měl by si tuto nejnovější, nejpraktičtější a nejmodernější učebnici anglického jazyka ihned zaopatřiti. Cena \$1.25, poštou \$1.30. Vyplatí se Vám brzo.

Dni a týdny.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Pátek	Eligia	Dluhoše		7 4 4 34	11 49	
2 Sobota	Bibiany	Bibiany		7 5 4 34	ráno	
První neděle adventní.			Délka dne 9 hod. 29 mi n.			
3 Neděle	Františka X.	Kasiana		7 6 4 33	0 58	
4 Pondělí	Barbory	Barbory		7 7 4 33	2 6	
5 Úterý	Judity	Sabaše		7 8 4 33	3 14	
6 Středa	Mikuláše	Isidora		7 9 4 33	4 22	
7 Čtvrtek	Ambrože	Ambrože		7 10 4 33	5 28	
8 Pátek	Početí P. M.	Kajscní den		7 11 4 33	6 31	
9 Sobota	Leokadie P.	Běleny		7 12 4 33	vých.	
Druhá neděle adventní.			Délka dne 9 hodin 21 minut.			
10 Neděle	Melchiada	Jitky		7 13 4 33	5 27	
11 Pondělí	Damase	Damaše		7 14 4 33	6 26	
12 Úterý	Sinesia	Donáta		7 15 4 33	7 27	
13 Středa	Lucie p.	Lucie		7 15 4 33	8 27	
14 Čtvrtek	Nikasia	Duchoslava		7 16 4 33	9 27	
15 Pátek	Irenea	Kristiana		7 17 4 34	10 27	
16 Sobota	Albína	Běluše		7 18 4 34	11 27	
Třetí neděle adventní.			Délka dne 9 hod. 16 minut			
17 Neděle	Lazara	Lazara		7 18 4 34	ráno	
18 Pondělí	Graciána	Abrahama		7 19 4 35	0 28	
19 Úterý	Nemesia	Nemesia		7 20 4 35	1 32	
20 Středa	Kristiny	Blahoroda		7 20 4 35	2 38	
21 Čtvrtek	Tomáše ap.	Tomáše		7 21 4 36	3 47	
22 Pátek	Zenona	Blaženy		7 21 4 36	4 59	
23 Sobota	Viktorie p.	Viktorie		7 21 4 37	6 11	
Čtvrtá neděle adventní.			Délka dne 9 hodin 16 minut.			
24 Neděle	Adama a Evy	Adama a Evy		7 22 4 38	západ	
25 Pondělí	Naroz. Paně	Naroz. Paně		7 22 4 39	5 44	
26 Úterý	Štěpána muč.	Štěpána		7 22 4 39	7 2	
27 Středa	Jana Evang.	Jana Evang.		7 23 4 40	8 20	
28 Čtvrtek	Mladátek	Kastora		7 23 4 40	9 35	
29 Pátek	Tomáše bisk.	Milady		7 24 4 41	10 48	
30 Sobota	Davida kr.	Davida		7 24 4 42	11 58	
Neděle po vánoci.			Délka dne 9 hodin 18 minut.			
31 Neděle	Sylvestra	Sylvestra		7 24 4 42	ráno	

Čtvrti měsíce.

První čtvrt dne 1. v 7 hod. 55 min. večer.

Úplněk dne 9. v 6 h. 44 min. ráno.

Poslední čtvrt dne 17. v 0 h. 6 min. večer.

Nový měsíc dne 24. ve 2 h. 31 min. odp.

První čtvrt dne 31. v 6 hod. 7 m. ráno.

Domnělá povětrnost

1. až 3. studeněji a bouřливо; 4. až 6. zamračeno a sněh; 7. až 12. studená vlna; 13. až 16. jasno a mírněji; 17. až 20. zamračeno; 21. až 25. dešť nebo sněh; 26. až 31. velmi studeno.

Dne ubývá od 9 hod. 30 min do 9 hod. 15 min., ku konci přibývá do 9 h. 18m.

Židovský kalendář.

27. pros. 1 tebet. 5. ledna 1917 10. tebet. půst, obležení Jeruzalema.

Porekadla.

Na sv. Eligia tuhá zima trvá prý celé čtyři měsíce.

Pakli jitří jasně se ukazuje, rok přeuředný ti zvěstuje.

Padá-li o štědrý večer sněh, urodí se chmel.

Zelené vánoce, bílé velkonoce; bílé vánoce, zelené velkonoce.

Tmavé vánoce, světlé stodoly.

Pak-li na sv. Štěpána větrové uhodí, příští rok víno špatné se urodí.

Na Sylvestra vítr a ráno slunce svítí, nelze nám dobrého vína se nadíti.

Dvanáct nocí od štědrého večera až do sv. Tří králů zvěstují prý povětrnost příštích dvanáct měsíců.

Když v prosinci mrzne a sněží, úrodný rok na to pakuje.

Tmavé vánoce, dojně krávy, světlé vánoce pone-sou slepice.

Svatá Lucie 13. nocí úplje, dnu přidá

Když v prosinci mrzne a sněží, úrodný rok na to pakuje.

PROSINEC.

Den	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

CHARLES R. DARWIN. Stručný nástin života velkého vědce a zakladatele správného nazírání na svět. Cena 10c., poštou 12c. K dostání u Aug. Geringer, 541 W. 12th St., Chicago.

Seznam knih nákladem knihkupectví Aug. Geringera vydaný lze obdržeti na požádání zdarma.

Seznam jmen.

Aaron 16. dubna	Arnold 18. července	Bonifác m., Dobroděj. 14. května.	Edeltruda 23. června
Abdon, Bořivoj, 30. čerce'	Arnulf 18. června	Bořek viz Tiburc	Edita 26. září
Abel 2. ledna	Arnošt 12. ledna	Bořivoj viz Abdon	Edmund, arc. 16. listop.
Abraham 6. října	Arnoštinka 31. července	Božena 29. července	Eduard 18. března
Absolon 2. září	Arsenius, 19. července	Břeněk viz Bruno	Edvín, k., 4.
Adalbert viz Vojtěch	Asterius, Hvězdón, 30. říj.	Brigida, p., 1. února	Egbert 24. dubna
Adam 24. prosince	Athanasia 26. února	Brigýda v., Bryta, 8. října	Eleonora 14. února
Adaukt, Přibík, 30. května	Athanasius 2. května	Brož viz Ambrož	Eliš 20. července
Adaukt z Božny 30. srpna	August p. 7. října.	Bruno b., Břenek 21. dub.	Eligius 1. prosince
Adelhaid op., Adléta 5. února	Augusta 29. března	Bryta viz Brigita	Eliseus 24. června
Adelinde 20. srpna	Augustýn, cír. 28. srpna	Burghard 11. října	Eliška viz Alžběta
Adléta viz Adelhaid	Aurelia 1. prosince	Báhpěj 22. června	Emanuel 26. března
Adolf 11. května	Aurelian 16. června	Bušek viz Celestín	Emerencia 23. ledna
Adolf 17. června	Aurelius, Zlatko, 27. čerce'	Cecillie 22. listopadu	Emerich 5. listopadu
Adolf 21. srpna	Babylas 24. ledna	Cecilius 3. června	Emil 22. května
Adolína 27. září	Balbina 31. března	Celestin P., Bušek 6. dub.	Emilla, 5. dubna
Agatha viz Hata	Baldomer 7. února	Celestin, p. a m, 19. květ.	Emilian 11. září, 11. října
Agaton, Dobroslov, 10. led.	Baltazar 6. ledna	Celina 21. října	Emiliana p. 24. prosince
Agnes viz Anežka	Barbora 4. prosince	Celerinus, v., 20. února	Emilius, 30. května
Agrikola 4. listopadu	Barnabáš 11. června	Cesar z B. 15. dubna	Emma 1. a 19. dubna
Achac 22. června	Bartoloměj, ap., 24. srpna	Chranibor viz Servác	Engelbert 7. listopadu
Achac 27. listopadu	Baruch 30. května	Crha A. M. 9. března	Enoch 3. ledna
Achilleus 12. května	Basiliše 9. ledna	Ctibor v. Honorat	Erhard 8. ledna
Aka 30. listopadu	Basilius, v., 14. ledna	Ctimír V. Čestmír	Erik (Erich) m. 15. února
Akar 22. června	Bathilda, 26. ledna	Ctirad viz Honor	Ermelinda 25. října
Albar, b. Bělobor, 21. červ.	Bdín viz Vigil	Cyprián b. 14. září	Esther 29. května
Albert p. z J. 3. dubna	Beata viz Blažena	Cyria 5. června	Etbin 19. října
Albert v. 15. listopadu	Beatrix, Blažena, 10. květ.	Cyriak m. 8. srpna	Eucharis 20. února
Albin, Bělouš, 1. března	Bedřich 6. března	Cyril 5. července	Eufemisa, Ofka, 13. dub.
Albina, p. a m. Bělouše, 16. prosince.	Bedřiška 6. října	Cyrin 12. června	Eufrosina 11. února
Albrecht 23. dubna	Bělena viz Leokadia	Cyrus m. 31. ledna	Eugenia 25. prosince
Aleš, 17. července	Bělobor viz Alban	Čeněk viz Vincenc	Eugenius, Blahorod 3. července
Alexander, Leska 18. břez.	Bělouš viz Albert	Česlav 20. června	Eulogius, Ložek, 3. čerce'
Alexander 26. února.	Běluše viz Albin	Čestmír, Ctímír, 9. ledna	Eusebia, 16. března
Alexius, Aleš, 7. červce'	Benart viz Benard	Čestislav 16. června	Eusebius, Smil 14. srpna
Alfons 2. srpna	Benedikt, b. Beneš, 15. dub.	Damasus 11. prosince	Eustach, Stach, 20. září
Alfred 19. července	Benedikt 21. března	Damian 27. září	Eustachia 29. března
Alpius 15. srpna	Benigna, Dobravka 9. kv.	Daniel 21. července	Eva 24. prosince
Alois 21. června	Benignus Štědrý, 6. června	David 30. prosince	Evald 3. října
Alto, 9. února	Benjamin 21. března	Deicola, Ctiboh, 17. ledna	Evarist, Blahoklas 26. říj.]
Alžběta, král. Eliška, 8. července	Benno, Zbyněk, 16. června	Deřín 24. prosince	Evermond 17. února
Alžběta, 19. listopadu	Bernard, p., Benart 20. srp.	Deogratias viz Bohuslav	Ezechiel 10. dubna
Amadeus viz Bohumil	Bernardín 20. května	Děpolt viz Theobald	Fabian 20. ledna
Amalie, Libuše, 10. čerce.	Bernhard T. A. 20. srpna	Desider, Zdaň, Žádostiv, 23. května	Fandila, m., 13. června
Amalie 7. října	Berta, Perchta, 4. červce.	Dettel, Ditlev, 31. března	Fano b. 28. října
Amandus, Milota, 8. dub.	Bertram 17. srpna	Dětnar 26. září	Faust 16. července
Amatus, Miloň, 13. září	Bertrand 15. října	Dětfich 6. května	Faustín 15. února
Ambrož, b., Brož, 16. října	Bibiana 2. prosince	Devota 27. ledna	Faustina 20. září
Ambrož v. 7. prosince	Blahomír 13. října	Didakt 13. listopadu	Felician 9. června
Ammon 8. září	Blahoslav 21. března	Dignus 18. prosince	Felicitas m. 7. března
Amos 31. března	Blahorod viz Eugenius	Dionisius, Diviš, 9. října	Felix, b. a m., Štas'ny 24. října
Anaklet 13. července	Blahovoj, Eustrates 9. led.	Dismas 25. března	Felix 21. května
Anastas 21. srpna	Blažej 3. února	Ditlev viz Dettel	Felix Val. 20. listopadu
Anastasia, Protibora, 15. dubna.	Blažena, 22. prosince	Dluboš viz Longin	Ferdinand k. 19. ledna
Anastasia, m., 25. pros.	Bojislav 9. dubna	Dobeš viz Tosiáš	Ferdinand k. 30. května
Anastasius, m. 22. ledna	Bohaboj 15. dubna	Dobravka viz Benigna	Fidelis 28. dubna
Anatolia 9. července	Bohachval 10. července	Dobroděj viz Bonifác	Filemon 22. listopadu
Anatoliu 3. července	Bohdal d. 8. listopadu	Dobrohost viz Bonavent.	Filip ap. 1. května
Anežka, Agnes 16. listop.	Bohdan viz Teodosius	Dobromysl, Euthymisius, 11. března	Filip N. 26. května
Anežka, p. a m. 21. ledna	Bohdana viz Teodosia	Dobroslov viz Agaton	Filip b. 23. srpna
Anežka Češka, Něčiše, 6. a 28. března.	Bohdan viz Teodor	Dobrořízn. Eutropius, 11. února	Filipina 16. února
Anjela, 13. května	Bohdík 22. března	Doda, abat. 24. dubna	Flavian m. 18. února
Anjelika 28. března	Bohpomozi viz Gotthelf	Domician b. 10. ledna	Florenc 7. listopadu
Anjelina 16. července	Bohuchval, Lausdeo, 10. července	Domicius 5. července	Florenca 10. listopadu
Anna 26. července	Bohumil, Amadeus, 7. čce.	Dominik 4. srpna	Florentin 27. května
Anselm 18. března	Bohumil 3. listopadu	Domnina 14. dubna	Florian 4. května
Antonia, Tonka, 10. ledna	Bohumila 28. prosince	Donatus m. 30. června	Fortunat, 24. října
Antonín, poust. 17. ledna	Bohumír 13. ledna	Dorota 6. února	Frant, S. z As. 4. října
Antonín, 13. června	b. 8. listopadu	Duchoslav viz Spridion	— B. 10. října
Apolinář 23. července	Bohuslav, Deogratias, 22. března	Dulla 25. března	— de Paula 2. dubna
Apolonia 9. února	Boleslav viz Magnus	Ebba, ab. 23. srpna	— Sales 29. ledna
Aquilina, Orlična. 13. červ.	Bonaventura, Dobrohost 11. července, 26. října	Eberhard, Eberart 28. list.	— Xaver 3. prosince
Arkád 19. října	Bonifác, p., Vinfrýd, 5. čva.	Eberhard, 23. února	Františka Ř. 9. března
		Edburka 12. prosince	Fridolín 6. března
			Fridus viz Friedman
			Friedman, Friduš, 10. říj

OBĚTÍ JATEČNÍCH UPÍRŮ (The Jungle). Sepsal Upton Sinclair přeložil s povolením spisovatele T. Votášek. Kniha jest ve velmi pěkných tuhých deskách vázaná, má 294 stran a cena obnáší 80c, poštou 85c.

Proboaldus 12. září	Jan z Pr. 6. května	Krisostom Zlatoustý 27. ledna.	Martin 12. listopadu
Frumencius 27. října	— a Pavel, Jan Burian. 26. června	Křišpín. 25. října	Martina 30. ledna
Fulgentius 1. ledna	Jan Křtitel 24. června	Kunhuta z P. 3. března	Matěj ap. 25. února
Fulko 10. října	— Kvalb. 12. června	Kuno, Kuneš, 29. května	Mathilda 14. března
Gabian 19. února	Jana stěti 29. srpna	Kvalbert 12. července	Matouš Ev. 21. září
Gabriel, archanj., 24. břez.	u kř. 14. listopadu	Kvido 31. března	Maura 21. září
Gabriela 10. února	Jan Evangel. 17. pros.	Kvirin, m., 30. března	Mauric 22. září
Gaudentius viz Radfm	Januar 27. září	Ladislav, 27. června	Maxmilian 12. října
Gebhard, Jaromír, 27. srp.	Jarloch, Gerlich, 5. ledna	Lambert b. L. 14. června	Maximus 19. května
Gelas Smich. 18. listop.	Jarolm 30. září	Laura 17. června	Mechtilda 31. května
Genesius 3. června	Jeremiáš 16. června	Lazar 17. prosince	Medardus 8. června
Genovefa, Ženeva, 3. led.	Jetřich, Eustasius, 19. bř.	Lebrecht Pravožij., 20. ún.	Melichar 6. ledna
Geruín 5. února	Jindřich, Hynek, 15. čerce	Leo v. p., Lev 11. dubna	Michala zjevení 8. května
Gerhard, Radko, 24. září	Jindřise 16. března	— p. 12., 28. června	Mikleta 9. září
Gerlach viz Jarloch	Jiří 24. dubna	Leodegar 2. října	Mikuláš, biskup, 6. pros.
German 28. května	Job 9. května	Leokadia, Bělena, 9. pros.	Milada 29. prosince
Gertruda, Gedruta 17. bř.	Joel 24. května	Leonhard, Linhard 6. list.	Minart, Meinhard, 21. led.
Gervás 19. června	Johanna 24. května	Leoncia 6. prosince	Mojžiš 3. září
Gideon, Jedek, 1. června	Jonatan 29. prosince	Leoncius 13. ledna	Monika 4. května
Gilbert 4. února	Jordan 13. února	Leonora. 12. dubna	Mofic 22. září
Gillas 29. ledna	Josafat 27. listopadu	Leonilla 17. ledna	Myron 16. srpna
Gisela, Hsila, 7. května	Josef Kal. 27. srpna	Leopold, Lipold, 15. list.	Napoleon 15. srpna
Glyceria 13. dubna	— pěstoun 19. března	Leopoldina 15. listopadu	Narcis 29. října
Goar 3. července	Josua 23. února	Levin 14. července	Natalia 1. prosince
Gordian 10. května	Jovita 15. února	Levina 24. července	Nathan 24. října
Gotthard, Hotart, 5. květ.	Juda 28. října	Libor, Litobor, 23. červec	Nereus 12. května
Gottšalk m. p. 7. června	Judit, Jtka, 5. prosince	Libouš, Liebmund, 27. listopadu	Nestor 26. února
Gracian 18. prosince	Julia 22. května	Libuše viz Amelie	Nicefor, p., 13. března
Gratus, Vděčný, 8. října.	Julian m. 9. ledna	Lidmila 16. září	Nicetas, Mikat, m. 15. září
Gutval 6. června	Juliana p. a m. 0. února	Lidvína 15. dubna	Nikodem 15. září
Guibert 28. května	Julita 15. června	Ligor 13. září	Noe 28. listopadu
Gustav 2. srpna	Julius p. 12. dubna	Longin, Dluhoš, 15. břez.	Norbert 6. června
Guntif, Vintřf, 28. listop.	Justina, Pravomila 7. řij.	Lot 4. ledna	Nothburga 14. září
Hanibal 2. srpna	Justinian 26. září	Lotar, Lideř, 21. dubna	Odila 1. ledna
Hartman 30. října	Justin 8. srpna	Lucie 13. prosince	Odon. a., 18. listop.
Hartvík 21. srpna	Justus Pravoslav, 9. září	Lucian 7. ledna	Oktavia 22. března
Haštal 26. března	Juta 3. listopadu	Luciana, Světluš 30. červ.	Oktavian 22. března
Háta 5. února	Juvenal Ml. 3. května	Ludius, 11. února.	Otdřich 4. července
Havel 16. října	Kajetán 7. srpna	Ludomír, Leutfried, 3. řij.	Olva 10. června
Hedvika 17. října	Kamil 2. července	Ludovika, 30. ledna	Olympia 26. března
Helena, m., Jelena 22. kv.	Kandid Bělouš 3. října	Ludvík T. 19. srpna	Ondřej, a., 30. listopadu
Heliodor 3. července	Karel Borom. 4. listop.	Luise 9. července	Optatus 4. června
Herkules 5. září	— v. 28. ledna	Luitgarda 16. června	Osvald, k. 5. srpna
Hermens 28. srpna	Karolina 14. června	Lukáš 18. října	— 15. října
Hermine 24. prosince	Karolinka 5. července	Lukrecia 7. června	Otilia 13. prosince
Herman 7. dubna	Kašnar 6. ledna	Lydia 3. srpna	Otokar 4. listopadu
Hilaria 12. srpna	Katěřina p. 25. listopadu	Magdalena 22. července	Othmar 15. listopadu
Hilarion 21. října	Kazimír 4. března	Magnus, Boleslav. 19. srp.	Otto, Udo, Otík, 23. břez.
Hilarius 21. ledna	Kilian 8. července	Makar, Blahosl., 2. 15. led.	Pankrác, Vševlád. 12. kv.
Hildebert 3. května	Klara 12. srpna	Malachiáš, 3. listopadu	Pantaleon 27. července
Hippolit, Ippo, 13. srpna	Klement, Klimeš, 23. list.	Mamert 11. května	Papin 28. listopadu
Honor, Ctirad, 30. září	Klementina 23. listopadu	Mansuet, Miloslav, 18. ún.	Patricius 16. března
Honorat, Ctibor, 8. února	Kleofáš 25. září	Marcell 16. ledna	Paula vd. 26. ledna
Hubert, 3. listopadu	Kletus 26. dubna	Marcella 31. ledna	— p. 18. června
Hugo, b. 1. dubna	Klothar, Lidhor, 7. dubna	Marcellian 13. června	Paulina 21. června
Hyacint, m., Jacek 11. září	Klotilda 3. června	Marcellin, 10. dubna	Pavla obr. 25. ledna
Hygín 11. ledna	Kolumba, 17. září	Marcellina 17. července	— poust. 15. ledna
Ida, vd., 4. ledna	Kolumban, Holubán, 21. listopadu	Mareál, Marciáš, 27. ún.	— pam. 30. června
Ignác z Loj. 31. července	Kolumbin 21. července	Marek 25. dubna	— ap. 29. června
Illuminata 29. listopadu	Kolumbus 9. července	Mariána 15. září	— a Jana 26. června
Ilencenc 28. července	Konkordia 18. února	Marián, Mareš, 30. dubna	Pelegrin, Pelfín 16. květ.
Irena 5. dubna	Konkordius, Svorný 1. led.	Marie Zasn. 23. ledna	Perpetua 7. března
Ireneus, Lubomír, 15. pr.	Kondrát, Kundrát 26. list.	— Nar. 8. září	Petr Al. 19. října
Isak, 20. prosince	Konrád 19. února.	— Sněžné 5. srpna	— Cel. 19. května
Isabela 4. ledna	Konšancia 19. září.	— Bol. 30. března	— Ap. 28. června
Isaiáš 6. července	Konstantin 11. března	— Hromnic 2. února	— st. v okov. 1. srpna
Isidor, pr., 10. května	Kordula 22. října	— Zvěstování 25. břez.	— m. 29. dubna
Ivan 25. listopadu	Kornel 16. září	— Navštívení 7. čerce	— Nol. 31. ledna
Ivo 28. května	Kosmas 27. září	— u Hory 16. červce	Petronilla 31. května
Jachim, 20. března	Krescencia 15. června	— Na nebevz. 15. srp.	Pius m. 11. července
Jadocus, Jošt, 17. května	Krescentius, Rostislav 27. června	— Obětování 21. list.	Pravota 21. prosince
Jairus, Jar. 3. října	Kristin 14. května	— Početí 8. prosince	Primus 9. června
Jakub v. 25. července	Kristlana 15. prosince	— Jmena 15. září	Priska 18. ledna
— ap. 1. května	Kristina 14. července	Markéta 20. července	Prokop. poust. 4. červca
Jan Zlatoustý 27. ledna	Křištof 15. března	Marta 19. ledna	Protas, Tas, 20. června
— Miláček, 8. února		Martin 11. listopadu	Prudencie 9. března
— Boží 8. března			Quinebert 18. května
— Nepomucký 16. kv.			Rachel 14. července

Více než tisíc stránek ve vkusné plátěné vazbě jest obsaženo v anglicko-českém slovníku prof. Mourka. Tohoto dílu se používá k přeložení anglických slov do češtiny. Kdo čte anglické noviny a anglické knihy, aneb slyší anglický výraz, potřebuje tento díl. Cena \$2.50 s poštou. Kdo si přeje přeložit česká slova do angličtiny, potřebuje díl česko-anglický, v kterém jsou česká slova napřed. Tento díl obsahuje 1126 stránek a prodává se též za \$2.50 s poštou. Oba díly \$5.00 s poštou. Slovníky tyto jsou co možná nejlepší a zvláště potřebám praktickým přiměřené.

August Geringer, 541 W. 12th St., Chicago, Ill.

Radim, Gaudentius, 1. čva.	Sebald, 19. srpna	Teresie 25. října.	Valerian m., Jaroslav 24
Rafael 24. října	Serafin 12. října	Thekla ab. 15. října	dubna
Raimund 23. srpna	Serapion 14. listopadu	Theobald 1. července	Vaitrud 9. dubna
Reiner 17. června	Servác, Chranibor 13. kv.	Theodolinde 22. ledna	Vavřinec 10. srpna
Rainold 7. ledna	Severian 8. listopadu.	Theodor b., Bohard 19.	Venanc 18. května
Rebeka 9. března	Sibilla 29. dubna	září	Vendelin. Venda, 20. října.
Regina 7. září	Sidonie, Zdenka. 23. čve'	Theodora m., Božena 28	Verner, Vernuš 18. dubn,
Reichard 7. února	Sidonius, Zdenek, 23. srp.	září	Veronika 4. února
Reinhard, Reinart, 23. ún.	Silver 20. června	Theodorich, Dětfich, 1.	Viktor A., Vítězslav 26. ún.
Rembert 4. února	Silvia 3. listopadu	července	Viktor m., 30. září
Richard 3. dubna	Silvin 17. února	Theodosia, p. m., Bohdan	Viktoria, 23. prosince
Robert, Robeš, 7. června	Simeon, b. a m., 27. února	2. dubna	Viktorin 3. září
Rochus, Hrož, 16. srpna	Simplic, p., 2. března	Tiburce, m., Ctibor, Bo-	Vilém, a. 6. dubna
Roland 9. srpna	Stanislav, b. a m., 7. kv.	řek, 14. dubna	Vilibald, Veleslav 7. čve'
Roman 28. února	— kr. 13. listopadu	Timotheus, b., Bohaboj,	Vincenc m., Čeněk 22. led.
Romana 28. února	Strachota, 9. března	24. ledna	Vincenc Fer., 5. dubna
Roza, Růžena 30. srpna	Successus, Prospěch, 19.	Titus, b., 4. ledna	— z P. 19. července
Rosalie, Rozára, 4. září	ledna	Tobiáš, Dobeš, 13. června	Vít 5. června
Rosina 13. března	Svatoň, Sanctus, 2. června	Tobiáš 13. září	Vladimír 24. července
Rudolf 27. dubna	Svatopluk. 13. srpna	Roleta 5. března	Vojslava 22. listopadu
Rosina, Růžena, 10. čve'	Světlík, Photius. 4. břez.	Tomáš 18. září	Vojtěch, Adalbert 23. dub.
Rufinus, Ryšavín, 14. čva.	Sylver 20. června	— ap., 21. prosince	Volde ar., 6. května
Rupert, Rauš, 27. března	Sylvester 31. prosince	— b., 19. prosince	Volfgang, Vlk, 31. října
Ruthard 16. července	Šalomon 8. února	— Aq., 8. března	Voršila, 21. října
Řehoř Naz. 9. května	Šebastian 20. ledna	Trojan 30. listopadu	Zachar., pr., Zachař 6. září
— 02. března	Šimek 18. února	Ubal, 16. května	Zeno m., 22. pros.
— 27. listopadu	Šimon, ap., 28. října	Ulrika, Oldřiška, 6. srpna.	Zikmund, 2. května
Sabas 12. dubna	Školastika 10. února	Urban, p. 25. května	Zuzana p. a m. 11. srpna
Sabian 27. srpna	Sofronius Mudrota. 11. bf.	Václav 28. září	— čistotná „
Salome 24. října	Štěpána nal. 3. srpna	Valburka 25. února	Zbislav 24. března
Salomena 7. dubna	— Kr. 2. září	Valentin, m., Valeš 7. a	Zbislava 29. února
Samuel m. 16. února	— m. 26. prosince	11. ledna	Zdenek 7. listopadu
26. srpna	— Pr. 13. listopadu	Valentina 25. července	Zdislava 29. ledna
Sara 16. května	Tadyáš, 28. října	Valter, Vladiboj, 29. list.	Žofie, Žofka, 15. května

Kalendář pamětihodných událostí, velkých mužů a výtečníků českých.

Leden.

- 1872 † Karel VI. Zap, učenec český.
- 1865 Zrušeno otroctví v Severní Americe.
- 1858 † v Miláně Josef Radecký z Radče, polní maršálek.
- 1829 † v Brně Josef Dobrovský, slavný učenec.
- 1642 † Galileo Galilei, přírodopysce a hvězdář.
- 1861 † v Praze Václav Hanka, badatel český a nálezce rukopisu královského.
- 1814 * v Kardašově Řečici Boleslav Jablenský, básník český.
- 1794 † Edward Gibbon, anglický dějepisec.
- 1862 † v Praze Bož. Němcová, česká spisovatelka.
- 1852 † ve Vídni Jan Kollár, národní básník náš, rodem Slovák.
- 1833 * v Praze Josef Barák svobodář a žurnalista.
- 1737 * v Anglicku Thomas Payne, americký svobodomyšlný spisovatel.

Unor.

- 1808 * v Kutné Hoře Josef Kajetán Tyl, spisovatel český a přední buditel našeho národa.
- 1820 * ve Vídni B. Němcová, spisovatelka česká.
- 1882 Pražská universita rozdělena ve dvě samostatná učiliště, české a německé.
- 1847 * v Ohlu Thomas A. Edison, největší vynálezce z oboru elektřiny.
- 1809 * Abraham Lincoln, prezident a osvoboditel otroků.
- 1853 * v Lounech básník Jaroslav Vrchlický.
- 1472 * v Toruni Mikol. Kopernik, slavný hvězdář.
- 1846 * v Ostředku u Benešova náš národní básník Svatopluk Čech.
- 1732 * Jíří Washington, 1. prezident Spoj. Států.
- 1830 * v Praze Karolína Světlá, zasloužilá spisovatelka povídek z kraje a románu vesnického.
- 1849 * v Třebízi a Slaného Václav Beneš Třebízský, oblíbený povídkář český.

Březen.

- 1880 † v Praze Karel Sladkovský, znamenitý řečník český.
- 1829 První pokus s lodním šroubem, jež vynalezl Josef Ressel, rodák chrudimský.

- 1799 * v Strakonici Frant. Lad. Čelakovský, český básník školy národní.
- 1828 * Dr. Edward Grégr, politik český.
- 1882 † Ladimír Klácel.
- 1720 † Isák Newton, původce nové nauky o pohybu těles nebeských.
- 1471 † Jíří Poděbradský, slavný král český.
- 1592 * Jan Amos Komenský, největší učitel národů.
- 1848 Zrušena roboty v Čechách.

Duben.

- 1834 * v Dolínku Vítězslav Hálek, oblíbený český básník.
- 1849 † v Praze Jan Svatopluk Presl, proslulý přírodopysce český.
- 1808 * Ladimír Klácel, slavný filosof a svobodář.
- 1865 Lee se vzdal u Appomatox.
- 1864 Maximilian stal se císařem v Mexiku.
- 1865 Zavražděn Abraham Lincoln.
- 1826 * v Praze Vojta Náprstek, veliký lidumil a český vlastenec.
- 1882 † Darwin, přírodopysce anglický.
- 1420 * v Poděbradech Jíří Poděbradský, slavný král český.
- 1822 * Ulysses S. Grant, generál a 18. prezident Spojených Států.

Květen.

- Dělnický den.
- 1897 † Bedřich Schnell, vzácný lidumil a mecenáš naší "Ústřední Matice".
- 1884 † v Praze Bedřich Smetana, slavný hudební skladatel.
- 1833 * v Praze Žofie Podlipská, spisovatelka.
- 1868 Slavnost položení základního kamene k Národnímu divadlu v Praze.
- 1891 Zahána Jubilejní výstava československá v Praze.
- 1895 † Eliška Pešková, dramatická umělkyně a spisovatelka.
- 1543 † Mikuláš Koperník, slavný hvězdář.
- 1876 † v Praze otec národa František Palacký, dějepisec království českého.
- Zdobení hrobů.

30. 1416 Mistr Jeroným Pražský upálen v Kostnici.
1430 Nešťastná bitva u Lipan.
1776 + Voltaire, slavný spisovatel francouzský.
31. 1818 * v Hradci Králové Václ. Vladivoj Tomek, český dějepisec.
1892 Zhooubný požár v dolech Příbramských.

Červen.

2. 1541 Veliký požár na Hradčanech, kdy shořely desky zemské.
1848 Zahájen slovanský sjezd na ostrově Žofinském.
5. 1855 * v Praze spisovatel Eduard Jelínek.
7. 1835 * v Rychmburce Adolf Heyduk, profesor v Písku a přední básník český, "slavík potavský" nazvaný.
12. 1848 Vypukla v Praze revoluce.
14. 1798 * v Hoslavicích na Moravě František Lad. Palacký, otec českého dějepisu.
1885 První hromadná návštěva amerických Čechů v Praze.
15. 1754 Prokop Diviš postavil první hromosvod v Příměticích na Moravě, tedy o 6 let dříve než Benjamin Franklin v Americe.
16. 1887 Přijeli do Prahy za veliké slávy američtí Sokolové.
1895 Přijeli američtí Čechové po třetí do staré vlasti na "Národopisnou".
20. 1883 + v Litomyšli Alois Voj. Šmilovský, velmi oblíbený spisovatel.
1884 + v Marlanských Lázních Vác. Beneš Třebízský, český povídkář a miláček českého lidu.
26. 1861 + v Praze Pavel Josef Šafářik, přední badatel a jazykozpytec slovanský.

Červenec.

1. 1833 * v Praze El. Pešková, dramatická umělkyně a spisovatelka.
2. 1881 Garfield, 20. president, smrtelně postřelen.
4. 1776 Prohlášena neodvislost Spojených Států severoamerických.
6. 1415 Upálen v Kostnici mistr Jan Hus.
9. 1357 Karel IV. položil kámen základní ke kamennému mostu v Praze.
10. 1834 * v Praze Jan Neruda, čes. spisovatel a nejčelnější zakladatel čes. básnictví doby nové.
11. 1856 + v Plzni Josef Kujetán Tyl, umělec a spisovatel dramatický.
14. 1420 Bitva na Žitkově.
16. 1773 * Hudlících Jos. Jungman, patriarcha novověké literatury české.
18. 1870 Odhlasováno dogma o neomylnosti papežově.
24. 1803 * Frant. Alex. Dumas starší, slavný spisovatel francouzský.
28. 1869 + v Praze Jan Ev. Purkyně, český učenec jména světového.

Srpen.

4. 1306 Zavražděn dykou v Olomouci v děkanském domě Václav III., poslední Přemyslovec.
5. 1852 + v Praze básník Frant. Lad. Čelakovský.
8. 1884 + v Oetru v Alpách Miroslav Tyrš spisovatel a vůdce českého Sokolstva.
12. 1881 Vyhofeno Národní divadlo v Praze.
14. 1431 Strašná porážka německých křižáků u Domažlic
1537 Řád jezovitů Loyolou založen.
15. 1769 * v Ajacciu na Korsice Napoleon I., "nepřemožitelný světoborce".
22. 1891 + v Praze Jan Neruda, znamenitý spisovatel český.
23. 1851 * v Hronově Alois Jirásek, znamenitý spisovatel historických povídek.
24. 1572 Krvavá svatba pařížská (noc bartolomějská), v níž na 60.000 protestantů od katolíků pobito.
26. 1278 Přemysl Otakar II. zahynul na moravském poli. ("Den sv. Rufa").
- 1346 Padnul král Jan Lucemburský u Kreščaku.
31. 1864 + Ferd. LaSalle, agitátor pro dělníky.

Září.

1. 1870 Bitva u Sedanu.
2. 1894 + v Praze Vojta Náprstek, velký vlastenec pravý svobodář a lidumil český.

3. 1883 + Ivan Turgeněv, spisovatel ruský.
6. 1791 Zahájena v Praze první zemská výstava v Čechách.
7. 1848 V Rakousku zrušena robota.
8. 1841 * v Nelahozevsi Antonín Dvořák, hudební skladatel český.
12. 1822 * v Praze Jindřich Fuegner, spoluzakladatel českého Sokolstva.
14. 1769 * Alex. Humboldt, slavný učenec.
15. 1859 + v Praze Václav Vojtěch Klicpera, dramatický spisovatel.
16. 1817 Nalezl Václ. Hanka, rukopis královovský.
17. 1832 * Dr. Mir. Tyrš, vůdce Sokolstva českého.
21. 1125 + nejstarší náš kronikář Kosmas.

Říjen.

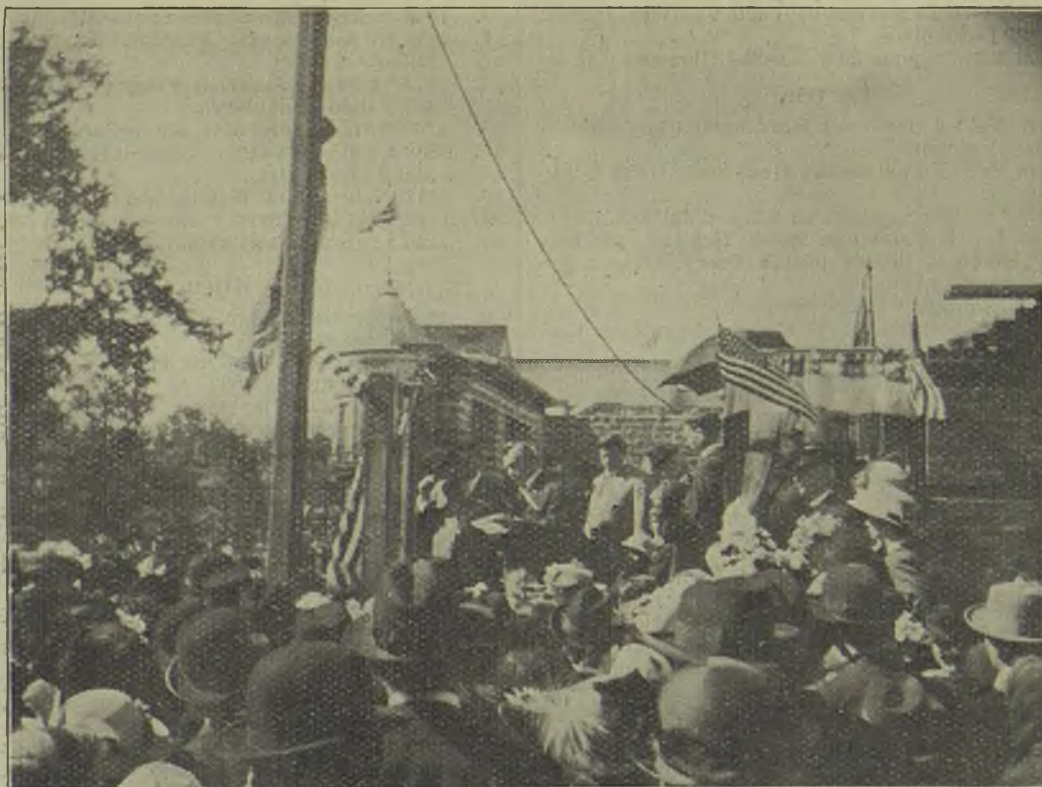
2. 1892 + Arnošt Renan, slavný filosof a dějepisec francouzský.
4. 1884 + Fil. Stan. Kodým, spisovatel a učitel českého rolnictva.
8. 1874 + v Praze Vít. Hálek, vynikající básník čes.
9. 1636 + Karel ze Žerotína, nejslavnější Moravan, spisovatel a podpůrce reformace.
11. 1824 + u Příbryslavi Jan Žižka z Trocnova.
12. 1492 Kolumbus objevil Ameriku.
13. 1781 Josef II. vydal toleranční patent, jímž povoleno protestantům svobodné vyznání víry.
18. 1599 + Daniel Adam z Veleslavína, veleznámý knihtiskář pražský.
19. 1873 + Anna Náprstková, zakladatelka průmyslového musea
22. 1850 * ve Vršovicích u Prahy Josef Herold, veřejný poslanec a zastánce práv nář. českého.
27. 1845 * ve Zbirově Josef Václav Sládek, přední básník český.
31. 1821 * v Borové u Něm. Brodu Karel Havlíček, spisovatel a neohrožený bojovník za práva našeho národa.

Listopad.

5. 1836 v Litoměřicích Kar. H. Mácha, básník čes.
7. 1811 * v Miletíně Kar. Jar. Erben, básník český a mistr slohu balladického.
8. 1620 Bitva na Bílé Hoře.
10. 1483 * Martin Luther, náboženský reformátor.
1759 * J. Fr. Schiller, básník německý.
11. 1734 * v Rychnově nad Kněžnou F. Mart. Pelcl, slavný český učenec.
1844 * v Kamenné Vysoké u Příbrami Josef Jirí Stankovský, český dramatický spisovatel.
1887 Poprava anarchistů v Chicagu.
15. 1670 + v Amsterdamě J. A. Komenský, nejsl. učitel všech věků a všech národů.
1883 + v Praze Josef Barák, proslavený český novinář. "otcem studentstva českého" nazvaný.
17. 1869 Otevřen průplav Suezský francouzským inženýrem Lessepsem.
18. 1847 * v Praze El. Krásnohorská, básníka čes.
1862 Otevřeno prozatímní Národní divadlo na Nábřeží v Praze.
19. 1828 + ve Vídni Frant. Schubert, tvůrce umělé písně, výtečný hudební skladatel.
21. 1870 + v Praze Kar. Jar. Erben, básník český.
27. 1796 * v Polence u Klatov Jos. Franta Šumavský, známý český slovníkář
28. 1688 + Bohuslav Balbín, slavný dějepisec český.
29. 1378 + v Praze král Karel IV.

Prosinec.

1. 1845 Ferdinand V., korunovaný král český, se poděkoval.
4. 1896 + v Praze František Kolár, dramatický umělec a spisovatel.
10. 1817 * v Semilech Frant. L. Rieger, státník český.
14. 1799 + Jirí Washington.
16. 1823 Mexiko prohlásilo republiku.
19. 1831 * Jul. Grégr, svobodomyšlný politik český a zakladatel "Národních Listů".
25. 1642 * Isák Newton, slavný počtář a hvězdář.
27. 1571 * Jan Keppler, slavný hvězdář.
1822 * v Dole Ludvík Pasteur, slavný lékař francouzský.
31. 1384 + Jan Wiclef, známý reformátor náboženský.

Kladení základního kamene Sirotčince u Česko Národního hřbitova
dne 29. května 1915.

Slavnost "Zdobení hrobů" na Česko Národním hřbitově, dne 29. května 1915

Nepřítelkyně mužů.

Pro kalendář "Amerikán" napsala M. Ir. folková-Bělohlavá.

M. IR. FOLKOVÁ-
BĚLOHLAVÁ.

Byl tichý zimní večer. Hodiny na radnici města D. odbíjely právě osmkrát. Ze šedé, zamračené oblohy padaly zvolna a lehce velké, sněhové vločky, které při elektrickém osvětlení vyhlížely jako čarovní, třpytiví motýlkové.

Po jedné z postranních ulic kráčela rychlým krokem vysoká, štíhlá dívka. Sníh chrupal jí pod nohama, jak spěšně míjela výstavné residence, až zastavila se po chvíli před úhledným menším stavením. Prošla brankou a přes širokou verandu ke skleněným dveřím, kde se zastavila.

Stiskla knoflík po straně umístěný a uvnitř domu ozval se jasný hlas zvonku. Hned na to slyšeti bylo spěšné kroky, zaskřípal klíč v zámku a dveře se otevřely. Mladá dívka vešla do matně osvětlené chodby a jala se rozepínati kabát, oprášivši s něho sníh.

Paní Milerová vás již netrpělivě očekává," podotklo služebné děvče, které dveře opět zavíralo a blížilo se nyní k příchozí.

"Dovolte, slečno Hildo, pomohu vám z kabátu," nabízel své služby.

"Nikoliv, Ester, nepotřebuji nikoho ku pomoci," odpírala dívka, svlékajíc se sama.

"Jste zde teprve první den a proto ještě nevíte, že já nejsem žádná rozmazlená slečinka nýbrž pracující děvče, zrovna tak jako jste vy. Jsem mladá, zdravá a proto dovedu sama sebe obsloužiti. Jen jděte po své práci, zábavě či odpočinku a já obstarám se sama." Mluvila přívětivě ale určitě, takže Ester beze slova pryč odešla.

Dívka pověsila kabát na blízký věšák, sejmula s hlavy kožešinovou čapku a když ještě vyzula přezůvky a svlékla rukavice, uhladila si vlasy na hlavě a vešla do nejbližších bíle natřených dveří.

Pokoj, do něhož vstoupila, byl jasně osvětlený takže dívka z venku přišedší, zaclonila si před náhlým světlem oči. Rozhlédla se kolem, až zrak její spočinul na starší již paní, která seděla v pohodlném křesle u stolu a nyní obrátila se ku příchozí.

"Ach, Hildo, měla jsem již o tebe starost," pronesla mírně vyčítavým hlasem. "Kde jsi se tak dlouho zdržela?"

“V obchodě jest nyní před vánočními svátky příliš mnoho práce, tetinko, neb přichází každým dnem více objednávek, takže nestačíme vše přes den vyřídit a musíme pracovat přes čas,” vysvětlovala dívka přicházející blíže a usedajíc na houpací židli.

“Však jsem již hodně unavená a ráda se posadím,” dodávala, rozloživši se pohodlně v houpáku.

Byla to dívka pěkné, souměrné postavy, něco přes dvacet let stará a tvář její mohla zvána býti hezkou, kdyby jednotlivé rysy nebyly tak ostré. Měla zdravou, pěknou pleť, ale chladné, pronikavé oči a tenké, přísně sevřené rty. Její vysoké, pěkně klenuté čelo by se bylo hezky vyjímalc pod nějakým vlnitým, nakadeřeným účesem; ona ale česala si své hnědé vlasy hladce do zadu, kde utvořila z nich jednoduchý uzel. V celém jejím obličejí zřítí bylo více důmyslu a energie nežli dívčího půvabu.

“Jdi do jídelny, Hildo, zazvoním na Ester, aby předložila ti večeři,” ozvala se nyní starší dáma nahýbajíc se ku stolu po zvonku.

“Nečiň tak, tetinko,” promluvila spěšně dívka, zadržujíc její ruku. — “Děkuji ti, jsem již po večeři, dostala jsem po šesté hodině pár minut času, že mohla jsem zajít do blízkého restaurantu,” hovořila dále. “Nejsem hladova, jsem jen poněkud unavena a nepřeji si ničeho nežli trochu klidu a odpočinku, což obé v plné míře zde v tom tvém útulném, tichém obydlí nalézám.” Usmála se sotva znatelně na tetu a přejela si rukou čelo.

“Byla jsem zde již opravdu v obavách o tebe,” promluvila opět starší paní. “Dosud jsi se nikdy tak dlouho nezdržela, aniž bys přišla k večeři, a já právě četla jsem k tomu ještě zde v novinách nějaké zprávy o přepádání dívek a tu není divu, že jsem začala již mítí o tebe strach.”

Hilda opět se tak sotva znatelně usmála a úsměv ten podivně vyjímal se na její vážné tváři a pevně sevřených rtech.

“O mne v tom ohledu starosti mítí nemusíš, tetičko,” řekla berouc tetou odložené noviny do rukou. “Ulice, kudy já chodím, jsou dobře osvětlené, nikde není tmavého koutu, kde mohlo by udáti se jakékoliv přepadnutí. Jdu rovnou cestou domů a na nějaké nebezpečí ani nepomýšlím, ale nebála bych se, ani kdybych měla jít cestou méně jistou. Zaopatřila bych si zbraň, kterou bych nosila a v případě potřeby dovedla bych se ubrániti. Neznám bázně a věděla bych si pomoci v každém případě.”

Počala prohlížeti si noviny a zatím co četla, starší paní ji pozorovala.

“Ty jsi, jak já vždycky říkám, zvláštní děvče,” řekla po chvilkovém mlčení. “Ani já, ani tvoje matka nebyly bychom se v této době odvažily samy na ulici bez průvodu. Julie obzvláště byla velmi bázlivá a ty dojista nezdělala jsi po ní tento rys povahy.”

“Vím to, že moje dobrá maminka statečností nevynikala, a jsem ráda, že jsem onu bázlivost po ní nezdělala,” odtušila dívka, hledíc dále do novin.

Nastalo na chvíli ticho, které rušeno bylo jenom tikáním hodin.

“Byla jsem dnes odpoledne u paní Burnettové na návštěvě a dověděla jsem se některé zajímavé novinky,” ozvala se posléze paní Milerová.

Zamlčela se opět, jako by čekala, jaký dojem slova její na čtoucí neter učiní.

Tato ale dále četla. Paní svažila poněkud obočí.

“Slyšela jsi, Hildo, co jsem povídala?” zeptala se po malé chvilce.

“Myslím, že ano,” odpovídala dívka, pozvedajíc oči od papíru. “Mluvila jsi snad o tom, že jsi byla dnes u paní Burnettové a tam jsi se nějaké novinky dověděla. Není-liž pravda?”

“Nu ovšem, že ano,” přisvědčila teta. “Ty se ale, jak vidím, pranic o to nezajímáš. Nejsi pranic zvědavá a neptáš se ani, jaké novinky jsem slyšela.”

"Ne, tetinko, zvědavá opravdu nejsem, a ostatně myslím, že to, co budeš chtít, mi povíš, a co bys mi říci nechtěla, to že vědět nemusím," prohodila dívka obracejíc noviny.

"Prosím tě, Hildo, odlož již ten papír!" žádala teta. "Těším se vždy na večer, až přijdeš, že si spolu pohovoříme, ale ty jen pohlížíš do knih nebo do novin."

Dívka složila noviny a položila je na stůl.

"Nuže jsem připravena ku hovoru, tetinko," řekla s lehkým povzdechem. "Ty ale dobře víš, že jsem ti vždy velmi nudnou společnicí. Klepy mne nebaví, o modu se nezajímám, a jaké pak tedy mohou být se mnou řeči?"

Paní pokývla hlavou.

"Vím to, že jsi podivínské děvče, ale tentokráte přece myslím, že tě svými zprávami z tvého klidu vyruším. Tak nejdříve tedy paní Burnettová obdržela dopis od svého manžela. Píše jí až odněkud z Kanady. Nedala mně list ten přečísti, ale dle jejího vypravování oplývá celý dopis něžnými výrazy a ku konci kající pan manžel táže se, zda láska její k němu ještě nevyhasla, a zda přijmula by jej nazpět. Nedařilo prý se mu valně ve světě a poznal, že domov a hodná, láskyplná žena jsou pro každého muže tím největším štěstím."

"Jak dlouho jest tomu, co ji muž opustil?" tázala se Hilda.

"Bude prý tomu v příštím podzimu osm roků," odpovídala teta. "Odejel prý tehdy s nějakou druhou její sestřenicí a od těch dob o něm neslyšela."

"To byla dosti dlouhá zkouška pro tu její lásku," poznamenala Hilda, zvolna se v židli houpajíc. "Co učiní nyní paní Burnettová? Odpoví mu ostře, jak by si toho zasloužil, či neodpoví mu vůbec?"

Paní krátce se zasmála.

"Mýlíš se v povaze paní Burnettové, milé dítě," řekla vesele. Bylo na ní viděti, že těší ji vzrůstající zájem její neteře. "Ona naopak pomýšlí zcela vážně na to, přijmouti kajícího hříšníka na milost a odpustiti mu."

"Opravdu? Jest to možné?" podivila se Hilda.

"Ano, jest tomu tak," přikývla s úsměvem teta. "Když ty, milé dítě, ještě nechápeš velikost ženské lásky!"

"A tohle jmenuješ, tetinko, láskou?" ptala se užasle dívka. "Nu, takovou lásku opravdu nikdy nepochopím. Dle mého náhledu jest to u paní Burnettové jenom nedostatek hrdosti a sebevědomí a nic jiného. Ale jak jsem v životě již vypožorovala, ženám většinou se toho sebevědomí nedostává a proto není divu, že jsou stále v odvislosti mužů."

Paní Milerová mávla odmítavě rukou.

"To si, milá Hildo, rozumuj, jak chceš, svět již nepředěláš, a žena nebude nikdy šťastná bez lásky k muži."

"A ty se, tetinko, opravdu domníváš, že paní Burnettová bude s manželem svým nyní šťastná, po všem tom, co jí učinil?" tázala se Hilda, vzpřimujíc se v židli a obracejíc se plnou tváří k tetě.

"Ach, Hildo, prosím tě, jen na mne nehleď tak ostře a nezačínej už zase debatovat, víš že to nemám ráda," promluvila teta jaksí nevrle. "Já vím jen tolik, co mi paní Burnettová řekla, a o ostatní se nestarám. Ona dojista, když dopis od manžela obdržela, neradila se se svojí hrdostí, nýbrž jen se svým srdcem a to bývá vodítkem u většiny cituplných žen. Kdybys byla dnes odpoledne viděla ten zářící úsměv na tváři naší sousedky a ten její rozjasněný pohled, dozajista bys jako já uvěřila v její nynější štěstí."

Hilda mezi tetinou řečí podepřela si ruce o kolena, položila si hlavu do dlaní a pozorovala, jak se zdálo, bedlivě květovaný koberec, jenž rozkládal se po podlaze. Kolem tenkých jejích rtů zakmitl se nyní sotva znatelný úsměšek.

“To její štěstí bude však mítí nějak vratké, nejisté základy,” prohodila suše, když teta se zamlčela.

“Nu, nebudeme se o to hádat a necháme paní Burnettovou, aby starala se o to štěstí sama,” začala opět paní Milerová hovořiti.

“Dověděla jsem se více novinek dnes odpoledne a chci ti je všechny sdělit. — K paní Burnettové, jako švadleně, přijde každý den nějaká zákaznice, někdy sejdou se tam i dvě nebo tři najednou a tak ona doví se všechny noviny hned za tepla. Povídaly prý tam, že Vilasová, co bydlí naproti nám, podala žádost o rozvod. To bylo slyšeti již dávno, že se spolu hádají neustále, ačkoliv na venek, před lidmi, jsou k sobě samá zdvořilost.”

“To pozorovala jsem již kolikráte, když tak v neděli sedávám zde u okna, že spolu chodili vždy do kostela jako nějakí milenci,” podotkla Hilda.

“Nu, ovšem,” přisvědčovala jí teta. “Já viděla jsem je tak častěji, nežli ty a vždy počínali si tak jako párek cukrujících se holoubků, ačkoliv mají děti již dorostlé. On pokaždé podával jí dvorně rámě, když stoupali na schody nebo sestupovali s nich, otevíral před ní branku a kdykoliv jí upadl náhodou šáteček, hbitě jí ho zdvihnul a s úklonou podával. Ona se na něho vždy tak usmívala, jako by se byli den před tím brali. Celá ta rodina dělá tak velkou, že jsem si z počátku myslila, kdož ví, jací jsou to nóbl lidé a jak šťastni jsou! Brzy ale jsem doslechla, že doma žijí v stálém nesváru a mají prý plno dluhů.”

“Věru, pěkný to obrázek domácího štěstí,” poznamenala mladá dívka v zamyšlení. “Vidíš, tetinko, zde máš důkaz k tomu svému tvrzení, že žena nemůže býti šťastna bez lásky k muži. Paní Vilasová asi není toho náhledu a proto požádala o rozvod.”

“Však by také měla mítí lepší rozum a nedělati škandál sobě a celé rodině,” řekla vážně paní. “Když s manželem svým žila již nějakých dva a dvacet roků, mohla by již k vůli těm velkým dětem žiti s ním i dále?”

“Nemýlím-li se, tetinko, ty jsi mi jednou vyprávěla, že pan Vilas jest záletné povahy,” prohodila Hilda rozpouštějíc si své dlouhé, kaštanové vlasy a zaplétajíc je ve vrkoč.

“Ovšem, že jsem ti to povídala,” potvrzovala teta. “On záletníkem byl prý již dávno a jest jím stále, přes to, že vlasy již mu silně prokvétají. Jednou prý měl delší dobu ve stavení jakousi vzdálenou příbuznou, která ve skutečnosti byla jeho milenkou. Vyzradilo se to a paní milou příbuznou vyhnala. Nyní přišla na jeho zálety s kuchařkou. Způsobila prý proto nesmírný rámus a děvče musilo ihned z domu. Ona sama odešla pak ku své sestře a odtamtud došla si ku právníkovi. Nyní mají sousedé o čem hovořiti a je z toho škandál pro celou rodinu,” končila paní Milerová, povážlivě kývajíc hlavou.

“A tomu dle tvého náhledu mohla paní Vilasová předejít, kdyby byla nadále trpěla jeho zálety a nechala se tak stále ponižovati a urážeti,” ozvala se Hilda.

“Já si ale myslím,” pokračovala důrazně, “že neměla čekati tak dlouho a měla se od něho odloučiti hned, jak přišla na první jeho nevěru. Žádná žena nemá podobné věci trpěti a má za včas hájiti svou důstojnost. Neznávám, že by měla žena všechno snést jen proto, aby lidé neměli o čem hovořiti. To bývalo dříve, že ženy jen trpěly a mlčely. Dnes měly by již všechny svrhnouti se sebe to otrocké jeho odvěké a měly by si uvědomiti, že mají také nějaká práva.”

“Ale, ale, Hildo, z tebe již opět mluví ta nová emancipovaná žena,” prohodila teta, shovívavě se usmívajíc. “Čteš a mluvíš jenom pořád o těch právech a nepřemýšlíš též o povinnostech ženy.”

“V tom se, tetinko, mýlíš,” řekla Hilda vážně.

Rozhovor tety s Hildou.

“To jest právě zásada emancipovaných žen, že mají obě pohlaví míti stejné povinnosti tak jako stejná práva, ale ne jak to vždy bývalo a ještě po většině jest, že jen ženy mají povinnosti a muži zase jenom práva. Věru nevím, proč ženy —”

“Ale, Hildo, přestaň již opět s tím řečněním,” přerušila ji teta nečekajíc ani na dokončení věty. “Když jsem já byla mladá, nikdy jsem si takovými věcmi hlavu netrápila a nečiním tak ani nyní. Maminka nám děvčatům vždy říkávala, že mají ženy býti mírné a ústupné a že jest to povinností jejich, starati se v každém případě o udržení pokoje a míru v domácnosti. Ona slova svá provázela též příkladem. Náš tatínek, tvůj dědeček, Hildo, byl člověk celkem dobrý, když mu ale nešlo vše, jak si přál, tu býval velmi zlostný a pak jsme mu my děvčata vždy raději šla z cesty. Maminka jemu nikdy slovem neodmlouvala a jen po straně, aby on to nevěděl, si někdy poplakala. Ona kolikráte obě oči zamhouřila jen proto, aby byl pokoj v domě a nečinila tak nadarmo. Když mraky přešly, bylo opět jasno v naší domácnosti a byli jsme přece jenom šťastná a vážená rodina.”

Mladá dívka jen očima zamžikala, ale neříkala ničeho.

“Nyní ale jsou ženské zcela jiné, než dříve bývaly,” pokračovala paní Milerová dále. “Teď mají hlavy popletené těmi ženskými právy a nechtějí nic snášet a v ničem se podvolit. Jakmile jim není něco po chuti, ihned se mužům postaví a hrozí rozváděním. Následek takové ženské hrdosti a neústupnosti jsou potom škandály a rozbité domovy, kdežto povolností a ústupností ženskou každé nedorozumění dalo by se urovnat a každá bouře zažehnán.”

“A proč, tetinko, má vždy jen žena ve všem ustupovat a muž může povoliti bez obmezení uzdu všem svým vášním?” tázala se Hilda. “Proč

nemají jako dva rovnoprávní společníci stejným dílem přičiňovati se o udržení toho domácího pokoje a štěstí? Jakým právem má muž býti všemohoucím velitelem a pánem své ženy a ona jeho pokornou nevolnicí, když jsou oba rovnocenní členové lidské společnosti?"

Stará paní pokrčila rameny.

"To jest stále jedna a táž řeč, Hildo, a takto nikdy nepřijedeme ku konci," řekla s mírnou výčitkou. "Ty jsi právě jedna z těch emancipovaných rebelantek, které chtějí předělati společenský pořádek a opanovati muže, kdežto já patřím k těm spokojeným ženám, jež věří, že muž má býti vždy hlavou domova, žena pak jeho srdcem. Muž má větší rozhled i rozum a jest to proto zcela přirozené, když on vládne a řídí. Žena pak má nalézati svůj cíl i účel v tom, aby upravila jemu příjemný a útulný domov a o jiné věci se starati nemusí. Toto jsem často od své maminky slýchávala, spokojila jsem se tím a vždy jsem se dle toho řídila. Ty, Hildo, zdáš se mi býti příliš samostatnou a nepodajnou a obávám se, že s takovou povahou nebudeš nikdy v manželství šťastnou." Stará paní obrátila se k neteři a starostlivě na ni pohlížela.

Po tváři dívky mihl se slabý úsměv.

"Jen se o mne nestrachuj, tetinko," pronesla s lehkou ironií. "Řekla jsem ti to již několikráte, že nemíním se provdati a rozhodnutí to nezměním. nemám žádnou touhu po vdavkách. Protiví se mi ta myšlenka, že měla bych státi se služkou a nevolnicí sobeckého mužského tvora a mým jediným účelem a cílem mělo by potom býti, abych jej obsluhovala a poslouchala. Nikoliv, tetinko, děkuji za takovýto šťastný život. Ano, jsem příliš samostatnou, chci býti vždy neodvislou a proto zůstanu svobodnou."

"Nevím, nevím, Hildo, zda potom byla bys šťastnou," hovořila teta, hlavou nedůvěřivě kroutíc. "Zнала jsem jen málo žen, které zůstaly po celý svůj život svobodny, a těch, které jsem znala, jsem vždy litovala."

"Stály však ony skutečně za politování?" ptala se Hilda.

"Myslím, že ano," odpovídala paní.

"A proč?" naléhala dívka.

"Inu, nemohu zrovna říci proč," řekla teta jaksí váhavě, "mně se ale vždy zdálo, že musí býti nespokojené a že musí je omrzeti takový smutný život bez účelu a bez cíle. — Doufám ale ostatně, že to své rozhodnutí přece po čase změníš a že se provdáš," dodávala s povzdechem. "Přála bych si upřímně, aby dcera mé jediné sestry byla někdy šťastná."

"Třebas jenom tak šťastná, jako byla ta tvá jediná sestra, že ano?" prohodila Hilda trpce.

"Když jsem si tak na to vzpomněla, tetinko," pokračovala tímž trpkým tonem, "pověz mi, kdo byl toho vinen, že manželství mých rodičů nebylo šťastné. Ty jsi před chvílí povídala, že povolností a ústupností ženskou každé nedorozumění dalo by se urovnat, každá bouře zažehnat. Což nebyla maminka až příliš ústupnou a dobrou? Věř mně, tetinko, že jenom vzpomínka na mého vlastního otce jest dostatečnou, aby zahnala mi navždy chuť ku vdávání." Mladá dívka hleděla před sebe se zachmuřeným pohledem.

Paní Milerová si povzdychla.

"Ach, Hildo, jen nezacházej svými vzpomínkami do smutné minulosti," promluvila konejšivě. "Tvá matka měla ten zlý osud, že dostala člověka lehkomyšlného a nedbalého, a tu nebyla její ústupnost nic platná. Pro svého otce, jak pozoruji, jsi ty roztrpčena na všechny muže, ačkoliv jsi již od času svého smutného dětství dojista viděla hodně muže i šťastná manželství."

"To zrovna říci nemohu," odušila Hilda suše.

"Což nebylo moje manželství šťastné a nebyl strýček hodný?" ptala se teta jaksí uraženě.

Hilda jen očima zamžikala a sevřela pevněji rty k sobě.

“Manželství tvé nemínila jsem, tetinko, posuzovati,” řekla vyhybavě. “Pokud jsem však jinde mohla pozorovati, mnoho toho štěstí nikde jsem neuzřela.”

“Inu ovšem, jest pravdou, že všechny ženy nejsou tak šťastné, jako jsem byla já,” řekla paní s blahým uspokojením. “Můj muž se nikdy po žádné jiné ženě neohlédl a vždy se o mne poctivě staral. Přes to ale viděla jsem i jinde spořádaná manželství, a nemá-li žena příliš velké požadavky, může býti spokojena i s každým průměrným mužem a má přece vždycky lépe, když se provdá.”

“Ale, tetinko, nechme toho již a pojďme spat,” prohodila Hilda pohlížeje na hodiny.

“Jsem již ospalá a jelikož jest již přes deset hodin, myslím si, že učiníme dobře, když odebereme se na odpočinek.” Vstala a sbírajíc se stolu odložené vlasové jehlice chystala se k odchodu.

“Počkej ještě, Hildo!” zadržela ji teta se živým posuňkem. “Chci ti ještě sdělit pro tebe asi nejzajímavější novinku, kterou jsem se též dnes od paní Burnettové dověděla. Nechala jsem si ji až naposledy, abys mohla teď před spaním o ní nerušeně přemýšlet. Tvá přítelkyně, slečna Stella, bude se ku konci tohoto roku vdávati.” Mladá dívka obracela se již ku dveřím, nyní sebou ale trhla.

“Jistě, tetinko? Jest to možné?” ptala se překvapeně. “To ani nemůže býti pravda,” dodávala hned na to nedůvěřivě. “Vždyť jsem včera večer u Stelly byla a ona mi nic o tom neříkala.”

“To se rozumí, že to pravda být nemůže,” pokračovala s uspokojením. “Vždyť jsme ještě včera večer o tom mluvily, z jakých knih budu se u ní po novém roce učit, a dělaly jsme si plány pro celý příští rok.”

Oddychla si s patrným ulehčením.

“Však ona paní Burnettová povídala, že dostala slečna Stella až dnes ráno psaní od svého snoubence. Tento jí oznamoval, že obdržel místo a sděloval jí, že si pro ni po vánocích přijede,” vyprávěla paní Milerová s důležitou tváří.

“Paní Burnettová o něčem podobném neměla ani tušení,” pokračovala dále, “až když dnes v poledne řekla jí slečna Stella, aby si do svého pokojíku, který má ona nyní od ní pronajatý, našla po novém roce nějakou jinou nájemnici. Ona že prý potom zde již učit nebude, nýbrž bude již zatím ve své vlastní domácnosti.”

Hilda stála uprostřed světnice a hleděla zaraženě na tetu. To co právě slyšela, nemohla si v hlavě srovnati.

“Že se mi o tom ale Stella nikdy ani slovem nezmínila,” pronesla jakoby pro sebe.

“Vidíš, Hildo, že i taková vzdělaná a moudrá dívka, jako jest Stella Helerová opustí své zaměstnání i svoji neodvislost a samostatnost, na kterých ty si tak velice zakládáš a provdá se, jakmile přijde jí první opravdová nabídka,” ujala se opět slova teta.

“Co jsou jí platná všechna ta dlouholetá studia, když nyní po několikaletém učení nechá všeho, vdá se a bude domácí hospodyní jako každá jiná,” doložila mávnouc rukou.

“Věř mi, tetinko, že to nemohu pochopiti a dosud tomu ani nemohu uvěřiti,” hovořila Hilda vrtíc hlavou. “Kdyby nebylo již tak pozdě, šla bych ji navštívit a dověděla bych se jistotu. Kdybys mně byla tuto novinku sdělila hned z počátku, byla bych se k ní rozběhla již dávno, třebaž že vím, že v tento den bývá vždy pilně zaměstnána opravováním úloh svých žáků.”

“Já jsem očekávala, že budeš překvapena,” prohodila teta s úsměvem.

“Nemusíš se tomu ale tak příliš diviti. Co mne se týče, shledávám to za zcela přirozené, že se slečna Stella vdá zrovna jako jiné dívky. To jenom ty jsi se s ní vždycky dokládala a dávala jsi mně ji za příklad, říkajíc, že ona není jako jiné dívky, které mluví jen o hoších a myslí si, že jsou na světě jen proto, aby se vdaly.”

“Však to byla též pravda,” potvrzovala Hilda s důrazem. “Od toho času, co jsem ji poznala, mluvila vždy rozumně a vážně. Čítávaly jsme spolu kolikráté pojednání a řeči pokrokových žen a ona potom vždy tak zajímavě a se zápallem o tom, co jsme četly, hovořila. Domnívala jsem se, že nemá ani nejmenší pomysleni na takové hlouposti, jako je vdávání.”

Hilda vyhlížela nyní velmi rozmrzele a teta, při pohledu na ni, dala se do upřímného smíchu.

“Ty si bereš to milé děvče příliš mnoho k srdci,” řekla chlácholivě. “Vždyť ty její vdavky nejsou přece nic zlého. Jsem tomu beztoho ráda, že se tak stane, snad to bude mít dobrý vliv i na tebe. Když zde slečna Stella nebude, přestane i to tvé zbytečné učení, budeš si hledět více zábav a po čase, až si to dobře rozvážíš, učiníš podle jejího příkladu a vdáš se též.”

Hilda zavrtěla hlavou.

“Toto tvé proroctví se nesplní,” promluvila, obracejíc se zvolna opět k odchodu. “Nyní ale půjdu již opravdu spat. Dobrou noc, tetinko!”

Vešla do druhé světnice, která sloužila za jídelnu a zde vzala si lampu z malé poličky. Rozsvítila ji, vstoupila na chodbu a odtud po schodech kráčela se světlem do druhého poschodí. Nahoře byly jen dvě světnice upravené. Jedné z nich říkali pokojík hostinský a jelikož po delší dobu již neměly žádného hosta, dávaly tam přebytné prádlo a obnošené neb neužívané šatstvo. Druhý pokojík, do něhož Hilda vstoupila, byl příbytkem jejím a ona upravila si jej dle své vlastní chuti.

Na podlaze nebyl žádný koberec a prostá bílá přikrývka na posteli a jednoduché, bílé záclony na oknech, byly jedinými ozdobami v této světnici. V jednom koutě stál malý stůl a na něm narovnáno bylo několik knih. Na jedné straně stolu byla jedna židle a na druhé stál starý, nízký, odřený již kufr, který teta již dávno chtěla nechat rozbít a spáliti. K tomu však Hilda nikdy nepřipustila, neb ona si kufru toho velice vážila, jelikož byl jedinou památkou z jejího domova.

Ve starém tom kufru přinesla si několik kousků chudičského šatstva, když s mladší sestrou svou přišla před lety do tohoto domu. Bylo to jejím zvykem, že kdykoliv o samotě oddati se chtěla vzpomínkám a vážným myšlenkám, sedávala vždy na tomto kufru. Nyní, když vešla do své světnice, postavila lampu na stůl a nejprve vzala z kouta za postelí malá přenosná olejová kamínka, rozžala je a postavila ku stolu. Potom sedla na zmíněný již kufr, podepřela si obě ruce na stůl a položila do nich hlavu. Před chvílí, dole v parloru cítila se již ospalou, ale tetiným vypravováním rozvířilo se v hlavě její tolik různých myšlenek a vzpomínek, že teď na spaní ani nepomýšlela.

Hilda byla povaha poněkud zvláštní, v sebe uzavřená, ale stala se takovou následkem okolností, které na ni působily. Měla, pokud se pamatovala, velmi smutné mládí. Otec její byl pijanem a karbaníkem a o ženu a čtyry děti se nestaral. Propil a prohrál skoro vše, co vydělal, co zatím žena s dětmi živořila v nedostatku. Hilda jakožto nejstarší z dětí brzy porozuměla matčiným nesnázím a pomáhajíc jí hospodařiti podle svých slabých sil, skoro ani nepoznala šťastnou bezstarostnost mládí. Matka často až do noci šla pro lidi, pletla krajky nebo vyšívala, jen aby přivydělala na kus chleba pro sebe a své děti, a Hilda zatím opatrovala mladší sourozence a obstarávala chudou domácnost.

Otec přicházel domů obyčejně až pozdě v noci a Hilda, která měla velmi lehké spaní, bývala často probuzena silným jeho hlasem. Sedávala pak na lůžku a s tlukoucím srdcem naslouchala, zdali ve vedlejší světnici otec matce nespí. Dost často se tak dělo a tu ona vždy zatínala malé pěsti a ukrývala obličej do přikrývek, aby její dušené štkání neprobudilo mladší bratry a sestry ze spaní. Rovnala v malé své hlavě rozličné plány, jak by matce své pomohla, a když jednou po takové poloprobdelé noci pozorovala ráno matku, jak tato hluboce sklání hlavu nad šitím, aby ukryla své uslzené oči, tu rozhodnuvši se náhle, přistoupila k ní se slovy: "Pojď, maminko, půjdeme odsud všichni pryč a až přijde tatínek zase v noci domů, nebudeme už zde a on nebude mít na koho hubovati."

"Ale, Hildo, o čem to mluvíš?" podivila se tehdy matka.

"Mluvím o tom, co jsem již kolikrát promyslela," hovořila malá Hilda rozechvělým hlasem, stavíc se těsně před matku.

"Tatínek je zlý, trápí a sužuje tě," pokračovalo děvče rozčileně. "Ty musíš pořád dělat, abys nás uživila a on ještě přijde, hubuje a zlobí se na tebe. Pojď, utečeme všichni někam daleko, aby on nás nikdy nenašel a bude nám pak lépe bez něho."

"Nešťastné dítě, nemluv tak!" hrozila se matka objímajíc rozčilenou dívku a ukrývajíc hlavu její na svých prsou, aby zabránila jí v další řeči. "Tak nesmíš mluvit o tatínkovi, vždyť je to přece jen tvůj otec." Zaškala, chvějíc se na celém těle a proud slzí vyhrkl jí z očí. "Nemluv tak již nikdy, má drahá Hildo, nechceš-li, abych byla ještě o mnoho a mnoho nešťastnější."

"Řekni mi ale, proč bych to neměla říkat, když jest to pravda?" tázalo se děvče a v očích chvěl se mu dosud neutajený vzdor.

"Mé drahé dítě, mlč již, mlč!" žádala ji matka úzkostně, objímajíc ji znovu. "Kdybys tak o svém otci mluvila, byla bys za to někdy osudem zle ztrestána. Tak nesmí děti o rodičích mluvit."

Hilda tedy mlčela, ale úsudek svůj o otci ve své dětské mysli nezměnila. Když potom zanedlouho onemocněly dvě nejmladší dítky a krátce za sebou zemřely, přičítala to v duchu otci za vinu, že nestaral se o léky ani o lékaře pro ně. A když brzy na to otec v podnapilém stavu, za třeskutého mrazu, zbloudil v noci z cesty a nalezen byl druhého dne zmrzlý, nepocítila Hilda žádné nad tím lítosti.

Usouzená matka tehdy plakala a Eva, mladší dceruška, vidouc to, plakala též, Hilda ale neuronila ani jediné slzy. Pociťovala jen určité ulehčení při pomyslení, že nikdo nebude už teď matku trápiti a na ni hubovati. Za to však dolehl na ni žal celou tíhou, když asi za dva roky zemřela jí matka. Hilda, které bylo tehdy již čtrnáct roků, byla bolestí jako omámená a nevěděla ani, co se kolem ní děje.

Přijela matčina sestra se svým manželem a vzali osiřelé dvě dívky k sobě. Hildě bylo všechno lhostejné a nepozorovala nic kolem sebe. — V novém domově byla ale ze své bolestné ztrnulosti vyrušena, když vyslechla náhodou rozmluvu strýce a tety. Strýc stál na svém, aby obě dívky dány byly z domu, někam na službu, kde mohly by si již na sebe něco vydělati a nemusily by býti jim na obtíž, teta ale nechtěla k tomu připustiti. Posléze přemluvila a uprosila muže svého, že obě děvčata mohou zůstat v domě, když budou vykonávati všechnu domácí práci, aby služka mohla býti propuštěna.

Když strýc po chvíli odešel, Hilda šla k tetě a prohlásila, že půjde hned z domu, aby nebyla strýci břemenem a teta měla opět co dělati, aby uražené dítě utišila. Vysvětlovala, že jest strýc hodný, ale že jest jenom opatrný na peníze, a každý nezdár v obchodě že se ho velice dotkne, tak že potom na druhé straně chce za to šetřiti. To slyšela Hilda od tety každou

chvíli, že je strýc v podstatě hodný, sama však tu jeho dobrotu nikdy nepozorovala. Jí zdál se býti stále nevlídný a velice lakomý a byla by se sestrou jistě odešla a jinde domov si hledala, kdyby nebylo toho, že teta byla k nim opravdu dobrá a laskavá. Posílala je do školy, což obě měly velmi zapotřebí, neb vzdělání jejich z domova bylo velice zanedbané. Jakmile ale přišly domů, dohlížel strýc na to, aby stále něco dělaly, tak aby zasloužily si stravu a šat. Školní úlohy mohly dělati si jenom tehdy, když strýc nebyl doma, nebo když o tom nevěděl. Ku konci školního roku rozstonala se Eva a teta chtěla poslati pro doktora. Strýc rozhodně se tomu opřel, říka, že jest to jen malé nastuzení a k vůli tomu on že přece na lékaře peníze vyhazovati nebude. Druhého dne však děvčeti bylo hůře a lékař, který přece potom byl povolán, prohlásil nemoc za záškrť v nejvyšším stupni.

Zároveň onemocněla i Hilda, tak že ani vědomost o tom neměla, když mladší její sestra zemřela ani když odváželi ji na hřbitov. Dověděla se to, teprve když se již začala pozdravovati a v následek zlé této zprávy znovu těžce onemocněla. Trvalo to dlouho, než se úplně zotavila, neboť skleslostí mysli zdržováno bylo uzdravování těla. Chodila po domě jako bez ducha nebo sedávala na malém, oprýskaném kufru, v němž bylo několik obnošených šatů po Evě, a majíc hlavu na prsa skloněnou, hleděla ztrnule před sebe do neurčita. Strýci zdaleka se vyhýbala, jen aby nemusila jej spatřiti a k tetě nedovedla se přituliti, ačkoliv tato byla k ní stále vlídná a hodná. Nemohly si spolu rozuměti. Hilda, ať právem či neprávem, přičítala vinu za Evinu smrt strýci, jenž nechtěl za včas poslati pro lékaře a proto jej trpce nenáviděla, kdežto teta stále jej omlouvala, chválila a vyhledávala na něm dobré vlastnosti. Když Hilda úplně se uzdravila a sesílila, dostala příležitost pracovati v místním, rozsáhlém obchodě. Obdržela z počátku malý plat, ale byla ráda, jen když mohla každý měsíc vyplatiti strýci za stravu. Strýc si peníze vždy bedlivě přepočítal a spokojeně vložil do tobolky. Hleděl také od té doby na Hildu přívětivěji, nežli dříve a časem by byl chtěl zapřádati s ní i přátelský hovor, ale jeho dobrá vůle odrážela se o její chladnost a zamlklost. Hildě z jejího platu zbylo sotva tolik, aby se mohla co nejjednodušeji obléci. Netrápilo ji však, když chodila po celou zimu v jednom tenkém šatě a v obnošeném kabátu, jen když při tom mohla vydělati si na své živobytí. Nedbala na parádu, neb nechtěla se nikomu líbiti. Posuzovala všechny muže dle svého otce a strýce, a podle nich měla o všech velmi špatné mínění. Považovala je všechny šmahem za bezohledné sobce, kteří žijí jen pro své choutky, pudy a vášně.

V obchodě, kde Hilda pracovala, zaměstnáno bylo též několik mladíků a někteří z nich hleděli z počátku v prázdných chvílích jí se přiblížiti a s ní známost zapřísti, neb nebyla ošklivé děvče a postavu měla pěknou, ale ona svým odměřeným, ba odmítavým chováním brzy je zaplašila.

Hleděla si jen své práce a konala ji svědomitě, čehož si zaměstnavatelé brzy povšimli a zvýšili jí plat. Ona však stejně opatrně s penězi hospodařila a co jí zbylo, ukládala stranou.

Jednou, po delším čase, když opět platila strýci za stravu, tázala se, kolik stála jej její i sestřina nemoc a co vydal na sestřin pohřeb.

“Ah já, to bylo tehdy peněz!” bědoval strýc, škrábaje se za ušima. — “Počítal jsem to už kolikráte, dělalo to zrovna sto padesát čtyry dolary a byly to peníze vyhozené, protože kdybyste byly napřed dávaly na sebe lepší pozor, abyste nenastydly, nemusilo to všechno být.”

Hilda otevřela svoji ruční kabelku, vyjmula z ní závitky papírových peněz a položila je na stůl. “Zde je zatím sto dolarů na celý ten výdej,” řekla suše. “To ostatní, totiž padesát čtyry dolary, doplatím po čase, až si to zase našetřím ze svého platu.”

Strýc byl tím tak překvapen, že nemohl z počátku ani svým očím věřit. Chvilí pohlížel jako ztrnulý na Hildu a zase na závitek bankovek, až pojednou chtivě chopil se peněz a jal se je přepočítáti.

“Ano, jest to zrovna sto dolarů,” promluvil vzrušeně, když dopočítal. “A ty opravdu miníš je zaplatiti na ten účet, co jste mne obě tehdy stály? To je hezké,” dodával spokojeným hlasem, “a mne to těší, když vidím, jak jsi vděčná za to, co jsem pro vás obě udělal.”

Chtěl Hildu pohladiti po tváři, ale ona se uhnula a odešla beze slova ze světnice.

Dočkal se strýc ještě té radosti, že doplacen byl jemu Hildou po čase i ten zbývající obnos, ale brzy na to potom se silně nachladil a zemřel na zápal plic. Ovdovělá teta nechtěla pak přijímati od neteře plat za stravu, ale Hilda k tomu nepřipustila, řkouc, že půjde raději k cizím lidem, než by své přátele ojídala, a tak teta, nechtějíc zůstatí osamocená, musila jí povolití. Hilda byla příliš hrdá a samostatná a nechtěla proto ani nyní přijímati něco zadarmo a mimo toho věděla, že ačkoliv teta po smrti svého manžela byla dobře zaopatřena, musila přece opatrně hospodařiti, aby mohla žíti slušně a pohodlně jako dříve. Bydlely takto neteř s tetou již několik let a vycházely spolu velmi dobře, ba měly se navzájem opravdu rády i přes to, že si pro různost povah zcela nerozuměly.

Poslední čas hnětlo tetu to pomyšlení, že jest Hildě již přes dvacet let a doposud není vyhlídka, že by se mohla provdati.

Ríkávala začasť:

“Neprovdá-li se děvče kolem dvacíti let, kdy je v nejlepším květu, potom již má čím dále tím méně naděje a dříve než se nadá, jest starou pannou.”

Hilda si takových narážek obyčejně nevšímala a odbývala je mlčením. Teta vybízela ji kolikráte, aby chodila do zábav, výletů a vůbec mezi mladé lidi stejného s ní věku, ale ona na takové věci nedbala a ty prázdné chvíle, které jí zbyly, raději věnovala čtení než zábavě. Počala Hilda čím dále tím určitěji pocítovati u sebe nedostatek vzdělání, když viděla, že v obchodě, v němž pracovala, mohla snadno obdržeti lépe placené místo, kdyby byla jenom měla více vědomostí. Přemýšlela o tom často, jakým způsobem ještě nyní mohla by si osvojiti to, čeho se jí v mládí nedostalo, až pojednou naskytla se jí dobrá příležitost. U sousedky, paní Burnettové, ubytovala se na počátku léta učitelka, která k vůli slabému zdraví odebrala se do této krajiny, jež pro vysokou polohu byla jí doporučena.

Hilda seznámila se s ní brzy po jejím příchodu, když jednoho dne na cestě z práce domů setkala se s ní na křižovatce chodníku. Cizinka byla tehdy prvně v obchodní části města a na zpáteční cestě se poněkud zmátla a ztratila stopu ku svému bytu. Nejsouc si jista směrem, zeptala se Hildy, a dále pak šly již pospolu. Neznámá představila se co Stella Helerova a byla tak přívětivá a milá, že než došly obě dívky ku cíli své cesty, již se spolu sprátelily a zvaly se navzájem ku návštěvě.

To bylo u Hildy něco zvláštního, neb její uzavřená povaha nevyhledávala známostí. Mezi dívkami, které s ní v obchodě byly zaměstnány, neměla žádné důvěrné přítelkyně. Vůbec s nimi málo hovořila, neb ony mluvily jen o hoších, šatech a zábavách a jí se ty řeči zdály býti tak prázdné a povrchní.

U slečny Stelly však bylo jinak. Necht hovořila o čemkoliv, vždy to připadalo Hildě moudré a zajímavé. Obcováním s touto vzdělanou dívkou otevíral se Hildě nový svět a její po vědomostech prahnoucí duše nacházela u ní, po čem toužila a čeho se jí dříve nedostalo.

Slečna Stella byla první osobou, jež jí rozuměla a ji chápala. Jí zase zdála se Hilda býti zajímavou, hlubokou povahou, která stála za zkoumáním.

Za krátký čas požádala Hilda Stellu, aby dávala jí dvakrátě týdně hodiny v počtech a psaní a tato mileráda svolila. Mimo toho vypůjčovala se Hilda od ní různé knihy a v prázdných chvílích pilně v nich četla. Tak nabývala čím dále, tím více vědomostí a širšího rozhledu.

Slečně Stelle dařilo se znamenitě v místním podnebí a proto rozhodla se pobýti v krajině déle. Na podzim, když mělo se již započítí ve školách s vyučováním, uprázdněno bylo místo jedné zvolené již učitelky. Stella o místo to požádala a obdržela je. Hilda byla tím tehdy velice potěšena a dělala si již v hlavě plány, jak tato její jediná přítelkyně trvale v městě D. se usadí a ona bude povždy jí na blízku. Proto byla nyní tím nepříjemněji dotčena tetinou zprávou o brzkém provdání se Stelly. Přilnula ku sympatické učitelce celou svou duší a pomyslení na rozloučení s ní působilo jí bolest.

Mimo toho trápilo jí též to, že milá její přítelkyně dostane se sňatkem do okolností nanejvýše neblahých a nepříjemných.

Dle jejího náhledu mohla Stella býti ve svobodném stavu vždycky šťastná i spokojená, jsouc vzdělaná, samostatná a neodvislá, kdežto provdáním se dá v moc bezohlednému, mužskému tvorů a veta bude po jejím štěstí. Hilda měla silný předsudek proti mužům a nevěřila v štěstí manželské. Proto přemýšlejíc o tom, nemohla Stellu pochopiti.

Taková vzdělaná, moudrá dívka a podá se témuž osudu, jako každá obyčejná žena, která bez přemýšlení jde ve vyšlapaných šlépějích svých předchůdkyň ku svému zotročení a ku své zkáze.

Ulehla si konečně na lůžko, ale nemohla ještě dlouho usnouti, jak byla rozrušená, až posléze uklidnila se myšlenkou, že snad to vše není ani pravdou a celá ta zpráva o brzkém sňatku Stelly že je beztoho nespolehlivou. Usnula s tou nadějí, že snad druhý den na večer přítelkyně její vše jí k úplné spokojenosti vysvětlí. Ale ještě potom trápena byla neklidnými sny, v nichž Stella a nějaký neurvalý, zlý muž hráli hlavní úlohu.

Přes celý druhý den byla Hilda v obchodě proti svému zvyku jaksi nervosní a když večer přišla domů, dlouho se u tety nezdržela a odešla ihned na návštěvu do vedlejšího domu. Na zazvonění přišla jí otevřítí paní Burnettová, malá, kulatá to žena s obličejem jako měsíček.

“Dobrý večer, slečno Hildo! Jen pojďte dále!” zvala dívku dovnitř. “Slečna Stella jest jako obyčejně ve svém pokoji,” dodávala vědouc, proč Hilda přišla.

Tato prošla spěšně chodbou a zaklepala na nejzazší dvěře na pravo.

“Dále!” ozval se jasný, ženský hlas. Hilda vešla do neveliké, ale útulné jizby. Od stolu, na němž stála lampa se zeleným stínidlem, zdvihla se útlá, ženská postava.

“Dobrý večer, Hildo! Jsem se svou prací hotova a čekala jsem již na vás,” promluvila příjemným hlasem.

Slečna Stella byla dívka asi šestadvacetiletá, podlouhlého, ušlechtilého obličejě a velikých, modrých očí.

“Odložte kabát i čapku a posaďte se,” hovořila dále, přisunujíc židli ku stolu. “Můžeme započítí ihned s učením,” dodávala s milým úsměvem.

“Nemíním se dnes učit, Stello,” řekla Hilda jaksi zaraženě. “Přišla jsem k vám dnes jen tak na návštěvu.”

Usedla a zadívala se zpytavě v tvář přítelkyně.

“Zcela, jak si přejete,” řekla tato, usedajíc naproti Hildě. “Budeme tedy hovořiti, odpočineme si a čas uběhne nám ještě příjemněji,” prohodila přívětivě se usmívajíc.

Chvíli mluvily o počasí, o svých denních zaměstnáních, ale hovor jaksi vázl neb Hilda byla dnes zamlklá a na otázky přítelkyně jen krátce odpovídala.

“Musím vám oznámiti, milá Hildo, že naše učební hodiny již brzy přestanou,” řekla pojednou Stella po krátkém mlčení slabě se zardívajíc. “Jsem zasnoubena a snoubenec můj se o mne přihlásil.”

Hildě zarazil se dech.

“Tedy jest to přece pravda,” vyklouzlo jí ze rtů.

“Což vy jste o tom věděla?” ptala se Stella udveně.

“Ano,” odpověděla Hilda hlasem stísněným. “Tetinka dověděla se o tom včera od paní Burnettové a hned večer mně o tom povídala. Nechtěla jsem tomu věriti a proto přišla jsem dnes k vám a tu slyším jen potvrzení té zprávy.”

“Ano, jest to pravda, má drahá Hildo,” přiznávala Stella se šťastným úsměvem. “Budu učití jen do vánoc a než bude nový rok, budu již vdanou. Vy se však, jak se mi zdá, z mého štěstí netěšíte a ani mi negratulujete.”

“Opravdu, nemohu se těšiti, ač ráda bych vám štěstí přála i přes to, že odchod váš znamenati bude pro mne značnou ztrátu,” řekla Hilda vážně. “Nevěřím tomu, že budete šťastná a přála bych si z celého srdce, kdybyste zůstala svobodnou.”

“Proč to?” podivila se Stella zírajíc překvapeně na přítelkyni. “Vždyť přece vy mého snoubence ani neznáte a nevím tedy věru —”

Hilda učinila rukou odmítavý posunek.

“Na tom málo záleží, znám-li jej nebo ne,” prohodila trpce. “Muži jsou všichni stejní. Znáám je dostatečně a věřím, že žena zachová si svůj poklid a své štěstí jen tehdy, když chrání se přijít pod mužovo jho. Nedivím se obyčejným, tuctovým dívkám, že se provdají, když od své maličkosti nepřemýšlí o ničem jiném než o vdavkách, ale jest mi opravdu nepochopitelné, když sebevědomá, vzdělaná dívka, jako vy jste, která zná přece vyšší cíle a tužby, zanechá vše to na pouhý pokyn muže a bez odporu dá se mu v područí.”

Stella se usmála. “Vy, jak se mi zdá, jste nelítostnou odpůrkyní mužů,” řekla s žertovným přízvukem, “a já jsem to u vás dosud nepozorovala. To bylo asi tím, že jsme se spolu jen učily neb hovořily a četly pouze o vážných věcech a nikdy jsme se nedostaly do podobného hovoru jako dnes. Kdybychom byly již dříve o předmětu takovém někdy mluvily, byly bychom si i v tomto dávno porozuměly a já bych vás byla vyvedla z toho vašeho nepříznivého názoru o mužích.”

“To by se vám jistě nebylo podařilo,” odpírala Hilda. “Odpor proti mužům jest v mém srdci příliš zakořeněný a nedá se ničím vyvrátiti, protože jest spravedlivý.”

Stella zvážněla a bystře na dívku se podívala. “Smím se vás zeptati, co jest příčinou té vaší nenávisti proti mužům?” tázala se vlídně. “Jest to u dívky něco neobyčejného. Dojista některý z nich velice vám ublížil a vy proto soudíte o všech špatně.”

“Můj úsudek o nich jest dozajista správný,” tvrdila Hilda s důrazem, “a co se týče toho ublížení, vždyť oni ubližují ženám stále a já nejsem tedy ojedinělý případ. — Jediný rozdíl v tom jest, že já jsem to pozorovala již od dětství, kdežto většinou ženy poznají to teprve, když stanou se úplnými nevolnicemi svých pánů a valná část jich vůbec ani není si toho svého otroctví vědoma. Trpí nadvládou mužů a všechno příkoří, jelikož si myslí, že to jinak ani nemůže býti a proto že trpěly tak jejich matky i babičky.”

“Vím to vše ze zkušenosti,” pokračovala s trpkým přízvukem. “Má matka byla dobrá, tichá žena. Otec jí ubližoval, opíjel se, v karty hrál

a nestaral se o ni ani o nás, a ona musila sama do umdlení pracovat, aby sebe i nás děti uživila. Nikdy se však slovem otci neopřela a trpělivě, bez odmluvy snášela od něho všechna příkoří. Když po smrti rodičů dostala jsem se do domácnosti strýcovy, viděla jsem opět něco jiného. Strýc neutrácel, ba naopak, byl až příliš opatrný na peníze. Teta musila jemu o každý cent říkat a on vždy každý peníz, jak se říká, několikrát obrátil, než jí ho na něco nutného vydal. Na venek, mezi lidmi, chtěl vystupovat jako zámožný, ale za to doma šetřil i na jídle a nejednou mně i sestře vyčítal i to, co jsme snědly. Vstávala jsem od stolu často nenasycená, když viděla jsem, jak počítá každé sousto, každý kousek chleba, který jsem si vzala. Teta to dobře viděla a kolikrát dala nám po straně kus chleba, aby to strýc nevěděl. Není to snad hezké, že vám to zde povídám, ale já podávám jenom skutečnost a nic k ní nepřidávám. Tetu měla jsem vždy ráda, ale ku strýci cítila jsem jen silný odpor. Víím, že jeho lakomstvím trpěla i teta, ale ona při tom považovala jej za vzor hodného muže. Alespoň jej vždycky chválila a chválí ho dosud, kdykoliv si na něho vzpomene. Pozorovala jsem i jiná manželství kolem sebe a všude viděla jsem bezohlednou nadvládu mužů a jejich hrubé sobectví. Ženy však snáší to mlčky a bez reptání, jakoby to musilo býti." Hilda se zamlčela.

"Chápu příčinu vašeho odporu proti mužům," promluvila nyní Stella, která mlčky a pozorně přítelkyni naslouchala.

"Jest to jen následek poměrů, v nichž jste vyrůstala. Kdybyste byla žila mezi muži hodnými, byla byste potom o všech měla lepší mínění. Nejsou, Hildo, všichni muži stejní, tak jako nejsou stejné všechny ženy. Mezi oběma jest stejné procento zlých i dobrých. Já měla jsem otce hodného a budu na něho vždy vzpomínati s láskou. Byl vždy vlídný a laskavý a matku mou i mne velice miloval. Když mi bylo osm roků, zemřela matka a já žila jsem pak s otcem u dědečka a babičky, otcových to rodičů. Měla jsem je oba stejně ráda, poněvadž byli oba dobří. Dědeček byl starý již a churavý, ale i při té své nemoci byl tak trpělivý a nesobecký, že zůstane mi v tom ohledu po celý život vzorem. Otec můj staral se o staré rodiče i o mne a milovali jsme se všichni vespolek. Když mi bylo dvanáct roků, zemřel dědeček a krátce na to zabit byl můj drahý otec na cestě k domovu bleskem. Já a ovdovělá babička žily jsme pak ze skrovného dědictví a z pojištění, které po obou drahých zemřelých zbylo.

Zrovna vedle nás bydleli sousedé, hodní to lidé, a s jejich nejstarším hochem, který byl jen o rok starší nežli já, žila jsem od svého dětství v nejužším přátelství. Hrávali jsme si spolu, chodili jsme spolu do školy a doma pracovali jsme obvyčně společně úkoly, vzájemně si při tom pomáhající.

Vyrůstali jsme s Evženem Miltonem jako bratr a sestra a jak jsme dospívali, tak měnilo se naše upřímné přátelství v opravdovou, vřelou lásku. Nyní, když obdržel jisté místo, volá mne k sobě a já k němu ráda půjdu. Zнала jsem jej vždy jako poctivého, dobrého, milovaní hodného hochu a víím, že budu s ním šťastna."

Stella přisedla blíže a vzala Hildu za ruku.

"Věřím tomu opravdu, že i vám nadejde jednou čas, kdy změníte svůj nepříznivý náhled o všech mužích a pocítíte k jednomu z nich opravdovou lásku," řekla vřelým hlasem.

Hilda hleděla zasmušile před sebe a nyní jen pevněji sevřela rty.

"Opravdovou lásku!" opakovala zvolna.

Obrátila se ku přítelkyni plnou tváří a pohlédla jí pevně, pronikavě do očí.

“Řekněte mi upřímně, Stello, zda věříte v nějakou opravdovou lásku mezi mužem a ženou?” tázala se úsečně.

“Inu, ovšem, že věřím,” odpovídala jí Stella s rozjasněnou tváří. “Vždyť miluji vroucně, opravdově svého Evžena a vím, že on stejným způsobem miluje mne.”

Hilda před jasným jejím pohledem sklopila zraky.

“Já však myslím,” začala jaksí váhavě, “ne — nevím, jak bych se vyslovila —” odkašlala si, “abych vás neurazila.”

“Jen mluvte,” pobízela ji Stella. “Mne svojí upřímností neurazíte, neb vím, že nemáte při tom žádného zlého úmyslu.”

“Nu, já myslím,” začala opět Hilda zardívajíc se, “že lidé se mýlí — a — a — nazývají láskou to, — co vlastně jest jen vášní — přírodním pocitem — pudem — abych se určitěji vyslovila.”

“Odpusťte mi mojí upřímnost,” doložila prosebně,“ chci jen, abyste mi rozuměla.”

“Rozumím vám,” řekla vážně Stella, jejíž tvář nyní též byla zruměněna,“ zároveň vás ale ujišťuji, že se opravdu mýlíte. Jsou ovšem muži a ženy, kteří znají jenom vášeň a hlubšího, skutečného citu nejsou při tom schopni, ale podle těch nesmíte souditi na všechny lidi. To co opravdu láskou mezi mužem a ženou lze nazývati, jest cit tak krásný a čistý, že lidi zušlechťuje, dělá je lepšími a šťastnějšími. Blažen jest každý, kdo takovou čistou, velikou lásku poznal a ten, kdo jí není schopen nebo se mu nezdařilo jí nalézt, přišel o to nejkrásnější, co život může dáti.”

“Vás, Hildo, mám upřímně ráda a přála bych vám ze srdce, abyste i vy někdy milovala hodného muže a on aby navzájem miloval vás,” dodávala pohnutě.

Hilda na ni jen zdlouha pohlédla a zraky její zvlhly. Tvář její však zůstala stejně zasmušilou. Řeč Stelly ji nepřesvědčila. Co přítelkyně povídala o velikosti lásky, potvrzovalo jen její obavy. Věřila sice, že Stella dovede opravdově milovati, ale obávala se, že proto bude více trpěti, až bude zklamána. O tom pak ani dosti málo nepochybovala, že ve svých snech o štěstí jistě bude zklamána. Vždyť celé to štěstí její leželo v rukou muže a to bylo dle Hildina mínění velmi špatně zaručené. Její nepříznivý úsudek o mužích byl v ní příliš zakořeněný, než aby dal se jen tak snadno změnit.

“Vy jste snad též slyšela již o tom, jak šťastnou jest paní Burnettová v naději, že smíří se s manželem,” poznamenala.

“Ovšem že ano,” odvětila tato s úsměvem, “vždyť ona stále o tom mluví.”

“Nu a co soudíte o takové věrné lásce?” tázala se Hilda.

“Nebudu posuzovati jiného,” řekla Stella opatrně, “sama o sobě však vím, že nevěra milovaného muže zničila by celý můj život a rána taková nedala by se ničím a nikým zahojiti, ani ne jím samotným.”

Hilda zakývala hlavou. Byla přesvědčena, že zklamání nadějí, jež Stella v lásku kladla, zničí celý její život.

Vracela se po chvíli domů v neveselé náladě a když přišla do své světničky a usedla na svůj malý kufr, přikryla si tvář rukama a zaplakala. Nevěděla ani dobře, pláče-li nad Stellou či nad sebou samou. Hilda nesmířila se se sňatkem své přítelkyně ani tehdy, když uviděla jejího snoubence, ač byl to příjemný a hezký mladík.

Stella přišla s ním jednu neděli po vánocích ku přítelkyni na návštěvu. Zároveň přišla se s ní rozloučiti, neb druhý den po tiše vykonaném sňatku u soudce, chtěli novomanželé odjetí do svého domova. Evžen Milton byl nově dosazený přednosta na železniční stanici, měl dobré místo, slušný plat a ještě naději na brzké postoupení.

Hildina teta byla celá u vytržení nad ženichem Stellingem a po odchodu snoubenců stále o něm hovořila.

“Takového pěkného, uhlaženého člověka bych si přála někdy pro tebe, Hildo,” povídala k neteři.

Tato ale nesdílela nadšení tetino a seděla všechna zamlklá. Měla Stellu ráda a odchod této jediné její přítelkyně působil na ni velmi smutně. Z jejího štěstí radovati se nemohla, poněvadž v ně nevěřila. Neviděla na Evženu Miltonovi pěkných vlastností, jelikož hleděla na něho s předsudkem. Uhlaženost a přívětivost jeho neměla na ni účinku, neb to považovala jen za pěknou skořápku, jež kryla nehezké, bezcenné nitro.

Byl mužem a proto dle jejího mínění též sobcem, který skutečného, hlubokého citu pro nikoho nezná.

Její mínění se nezměnilo, ani když občas dostala psaní od Stelly a tato mezi jiným učinila někdy narážku na bezměrné své štěstí. Vždyť teta také často chválila svoje manželské štěstí a přes to Hilda nikdy v ně nevěřila. “Některé ženy buď nechtějí samy sobě zklamání přiznati, nebo snad se domnívají, že takovou zdánlivou spokojeností oklamou jiné,” pomyslila si pro sebe. Přece ale začas zamyslela se nad psaním své přítelkyně. Vždyť tato uměla tak pěkně a zajímavě psáti, že korespondence s ní byla pro Hildu poučením i potěšením zároveň. Stella tak roztomile líčila svůj manželský život a ačkoliv nevynášela se s city, přece tak jemně dovedla je mezi jiným nastíniti, že Hildě zdálo se někdy, jako by nahlédla v jiný život, o jakém neměla dosud tušení. Dojem tento byl ale jen chvilkový a zanikl brzy v ruchu každodenního jejího života, který nepřiváděl ji ve styk s ničím ideálním. Mladíci, s nimiž se denně v obchodě setkávala, zdáli se jí býti stejně jako vždy dříve buď prázdnými bezmyšlenkovitými hejsky nebo hrubými neomalenci, kterým se raději vyhnula. Byl-li některý z nich hodný, toho ona mezi druhými nepozorovala, jelikož si žádného blíže nepovšimla a všechny do stejné kategorie řadila.

V okolí svého domova neuzřela nic, co by bylo mohlo změnit její nepříznivý náhled o mužích. Sousedka, paní Burnettová, dočkala se úplného smíření se svým manželem. Přijel ošumělý, ba zpustlý, a ona musila nejprve koupiti mu oblek, aby nemusila se za jeho zevnějšek stydět. Říkal, že není zdrav a musí se šetřit, ale byl to vlastně lenoch, který neměl studu a nechal se ženou živiti. Nedělal nic, jen se celé dny povaloval, ale paní Burnettová si ho chválila, že jest nyní hodný a má jí rád. Protější sousedé Vilasovi se taktéž smířili. Paní na domluvu dospělých dětí, které bály se škandálu, vzala žádost o rozvod zpět a vrátila se opět k manželci, jenž slíbil, že bude dělati dobrotu. Přes to však měli sousedi tito nyní přece soud, neb na nejstaršího syna podána byla nějakým děvčetem žaloba pro zrušení slibu manželského. Hilda při takových zprávách pokrčila ramenoma a útrpně se pousmála.

“Vždyť jsou toho ženy samy vinny, když jsou jenom za podnož mužům,” říkala.

Paní Milerová měla stále větší starost o to, aby neteř její se provdala.

“Přibývají ti léta, Hildo, a nežli se naděješ, budeš starou pannou,” připomínala jí občas.

“Vím to, ale nedbám,” odpovídala jí dívka. “Ty pak, tetinko, musíš se již s tím mým staropannenstvím smířiti, neb jiného osudu se nedočkám a dočkati nechci.”

Pojednou však teta vytasila se s určitým ženichem. Byl to synovec jejího nebožtíka muže, Robert Miler, jenž poslal tetě dopis i s podobenkou. Psal, že přijede za krátký čas za obchodní záležitostí do města D. a dovolí si při té příležitosti váženou tetinku navštívit. Jest prý cestujícím

jednatelem pro velkou obchodní firmu a vydělá značné peníze, ale přizná se, že přes to není úplně spokojen. Chtěl by si zařídit vlastní domácnost a rád by našel ženu, která by ho byla hodna. Nemá však při svých častých cestách příležitost dívky důkladněji seznati a proto bude milovanou tetinku obtěžovati, aby mu v té věci trochu poradila. Možná, že prý tetinka sama ví o nějaké tiché, dobře vychované dívce, která by byla ochotná provdati se za spořádaného, hodného a majetného muže, jakým on opravdu jest. Posílá prý pro ten případ svoji podobenku a za nedlouho přijede představit se osobně.

“Podívej se, jaký jest to hezký hoch,” povídala teta, podávajíc Hildě obrázek.

Tato podobenku vzala, letmo na ni pohlédla a lhostejně položila ji na stůl.

“Nuže, jak se ti líbí?” vyzvídala teta.

“Má tupý, bezvýrazný obličej,” odtušila Hilda.

Teta svraštila obočí.

“Nevím věru, jaký by musil býti ten muž, jenž by se tobě zalíbil,” prohodila mrzutě.

“Mně se nelíbí žádný, kdyby byl nevím jaký,” řekla dívka.

“Měla bys, Hildo, ale přece býti trochu rozumnější,” napomínala ji káravým hlasem teta. “Robert přijede sem již brzy a já bych si přála, abys k němu byla alespoň poněkud zdvořilou. Mrzelo by mne velice, kdybys jej nějak urazila.”

“V tom ohledu buď bez starosti,” upokojovala ji Hilda. “Budu k němu zdvořilou již k vůli tobě. Samo sebou se rozumí, že nebudu potom hovořiti o tom, zda se mi host tvůj líbí či nelíbí. Na to ostatně nikdo nebude se mně ptáti a jemu by to mohlo býti zcela lhostejné. Bude návštěvou u tebe a já budu hleděti, abych mu v ničem nepřekážela.”

“Ty mi, Hildo, nerozumíš a já si myslím, že bude nejlépe, když ti vše přímo vyložím, abys věděla, dle čeho se máš řídit,” ozvala se vážným hlasem teta. “Ty jsi řekla, že se tebe nikdo nebude ptáti, zda se ti host můj líbí či ne. V tom se ale mýlíš. Budu se tě na to ptáti já, zrovna tak jako nyní a chci, abys byla na to potom již připravená. Víš, Hildo, že mám tě ráda a proto chtěla bych tě viděti dobře zaopatřenou. Nerada to vidím, když takto každodenně odcházíš z domova a často do únavy pracuješ pro cizí lidi. To je možno dokud jsi mladá. Jaké by to však bylo, až bys byla starší a byla všude odstrkovaná. Potom by tě to mrzelo, že jsi se dříve neprovdala a ještě bys mohla pak říci, že jsem alespoň já mohla míti lepší rozum a mohla jsem upřímně ti poraditi a o tebe se závčas postarati. Přála bych si ze srdce viděti tě provdanou za hodného, spořádaného člověka v dobrých poměrech a takovým právě Robert Miler jest. Viděla jsem ho jednou, když jsme byli před lety s nebožtíkem mužem na návštěvě u jeho rodičů. To byl ještě mladý hoch, pamatuji se ale na něho jaký byl úslužný a způsobilý. On píše, že by se chtěl ženiti, a já bych byla velice ráda, kdybys si jej vzala. Buď k němu zdvořilou a vlídnou, až přijede! To jest vše, co na tobě z počátku žádám, ostatní již přijde samo sebou. Přemýšlej o tom vážně a rozumně a měj při tom na paměti, že to s tebou vždycky dobře myslím.”

“O tom já, tetinko, nikdy nepochybuji,” řekla Hilda, když teta se odmlčela. “Vím, že máš se mnou ty nejlepší úmysly, ale lituji opravdu, že tento plán tvůj musím ti překaziti. Vždyť řekla jsem ti to již tolikrát, že naprosto nemíním se provdati. Nemám vůbec muže ráda a nechci státi se ženou žádného z nich.”

“Tomu ale nemohu jen tak uvěřiti,” odpírala s nedůvěřivým úsměvem paní Milerová. “Neznala jsem ještě dívku, která by se opravdu nechtěla

provdati, když naskytla by se jí skutečně dobrá příležitost. Slyšela jsem ovšem podobné řeči kolikráte od mladých dívek, ale všechny se potom provdaly. Očekávám, že bude tomu tak i s tebou.”

Teta vstala a přistoupila k dívce.

“Jen buď, má Hildičko, hodná a k Robertovi zdvořilá, uděláš mně tím velikou radost a já se potom již o tebe postarám,” mluvila mazlivě, hladíc Hildu po vlasech.

Tato se zarděla, až cítila ve tvářích horkost. Od toho času, co matka jí zemřela, nebyla na nějaké něžnosti zvyklá a proto takovéto mazlení bylo jí spíše trapné. Měla tetu ráda a tato byla k ní celkem vždycky hodná, ale přes to došlo mezi nimi zřídka k nějakým něžným projevům. Zdálo se, jako by mezi nimi byla nějaká hráz, přes kterou nemohly k sobě se přituliti. Jednak byla tím vina Hildina uzavřená povaha a mimo to i to, že měly obyčejně zcela rozdílné o věcech náhledy a nerozuměly si.

Tato očekávaná návštěva svobodného synovce byla jenom výsledkem tetiných starostlivých plánů. Přemýšlela častěji o budoucnosti své neteře a tu jednou jí napadlo, že bratr jejího nebožtíka muže má ještě jednoho svobodného syna, který by se snad mohl státi manželem Hildy.

Obě tyto rodiny vyměňovaly si dříve častěji dopisy, ale od těch dob, co Richard Miler měl ve svém domě neteř své ženy, rodina bratra jeho Alberta se proto mrzela. Chovali vždycky naději na dědictví po bezdětném strýci a tetina schovanka kazila jejich plány. Když Richard Miler zemřel, bratr jeho přijel na pohřeb a choval se tehdy k Hildě nevšimavě a hrdě. Po pohřbu staral se hned o to, jakou poslední vůli bratr udělal a když dověděl se, že den před smrtí odkázal vše své ženě, tu na kvap se švakrovou se rozloučil a odejel domů. Od těch dob velmi zřídka vyměňovala si paní Milerová s rodinou švakra Alberta dopisy a ty ještě byly velmi formální a krátké. Když ale vzpomněla si, že svobodný syn jejich mohl by státi se ženichem její neteře, tu napsala jim bez vědomí Hildy srdečný a dlouhý dopis. Vyptávala se dopodrobna na všechny děti a pak začala o své domácnosti a vychvalovala velice Hildu. Psala též, že nemá neteř její dosud žádného ženicha, ačkoliv je to hodná i hezká dívka a bude jednou jedinou její dědičkou. Dopis tento měl dobrý výsledek, zcela takový, jak ona očekávala. Nyní jenom záleželo na tom, aby ti mladí lidé se sobě alespoň trochu líbili, a plán její se šťastně vydaří.

“Vidiš, Hildo, jak umí Robert krásně psáti a vzdělaně se vyjadřovati,” mluvila k Hildě, podávajíc jí dopis. “Přečti si to sama, milé dítě, a uznáš zajisté, že musí míti značné vědomosti. Je-li k tomu ještě hodný a pořádný, jest to dojista velmi dobrá partie.”

Hilda vzala nedbale dopis do ruky a zběžně jej přehlédla.

“Vždyť to tu stojí černé na bílém, že jest spořádaný, hodný i majetný muž a on přece to musí sám nejlépe věděti,” prohodila s poměšným přízvukem v hlasu. “Takový dokonalý člověk si přece může snadno sám nalézt nevěstu mezi dívkami, které se chtějí vdávati a nemusí vyhledávati jí prostřednictvím své tety!”

“Vždyť tady sám podotýká, že za příčinou častého cestování, nemá příležitosti s děvčaty se seznámiti,” vysvětlovala teta, která v řeči neteře své nepostřehla ten skrytý posměch. “Mimo toho možná jest též nesmělý a to by bylo dobré znamení. Takový muž nemá žádné nehezké zkušenosti se ženskými a jest pak dobrým manželem.”

Hilda lhostejně pohodila psaní na stůl a vstala. Nudilo ji již to povídání o tom dokonalém ženichovi. Jeho příchod ostatně nemusí vyrušovati ji z klidu, pomyslíla si. Teta sice ze samé starostlivosti chtěla by spárkovati je dohromady, ale ten spořádaný, hodný a majetný pán s tím dojista nebude

souhlasiti. Předně ona žádnou krásou nevyniká a mimo toho si ho ani nevšimne a proto jemu líbiti se nebude.

Nestarala se tedy dále o tu očekávanou návštěvu, za to ale teta horlivě se připravovala. Ester musila pod jejím dohledem celé dny smýčiti, omývati a drhnouti. Hildina postel přenesena byla do tetina pokoje a do světnice její složeny byly všechny zbytečné věci z pokoje hostinského, jehož okna obrácena byla do ulice. Když dán byl tam na podlahu koberec, do oken pověšeny byly čisté, bílé záclony a nábytek byl upraven, stal se z toho vkusný, útulný pokojíček. Vše to dáno bylo do úplného pořádku o několik dní dříve, než očekávaný host přijel. Když jednoho večera přišla Hilda domů, nalezla již pana Roberta Milera u tety zdomácnělého.

Byl to muž krátké, zavalité postavy, hodně přes třicet let starý. Kulatý obličej jeho zdravím jen kypěl a nad ním skvělo se bělostí silně oplešatělé temeno hlavy.

“Těší mne, těší mne velice, že mám tu čest poznati spanilou sestřeničku,” brebentil hbitě, ukláněje se, když teta vzájemně je představovala.

Podával Hildě krátkou, masitou ruku, ale tato jí nezpозorovala a chladně se uklonivši usedla stranou. Nejraději by byla vzala do ruky knihu nebo noviny a přečetla si něco, ale vzpomněla si, že by to byla nezdvořilost.

Teta představuje Hildě svého synovce Roberta Milera.

Vždyť přece slíbila tetě, že bude vůči hostu alespoň trochu zdvořilou. Vzpomněla si, že má započatou ruční práci, vyhledala ji a pracovala na ní pilně, na hosta ani nepohlédnuvši.

Ten hovořil neustále, žertoval nebo vyprávěl anekdoty a obracel se přes tu chvíli ku "spanilé a roztomilé sestřeničce", chtěje dostati ji též do řeči. Když obrátil se přímo na ni s otázkou, tu Hilda krátce odpověděla, jinak ale jeho hovoru si nevšímala a při jeho anekdotách ani se nepousmála. Po chvíli omluvila se na únavu a odebrala se do pokoje tetina k odpočinku.

"Ach, jaký je ten pan Robert nudný člověk," pomyslíla si ulehajíc na lože. Usnula brzy, ale příchodem tety byla za chvíli opět probuzena.

"Nuže, Hildo, jaký dojem učinil na tebe Robert?" ptala se paní Milerová neteře.

"Docela žádný, tetinko! Ani jsem si ho dobře nepovšimla," odpovídala rozespalá dívka, zívajíc.

"Však jsi k němu mohla býti trochu pozornější," domlouvala jí teta. "Měla jsi trochu se zasmáti a více mluvit. Jest to velmi zábavný a sečtělý člověk, mnoho ví a hodně cestoval, tak že jest radost s ním hovořiti. Doufám, že zítra se spolu blíže seznámíte a že se budete navzájem sobě líbiti. Robert alespoň se mi již přiznal, že ty se mu líbíš. Povádal, že máš velmi pěknou postavu."

Hilda to poslední již ani neslyšela. Obrátila se ku zdi a spala dále.

Uplynulo několik dní, ale plány paní Milerové nepřiblížily se ani o krok ku svému uskutečnění. Hilda byla k Robertovi stejně chladnou a nevšímavou. Člověk ten byl jí každým dnem odpornější, ač byl k ní čím dále tím pozornější a důvěrnější. Cítila jeho pohled každou chvíli na sebe upřený a ačkoliv sama na něho nikdy se nedívala, přece dobře pozorovala, že pohled ten jest smělý, ba drzý a vzbuzoval v ní vždy dojem ošklivosti. Nebylo to nic platné, když teta jí po straně domlouvala, aby byla k bratranci přívětivější a nechovala se k němu tak odmítavě jako dosud.

"Nenuť mne, tetinko, k něčemu, co učiniti nemohu," odpovídala jí jednoho večera Hilda na podobné výčitky. "Řekla jsem ti to již kolikrát, že se vdávati nebudu a opakuji to teď znovu a to zcela určitě. Nechci se provdati za žádného muže a proto též ne za pana Roberta Milera."

"Nevím opravdu, proč se ti nelíbí," řekla rozmrzele teta. "Vždyť to není ani ošklivý, ani zlý člověk. Přála bych si to tak velice, abys si ho vzala, a ty měla bys také míti nějaký ohled na mé přání. Chci ti jednou vše, co mám, odkázati a proto myslím, že mám také nějaké právo do tvých záležitostí mluvit. Nebudeš-li se dle mého přání řídit, potom nevím —." Paní Milerová začala mluvit s velikou rozhodností, ku konci řeči se ale zarazila.

Jednak to, co chtěla říci, jí jaksi nechtělo přes rty a potom též neteř její hleděla na ni tak upřeně a pronikavě, že bylo jí to až nepříjemné.

"Jen domluv, tetinko, já bych ráda slyšela vše až do konce," promluvila Hilda zcela klidně, stále tak upřeně na tetu pohlížeje.

"Nu, chtěla jsem říci, jako že ty — že kdybych viděla, že nemáš mne nic ráda, že potom to, co mám, musila bych odkázati někomu jinému," vysvětlovala teta, hledíc při tom stranou.

Hilda si povzdychla.

"Co se týče toho, mám-li tě ráda, myslila jsem, že jsi o tom přesvědčená," promluvila vážně. "Vždyť jsi mojí jedinou příbuznou, to jediné, co v světě mně z rodiny mé zbylo. Můj cit k tobě nemá však nic společného tvým jméním. Doufám, že budeš ještě dlouho živa a nemusíš ještě dlouhá

léta pomýšleti na to, co máš komu odkázati, až ale jednou ten čas přijde, nebudu se jistě starati o tom komu z toho co dáš. Nechť si Robert nalezne dívku, která si jej bude chtít vzíti a bude ho hodna, a ty pak, tetinko, můžeš jim odkázati vše, co máš. Vždyť jest to přece jediné tvé a můžeš si s tím dělati, co budeš chtítí.”

Dívka umlkla a po její řeči nastalo trapné ticho. Paní Milerová nevěděla, co by měla říci. Byla teď jaksi zahanbena a mrzelo ji, proč se věci té dotkla. Ona nikdy o ničem hlouběji nepřemýšlela a řekla vše, jak jí to na mysl přišlo, nyní ale vycítila, že neteř slovy svými ranila a bylo jí toho líto. Vždyť byla Hilda dcerou její jediné, ubohé sestry a ona měla ji ráda přes to, že si s ní dobře nerozuměla. Přemýšlela o tom, co by měla říci, aby zahladila nemilý dojem, který řečí svojí vyvolala. Byla ráda, když zaslechla v tom zvonek u domovních dveří a hned na to kroky na chodbě.

“To jest Robert, který se dnes za obchodem déle ve městě zdržel,” prohodila k Hildě vstávajíc. Přešla ku dveřím a otevřela je. Uzřela, jak synovec její sahá po ruce služebné dívky, která jemu přišla otevřítí a zároveň snaží se štipnouti jí do brady. Ester však se mu vytrhla a zamračivši se, odcházela pryč. Robert se otočil na patě a vida tetu ve dveřích rozpačitě se zasmál. Vešel rychle do pokoje a byl jako obyčejně samá řeč, šprým a vtip.

Přisedl k Hildě, která mezitím přinesla si vyšívání a cele do práce se zabrala.

“Vy stále jen pracujete, drahá sestřeničko,” mluvil k ní nasládlým hlasem. “Z vás bude opravdu někdy pilná hospodyňka. Proč se však stále do toho tak upřeně díváte, Hildičko? Připadá mi to, jako byste se bála podívat se mi do očí.”

Nakláněl se k ní, snaže se zachytiti její pohled a když se mu to nezdařilo, uchopil ji za ruku. Hilda, která dosud jevila naprostou nevšímavost, zarděla se nyní nevolí. Vytrhla ruku svou z ruky Robertovy a povstala.

“Prosím, nezdržujte mne, pane Milere, chci dnes večer dokončiti tento vzorek,” řekla chladně. “Kam jsi dala, tetinko, to růžové hedvábí, co jsem včera večer přinesla?” obrátila se k tetě. “Bude bezpochyby na stolku v tvém pokoji, že ano?”

Nečekala na odpověď a odešla, vzavši sebou i svou ruční práci.

Její chladné chování a spěšný odchod zarazil přece poněkud Roberta, ale ne na dlouho.

“Jest poněkud hrdopyšná,” řekl, obraceje se k tetě, “doufám však, že za krátký čas zkrotne.”

“Nevím, Roberte, jak to s tvými námluvami dopadne,” pronesla paní Milerová nejistě. “Zdá se, že ti není Hilda příliš nakloněna.”

“Eh, to jest ta nejmenší starost,” odušil synovec, mávnuv rukou. “To jen přenech mně, já to se ženskými umím. Na každou se musí jinak. Některá má raději sentimentální dvoření, jiná zase nemiluje okolků a dá přednost náhlému, statečnému vyjádření. Myslím si, že sestřenička náleží mezi ty poslednější. Však si to zítra s ní vyjednám, buď jak buď. Bude to pozítří již týden, co jsem přijel a posud není nic určitého vyjednáno. Déle již čekati nebudu, neb na žádné dlouhé dvoření čas nemám, to musí ona sama uznat. Co se týče toho, že by mně opravdu nechtěla, toho se nebojím.”

Usmál se samolibě.

“Nejsem zrovna k zahození a ona může býti hodně ráda, když mne dostane. Není již mladinká a ač postavu má pěknou, to se jí musí nechat, obzvláštní krásou v obličeji nevyniká. Kdybych si ji nevzal nyní já, zůstane ti na ocet a takový osud jí přece snad nepřeješ. Promluv s ní ještě a já

zítra dohodnu se s ní již na dobro. Pozítří bych již chtěl odsud odjet. Nyní půjdu do svého pokoje, abych napsal několik objednávek, které jsem mezi zdejšími obchodníky dnes svojí firmě získal. Vydělal jsem pro sebe dnes velmi pěkné peníze. Věřu, že moje žena nebude nikdy mít nouzi.”

Vypnul se hrdě.

“Tak tedy dobrou noc, tetinko!” řekl, ukláněje se zdvořile a vyšel krátkými, pružnými kroky na chodbu a odtud hbitě vyběhl po schodech vzhůru.

Paní Milerová odešla do svého pokoje, kde zastala Hildu ještě pracující.

“Pojď, milé dítě, spat, nech již toho vyšívání,” řekla k ní.

Vyměnily s Hildou ještě několik vět o všedních věcech, nežli uložily se obě k odpočinku, ale o Robertovi nebylo již mezi nimi řeči. Teta neměla již k tomu nějak odvahy. Druhého dne při snídání choval se Robert k Hildě stejně důvěrně jako dříve, ale nebyl již tak dotěrným jako předešlého večera. Pronásledoval ji ale svými pohledy a sledoval každé její hnutí. Po snídání odešla teta na chvíli do kuchyně dohlédnouti na Ester a udělit jí rozkazy týkající se oběda.

Hilda vešla do parloru a za ní v patách následoval Robert. Dívka podívala se na hodiny a vidouc, že má ještě chvíli času, přistoupila ku stolku. Hledala očima ranní noviny a domácího hosta ani si nevšímal. Tento však přistoupil za ní a dříve než mohla hledané noviny nalézt, oběma rukama ji obejmul.

“Tak, má zlatá Hildičko, nyní vás mám a nepustím vás dříve dokud mě nedáte hubičku a neslíbíte, že budete mojí ženou,” mluvil k ní přidušeným hlasem tiskna ji k sobě.

Hildina tvář nachem vzplála. “Pane Milere, čeho se to opovažujete?” vzkřikla prudce, bráníc se jeho obejmutí. “Pustte mně ihned, sice vás to bude mrzet.”

“Ale což by mě to mrzelo, kočičko,” smál se útočník, tím silněji ji objímaje. “To opravdu není nic mrzutého objímati takové hezké tělíčko. Jen se tak nebraň, holubičko!” pokračoval přerývaným hlasem, snaže se uchopiti a ve svou moc dostati též obě její ruce. “Raději se ke mně přitul a dej mi pěknou hubinku. Vždyť já to s tebou myslím upřímně. Vezmu si tě za ženu a —”

Větu tuto nedořekl, neb obdržel náhle takový silný políček, že se mu až v očích zajiskřilo.

Chytil se za tvář, která silně pálila a v zápětí Hilda jsouc uvolněná odstrčila jej prudce od sebe, až zaklopýtl a padl nazpátek přes židli.

V tom otevřely se dveře a do vnitř vstoupila teta, která na výjev ten udiveně patřila.

“Synovec tvůj mne nestoudně urazil, tetinko, a já jsem měla co dělati, abych se jemu ubránila,” vysvětlovala rozhněvaná dívka třesoucím se hlasem. “Více s tím člověkem pod jednou střechou nebudu,” pokračovala, ukazujíc prstem na vstávajícího s podlahy Roberta. “Bude-li on zde, až přijdu domů k obědu, odejdu ihned odsud a vyjednáám si prozatím stravu i byt u paní Burnettové.”

Vyšla kvapně ze dveří. Za chvíli slyšeti bylo, jak vycházela domovními dveřmi a hned na to přešla na chodníku před okny s tváří tak klidnou, jako kdy jindy.

Porazený seladon zatím vstal a drže si otékající tvář, zuřivě láteřil. Užíval při tom tak sprostých nadávek a neslušných slov, že byla tím uražena i paní Milerová.

Rozhněvala se též a vypověděla zamítnutého ženicha z domu.

Miler dlouho nemeškal, vyběhl nahoru do hostinského pokoje, naházel

Teta svědkyní výjevu mezi Hildou a dotěrným Robertem.

v rychlosti své věci do kufříků a než minulo deset minut, již ubíhal zase se schodů dolů. Proběhl chodbou a domovními dveřmi, kterými silně za sebou bouchnul.

Když přišla Hilda k obědu, nalezla tetu samotnu v jídelně.

“Kde jest ten člověk?” ptala se stojíc mezi dveřmi.

“Jen pojď dále a posaď se!” pobízela paní Milerová dívku. “Člověk ten jest někde za horami. Utekl odtud rozezlený na tebe i na mne.”

Vyprávěla pak neteři podrobnosti Robertova útěku.

“Nu, nechme již toho,” prohodila Hilda přisedajíc ku stolu, když teta skončila. “Nebudeme již o něm mluvit, darmo bychom si kazily chuť k jídlu.”

* * *

Od této příhody nepřemlouvala paní Milerová neteř svou nikdy ku sňatku. Smířila se s tím, že Hilda již se neprovdá.

“Pro její zvláštní, samostatnou povahu bude asi nejlépe, zůstane-li svobodnou,” uvažovala pro sebe. “Dědictví po mně jednou obdrží a sama též si ještě něco u hospodaří a tak bude o ni k stáří postaráno.”

Hilda též stejně jako vždy dříve na změnu svého stavu nepomýšlela. Šlo jí nyní již na dvacátý pátý rok a připadala sama sobě usedlou ženou, která má mládí své již za sebou. Navštěvovala přes zimu večerní školu a z jara na to pak obdržela místo v pisárně obchodu. Byla poctivá i spolehlivá a vlastnosti tyto došly povšimnutí i ocenění u ředitele závodu, zamračeného, nemluvného to muže. Měla nyní lepší práci, kratší pracovní dobu i lepší plat. Byla v pisárně již několik měsíců, když jednoho rána znamenala, že u blízkého stolku pracuje nový zaměstnanec. Hilda si obyčejně mimo

své práce nikoho nevšímala, tento nový písař ale přece upoutal její pozornost.

Byl to velmi hezký, mladý muž, pravý krasavec, a Hilda se zarazila a zachvěla, když jeho hluboké tmavé oko na ní spočinulo.

Sklopila zraky a zabrala se do práce, po chvíli ale mimovolně pohlédla opět v to místo. Spatřila nyní obličej jeho se strany a pátravě zadívala se na jeho pěkné, pravidelné tahy a na tmavé, husté kadeře, jež sličnou tvář tu vroubily.

Dříve než mohla odvrátiti zrak, mladík se obrátil, pohlédl opět přímo na ni a usmál se vyzývavě.

Hildina tvář se zakabonila. Úsměvem tím byla uražena. Upoutala oči ku své práci a umínila si, že více v tu stranu nepohlédne. Psala pilně, zraků od práce nepozvedajíc, ale mezi písmenkami a číslicemi, jež na papír kladla zjevovaly se jí přes tu chvíli tmavé oči jejího nedalekého souseda a myšlenky její stále k němu zalétaly.

Až se pro to sama na sebe mrzela.

“Co se to se mnou děje?” napadlo jí. “Chvěji se nervosně a přemýšlím více o očích toho muže, než o své práci. Snad se naposledy nezamiluji jako nějaká šestnáctiletá školačka? To se snad přece nestane.”

Pohodila hrdě hlavou a snažila se upoutati cele mysl ku práci.

Po chvíli zaslechla kroky, které blížily se přímo k jejímu stolku a pozvednuvši oči spatřila krasavce státi přímo před sebou.

Hildě zabušilo srdce.

“Pracujete, slečno, příliš pilně, tak že zapomínáte úplně na svoje okolí,” oslovil ji mladý muž, upíraje na ní významně své jiskrné oči.

“Mám mnoho práce, která musí býti hotova, a proto nemohu starati se o nic jiného,” řekla dívka, vyhýbajíc se jeho zraku.

Hledala mezi listinami na stole tu, kterou potřebovala a naleznuvši ji, chtěla opět psáti.

“Přestaňte mysliti jenom na práci a hleďte si též trochu zábavy,” pokračoval mladík z místa se nehýbaje. “Vždyť jsme jen jednou na světě a musíme proti života užít. Ředitel nebo majitelé obchodu nic nebudou věděti, když si spolu malou chvilku pohovoříme. Chci se vám pouze představit, neb bych se rád blíže seznámil se všemi, kteří se mnou v jedné úřadovně pracují. Jmenuji se Adolf K.”

Hilda cítila pohled jeho na sebe upřený a blízkost jeho, jakož i jasný, melodický hlas, to vše působilo na ni hlubokým dojmem.

Až se jí z toho zatočila hlava a řádky na papíru se jí před očima míhaly.

Na pohled zcela chladně však promluvila: “Těší mne, pane K., že se mohu s vámi seznámiti, prozatím ale odpusťte, že nemohu déle s vámi hovořiti. Mám nutnou práci, kterou nelze odložit.”

Nepozdvihla ani očí a dala se opět do psaní. Mladík beze slova odešel a Hilda hluboce si oddychla.

Když blížilo se poledne, viděla Hilda, jak nový písař postavil se k zrcadlu, upravoval si oděv, rovnal si límeček i kravatu, načechrával si vlasy a nasazoval na ně fešácky klobouk.

Malinko se pousmála. “Jest to hezký hoch, a jak se zdá, je si toho patrně vědom,” pomyslila si.

Přešla kolem něho, ani na něho nepohlédnuvši, ačkoliv jí při tom silně tlouklo srdce.

Tak tomu bylo i všechny následující dny. Hilda sličnému spoluzaměstnanci nevěnovala zdánlivě pozornosti, ale ve své mysli často jím se zabývala.

Krásné, tmavé jeho oči pronásledovaly ji i ve spaní a v pisárně chránila se do nich pohlédnouti, aby nevyzradila, co se v nitru jejím děje.

Mladý muž začal ještě několikrát na ni hovořiti, neb ona byla jediná ženská bytost v pisárně a on by rád byl zkoušel na ní dojem své krásy.

Když však Hilda jevila se stále chladnou, hleděla si své práce a jemu nejmenší pozornosti nevěnovala, přestal si jí brzy všimati. Neměl ani tušení o tom, že svýma krásnýma, tmavýma očima roznítil v chladné té na pohled dívce vášeň.

“Co by člověk ten učinil, kdyby věděl, jak silným dojmem na mne působí?” pomyslila si jednoho večera, když, uchýlivši se do svého pokojíku, vzpomínala na něho.

“Chvěji se na celém těle, když kolem něho jdu a kdyby on to věděl, obejmul mne, přitisknul k sobě a chtěl mne políbiti jako tehdy Robert Miler, zdaž dovedla bych to, abych jej odstrčila.” Přitiskla si dlaně k bušícím spánkům. “To jest tedy ta láska, kterou ženy k mužům pociťují?” přemýšlela dále. “Vím nyní, co to jest a přece nevidím v tom nic krásného ani povznášejícího. Poznávám, že jest pravda to, co jsem Stelle říkala, že jest to pouze přírodní opojení smyslů. Slabé ženy pocitu tomu podléhají a jsou pak za to často krutě trestány. Tento Adolf K. ku příkladu jest, jak možno na něm lehce poznati, člověk jen povrchní, bezcenný a kdybych v opojení smyslů si takového muže vzala dojista bych toho celý život litovala.”

Vzpomněla si náhle na Stellu.

Dostávala dříve od ní pravidelně psaní a ta zdála se jí vždy býti plna jasu a spokojenosti. Měla malého synáčka, který prý její štěstí ještě doplnil a o tomto hošíkovi psala vždy s takovou něžností, že Hildě při čtení někdy až oči se zarosily nad tou její mateřskou láskou.

Poslední čas dopisy od Stelly přicházely řídčeji a Hildě zdálo se, jako by vanul z nich časem jakýsi smutek. Alespoň nezněly dopisy od ní tak vesele jako dříve.

“Příčina toho jest bezpochyby zklamání, jehož se Stella, jako každá žena v manželství přece jen dočkala,” pomyslila si Hilda.

Příštího dne byla Hilda překvapena, když přišla do pisárny a tam se dověděla, že Adolf K. padělal ček na firmu, pro niž pracoval. Měl proto býti minulého večera zatčen, ale tušil to nějak a uprchl, zanechav za sebou plno dluhů.

Hilda při vyslechnutí této zprávy ani se mnoho nepodivila. Neměla o sličném, marnivém mladíku dobrého mínění, nelíbil se jí nikdy svým chováním. Pocítila určité uspokojení a ulehčení při pomyšlení, že neuvidí již tu krásnou jeho tvář a ty čarovné, tmavé jeho oči, které ji jen zbytečně znepokojovaly a vyrušovaly z klidu.

Byla ráda, že jest pryč a za krátký čas zapomněla na něho úplně.

“Takové jest to s tou láskou,” rozumovala, když jednou náhodou na něho si vzpomněla. “Jest to jen smyslový pocit a proto nejde hluboko. Když muž a žena se nesnesou, láska jejich nemůže trvati dlouho. Záhy z opojení vystřízliví a omrzí jeden druhého. Žena, která dovede se pocitu tomu opřít a zůstane svobodná, ta zachová si svoji spokojenost a není nikdy zklamána.”

Hilda pojednou obdržela od Stelly list, který vysvětlil jí poněkud příčinu tesklivého tonu jejích dopisů poslední doby.

“Churavím již delší čas,” psala přítelkyně, “ačkoliv necítím určitých bolestí. Jsem jen slabá a mám nedostatek energie k jakékoliv práci, toť vše. Z počátku myslila jsem, že ten pocit slabosti zapudím od sebe pevnou vůlí, ale nechce se mi to dařiti a jsem stále slabší. Doposud jsem vám o tom, milá Hildo, nepsala neb nerada trápím přátele vypravováním o svých ne-

volnostech. Nyní však pojedu do lázní, kde za krátký čas nabudu opět ztraceného zdraví a musím vám tedy oznámiti změnu své adresy. Pište často, nečekejte vždy na moji odpověď. Jsem teď poněkud líná a pohodlná, a nemám vždy chuť na psaní, ale dopisy od svých přátel budu ráda čísti. Budou mi potěchou v cizině mezi neznámými lidmi.” —

Hilda tímto dopisem byla znepokojena. Tušila, že nemoc Stelly jest vážnější, než přítelkyně její chce přiznati. Psala jí často a hleděla vždy napsati něco zajímavého a obveselujícího. Od ní dostávala zprávu jen občas a to byl ponejvíce jen krátký lístek s pozdravem. O stavu svého zdraví zmínila se Stella zřídka a obyčejně psala, že jest jí lépe.

Později nedostávala od ní delší čas ničeho, až jednoho dne došel ji dopis, jehož adresa psána byla neznámou jí rukou.

Otevřela jej a četla:

“Ctěná slečno!

Manželka moje, Stella, jest těžce nemocná. V lázních nedošla úlevy a nyní přeje si odstěhovati se do vašeho města, kde cítila prý se před šesti lety tak silnou a zdravou. Prosím vás snažně, opatřte pro nás nějaký byt, dle přání Stelly poblíže vás. Přijedeme do konce tohoto týdne.

Evžen Milton.”

Krátkým, stručným tímto listem se Hilda polekala, bez meškání však vykonala, co bylo od ní žádáno. Náhodou právě v ten čas rozhodli se sousedé Burnettovi ku přestěhování do jiného místa a vedlejší dům byl k pronajmutí.

Hilda vše vyjednala i opatřila nejnutnějším nábytkem a když Stella přijela, nalezla již vše pro sebe připravené.

Manžel snesl ji z kočáru a odvedl ji do domu.

Hilda setkala se s přítelkyní až večer, když přišla z práce a byla jejím vzezřením až k slzám pohnuta. Vždyť Stella vyhlížela jako stín a kdyby nebylo toho stálého, jemného úsměvu kolem jejích rtů a těch široce rozevřených, jasně modrých očí, byla by činila dojem přízraku z jiných světů.

“Jen nade mnou neplačte!” konejšila Hildu, když tato utírala si šátkem oči. “Nejsem tak nemocná jak vyhlížím. Jsem jen poněkud slabá a není mi úplně dobře. Ale uvidíte, jak zde v tom zdravém, posilujícím vzduchu brzy pookřeju a sesílím. Cítím to již na sobě, že jest mi zde lépe a jsem tu jen tak krátkou dobu. Viď, Evžene, doktor řekl, že změna podnebí velice mně prospěje?” obrátila se s otázkou k manželovi.

“Ovšem, že ano!” pronesl Evžen Milton s veselým přízvukem. “Lékař zcela jistě tvrdil, že než nadejde podzim, budeš moci navrátiti se uzdravená domů. Však se mi zdá, že jest to na tobě již viděti, že jest ti lépe. Tváře ti již počínají červenati a oči nabývají lesku.”

Stella se na manžela blaženě usmála.

Hildě sevřela se úzkostí prsa.

Jak může tvrditi tento muž něco, co není pravdou? Vždyť líce jeho ženy jsou tak nesmírně bledé a oči tak smutně zapadlé a mdlé!

Jí zdál se po chvíli manžel její přítelkyně vůbec nějak příliš bezstarostný.

Hovořil vesele, smál se a žertoval a dělal celkem dojem člověka šťastného, kterému nic neschází.

“Nemá k ženě své ženě žádný cit a vážný stav její nemoci jest jemu zcela lhostejný,” pomyslila si.

Bylo jí Stelly líto i přes to, že tato vyhlížela úplně šťastně.

Ukazovala Hildě svého spícího pětiletého synáčka.

“To jest náš Arnošt, o němž jsem vám kolikráte psala,” pronesla s mateřskou hrdostí. “Jest to roztomilý hošík. Jen počkejte, až sem přijdete ve dne, až nebude spáti, uvidíte potom, jaký jest hodný. Budete jej míti jistě ráda,

Jen co budu já opět zdráva, abych mohla jemu věnovati více času. Chceme jej už posílati na podzim do školy a já bych ho ráda trochu před tím zaučovala. On jest naším potěšením a pýchou. Chceme jej vychovati, aby byl někdy nám k radosti a světu k užitku.”

Hilda sklonila se nad hošíka a políbila jej na čílko. Arnošt sebou pohnul a napolo se probouzeje vzal ji oběma ručkama kolem krku v domnění, že jest to matka.

Při tom doteku malých dětských ruček projel Hildou divný pocit.

Od času svého dětství, kdy opatrovala malé sourozence, nedržela v náručí dítě.

Obejmutí tohoto děcka vyvolalo v ní teskné myšlenky a v zápětí vyhrkly jí slzy z očí.

Vzpřímila se a odvrátila stranou, aby si je setřela, a při tom zraky její setkaly se náhodou s pohledem Evžena Milтона.

Stella skláněla se právě nad spícím synáčkem, rovnajíc jemu podušku pod hlavou a Hildě zdálo se, že manžel její přítelkyně vyhlíží velmi vážně. Z tváře jako by zmizela jemu všechna veselost a pohled, který nyní na Hildu upřel, byl jaksi úzkostlivý.

Ona pohledu tomu nerozuměla a nedovedla si ho vysvětliti.

Evžen Milton přitáhl k manželce houpací židli a vyzval ji k usednutí. Sám přinesl si malou stoličku, posadil se k jejím nohám a hovořil opět tak vesele a bezstarostně, že Hilda po chvíli tázala se sama sebe, zda se nemýlila, když domnívala se viděti na okamžik v oku jeho vážnost a úzkost.

Po chvíli se poroučela a když ubírala se domů k tetě, měla mysl smutkem naplněnou. Byla jasná, měsíčná noc jarní a všechn vzduch prosycen byl probouzejícím se životem. Hilda však krásu toho nepozorovala, neb mysl její obírala se jen myšlenkami na ten zvolna ale jistě uhasínající život za osvětlenými okny vedlejšího stavení.

Druhého dne byla neděle a Hilda s tetou chystaly se, že hned z rána půjdou na návštěvu ku Stelle.

Ester bylo nařízeno, aby uchystala oběd a přinesla ho v poledne do sousedního domu, kde pak na otevřené verandě, v chládku, všichni společně poobědvají.

Dříve však, než se dámy vypravily, přišel k nim pan Milton sám.

Hned jak vešel, znamenala Hilda, že obličej jeho jest zasmušilý a s podivením dále pozorovala, že není dnes v jeho chování ani stopy po té bezstarostnosti, kterou dával na jevo předešlého večera.

Děkoval především Hildě za to, že vše dobře obstarala, tak že když přijeli, bylo již vše pro ně přichystané a pak obrátil se k oběma.

“Vím to, ctěné dámy, že chcete nás dnešního dne poctiti svojí návštěvou a přišel jsem k vám, abych vás obě o něco požádal,” mluvil vážným hlasem. Prosím vás snažně, nemluvte před mojí manželkou o její nemoci, nesmutněte nad ní a nelitujte jí. Vím to, že zemře —” obličejem jeho při těchto slovech přelétl bolestný výraz. “Lékaři vzdali se již veškeré naděje a do tohoto města odejel jsem jen proto, že jest to její přání a já chci ulehčiti jí poslední chvíle. Ona sama nemá tušení o pravém stavu své nemoci, doufá stále v uzdravení a já ji v tom podporuji, neb mohu takto viděti ji šťastnou pokud možno nejdéle. Bylo by to smutné pro ni, kdyby měla míti plnou vědomost o tom, že v krátkém čase — musí se navždy rozloučiti — se mnou i se svým dítětem — tak — tak jako to vím já —” mluvil přerývaným hlasem.

Sklonil hlavu a zakryl si rukou oči.

Po malé chvíli se ale opanoval a pozdvihl hlavu. Ve tváři jeho zřítí bylo hlubokou, dojmavou bolest.

“Žádám vás proto, abyste mi pomohly,” pokračoval prosebným hlasem. “Obveselujte ji, potěšujte ji, ale prosím vás, neplačte nad ní.” Mluvil k oběma, ale hleděl přímo na Hildu a tato porozuměla, co znamenal včera večer ten jeho úzkostlivý pohled, který na ni upíral, když ona utírala si uszlzené oči.

“Stella nesmí věděti, že zvolna umírá, chci ji učiniti šťastnou až do poslední chvíle, pokud to bude v mé moci. Vzal jsem si dovolenou na delší dobu a zůstanu s ní až do konce.”

Domluvil smutným hlasem, vstal a chystal se k odchodu.

Když po chvíli Hilda s tetou přišly do sousedního domu, seděl Evžen Milton již opět na stoličce u nohou své manželky a předčítal jí nějakou knihu. Musilo to býti něco žertového, neb oba se tomu usmívali.

Nedaleko nich u okna prohlížel si malý Arnošt obrázkové knížky. Byl to opravdu roztomilý, způsobilý a dobře vychovaný hošík, který poslouchal matku i otce na slovo.

Jako každé zdravé dítě i on si rád zaskotačil, když ale viděl, že nemocnou maminku každý hluk rozčiluje a tatínek že to nerad vidí, uznal v malé hlavičce, že musí ve stavení býti tichý.

Však si to vynahradí za chvíli na trávníku před domem, kde běhal a vyskakoval jako malé hříbě.

Dospěli zatím seděli v přední světnici a bavili se hovorem. Otevřenými okny vnikal sem plným proudem vonný, jarní vzduch. Bylo příjemné teplo, ale Evženovi se zdálo, že by Stella mohla nastydnouti a proto pro jistotu zabalil ji do šálů. Ona odměnila jej za jeho starostlivost šťastným úsměvem.

Hildě nyní při pohledu na oba manžele se zdálo, jako by praskala a trhala se v jejím nitru jakási kůra, která její srdce až dosud obkličovala. Zde poprvé ve svém životě spatřila lásku, v kterou nevěřila, o níž neměla tušení. Viděla ještě před chvílí, v domě tetině, Evžena Milтона s tváří bolesti prorvanou a nyní pozorovala před sebou téhož muže, jak přemáhá se před svojí ženou, aby ukryl svoji bolest a svůj nesmírný smutek. Hledí býti veselý a zábavný jen za tím účelem, aby neporušil jejího klidu a nekazil jejího štěstí. Obdivovala se tomuto muži a vážila si jej.

Když Hilda s tetou k večeru odcházely, děkovala jim Stella za návštěvu, řkouc, že již dávno neprožila tak příjemný den.

“Však se také cítím dnes jako znovu zrozená. Víím to jistě, že bude mi brzo lépe,” tvrdila se šťastným úsměvem, obracejíc se na manžela.

Paní Milerová kvapně již ze dveří vycházela a opozděná Hilda ani se neodvažovala pohlédnouti Stelle přímo do očí.

Pohládila ji ale po tváři, přála jí dobrou noc a již odcházela za tetou.

“Jsem ráda, že jest již večer a mohla jsem odejít,” řekla teta, když přišly domů. “Musila jsem se přemáhati, abych se nedala do pláče při pohledu na tu ubohou Stellu. Rvalo mi to srdce, když dívala jsem se na její sinavě bledou tvář a zapadlé oči a měla jsem mluvit s ní o zdraví a šťastné budoucnosti.”

Hilda neodpovídala. Stála u okna, majíc hlavu opřenou o římsu, a hleděla na protější stavení.

Docházela Hilda nyní ku Stelle skoro každý večer a pozorovala s tajenou úzkostí, jak tato vůčihledě schází. Přítelkyně její však měla stále naději na konečné uzdravení.

“Jsem poněkud slabá, ale to brzy přejde, neb jinak necítím žádných bolestí,” říkávala mdle se usmívajíc.

Když obdržela Hilda v létě čtrnáctidenní dovolenou z pisárny, bylo již patrné, že dnové její přítelkyně jsou již sečteny a konec kvapem se blíží.

Když v druhém týdnu oné dovolené přišla jednoho rána Hilda Stellu navštívit, zastavena byla v chodbě jejím manželem.

“Slečno — odveďte Arnošta ihned. -- Nechci aby — aby byl zde déle,” vyřázel trhaně.

Tvář měl při tom křečovitě staženou a ruce zaťaté v pěsti.

“Odveďte ho ihned, ale přijďte zase nazpět, neb,” oddychl si z hluboka, “neb nevím, dovedu-li to snést až do konce sám,” dodal dutě, přidušeným hlasem.

Vešli do dveří a Hilda pohlédnuvši na Stellu na pohovce ležící, poznala na první pohled co se děje. Tvář nemocné byla promodralá a oči se zvolna přivíraly. Nepozorovala ani, když Hilda vešla, ale pootevřela oči, když tato vezmouc malého Arnošta za ruku přiblížila se k ní.

“Polib maminku na čelo!” řekla Hilda k hošíkovi. “Půjdeš na chvíli k tetě na návštěvu, aby mohla maminka klidně spát.”

Namáhala se mluvit co možná přirozeně, ale hlas její chvěl se zadržovaným pláčem.

Na štěstí nemocná toho již nepozorovala. Otevřela jenom oči a usmála se ještě na synáčka, který objav ji, vtisknul na její čelo dlouhý, vřelý polibek.

“Moje drahé dítě!” šeptaly rtové umírající.

Evžen Milton předčítá nemocné Stelle.

Hilda s hochem spěšně odešla a když se vrátila, seděl Evžen Milton na pohovce a držel uhasínající ženu v náručí.

V tom právě naproti u Vilasů začal někdo hrát na piano krásnou, tklivou melodii, která otevřenými okny jasně zaznívala do světnice.

Hilda zůstala stát u dveří jako učarovaná.

"Evžene, kde jsi?" zvolala nyní Stella.

"Tu jsem, má drahá ženo, u tebe jsem, jen buď klidná a spi, potřebuješ odpočinku," mluvil manžel její něžně, skláněje k ní hlavu.

"Není zde dosti vzduchu, otevři dvěře, nemohu dýchat," mluvila umírající, začínajíc ztěžka oddychovati.

"Stello, moje Stello!" zvolal úzkostně manžel, objímaje vroucně její omdlávající tělo.

"Můj Evžene!" zašeptala ještě, vydechla z hluboka, vzpřímivši se poněkud a pak klesla nazpět bezvládně do jeho náručí.

Krásné zvuky piana z protějšího domu mezi tím zaznívaly sem stále jemněji, až umlkly docela.

Hilda probrala se ze ztrnutí a přistoupila k pohovce.

Vzala beze slova chladnoucí tělo z náruče manželovy a odnesla je do vedlejší světnice na lůžko. Vždyť byla mrtvá její přítelkyně tak lehounká, jako malé dítě.

Ovdovělý muž jako zmámený potácel se za ní, pokleknul vedle lůžka a zabořil hlavu do podušek. Tak klečel bez hnutí, ještě když Hilda přivedla sem svoji tetu.

"Ten člověk se mi nelíbí," poznamenala paní Milerová po chvíli tiše k Hildě utírajíc si uplakané oči. "Jdi pro malého Arnošta, kterého zanechala jsem v kuchyni u Ester. Musíme otcí jeho připamatovati, že má ještě pro koho žít."

Hošík zde byl v malé chvíli a přistoupiv po špičkách k otcí, objal jej a mluvil:

"Tatínku, neplač, ať maminku neprobudíš. Vidiš jak pěkně spí a tak sladce se usmívá."

Otec pozdvihl prudce hlavu a obejmul svoje dítě. Přitisknul k němu svůj obličej, jenž byl žalem jako zkamenělý, a proud slzí zaplavil mu líce.

"Tak jest to dobře," šeptala paní Milerová štkajíc. "Jen když si zapláče, to se mu uleví. Obávala jsem se již, že mu pukne srdce."

Po pohřbu přišel Evžen Milton k paní Milerové a tázal se jí, zda mohl by ponechat u ní malého Arnošta alespoň nějaký čas, než najde pro něj jiné místo.

"Nemám zde ve Spojených Státech žádného příbuzného, ku kterému mohl bych synáčka svého odvésti," hovořil bezzvučným hlasem. "Moje zesnulá manželka neměla zde již z rodiny nikoho a moje rodiče žijí v Japonsku, kam se před několika lety odstěhovali. Když by vás tu příliš neobtěžoval, rád bych jej ponechal zatím zde, než bych mohl postarati se o něho jinak."

Paní Milerová ujistila jej, že může ponechat hoča u ní tak dlouho, dokud bude chtít.

"Vždyť jest to hodné dítě, mám je opravdu ráda," řekla srdečně.

S Hildou rozloučil se zarmoucený vdovec podáním ruky.

"Děkuji vám, slečno, za vše, co jste pro moji Stellu učinila," řekla prostě a pohlédl na ni upřímnými svými očima, které byly hlubokým smutkem jakoby zastřené.

Hildě tanul ten smutný jeho pohled dlouho na mysli. Věřila nyní v lásku, uznala cenu hodného muže a svět zdál se jí proto býti lepší

i krásnější. Povšimla si teď spíše mužů a poznávala, že jest mezi nimi více hodných než jenom ten jeden, o kterém byla již přesvědčena. Dříve viděla jen ty horší a dle nich posuzovala všechny, kdežto nyní upozorovala vždy spíše ty hodné a ty špatné s nimi nemíchala. Uzřela ku příkladu na ulici umazaného, v tváři začernělého muže, z práce se vracejícího. Proti němu šla žena s dítětem v náruči, která spatřivši muže, pospíchala k němu. On vzal jí dítě z rukou a tiskna je k učeněné líci, políbil je. Usmíval se při tom na ženu a i skrze saze a špínu viděti bylo v tváři jeho spokojenost a lásku k oboum. Hilda šla jen mimo, ale viděla dobře to vše pozorovala, kdežto dříve si takových případů ani nepovšimla.

V obchodě, kde pracovala, zaměstnán byl již delší dobu muž, jenž zároveň v pisárně poklízal. Byl to málomluvný člověk, zamračeného nevlídného vzezření. Hilda s ním nikdy nemluvila a když kolem ní něco uklízel, ani na něho nepohlédla.

“Jest to jeden z těch bručáků, kteří týrají své ženy stále špatným rozmarem,” mínila o něm.

Ale jednoho dne spatřila jak přinesl do pisárny malý balíček a slyšela, když podotknul k jednomu z písařů, že nechce věc tu zde zaponienouti, až půjde domů. Když přišel čas k odchodu, uzřela jej Hilda, jak vychází ze dveří bez balíčku. Jsouc již též k odchodu připravená vzala balíček do ruky a vyšla na ulici.

Zrychlivši kroky dohonila brzy zmíněného muže a podala mu zapomenutý předmět.

Zarazil se, potom děkoval jí upřímně za její laskavost.

“Ani nevíte, jak jsem rád, že jste to za mnou, slečno, donesla. Vždyť jest to lék pro moji churavou ženu,” vysvětloval jí.

“Jest již delší dobu nemocná, bolí ji nesmírně nohy a tento lék vždycky jí uleví. Objednávám ho pravidelně, ale nyní dlouho nepřicházel a ona čekala již netrpělivě. Ani nevím, jak jsem ho mohl zapomenouti, mám ale plnou hlavu starostí a nevím, kde mi hlava stojí.”

Šli spolu kousek cesty a Hilda dověděla se od něho, že má kromě nemocné ženy též velkou rodinu a seznala z řeči, že jest starostlivým manželem i otcem. Mluvila s ním od toho času pak kolikráte v pisárně, vyptávajíc se ho na jeho rodinu a čím déle jej znala, tím více byla přesvědčena, že jest to muž dobrého srdce, ukrytého pod drsnou na pohled skořápkou. Poznávala čím dále tím jasněji, že dobrota srdce nedělí se na pohlaví a že jest mezi muži zrovna takové procento hodných, jako mezi ženami.

Vždyť viděla i doma u tety malého Arnošta, jenž, ač byl malým, byl přece též jedním z představitelů mužského rodu a byl to hoch milý a dobrý. “Ten dojista nebude zlý ani sobecký až doroste v muže,” pomyslila si kolikrát, když jej pozorovala při učení neb hraní.

Zůstal Arnošt u paní Milerové již nadobro a chodil odtamtud do školy. Otec jeho psal, že při nejlepší vůli nemůže nalézt pro hochu žádné lepší místo a u sebe že jej mítí nemůže, když sám žádného domova nemá. — Nebude-li prý paní Milerová nic proti tomu mítí, nejraději by nechal synáčka u ní, kde ví, že je v dobrém místě a pod řádným dohledem. Paní byla s tím spokojená a tak zůstal hošík u ní.

Otec posílal za něho pravidelně každý měsíc plat a dvakrát za rok přišel se na něho podívat. Jednou v zimě, na Arnoštovy narozeniny, a podruhé v létě, v den úmrtí zesnulé choti, jejíž hrob pokaždé navštívil. Z počátku přijížděl smutný a zasmušilý, mluvil málo a zdržel se jenom jeden den. Později však zdálo se, že obličej jeho již se poněkud vyjasňuje, a ačkoliv stále byl vážným, přece již dovedl se zájmem hovořiti o věcech, které přímo netýkaly se jeho drahé Stelly.

Bylo viděti, že milosrdný čas dovedl i v tomto případě zahojiti ránu, která zdála se býti nezhojitelnou.

Druhý rok zdržel se ve městě při své návštěvě již tři dny a většinu toho času strávil u paní Milerové se svým synáčkem.

Hildě návštěvy tyto byly vždy dny svátečními. Ona tohoto muže nejdříve obdivovala a vážila si ho a z toho vzniklo pro něho v srdci jejím vřelé přátelství. Během času přátelství to proměnilo se v lásku a Hilda byla si citu tohoto plně vědoma.

Jak krásným zdál se jí nyní býti svět, jak cenným celý život lidský!

Ano, to byl ten cit o němž mluvila tehdy nezapomenutelná Stella, cit, který činí lidi lepšími a ušlechtilejšími. Když vzpomněla si na onen prchavý, vášnivý pocit, jenž vznikl v ní před časem ku krásnému Adolfovi K., jak nízkým se jí zdál pocit tento býti proti veliké, čisté lásce, která naplňovala nyní její srdce.

Neměla naděje, nečekala na splnění nějakých tužeb, jen milovala a láska ta činila ji šťastnou.

Když Evžen Milton první rok posílal měsíční plat na hochu, napsal při tom krátký dopis paní Milerové a tato zase jemu odepsala, podávajíc mu zprávu o zdraví a pokrocích jeho dítěte.

Když však druhým rokem vrátil se ze své návštěvy ve městě D. adresoval pojednou následující měsíc list svůj na Hildu.

“Promiňte, slečno, že píšu tentokráte vám,” zněl dopis ten. — “Při poslední své návštěvě shledal jsem, že paní Milerová jest poněkud churavá a proto nechtěje ji obtěžovati, obracím se na vás. Prosím buďte tak laskava, napište mi pár řádek o mém Arnoštovi, co dělá a jak se učí. Rád o něm opět uslyším. Stýská se mi po něm.”

Hilda na dopis ten krátce též odpověděla a od toho času každý měsíc vyměnila si s panem Miltonem psaní. Z počátku byly dopisy ty jen krátké a stručné, ale ponenáhlu stávaly se delšími a přátelštějšími.

Bylo tomu právě tři roky, co Stella zemřela. Hilda měla zase jako tenkrát svoji čtrnáctidenní dovolenou a od časného rána tohoto významného dne očekávala roztržitě návštěvu Evžena Milтона.

Přijížděl v den ten ranním vlakem aby mohl koupiti květiny a donésti je s hošíkem svým na hřbitov do deseti hodin, v kterýžto čas Stella naposledy vydechla.

Tentokráte ale nepřišel.

“Snad nezapomněl na den ten?” ptala se Hilda sama sebe v ustrnutí.

Zapudila myšlenku tu, ale ta hned zase vtírala se jí v mysl, obzvláště když teta poznamenala, že kdož ví, zda ovdovělý muž nenalezl si již nějakou náhradu a v takovém případě, samo sebou se rozumí, by již nepřišel.

Hildě sevřelo se při těch slovech srdce a oči zalily se slzami.

Odvrátila se, aby teta nepostřehla její pošetilosti.

Proč ji taková možnost zaráží? Proč myšlenka ta probouzí v ní lítost? Vždyť by to nebylo nic divného, kdyby Evžen Milton po třítetém vdovství našel si opět družku! Vždyť jest mlád a má před sebou ještě dlouhý život a ona Hilda jistě nepřeje si, aby prožil celý ten život v žalu a smutných vzpomínkách.

Vždyť jí to samotnou těšilo, když poslední dobou pozorovala, že z dopisů jeho vyznívá již jakási veselost a radost ze života a porovnala to s tím nesmírným, beznadějným žalem, který ovládal ho z počátku.

Hilda v den tento chodila ku hrobu své přítelkyně až odpoledne, aby nerušila ranní návštěvu manžela a učinila i dnes.

Koupila květiny a vzavši malého Arnošta za ruku, odešla s ním na hřbitov.

Hilda s Evženem u hrobu Stellina.

Měla hoča toho skutečně ráda. Bylo to hodné dítě a mimo to byl to syn muže, jehož ona vroucně milovala, a otci svému velice byl podoben.

Když přišli na hřbitov, okrášlili hrob a Hilda ostříhávala na něm trávnick a vytrhávala plevel. Malý Arnošt zatím rozběhl se po hřbitově a trhal na prázdném prostranství plané květiny, aby jimi ještě ozdobil matčin hrob.

Hilda se po něm časem poohlédla, ale jinak zabrána byla do své práce, tak že ani nepozorovala, že někdo jiný vešel na hřbitov.

Až když slyšela blízko za sebou kroky, ohlédla se a rychle se vzchopila.

Hlava se jí zatočila a srdce prudce zabuchalo. Vždyť byl to Evžen Milton!

Přicházel celý udýchaný, nesa v obou rukou květiny.

“Zdržel jsem se dnes,” vysvětloval jí, po krátkém pozdravu. “Služba nedovolila mi, abych mohl přijeti ranním vlakem, ale dostal jsem se sem přece, jak jsem nejdříve mohl.”

Položil přinesené květiny na hrob a pak zavolal malého syna, aby se s ním potěšil. Chvíli spolu hovořili a vzpomínali drahé zesnulé, ale potom Evžen Milton pohladil Arnošta, vyzval jej, aby ještě šel trhati květiny. Poslušný hošík odběhl.

Otec jeho stál, opíraje se o pomník a díval se za ním.

“Slečno!” obrátil se nyní k Hildě, která stála z druhé strany pomníku. “Jsem rád, že mohu mluvit s vámi o samotě a zároveň že mohu tak učiniti zde na tomto místě. Tady leží moje drahá první žena a já se vás nad jejím rovem chci dnes ptáti, zda byste chtěla státi se mojí druhou ženou a zároveň matkou mého Arnošta.”

Hilda sklonila hlavu.

“Milosrdný čas zahojil krutou ránu, která byla mi smrtí její zasazena a v srdci mém klíčí opět naděje na novou šťastnou domácnost. Vím, že kdyby Stella mohla nás nyní viděti, jistě by moje jednání schválila a radovala by se z toho, že budu opět šťasten. Vážím si vás, Hildo, ctím vás a miluji vás, a myslíte-li si, že byste mohla city mé opětovati, podejte mi svoji ruku.”

Hilda pozdvihla hlavu a obrátila k němu svoji tvář. Po lících stékaly jí zvolna slzy, ale zároveň zářil v nich blažený úsměv štěstí.

Na bílém, mramorovém pomníku ruce jejich se setkaly...

OBRÁZEK Z ULICE.

Koníček klusá ulicí
bláto pod kopytem žvachtá —
Na voze krámy se kupící
zakrývá špinavá plachta.

Za koněm kočí se kývaje,
tabák svůj žvýká s chutí,
sám příliš do spěchu nemaje,
do spěchu koníčka nutí.

Pod plachtou krčí se do šátků
žena a nějaké děti;
děti se skrývají za matku,
matčin zrak v dálku kams letí.

Co asi myslí? V novém jak
bytě jim asi bude?
Či namáhá se všelijak
spočíst, zda na chleba zbude

až povozníku zaplatí
a panu domácímu...?
Ač chudoba cti netratí,
přec dává hlad a zimu.

Či přemýšlí, jak za mlada
též jiné časy měla,
a vzpomíná teď nerada
jak z toho ráje chtěla?

Snad také doufá, do roka,
že lepší čas se vrátí —
slunéčko svitlo z vysoka
a svadlou tvář jí zlatí.

Snad bude líp, si zadoufá,
jen co ta zima mine,
ač pomyslit si netroufá,
jak zvolna, zvolna plyne...

— — — — —
Koníček klusá ulicí,
bláto pod kopytem žvachtá —
bůhví co naděje pučící
ukrývá špinavá plachta.

Švihaje boky mu zapadlé,
za koněm kočí se kývá —
bůhví co naděje uvadlé
špinavá plachta skrývá.

A. Sirá-Tvrzická.

NA PETŘÍNĚ.

Pěšinkami na Petříně
chodíval jeden manžilek —
ženušky mladé lepý vděk
kazila jen stará tchýně
na procházkách na Petříně.

Ženuška pak odejela.
Netruchlil dlouho mladý muž —
za čtrnáct dní, snad dříve už
s jinou sedal v šerém stíně
pod paraplíčkem na Petříně.

Ve dne psával žince svojí
na slunný jih, tam v širou dál,
večer zas jinou miloval
— když pěl slavík na jasmíně —
pod paraplíčkem na Petříně.

Prsten snubní v kapsu strčil,
na randevú když vzhůru šel,
holčičku hezkou v lásce měl,
houpával ji na svém klíně
pod paraplíčkem na Petříně.

Všecko ale konec mívá,
zvláště když Petřín uši má —
co si hlas lidu povídá
vyšetřit šla jednou tchýně
pod paraplíčko na Petříně.

Bylo boží dopuštění —
— telegram dceři v slunnou dál —
zkroušený choť se z hříchů kál,
teď zas s žínkou chodí líně
pěšinkami na Petříně.

J. Zd. Durdil.

Perný den pana Baciánka.

Historika z česko-amerického života. Napsal Al. Janda.

ALOIS JANDA.

I. Proč se udělalo panu Baciánkovi špatně.

Pan Baciánek sotva se domů z hospody motal. Ne snad proto, že by nějak byl silně popíjel, bylť pan Baciánek mužem spořádaným, který ve všem držel se míry, ale takovou novinu se dověděl, až se mu zle udělalo. Div na ulici neklesl, nohy se pod ním trásly jako v zimnici, musel se zastavit, podepřít se o zeď domu a tak chvíli stál a strnulýma očima díval se do ulice, do jedné z těch příčných ulic chicažské Plzně, oživené v hodinách školních toliko nejútlejšími květy naší národnosti, batolicími se na schůdkách před domy, a pak chraptivými pokřiky pedláků, k jichž vozům vybíhají starostlivé hospodyně, smlouvající o každou otýpku mrkve s důležitostí hodnou odborných finančníků.

Pan Baciánek díval se do tohoto jednotvárného a jemu tak známého ruchu jako ve snu, jakoby spadl sem náhle odněkud s jiného světa. A přece byl pan Baciánek dlouholetým příslušníkem oné čtvrti, která uprostřed moderního Babylonu tvoří český ostrov jako — možno-li malé porovnávati s velkým — stará vlast tvoří jej uprostřed Evropy. A nebyl pan Baciánek příslušníkem jenom tak nahodilým, který by mohl býti dnes zde, zítra onde, nikoliv, byl příslušníkem usedlým, zakoupeným, majitelem jednoho z důkladných rohů ve čtvrti té, které budou mít pomalu tutéž historickou cenu jako pravováreční domy ve starobylém městě za mořem.

Lituji věru, že představuji vám muže toho ve chvíli tak trapného pro něho vzrušení, kdy vypadá tak zaleknutě, bojácně, ba přímo nešťastně. Takto věru učinili byste si o něm pojem nesprávný a mnohý, kdo ho dříve neznal a spatřil ho poprvé nyní podepřeného, možno říci shrouceného o zeď, s očima zakalenýma a tak strnule do ulice vyhlízejícíma, minul by ho beze všeho respektu, ano možná, že by obdařil ho soucitným pohledem. Však měli jste ho vidět ještě asi tak před hodinou, kdy krácel na lunč a na své dopolední, jakoby deputátní "tři od Plzně" do opravdu elegantně zařízené plzeňské pivnice páně Rambouskovy. Jaké sebevědomí, jaká důstojnost tkvěla ve výrazu hladce oholené jeho tváře, jaká pánovitá pronikavost v pohledu modrých, vybledlých očí, jaký rys povýšenosti a bezděčného pohrdání vším okolím v jeho širokých, ale při tom jako splasklý puchýř bezvarvých a dolů sevřených rtů. Krok jeho nebyl nikdy pevný, na tož svižný; trpíval pan Baciánek občas revmatismem, ale důstojný byl ten krok každým vyšlápnutím, poznal jsi hned, že tento muž nemusí se hnáti za životem, že naopak život sám uctivě dle něho vyrovnává svůj krok, jako skromný sluha, zvyklý dlouholetou praksí na obvyklosti svých pánů. Vážně, pomalu sunul se vždy pan Baciánek po plzeňských ulicích, kdo ho potkal

uctivě, někdo šťastnější také důvěrně pozdravil, on ledabyly děkoval a netečně chvílemi obracel svoji velikou, téměř čtyřhrannou hlavu na různé strany, pátraje, kde děje se kde něco, co hodno by bylo jeho pozornosti. Do hostince páně Rambouskova vcházel jako do svého království a vskutku byl zde větším pánem než doma. Neutrácel sice mnoho, častoval velice zřídka, jen za zvláštních okolností, chodil však pravidelně a celým svým zjevem a významem domácího pána dodával hostinci elitního lesku, každý, spatřiv ho tam, mohl alespoň hned usoudit, že místnost, kterou navštěvuje takový pán jako pan Baciánek, jest hostincem a plzeňskou pivnicí první třídy ve skutečnosti a nejen dle nápisu.

I onoho dne, v němž jsem měl čest pana Baciánka prvně čtenářům představit, vstoupil on důstojně do vyvoleného svého království a postavil se na obvyklé své místo v jednom z rohů nálevny, odkud mohl dobře pozorovati manipulaci Rambouskovu s pípami. Činil tak již jen ze zvyku a ne snad z opatrnosti, věděl, že by pan Rambousek za nic se neodvážil do jeho snad sklenice přidat nějakou kapku z toho obyčejného kohoutku. Jeho žaludek pojištěn byl zde před každou podobnou impertinencí.

I toho dne uvítán byl jako vždy zdvořilým pozdravem a ochotnou otázkou, libo-li kousek teplého masa. Pan Baciánek milostivě kývl a po chvíli stál před ním talířek s útlou porcí vonné pečínky.

“Dneska vám bude zvláště chutnat, pane Baciánku,” usmívavě pobízel hostinský, “to připravovala holka jako lusk a docela po česku.”

“Aj, aj,” ledabyly divil se pan domácí, za to však pozorně gruntýruje žaludek, aby tento byl připraven řádně na obvyklou dávku plzeňského, “to máte nějakou novou holku, přijetou snad?”

“Tak jest, tak jest,” přisvědčoval hostinský a šelmovsky přimhouřil oči, “počkejte, až ji uvidíte, učiněné kvítí. Takových by sem mělo jezdit víc, místo těch virtuosů.”

Pan Baciánek významně se usmál, chápal dokonale nadšení hostinského, neboť tento si před tím stále stěžoval jakou má smůlu s domácností. Žena jeho téměř stále polehávala a při vaření dělalo se jí špatně a starší dcera jeho, která navštěvovala jakousi kolle, nedovedla by uvařit ani kávu a oheň dovedla rozdělat snad jen na líhovém kahánku, na němž hrávala si želižko na pálení vlasů. Měl tedy pan hostinský zajisté příčinu býti povděčen tomu, že získal čiperné děvče, které vaření a vedení domácnosti rozumělo a které nebylo ještě tou Amerikou zkaženo, jak hostinský si liboval.

Aby snad čtenář se nedomníval, že byl Rambousek mravnosti snad příliš úzkostlivé, dodávám ihned, že tou zkažeností minil u služebných děvčat, Amerikou již otřelých, že tato nenechávala si obyčejně líbit ani milostná jeho škádlení ani časté návaly jeho hrubosti, že chtěla také mít nějaký ten půlden pro sebe a nedřela se až do úpadu. Bylo proto vždy jeho snahou dostati nějaké děvče přijeté, a dle jeho horování zdálo se, že tentokráte snaha jeho byla řádně odměněna. Ačkoliv pan Baciánek poslouchal ho velice roztržitě a netečně, neustával ve vychvalování své služby, která zároveň prý byla výbornou kuchařkou, takže pan domácí začal konečně přece jen naslouchati poněkud s větší pozorností a jaksi úsměšně se na hostinského zadíval.

“Poslouchejte, vy ji nějak moc chválíte,” pronesl konečně s žertovnou káravostí, “dejte si pozor, či vlastně měla by si dát pozor ona.”

Rambousek chytrácky se zachechtal, a chtěje vzácného svého hosta přesvědčit, že nadšení jeho jest oprávněné a způsobiti mu jakousi mimořádnou laskavost, řekl pološeptem:

“Počkejte, já ji zavolám, není tu beztoho teď nikdo,” načež obrátiv se ku dveřím kuchyně, volal:

“Tonči, odneste ten talíř!”

Po zavolání tom vběhla do salonu půvabná, asi dvacetiletá dívka, a hostinský při tom významně mrknul na pana Baciánka, jakoby ho chtěl upozornit na tento zjev a zároveň tím dokázati, že chvála jeho nebyla nikterak přemrštěna. Pan Baciánek odstoupil od prázdného talíře a s nenápadnou pozorností sledoval dívčinu. Bylo na něm ihned patrné, že jest spokojen s výsledkem svého pozorování, zvláště když souhlasně kývl směrem k hostinskému. Dívka rychle sebrala příbor a chtěla odkvapit, ale tu ji zdržel pan domácí otázkou:

“Nu, jak se vám líbí, panenko, v Americe? Jste tu prý teprve nedávno?”

Dívka obrátila se k němu, zrůměněná poněkud rozpaky, pak ale čile zvedla k tazateli temnomodré, jiskrné oči a drobné zoubky zatřpytly se v lehýnkém úsměvu, když odpovídala s plachou rozmarností:

“Musí se mně líbit, když už jsem tady, však si zvyknu.”

“Za to však se jistě budete líbit zdejšími chlapečci vy,” zmohl se vždy jindy rozšafný a odměřený pan Baciánek na kompliment, “takových hezkých děvčat přijede sem pořádku.”

“Tak, to je dobře, aspoň se tu brzy vdám, beztoho sem každá prý jede jen pro to,” a obrátila se, avšak Baciánek zastavil ji znovu:

“A z kterého kraje jste přijela?”

“Já jsem z Levařic. Je to městečko, písecký kraj.”

Pan Baciánek najednou sebou trhl a vytřeštil na dívku oči, takže tato, pozorujíc nápadnou změnu ve výrazu jeho tváře, tázala se nyní sama a živě:

“Vy to tam jistě znáte, vidíte. Nejste také tam odtud?”

Pan Baciánek neodpovídal. Oddychoval těžce a díval se stále upřeně na dívku, takže jí počalo již býti pod pohledem tím nevolno, a proto řekla jako na omluvu své otázky a svého odchodu:

“Já jsem jen tak myslela, z našeho kraje sem jezdí mnoho lidí.”

“Jak se jmenujete?” vypravil ze sebe namáhavě pan Baciánek, ale děvče ho už neslyšelo a spěšně odcházelo do kuchyně. Rambousek se sebevědomým úsměvem díval se na svého hosta, jehož pohnutí mu neušlo, přičítal je však toliko půvabnému zjevu své služky.

“Koutníková, Tonča Koutníková se jmenuje,” odpovídal nyní za ni na poslední otázku hostovu, dokládaje:

“Nu, neměl jsem pravdu, není to děvče jako z růže květ?” — najednou se však odmlčel a překvapeně podíval se na pana Baciánka. Tvář tohoto změnila se nyní k nepoznání, zesinala a protáhla se, jakoby v tom největším údivu a zděšení, sevřené rty křečovitě sebou škubaly, ruce se trásly a skráně zvlhly několika krůpějemi potu.

“Ale, bože, co je vám, pane Baciánku?” tázal se starostlivě, “udělalo se vám špatně, nebo vás snad ta holka uhranula?” chtěl ještě zažertovat, ale ustal v každém dalším žertu, neboť pohled na pana Baciánka věru k žertům nevybízel. S namáháním jako v dobách, kdy snášel nejtěžší muka revmatismu, dovlékl se pan Baciánek k nejbližšímu stolu a dopadl na židli, jakoby mu někdo nohy podťal. Stále s větším udivením patřil naň Rambousek a povážlivě vrtěl hlavou.

“Nechcete jednu dobrou?” nabízel starostlivě. “To je vsak s podivením, jak se vám tak najednou udělalo zle; vždyť jste přecť snědl ten lunc s chutí.”

Aniž by čekal na odpověď svého hosta, donesl mu na stůl sklenku té nejlepší z dobrých a skoro se až pana Baciánka zalekl, neboť ten se podíval naň jako oběšenec. Rambousek chtěl ho znovu pobídnout k vypití zázračné tekutiny, chtěl znovu projevit své podivení nad nenadálým tímto záchvatem zvláštní mdloby, slova však uvázla mu v hrdle, když se na

svého hosta podíval, ba div jemu samému neudělalo se špatně. Pan Baciánek jako ve snách sáhl po přinešené sklence, vypil její obsah a pak prudce ji odstrčil, že skutálela se na podlahu a rozbila se. Pomalu, pomalu vstával, zachycuje se stolu a pak potácivým krokem odcházel beze slova a bez zaplacení, a hostinský po odchodu jeho sbíral střepy skleničky, vrtě při tom v podivení hlavou a očekáváje již netrpělivě nějakého nového z těch svých lepších hostů, aby s ním sdělil zajímavou novinu.

Pan Baciánek zatím motal se domů a konečně opřel se o zeď, kde jsme ho také hned na počátku svého vypravování nechali odpočinout. Věru že potřeboval odpočinku nebohý pan Baciánek, špatně však odpočívá se váženému domácímu pánu na chodníku, kde každou chvíli může nějaký známý přepadnouti ho otázkou, jak se vede. Oh, jemu vedlo se v okamžiku tom tak bídě, a přál by si být někde daleko, daleko uprostřed lesů, kde by byl jist před každým zpytavým pohledem. Cítil, že musí již sebou hnouti, že prodlévání jeho na chodníku stává se již nápadným, měl však nohy jako z olova a potom se bál, věru že se bál jít domů, myslil, že každý musí nejen poznati tu změnu jeho tváře, nýbrž že musí z ní vyčísti též, co dalo se v jeho duši.

Konečně namáhavě odloupl se ode zdi a vlékl se domů s hlavou sklopenou jako hříšník.

“Bože můj, je to možné, je to možné?” znělo mu stále v duši, a otázku tu stíhala v zápětí prudce a téměř zlobně odpověď: “Je to jisté, je to jisté!”

“Ano, je to jisté!” zavzdychl konečně hlasitě a div rukama nezalomil. Potom se však vzpamatoval a úzkostlivě se rozhlédl, zda ho nikdo nepozoruje.

“Ano, je to jisté,” hovořil dále k sobě již jen v myšlenkách, snaže se nabýti klidu a sebevlády, “je to jisté, každé pochybování bylo by nesmyslem, jako když pštros strká hlavu do písku. Všecko se shoduje, jméno, místo, leta, — a potom ta podoba, ta podoba, vždyť já ji mohl poznat vlastně na první pohled, — celá matka!”

A pan Baciánek vzdychl poznovu, sňal klobouk se ctihodné své lysiny a stíral si pot, třeba již bylo chladné, omžené říjnové dopoledne.

Obávám se však, že by čtenář dle mých nahodilých poznámek o zjevu pana Baciánka mohl si udělat klamnou představu o jeho stáří, i třeba v čas to napravit. Pan Baciánek měl ještě daleko do osudné šedesátky, v níž dle pana profesora Oslera, má každý, kdo se ovšem požehnaného toho roku dožije, pospíšit si s poslední vůlí a odebrat se na onen svět, aby nebyl zbytečným břemenem ženě a nepřekážel mladším. Bylť pan Baciánek v nejlepším mužném věku asi čtyřiceti pěti let, nanejvýš o nějaký rok víc, a přes svůj revmatismus a bledou barvu očí a rtů i přes svoji lysinu vypadal jako pán zachovalý, který si může ještě dopřát všelijakého požitku, dovede však tak činiti s mírou, aby to nestálo nikdy ani mnoho peněz, ani mnoho tělesných sil, neboť jednou z předních vynikajících vlastností jeho bylo, že dovedl počítat se vším a za každých okolností. Této vlastnosti, věru tak závidění hodné, měl také co děkovati za své jmění, za svoji vážnost i za své zdraví, které až na ten občasný revmatismus bylo jinak ještě výborné. Celý jeho vzhled měl ještě v sobě dosti energie a síly, takže každý, kdo se naň jen poprvé zahleděl, pomyslí si: — tomu člověku se jistě dobře daří. Ovšem ve chvíli, kdy my jsme se s ním seznámili, by si to sotva kdo pomyslíl, neboť v několika minutách stala se s ním změna, jakoby zestaral o kolik let. Napsal jsem právě o něm, že dovedl počítati se vším a za každých okolností, ale s touto okolností věru nepočítal, neboť dávno již nenapadlo ho ani ve snu, že by se mohl kdy v Americe setkat se svým dítětem v Čechách zplozeným, jímž Tonička Koutníková byla, jak zajisté důvtipný čtenář sám již uhodl. Jeho úžas, jeho leknutí nad neočekávanou touto při-

hodou byly tak mocné, že pro první chvíli ochromily téměř i jeho tělo i jeho ducha. Pomalu však myšlenky jeho počaly se soustřeďovati kolem okolností té, jako mravenci obalí předmět, který zapadl v jejich hnízdo a na chvíli je poplašil.

“Jaký jsem to hlupec,” přemítal již klidněji, “což je na tom něco tak podivného, že holka je tady? Mohl jsem být na to vždycky připraven a mohu očekávat to nejhorší, aspoň dle toho, co matka její tehdy vyváděla. — Myslil jsem potom, když zemřela matka, že mám vyhráno, na dítě jsem ani nevzpomněl, kdo by taky myslil na takového červa, — a vida, najednou červ přileze.”

Otrásl se téměř, vskutku jakoby hnusem před nějakým červem. Odpor, nenávisť a zlost proti té hezounké dívce, proti vlastnímu dítěti ho jímaly, a kdyby v okamžiku tom mohl, potřel by ji vskutku jako červa. Ani dost malý záchvív nějakého oteckého citu, nějaké lásky neprobudil se v něm, jenom strach, úzkost a zbabělý vztek cítil. Blížil se již k svému domovu a hrůza ho jímala při myšlence, že by spořádaná domácnost jeho mohla býti rozervána, že by klidný jeho život mohl býti tak nenadále a mocně rozrušen.

“A já div se před ní neprozradil!” zlobil se na sebe v myšlenkách dál, “čert mně to taky napískal, že jsem se s ní dal do řeči. Že jenom ten Rambousek ji volal! — Ostatně, proč se zlobím? Možná, že to bylo k dobrému, mohlo to dopadnout ještě hůř”, a tu uvolnil ještě více krok, aby nabyt času k dalším úvahám.

“Vždyť já mohu vlastně ještě pánu bohu děkovat, že jsem se v čas o ní dověděl, dříve, nežli ona mně začla hledat. Že se o mně doví, to je jisté. Já udělal tenkrát hloupost, že jsem si jméno nezměnil — chtěl jsem to udělat, ale když matka zemřela, myslil jsem si, k čemu, a teď to máme! Ale to, že jsem se s ní teď setkal, to je zrovna jako prst boží a já byl hlupák, že jsem té příležitosti nepoužil, že jsem hned nezjistil, ví-li holka o mně něco nebo ne. Ale to jsou hlouposti, bodejť by nevěděla. Každá tetka v Levařicích mohla jí říci, kdo a kde jest její táta, byl jsem zkrátka hotový blbec, že jsem se dřív nepostaral, aby každá stopa po mně zanikla. A za to nadělení můžu jenom svému fádrovi co děkovat. Ten tam pořád psal, jen aby se tam se mnou chlubil. Jenom, aby ten se to nedověděl, nebo že samé starostlivosti to roznese po celém Chicagu. S holkou musím promluvit, to je jisté, a sice ještě dřív, než ona by přišla ke mně. Snad se s ní dá rozumně jednat, a čert už vem nějakou tu stovku. — Anebo abych přece raději pro jistotu napřed promluvil se ženou a svěřil se jí se vším?”

Pan Baciánek opět nerozhodně stanul a ťukal holí, kterou revmatismus jeho navykl mu nosit, do chodníku, což obyčejně při upjatém přemýšlení dělával, jako jiní lidé ťukají si prstem do čela. Za krátko vyťukal pan Baciánek odpověď rozhodně zápornou. Ne, ne, dokud nebude musiti, ženě se nesvěří nikdy, to by měl peklo horoucí. Vždyť vlastně jest to jen jeho žena, které se bojí. Kdyby ona mělo rozum a povážení jako má on, což by tak dalece bylo zlého na tom, že Tonička přijela?

Slečna Eleanora z Ehrenbergů.

A najednou, jako když zachmuřenou krajinu náhle osvítlí slunce, jemuž podařilo se prorvati mraky, tak i jeho duše zjasnila se lepším pocitem a skoro sám sobě se divil, že mohl přede chvílí s takovou nenávistí, s takovým odporem myslet na svoji dceru.

“Jsem na mou duši horší než ten krkavec,” káral sebe sama. “Místo abych se radoval, že dopřáno mně ji přece spatřit, děším se, jakobych viděl jít čerta pro duši. A ona je zatím anděl, učiněný anděl, na mou duši, ani nejsem hoden, tak hezké dítě mít. Inu, je celá po matce, po matce, — chudince. — Eh, byl jsem tenkrát přece jen kus lumpa. Ale když to ani jinak nešlo, nešlo, — co by bylo dnes ze mne? Žebrák, chudás, kdežto takhle bych mohl skoupit půl Levařic. — Co je ale do všeho! Kdybych mohl dneska skoupit celé Levařice i s tím hřbitovem, Toničku už nevzbudím, a jen co je pravda, ta byla pravý anděl, tělem i povahou. Jenže andělé prý těla nemají, — nu, ona jistě taky přišla rovnou do nebička. Ano, ano, ta byla jiná nežli moje žena, a tahle její Tonička bude jistě taky jiná nežli moje děti.”

Nezvyklá sentimentálnost zaplavila duši páně Baciánkovu, takže tomu se podivil a sám sobě skoro připadal směšným.

“Eh, jaké to hloupé myšlenky derou se mi do hlavy,” káral se s trpkým úsměvem, však hned v zápětí se omlouval: “Není ale divu, taková věc nepřihodí se tak hned každému, a musil bych být zrovna ze dřeva, aby mě to nedojalo. Jenže takovým planým steskem nic se nespraví, musím jednat dřív, nežli začne jednat ona, musím ji předejít a žena moje ani děti nesmějí se nic dovědět. A nejlepším bude, nedoví-li se o tom ani můj otec, neboť ten by to vyžvanil, jak by se poprvé napil. Možná, že si dá holka lehce říci, a nebudu na nějakou tu stovku koukat. Ostatně je to taky mojí svatou povinností, jí nečím přispět. Kdybych byl co k čemu, dávno bych se o ni postaral. Zaplatím jí, rád jí zaplatím, a až ji dostanu jednou z Chicaga, budu mít vyhráno a zase bude, jakoby jí nebylo. Teď si však musím rozvážit, jak to zaonačit, aby Rambousek nic nezpozoroval, byla to zpropadená hloupost, že jsem se nechal prve u něho tak tím překvapením přemoc', snadno by mohlo v něm vzniknouti podezření, — nu snad mě nějak duch svatý osvítlí.”

A pan Baciánek po těchto úvahách obrátil se od blízkého již svého domova a vracel se k panu Rambouskovi, vracel se však velikou oklikou, aby delší cestou náležitě se připravil na ten nejchoulostivější a nejtrapnější byznis svého života.

II. Historie stará a smutná.

Jelikož pan Baciánek vrátil se s cesty, na níž jsme ho prvně poznali, můžeme i my vrátiti se poněkud do jeho života.

V dobách, do nichž spadá počátek našeho vypravování, znala pana Baciánka dobrá polovice českého Chicaga, však málokterí již pamatovali se na dobu jeho počátků. Dávno již utonula v těch prudkých vírech našeho života, ani těm starším nezdála se býti již pravdou, a ti mladší představovali si snad, že se pan Baciánek s tím svým rohovým barákem už tak narodil jako hlemýžď se svým domkem. Představa ta byla však úplně nesprávná. Pan Baciánek přišel k svému domu čistou náhodou, štěstím, chcete-li, však na tu náhodu se už dávno zapomnělo, ba on sám dávno již na svůj blahobyť zvykl se dívat jako na dílo svých zásluh a svého přičinění. Toho času dlouholetého strádání, jakým se většina krajanů zde poměrného blahobytu domohla, pan Baciánek nepoznal. Byl téměř ještě zeleným a už stal se domácím pánem a poněvadž s majetkem koupí obyčejně člověk i vlastní rozum i vážnost jiných, stal se pan Baciánek krátce po svém příjezdu do Ameriky člověkem váženým, krajanem úctyhodným, a třeba po právu

doznati, že hleděl pak vlastním přičiněním uchovati i rozmnožiti si to, co osud nahodile mu poskytl. Ostatně filosofové tvrdí, že není vůbec žádné náhody a proto možno, že všechno i s těmi počátky bylo vlastním dílem jeho. Jinému, méně šikovnému by se nepodařilo, třeba octl se v těchže okolnostech co on. Již v Čechách všichni kdo ho znali, předpovídali mu skvělou budoucnost, a to neměli ještě ani oni ani on toho nejmenšího tušení, že odebere se do Ameriky.

Jest tomu hodně přes dvacet let co se tak stalo, však již tehdy i ten nejnaivnější přistěhovalec věděl, že pověst o knedlíkách v Americe na stro-mech rostoucích jest holá lež a vymyšlenost, věděl to také pan Baciánek a nejel sem tudíž se žádnými přemrštěnými illusemi, a kdyby právě nemusil, nejel by sem vůbec. Vždyť se mu v Čechách tak dobře dařilo, vedl tak veselý život, že by nikdy nepřál si změny, ale stala se mu taková nemilá věc, — děvče zkazil. Mnohý řekne snad, což na tom, proto nemusil jeti do Ameriky. Však věřte, že Baciánek nebyl z těch, kteří si neočekávané otcovství berou tuze k srdci a že by býval také celý ten pád bral na lehkou váhu a nestaral se o nastávající maminku. Prosím vás, co je do ženské, když se jednou zapomene, ale když náhodou ta ženská byla takové prazvláštní stvoření. Oh, zkusil Baciánek a nazlobil se, až trudno povídat, že konečně rozhodl se odejeti, aby měl od té běhny, jak tehdy ve zlosti nazýval děvče, které sám svedl, jednou a pro vždy pokoj. A rozhodl se dříve, nežli se otcem stal. Rodiče sami ho k tomu měli, neboť nenáviděli "tu žebráckou princeznu" s úzkostlivou nadutostí maloměšťáků, kteří by svého synka neradi jen tak prodali. Neměli, pravda, sami nic než malý, sešlý domek na konci městečka Levařic, které bylo vlastně spíše vesnicí než městem, měli kousek toho políčka, na němž neurodilo se ani dost bramborů pro ně, ale měli za to syna, jediného syna, na něhož byli velice hrdi a od něhož očekávali kdož ví co. Zvláště matka téměř ho zbožňovala, jí zdálo se, že by svět už nebyl ani tak hezký bez jejího Jozífka. A dlužno říci, že byl Jozífek opravdu hezký ve svých dvaceti pěti letech, že byl také nadějným ve své domýšlivosti a ve své hodnosti řeznického tovaryše, která mu při každé zábavě dávala primát. Kdopak se mohl hned s Jozífkem Baciánků měřit! Hoch jako sosna, plný zdraví, síly a veselí, nedávný voják, na něhož nadějná mláď levařická pohlížela s obdivem a úctou, chlapík stejně obratný při práci jako při tanci, touha všech děvčat domácích i okolních ani honorace nevyjímaje. Byl vskutku pýchou městečka, a když odcházel, litovali ho všichni. A když později přišla zpráva, jak se mu v Americe dobře daří, pokývli jen vážně a podotkli: "Což pak Jozífek, to se vědělo, že na Ameriku vyzraje, takových přijede tam málo."

A opět litovali, že přišli o takový klenot a zlými pohledy měřili osůbku, která byla vinna tímto, obecním téměř neštěstím. Ano, jedinkou chybu Jozífek ve svém životě udělal, a valná část levařického obyvatelstva pevně byla přesvědčena, že jednal tehdy pod vlivem sil nečistých. Což bylo by to jinak možno, aby takový chasník spletl se s takovou holkou, jakou byla krejčovic Tonča? Pravda, ona sama nebyla tak zlá, naopak byla dost hezká se svojí štíhlou postavou, s plachým výrazem tváře a s velikýma, temněmodrýma očima, — ale ty poměry, v kterých žila — pán bůh s námi! Žebračka, která přespí noc ve škarpě, byla na tom dle úsudku levařického obyvatelstva lépe. Říkalo se u nich "U Krejčů", ačkoliv příjmení jich bylo Koutníkoví a ačkoliv u nich dávno již utichl ruch šicího stroje, který byl tehdy ještě vzácností a který prodati musili v dobách zlých. Ostatně i v těch dobách, kdy stroj u nich klepával od rána do večera a kdy okna ozdobena byla malovanými paňáky v modních oblecích, ani tehdy nebylo u nich veselo, neboť ležela tam stále živá mrtvola, která smutnýma očima rozhlížela se

kolem a bolestně vzdychala. Byla to matka Toniččina, stížená krutou a vleklou chorobou, takže nemohla pohnouti údem bez veliké bolesti. Otec Toniččin sice neublížoval ubohé nemocné ani slovem, ani pohledem, ale také jí žádnou laskavostí nepotěšil, za to dcera přilnula k ubohé trpitelce tak, že podobný případ dětinné lásky těžko by bylo kde jinde nalézt. A trpitelka často mívala též oči plny slzí, když pozorovala tu lásku a péči své dobré Toničky. Oceňovala lásku své dcery tím více, poněvadž syn její, šestnáctiletý Francek, jenž v řemesle otci již dosti dobře vypomáhal, oznámil najednou tvrdě, že v takovém špitále žít nebude a odešel. Otec nezdržoval ho ani slovem, ale také ani slovem se s ním nerozloučil. Syn odešel a zapadl v cizině beze stopy, ni jediný dopis, jedná zpráva nedošla o něm do bídné světničky, v níž žili v nájmu za několik zlatých ročně. Rok po synově odchodu dřel se otec sám. Na ženu ani na dceru téměř nepromluvil. Lze však říci, že i sám k sobě byl nelaskavým, nedopřáváje si ni toho nejmenšího požitku. Nejen fysická, i hrozná duševní muka přetrpěla žena jeho, která viděla jakým břemenem jest muži i dceři a která neumírala, ačkoliv o smrt prosila boha ve všech svých modlitbách. Často když šero rozkládalo se chudičkou jizbou, tu němé slzy stékaly jí po vyhublých tvářích a trpce vlhčily bledé, okoralé její rty. V podobných chvílích bylo Toničce smutno k umření, schylovala se nad tichou mučednicí, stírala jí slzy, hladila sporé, prošedivělé vlasy, líbala ji dlouhým, vášnivým polibkem a šeptala: "Maminko, neplačte, neplačte!" Nemocná patřila na ni zvlhlýma očima s hořkým úsměvem a mnohdy dojata takovou láskou zapomněla na nemoc svou, chtěla pozvednouti choré ruce, aby dceru objala, a zaúpěla bolestí. Trudný byl to život, však zdálo se, že osud si jaksí zamlnul co nejkrutěji stíhati ubohou rodinu. Asi rok po odchodu synově počal slábnouti zrak starého krejčího a to tak rychle, že během dvou měsíců byl nebožák téměř úplným slepcem. Toničce nebylo tehdy ještě plných sedmáct let, kdy připadlo jí starati se o dva mrzáky. Chtěla se z počátku pokusiti o šití ženských šatů, záhy však se ukázalo, že tímto způsobem pramen výživy nenajde. Neměla potřebné průpravy k tomu a pak dámskou toaletu městečka obstarávala již švadlena, která měla obchod již dávno organisovaný všelijakými klepy, a když zaslechla, o co Krejčovic Tonča se pokouší, usmála se jen pohrdavě, jsouc jista svojí nezdolností a také se nemýlila. Ostatně Tonička nahlédla sama záhy marnost své snahy a poněvadž do služby jíti nemohla, majíc na starosti nemocné rodiče, nezbylo jí ničeho než podělkování, při němž našla přece něco času pro domov. Smutná byla pro ni ta nejkrásnější léta dívčího života. Dělal vše: myla, prala, v létě pracovala na poli, pak mlátila, ruce její stvrdly, štíhlá postava byla jako ocelová, ve tváři byl vryt výraz odříkání, tak podivný a trapný u tak mladého děvčete. Zábav jakoby pro ni ani nebylo, ba nikdy nevyhledávala ani společnosti ostatních děvčat, věděla, že jí pohrdají, a sama, nevědouc ani o tom, pohrdala jimi. Pracovala ráda, ochotně, každému, však mimo práce vyhýbala se lidem a žila jen pro ubohé zmrzačené rodiče své, jenom je milovala a chudičká světnička, v níž je obsluhovala, zdála se jí chovat v sobě všecko, co mohla od života chtít. Občané levaříčtí zvykli si již na její zamlklost a plachost a zvali ji často zpola žertem, zpola do opravdy "divou Tončou."

Náhle však udála se s ní změna, změna, která do značné míry pobouřila celé městečko. Rodiče neodolatelného Jozífka vyzvali ji jednou na podzim, aby pomohla jim vymlátit. Měli sice toho obilíčka poskrovnu, sami však byli již na to staří a syna požádat, by jim pomohl při takové práci, to si ani netroufali. A tak se stalo, že jednoho večera octla se Tonička v odlehlé stodole Baciánků sama a právě již chystala se zas zavěsiti cep, když tu ve dveřích objevil se Jozífek. Tonička nebyla bázlivá a neznala též té upjaté

mravnosti. Při své práci musila ledakde vyslechnouti slova, při nichž jiná dívka byla by povinna začervenat se jako pivoňka, často zcela klidně, bez rozhorlení odstrčila mnohého dotíravého seladona, že tohoto rázem a na dlouho přešly všechny milostné útoky, — a podivno, tato dívka při vstupu Jozífkově ztratila náhle všecku rozvahu, jakoby byla vyměněna. Nikdy před tím na něho nepomyslela, byl jí cizím jako z jiného světa, a měla vůbec těch milostných fantasií pramálo. Ovšem mnohdy vášnivé představy jí zmítaly a panenské tělo její zachvívalo se prudkými otřesy žádostivosti, ale smutný život mírnil tyto návaly. Nepoznala zábav ani milostných pletek, slyšela jen necudná slova a poznala drsná laskání, při nichž někdy sice žhavý pocit probíhal jí údy, nejčastěji však cítila odpor a odplácěla ranami, které chtivý nápadník cítil kolik dní. Snad by se tak bývalo stalo Jozífkovi, ale vstoupil nepochybně v osudnou chvíli. — — —

Jozífek byl rád, že dosáhl svého, že přivedl zas k platnosti bývalého vojáka a vítěze nad ženskými. Když však potom Tonička počala ho sama pronásledovat svojí láskou, omrzelo ho to záhy, — přece veřejně si nezádá s takovou holkou!

“Prosím tě, co ta bláznivá Tonča pořád za tebou běhá?” tážali se ho rodiče a varovali: “Snad bys s takovou nic si nezačínal,” načež on odpovídal popuzen. “Mám přece rozum, ale copak mohu za to, že se na mě pořád věší?”

Tonička však neustávala ho pronásledovati, třeba odbýval ji nevrle a drsně a konečně svěřila se mu s tajemstvím, o němž obyčejně říkává se sladké, ale které ani pro něho ani pro ni sladké nebylo. Tehdy místo útěchy osopil se na ni se vši neomaleností své povahy, a ona téhož večera svěřila se se vším matce s mrtvým klidem a bez slzí. Matka neměla ni jediné výčitky pro kleslou svoji dceru, s přemáháním tajila své slzy, a teprve když byla sama, tekly tyto plným proudem. Byl to zoufalý pláč, který nepřinášel úlevy.

A záhy pohněvalo se celé městečko Levařice a Jozífek musil odejet do Ameriky. Tonička, nedbajíc jeho hrubostí, počala pronásledovati ho přímo vášnivě. Byl to také hrozný osud, který čekal nyní ji a její rodiče, celé městečko však bylo spíše proti nim.

“Taková žebrota, vida, nač si myslí!”

“Ale, že se jen ten Jozífek nechal chytit, přece takový chytrý člověk.”

“Však on jim udělá čaru přes rozpočet, na toho si nepřijdou.”

Tonička znala všechny tyto řeči ale nedbala jich, pronásledovala Jozífkou vytrvale a neústupně.

“Buď si mě vezme, nebo ho zabiju. Máte-li přijít vy do špitálu, ať jsem já v kriminále!” řekla několikrát rodičům a podobné vášnivé řeči její

Paní Božena Viková-Kunětická.

nebyly dlouho tajemstvím, pronášela je i veřejně a veřejně také Jozífkovi vyhrožovala. Zaplatit jí, nebylo z čeho, sňatek Jozífkův s ní býval by považován za hroznou messalianci a poněvadž nebylo s ní opravdu již k obstání, bylo ujednáno v rodině Baciánků, že Jozífek odjede do Ameriky dříve, než se "to" narodí. Vše bylo vyjednáno tajně, aby se toho ta divá Tonča nedověděla, a za několik dní po odjezdu Jozífkově smály se levařické dívčiny Toničce do očí, pošle-li potom dítě za tatínkem do Ameriky. Smích ten netrval však dlouho, neboť "U Krejčů" nadešly záhy chvíle tak zoufalé, že i ti nejotrlejší musili s nimi pocítiti soucit. Dříve však nežli lidé, slitovala se nad nešťastnou rodinou smrt a vysvobodila aspoň matku Toniččinu z krutého trápení. Možná že by bývala smrt vysvobodila i starého Koutníka a že by tento pomalu umřel hlady. Konečně však ujal se ho ten úřední soucit českého venkova, o jehož klientech by Kristus jistě jakživ neproněsl "blahoslavení chudí". Nesmějme se však tomu úřednímu soucitu, starý Koutník vydržel při něm ještě kolik let a přežil i svoji dceru, která od té doby, co dala život nemanželskému děcku, tála jako svíčka a také byla živa spíše z milosrdenství jiných, nežli ze své práce.

Zemřela, když dítěti nebylo ještě pět let, a o dítě postarala se obec. Lhali bychom, kdybychom řekli, že obec učinila tento křesťanský skutek z nějaké lásky nebo s nějakým soucitem, naopak, stalo se tak po velkých nadávkách na nebožku matku, na uprchlého Jozífka i na starého Baciánka. Občané levaříčtí zvěděli totiž, že Jozífkovi se v Americe velice poštěstilo i soudili, že by se nyní mohl nějak sám ujati svého dítěte. On však místo toho ujal se svého otce, jenž zatím ovdověl, prodal skrovnou svoji usedlost a odstěhoval se za synem do Ameriky.

O starém Baciánkovi lze plným právem říci, že se svému synovi nepovedl. zvláště když se u něho ve svobodné zemi octl, když spatřil, jakému blahobytu se Jozífek jeho těší. Oči vhlly mu potěšením a nescísněkrát opakoval: "Chlapče, chlapče, kdyby se toho bývala tvá nebožka matka dožila, ta by radostí umřela!" Sám však mnoho radostí synu nepůsobil a k umírání se také neměl, ba až příliš ku životu, zdálo se, jakoby v Americe našel ten zázračný pramen omlazení, jež hledal tu nadarmo kdysi Ponce de Leon. —

Však náš pan Baciánek již cestou důkladně si promyslel plán jak zachová se k dceři tak nenadále se objevivší, zvolna zatáčí opět k hostinci pana Rambouska, — a my dosud nevíme jakým způsobem si vlastně v Americe pomohl a jaké byly nynější jeho poměry. I třeba jest nám pospíšet s americkou jeho minulostí, bychom pak již bez přerušení mohli sledovati další vývin událostí.

III. Rodina páně Baciánkova.

Nevím, jakým způsobem dostal se pan Baciánek po příjezdu svém do Ameriky k rodině pana Klobouska, bylo-li to pouhé předurčení osudu, nebo stalo-li se ta na základě nějakých příbuzenských vztahů nebo známosti obou rodin, naprosto nevím, tu mohu citovati verš z "Ballady ze vsi": — "Já vím jen to, co věděl lid" — nu a tehdy bylo české Chicago opravdu jen vsí. Však nejen proto vzpomněl jsem si na onu balladu, nýbrž i pro ty různé lidské řeči, které vznikly krátce po té, co Baciánek u Klobousků se ubytoval. Pan Klobousek byl tehdy již starým přistěhovalcem a zámožným, tak zámožným, že to v oněch dobách budilo všeobecnou pozornost. Dneska ovšem máme jich českých boháčů chvála pánu bohu tolik, že si jich ani nevšimnem, a oni nás také ne. Jakým způsobem získal si pan Klobousek svého jmění, toho vám také nepovím, ostatně to k našemu vypravování ani nenáleží, za to vím, že si jměním tím získal hezounkou ženušku a také o hezkých pár jar

mladší nežli byl sám. Ku chvále jména českého dokládám pak ihned, že byla ženuška ta původem Němkyní, ačkoliv česky mluvila dost obstojně. Ne nadarmo napsal jsem předcházející větu, neboť o hezké paní Klobousekové šířily se nehezké pověsti, zdálo se však, že pan Klobousek jich nezaslechl, a pakli ano, že jich nedbal, a dbal-li, nikomu aspoň nedával to na jevo. Hezkou ženušku svoji vzal si jako bezdětný vdovec a v dobách, kdy pan Baciánek k němu se přistěhoval, měl s ní dvě dítky, pětiletou holčičku Matyldu a tříletého Ludvíka. Mnozí brali otectví jeho v pochybnost, jednak pro příliš živou letoru jeho, jednak pro příliš váhavý jeho temperament. Nepochybně jmění, jehož nabyl, stálo ho kdysi příliš mnoho energie, neboť krátce po druhém svém sňatku nedělal téměř ničeho nežli postonával, a když pan Baciánek u něho se ubytoval, říkali zlí jazykové, že tento dělá za něho. Jak víme, byl tehdy Baciánek fešný mladý muž, německy uměl z vojny, anglicky naučil se záhy, a když pan Klobousek postonával hůře a hůře, těšival Baciánek nastávající vdovu a když potom stala se vdovou skutečnou, ujal se jí i obou sirotek spolu se značným jměním, které vzrostlo o několik úmrtních pojistek. Sňatek jeho s truchlící vdovou, který následoval krátce po funuse, vzbudil tehdy značný rozruch, klepny v sukních i kalhotách reptaly proti němu prý z důvodů mravních, myslím však že dalo se tak spíše ze závisti, že zeleňáku, který krom hezkého těla a krom duše, jejíž cena byla velice pochybná, neměl ničehož nic, dostalo se partie tak skvělé. Rozruch ten však krátce pominul, řeči ustaly a z pana Baciánka stal se zámožný a vážený občan a manžel v každém ohledu spořádaný. Mladá vdova nemusila věru žet svého rozhodnutí, uložila v novém manželství znamenitě i své odkvétající vnady i své jmění i své dvě dítky, jimž pan Baciánek stal se dobrým a starostlivým otcem. Proroctví rozšafných lidí, že to, co Klobousek nashromáždil, pan Baciánek brzy promarní, bohudík se neosvědčilo, naopak pan Baciánek jmění to ještě vlastní svojí pílí značně rozmnožil. V dobách, do nichž spadá náš děj, byl pan Baciánek majitelem několika domů a lotů v různých čtvrtích chicažských, měl i cosi jako villu v blízkém předměstí, hlavním však pilířem všeho jeho jmění, jeho významu, jeho, jak sám říkával, "karakterem" byl zánovní, veliký dům v Plzni, v němž vedl obchod řeznický. Měl ovšem už tolik, že nemusil se dít, ale obchod ten byl jeho chloubou, životním jeho úkolem a kdyby snad jmění jeho se náhle ztrojnásobilo, nikdy by nepomyslel obchodu toho se vzdáti. Byla také radost vésti takový renomovaný obchod, který vlastně šel již sám jako kolo setrvačníku a v němž pan Baciánek zaměstnával dva pomocníky s nejmladším synem svým. Sám sekával jenom, když cítil se zvláště k práci naložen a beze žertu domýšlel se, že zákazník, který náhodou jím obsloužen byl, pokládá si to za jakési vyznamenání. Je vskutku možno, že mnohá babka si libovala, když jeho stihla v krámu a když on s ní milostivě vyměnil pár slov. Dlužno však podotknouti, že pan Baciánek štěstím, které ho v Americe tak záhy potkalo a neopustilo ho téměř po tuto dobu, nijak nezpyšněl. Ovšem jevil vždy a všady příslušnou svému jmění vážnost a důstojnost, dával si na sobě záležet, jak se říká, chodil jen mezi elitu a pil plzeňské, ale o marnou světskou slávu nedbal. Na národním a spolkovém ruchu nebral účastenství téměř žádného, vybíralo-li se na nějaký národní, lidumilný nebo jiný účel, rád se nechal vidět, u strany svobodomyslné i věřící stejně považován byl za ochotného Mecenáše, a kdyby snad nějaká podvrtná strana přišla k němu se žádostí o podporu na dynamit, snad ani tu by neodmítl a přispěl by svým obolem. "Já jsem obchodník," bylo svrchovanou jeho zásadou, od té nikdy se neodchýlil a otevřeně k ní se přiznával. Teď měl již svatý pokoj, ale v dobách, kdy se stále vzrůstajícím jměním jeho stoupala i jeho vážnost, tu často horlivý přívrženec té či oné

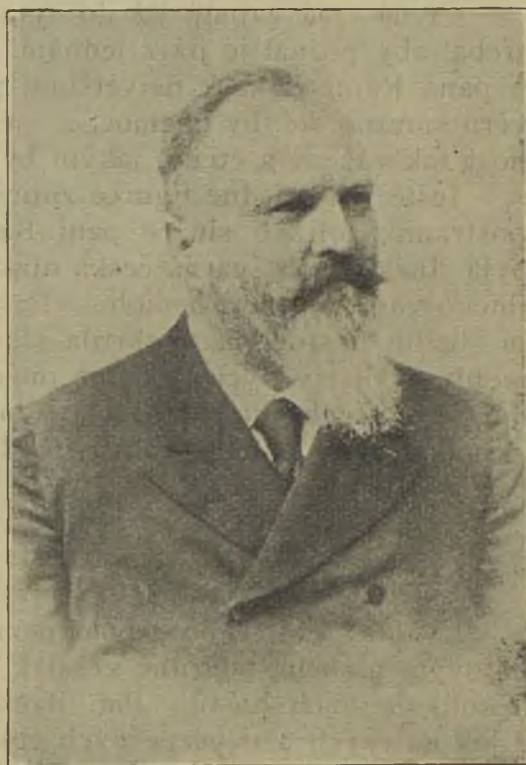
strany chtěl získati ho pro svoje zásady, nepochodil však nikdo. Byl — a pro svoji aspoň osobu zajisté plným právem — spokojen se stávajícím řádem lidské společnosti a necítil v sobě ani dost málo povolání, by se pánu bohu nebo světové historii míchal do řemesla, a třeba tomu nikdy ostentativně nedával na jevo, v hloubi své duše pohrdal všemi těmi snaživci a někdy v důvěrné chvíli, mezi důvěrnými přáteli za sklenicí plzeňského odůvodňoval rozšafné své náhledy:

“Já nevím, co teďka mají lidé s těmi svými zásadami, každý cpe ti tu svou a abys to měnil jako košili aspoň třikrát týdně. Kdybys však opravdovou košili neměl, žádný ti ji nedá, ale každý se ti vyhne a řekne o tobě, že jsi tremp. A ostatně jaké pak zásady? Ke mně chodí všickni, s té strany jako s té, kdyby kde měli jakou zásadu, nechodil by ke mně nikdo, ale to je vidět, že peníze dosud u každého stejně platí a proto je to všechno dohromady humbug. Ale to snad nepovídám, že bych byl proti tomu, každý máme v něčem zalíbení, nu a někoho těší rejsovat ty zásady. Je to zkrátka sport jako teďka na světě všechno a upříti se nedá, že má mnohá ta zásada dobrou stránku a zdravé jádro, jenom že si myslím — ostouzet jeden druhého k vůli těm zásadám, to že by nemělo být, to je zase moje zásada. Já příkladně kněžím nevěřím, ale co bych se na ně vztekal? Každý chce být živ. To je mně protivnější nějaký dědek flašinetář, když mi začne pod oknem vrzat svou písničku. Kněz ke mně sám se svým kázáním nepřileze.”

Tato krátká úvaha stačí, aby čtenář poznal v panu Baciánkovi téměř ideálního zástupce oné třídy šťastných, kterým lidský život zdá se býti skoro dokonalým až na tu touhu po dokonalosti. Ctižádost jeho plně byla ukojena majetkem, pro který také dostávalo se mu úcty všeobecné. Sebevědomí, “karakter” jeho silný byly tím zajištěným, neochvějným postavením ve společnosti lidské, — a věru spíše královské trůny mohly se zřítit, nežli ty špalvy v jeho krámě.

Byly však doby, kdy i jím zmítala osudná touha po vyniknutí ve veřejném životě, kdy rovněž on zaplatil ctižádostivosti daň jako snad každý člověk. Nebyl to život národní a národně spolkový, v němž vyniknouti kdysi chtěl, on vstoupil do širší areny, do areny politické. Učinil tak hlavně na popud své ženy, u níž ješitnost vyvinuta byla silněji a v různém způsobu. Zdálo se své doby, že aspirace páně Baciánkovy musí se uskutečniti. Nešetřil penězi, získával pro sebe krajany, získával i mnohé Němce, ale podivno, čím větší byly naděje na vítězství, tím těžší byla jeho porážka. Manželka jeho tehdy zuřila a pobízela ho k dalšímu, urputnějšímu boji, ale zklamáný pan Baciánek rozvážlivě zavrtěl jen hlavou a moudře ustoupil. Chápal, že toho dobrého dosáhl už od osudu dost, a že by bylo nesmyslným hřešit na jeho dobrotu a otravovat si zbytečně klidné dny. Spočítal, co ho ty politické aspirace stály, byla to hezká sumička, i pomyslí si, že za ty peníze koupil si zkušenost, aby se netřel tam, kde ho nechtějí a že chvála pánu bohu nemá zapotřebí, aby své jméno i své peníze nechal vláčeti veřejností za tu slávu vždycky až tuze pochybnou. On v Americe věru pořídil dost, nemusí mít ode všeho, a chce-li žena mermocí, aby se proslavilo ať už jméno Klobousek nebo Baciánek, byli tu nadějní syni z obého manželství, Louis Klobousek a Emil Baciánek. Matylda byla již na počátku našeho vypravování provdána a to za mladého, rázného českého právníka Johna Buratu, čímž matčina ctižádost byla již částečně ukojena. Praxe mladého Buraty byla tehdy sice ještě jen skrovná, mezi Čechy však má každý právník naději na brzký její rozvin, a pak Burata měl do začátku tolik, že odhodlaně mohl čekati a čekal též na skvělou budoucnost. Mladí manželé bydleli ve vlastním

novém a moderně zařízeném domku někde na pomezí plzeňsko-kalifornském a mezi nimi a rodiči panovala dosud vždy příkladná shoda. Syn paní Baciánkové z prvního manželství, Louis Klobousek, tehdy asi osmnáctiletý, vystudovavší co nejúspěšněji obchodní kollej, měl již místo v jednom z velikých finančních závodů, místo zatím sice ještě s platem nevelikým, rovněž však s dobrou nadějí v budoucnost. Bydlel v témže domě s rodiči, měl však vyhraženo skoro již celé křídlo pro sebe a všedního dne s rodiči téměř se ani nestýkal, za to nejmladší a pravý syn Baciánkův, patnáctiletý Emil, jenž sám sobě určil povolání svého otce, nebyl toliko miláčkem otcovým a jeho, abychom tak řekli, nejpochoptitelnější nadějí, byl už také pravou jeho rukou a pomocníkem pilnějším vždy, nežli pomocník zjednaný. Matka neměla v přílišné lásce Emila, povaha a nároky jeho zdály se jí býti velice nízké vzhledem k jejich jmění a k budoucnosti jejího zete a Louise, na druhé straně však opět těšila se tomu, že obchod tak výnosný zůstane v rodinných rukou. Ješitnost její vznikla právě toliko z vědomí bohatství a proto také nikdy ani v nejmenším neoslabila úcty k němu, úcty, která mnohdy měnila se až v lakotu, jak tomu už u Němkyn, zvláště zestárlých bývá. Kdysi mohla býti ješitnou též na své půvaby, však těch nebylo možno uchovat přese všechno dobré živobyті a dobrou snahu. Zbyly jen vzpomínky na ně, vzpomínky na mnohé chvíle, které těmi půvaby měnily se v rozkoš a sladký hřích, leč vzpomínky ty činily ji často nevrlou, nedůtklivou, — ostatně k čemu toto okolkování, činily ji krátce zlou. Ne nadarmo trnul pan Baciánek strachy při myšlence, co by se stalo, kdyby žena jeho dopátrala se choulostivého jeho tajemství, neboť měl s ní často těžké svízele při mnohých daleko nepatrnějších věcech a často bylo mu přeslechnouti, že má za svůj blahobyт vlastně jenom jí co děkovat. Pan Baciánek, v mládí kdysi tak veselý a výbojný, ku podivu záhy v Americe se umoudřil, lze plným právem o něm říci, že s penězi koupil si rozum a naučil se té největší americké životní moudrost, tomu heslu "keep cool" které zdá se býti v pravém opaku s energickou, podnikavou, odvážnou americkou letorou, které však právě energii tu korunuje úspěchem. Jiný na místě pana Baciánka, nejen snad že by lehce pozbyl tak lehce získané jmění, pozbyl by nepochybně i ženy, s kterou jmění to spadlo mu do klína, jako on kdysi jí, došlo by k různicím, hádkám, svárům, došlo by k rozvodu, nic by to nebývalo divného při povaze a při kapricích paní Baciánkové, dříve Klobouskové a rozené kdož ví jak. Ale Baciánkovo "keep cool" přetrvalo dosud všecky její záchvaty a manželství, v jehož vnitřku tvořily se často povážlivé trhliny a v němž hrozívalo často silné napjetí, považováno bylo vždy i těmi nejbližšími sousedy za vzorné a spořádané. Však jenom sám pan Baciánek věděl, co ho to stálo často přemáhání, děti jeho to jen tušily a zvláště Matylda a Louis, jak přirozeno, klonili se k matce, neboť tato mnohdy v záchvatu trpkosti neváhala vysvětliti jim, že vlastně ona udělala z otce jejich

Prof. Dr. Konst. Jíreček.

člověka. Přese všecky však výbuchy její nevrlosti, která v blízcím se stáří stávala se až zlomyslností, přese všecku svoji zdánlivou lhostejnost a povolnost, dovedl vždy pan Baciánek v domácnosti své, zvláště před dětmi uchovati svoji autoritu. Však za to stal se pravým ošlapkem otec jeho, starý Baciánek, tehdy již dobrý sedmdesátník. Dlužno doznati a částečně jsem to již napověděl v kapitole předešlé, že starý Baciánek tuto neváznost k osobě a létům svým sám zavinil, neboť stáří jeho nebylo nijak ctihodné. Přibyv před lety ve svém bezstarostném vdovství za synem do Ameriky a vida jeho blahobyť, o němž se mu v Čechách ani nezdálo, zlehkomyslně velice, ano řekli bychom zlumpačil, kdyby nejednalo se o muže tak letitého. Nestal se znovu dítětem, jako starci, stal se znovu výrostkem, — ostatně podobné případy jsou v Americe dost časté, že se tatíkové synům svým zkazí. Velkou potíží měl pan Baciánek se svým starým, neboť jak tento dostal se ke groši, zpil se a obyčejně nějakou ostudu provedl. Z počátku propíjel své, v Čechách za svoji skrovnou usedlost stržené peníze, a u syna bydlil a se stravoval, pomáhaje mu trochu. To pomáhání nestálo ani za řeč, neřkuli za tu zlost, kterou Baciánek se svým starým měl. Zvláště paní Baciánková nemohla svého tchána vystát a říkávala, že se jí dělá špatně, jak z něho čpí kořalka. Konečně Baciánek, vida, že jinak v domě dobrotu to dělat nebude, vykázal otcí bezplatný byt v jednom z odlehlých svých baráčků. Ale i takto měl s otcem stále svízele, neboť ten, jakmile se napil, a to bývalo dosti často, hádal se s jinými rentýři a každou chvíli něco panu Baciánkovi vyvedl, nejčastěji v nějaké hospodě na jméno jeho dluh. Nejméně stokrát hrozil již syn otcí: "Fadr, jak se ještě jednou opijete, nedostanete ode mne jakživ ani centu a z rentu vás vyhodím!" Starý Baciánek při těchto "synovských" domluvách jenom blekotal a kalným, strhaným očima mrkal, co nejdřív však opil se znovu. Těžko bylo panu Baciánkovi splniti hrozbu a starého z bytu vyhodit, byl to přece jen jeho otec a pak jisto, že by potom dělal mu ostudu ještě větší. Peníze dával mu sice velice zřídka a co nejopatrněji, však starý časem dovedl si ještě sám vydělat nějaký ten groš buď roznášením plakátů nebo podobným zaměstnáním.

Čtenář má zajisté již do syta těch zmínek o různých osobách, i jest třeba, aby poznal je již z jednání. A pak — pan Baciánek octl se již opět u pana Rambouska k největšímu podivení a radosti tohoto, neboť bylo by věru smutno, kdyby onemocněl, nebo nedejž pán bůh, dokonce snad zemřel host tak vážený a ctěný, jakým byl pan Baciánek.

Ještě jen o jedné figurce zmíniti se musím, třeba to byla figurka velice postranní, totiž o služce paní Baciánkové. Památného onoho dopoledne byla služkou tou švarná česká dívka, jejíž příjmení, ba ani ne pravé křestné jméno vám povědět nemohu. Paní Baciánková totiž každou děvku, která u ní službu nastoupila, překřtila vlastnoustně na "Sofi". Kdežpak ona by si mohla zvykat vždycky na jiné jméno, u ní vydržela služka nanejvýš čtrnáct dní a téměř každá odcházela s nezvratným přesvědčením, že panička je "krank", starý pán dobrák a mladý pán, — totiž Louis — fešák a nebezpečný k tomu.

IV. Kam čert nemůže, nastrčí babu.

Bylo již krátce před polednem, když pan Baciánek, odhodlaný již a s hotovým plánem, podruhé vešel k panu Rambouskovi, u něhož dlelo právě několik denních hostů. Pan Baciánek byl vítán, jakoby se vrátil kdožví z jak dalekých a nebezpečných cest.

"Tu ho máme!" zvolal pan Rambousek, vzpamatovav se z prvního udivení, "já zrovna tady vyprávím, jak se vám udělalo darebně..."

“A já zrovna sem lezu, aby se mi udělalo ještě hůř,” skočil mu pan Baciánek ve smích do řeči. Ale do smíchu mu nebylo, mrzelo ho také, že v hostinci dlí několik jeho známých, před nimiž nemohl ničeho podniknout, ale štěstí, které vždy ho provázelo, neopustilo ho ani tentokrát. Najednou ozval se opět Rambousek, chytrácky mhouře očima.

“Ale já vím, co ho sem zas přitáhlo: Mám tu holku jako mandli a jak se zdá jeho krajanku. Vidíte, pane Baciánku, že to byl ten magnet? Máte však u ní špatné oko, já jsem jí před chvílí řekl, že se vám z ní udělalo špatně a ona se našpulila. To prý musí být s vámi už moc zle, když nesnete ani podívání na hezkou holku, jakpak byste prý potom snesl něco jiného.”

Rambousek se rozesmál, rozesmáli se i jeho hosté, ba i sám pan Baciánek, ačkoliv tento ještě nuceněji nežli prve. Věděl sice, že Rambousek jen tak žvaní, aby hosty bavil, ale myšlenka, že dcera jeho má být jaksi terčem hospodských vtipů, byla mu protivnou. Musil však dávat si na sebe dobrý pozor, aby se neprozradil. A pak hleděl použít každé příležitosti, by nenápadně mohl se na dívku zeptati. Použil také ihned příležitosti této a řekl, jakmile ostatní hosté smíchem svým zaplatili poplatek za Rambouskův vtip:

“To se mně asi spíše udělalo špatně z toho, jak jste po ní očima kroutil, ale jen co je pravda, fešná holka je to. Poslyšte, jak jste k ní přišel?”

Pan Baciánek úsilovně přemáhal své pohnutí a vskutku také ani jeden z hostů ani sám pan Rambousek v chování a v otázce jeho nic zvláštního nepostřehli. Nicméně jemu se zdálo, že všichni jaksi zmlkli v napjatém očekávání a že významně na sebe pohlíží. Krev vstoupala mu do mozku, ve spáncích bušilo, dech se úžil a víčka očí nervosně mžikala. Rambousek, na něhož upjatě pohlížel, pranic z toho ovšem nepozoroval, neboť plnil právě sklenice a odpovídal hlasem již zcela lhostejným:

“Mně se zdá, že ji stará Vožílková ženě dohodila, holka přijela asi k ní. — Co povídáte, pane Kladrube, že je to pivo kalné?” otočil se v tom Rambousek již k jinému z hostů, “nevěděl bych, vždyť před chvílí jsem je načal a bylo jako granát. Ukažte!” a horlivý pan Rambousek prohlížel sklenici proti světlu a vrtěl hlavou, sledován pozorným pohledem ostatních, vyjímaje ovšem pana Baciánka. Tomu velice se ulevilo, především proto, poněvadž poznal, že vlastně nikdo si ho nijak podezíravě nevšímá, a pak hlavně proto, že tak lehce dověděl se věc tak důležitou.

“Tedy stará Vožílková ji dohodila,” opakoval si v duchu a neměl již v hospodě stání, nicméně musil se ještě chvíli zdržet, aby odchod jeho nebyl nápadným. Byl rád, že ostatní si ho po ten čas nevšímají, zabráni jsouce mezi sebou v jakýsi hovor, i přemítal zatím:

“Jisto, že musím jít rovnou k Vožílkové, jen aby nebylo už pozdě. Ta baba jistě ví všecko. A celá věc je ostatně náramně podivná. Holka k ní přece jen tak najednou nepřišla, jako když cihla spadne se střechy na hlavu. Jistě dřív psala a doptávala se, podivno, podivno, že Vožílková měla do teďka tak svatojánský jazyk a že dosud nikdo ani nešpet. Pravda, kdo může všechny babské řeči revidovat, možná dost, že už se někde něco povídá, ale že dosud moje žena v krámě nic nezaslechla? Tam přece semelou živého mrtvého, — podivno, podivno. Či by měla Vožílková s holkou nějaké plány? Dost možná, baba je nad čerta. Musím k ní jít, musím. Jen abych ji zastihl doma.”

Pan Baciánek přál by si zahlédnouti ještě svoji dceru, ale opět byl rád, že se tak nestalo. Kdož ví, nedal-li by co na sobě znát. Dopil a zdánlivě klidně odcházel, předstíraje, že čas je k obědu, ale když octnul se opět na ulici, bylo mu jako cestujícímu, kterého vysypou z vlaku někde v neznámé krajině. U čerta, nebylo to tak lehké z čista jasna poctit starou Vožílkovou návštěvou, zahlédne-li ho kdo u ní, — a na to mohl vzít jedu, že se tak

stane — jistě některá ježibaba poběhne jako s keserem k jeho ženě zeptat se, nehledá-li zase nějakou holku a sotva on se vrátí, vezme ho žena doma na paškál. A co Vožílková řekne? Jak s ní má začít? Eh co, nějak bude! —

Pan Baciánek energicky máchl hůlkou, ale v tom div nezaúpěl, revmatismus prudce a z nenadání se přihlásil.

“Tak, tohle ještě ku všemu!” zlobil se a strachoval pan Baciánek, “teď mě to chytne, budu ležet jako lazar, žena se zatím všecko doví, to by byl pěkný osud! Ale to mě to chytlo jenom z toho rozčilení a potom už jsem si řekl dávno, že toho chlastu nadobro nechám. Jenomže přestanu-li k vůli revma pít pivo, zkazím si zase vodou žaludek, je to jeden čert, nu snad nebude ještě tak zle.” — A opravdu, bolest byla toliko přechodná, po chvíli vykračoval si pan Baciánek sice opatrněji nežli dříve, však beze všech obtíží. Náhle se však opět zastavil a počal ťukatí holí do chodníku:

“Vždyť vlastně ani nevím, kde ta baba bydlí,” uvažoval rozmrzele, “musím se přece jen vrátit domů a podívat se. “Ještě štěstí, že bere u nás na knížku. Pěkné štěstí!” dokládal si však hned v zápětí ještě rozmrzeleji, “nadělala už klepů, div jsem ji nevyhodil. Za maso platí jednou za milostivého léta a teď asi teprve nebude s ní k obstání. Beztoho čím déle na to myslím, tím více je mi divno, že baba dosud mlčela. Ale jakáž pomoc, musím teď s ní začít vyjednávat, — já s takovou babou! Jo, jo, to se tak mstí ty staré hříchy. Ostatně ještě se nemusím bát, to je dokázaná věc, že takové baby, třeba měly huby jako řehtačky, umíní-li si jednou, že něco neprozradí, na špalku bys je mohl sekát, nepoví. A že Vožílková s tou holkou má něco za lubem, to je jisto, proto až do teďka mlčela, neboť aby ona nevěděla, jak se věci mají, to by mi nešlo na rozum. Pravda, z Levařic není a dosud nevěděla o ničem, to už by to byla vyzvonila dávno, ale teď, když k ní ta holka přijela... A proč zrovna u čerta k ní?... Podivno, podivno. Nu musím si připsít, večer snad budu moudřejší.”

Po těchto úvahách pan Baciánek přese všechny obavy, aby revmatismus bolestně ho opět neupomenul ku klidu a pomalosti, obrátil se k svému domovu a krokem dosti rychlým nyní kráčel, uvažuje cestou stále co a jak, známo však, že obvykle ty nejpečlivější úvahy náhoda rázem přetne a tak stalo se i jemu. Div nezkameněl, přišel konečně domů a spatřiv starou Vožílkovou v důvěrné, jak se zdálo, rozmluvě se svojí ženou.

“Je po všem!” mihlo se mu jen hlavou a tak mu bylo, jakoby z vlastního krámu musil utéci. Pln bázně pohlédl na svoji ženu, záhy však se vzpamatoval. — Ne, ta neví dosud nic příliš důležitého, to by jinak vypadala. Baciánková sestupovala zřídka kdy do krámu a to jen vždy proto, aby se něčeho dověděla. Nikdy jí ani nenapadlo, aby muži v něčem pomohla. Ostatně nebylo toho zapotřebí, a nyní v dobách poledních byl krám skoro prázdný. Jeden z pomocníků četl pracně z ušpiněného kousku papírku objednávku, kterou doručilo mu jakési malé, vyjevené klouče, druhý pomocník a syn Emil byli nepochybně zaměstnáni v udírně — nebo vlastní výroba uzeného zboží byla specialitou závodu páně Baciánkova — patrně, že Vožílková dala si paní Baciánkovou schválně na slovíčko do krámu zavolat. Však dle všech příznaků nebylo slovíčko to dosud pro pana Baciánka příliš nebezpečné.

“Že již konečně jdeš!” přivítala ho paní Baciánková německy, kterýmžto jazykem nejraději s mužem před jinými hovořila, domnívajíc se, že ti jiní tomu nerozumějí; “myslila jsem si, že už ani k obědu nepříjdeš.”

Pan Baciánek chystal se k nějaké omluvě, ale v tom žena pokračovala češtinou, v níž sice na první pohled poznal jsi cizí přízvuk a zadrhování, která však nicméně byla dosti plyná a úplně srozumitelná.

“Možná však dost, že budeš musit chodit jíst do hospody. Sofi není

k ničemu, musím vařit dočista sama, nechci-li, abychom si všichni zkazili žaludek.”

Jen malé poznamenání k čtenáři: Rozumí se, že čeština paní Baciánkové nebyla tak správná jak ji uvádíme, kdybychom však měli ji uvést tak jak zněla, tu bychom i řeči ostatních musili příslušně zabarvit. A ti ostatní jsou Češi, stačí tudíž zajisté, když při příležitosti jen nějakým výrazem zabarvíme řeč učenlivé této dámy, která ač Němka, mluvila v Americe lépe česky, nežli v Čechách samých mnohý veliký úředník. —

Pan Baciánek chápal, že poslední větu pronesla žena jeho česky toliko proto, by Vožílková jí rozuměla a rovněž chápal proč právě tuto větu. — Nepochybně bylo paničce třeba zas nové “Sofí”. Podobným errupcím paniččiny nespokojenosti se služkou byl pan Baciánek již nescíslněkrát trpělivým svědkem a nanejvýš vždy jen prohodil: “inu pro mne, když se ti nelíbí, obstarej si jinou.” Ale podivno, tentokrát pocítil při slovích těch jakýsi nepokoj, téměř úzkost, jakoby před nějakým neznámým blížícím se nebezpečenstvím. Mlčel v očekávání, jehož trapnost zvyšovala přítomnost Vožílkové, a panička pokračovala a vnejbližším okamžiku, sama ani nevědouc, odůvodnila trapné mužovo tušení:

Leopold Stropnický.

“Tuhle Vožílková lituje, že na mě nevzpomněla dřív, věděla prý o moc pořádné holce, přijeté, ty jsou ty nejlepší, ale poslala ji už k Rambouskovi... Vy, vy jedna, vy jste pěkná,” obracela se panička s rozhorlením k Vožílkové, zatím co pan Baciánek, pod nímž nohy se zatřásly a který zrovna zesinal, usedal na jednu ze židlí pro zákazníky, — “vzpomene si na mě až teprve po, nemohla jste přijít dřív? Ale ať mně ji dostanete, to vám povídám, sice nebudeme mít už spolu žádné kšefty. Holka se bude mít u nás líp, to víte sama: Hrubou práci udělají pomocníci, na prádlo vždycky přijednám, plat jí dám větší, jíst bude s námi, nu, a my snad špatně nejíme. A potom vůbec to bude u nás pro holku slušnější než u Rambousků. Kdežpak v hospodě, to je pro holku špatná škola.”

“Já vím, já vím,” omlouvala se sípavým hlasem Vožílková, “ale musejí odpustit, já jsem si v první chvíli na nich nevzpomněla a potom jsem si myslila, že mají teď holku šikovnou.”

Pan Baciánek nepozastavil se nad touto nelogičností Vožílkové, jak to přišlo, že si nevzpomněla, ačkoliv myslela, se zatajeným téměř dechem naslouchal, jakoby se vyjednávalo o jeho život a zrovna se zachvěl, když Vožílková dále ženu jeho ujišťovala:

“Ale nebojejí se, holka dá na mě jako na matku, beztoho je sirotek. Co jí řeknu je svaté, jenom mají ještě nějaký čas strpení, však já jim ji přivedu.”

“Tak jistě, Vožílková, já se spoléhám, ne-li, máte se mnou konec, a ať už je to brzy, s touhle Sofí není už k obstání. — Ale vždyť já jí musím říci, aby už dávala na stůl. To bude zase asi oběd, o Jekus, Jekus!”

Panička vzdychajíc odešla z krámu a Vožílková šárala se rovněž ven

kolem pana Baciánka, který náhle ji oslovil, vzhledna před tím úkosem k pomocníku, jenž však dosavadního rozhovoru nijak se nevšímal a odbyv před tím kluka, ledacos nyní v krámu kutil.

“Poslouchejte, Vožilková, kdepak teď zůstáváte?” otázal se Baciánek tlumeně překvapené ženy a div nezakl se po této otázce.

“Ale božínku vždyť vědí, pořád v té staré rachotině u Syrůčků. Já bych jim mohla teď povídat o nich věci. To ještě nevědí, že Syrůčková....”

“Poslouchejte, Vožilková,” přerušil Baciánek další zprávy ochotné ženy, “buďte dnes odpoledne doma, zajdu k vám a tu holku, tu Tonču, sem nevoďte, rozumíte?”

Pan Baciánek jedním dechem vypravil ze sebe tato slova a pak namáhavě vstal a odcházel krámem do vnitřní svatyně svého bytu.

Vožilková dívala se za ním celá ustrnulá, bezzubá ústa se otevřela, bledé oči na okamžik se rozšířily, ale hned se přimhouřily, že jen úzounké čárky leskly se zpod zažloutlých víček. Chvíli stála shrbená, pak se najednou jaksi vítězně vztýčila, rozhlédla se po krámu a zavrtěla hlavou, zamuchlanou ve špinavém šátku. Pomocník nevěnoval jí nijaké pozornosti a ona šárala se ven v hlubokém zamyšlení. Venku před samým krámem postála chvíli a stále přimhouřenýma očima dívala se před sebe.

“Podívejme se,” zahučela konečně, “kdo by to byl řek’! Že to bude on! A že mě nic dřív nenapadlo! Jsem to přece jen staré motovidlo, vždyť tohleto je lepší, než kdybych vyhrála z té nové lutrie!”

A plna nadějí a očekávání krokem nyní téměř mladistvým chvátala domů, do té rachotiny u Syrůčků.

V. Paní Baciánková pátrá po tajemství.

Nikdy snad nechutnal panu Baciánkovi oběd tak mizerně jako tentokráte. Věru, že k smrti odsouzenému chutná líp poslední hostina, nežli jemu oběd ten. Nebyla toho však vinna Sofi, jak této panička do očí vytýkala. Steré myšlenky vířily panu Baciánkovi hlavou a každá plná úzkosti, strachu a nejistoty. Ví něco Vožilková? Proč sem chodila? Proč o Toničce mluvila? Jak to dopadne? Div se nezbláznil, a jen jedno bylo mu jasno, že to musí co nejdřív všechno prasknout a že nadarmo tajil tak dlouho poklesky své minulosti. Stesky ženiny proti Sofi neposlouchal, Emil ptal se ho asi už po desáté na tutéž věc, Baciánek neodpovídal. Myšlenky jako kalný příval hrnuly se mu hlavou a unášely sebou domácí jeho poklid, ba jemu připadalo, jakoby unášely sebou celý dosavadní jeho život, jeho jmění, jeho domácnost, žena, děti, to vše zdálo se mu být vrakem nějaké lodičky, vše zmítá se v divokém proudu a letí někam ku skále, a on zsinalý, malomocný stojí na břehu bez hnutí a dívá se, dívá, jak se ta lodička točí, v smrtelné úzkosti čeká, jak každou chvíli narazí a se roztříští, — teď — teď — už bože —!

“Ale pro boha, muži, co je ti?” zabědovala nad ním paní Baciánková udiveným hlasem, “jde na tebe jen dřímota, nebo chytá se tě nějaký fantas? Vždyť sebou házíš, jakobys dostával posunčinu a neslyšíš a nevidíš, jde z tebe zrovna strach. Co je ti, povídám?”

Pan Baciánek sebou trhl a vzpamatoval se. Bylo mu opravdu, jakoby náhle vyburcován byl z nějakého ošklivého snu, jenže ten sen, žel i v procitnutí, až příliš byl pravdou.

“Není mi opravdu nějak dobře, hlava mě bolí, a to prokleté revma začíná mě zas trápit, ale nestarej se, to zase přejde.”

Obávaje se pak, aby náhlá jeho změna nebyla ženě nápadná, a chtěje se také něčeho dovědět z hovoru jejího s Vožilkovou, zažertoval s nuceným úsměvem:

“Snad mě ta Vožílková uhranula, nebylo by divu, baba má kukuč jako bazilišek, — divím se ti vůbec, že s ní máš pořád nějaké diškursy.”

Paní Baciánková ostře na muže pohlédla. Nestrpěla od něho nikdy té nejmenší výtky a také nyní by ho nepochybně pokárala, že způsobem tak bagatelisujícím odsuzuje její starost o domácnost, pan Baciánek vypadal však příliš utrápeně a proto mu poslední poznámku darovala, nicméně trochu pokárala ho ve své odpovědi přece:

“Copak tobě, tobě je hej, nemusíš se starat o domácnost, ale mohl bys už vědět, že taková starost mnohem je horší, nežli starost o nevím jaký obchod. Ty vždycky dostaneš pořádného pomocníka, ale se služkami je to horší, ba věru horší rok od roku. Ta děvčata už nevědí, co chtít, a co dělat taky nevědí. Ještě s těmi přijetými holkami je k obstání, takovou si může aspoň člověk obrychtovat, ale jak již jednou v Americe prokoukne, je zle. Vožílková ví, že mám takové holky nejradši, nu a teď k ní přijela jedna, tak mi ji chce dohodit. Však baba si jistě na mě vzpomněla hned, ale to ji dohodila dřív k Rambouskovi, aby měla dvojí užitek. Nu, jen když holka přijde, lepší nežli tahle Sofí bude jistě.”

Pan Baciánek mlčel, chápal, že by bylo nyní naprosto zbytečné, ne-li nebezpečné, kdyby ženě chtěl odporovat. Ostatně, neměla-li Vožílková za lubem nějaký jiný účel, nemusí se ještě tak strachovat. Však si s ní odpoledne pohovoří a dás ví, možná že ta baba mu ještě pomůže.

Čtenář se snad opovržlivě usměje spisovateli, který tak váženému pánu, jaký byl bez odporu pan Baciánek, imputuje takové myšlenky, takové dětinské, směšné naděje, — nějakou důvěru v takovou ženu, jakou byla Vožílková. Jen ale ať se čtenář nesměje! Člověk, octnuvší se náhle opravdu v úzkých, mívá někdy prapodivné nápady, jak se vymotat a se zachránit, a ne nadarmo praví přísloví: Tonoucí stébla se chytá.

Zatím co pan Baciánek uvažoval o tom, jakým způsobem bylo by nejlépe umlčeti Vožílkovou, ví-li tato cos o jeho tajemství a jak vůbec přiměti ji, aby na žádný pád Toničku do jeho domu neposílala, — té myšlenky nejvíce se děsil, — byl oběd skončen, a paní Baciánková nějak až nápadně rychle vybízela Emila, aby odešel od stolu. Tento s úsměvem matce vyhověl, věděl co má tato na srdci, a o čem slyšeti nesmí. A také skutečně, sotva z jídelny odešel, přisedla panička blíže k muži a počala jakýmsi rozechvělým šepotem:

“Poslouchej, Jozefe, ty opravdu jakobys neměl oči. Takhle to dále nejde, tak se nám musí každá služka zkazit, a ještě ku všemu můžeme mít někdy pořádný malér.”

Pan Baciánek byl příhodami toho dne již tak rozčilen a polekán, že nyní při tomto tajemném tonu své ženy všecek se zachvěl, ačkoliv jindy vždy zůstával kliden, i když se o ni pokoušely hysterické mdloby.

“Copak, co?” tázal: se hlasem stísněným, nemaje odvahy pohlédnouti ženě do očí a drobě v rozpacích chleba třesoucími se prsty.

“Jakobys ani nemyslí, že jsi otcem,” pokračovala, a zatím on, chudák, myslil na to tak upjatě a pomyšlení to učinilo ho tak nešťastným! “Vždyť na to už lidé poukazují a říkají, proč u nás nemůže žádná holka vydržet. Já toho jistě vinna nejsem, já s každou dělám jako s máslem, ale to je chyba, že tvůj synáček je ku každé až tuze pozorným.”

Pan Baciánek probral se zatím ze své nervosnosti, u něho věru velmi neobvyklé, pochopil, co panička myslí a usmál se jaksi trpce. Kdykoliv on před něčím podobným varoval, byl vždy oheň na střeše, tu vždy paní Baciánková uštěpačně si vyjela: “Prosím tě, Jozefe, ty jsi stydlivější než tvůj patron. O koho se vlastně tak bojíš? O Louise nebo o tu holku? Kdybys se raději nestaral o to, do čeho ti nic není, kluk je můj, o toho já

se postarám, a holka ať si dá sama na sebe pozor, však je stará k tomu dost a on jí neukousne!” Ano, bývaly doby, kdy panička měla z toho švandu jak její Louis je čiperný, ale konečně ta domácí allotria mladého pána i ji počaly znepokojovali a nyní by ráda všecku zodpovědnost svalila na pana Baciánka. Proto se tento tak trpce usmál, pochopiv, oč jde, však nehájil se a nevytýkal paničce své ničehož. Sotva by tak učinil za obyčejných okolností, neřku-li nyní. Však tím větší hrůzou naplnila ho myšlenka, že nescházelo mnoho a jeho Tonička octla by se zde.

“Prosím tě, aspoň dneska mne ušetři těmi žalobami,” prosil ženu, zastřev si obličej oběma dlaněma, “a Louisovi domluv sama, vždyť jsi matka.”

Jindy by paní Baciánková po podobných slovech zahrála nějakou scénu, ale hlas a přízvuk, jakým je muž její pronesl, ji překvapily a zarazily. Pohlédla naň zkoumavě a zavrtěla hlavou, nelíbil se jí a tak divným jí připadal.

“Což je ti opravdu tak špatně?” otázala se ho hlasem změněným, “nechceš si jít lehnout?”

“Co tě napadá, půjdu se raději projít, snad to přechodím.” Pan Baciánek svěsil ruce a povstal a panička teprve teď důkladněji všimla si změněné jeho tváře, však nepromluvila již ani slova. Zнала příliš dobře svého muže, než aby nepostřehla, že trpí spíše duševně než fysicky. Byla však uražena jeho nedůvěrou a předstíráním choroby, které náhle nevěřila. Stávalo se zřídka kdy, aby před ní muž něco tajil a tentokráte musila to býti něco důležitého, to poznala ženským svým instinktem. Byla ženou pronikavou, a ostatně nebylo ani třeba mnoho ostrovtipu a pozorovacího talentu k tomu, uhádnouti, že s panem Baciánkem stalo se něco významného. Po mnohá léta žil nerušeným klidem člověka, jehož existence úplně jest zajištěna a jenž nemá se z venčí čeho obávat. Byly to nanejvýš domácí mrzutosti, které mu někdy život ztrpčovaly, a o těch ona ovšem věděla. Pan Baciánek neměl nikdy příčiny tajit nějakou úzkost a proto neměl v tom také výcviku, snadno lze tudíž pochopiti, že tak mocné a náhlé vzrušení utajiti nedovedl.

“Co je mu? Co je mu?” tázala se v duchu, úkosem naň pohlížejíc.

Náhle napadla jí jakási myšlenka, při níž se zachvěla a lehce zbledla.—

“Poslouchej, naposled Louis už něco vyvedl, něco s bývalou nějakou holkou, řekni!” Ptala se hlasem ztemnělým a naléhavým a když pan Baciánek hned neodpovídal přistoupila těsně k němu a zatřásla jím. — Myšlenky tohoto byly ve chvíli té tak vzdáleny, že ani nechápal, nač žena se ho tázala, a kdož ví, slyšel-li vůbec její otázky. Domníval se nepochybně, že jest jí podivným, že opět chce odejít a proto omlouval se roztržitě:

“Opravdu, není mi dobře, a kdybych si na chvílku zdříml, rozbolela by mě hlava ještě víc, projdu se trochu.”

Paní Baciánková neřekla již ani slova, jen na služku do kuchyně houkla, aby pospíšila uklidit se stolu, pak přistoupila k oknu a nervosně hubnovala na sklo, zatím co pan Baciánek vypravoval se zase ven.

“Tak já už tedy jdu, Matyldi, uvidíš, že mi to pomůže,” řekl ještě jako na omluvu a vyšel. Panička po jeho odchodu prošla několikrát jídelnou a pak prudce usedla si do houpáku, a podepřela si zažloutlé čelo suchými prsty.

Ačkoliv byla o několik let starší svého muže, zdála se býti mladší nežli on. Rysy poněkud hubené její tváře byly plny živosti a zvláště černé oči pod hustým dosud obočím byly až nápadny živostí tou. Pohled jejich zajisté byl kdysi omamující, dokud hárala v nich mladistvá vášeň, teď byl však nepříjemný, zvláště když zažíval se nedobrymi vášněmi odkvetlé a nudící se ženy. Od té doby, co provdala svoji dceru, nudila se opravdu velice. Zábavy, pro něž kdysi žila, se jí znechutily a choutky její jaksi

sesprostáčily, dala téměř úplně výhost společenskému životu, v němž se dříve pohybovala a vzala za to v náhradu babské klepy, nepřetržité spory se služkami a občasné spory se svým mužem. Bylo pro ni jakýmsi oživením, když mohla se rozčilovat, když mohla se hádat, však dosavadní klid a život mužův dávaly jí k tomu málo podnětu, vše tedy odnášely služby. Děti své, zvláště obě z prvního manželství, měla ráda, láskou však čistě sobeckou a přílišné něžnosti nepocítila k nim nikdy. Dopřávala jim také hojné svobody, ne však z nějakého vychovatelského principu, jako spíše z pohodlí. Věděla o pletkách svého syna Louise se služkami, necítila nad tím však žádný mravní úžas, bála se jen, aby z toho někdy nebyl nějaký malér a ostuda. Když viděla před chvílí muže svého tak rozčileného, lekla se, že již něco podobného se stalo, nyní však po upjatějším přemýšlení poznala, že se mýlila. Toho by před ní netajil, neboť vskutku on to byl, který ji dříve varoval, aby dávala na syna lepší pozor, až mnohdy mrzutost z toho byla, takže mohl by jí nyní vším právem vyčísti: "Vidiš, přišlo na má slova," kdežto on chová se jako hříšník. Ne, ne, to bude něco jiného, ale co jen?

V hluboké myšlenky zahloubala se paní Baciánková, tak hluboké, že déle nežli celou hodinu ani jedinkrát nevyplísnila služku, což této bylo tím divnější, poněvadž pozorovala, že paní je v nedobré nějakém rozmaru.

"Však já tomu přijdu na kloub," končila marné své úvahy, "a potom ať se těší!"

Zvláštní směs pocitů plnila její duši: Především zlost, že muž její dovoluje si něco před ní tajit a že ona nedovede tajemství to proniknout, pak touha, palčivá touha, jen aby už je pronikla a radost, ku které se sice ani v myšlenkách nepřiznávala, která však byla ze všech pocitů nejsilnější, radost, že má před sebou opět zajímavý úkol, jenž vyplní prázdno v jejím životě, naděje, že tentokrát přece jen podaří se jí nějaká pořádná manželská scéna, při níž bude moci pořádně se vyzlobit, ba snad dokonce i omdlít.

Oči jí horečně plály, těsně jí bylo nahoře v bytě, steré myšlenky a dohady tísnily se jí v hlavě, že tato div se nerozskočila i sešla do krámu, cítíc potřebu slyšet různý rozhovor, při němž vždy nejlépe se uklidnila. Tentokrát však byl účinek přímo opačný. Sotva totiž vešla, oslovila ji jedna z žen:

"Ale, paní Baciánková, vy máte mužička, toho aby do zlata zaobalil jak se o domácnost stará. Před chvílí jsem ho viděla, jak šel k Vožílkové, to jistě shání pro paničku sám novou služku."

Paní Baciánková byla jako omráčená a rozšířenýma očima zadívala se na mluvící, takže tato se zalekla a rozpačitě se omlouvala: "Ale pro pána boha, to snad není žádná urážka, vždyť já tím nic zlého nemyslela."

"Já vám taky nic nepovídám," odsekla paní Baciánková, vzpamatovavši se ze svého překvapení, rychle však odešla z krámu opět nahoru do svých pokojů a různé myšlenky teď přímo zuřivě bodaly ji v mozek.

Vojtěch Hynais.

Její muž šel k Vožílkové? A proč, vždyť se jakživ o služby nestaral — a potom před polednem viděl ji v krámě a při obědě na ni hartusil. A teď k ní šel, aniž by se jí svěřil s účelem své cesty. Jaký je ten účel? Co to všecko znamená? Jak divně si vůbec počínal, když se před obědem vrátil! To nebyla nemoc, to bylo něco jiného! A potom nešel přece k Vožílkové, aby mu zaříkala revma! A jak chváta! Jindy, kdyby se jednalo nevím o co, tak ho hned po obědě z domova nedostal. Však ona se toho doví, brzy, hned, v tom je jistě něco nekalého!

Paní Baciánková spěšně se oblékla a chváta k Vožílkové. Muže svého u ní nezastala, za to ale chudák babka, když ji spatřila, div se nesvalila.

“Ale, to jsou k nám hosti!” zvolala, nabízejíc paničce polámanou židli.

VI. Nedorozumění u Vožílkové.

“Kde je můj muž?” otázala se zhurta paní Baciánková, usednuvši na nabídnutou židli.

Vožílková byla chvíli v hrozných rozpacích, neboť před nedávnem svatě se zapřísáhla panu Baciánkovi, že o jeho návštěvě a o tom, co mezi nimi bylo projednáno, živé duši nic neřekne, — a hle, tak záhy přichází pokušení a nejen svůdné, nýbrž i hrozné.

“Povídám, kde je můj muž? Co tu chtěl? Kam šel? Jaké to má s vámi tajnosti?” naléhala panička jedním dechem, upírajíc na Vožílkovou pronikavé své oči. Ačkoliv nebylo babce pod pohledem tím příliš volno a ačkoliv byla nenadálou návštěvou tou tak překvapena, že div v první chvíli duši nevypustila, vzpamatovala se záhy a počala uvažovati:

Pan Baciánek přese všecku usedlost a rozšafnost, kterou až do té doby za každých okolností projevoval, počíná si nyní zbrkle, potřeštěně, zrovna jakoby hlavu ztratil. Inu táta! Člověk vždycky ztratí tak trochu rozum, i když babička oznámí mu šťastnou událost, neřkuli když z čista jasna doví se o svém otcovství po tolika letech a za takových okolností! Tu není pak divu, že rozvaha selže a že člověk dělá hlouposti. A pan Baciánek počíná si nyní opravdu hloupě. Šídlo se v pytli neutají, zvláště začne-li se ten pytel omakávat, jako on teď činí. I když ona, Vožílková, to nepoví, doví se to paní Baciánková přece, a potom bude jistě ještě hůř. Pan Baciánek slíbil jí sice odměnu, bude-li mlčet, a ona měla vskutku také tu nejlepšší vůli dělat tentokráte jazyku svému násilí, ale kdo mohl tušit co se stane? Kdo mohl tušiti, že poctí ji paní Baciánková návštěvou a to tak záhy a s takovou otázkou? Nemůže jí přece zapřít, že pan Baciánek vskutku u ní byl. A vymyslet si nějaký jiný účel jeho návštěvy, to je těžko. Ostatně sotva by to bylo také co platno, nebo kdož ví, zda paní Baciánková není již nějak zpravena o podivné této příhodě, nebo netuší-li aspoň cos, — a potom, tak jako tak, na dlouho by to zapírání nepomohlo, šídlo se v pytli neutají. Možná, že bude lépe, vyloží-li sama všecko paní Baciánkové, snad někdy pan Baciánek bude jí za to vděčen a ta slíbená odměna jí neujde, možná dokonce, že se zdvojnásobí, že i od paní Baciánkové něco kápne, možná, že všecko ještě šťastně dopadne, a pak by zájem všech členů Baciánkovy rodiny vyžadoval její mlčenlivosti, možná, že všichni později budou k ní jaksi vděčností zavázáni. Bude-li nyní lhát a zapírat sotva tím někomu pomůže, nejméně sobě. Celá ta věc dříve nebo později přece jen propukne, a ona by pak utřela hubu, ba možná, že by jí potom místo odměny všichni vynadali. Sám pán bůh nepochybně chtěl, aby ona stala se prostřednicí v choulostivé této záležitosti a ona ochotně brala na sebe těžký ten úkol. Po své úvaze zadívala se zpytavě na paní Baciánkovou, která netrpělivostí se téměř už dusila, a odpovídala pak hlasem plným předstírané pokory:

“Božítku, paní Baciánková, já za nic nemohu, je to malér!”

“Tedy byl tady! A proč? Co se stalo? Jaký malér?”

Paní Baciánková prudce vydechla tyto otázky, nespouštějíc pronikavých očí s Vožílkové. Tato rázem poznala, že panička doposud nic neví, ale že by přec marno bylo před ní něco skrývat, poněvadž v pátrání neustane a proto, aby těm trapným nejistotám udělala již jednou konec, v duchu se pokřižovala a řekla:

“Jak povídám, já za nic nemohu, já jsem si myslila, že už to panička ví... Je to ovšem mrzutá věc s tou holkou, ...s tím dítětem...”

Nedomluvila a v leknutí ucouvla. Paní Baciánková vyskočila, div židli nepřekotila, oči jí divoce plály.

“S jakým dítětem, co? Mluvte přec! S jakou holkou? Se služkou snad? O, já jsem to tušila. Já jsem to tušila! Ta ostuda! Ten škandál! Mein Gott, das ist schrecklich! Und er sagt mir nichts davon! Mně, mně on nic neřekne a k takové babě běží na poradu!”

Úzkost Vožílkové rázem změnila se v pocit urážky. Podobné ženštiny bývají velice choulostivé na svoji čest.

Podepřela si boky a nyní sama ostře zadívala se na paní Baciánkovou.

“Dovolej, paničko, já přece za nic nemohu a já jsem pro pana Baciánka neposlala, zrovna jako ne pro nich, on přišel ke mně sám a sám se vyzpovídal. A že jsem už baba, to vím sama, však oni nejsou už taky žádná mladice!”

Paní Baciánková div nezalkla se zlostí nad touto impertinencí, chápala však, že nemůže Vožílkovou vyhodit, když sama je u ní, poznala že se nechala příliš záhy unést hněvem, že třeba dovědět se podrobností, a proto řekla změněným tonem:

“Vždyť já vám nic nevyčítám a nesmíte se mně divit. To je přece něco hrozného a já o ničem nevím! Povídejte přece, jak je to? Co je to za holku?”

“Inu, je to ta, co je teď u Rambousků!” odpovídala nyní bezohledně dosud popuzená Vožílková.

Krátká tato odpověď paní Baciánkové dodala. Vrhla sebou opět do židle, vytřeštila oči a stáhla obličej v posuněk tak příšerný, že Vožílková se lekla, že se o ní pokoušejí křeče.

“Já za nic nemohu...” chtěla se znovu omlouvati, v tom však Baciánková vyskočila opět, jala Vožílkovou za obě její vyčouhlá ramena a zatrásla jí tak prudce, že této další slova omluvy uvázla v hrdle, sevřeném náhlou úzkostí.

“Co to povídáte, babo, vždyť jste říkala, že je to přijetá holka. Nelžete, nebo...”

Vožílková se zatím vzpamatovala a prudce odstrčila paní Baciánkovou se slovy:

“Snad mně nechtějí nějak vyhrožovat, paničko! Já jsem jim řekla aspoň desetkrát, že za nic nemohu. To se ví, že je holka přijetá, přece do Chicaga nevypršela jako zába, je tu však už dýlejc, něco přes rok, a má už taky známost. Jak si ještě něco nahospodaří tak se vdá a možná, že ani nebude stát o těch pár grošů jejich pána. A když se už snad chtějí se mnou křičet, tak já jim něco řeknu: Podle mého hloupého rozumu to není ani ostuda, mít dítě, ale nestarat se o ně, to je ostuda a hřích. Tak, teď to vědí a dělají si, co chtějí, já se nemám čeho bát a ostatně, mně ani do toho nic není. Holka přišla se mnou se poradit, nu a já jí teda poradila, aby raděj říkala, že je přijetá teprve před nedávnem, že spíš dostane místo. To přece není žádný hřích a žádné neštěstí. Za to, co se kdysi stalo, já nemohu, pořád jim to povídám.”

Paní Baciánková ve svém rozčilení zpola jen chápala rozhorlenou řeč

staré Vožílkové, najednou však jí něco napadlo a ona obořila se na Vožílkovou ještě prudčeji nežli před tím:

“Ale jak jste se mohla opovážit chtít mně ji přivést do domu, vy jedna osobo nestydatá. To jste byla s nimi smluvená! Ale dejte si pozor, já vás dám zavřít; vy jedna kuplířko hanebná!”

“A na tohle bych se podívala!” dopálila se nyní Vožílková do opravdy. “Oni že mě dají zavřít! A za co, prosím jich? Snad za moji dobrotu? Tamhle jsou dvěře a teď sypou. Kdyby měli baráků jako hub, tady já jsem ještě ve svém rentu a chtějí-li mě dát zavřít, tak můžou, policajta najdou na každém rohu. A nevyklídějí-li se hezky čerstva, tak jim tu udělám takový škandál, aby měli aspoň pro co mě dát zavřít!”

Při těchto slovech, pronesených hlasem co nejostřejším, přistoupila Vožílková ku dveřím na chodbu vedoucím a otevřela je.

“Gemeines Gesindl!” zasyčela paní Baciánková a jako střela vyběhla otevřenými dveřmi.

Vožílková s chutí přirazila dvěře kopnutím, ve zlosti ještě mrštila židličkou do kouta a chvíli přecházela těsnou, špinavou jizbou, vrtíc hlavou a drmolíc nesouvislá, nesrozumitelná slova v bezzubých ústech.

Konečně zmohla se na větu, v níž vysyčela všecka její zlost a všecken její údiv:

“Tohle jsem přece blázen. Všickni, krom té drahé duše, jakoby z Dunning utekli!”

VII. Paní Baciánková běží na poradu.

Údiv paní Vožílkové byl zajisté zcela přirozený, právě jak nepřirozeným zdálo se jí býti chování paní Baciánkové, ale i to bylo přirozené jako všechno na světě a vyplývalo z pouhého nedorozumění. Jak víme, neměla paní Baciánková ani potuchy o pravém stavu věci. Víme, jaká obava nutila se jí hlavou, když po odchodu mužově přemítala o příčinách zvláštního jeho chování. Ba již dříve, nežli muž odešel, napadlo jí, nespletl-li se snad synáček její Louis s nějakou bývalou její služkou. Domněnku tu sice později zavrhl, ale potom, když Vožílková zmínila se o nějaké holce, o nějakém dítěti, bleskem vrátily se jí ony obavy a nyní zdály se jí býti již jistotou, — její Louis se zapomněl!

Když vyběhla od Vožílkové, trásla se zlostí, rozčilením a hanbou, vše tančilo jí před očima, jakoby v divokém trysku ulicemi ujížděla. Teprve po chvíli se vzpamatovala a zastavila se, aby nabyla dechu a uvědomila si, co vlastně počítí hodlá. Má okamžitě jeti do města za synem, do peněžního onoho ústavu, kde byl zaměstnán, a tam hned podrobit ho výslechu? Ne, nikoliv, to by bylo přenáhlené, cítila, že se neovládá, při tom však měla přece tolik rozvahy, že se bála tam vyvolati nějakou trapnou scénu. Počká, až se syn vrátí, zatím však vezme důkladně muže na paškál, neboť ten zajisté ví o všem. Oh, tentokráte vyvolá výstup, při němž mu nebude lehké, tentokráte mu nepomůže dosavadní jeho klid. Konečně naskytla se jí jednou příležitost k opravdové domácí bouři, — však za jakou cenu! Domněle provinění jejího syna a následky jeho v této chvíli tratily se jaksí ve vzdálenějším obzoru rozechvělé její duše, nejmocnějším pocitem byl vztek a uražená hrdost. Ona, ona, paní Baciánková vyhozena takovou sprostou babou, Vožílkovou! Zařala zuby do rtů, div krev nevystříkla a křečovitě svírala pěsti. A kdo je toho vinen, že doznala takového ponížení? Kdo jiný, nežli její muž? Proč ten bídák všechno před ní tajil, proč chodil k Vožílkové, jaké to měl zámysly, hlupec pitomý? Však si s ním promluví, však na něm pomstí tu urážku děsnou, která se jí nyní stala!

Takový vztek, takový odpor pojal ji proti muži, že odplivla do prostřed

ulice jako nějaký nádenník. Div neběžela nyní a konečně vrazila do svého krámu jako litice, takže několik žen, které tam byly přítomny, udiveně na ni pohlédly a ustoupily před ní, když krámem řítila se nahoru do bytu.

“Kde je můj muž?” otázala se prudce služky, která rovněž v údivu a bázni na ni pohlížela.

“Ještě se nevrátil, paní,” odpovídala služka nescmělým hlasem.

“Ještě se nevrátil! Kde je? Kde je?” naléhala paní v návalu rozstoucího vzteku, jakoby služka mohla za nepřítomnost pánovu.

“Já nevím, nepřišel ještě,” odpovídala tato hlasem již pevnějším, myslíc si nepochybně, že paničku chytla zase bláznivá chvilka, ona však že nemá příčiny toho se lekat. Paní Baciánková uznala asi sama, že to hloupé hartusit na služku proto, že pán není doma a tudíž bez dalších slov vešla do jedné ze svých jizeb a prudce za sebou zavřela dvěře. Služka se opovržlivě usmála a šla po své práci, zatím pak paní Baciánková přecházela pokojem jako rozdrážděná šelma.

“Není doma! Není doma!” mumlala si a div se nerozplakala nad tím, že nemůže hned na nešťastného muže vychrlit všechn svůj vztek. Chvilí přemítala, kde by asi mohl být, ano napadlo ji dokonce rozběhnout se k Rambouskovi, neučinila však tak z téhož důvodu, z jakého nejela za synem do města. Úsilovně zapuzovala otázku, kde jest, pomyšlením, s jakou ho přivítá až se vrátí, potom však, když poněkud se uklidnila, počala mysliti na Louise a jeho poklesek. Velice litovala, že nevěděla, jak ta Rambouskovic holka vypadá. Ne snad proto, že by ji vstoupila do hlavy sebe vzdálenější myšlenka na možný sňatek, ne, její syn si služku nevezme, kdyby to mělo stát půl jejich majetku, ráda by však přece věděla jak vypadá ta, s kterou se synáček její spletl.

“Jak se s ní jen sešel?” vrtalo jí hlavou a nedávná urážka, které se jí u Vožílkové stala, a touha po pomstě namlouvaly jí, že Vožílková zajisté měla podílu na osudné té známosti. Proč by jinak Vožílková se o tu holku starala? uvažovala v duchu. Možná dost, že baba je přece jen kuplířkou a tu paní Baciánková zrovna se zachvěla rozkoší při pomyšlení, že by jí to mohla dokázat a pak se jí pomstít. Příjemný pocit ten trval však jen krátce, domnělý poklesek synův plnil ji opět sterými obavami a starostmi.

“Doma, kde měl tolik příležitosti, kde vystřídalo se tolik holek, doma nestalo se mu nic a s cizí služkou se splete, kluk hloupý!” říkala si trpce, ačkoliv ji aspoň těšilo, že nestalo se tak s žádnou z její služek. Muž nebude se moci aspoň hájit tím, že ji kdysi varoval. Jen kdyby už přišel, ale čas míjel a on se nevracel. Toto čekání stalo se jí konečně nesnesitelným, chtěla jednati sama hned, ne snad trpělivě vyčkávati až jak to dopadne nebo jak rozhodnou o tom jiní. Ostatně, jaké rozhodování, holce se zaplatí a bude to, takových případů se stane! Vždyť to není nic tak zvláštního ani trestuhodného, kluk je po ní, má vášnivou krev, vždyť ona, když byla mladší taky nebyla svatou, nu, a na štěstí jsou tu peníze, to se dá všechno lehce spravit. A potom, — že ji to také hned nenapadlo! — vždyť má zetě advokátem, ten bude nejlépe vědět,

František Kvapil.

jak zařídit celou tu nemilou záležitost. Ano, ten jí nejlépe poradí, proč k němu její muž nešel na poradu? Ostatně, kdož ví, zda k němu nešel? — a při této myšlence paní Baciánková živ neposkočila.

“Ano, půjdu k Matyldě a řeknu jí všechno, musí se o tom dovědět a potom její muž mi nejlépe poradí!” — A ve stejném chvatu, jak před nedávnem přišla, paní Baciánková opět odcházela.

Služka, která ji viděla, jak řítí se se schodů, pokrčila jen ramenoma a opět se opovržlivě usmála.

Bože, mají tak ty bohaté paničky divné moresy a divné nápady a nedovedou ani jinak žít, než když ztrpčují život jiným i sobě!

VIII. Podezření hodného synáčka.

Mladý právník John Burata, manžel dcery paní Baciánkové, velice se podivil, když ctihodná jeho paní tchýně, všechna ještě rozčilením se chvějíc, vrazila k němu a když prvním její slovem byla otázka: “Není tu můj muž?”

“Není, není, maminko,” odpovídal, dívaje se starostlivě na tchýni, která prudce usedla si do křesla a těžce oddychovala, ovívajíc se šátkem a stírajíc si pot. “Co se stalo, pro boha, jste celá rozčilená, snad jste se dověděla o nějakém neštěstí?”

“Oh, neštěstí, hrozné neštěstí, můj milý John,” sténala paní Baciánková. “Kde je Matyld? Kde je Matyld? Ach, máte pravdu, to je vskutku neštěstí!”

Mladý muž znal již příliš dobře svoji tchýni a viděl ihned, že není zrovna příčina k velikému strachu, nicméně také seznal, že věc, pro kterou tchýně ho navštívila, jest asi dost důležitá.

“Matylda přijde hned, šla jenom něco nakoupit. Ale co se stalo, co je vám, mluvte!”

Naléhal na ni ještě chvíli, ale marně. Paní Baciánková jenom vzdychala, spínala ruce a kroutila sebou a když konečně dcera její přišla a chtěla ji uvítat, zalomila náhle paní Baciánková rukama a rozplakala se.

Dlouho to trvalo, nežli nervosní záchvat její pominul a než mohla udiveným manželům sdělit smutnou novinu, kterou se právě dověděla a vše, co se jí přihodilo. Dcera její, vzpomínajíc se z prvního leknutí a zvěděvši o domnělém poklesku svého bratra, nejevila žádného rozhořčení, naopak, bavilo ji to. Vida, jakého má čilého bratříčka! Oh, věděla dávno, jaké kousky ten umí provádět, ještě za svobodna byla sama svědkyní mnohých pikantních scén ve spořádaném domě svých rodičů a často vyprávěla žádostivým svým družkám, co bratříček její tropí, a tyto se zachvívaly a oči jim při tom plály. Oh, ona znala tolik zajímavých podrobností, chlubila se také vždy jak bratříček i při svém mládí jest už zkušený a opatrný a do těch různých opatrností zasvěcovala méně zkušené družky své, — i bylo jí divno, tentokráte ta opatrnost bratříčku jejímu selhala a těšila se už, jak se mu vysměje.

Za to manžel její pohlížel na příhodu tu okem právníka a těšil zarmoucenou matku, že to nic není a že on sám si vezme případ ten na starost a s holkou promluví, že se mu zajisté podaří, aby všemu předešel bez škandálu a co nejlaciněji. Paní Baciánková také záhy se upokojila vzhledem k svému synu. Vždyť konečně vždycky se něčeho podčbného strchovala, takže vlastně celá ta příhoda ji ani tak nepřekvapovala a rozčilení její bylo spíše affektované. Víc než co jiného trápila ji urážka, která se jí u Vožíkové stala, ale i tu hleděl ji rozmilý zeť její upokojit.

“Víte co, maminko,” řekl jí chlácholivě, “já si s tou babou sám promluví a navštívím ji třeba hned. Nebojte se, mě jistě nevyhodí. Aspoň budu vědět, co a jak, neboť jest jisto, že ta baba má v tom prsty, ačkoliv

dosud nechápu, proč k ní tatínek chodil a dokonce ne, proč chtěla baba tu holku k vám dostat. Něco podivného je v tom na každý pád a třeba to všecko pořádně a hned vyšetřit. Uvidíme, co se dá dělat. Dost možná, že si k ní zavolám hned tu Rambouskovu holku. A víte, co mě napadá? Vy jste se bála k Louisovi jet a také dobře jste udělala, byla jste rozčilená a kdož ví, co by se nestalo, ale já tam teď sám pojedu, kluka pořádně vyzpovídám a potom uvidíme, co a jak. Chyba je, že tatínek není doma, nu, však ho někde najdu a ne-li, on se vrátí než budu hotov. Nejlépe bude, když tu u nás zůstanete, než to vyřídím, přijedu potom pro vás a můžeme společně jít večer k vám. Víte, takové věci se vždycky lépe vyřídí, když je širší domácí kruh pohromadě. Jeden mírní druhého, každému se pak zdá, že jedná se spíše o záležitost cizí a není to tak trapné. Vy jste dnes příliš rozčilená a dost možná, že by se zbytečně strhla u vás bouře. Myslím, že můj plán jest nejlepší a teď už jedu, nejdřív k Louisovi a potom jak uvidím. Rozhodně však tu počkejte, než se vrátím.”

Rada tato byla vskutku tak moudrá, že ani paní Baciánková nemohla proti ní nic namítat. Svolila tedy slibujíc si při tom v duchu, že dnešní den přece jen draze muži svému zaplatí.

Pan Burata tedy odejel a matka s dcerou očekávaly netrpělivě jeho návratu, hovořice zatím o domnělé vině Louisově, o účastenství Vožílkové při ní, o podivném jednání pana Baciánka, o tom, jak asi se Louis s holkou tou seznámil, jaká ta holka asi je a kolik asi bude chtít, vzpomínaly pak i na jiné podobné případy, a čím déle, tím stávaly se netrpělivějšími. Konečně se Burata vrátil, však ne sám, přivedl s sebou Louise a na obě dámy čekalo svrchované překvapení.

“Louis! Nešťastné dítě!” chtěla zřúpěti paní Baciánková, ale synáček ji předešel:

“Pro boha, maminko, co to o mně povídáte? Kde jste ten nesmysl o mně slyšela? Kdo vám takového velblouda na nos pověsil? Vždyť já žádnou Rambouskovu holku neznám, leda jeho dceru. Tu služku, o níž tuhle švagr mi povídal, jsem jakživ ani neviděl, nevím ani, že je taková nějaká holka na světě. Copak jste se všichni zbláznili?”

V hlasu jeho bylo tolik sebevědomé jistoty, tolik rozhorleného udivení, že matce uvázlo na rtech slovo: “Nezapírej!” a všichni dívali se na Louise a pak na sebe jako s nebe spadlí. Konečně ozval se Burata:

“Buďte jista, maminko, že Louis nelže, sám jsem se o tom přesvědčil. Ale jak všechno vysvětlit, na to ještě moje věda a můj důvtip nestačí. Byli jsme u Vožílkové, nezastali jsme ji však doma, byli jsme u Rambouska a já, jenom tak jako maně ptal jsem se po nové jeho služce a tu jsme zvěděli novou překvapující věc: Holka odešla a to na hodinu. Přišla pro ni Vožílková a někam ji odvedla, žádnému však nechtěla říci ani slova vysvětlení.”

Po těchto slovech, která ovšem záhadný případ ten ani dost málo nevysvětlovala, nastalo hluboké mlčení. Všichni ztrnule otvírali oči jako v náhlém zděšení. Pro boha, co se to děje? Jak to vysvětlit? A záhadný ten případ měl pro ně nyní něco tajemného v sobě, div ne hrůzného.

Nejdříve vzpomatoval se Louis a významně se usmál.

“Na tohle se musíme zeptat tatínka! Strkali jste mi synka, ale mně se zdá, že já spíše dostanu nějakého bratříčka nebo sestřičku.”

Paní Baciánková hned nepochopila, ale dcera její a švagr, v nichž vznikalo totéž podezření, které právě Louis vyslovil, hrozili tomuto po straně a dávali mu očima znamení, aby mlčel.

Paní Baciánková to zahlédla a najednou jako bleskem pochopila význam Louisových slov. Vyrasila ze sebe divoký výkřik a klesla na podlahu v hysterických křečích.

IX. Pan Baciánek se dovídá o nastávajícím zeti.

Kde dlel zatím pan Baciánek osudného onoho odpoledne, kdy události jeho se týkající, stihaly se jako ve frašce, ovšem ve frašce, v níž jednajícím osobám nebylo nijak veselo?

Jak víme, ubíral se pan Baciánek hned po obědě k Vožílkové a u ní také dověděl se mnohého o dceři své, však i Vožílková zvěděla tu plnou pravdu o jeho otectví. I ti nejrozšafnější lidé jednají někdy jako bezhlaví, a pan Baciánek měl tehdy nepochybně takový nešťastný den.

Kráčejce odpoledne k Vožílkové, úsilovně přemítal, jak by měl začít. Všecko však to přemýšlení bylo bezvýsledné, a on, přišed konečně k Vožílkové, otázal se jí přímo beze všeho úvodu:

“Teď mi řekněte všecko, co víte o té holce,” a sedl si a svěsil hlavu, připraven jsa vyslechnouti všecko. Byl v té chvíli jako hříšník, který však místo, aby se zpovídal, chce sám vyslechnouti následky vlastního svého hříchu. Vožílková, která, jak víme, po odchodu z jeho krámu pojala správné podezření, po této jeho otázce nabyla plné jistoty a odpověděla:

“Inu o tom, jak přišla na svět, by asi pan Baciánek mohl sám nejlépe povídat. Já mohu mluvit jenom o tom, jak přijela do Ameriky a co tady o ní vím.

A Vožílková vyprávěla pak panu Baciánkovi, jenž s utajeným dechem naslouchal, následující historii:

Budou tomu již dvě leta, co k ní přišel na byt mladý krajan její, jakýsi Pajdar z Újezda. Zнала dobře jeho rodiče a byla tomu ráda, že mladý muž ji našel a u ní se ubytoval, ačkoliv Syrůčková tehdy zle na to hubovala, že se to pro ni jako vdovu nesluší, aby měla u sebe strávnicka a kdesi cosi. Kdo by dbal takových řečí? Zkrátka Pajdar u ní bydlil a moc dobře spolu vycházeli. Byl to vůbec a je dosud člověk spořádaný. Brzy svěřil se jí se vším, co měl na srdci: Namluvil si v Čechách děvče, sirotka, ba hůř než sirotka, — pan Baciánek při těchto slovech svěsil hlavu ještě níže, — a slíbil jí, jakmile se v Americe zachytí, že jí pošle na cestu. Bylo to pro tu holku štěstí, božičku, vždyť byla jako kůl v plotě. V mládí, když matka jí umřela, ujala se jí obec, — však se ví jaký je to pro takové ubohé dítě trpký chlebiček, ten obecní, — nu a potom holka, která viděla, že ji doma nic nečeká než dřina do smrti a opovržení, odjela na službu do Prahy a tam se seznámila nějak s Pajdarem, který tam byl tehdy jako voják. Což holka byla tehdy a je dosud jako kvítí, však ji pan Baciánek viděl, nu a pánbíček se nad ní přece jednou smíloval. Snadno mohla padnout do rukou nehodnému, vždyť se ví, jak je to teď v Praze s těmi vojáky, ale andělíček strážníček ji chránil, padla na dobrého. Pajdar si ji zamiloval upřímně, nedbal toho, že holka nemá nic ani otcovo jméno ne, a slíbil jí svatosvatě věrnost a doposud jí také v slově stál. Tehdy, když se s ní seznámil, dosluhoval již třetí rok a umíňoval si pevně, že jak vyslouží, pojedje do Ameriky. Byl taky takový chudák ze statku, kde kromě dětí nebylo v ničem požehnání. Řemeslo žádné neuměl a proto věru dobře udělal, že sem jel. Chytil se tu v továrně a to tak šťastně, že ještě nezahálel. Na svoji lásku nezapomněl, spořil, chudák, každý cent, až konečně mohl jí poslat na cestu. Ona, Vožílková, už moc viděla, ale s takovým hodným člověkem se ještě nesetkala, však ho měla a má ještě ráda jako syna a když před rokem ta jeho Tonči konečně přijela, šla jí s ním naproti a věru že sama musila plakat při tom jejich shledání. Jakoby to své vlastní děti viděla před sebou, však se o ně taky postarala. Holku k sobě ovšem vzít nemohla, to by jí Syrůčková strhla hlavu, jakou to v jejím domě přechovává Sodomu, ačkoliv sama — eh hanba povídat, — však měla už pro holku vyhlédnuto místo nežli ta přijela, v pěkné

rodině. Ne u Čechů, pro přijetou holku je to vždycky lepší, když se dostane hned k Amerikánům, aspoň se dřív ostřílí, naučí se řeč a ujde všelijakému povídání. — Mladí lidé se potom scházeli, ale nikdy ne u ní a to bylo dobře, aspoň holku tady mezi Čechy dosud nikdo neznal, ani Syrůčková ne a ta přece vyslídí kde co. Vzáít se ovšem hned nemohli, jemu, chudákovi, zbylo pramálo, když jí cestu vyplatil, a ona měla jen tak těch pár hadříčků na sebe, do uzlíčku by to všechno svázal. Ujednali si však, že budou oba spořit a jak něco zachovají, že se vezmou. Pajdar se potom od ní vystěhoval jenom proto, aby měl blíž do práce a ušetřil i na těch karách. Však jsou pořád dobrými známými a on přichází ji často navštěvovat. Od něho taky zvěděla, že holka před nedávnem ztratila místo, poněvadž páni její odjeli do jiného města. Byli by si ji rádi s sebou vzali, ale rozumí se, z Chicaga že nechtěla. Rambouskovi potřebovali právě holku, tak jim ji dohodila a drobátko si při tom zahřešila, vydávajíc totiž holku za právě přijetou. Na paní Baciánkovou si vskutku hned nevzpomněla, a aby pravdu řekla, s velkou radostí by tam zrovna holku neposílala, však ví proč. Jenom že si potom myslela, bude-li mít holka o nějaký ten dollar u Baciánků víc, že by to bylo přece lepší. Tu sekaturu, — bez urážky řečeno, — by nějak snesla a co se mladého pána týče, — taky bez urážky — tu se o holku nebála, ta by ho bývala dovedla sprážit. — Tak, teď ví pan Baciánek skoro všechno, jen tolik mu ještě musí doložit: Holka před ní nikdy nevyslovila jméno svého otce a ona, rozumí se, také se jí neptala. — Ale podivno, že ani Pajdar je neznal, Nepochybně měl vždycky dosud k holce tolik ohledu, že ji nechtěl podobnými otázkami uvádět do rozpaků. Tonča ovšem jméno svého otce najisto zná a dost podivno, že dosud pana Baciánka nevyhledala. Však pan Baciánek může děkovati pouze té okolnosti, že holka dosud nijak se nestýkala se zdejšími Čechy. Možná, dost možná, že už teď u Rambousků zaslechla jméno Baciánek, možná dost možná, že už ví, kdo byl ten ranní host, kterému se udělalo zle, když řekla mu své mateřské jméno a místo, odkud pochází. —

Prof. Dr. rytíř Ant. Randa.

Když takto Vožílková končila, tu ubohý Baciánek div neklesl a cítil, že pokouší se o něho mrtvice. V té chvíli úplně zapomněl na svoji hodnost několikanásobného domácího pána, podíval se na Vožílkovou skroušeně a s namáháním vydechl:

“Co mám dělat, pro boha, co mám dělat!”

“Já panu Baciánkovi poradím,” s jakousi důstojností mluvila teď Vožílková. “Ostatně kde jsou peníze, tam je vždycky snadná porada. Ať pan Baciánek se hned sebere, jede za Pajdarem do fekterie a tam mu všechno poví, co a jak. Mladí lidé můžou se hned vzít, pan Baciánek jim dá do začátku nějaký kapitálek, aby nikdo nevěděl, a já budu mlčet jako hrob.”

To zdálo se býti tou nejmoudřejší radou, a pan Baciánek jí také uposlechl, vyzvěděl jméno továrny, kde Pajdar byl zaměstnán a strojí se k odchodu.

“Poslouchejte, Vožílková,” pravil však ještě před tím, “vy máte pravdu, holka může každé chvíle jméno moje zaslechnout, jest-li už je nezaslechla, buďte tak dobrá, dojděte hned k ní a připravte ji trochu na to, já zatím všechno uvážím a zařídím a do večera dám vám nějak vědět, co a jak bude. Jenom prosím vás hleďte, ať se zatím nikdo jiný nic nedoví.”

“Jsou úplně bez starosti a spolehnou se na mě,” ujišťovala Vožílková pana Baciánka a po jeho odchodu ponořila se v hluboké dumy, z nichž jak už víme, vyrušil ji nenadálý příchod paní Baciánkové.

X. Vožílková zve se už na svatbu.

“Že jsem k čertu raději hned nezašla k Rambouskovi, než ta sůva sem přišla,” litovala Vožílková po odchodu Baciánkové. Jakmile pominul u ní první nával zlosti, cítila výčitky svědomí. Před nedávnem slíbila, že bude mlčet jako hrob a za pár minut vyzvoní všechno a to ještě zrovna té, která měla o tom nejmíň vědět. Přece jenom naposled bude pravda, co o ní lidé povídají a nad čím ona vždy tak se popouzí, že má totiž u jazyku spuštěné péro a nepoví, než co ví. Špatně jednala, tuže špatně, kdož ví, bude-li to možno ještě napravit, — nu pokusí se. Nezašla-li Baciánková hned k Rambouskovi, je pořád ještě vyhráno.

Vožílková byla žena energická a proto, nepřemítajíc již dlouho, zašla k Rambouskovi se žádostí, že musí neodkladně s Tončou někam jet. Darma vyzvídala Rambousek, darma vyzvídala Rambousková, i Tonča sama byla jako u vyjevení, Vožílková vyvedla ji rychle, vsedla s ní na káru a jela za panem Baciánkem do továrny, v níž Pajdar byl zaměstnán, na cestě pak hned zaskvětila Tonču do celého tajemství.

Můžeme si představití překvapení mladé dívky, nebylo však nijak radostné, jak Vožílková očekávala; naopak k největšímu jejímu údivu chtěla dívka na místě vyskočiti s káry, a jenom násilím ji Vožílková zadržela.

“Copak blázníš, holka,” domlouvala jí, držíc ji za chvějící se ruku, — “poprvé ve svém životě máš se přihlásit k tátovi, bohatému tátovi, který se jistě o tebe postará, jak jen bude moci, a ty nechceš? Proč? Co jenom myslíš, prosím tě?”

Dívka byla bledá a chvíli neodpovídala, když pak Vožílková neustávala na ni naléhati, tu odvětila smutným hlasem:

“Umínila jsem si, že po svém otci nikdy pátrat nebudu. Člověk, který mohl tak ublížit mojí matce, člověk, který nevěděl o svém dítěti tolik let, ten není hoden, aby se teď to dítě k němu hlásilo.”

Pronesla tato slova tiše, ale pevně. Nezavzlykla, pouze dvě těžké slzy skanuly jí po ubledlých tvářích. Vožílková, která nemohla pochopiti hrdý tento bol, vrtěla jen hlavou, nenalézajíc hned dalších slov k přemlouvání, konečně soudila však, že přišla na to pravé a pokračovala:

“Ale nebuď hloupá! Ještě kdyby to byl nějaký chudák, tak bych se nedivila, ale povídám ti, že je to boháč. Boháč, Tonička! Vždyť taková trefa nepotká jednu z tisíce, aby našla v Americe takového tátu.”

“Právě proto, že je bohatý a nikdy si na mě nevzpomněl, až teprve když jsem mu náhodou přišla do cesty,” odpovídala dívka týmž hlasem a pojednou trpce se usmála: “Však ho to zajisté dost mrzelo, ne nadarmo udělalo se mu ráno špatně, když chápal, kým asi jsem.”

Čím dál tím méně chápala Vožílková city dívčiny a maně vzpomněla si na vlastní svá slova, která pronesla po odchodu Baciánkové: “Všichni jakoby z Dunning utekli.” — Holka, tak říkajíc, zrovna slepě zakopne o takové štěstí, a místo aby s radostí po něm hrábala, chce je odkopnout. — A to už je potom rok v Americe! Inu, je to ještě mladé, nemá to rozum. Však ona, Vožílková, má na štěstí rozumu i za jiné dost a postará se, aby

holka nevyvedla nějakou hloupost. Z těchto úvah vyrušila ji opět Tonička, nyní hlasem úzkostlivým:

“Oh, teta,” — tak obyčejně ji zvala — “v tom spěchu jsem si ani nevzpomněla. Vždyť já bych se s ním musila sejít teď před ním, před Pajdarem. Ne, ne, to se nestane, zalkla bych se hanbou, raději bych skočila do jezera! Pusťte mě, pusťte, a Pajdarovi vyřídte, že mu budu psát, kde jsem. K Rambouskovi se vrátit nemůžu, trnu hrůzou, že bych se tam mohla zase s otcem setkat. Ne, ne, — budu vám psát, vám a Pajdarovi, — ale teď mě pusťte, pusťte mě!”

V tom kára stanula a dívka vyskočila, nežli mohla jí v tom Vožilková zabránit a hbitě ztratila se této ve spleť ulic, a než Vožilková se trochu vzpamatovala, ujížděla kára dál.

“Pán bůh ví, už jsem moc na světě zkusila, ale takový bláznivý den jsem ještě nezažila. Co teď? Přece nebudu své staré hnáty honit za tou potřebnou holkou a čerta by mně to taky pomohlo! Sama bláznit nebudu, je toho dost, co jiní vyvádějí,” hubovala babka v duchu, blížíc se již k továrně, hned však se těšila:

“Ostatně holku najdem, sama povídala, že bude psát, a možná, že by se ani pan Baciánek moc nepotěšil, kdybych mu ji najednou přivedla. Taky asi chudák má toho dneska už dost a kdo ví, co na něho ještě čeká. Řeknu mu spravedlivě všechno, to bude nejlepší, však za tenhle dnešek bych na mou duši zasluhovala, aby mně vystavěli extra nějaký ten špitál nebo jak to jmenujou...”

Se strachem došla k továrně, — kdožví, jestli tam ještě pana Baciánka trefí! — však aspoň v tom štěstí jí přálo: Dověděla se, že jakýsi pán s Pajdarem před nedávnem zašel do blízkého hostince a že tam dosud mešká. Dala si oba vyvolat a v krátkosti řekla panu Baciánkovi všechno, zvláště kajicně se přiznala, že před paničkou nemlčela, ale tak se jí prý zdá, že panička nemá z toho dosud přece pořádný pochop.

Snad mnohý čtenář očekává, že teď mrtvice pana Baciánka bacila, však nikoliv. S naším landlordem udála se zatím veliká změna. Není to již ten pán, jehož jsme ráno poznali, když všecek zhroucen odcházel potácivým krokem od Rambouska. Nikoliv, jest to již zase ten sebevědomý pan Baciánek, který se nyní už sám sobě divil, že tak překotně jednal. Ovšem, věc je na pováženou a všechno přišlo tak z nenadání, ale rozčilovat se není věru proč a kdyby bylo, tím se nic nezpravit. S tou Vožilkovou udělal vůbec tyranskou hloupost, měl jednat podle svého, ale když mu taky čert hned z počátku tu babu do cesty narafičil. Ostatně, jaké pak neštěstí, — přece jen jí má také za moc co děkovat, bez ní by se sotva býval s Pajdarem tak brzy sešel. A s ním se zatím smluvil a všechno vyjednal. Je to věru pořádný člověk, pořádnější, nežli byl on, Baciánek, kdysi, — eh, darmo si vzpomínat. Však teď on, pan Baciánek, bude také hledět všechno nahradit, aspoň všechno, co mohou nahradit peníze a ty věru nahradí dost. Nu, dejme tomu, že by byl dneska chudákem, co by bylo? Hřích by zůstal stejným a očisty nebylo by žádné! Potom řeknou všelijací blabuňkové, peníze že, tento, nic. K smíchu! Jimi si ještě dneska člověk koupí odpustky za všechno. Pravda, Tonička, jak Vožilková povídá, dala na jevo pohrdání, ale na jak dlouho? Jen až Pajdar k ní přijde a ukáže jí nějaký ten zelený chumáč, však ona změkne a ještě ráda bude, že má takového tátu, který vždycky, kdyby bylo zle, může tento. — Potom se říká — vina a trest — vina a trest — hlouposti! Peníze a basta!

“Jste vy to přece jen jedna treperenda stará,” obořil se, však dosti mírně, po těchto úvahách pan Baciánek na Vožilkovou, “kdož ví, co mně teď bude žena vyvádět, ale to už je moje věc. Dobře, že jste holku od Rambousků

vyvedla, aspoň na ní nemůže. Nu, a my ji najdem. Najde ji tuhle pan Pajdar, a až bude všechno v pořádku, snad mě taky pozve. Říkal jsem vám, mladíče,” — pravil pan Baciánek, obrátiv se k mladému muži, — “že byste vlastně udělal nejlépe, kdybyste odejel, ale vy nechcete a máte taky pravdu. Máte tu dobrou práci, k čemu byste se jinam tahal. Chicago dneska, to je celý svět, tu se člověk spíše ztratí než kde jinde, — ale my se tu aspoň časem snáze najdeme.”

Panu Baciánkovi nějak měknul hlas a oči mu zvlhly, přemohl však rychle to pohnutí a pokračoval:

“Vy jste muž, vám ani nemusím říkat, byste ponechal si pro sebe, co dneska tak náhle jste se dověděl, ačkoliv možná dost, že svou starou přece jen na všechno nějak připravím a potom, — nu uvidíme, jenom Tonička všechno hezky řekněte a poproste ji, — eh, vždyť víte, co myslím. — Jak dostanete od ní psaní, nezapomeňte mě zpravit o tom. Co dál máte dělat, to už víte, na mě se můžete spolehnout vždycky. To je asi všechno, co jsem vám chtěl zatím říct”, a podáváje mladému muži ruku, dodal s úsměvem sesmutnělým:

“Vezmeme to po stáročesku: Tak s pánem bohem a dej vám pán bůh štěstí.”

Po těch slovech pan Baciánek rychle odcházel a mladý muž s Vožílkovou patřili za ním, rovněž hluboce pohnutí.

“To jste si, Pajdare, nemyslí, když jste šel dnes ráno do práce, vidíte?” otázala se po chvíli mlčení Vožílková.

Mladý muž neodpovídal, jenom v zamyšlení několikrát pohnul hlavou.

“A nemáte ani tušení, kam asi Tonička šla?” otázal se konečně místo odpovědi sám.

“Eh, čerchmant ví, kam běžela, splašená! Však ona se neztratí, má jistě s sebou pár grošů nu a do zítřka to nějak vydržíte. Ale jářku, na svatbu mne pozvete, Pajdare, co?”

XI. Baciánek setká se s otcem.

Chýlilo se již k večeru, když ustaraný pan Baciánek blížil se k svému domovu. Ačkoliv jsme před chvílí o něm řekli, že našel opět sebe sama, svůj bývalý klid a rozvahu, nebylo mu přece jen lehké při myšlence, s jakou ho žena přivítá.

“Tohle bude motanice, jaké jsem dosud nezažil,” uvažoval v duchu. “Co jenom ženě řeknu, — či vlastně, jak ona asi spustí? Kdybych aspoň věděl, jak to u Vožílkové bylo, ale čert aby se od baby něco kloudného dověděl, podle všeho ale, určitého žena neví dosud nic. Bude-li nejhůř, kápnu božskou, však mně ani sobě hlavu nestrhne a co může konečně dělat, řeknu jí zkrátka: víš, holku jsem měl dřív nežli tebe. — a bude to! Skoro bych byl rád, kdyby mě hned nějakým kravalem k přiznání dohnala, aspoň bych měl potom čistější svědomí, jinak budu žít v stálém strachu, že to přece jen dřív nebo později praskne.”

Šel pomalu zahloubán v příhody toho dne, vzpomínaje na dávnou minulost, z které příhody ty vznikly, i na možné následky, které asi vzniknou opět z nich, díval se do země a chvílemi ťukal opět holí do chodníku. Náhle do něho kdosi vrazil, že až se zapotácel, a dříve než nabyl opět rovnováhy a mohl se na drzého chodce obořit, skuhral mu ve sluch povědomý hlas:

“A že už jdeš, Jozefe, pro boha chvátej, — já tě hledám po všech hospodách!”

Spatřil před sebou drobnou postavu starého svého otce a rázem poznal, že tento mluví o těch hospodách pravdu: Sotva se držel na nohou a čpělo z něho jako ze starého sudu.

“To jsem se tě nahledal, no, jen když jsem tě našel,” blábolil znovu starý a tu teprve pan Baciánek našel také řeč a pronesl rozhorleně a mravokárně:

“Našel, našel! Opici leda jste našel, nemravo starý! Že se nestydíte dělat na ulici takovou ostudu.”

Stařec se náhle vzpřímil, dokud mu to zatížený mozek dovoloval, naklonil se v před, naklonil se v zad, škytnul, jako když psu na ocas šlápně, a sám teď se do syna pustil. Bylo na něm vidět, jaké mu to dělá potěšení, že zas jednou po dlouhé době může uplatniti otcovskou svoji autoritu.

“Poslouchej, Jozefe, dneska si kázání nech, však ho asi sám dostaneš až tě bude mrzet a buď rád, že jsi se se mnou setkal — a buď rád, že tě mohu připravit. — A poslouchej, domů radši ani teď nechod, pojd na jednu, víš někam, kde nás neznají, povím ti všecko a ještě mně budeš děkovat. Ale bylo to dopuštění, sám sotva leknutím stojím na nohou.”

Pan Baciánek na chvíli se zamyslel a zkoumavě pohlédl na otce. Ten stál nyní poněkud rozkročen, bylo na něm patrné, jak úsilovně přemáhá svoje opojení a pan Baciánek usoudil, že snad nějakou přece ještě snese. Vem to nešť! Když mohl už dneska začít s Vožílkovou, proč nemohl by skončit se starým? Vzpamatuje ho náhou dobrou a snad se opravdu něco od něho doví. Dobře by bylo, kdyby mohl předem zvědět, jak se věci doma mají, možná dost, že ho starý na něco připraví.

A starý ho vskutku připravil.

Zašli spolu do odlehlé, jak se zdálo irské hospody a tu starý Baciánek dlouhou, poněkud nesouvislou a stálým škytáním přerušovanou řečí pověděl synu svému asi následující: Náhodou zašel si dnes k Rambouskovi, ačkoliv pan Baciánek několikrát mu říkal, tam aby nechodil. Nu, bylo dobře, že tam dneska zašel. Rambousek jindy si ho ani nevšimne, sotva mu naleje, dneska ho ale přivítal, jakoby na něho čekal a s ním přiběhla také paní Rambousková.

“Prosím vás, co se to u Baciánků děje?” ptali se oba, a když on nemohl jim nic říci, začli sami.

“Semleli ti toho najednou,” vyprávěl starý Baciánek, “že se mi hlava točila, jakobych kvart kořalky vypil. Tebe, tvoji ženu, starou Vožílkovou, i mluvili, mluvili, jeden přes druhého jako pomatení, nic jsem jim z počátku nerozuměl, ale najednou zaslechnu jméno, div mně sklenička nevypadla z ruky. Povídali totiž, že prý jsi něco měl s nějakou holkou, ta že přišla k nim, ale Vožílková ji zase hned odvedla. Žena tvoje se prý o tom nějak dověděla a chytily jí z toho křeče — a to jim donesla zase Sofí, která všecko vyslechla, když tvou ženu přivezli od Buratů domů. Můžeš si pomyslit, jak mi bylo, když jsem slyšel o tobě takové klepy, chtěl jsem spustit už bandurskou, ale najednou mě něco napadlo a já se zeptám: A copak to vlastně je za holku? A oni povídají, že prý nějaká Tonča Koutníková a že je z Levařic. Neptej se, jak mně bylo! Div jsem se pod stůl nesvalil, a to jsem skoro ještě nic nepil. Jako když mě šídlem bodne, vyskočím, dívám se chvíli na ně jako pitomý a potom beze slova běžím z hospody a rovnou k tobě. Zrovna jako kdybych přišel najednou do špitálu a do blázince! Žena tvoje leží, doktor u ní, Matyld pláče, John ji těší, Louis se jenom šklebí a Emila vyhnali do lékárny. Nechci nikomu nic vyčítat, ale víš sám, že mě doma rádi zrovna nemáte, dneska ale Burata, jak mě spatřil přitočil se ke mně jako milius a začal se mě vyptávat, vím-li něco, že prý z toho všeho jemu samému už se točí hlava. Pomyslel jsem si: to z tebe bude špatný advokát, a potom jsem si ještě pomyslel: vidíš, kujone, taky je ti někdy ten starý dědek dobrý, nu a potom jsem se začal sám vyptávat, co a jak. Na mou duši, to jsem teprve otvíral hubu, jaká mela se strhla, ani

na divadle, když dávají nějakou tu frašku, není to tak zamotané. Považ si jen: Vožilková napověděla něco tvojí ženě, ale jen na půl huby, ta myslela napřed, že Louis se s tou holkou spletl, rozběhla se k Buratům, John běžel k Louisovi, a když ten nechtěl o ničem vědět, napadlo je, že snad ty s tou Tončou, — eh, ani mi to z huby nechce, nu ale ovšem, oni nevěděli, že je to tvoje dcera. Až se mně samotnému z toho hlava zamotala, ale potom jsem se vzpamatoval, nu a vidím, že v tom musím udělat nějaké jak se říká rozluštění, než všichni rozum pozbudou. Vzal jsem Johna hezky stranou a začal jsem mu vykládat jak to vlastně je a kterak. Řeknu ti, vy jste všichni na toho Johna pyšni, ale nevím, podle mého na advokáta má moc málo filipa. Trvalo dlouho, než mně porozuměl a potom se chvíli na mě koukal s otevřenou hubou a očima vyvalenýma, najednou se ale svalil do stoličky a začal se řehtat, že jsem myslil, že pukne. Matylda přiběhla k němu celá zděšená, ta myslela zase, že se zbláznil — inu, v Číně o masopustě to nemůže být horší. Přiběhne i doktor od tvé ženy a taky celý vyjevený se kouká, jak John se řehtá a povídá mu něco anglicky. Ale John se jenom rukama rozhání a řehtá se dál. Konečně se trochu utišil, omlouval se napřed doktorovi a potom povídá své ženě, že už je všechno vysvětleno a že jí to potom poví. Mně ale nakázal, abych před každým mlčel, nu a dal mně dollar, nu a já tě potom hledal. Nezlob se, Jozefe, že jsem mu to říkal, bylo ještě dobře, že jsem to věděl, kdož ví, co by se tam bylo nestalo. Řekli-li už to také tvojí ženě, to ti nepovím, ale rád jsem, že jsem tě našel a mohl tě na všechno připravit. Kdo by to byl řekl! Holka se tu z čista jasna objeví, po toliku letech a způsobí takový virvál! Kdoby to byl řek, když jsi tenkrát ujížděl do Ameriky, jak tu jednou ta věc přijde na jevo! Nu, potěš tě pán bůh, Jozefe, aspoň jsem tě připravil.”

Jak víme, necítil pan Baciánek k otci svému už dávno žádné vděčnosti, ale tentokráte byl mu opravdu vděčen za toto vysvětlení a milerád mu již odpustil jeho opičku i to, že Johnovi tajemství jeho vyzradil, aspoň jemu ulehčil přiznání. Sáhl do kapsy, a podáváje mu několik dollarů, napomínal ho: “Tady máte taky ode mne, ale dneska už nepíte, tak se mi zdá, že jste už měl dneska dost.”

Když pak vyšli ze saloonu a rozcházel se, tu řekl ještě pan Baciánek zpola již s úsměvem:

“Modlete se, fádř, aby to šťastně dopadlo, a nikomu už ani muk.”

XII. — Doslov s otázkou.

Co mám psát ještě dále, čtenáři můj drahý? Či rád bys ještě vešel za panem Baciánkem do domácí jeho svatyně a vyslechl všechnen ten pláč a naříkání paní Baciánkové, všechny její výčitky a hrozby?

O bože, budiž milostiv nám hříšným!

Nikoliv, čtenáři můj drahý, dosti již pobavil jsi se na útrapách pana Baciánka, budme rádi, že ten perný jeho den již k noci se nachýlil.

Oh, byly perné i ty nastávající dny, však paní Baciánkovou pozvolna přecházely i ty záchvaty křečí i ty záchvaty zlosti, a pan Baciánek konečně dočkal se dne, o němž sám říkal, že si ho nezasloužil, dne, v němž slavil v domě svém sňatek dcery své Toničky s Pajdarem.

Bylo štěstím pro něho, že paní Baciánková na chvíli podezřívala ho z nevěry, neboť když zvěděla pravdu, byla pouze ráda tomu, že podezření její bylo klamné a odpustila panu Baciánkovi dávný jeho hřích i dlouhé jeho zatajování. Sotva by je však byla jen tak odpustila, kdyby před tím nebyla schvácená oním podezřením. Oddychla si z hloubi duše, že aspoň přítomný pan Baciánek jest věrnosti její zachován a odpustila Baciánkovi minulému. Možná dost, že při tom vzpomněla si i na svoji minulost.

Přála si pak spatřiti jeho dceru a podivno, ona, která dosud byla vždy tak skoupou na přízeň svou k jiným a k nikomu snad nechovala hlubších citů, oblíbila si velice Toničku, snad že nemohla učiniti z ní svoji Sofí. A podivnější ještě, že ona, která, jak jsme jednou pravili, přiklonila srdce své k mamonu, nijak nebyla roztrpčena nad tím, když pan Baciánek s jakousi obavou přiznal se jí, že pokládá za svoji povinnost aspoň nyní Toničce nahradit nějak, čím se proti ní provinil, sama uznala, že jest to jeho povinností a dodala jen: "Však i našim zbude dost."

K jejímu přání též svatba musila se odbyti u nich, u Baciánků, přítomni jí však byli pouze nejdůvěrnější přátelé. "K čemu zváti cizí?" s úsměvem pravil Baciánek, "vždyť takhle nás bude dost, budou tu děti Klobousků, Koutníků a Baciánků, věru že si budeme musit dávat teď pozor, abychom si to nepletli."

A když v témže roce přinesla vrána Buratovům i Pajdarovům zdravého klučinu, tu smál se opět pan Baciánek: "To vím, že jsem dvojnásobným dědečkem, ale čím jsou si teď ta moje vnoučata navzájem, to na mou duši nevím."

A já jsem věru žádostiv, zda některá z laskavých čtenářek zodpoví panu Baciánkovi zajímavou tu otázku.

Pomněnka.

Pomněnka zkvetla ve trávě
vždyť její očka znáte snad.
Blankytem hledíc k blankytu,
netuší jarních nocí chlad.

Jen pro chvíli zří slunce jas,
jen na mžik utkví v štěstí sen,
jen na okamžik její zor
jest nebesům vstříc rozevřen!

Když májový den dokonal,
tu mrazný vítr zavál v kraj,
a pomněnka jen vzpomíná
na prožitý tak krátce máj.

Na krátce prožitý tak máj,
jenž skončil dřív, než počít moh',
a který zmizel ještě dřív,
než květ svůj mohl ztratit hloh.

Na prožitý tak krátce máj,
jenž sotva počal, opět zhas,
jak štěstí, které prchlo v dál
a nevrátí se nikdy zas.

Jak mládí onen dávný čas,
ty dávné blaha hodiny,
jež nemohou se navrátit,
byť na mžik jenom jediný.

Jak mládí onen dávný čas,
ty dávné blaha hodiny,
jež divný stesk nám nechalý
a na hlavě jen šečiny.

A pomněnka tak kvete dál,
vždyť její očka znáte snad,

blankytem hledíc k blankytu,
netuší jarních nocí chlad.

Chlad, který zveme životem,
a jež tak mnozí zovou "bol",
a který v kraj když zavane,
beznaděj šíří kol a kol.

Chlad, jenž když v duši zavane
jí v beznaděje stopí tiš
a vzpomínkou co zanechá,
jsou krátká slova: "Nikdy již!"...

Pomněnka zkvetla ve trávě,
jen na mžik utkví v štěstí sen.
Co bylo kdys, co bude as,
květ její dumá rozechvěn!

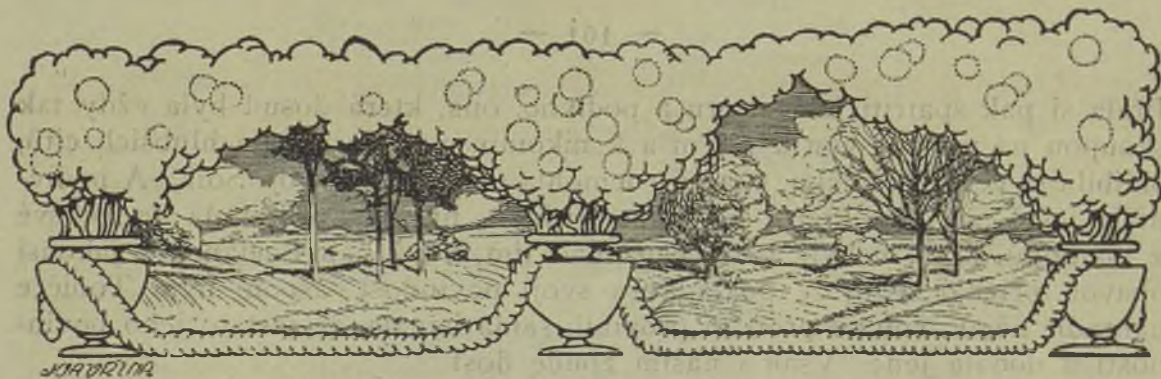
Ta její očka znáte snad,
co ždají, štěstí, štěstí zas,
ať slunce již je sešle sem
či hvězdný ať je sešle jas.

Však marno vše. Kde štěstí jest,
tam není život, není květ,
a marno k výši pnouti se
a touhyplný vzpínat hled.

Dnes v noci mráz a zítra žár,
a jindy opět vichrů běs,
a pomněnky jest zničen květ,
jenž k blankytu zas blankyt vznes'.

Ať zničen však, či zlomen stvol,
v dál vzpomínkou přec zaletí,
že mžik ten blaha jediný
za věčnost stojí prokletí! — —

Jos. Bezděka.

Odjezd do vlasti.

Napsal fr. Veverka.

I.

Prudké zaklepání na dvěře vyburcovalo pana Blahu z tvrdého spánku. Blaho rozhlédnuv se po pokoji a spatřiv, že sluneční paprsky vnikají skrze pootevřené žaluzie do pokoje, pomyslně si, že slunce jest už asi hezky vysoko, a proto dlouho se nerozmýšleje, vstal a rychle se ustrojil.

Právě urovnával několik po stole rozházených knih a papírů, když bylo opět zaklepáno na dvěře.

“Dobře — díky za ochotu!” zvolal.

Domníval se totiž, že jest to asi někdo z jeho domácích lidí, kteří nemohouce se ho dočkati, budí jej, aby vstal k snídání.

“Jste již vzhůru, pane? Smím vstoupiti?” ozval se hlas za dveřmi.

“Co to?” prohodil tiše Blaho, poznávaje po hlase domácí paní a tuše něco zvláštního. “Jen dále, paní Steinová!” zvolal, obrátiv se ke dveřím.

“Dobrý den! Odpusťte, že vás vyrušuji,” švitořila domácí, vcházejíc do pokoje.

“Ale, jaké pak vyrušování, paní Steinová? Jen mi povězte, co vás ke mně přivádí.”

“Chci se vás jen zeptati, chcete-li dříve pojísti, nežli přijmete návštěvníky, již vás očekávají venku na chodbě. Čekají tam dva muži, s nimiž se nikdo z nás nedovede dorozuměti. Z jejich řeči vyrozuměli jsme vaše jméno, a proto si myslíme, že jsou to jistě vaši krajané, kteří vás chtějí navštívit. Čekají tam již hodně dlouho — bezmála dvě hodiny. Nedají se nijak...”

“Dvě hodiny?” přerušil ji Blaho v řeči. “A to jste mě nemohli vzbuditi dříve? Opravdu se divím, jak možno nechati lidi tak dlouho venku čekati.”

“Můj muž je chtěl vpustit dovnitř a vzbuditi vás, ale já jsem tomu zabránila. Mají tak nuzné šaty a boty tak ublácené, že jsem se je bála vpustiti dovnitř. A potom člověk neví, kdo mu vlez do domu.”

“Ach! Snad to nebude s těmi lidmi tak zlé!” řekl Blaho již netrpělivě.

“Hm, jest-li si toho přejete, vpustím je k vám, ale opravdu mám strach, že se stane něco nepříjemného.”

“Jen buďte bez starosti a vpusťte je sem.”

“A což snídane?” tázala se paní Steinová.

“To prozatím nechte,” odvětil Blaho. “Je mi těch lidí skutečně líto!”

“Nuže dobře,” řekla, odcházejíc z pokoje. “Učiním, jak si přejete, ale nechápu, proč by si měl člověk k vůli takovým lidem zkaziti snídání.”

“Není mi naprosto možno, jednati jinak,” volal za ní Blaho a postaviv se mezi dvěře čekal, kdo se asi objeví.

Za chvílku ozvalo se bouchnutí dveří, a za několik vteřin stanuli před Blahou dva muži prostřední postavy. Jeden z nich byl dosti zavalitý, druhý však až příliš hubený. Tváře jejich byly hrubé, oči bojácné a nemálo nedůvěřivé. Nevkusné šaty, jež na nich zrovna visely, byly barvy tmavomodré, jaké možno vídati ve výkladních skříních americko-židovských vetešníků, — zkrátka jejich celé vzezření bylo vzezřením obyčejných továrních dělníků. Stáli chvíli, oba plni rozpaků a ostýchavosti, dívající se druh na druh.

Konečně hubený dodav si odvahy, smekl klobouk a mačkaje jej v ruce tázal se: „Jste vy pan Blaho?“

„Ano,“ děl Blaho, „a kdo jste vy, pánové, a čeho si přejete?“

„Já se jmenuji Šrámek,“ vece hubený, „a toto jest můj kamarád Holek, Oba pocházíme ze Lhoty a přijeli jsme spolu do Ameriky. Pravda, vy už nás neznáte, neboť jste byl ještě hoch, když vás dali rodiče do města do škol, a jen velmi zřídka jste přicházel do vsi. Ale vaši bratři a sestry dobře se s námi znají.“

„Ale, milí přátelé,“ poznamenal Blaho, „přece nebudete státi zde — mezi dveřmi. Pojdte jen dále do pokoje a tam mě všechno povíte. Jsem vskutku rád, že vidím své rodáky.“

„No, tak pojd, Holku!“ zvolal Šrámek, a vešedše pak oba dva do pokoje, pozdravili: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!“

„Tak, teď se hezky posadte,“ řekl Blaho, „a řekněte mi, čeho si přejete.“

Šrámek posadil se na židli, a Holek zůstal státi.

„A což vy, pane Holku,“ ujal se Blaho opět slova. Proč pak si také nesednete?“

„Ah! vždyť já mohu stát,“ odpověděl Holck a postaviv se vedle stolku dodal: „Ve fabrice stojím celý den, proč bych to nemohl vydržet tady.“

„Ale, co vás to, pane Holku, napadá?“ zvolal Blaho. „Přijďte ke mně na návštěvu, a nechtěl byste si ani sednouti? To by bylo pěkné! Ne! to nemůže býti. Zde je židle!“ —

Holek, dívaje se na plyšovou židli, pravil: „Snad bych si nesedl na takovou, sametem vykládanou židli? — Na takové sedávají jen páni. U nás ve Lhotě starosta má také takovou sametovou židli, ale na té sedává jen pan farář, když k němu přijde na návštěvu.“

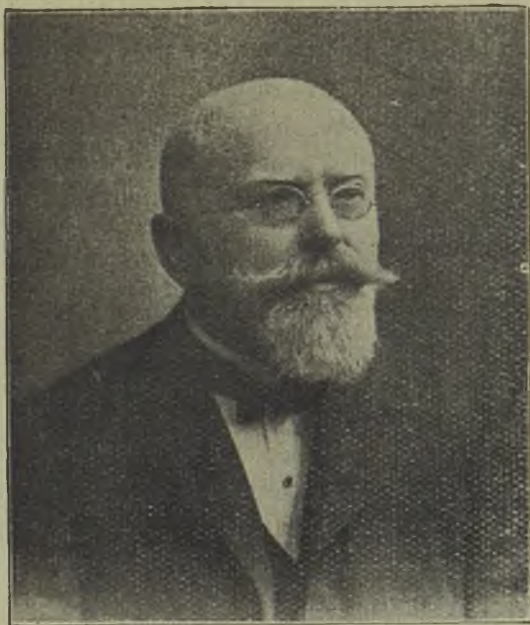
„No, tak si sedni, Holku,“ prohodil Šrámek usmívaje se.

„Nu, když to musí být, jaká pomoc,“ řekl Holek a pln ostychu se posadil.

Chvíli mlčeli. Konečně si Šrámek rozepjal kabát a vytáhnuv z postranní kapsy podobenku, vstal a podal ji Blahovi se slovy: „Znáte toto děvče? Ale, kde pak vy byste je znal! Hezká holka — což?“

Blaho pozoroval chvíli podobiznu dívky, jež se mu hned na první pohled zdála býti velmi povědoma. A čím dále se na ni díval, tím více poznával v ní dívku, kterou jedné krásné neděle minulého léta viděl v průvodu dvou mladíků v Luna Parku, jednom z nejzábavnějších, veřejných míst lehkomyslné mládeže, o něž, jak známo, není v Pittsburgu nouze.

Tenkrát seděl tam na lavičce, vzpomínal Blaho, a pozoroval jak obecnstvo se baví, když přiblížila se k němu dívka s oněmi mladíky a zastavila se u něho. — Jelikož seděl na lavičce sám, poposedl na samý její kraj, domnívaje se, že společnost hodlá se na lavičku posaditi též. A tak se i stalo. — Dívka si sedla tak, že oba mladíci mohli se posaditi k ní, každý s jedné strany. Chvíli seděli navzájem se škádlíce. Chování obou mladíků nasvědčovalo tomu, že požili dosti značného množství alkoholu. Pojednou mladík, jenž seděl v levo od dívky, vstal a požádav jí, aby poposedla trochu v levo, sám zaujal její místo. Sotva že si sedl, strčil do svého souseda, jenž zase vrazil do Blahy, s lavičky ho shodil. Blaho nedovedl se opanovati a vstáváje

Dr. Jindřich Metelka.

mila na taneční zábavě. Je prý také Češka, a velice prý ji překvapilo, když ho slyšela promluvit česky. Mluvila bez ustání, na nic se ho netázíc. Konečně prošli branou a po krátké chvíli ocitnuli se před vozem, jenž nesl nápis: "Bloomfield". Stiskla mu ruku a řekla: "Díky! — na shledanou!" Pomohl jí do vozu. Tento se hnul, avšak dívka nevešla dovnitř, nýbrž zůstala stát venku, mávající kapesníkem v ruce tak dlouho, až mu zmizela s očí. —

Od té doby ji nespátril.

Až teď. Teď pojednou vidí její podobenku. Podav podobenku zpět Šrámkovi, řekl: "Vskutku hezká to dívka, a zdá se mi, ba téměř mohu s určitostí říci, že jsem to milé stvoření již jednou viděl. Nemýlím-li se, bylo to v Luna Parku."

"To věřím," řekl Šrámek, "děvče bylo jako lusk a běhalo jen po zábavách."

"Tvář té dívky jest mi sice velmi povědomá," pravil Blaho, "ale jaká to dívka, nevím. — A proč jste mi vlastně tu podobiznu ukázal? Jsem opravdu dychtiv, zvědět příčinu vaší návštěvy."

"To je Mařka Zahodilova," řekl Holek, "a ostatní vám poví Šrámek; má lepší výřečnost nežli já."

"Inu, toť se ví!" zvolal Šrámek. "Já musím všechno vytloukat za naše krajany, a jestliže se mi něco nepodaří, to je vám potom řečí! Samé 'kdyby', 'já bych' a 'on to dobře neudělal'; 'to já bych lépe' — a tak dále... Ale já už si z toho nic nedělám. Vím, že přijdou zase: 'No, Šrámk, jdi tam a tam, ty nejlépe víš, kam se má jít a jak se to má udělat.' Tak i teď. Práce není, a peníze se utrácejí. Proto jsme se všichni rozhodli, že pojedeme domů. Ženy bez toho už na nás čekají. Už abychom prý jen přišli a přinesli s sebou hodně peněz — píše každá. Což ti svobodní, — ti by tu ještě zůstali, ale některým je už také smutno po rodičích a známých. Jak se říká: 'všude dobře, doma nejlíp!' To bude radosti, až přijedeme! A co ty děti? Zvláště kdo jich má tolik, jako tuhle Holek, to bude radost se na ně dívat. Můj Jurka bez toho mi už psal: 'Tatičku, až přijedete z Ameriky, přivezte mi tu flintu, co se z ní Indiáni střílejí!' A tak má všechno radost. Jen jedno nás všechny zarmucuje a to je právě ta holka, kterou jste před chvílkou viděl na obrázku. Chuděra! Přinesli jsme

odlehčil si zvoláním ve své mateřštině, česky: "Ničemové!" A ona? Ano! Zcela jistě to ona. Vzpomněl si, jak všechna rozhořčena vstala, oznámila svým průvodčím, že má jejich společnosti dost a přistoupivši k Blahovi, omlouvala se mu za urážku, jež se stala v její přítomnosti. A pak ho požádala, aby byl tak laskav a doprovodil ji k vozu pouliční dráhy. Mladíci nadávající, chtěl se na něho vrhnouti, ale přispěchavší dozorcí je odvedli. Dívka všechna ustrašena ještě jednou poprosila Blahu, aby ji doprovodil a chopila se jeho ruky. Blaho nemohla jí tuto prosbu odepřít, kráčel s ní k nejbližší zastávce pouliční dráhy. — Cestou mu vyprávěla, že se jmenuje Marie a že slouží u kteréśi bohaté rodiny a s oněmi mladíky že se sezná-

vám její fotografii, abyste viděl, jak vypadala dříve. Ale teď jest jenom stín. Uhnala si lehkovážným životem — souchotiny. Přišla, není tomu dávno, ze špitálu a nemá ani peněz, ani šatů, ba ani co jíst by neměla, kdybychom se jí nebyli ujali. Šaty, které jen mohla, prodala, dříve než odešla do nemocnice, aby mohla platit doktorovi a kupovati si léky. Je tomu už čtrnáct dní, co je u Dorazilů. Nemají sami dost místa, ale přec se nad ní ustrnuli a vzali ji k sobě. Není-li pravda, Holku? Oni jsou čtyři, a šest jich u nich noclehují. Ponechali jí jednu postel, a tak tam spí a jí — s nimi dohromady. Schodila všechny své známé, se kterými se dříve scházela, ale všichni zavřeli před ní dveře. Nikdo ji nechtěl vzít k sobě. Jedni se vymlouvali, že je souchotinářka, a mohla by je prý nakazit; jiní říkali, že byla velmi pyšná, když se jí vedlo dobře a nebyla nemocna, teď ať prý trpí! Byla vskutku taková, to je pravda; nechtěla s každým mluvit. Mně samému se to stalo, když jsem ji jednou potkal ve městě u pošty. Pozdravil jsem ji a zastavil jsem se, abych si s ní trochu promluvil a zeptal se, jak se má, kde slouží a kolik vydělá. Nu! vždyť víme, jak se to dělává, když se známí potkají, obzvláště tu — krajané.

“No, tak jak se máš, Mařko?” promluvil jsem na ni. “Zastav se trochu.” Ale, panečku, ona ne a ne. Škubla sebou a odsekla: “S takovým Matějem se nikdy nezastavím! Lidé by se mně vysmáli.” A šla dále. Pomyslel jsem si: ‘Však na tebe také jednou dojde, hrdopyško!’ A ejhle! — došlo. Odprosila mě. Je taková ubohá, že člověku až srdce lítostí pláče, když si vzpomene, jaké to bývalo hezké děvče. Chtěli prý ji už poslat, jak se říká postrkem do vlasti, ale my jsme tomu zabránili. Řekli jsme, že dáme každý něco a zaplatíme jí sami cestu. Ta hanba se jí nesmí stát, aby ji poslali šupem. Jsme lidé a nikdo neví, co ho očekává! Už má cestu zaplacenou; jenom ještě na nějaké šaty, aby nepřišla domů jako žebračka. Doma bez toho nic nemají. Prosím vás, je jich dohromady deset. Starý Zahodil má co dělat, aby je všechny uživil. Dva hoši se učí řemeslu a ostatní chodí do školy. Mařka je nejstarší a když jim měla pomáhati, odjela do Ameriky. Proto jim všem chceme trochu pomoci, aby jim nepřišla jen tak na krk. To víte, tam jí nebudou moci nic koupit. Sháníme tedy, kde jen můžeme a tu vzpomněli jsme si i na vás. Povídá se, že se vám velmi dobře vede: jste svobodný, starší pán a ředitelem fabriky a za své krajany prý se také nestydíte. Proto přišli jsme k vám s prosbou, abyste i vy něčím té ubohé dívce přispěl.”

Šrámek umkl a s dychtivou zvědavostí díval se na Blahu. V pokoji bylo ticho; jen tikot hodinek bylo slyšeti.

Blaho byl nemálo dojat. Na tváři bylo mu znáti patrné rozčilení, neboť něčeho podobného neočekával. Přejev si pravou rukou čelo, pravil: “Ano, milí přátelé, — učiním vše, co bude v mé moci. Můžete na mne spoléhnouti. Kdy odjíždíte a kterou firmou budete vypraveni?”

“Vyjedeme zítra ve tři hodiny odpoledne a vypravuje nás firma Rovnianek,” odpověděl Šrámek a vstav, přistoupil k Blahovi a podáváje mu ruku, pravil: “Srdečně vám jménem všech krajanů děkuji za vše, co pro ono děvče učiníte.”

Holek maje oči plny slz pravil: “Povíme krajanům, jak vlídně jste nás přijal. Pán bůh vám zaplat!”

Blaho se usmál a řekl: “Dobře, dobře, přátelé! Napište mi adresu té dívky.” Pak posadil se na okamžik k psacímu stolu, napsal ček a podáváje jej Šrámkovi, dodal: “Zde je prozatím maličkost. Odevzdejte to slečně Zahodilové a oznamte jí, ať si objedná v Kaufmannově obchodě vše, čeho bude potřebovati. Zaplatím za to.”

Zatím Holek napsal adresu a podal ji Blahovi. Děkování obou mužů

nebralo konce. Byli rádi, že tak dobře pořídili, a rozloučivše se s Blahou, odcházeli veseli a šťastni.

Když odešli, Blaho se odebral k snídání.

Nechutnalo mu. Paní Steinová přistoupivši k němu, pravila: "Nechutnalo dnes, pane Blaho? Buď snídaně nebyla dobrá anebo se vám stalo něco nepříjemného. Jste i bled. Inu, taková přistěhovalecká žebrota nepřinese člověku nikdy nic dobrého. Samá bída a nic než obtěžování."

"Mýlíte se, paní Steinová. Snídaně byla dobrá," řekl Blaho. "A co se týče mužů, již mě právě navštívili, tu byli z nejvzácnějších návštěvníků, jaké jsem kdy měl. Lidé toho druhu jsou prostí, avšak nanejvýše citu přístupní. Dovedou odpouštět, zapomínat a jejich vzájemná dobročinnost mnohokrátě mezi nezná. Hříchem, který byl na nich spáchán, byla nedostatečná výchova. Jádro povahy však jest zdravé již od přirozenosti a naskytne-li se k tomu příležitost, dá se lehce vypěstiti. Lidí takových přichází do Ameriky velké množství a jestliže se někdy zkazí, nese vinu toho bída a okolí. Proti ohromné masce charakterů dobrých, přijíždí sem jen malé procento lidí úplně zkažených. Proto není dobře těmto přistěhovalcům spílati a jimi opovrhovati, jak to činí Američané, kteří zapomínají, že buď oni sami byli kdysi také takovými, nebo že takovými byli jejich předkové. Toť velké bezpráví! Nejsou to lidé žebraví, nýbrž naopak pracovití, kteří velmi těžce svého chleba si dobývají!"

Po těch slovích vstal a pozdraviv, odešel.

II.

Druhého dne Blaho časně vstal a odešel do továrny. V továrně všichni úředníci se divili, že ředitel je již v úřadovně.

"Jistě se stalo něco neobyčejného," povídali si. "Vždyť je teprve osm hodin a on již zde."

Blaho posadil se ihned k psacímu stolu, přečetl dopisy a potom dav si zavolat vrchního inženýra, nařídil mu to nejnutnější a rychle opustil továrnu.

Zatím u Dorazilů bylo živo: zvuky harmonik doprovázené zpěvem, nesly se daleko do údolí. O překot se pilo, kouřilo a tančilo. Kufry, plné hraček a rozličných darů pro příbuzné a známé, byly již připraveny a zbylý čas věnován byl jen zábavě.

Již od čtyř hodin ráno bylo všecko vzhůru. Všichni, kdo měli odjeti, shromáždili se u Dorazilů. Také mnozí známí, kteří trvale se již v Americe usadili, přišli se rozloučiti se svými rodáky a krajany.

To bylo povídání a vzkazů: "No, tak, Jene, Petře, Pavle, Anežko! vyřiďte pozdrav mým rodičům, bratrům, sestrám! — kmotře atd.... Zastavte se tam a tam a vyřiďte jim, že jsme všichni zdraví a že hodně vyděláváme, aby si snad nemyslili, že jsme takovými chudáky — jako tam ve Lhotě." A tak to šlo nepřetržitě. Jelo jich také hodně, patnáct!

Také Mařka měla již všecko připraveno k odjezdu. Koupili jí kufr a každý jí daroval nějakou tu maličkost, aby také něco přivezla svým nedospělým bratrům a sestrám. "Bylo by jim to všem líto, kdyby přijela jen tak, s holýma rukama," povídali. A Mařka jim nestačila děkovati.

Koupila si dnes dvoje šaty, něco prádla — to vše na účet krajana, dobrodince, jehož, jako se domnívala, znala jen z vypravování svých známých. "Jen kdybych jej aspoň jednou spatřila — toho dobrého člověka!" stále říkala, "abych mu mohla poděkovati ústně. Za velké štěstí bych si to pokládala."

"No, ty bys si toho přála," pravil jeden z příšlých návštěvníků, Hrouda.

"I mlčte, vy lakomče a závistníku!" rozkřikla se naň Dorazilova žena.

“Podívejme se na něho! — Nic holce nedá a ještě jí chce i o tu poslední radost připravit! Víme, jaký jste vy to držgrešle: děláte od rána do večera a zase od večera do rána, a nikdy to nemá konce. Ve fabrice si povídají, že asi ani nespíte. A forman? — Ten už vám ani práci nechce dát: tak jste prý už slabý, ale vy prý ho vždycky uprosíte a pracujete dál.”

“Ale...” bránil se Hrouda.

“Nic ‘ale!’ Je to pravda, pravdivá pravda! — Jíte prý jen samý chléb, — ba ani toho si dost nedopřejete. A peníze? Ty posíláte domů, — ale jen do záložny a ženě nic. Děti prý chodí až hanba — otrhané. Měl byste se stydět! Podívejte se tady kolem: staří, mladí — inu všechno to pojede domů. Ani ta mládež nedovede se udržet, když není teď tolik práce. Všem je jim teskno po rodičích a příbuzných a pojedou domů. Jen vy tu zůstanete, bez ženy a dětí, abyste toho mamonu nashromáždil ještě více. Možná, že byste jednou chtěl rád odjet do své rodné vsi a spatřit svou rodinu, ale nebudete moci. Odvezou vás jednoho dne nemocného do špitálu, jako tamhle tu holku, a nikdo se na vás ani nepřijde podívat, — na vás, takového lakomce! Zhynete bez ženy, dětí a přátel a zahrabou vás do země — bez vašich peněz!”

Hrouda sebou škubl. “Ne, toho jsem neočekával. Na to jsem nikdy nepomyslel,” projelo mu pojednou hlavou a jsa všechno zpocen, zvolal: “Abyste věděli, já pojedu také!”

A nežli se mohli všichni vzpamatovati, odkvapil, aby si mohl ještě koupit lístek na cestu a připravit se k odjezdu.

A co si tak ještě u Dorazilů všelicos povídali, překvapení náhlým Hroudovým rozhodnutím, otevřely se dvěře, a hoch Dorazilů, všecek bez sebe, vběhl dovnitř a zvolal: “Na ulici, zrovna pod vrškem u našich schodů, stojí automobil! Byli v něm dva mužští: jeden v něm zůstal a druhý vystupuje po schodech k nám.”

Nastalo ticho.

“Prosím tě, chlapče,” přerušila je konečně Dorazilová, “kdo by to jen mohl býti? V automobilu a k nám? Snad jsi se nezbláznil?” A přistoupivši k oknu zvolal: “Vskutku, hoch má pravdu!” Všecko se hrnulo k oknu.

Chatrné, dřevěné schody, vedoucí k Dorazilovu domku, jsou dosti vysoké a táhnou se klikatě po svahu kopce, podél jehož úpatí vine se skrovně zastavená East Street. Domky, jež jsou postaveny na svahu kopce, zdají se býti jako by přilepeny, a každým okamžikem hrozí spadnutím.

“Ah!” ozval se Šrámek, “toť sám pan Blaho!”

A nežli se mohli všichni vzpamatovat z udivení, Blaho klepal již na dvěře.

“Dále!” ozvalo se z několika hrdel.

Cvakla klika, a Blaho vstoupiv dovnitř, pozdravil: “Dobrý den!”

“Vítám vás,” pravil Šrámek a podáváje návštěvníkovi ruku, doložil: “Hle, pan Blaho. Jaká čest!”

Blaho byl chvíli překvapen. Mnoho lidí a plno kouře učinilo na něho zvláštní dojem. Pak však podal všem kolem ruku, a přistoupil k užaslé Mařce a řekl: “Nemýlím-li se, jste vy ona dívka, kterou potkalo neštěstí, jak mi již bylo vašimi přáteli řečeno. Poznávám vás, neboť jsem vás již jednou viděl...”

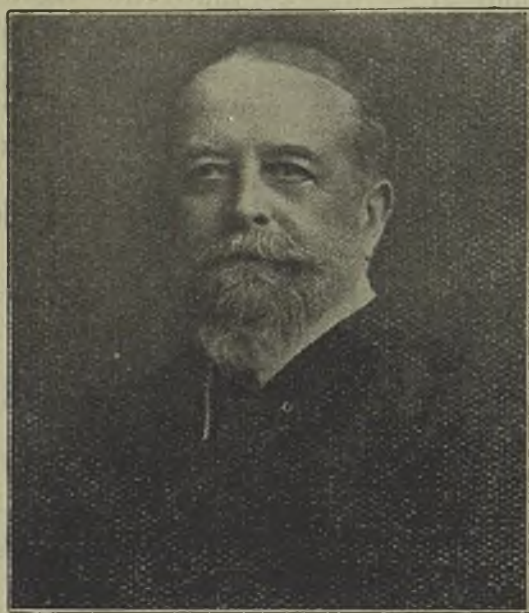
“Ano, jsem Marie Zahodilová,” vydralo se děvčeti z hrdla, leč když mu pohlédla lépe do tváři, sklesla jí ruka, kterou mu právě podávala, a rty zašeptaly: “Ach, toť on!”

“Tak co, nepodáš panu Blahovi ruku?” otázal se Šrámek.

V tom se Mařka zapotácela a byla by sklesla na zemi, kdyby ji nebyl Blaho uchopil za ruce a neodvedl k nedaleké židli. Posadivši se, dala se do usedavého pláče. Blaho zbledl.

Vzpomněl si, že často na ni myslíval od té doby, co ji viděl ve společnosti opilých mladíků, ba kolikráte si i přál, aby ji opět spatřil. Jeho představy o ní byly však docela jiné — naprosto ne takové, jakou ji vidí teď. A když se tak chvíli na ni díval, připadala mu jako zvadlý květ. — Pak sáhl do kapsy a vytáhnuv koženou tašku, vzal z ní dva papíry a pravil: “Uklidněte se, slečno Marie, vše se snad dá napravit. Změna vzduchu, dobrá strava a řádné ošetřování vrátí velmi často porušené zdraví. Jen odvalu a nikdy neklesati na mysli!” — A podáváje jí papíry, přeplavní to lístek druhé kajuty a lístek na dráhu, doložil: “Přijměte tuto maličkost. Změnil jsem pouze způsob vaší jízdy — jen k vůli vašemu pohodlí. Jednatel, s nímž se setkáte na nádraží před odjezdem, podá vám další vysvětlení.”

Mařka přijmula třesoucíma se rukama podávaný jí dar a uchopivši pak Blahovu ruku, pravila: “Pane! — nezasloužila jsem si, aby byl někdo ke mně tak laskav a dobrotiv, jako jste vy.” A třesouc se na celém těle pronášela dále sípavým, pláčem přerývaným hlasem: “Kéž — bych se — jen — u-

Prof. Dr. Karel Pawlík.

zdravila -- a vám — všem — všem — se dobře — mohla odsloužiti! Své — zdraví — jsem -- si podryla — lehkomyšlným — životem — v zábavách — a radovánkách — utratila!” a opět se hoře rozplakala.

Blaho vtiskl jí ještě zlatý peníz do ruky a rozloučiv se se všemi spěšně odešel.

Za nedlouho přiběhl i Hrouda, nesa v ruce přeplavní lístek.

“Hurá! Sláva!” ozvalo se se všech stran.

A jeden z mladíků popadnuv Hroudu kolem pasu, počal se s ním — za všeobecného smíchu a veselí — točiti.

Doba k odjezdu brzy se přiblížila a krajané, celí šťastní, vypravili se na nádraží.

Když nádražní zřízenec oznamoval odjezd vlaku, spěchali naši krajané zaujmout dobrá místa. Sedli si všichni do jednoho vozu a za chvíli hnul se vlak, aby je odvezl do Baltimore, aby odtud odpluli do Evropy.

III.

Na křižovatce dvou silnic, zrovna u samé Lhoty, bylo živo.

Děti tam dováděly hned z rána, čekající nedočkavě na příjezd Američanů. Byly to většinou dívky, jež očekávaly buď otce nebo bratra anebo některého příbuzného. Kolem druhé hodiny odpolední dostavila se v průvodu hudby i dospělá mládež a nescházeli ani staří občané a o zvědavé báby nebylo nouze. Všichni, do jednoho, byli dychtívi, jak asi budou ti Američané vypadat a kolik který z nich přinese peněz. Ani jednou ještě jich tolik najednou nepřišlo a proto se mládež rozhodla, že jim vyjde vstříc s hudbou. Jelo-li několik vozů po silnici od krajského města za sebou, všichni napínali zraky, nejedou-li to Američané. Každého vozku zastavili a vyptávali se ho, zda už Američané přijeli do města. Vozka dal jim zápornou odpověď a ujížděl dále. Konečně přihnul se na koni stárek mládeže, a jenž shromážděným vesničanům oznámil, že Američané jsou již v městě a že tady budou co nevidět. Všechno bylo jako na trní.

V době, kdy její příjezd byl oznamován čekajícím na ni rodákům, naše americká družina meškala ještě v městě na nádraží. Cestou se jim valně nevedlo. Hned jak přijeli do Baltimore, zažili mnoho ústrků. Jednatel se o ně bídne staral a kde mohl, nemilosrdně je odřel a bylo by se jim snad vedlo ještě hůře, nebýti Marie, která ačkoli nemocná, tu a tam jim z nedorozumění pomohla, neboť mluvila dosti plynne anglicky. Když však vsedli na loď, Marie se od nich oddělila. Sotva že vešla do své kajuty, byla zachváčena zvláštním pocitem stísněnosti. Vzduch byl teplý a vlhký. Nemohla téměř ani dýchat. Udělalo se jí nevolně. Pokojská našla ji, sedící na podlaze schoulenou, málem bez vědomí. Zavolali lékaře, který jal se ji pečlivě ošetřovati.

Ostatním nevedlo se také dobře. Třetího dne rozpoutala se bouře, která trvala čtyři dny. Mnozí z cestujících se rozstouli. Mořská nemoc neušetřila ani našich krajanů, a zvláště Hrouda těžce se roznemohl. Jeho slabá tělesná soustava, utýraná těžkou prací a nedostatečnou výživou, brzy mořské nemoci podlehla. Stonal celou cestu. Neštěstí bylo ještě dovršeno ztrátou peněz, které si vstrčil před spaním pod podhlavničku, obávaje se, aby mu jich někdo neodcizil. Jsa churav zapomínal často na vše kolem sebe a tak se stalo, že jednou zapomněl i na své peníze, které nade všechno miloval. Odešel jednoho dne k snídani a nežli se vrátil, byly peníze pryč. Šťěstí, že jich neměl mnoho u sebe, neboť by si byl snad zoufal. Poslal totiž nedlouho před odjezdem do vlasti větší obnos peněz do záložny, a proto ztráta jeho úspor nebyla tak velká. Jedni se mu smáli, druzí mu to přáli, avšak nikdo ho nepolitoval. Ale ani tu jeho společníci nezapomněli na svou povinnost a poskytli neštěstím postiženému Hroudovi pomoci. Za třináct dní přijeli konečně do Brém. Po celou tu dobu Marii ani nespatri. Když se dostali na břeh, jali se po ní pátrati, ale nebyla k nalezení. Plni strachu šli konečně do přeplavní úřadovny, kde jim bylo sděleno, že Marie Zahodilová je ještě na lodi, slába sice, ale tak dalece zotavena, že se bude moci za krátkou dobu vydati na další cestu. Z Pittsburgu bylo telegrafováno, aby bylo o ni náležitě postaráno. Když jim byla tato zpráva sdělena, srdce jejich se poněkud upokojila. Pak se odebrali na nádraží a vsednuvše do vlaku, odjížděli do vlasti. Čím více se pak blížili k rodné vsi, tím větší se jejich srdce a mysli naplňovaly radostí. Třetího dne po svém odjezdu z Bremen přijeli do svého krajského města. Hned na nádraží byli od příbuzných srdečně a hlučně přivítáni. Také jejich známí, kteří právě v tu dobu ve městě za prací meškali, neopomenuli přijít na nádraží a po přátelsku je uvítati. Byly pro ně přichystány tři vozy, z nichž jeden vrchovatě kufry naplnili. Potom vsedli do ostatních dvou vozů a ujížděli tryskem do rodné vsi. — “Už jedou, už jedou!” ozvalo se pojednou několik hlasů mezi zástupem krajanů, kteří zpozorovali, jak se z pořadí starých vrb vynořily na silnici dva ujíždějící vozy.

Na rozcestí nastal zmatek. Starší přebíhali s místa na místo a děti úprkem hnaly se vozům vstříc.

“Rychle, hoši a děvčata, postavte se po obou stranách silnice,” rozkázal stárek. “A muzikanti sem — do předu! Tak!”

“Jemine! To je, jako když jsme vítali našeho mladého velebného pána,” prohodila jedna ze starších žen. Všecko se rozesmálo.

“Muzikanti, hrajte!” zvolal stárek, když se vozy přiblížily.

Hudebníci spustili: “Kde domov můj?”

Vozy zastavily se před samým zástupem, a když Amerikáni seskákali, nastalo vítání.

“Hurá! Sláva našim Amerikánům!” ozývalo se ze zástupu, zatím co hudba hrála: “Proč bychom se retěšili?”...

Radost byla veliká.

Podávali si navzájem ruce, vyptávali se, smáli se a nejedno oko bylo radostí zaroseno.

Děti poskakovaly od jednoho k druhému a ty, kterým otec, bratr nebo sestra přijeli, s radostí a nedočkavostí se vyptávaly: "Co jsi mi přivezl, tatíčku — Jene — Anežko?"... "Inu moc! Jen počkej — až doma," zněla odpověď. A děti? Vyptávaly se opět a opět!... Konečně zástup se hnul. Za zvuků hudby a jásotu mládeže ubíralo se všechno do vsi, kde v obecním hostinci mělo se uvítání ukončiti tancem. — Ve Lhotě bylo toho dne učiněné posvícení. V hostinci se pilo, tančilo, a Amerikáni platili. "Však přinesli peněz dost, mohou si to tedy dovoliti," — bylo všeobecné mínění. A což teprve když přijel žebřinový vůz s kufry. Nu, zkrátka a dobře, lhotečtí obyvatelé nevycházeli z údivu. Nejšťastnějšími byly rodiny, jimž se vrátil otec. Dítka měly pojednou všechno: otce a plno hraček. Manželkám pak srdce radostí jen poskakovala, a ústa mluvením přetékala.

Jen u Zahodilů bylo smutno.

Zahodilova žena smířila se již v duchu se svou dcerou Marií a s bolestným srdcem ji očekávala. Odpoledne šla se svými dětmi i na rozcestí, aby Marii hned tam přivinula k srdci. Vrátila se však s pláčem domů, neboť její Marie nepřijela. O své dceři pak hrozných věcí se dověděla. Toho dne dětem nedovolila již ani vyjít na ulici a brzy s večera je uspala. Když pak Zahodil přišel z práce domů, žena mu s hořem vše vyprávěla a pak předloživši mu večeri, hlasitě se rozplakala. Zahodil se večere téměř ani nedotkl. Věděl, že Marie jest nemocna, avšak nikdy mu ani na mysl nepřipadlo, že by jeho dcera se tak zapomněla, aby utratila své zdraví lehkomyslným životem. Snášel sice vše s klidem, ale jeho zamlklá tvář svědčila o tom, že tato rána krutě zasáhla hlubiny jeho srdce. Sedě u stolu, podepřel si hlavu oběma rukama a jal se přemýšlet o neštěstí, které tak neočekávaně na něho dolehlo.

"Proč jsem jí jen dovolil jíti do Ameriky?" stále si opakoval.

Jeho žena vidouc jej tak zármutkem sklíčeného, přiblížila se po chvíli k němu a pohladivše mu hlavu řekla: "Vid', muži, že Marii odpustíš?"

Zahodil se vzpřímil, jakoby se byl probudil ze sna.

"Prosím tě, jen jí nic až přijde domů nevyčítej," prosila Zahodilová.

"Odpustit?" zvolal Zahodil. "Jí, — které byli cizí lidé milejší než její vlastní rodiče! Nechci ji ani doma! Ať si jde do města — do nemocnice!"

"Ale, muži!" zalkala Zahodilová. "Co myslíš? Vždyť je to přece tvá dcera!" —

Zahodil sklopil hlavu a sevřev ji opět do obou dlaní, zasténal: "Mé dítě!"

Pak umlkli oba....

Právě v tu dobu, co se u Zahodilů odehrával tento smutný děj, Marie odpočívala v lenošce v bohatě zařízeném pokoji hotelu "U města Brém", kamž byla zavezena hned po přistání lodi. Stalo se to na žádost Blahy, který obdržev hned po přistání parníku do Brém telegrafickou zprávu o stavu Mariině, v zápětí touze cestou přeplavní společnost požádal, aby se dívce postarali o další lékařskou pomoc a aby s ní co nejšetrněji zacházeli; výlohy s tím spojené že zaplatí sám. Žádosti jeho bylo vyhověno. Marii vykázán dosti prostranný pokoj s menším pokojíkem pobočným, v němž spala její opatrovnice.

V pokoji bylo ticho. Marie seděla tiše, pohroužena v hluboké myšlenky, které na ni vší silou dorážely. Právě před chvilkou odešel od ní lékař spolu s ošetřovatelkou, která šla pro léky. Po tak namáhavé cestě se již poněkud

zotavila. Dnes jí lékař sdělil, že asi za týden bude se moci opět vydati na další cestu. Prohlášení lékařovo přijala se zvláštním uspokojením, za nímž však v zápětí následoval jakýsi pocit obavy: co bude dále?

Nikým nejsouc rušena, oddávala se všelikým myšlenkám. Jaký ohromný převrat stal se s ní za několik týdnů! Dívka, která dříve jen kypěla zdravím, která veškery své peníze věnovala jen na šaty a divoké zábavy, která nikdy ničeho se nedoprošovala, jsou si vědoma své krásy, jejíž pomocí domnívala se všeho dosíci, jež s každým nemluvila a za své prosté krajany se styděla, stala se pojednou bytostí bez krásy a zdraví, a odkázanou na milost cizích lidí.

Velmi dobře cítila, že ještě před několika týdny na své rodiče a příbuzné úplně zapomínala, a teď? — Teď vrací se k nim, aby je prosila o milosrdenství. A což, jestli ji nepřijmou a vyženou ji z domu, jako tvora, jenž nemá nárokův a práva k praničemu, co potom? Tu maně si vzpomněla na osobu, které byla za poslední dobu nejvíce díkem zavázána; ba, kdyby této dobrotivé bytosti nebylo, byla by snad už zahynula na lodi. Ví velmi dobře, že pouze na jeho přání s ní bylo po celou cestu tak šetrně nakládáno. On — jen on jí zaopatřil všeho pohodlí a výhody, jichž doposud vrchovatou měrou užívá. Proč to asi dělá? Vždyť viděla jej pouze jednou a to tenkrát, kdy byl tak od jejích společníků potupen. A on si počínal tak důstojně, že se při pohledu na něho do své duše zastyděla, za své společníky a odtrhla se od nich. Co si asi tenkrát o ní pomyslí? Stále viděla tu jeho vlídnou tvář, když kynul jí rukou na pozdrav za jedoucím již vozem, všecek jsa usmířen. — Dlouho na něho myslívala, a zvláště, když osaměla, nemohla se ubrániti myšlenkám na něho. Kdykoliv potkala nějakého vkusně ošaceného muže asi té postavy jako on, tu podívala se mu vždy do tváře, domnívající se, že by to mohl býti on. Avšak nikdy se jí to nepodařilo, aby spatřila toho, na něž tak mnoho myslila, ačkoli ho tak málo znala. Od té doby, co jej viděla v Luna Parku, nechodila již tak často do zábav a nevrhala se střemhlav v zhoubné radovánky. Mohla se velmi lehce a dosti dobře provdati, ale nabídku vždy odmítla s odporem, jí samé často nevysvětlitelným. Velmi ráda s muži se bavila a tančila, ale necítila k žádnému z těch, s nimiž kdy se setkala, zvláštní náklonnost, jež by se mohla zváti láskou. Až jednoho večera, když se bavila ve veselé společnosti, byla stížena nevolností a musela zábavu opustit. Zavezli ji domů. Ulehla, a ještě téhož večera byl zavolán k ní lékař. Za krátkou dobu, kdy již neměla čím platit, odvezli ji do nemocnice a odtud konečně dostala se k Dorazilům. Teprve tam poznala dobrou srdce svých krajanů v době, kdy všichni dřívější přátelé ji opustili! Tam mluvilo se také o panu Blahovi, o němž se domnívala, že ho nezná. Jak se mýlila! A čím více o něm přemýšlela, tím více se jí zdálo, že se jí zmocňuje jakási důvěra, že byl by snad snad jediným, jemuž by se odhodlala svěřiti tajnosti svého života. Věřila, že by se jeho šlechetné srdce od ní neodvrátilo a jeho velkomyslný duch jí porozuměl... Takovou důvěru jako on, nevzbudil v ní ještě nikdo.

Marie podlehla tentokráte zvláštnímu dojmu, jenž jest velmi vzdálen od všedního pojmu lásky, a tiše si povídala: "Pozdě, na vše je už pozdě!"

A slza za slzou kanula jí na bílé roucho, jímž byla zahalena.

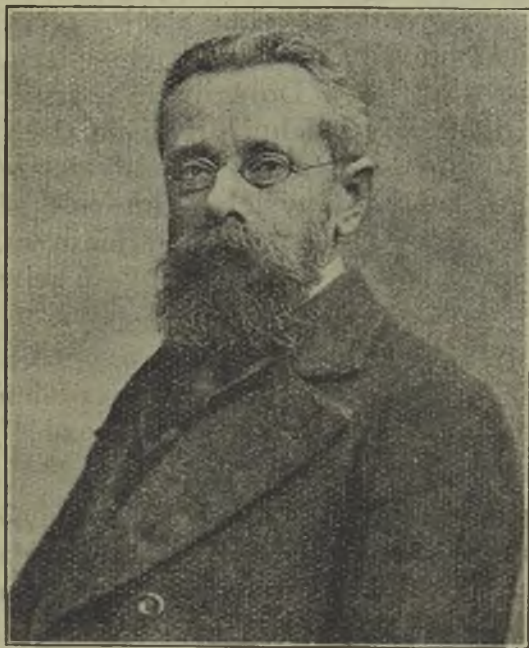
V tom vyrušila ji z hlubokého zadumání ošetřovatelka, která vstoupivši do pokoje, nemálo se podivila, že Marii nalezla ještě bdící, ačkoliv tato měla se odebrati na lůžko hned po jejím odchodu. Okamžitě ji odstrojila a všecku žalem se třesoucí vedla k loži. Marie si ulehla, ale jsouc všecka rozechvěna, dlouho nemohla usnouti. Zatím odebrala se na lože i její ošetřovatelka, a v obou pokojích rozhostil se noční klid.

Týden konečně uplynul, a Marie měla se vydati na další cestu. Teď bylo jí mnohem lépe a ona dosti statečně hleděla vstříc nastávající cestě, které se dříve její lékař tak obával. Lékař dal jí ještě několik pokynů, jak si má na cestě počínati a Marie přichystala se k odjezdu. Poděkovavši vřele lékaři a ošetřovateli, srdečně se s nimi rozloučila a vsednuvši do kočáru, pro ni přichystaného, odjela na nádraží. A za nedlouho unášel ji vlak do rodného kraje.

Jaká to byla cesta! Její touha po domově byla tak velká, že rychlovlak zdál se jí ujížděti nedosti rychle, a každá zastávka vlaku zdála se jí býti nekonečnou. Pasažeri, kteří do jejího kupé přicházeli a odcházeli, byli jí úplně lhostejni a po celou cestu na ně sama ani slova nepromluvila. Nikdo nepochyboval, že jede s nimi dívka těžce nemocná, a že na ní viděli velkou únavu, litovali jí a kde mohli, tam jí posloužili. Nejraději však byla, když v kupé osaměla. Tu poddávala se svým dojmům, jež chorá mysl její stále hromadila. Proud horkých slz nejednou jí vytryskl z očí, a ona lkajíc hlasitě, položila své rozpálené čelo na chladné sklo stále uzavřeného okna. Jala se uvažovati o své budoucnosti a v duchu spřádala si již osnovu svých budoucích předsevzetí, jimiž doufala svého porušeného zdraví opět nabýti a svým dobrodincům vděčně se odsloužiti. Její víra v uzdravení byla velmi posílena výrokem lékaře, který ještě před odjezdem kladl jí na srdce, že řádným životem a rozumným ošetřováním může se zcela jistě uzdraviti. A nežli vlak přibyl do jejího krajského města, byla již cele zaujata určitou myšlenkou; nekolísala a vytkla si odhodlaně cíl, k němuž směřovaly veškerý její snahy — a touha po uzdravení.

Vlak zastavil se na konečné stanici Mariiny cesty a dívka vystoupila.

Matka čekala na ni na nádraží již od časného rána a nedočkavostí se třesouc stále se železničních zřízenců vyptávala, kdy přijede vlak, v němž byla její Marie. Marie totiž hned jak se jen poněkud zotavila, psala rodičům, kdy přijede domů. — Otec přijal zprávu dosti klidně, neboť jeho rozbouřená mysl byla již poněkud utišena, ale její matka nemohla se již ani dočkati dne, kdy Marie měla přijeti, a v den jejího příjezdu vypravila se ihned do města. — A když svou dceru konečně spatřila, dala se do hlasitého pláče, uchopila Marii za vztažené k ní ruce, objala ji a vroucně ji líbala.

Adolf Černý.

Marie v matčině objetí ronila slzy bez přestání a jen šeptala: "Maminko! Moje drahá maminko, prosím vás, jen mi odpusťte!" A líbajíc matku, čím déle spočívala v jejím objetí, tím více se k ní tulila. Mnozí z lidí, kteří náhodou stáli blízko nich, a chvíli je pozorovali, nemohli se ubrániti pohnutí a slzám.

Na Marii čekal u nádraží vůz. — Šrámek totiž, který zatím, co Marie byla ještě v Brémách, koupil si koně sám se Zahodilově ženě nabídl, že Marii z města přiveze. A splnil, co přislíbil. Pozdraviv se s Marií pomohl jí do vozu a rychle ujížděl s ní a její matkou k domovu.

Starý Zahodil šel sice toho dne do práce, ale nemohl to vydržeti a k obě-

du se proti svému zvyku vrátil domů. Sotva že přišel a chystal se, aby něco pojedl, otevřely se pojednou dvěře a do světnice vešla Marie.

Zahodil zůstal stát jako socha.

Napřed zbledl a dech se mu zatajil, pak však počal volněji a volněji dýchat, a ponenáhlu jeho na smrt bleďá tvář polévala se červení.

Marie spatřivši svého otce a jeho udiveně pronikavý pohled, třásla se na celém těle a pomalu se blížila k otci. Pak padla před ním na kolena a jsouc si úplně vědoma své viny, úpěnlivě pláčíc prosila, aby jí odpustil. Teprve když ucítila na čele svém otcův polibek a uvěřila, že jí otec vše odpustil, vstala a počala líbat otcovi ruce. Zahodil objal konečně svou ztracenou a opět vrácenou dceru. V tom přiběhly dívky Zahodilovy ze školy a vidouc vůz státi ještě před domem, hned si domyslily, co to asi je, a vrazily za veselého křiku do pokoje. Spatřivše však Marii, na okamžik se zarazily, neboť málem by svou sestru nebyly ani poznaly. Potom se však na ni pověsily a nepřetržitě se s ní laskaly. A když pak jim Marie vyndala z kufru hračky, tu jásot jejich vyloudil všem úsměv na tvářích.

Pak starý Zahodil odešel do práce usmířen, a v domě rozhostil se klid, který rušen byl občas jen veselým jásotem dětí, jež si hrály s americkými hračkami.

Marie hned druhého dne napsala panu Blahovi dopis, v němž mu vřele děkovala za dobrodiní jí prokázané. A netrvalo dlouho, že celá ves sprátena byla s Marií. Každý si ji zamiloval pro její milou povahu. Ve Lhotě mluvílo se dlouhý čas jen o Americe a — Ameríkánech. Povíдалo se všelicos! —

Zvláště Hroudu si občané lhotečtí dobírali. Téměř každý, kdo jej potkal, zavedl řeč na Ameriku a při tom se ho zeptal: "Nu, Hroudo, jak to bylo s těmi penězi, co jsi strčil do postele?" A Hrouda nejednou se zle rozhněval. Ale i to brzy pominulo.

Hroudova žena nemohla se pojednou vynadiviti, jaká změna se s jejím mužem stala. Jeho hrabivost se zmenšila, ba skoro vymizela. Jen tu a tam ozvala se v něm stará vášeň, jako když člověk časem zaklopýtne. Avšak s Hroudovým zdravím to šlo s kopce. Při jeho stáří se jeho, lakotou silně podkopané zdraví, nedalo napravit, a on očividně chřadl....

III.

Uplynulo několik týdnů.

Marie počala se rychle zotavovati. Sil jí stále přibývalo, a ona znenáhla poznávala, že lékař měl pravdu. Věřila nyní pevně, že se uzdraví.

Zvláště pak zlepšil se její stav, když jal se ji ošetřovati okresní lékař, dávný přítel a spolužák Blahův. Blaho totiž, dostav od Marie dopis, velmi se potěšil tím, že se dostala šťastně domů, a vzpomenuv si na svého spolužáka Hejdu, který byl okresním lékařem právě v jeho rodném kraji, dopsal mu a požádal ho, aby časem k Marii zašel a poskytnul jí lékařské pomoci. Přítel žádosti jeho vyhověl a docházel do Lhoty aspoň jednou za týden.

A když Marie byla zase zdráva a silna, zaopatřil ji i službu u své ovdovělé tety, paní radové Záhorské, která vzala si Marii k sobě za společnici. Paní Záhorská velmi brzy si Marii oblíbila a jsouc značně bohata zahrnovala ji vším pohodlím. Marie cítila se u paní radové velmi šťastna, a paní Záhorská chovala se k ní později jako k své dceři. Avšak Marie nezapomněla také na své rodiče. Často k nim dojížděla a pokaždé jim něco přinesla. Tak napravovala, co dříve zameškala. U Zahodilů ubytovala se spokojenost a štěstí, které oblažovalo i Marii.

Uplynulo léto, pak podzim a zima, a nastalo jaro.

Z Marie stala se opět krásná dívka. Nebyla sice tak živé letory jako dříve, ale za to na její tváři zůstala jakási známka přestálého utrpení, která jí dodávala zvláštního rázu něžnosti, již si u ní tak mnohý oblíbil.

Jednoho dne, s večera, přišel k paní radové na návštěvu doktor Hejda a sháněl se ihned po Marii, která právě odešla do zahrady zalívat své milé květiny. Hejda běžel rychle za ní. Zprvu s ní hovořil o všedních událostech, ale když již hodlala odejít, pohlédl zkoumavě na Marii a pravil: "Pan Blaho přijel dnes ke mně z Ameriky."

V Marii se rázem zatajil dech, a ona udiveně pohlédla na doktora Hejdu. Potom si oddechla a celá se začervenavši, zašeptala: "Je-li možno!"

Doktor spokojeně se usmál a řekl: "Přijel poledním vlakem. Dnes ho nepopustím nikomu, musí býti celý můj. Ale zítra uspořádám domácí zábavu a pozvu všechny své dobré známé, aby se s nimi mohl Blaho najednou seznámiti. A při té příležitosti zaskočil jsem i k vám a žádám vás, abyste nás neopomenula navštívit. Paní Záhorská také přijde."

"Díky, pane doktore," pravila Marie rozechvělým hlasem. — "Přijdu zcela jistě." A nežli se mohla úplně vzpamatovati, doktor Hejda jí už podával ruku na rozloučenou.

"Zatím se dnes dobře vyspěte, slečno Zahodilová, ať jste zítra hezky červená," dodal ještě doktor a pozdraviv Marii kvapně odešel.

Marie zůstala po doktorově odchodu stát s konvicí v ruce hodně dlouho a přemýšlejíc o příjezdu svého dobrodince. Pak rychle zalila květiny a odebrala se do svého pokoje, kdež sklesnuvši do pohovky rozjímal.

Zatím paní Záhorská ji už hledala. Konečně našla ji celou ponořenu v myšlenkách, tak že ani nezpозorovala jejího příchodu.

"Ale, Marie!" zvolala po chvíli paní radová. "Co je vám? Co to má vše znamenati?"

Marie rychle vstala a všechna uzarděna a ustrašena, jako by byla přinečem zlém přistižena, přerývavě pronášela: "Nic! paní — docela — nic... To já — jen tak — seděla."

Její paní vidouc ji v takových rozpacích, zavedla hovor na jiný předmět. Oznámila jí totiž, že půjdou zítra na přátelský večírek, který bude pořádati její synovec na počtu svého přítele Blahy, jenž právě přijel z Ameriky, a kterého ona znala pouze jako malého studenta. A tu prý třeba ještě dnes něco učiniti, aby se jim zítra nenahromadilo příliš mnoho práce.

Potom se obě daly s chutí do díla.

Zatím, co se u Záhorských děly přípravy k zítřejšímu večírku, Blaho seděl klidně u doktora Hejdy za psacím stolem a psal několik dopisů, které měly býti odeslány zítra časně z rána. Když je napsal, odložil péro a zapáliv si doutník přemýšlel.

Od té doby, co Marie odjela, stala se s ním velká změna. Velmi často vzpomínal na tuto dívku. A když mu jeho dávný přítel počal stále příznivěji psáti o Marii, myšlenky jeho stále zalétaly do staré vlasti a kolovaly jen kolem dívky, kterou toužil spatřiti co nejdříve. A čím dále o ní přemýšlel, tím více poznával, že ji miluje.

Jeho osamocený život v cizině stával se mu den ze dne odpornějším. Nasytiv se již rozkoše toulek po cizích zemích, pojal nezvratný úmysl, vrátiti se opět do své rodné vlasti. Jsa bohat a zdrav, hodlal si koupiti hospodářství, kde by mohl spokojeně trávit zbytek svého života. A obdržev jednoho dne od doktora Hejdy dopis, v němž mu ten sděloval, že Marie jest opět zdráva a že se udělala z ní milá a rozkošná bytost, rozhodl se, že co nejdříve sřekne se ředitelství továrny, jejíž byl zároveň spolumajetníkem a odjede tam, kam směřuje jeho veškerá mysl. Ještě téhož dne napsal dopis svému příteli Hejdovi, v němž se ho tázal, zda-li by věděl o

nějaké větší usedlosti nebo dvorci, jež by bylo možno koupiti a slušný domov tam zařídit. Netrvalo dlouho, a Hejda mu odpověděl, že asi tři hodiny od jeho rodné vsi a hodina od krajského města jest na prodej krásný dvorec, a přeje-li si jej koupiti, může okamžitě přijeti a dvorec si prohlédnouti. Blaho oznámil ihned svůj úmysl svým společníkům a za týden odjel do Evropy. A dnes tu seděl klidně, ba, možno říci spokojeně, u svého přítele, zrovna před cílem svého konečného štěstí. Neboť před krátkou dobou bylo mu jeho přítelem Hejdou sděleno, že Marii, jak z jejího chování seznal, není lhostejným. A dokouřiv doutník odebral se na lože. Druhého dne Marie doktorovým pozváním nanejvýš potěšena, strojila se velmi pečlivě, aby důstojně objevila se ve společnosti, do které jí přístup teprve nedávno, pomocí paní Záhorské, umožněn byl, a v níž bude jí možno spatřiti muže, jehož milovala. Právě zapichovala si červenou růži do svých krásných vlasů, když paní Záhorská již ustrojena k ní přistoupila a jsouc jejím zjevem překvapena zvolala: "Marie, dnes jste k zulíbání!"

"Myslíte? Nevím!" odpověděla Marie prostomyslně a uchopivši ruku paní Záhorské vřele ji políbila.

V tom vstoupil sluha do pokoje a oznamoval, že kočár jest připraven. Marie podavši své příznivkyni rámě, odváděla ji ke kočáru.

Za nedlouho vstoupily obě do rozkošného útulku milého doktora, kde zastaly společnost již shromážděnu.

Nastalo vzájemné představování.

Marie chovala se velmi roztomile a neprozrazovala nižádné stísněnosti. Pro každého měla nějakou otázku nebo odpověď a stále dávala podnět k řeči. Když však se k ní přiblížil Blaho, tu zdálo se, že je pojednou na rozpacích. Vztáhla sama k němu ruku na přátelské uvítání.

Blaho zdvořile se uklonil a podávaje jí ruku prohodil:

"Ah! slečna Marie Zahodilová. Věru, překvapila jste mě nesmírně!"

"Pane Blaho! Netušila jsem, že vás ještě uvidím...."

A hovor jejich ihned rozproudil se.

Upřímně těšili se ze setkání, kterého si oba tak velice přáli.

Blaho byl nevýslovně šťasten, neboť elegantní zjev dívčin opanoval jej hned v okamžiku shledání.

A když společnost rozveselena jala se tančiti, Marie odebrala se do vedlejší místnosti a usednuvši do křesla, stojícího u okna, pohlížela na osvětlené náměstí. Tak seděla hezky dlouho, a nejedna slza stekla jí po krásné tváři.

V takovém stavu našel ji konečně Blaho, který nemoha ji nikde spatřiti, jako by něčím puzen, vešel právě do pokoje, v němž Marie seděla. Přiblížil se k ní tiše a postavil se zrovna za křeslo, na němž ona seděla zamyšleně.

Marie pojednou ucítila jeho dech a povstavši rychle se obrátila.

Stáli chvíli proti sobě a pohlíželi si mlčky do tváří.

"Slečno Marie! Co se vám stalo?" zvolal konečně Blaho všecek rozrušen.

Avšak Marie neodpověděla. Jen ještě větší proudy slz řinuly se jí po obličejí.

"Ale, Marie! Rcete jen, proč pláčete?" zeptal se jí Blaho.

"Odpusťte!... Jen tak!" lítostivě odpověděla Marie.

Tu Blaho uchopiv Marii za obě ruce těsně k ní přistoupil a prosebně pravil: "Marie! odpusťte, ale déle to již nemohu v sobě tajiti a musím vám říci, že vás — nekonečně miluji! Marie, chcete se státi mojí manželkou?"

Marie se z počátku zarazila, pak však na Blahu s nevýslovnou důvěrou a oddaností pohlednuvši, zašeptala: "Ano." Blaho nemoha se déle již udržeti, horoucně ji políbil a přitisknul na svá prsa.

Ze salonu ozval se veselý smích.

Hosté totiž zpozorovavše nepřítomnost Blahovu a zároveň Mariinu počali ihned oba uprchlíky hledati.

Avšak Blaho pochopiv okamžitě přítomnou situaci, v níž se oba octli, nabídl Marii své rámě a vkročiv s ní do salonu představil ji shromážděné společnosti jako svou nastávající ženušku.

Překvapení bylo veliké, ale jelikož Marii měli pro její milou povahu všichni rádi, upřímně nastávajícím manželům gratulovali.

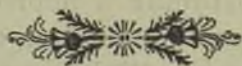
Potom se ještě chvíli všichni srdečně bavili a za dosti již pokročilé noční doby se rozešli.

Zpráva o nastávající svatbě roznesla se rychlostí blesku nejen po městě, nýbrž po celém okolí.

Blaho koupil dříve již zmíněný dvorec a asi za měsíc odvedl si tam svoji ženušku — Marii.

Marie ani teď nezapomněla na své rodiče a s radostí je brávala k sobě a vším možným je vždy opatřila.

A když jednou zavítali oba naši novomanželé do Lhoty k Zahodilům. aby je potěšili svou návštěvou, tu náhodou byli svědky truchlivé události. Vracejíce se domů, jeli mimo domek známého Hroudy, kdy žena Hroudova vyběhla ven lomíc rukama a nařikajíc, že její muž zemřel. Manželé Blahovi zastavili se v domě bývalého lakomce Hroudy a poskytnuvše jeho opuštěné rodině pomoci, odjeli na svůj dvorec, a tam šťastně spolu hospodařili.

Fialka.

Rozkvetla v stínu lesa kdes
svá očka v blankyt upjatá,
a jak ji zřela oblaka
hned vzplála láskou dojatá.

A jun jda kol a uzřev ji,
si pravil: "Ji neb žádnou již!"
A fialky dech v mžiku tom
šer lesa opustil a tiš.

Jun vsadil ji pak ve sklenník,
kde divné kvetly dahlie, ...
Vždyť jednou žít lze žití to,
jež nikdy již se nežije!

Jun vsadil ji pak ve sklenník,
jenž bez jasu i bez chladu,
a ač ji tiskl denně k rtům,
jí nebylo nic v náhradu!

Jí nebylo nic v náhradu
za slastný stesk a blahou tiš,
již polibky, co v světě jich,
nemohou vrátiti nikdy již.

A když svá očka zavřela
jedinou radost mohla mít,
když cítila stín borovic
se nad svým květem znovu chvít.

Jos. Bezděka.

Jen ta vaše Bětulinka
a ta na mně
nepoví.

Za otrockou svobodu.

Obrázek ze života texaského, z dob Občanské války.

Napsal Josef Buřata.

JOSEF BUŘATA.

Mluví a píše se o národu americkém, ale co se za národ ten považuje, jest jen směsice všech národů světa. Dle toho, jaký lid se do té, či oné části země nahnul, jest nynější obyvatelstvo v různých částech velice různé. Proto také nelze mluviti o všeobecných vlastnostech národa amerického, ať dobrých či zlých. Jsou to jen vlastnosti jistých vrstev, tříd, částí země, kdežto zase v jiných vrstvách, třídách a krajích převládají vlastnosti zcela opačné. Od nejvyšší vzdělanosti a ušlechtilosti až po nejnižší sprostotu, surovost a necitelnost, vše lze nalézt v národu americkém v míře snad vyšší než v kterém jiném. Kdekoli na zeměkouli se udá neštěstí veliké, tak že jest rychlé pomoci třeba, jsou to Američané v první řadě, kteří přispívají značnými obětmi k ulevění bídy lidské. Na druhé straně zase, když již celý vzdělaný svět odstranil otroctví, ba i nevolnictví, Američané hájili instituci onu životy a statky svými, dopouštějíce se při tom těch největších surovostí.

Co platí o Spojených Státech, platí ještě ve větší míře o jednom ze států těch a sice o Texasu. Je to stát největší, který má sám svoji vlastní historii a který se vyvíjel zcela samostatně od druhých států. Byl provincií mexickou, krutým bojem se osvobodil, stal se republikou samostatnou, pak se připojil ku Spojeným Státům, ve válce občanské se odtrhl od Unie, utvořiv s ostatními jižními státy Konfederaci, s níž utrpěl porážku a byl opět k Unii přidělen. V době bojů za neodvislost Texasu od Mexika se do státu toho nahnulo mnoho dobrodruhů, ať již za účely šlechtnými či nešlechtnými a v letech republiky i pozdějšího připojení ku Spoj. Státům byl stále útočištěm různých lidí výstředních. Nejen dobrodruzi, honící se za rozčilujícími událostmi na pustých pláních texaských, ale i desperádové a zločinci, kteří měli podstatné příčiny vyhledávati kraje co nejméně lidem civilisovaným obydlené, hrnuli se ze všech zemí do Texasu. Což tedy divu, že se stala nová ta společnost v novém tom státu velice pestrá, tak že ctnost i zločin, vznešenost i nízkost, hrdinství i zbabělost tu sídlily blízko sebe zhusta na sebe narážejíce. Z těchto výstředností mezi obyvatelstvem texaským chci sestaviti jakýsi obraz, který by ukázal tu různost povah, náhledů, zásad, ctností i nectností v lidu americkém.

Tak jako od objevení Ameriky lákala nová tato země různé dobrodruhy, tak i Texas na počátku 19. století. Kraj ten si vlastnila Francie, Španělsko, Mexiko i Spoj. Státy a ve skutečnosti tu nebylo vlády žádné. Poněvadž misionáři španělští založili v rozsáhlé té krajině několik missií, udržela si tu moc vláda mexická. Když roku 1821. Štěpán Austin dostal od vlády mexické dovolení ku osazení části Texasu, byl stát obydlen Indiány a jen

malým počtem bělochů. Tu teprve nastalo skutečné a trvalé osazování Texasu lidmi ze Spoj. Států, čímž položen jaksi základ k texaské civilisaci. Do roku 1836 se usadilo ve východní části Texasu již tolik Američanů, že se odvážili vypovědětí boj macešské vládě mexické, který byl korunován 21. dubna slavným vítězstvím armády 783 mužů nad armádou diktátora Santa Anny, čítající dvojnásobný počet vycvičeného vojska mexického.

Ve Spojených Státech se pohlíželo na boj mezi anglosaským a mexickým živlem s velikým zájmem a tu byla opět bojujícím soukmenovcům pomoc nabídnuta. Z různých částí Spoj. Států se sem hrnuli dobrodruzi, kteří po skončení boje se v zemi usadili. Kongres texaský se všemožně přičiňoval o osazení země a lákal lid celého světa na liduprázdné pláne obrovského státu a rozdával po tisících akrech úrodné půdy všem, kteří se o to jen přihlásili. Tak bylo nabídnuto 1280 akrů půdy každému dobrovolníku, který bude sloužiti v armádě mladé republiky do zakončení boje za neodvislost, tomu pak, kdo se dá jen na 6 měsíců do vojenské služby, 640 akrů a za pouhé tři měsíce 320 akrů. Mimo to byl dán zvláštní úděl půdy německým osadníkům a jiný zase francouzským komunistům na založení osad těchto národností. Tak se na půdě texaské soustředili lidé různých národů, kteří tu pozvolna splývají v národ jeden, odlišný od svých původců.

Boj za neodvislost Texasu měl za následek rozpoutání těch nejsurovějších vášní lidských, neb Mexičané měli v úmyslu vyvraždit nebo ze země vyhnati všechny osadníky, přišlé ze Spoj. Států. Tak bylo asi 500 mužů, kteří se vzdali mexickému generálu Urceaovi, zákeřně a zbaběle povražděno nedaleko Goliad. V misii Alamo obležení Američané, než by se byli vzdali a nechali se též podobným způsobem odpravit, raději bojovali až padli všichni na bojišti. Američané sice nejevili nikde takovou bestialní krvežíznivost, ale jest jisto, že i mezi nimi bylo dosti takových, jimž lidský život tak málo znamenal jako život bůvola, jichž ohromná stáda se ještě tehdy po pláních texaských proháněla.

Po 10 letech trvání republiky texaské byla tato přeměněna ve stát, který byl do Unie Americké přijat a za patnáct roků na to opět se odtrhl, aby vstoupil ve svaz Konfедераčních Států, jimž se jednalo o udržení černého otroctví. A tu se opět ve státu onom rozpoutaly tytéž vášně krvežíznivé, jako v době boje za neodvislost Texasu. A podívno, tíž lidé, kteří v roce 1836 nasadili životy a statky své pro svobodu, obětovali v letech šedesátých životy a statky své za obhájení otroctví. Ano, dopustili se někteří z nich podobných činů zbabělé krvežíznivosti, jakého se dopustili Mexičané na svých soudruzích před 25 lety.

Jak divným tvorem jest člověk! Přeje si svobodu a jiným ji bere. Za vydobytí svobody nasadí život i statek a pak obmezuje zase svobodu jiných. Spojené Státy americké se staly útočištěm puritánů, francouzských Hugenetů, quakerů a jiných pronásledovaných jednotlivců ve starém světě a zde té svobody využítkovali ku pronásledování jinak smýšlejících. Nejen náboženská, ale i politická svoboda ve Spoj. Státech byla zhusta zašlapána a dnes ještě jest úřední násilí v zemi té možné, o čemž svědčí událost v San Diego, California.

V boji za neodvislost Texasu se jednalo o majetek, neb vláda mexická uzavřela vypuditi z území, na něž si nároky činila, všechny osadníky přišlé ze Spoj. Států. Ve válce severu proti jihu šlo také o majetek, totiž o černé otroky, kteří měli býti prohlášeni za svobodné a odňati svým pánům. Proto se oba ty zápasy vyznamenávají svou ukrutností a divokostí. Mexičané se obávali, že osadníci přišlí ze Spoj. Států budou toužiti po tom, aby se k nim opět připojili a proto chtěli vyhubiti, aby si ono území obhájili. Texaští otrokáři a lidé s nimi souhlasící nahlíželi, že v Unii svůj lidský majetek na dlouho

neobhájí a proto utvořili vládu svou, která by onen přežitek středověku ještě na čas obhájila. Ti pak, kteří s nimi nesouhlasili, byli pronásledováni, ba i vražděni, aby jen hanebná instituce otroctví udržena býti mohla. Tehdy nebylo svobody slova, vždyť i v severních městech, kde černého otroctví nestávalo, ohrožován byl život hlasatelů odstranění otroctví. Šlechetný bostonský občan a pozdější spolkový senátor Sumner byl na mnoha místech ohrožován, ano i v kolébce americké svobody, ve staroslavné bostonské síni Feneuil Hallu, byla na něho házena na řečniště sedadla, když řečnil pro zrušení otroctví.

Což tedy divu, že obava jižních otrokářů, že budou o svůj majetek připraveni, je vehnala do války se severem. A možno se tu dále diviti tomu, že lidé ti, v domněnání, že jsou v právu, páchali největší bezprávi? Vždyť považovali každého, kdo nesouhlasil s udržováním otroctví, za svého škůdce, který je chce o poctivě nabytý majetek připraviti.

Předeslav několik těchto vysvětlivek uvedu nyní čtenáře do Texasu. Obrovský tento stát má výměry 265.896 čtverečních mil na této obrovské ploše žilo ještě v roce 1890 jen 604.215 obyvatelů. Ačkoliv má pobřeží na sta mil, má stát ten jediný přístav pro námořní parníky a sice galvestonský. A i ten musel býti značně prohlouben, aby umožněno bylo velikým lodím přistání až ku samému pobřeží. V roce 1860 však ještě musely parníky zámořské kotviti daleko od města, odkud lidé i zboží muselo býti na břeh dováženo v menších lodích.

Na počátku srpna roku 1860 zakotvil v zálivu galvestonském francouzský parník, k jehož boku přirazil malý pobřežní parníček, na nějž cestující i zavazadla jejich byla přeložena. Když parníček přirazil k přístavišti, vyhrnuli se cestující na pevninu a tu nastal čilý život. Na mnohé z příchozích čekali známí, celá řada vozků nabízela služby své, buď že dovezou pány do hotelů, nebo jejich zavazadla, kam si budou přát.

Nejzáže za vystupujícími zvolna kráčeli dva muži, jeden starý, postavy dosud statné, ale vlasů i vousů již valně prokvetalých, druhý, mladík u věku asi 28 let. Starý pán při vstoupení na přístaviště byl ihned uchopen za ruce s jedné strany dívkou asi 18letou, s druhé mladíkem asi 20letým a již nastalo objímání, jaké spatřiti možno jen tehdy, když se po dlouhém odloučení opět setká otec s dítkami. Ku starému pánu přistoupil také černoš a vzav mu z ruky cestovní brašnu, postavil se v uctivé vzdálenosti stranou.

“Tatínku, rozmilý tatínku, co jsme se na tebe načekali,” švitořila dívka. “Já myslila, že se tě již ani nedočkám. Již třetí den tu na tebe čekáme a ačkoliv je tu viděti dosti pěkných věcí, přece mne to tu již omrzelo. A což matinka, ta se tě teprv sotva dočká, všecko ji zlobí a zvláště ta politika. Od té doby, co byl ten Lincoln navržen za presidenta, již černoši nechtějí poslouchat a maminku jen zlobějí.”

“Tak zlé to není,” vpadl dívce do řeči mladík. “Náš starý Pet kdesi slyšel, že až bude ten Lincoln presidentem, budou moci černoši jíti kam který chce. Nelly to slyšela a již toho využítkovala. Zůstala kdesi na toulce minulé neděle, tak že přišla pozdě domů. Maminku to pohněvalo a to je vše. Jinak jde vše v pořádku a již máme hotové čtyry žoky bavlny.”

Mezi tím se rozmlouvající dostali ze zástupu stranou, když tu starý pán se obrátil na mladíka, který s ním na lodi přistál a jal se s ním hovořiti francouzsky, kdežto posavad s dětmi mluvil anglicky. “Odpusťte, pane Bil, že jsem vás dosud nepředstavil svým dětem.” Obrátiv se pak k dětem, pokračoval také po francouzsku: “Zde vám představuji pana Bila, vašeho příštího vychovatele.” Tomuto pak představil syna Anatola a dceru Louisu, načež se celá společnost odebrala do blízkého hotelu.

Jest nyní na čase, abych čtenářům představil osoby výše uvedené. — Starý pán je Louis Carson, plantážník z údolí řeky Brazos, jeho děti Anatol a Louisa, společník jeho jest Antonín Bílý, jež Carson svým dětem představil co Bila. Carson jest osadníkem texaským z doby osvobození, jež touha po dobrodružství vyvábila z pohodlného domova v Louisianě. Byl potomkem francouzských Huguenotů a již praděd jeho se vystěhoval do nové državy francouzské, do Louisiany. Řeč francouzská se udržovala stále mezi přistěhovalci z Francie, ale když pak země ta připadla Spoj. Státům, počala se v ní také šířit řeč anglická. Carson byl v domě otcovském vychován po francouzsku, ale ve školách se naučil anglicky, tak že ovládal oba jazyky stejně. Co potomek francouzský byl od rodičů naučen milovati tu zem otců svých a proto si vyjel na cestu do staré vlasti předků svých, aby se tam osvěžil a ledacos nakoupil. Nebyla to jeho první cesta do Francie, neb již po třetí se vracel z vlasti předků svých, tentokráte však přivázel s sebou společníka.

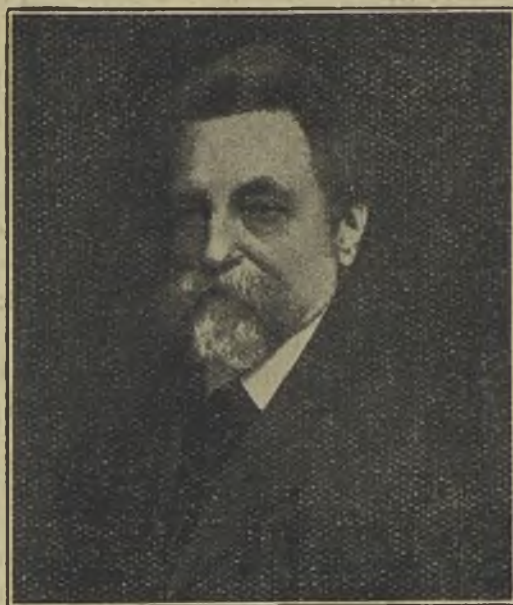
Carson pomáhal osadníkům texaským svrhnouti jeho mexické, bojoval za neodvislost té země a v náhradu za své služby obdržel úděl 1280 akrů půdy, již si vyhlédl v úrodném údolí řeky Brazosu. Od otce, bohatého plantážníka louisíánského, obdržel značnou pomoc a zároveň několik rodin černých otroků, tak že si v nové této zemi brzy k zámožnosti pomohl. Oženil se s dcerou jiného osadníka amerického, která byla po anglicku vychována a tak v rodině jeho převládala angličina. Děti nechal sice učit též řeči francouzské, sám je též k tomu přidržoval, ale děti ovšem řeč tu neovládaly valně a proto jim přivezl vychovatele.

Antonín Bílý byl synem bohatého mlynáře slezského a vystudoval na vysokém učení pražském. Vstoupil do vojska rakouského a když v roce 1859 vypukla válka s Itálií, již napomáhala Francie, byl poručíkem u dělostřelectva. V nešťastné pro armádu rakouskou bitvě u Magenty padl do zajetí francouzského a poněvadž se mu rakouská vojančina zhnusila, zůstal ve Francii, nevrátiv se více do svého domova. Francouzsky se naučil již sice ve škole, ale za pobytu ve Francii se zdokonalil u výslovnosti francouzské tak, že byl považován za rodilého Francouze. Poněvadž pak ovládal několik jazyků, našel místo vrchního ubytovatele v jednom velkém hotelu pařížském, kde se seznámil s Carsonem. Ten projevil přání, že by rád přivezl do svého domova vychovatele pro své děti, Bílý pak, dychtěl po seznání dalekého světa, nabídl se mu a tak přijížděli spolu do Texasu. Jako téměř všichni Američané nestaral se i Carson o to, jaké národnosti jeho společník je. Mluvil francouzsky, byl z Paříže, chování jeho bylo elegantní a vědomosti jevil nevšední, což mu bylo dostatečným doporučením pro účel, jež sledoval.

Společnost vešla do hotelu, aby se tu na cestu k domovu připravila. Poněvadž bylo již odpoledne, zůstali přes noc v hotelu, aby se ráno záhy na cestu vypravili, neb k domovu Carsonovu bylo 30 mil. V hotelu bylo živo, neb se tam nalézalo mnoho cizích i domácích hostů a hovor se otáčel hlavně kolem politiky. Bylo po konvenci strany republikánské, v níž byl navržen Abraham Lincoln za presidenta Spoj. Států, což ve státech jižních vyvolalo veliké rozčilení. Jeho rozhodné vystupování naproti otroctví naznačovalo, že povede boj do krajností, bude-li zvolen a jihanům se jednalo o miliony uložené v otrocích. Zrušení otroctví jim znamenalo ztrátu mnoha milionů, neb dospělý otrok byl ceněn na \$1000 ba i více. Že je to nelidské, americkou republiku hyzdící, na to ani nikdo nepomyslel. Vždyť i kněží svým otrokářským vydržovatelům kázali, že černoši nejsou lidmi, a že mohou býti vlastněni jako dobytek.

Carson se pojednou octl v kruhu mužů rokujících o politických událo-

stech a mladí lidé ponecháni byli sami sobě. Mladý Carson, jsa již s místnostmi hotelu obeznámen, vedl sestru a Bílého do hovorny, vykázané hlavně dámám, kdež se rozvinul mezi mladými lidmi důvěrný hovor. Louisa byla posud děckem, neb život na samotě jí plynul stále stejně a do společnosti přicházela zřídka. Byla sice na vychování v New Orleansu, ale tam byla držena v ústavu jako jeptiška, aniž by se stýkala s jinými lidmi mimo učitelé a svých spolužaček. Strávila tam čtyry roky a nyní se nalézala již dva roky opět doma, stýkajíc se velmi zřídka se sousedy. Carsonovi se hlásili mezi katolíky, kdežto jejich sousedé byli různých vyznání evangelických, tak že se ani v kostele s nimi nestýkali. Jen tu a tam, když ve prospěch kostela nebo školy podniknut byl nějaký bazar neb jiná zábava, přicházeli Carsonovi do společnosti druhých sousedů. Časem se také sešli sousedé v nejbližším městečku Richmondu, kde své potřeby nakupovali a své plodiny prodávali, avšak Carsonovi dojížděli za obchodními záležitostmi nejvíce do Galvestonu nebo Houstonu.

Boh. Bauše.

Byla tedy Louisa dosud dítětem, neznajícím svět a následovně byla velice nesmělou. Její bratr byl sice starší a zkušenější, ale poněvadž věděl, že Bílý nemluví anglicky a francina mu nešla příliš plyně od úst, byl i on vůči němu ostýchavým. Dovedl Bílého a sestru do parloru pro ženy, načež se hleděl vzdáliti.

“Dovolte, pane,” oslovil jej Bílý, “dejte mi laskavě nějaké vysvětlení ohledně zdejších politických záležitostí. V jižních státech jsou lidé černé pleti vlastněni od pánů bílých co otroci, lidé pak ve státech severních tomu chtějí přítrž učiniti. Z ohledu toho panuje veliké napjetí mezi jižními a severními státy, které prý může vyvrcholiti v roztržení této veliké republiky. Tak jsem to četl v časopisech!”

“Pravda je to,” odvětil Anatol, “jen že to ti novináři nevysvětlí svým čtenářům náležitě. Severní obyvatelé měli otroky tak jako jižní, ale když dostávají přistěhovalce, kteří je nic nestojí a pracují lacino, černochoy nepotřebují. Proto prodali severané jihanům své otroky a nyní jim je chtějí vzíti — totiž prohlásiti je za svobodné. My bychom také nebyli proti odstranění otroctví, neb víme dobře, že je to hanbou této země, ale kdo nám bude zdělávati naše role? Přistěhovalci se sem nehrnou a ti, kteří sem přijdou, stanou se brzy samostatnými, poněvadž si rychle ku vlastní půdě pomohou. Kdo bude tedy naši půdu obdělávati, když nebude otroků? A pak ti otroci reprezentují kapitál, který prohlášením jich za svobodné bude úplně ztracen. Souhlasíme se zrušením otroctví nějakou pozvolnou cestou, abychom na právech majetkových škody neutrpěli a proto se v jižních státech ozývá přání, aby si své vlastní záležitosti vyřizovaly samy, bez zasahování severních států do práv našich.”

“Četl jsem však v časopisech pařížských, že lidé států otrokářských si počínají velmi nešetrně,” pravil Bílý. “V Bostonu na příklad byl jeden uprchlý černochoch v poutech veřejně po ulici, aby byl vrácen pánovi, což lid

podráždilo v té míře, že se vrhl na úředníka jej vedoucího a černocho osvobodil.”

“To je právě ta příčina, proč chtějí jižní státy neodvislost od severních,” odvětil mladík. “Když jsme pod jednou vládou, musí naše právo majetkové na otroka býti v celé zemi uznáváno. Je-li otrok mým majetkem, musí mé právo majetkové býti uznáváno v Bostonu nebo New Yorku právě tak jako zde v Texasu. Budou-li státy severní od jižních odděleny, pak bude vydání otroka uprchlého záviseti na mezinárodní smlouvě. Tak jako nyní nemůžeme žádati vydání uprchlého otroka z Kanady, nebo z jiné země sousední, tak nebudeme také moci žádati na státech severních o vydání takové. Bude to vlastně v zájmu států severních, když se jižní odtrhnou. Nebudou mítí více nepříjemností s vydáváním uprchlíků.”

“To by však znamenalo odložení zrušení otroctví do nekonečna,” namítl Bílý. “Jestliže nátlakem států severních nebudou jižní otrokáři dohnáni ku zrušení této skvrny devatenáctého století, sami z vlastní vůle toho nikdy neučiní. Což by nebylo lépe vykoupiti otroky ty vládou, aby se stali lidmi svobodnými? Vždyť by jejich síla pracovní tu zůstala i potom. Aby mohli býti živi, museli by pracovati pro své pány, kteří by měli pak tu výhodu, že by se nemuseli starati o zdraví a životy těch lidí.”

“Je vidět, že naše černocho ještě neznáte,” vmísila se do řeči Louisa. “Když nebudou do práce doháněni, nebudou dělati zcela nic a živobytí již si seženou. Vezmou vše, co jim pod ruku přijde, tak že je musíme všechny zase co zloděje pozavírat a pak je k nějaké práci co trestance donucovati. Tak by byl jen způsob jejich otroctví změněn, ale otroky by zůstali přec.”

“Připouštím, že je tomu vskutku tak,” odvětil Bílý, “pak ale byste byli vy, jejich majitelové, zbaveni viny. Kdybyste dostali náhradu za majetek ten, zůstali byste přece jeho držiteli. Buď by vám pracovali dobrovolně, aby se užívali, nebo by k tomu byli cestou soudní donuceni.”

Mezi tím se přiblížila k rozmlouvajícím stará černoška, která se zájmem naslouchala a konečně se otázala jargonem louisianských mulatů slečny Louisy: “Pán je také z Lousiany, není-li pravda? Mluví po louisiansku, já tomu také rozumím. Tak se mluvilo v domě vašeho dědečka, slečno Louiso a já to dosud nezapomněla.”

“Poslyš, Maud,” pravila slečna Carsonova černošce, “ten pán praví, abychom tě poslali pryč, někam třeba zase do Louisiany. Chceš tam, anebo někam jinam jet? Já tě pustím, můžeš jít, kam chceš.”

“O, slečinko,” zvolala černoška, “kampak bych od vás šla. Vždyť jsem vás vychovala od malička a teď bych vás měla opustit? Ani ve snu mne to nenapadne. Co bych si bez vás počala? Kdo by se o mne tak staral, jako vy a náš pán.”

“Zde vidíte,” pravil Anatol Bílému, “že ti otroci sami o svobodu nestojí. Necítí její potřebu, ba nevědí ani, co to vlastně je. U nich by to znamenalo jen vyměnění pánů. Největší část černochoů je se svými pány spokojena, neb ti, kteří s černocho zacházejí krutě, jak se to líčí v povídkách, jsou velice vzácní. My musíme černochoy šetřiti již z toho ohledu, jako šetříme koně, poněvadž je to náš majetek. Kdyby přestali býti našim majetkem, přestal by i náš ohled na ně a jim by se vedlo hůře než nyní.”

Celá společnost se bavila ještě dlouho do večera, ale ráno, sotva slunko na východě oblohu zruměnilo, již starý Pet chystal staromodní kočár, v němž měl pány dovézti domů. V hotelu bylo již také živo a když bylo šest hodin, opouštěl již pan Carson s rodinou hotel. Na kozlíku se usadil Pet s Maud, v kočáře pak se nalézali naši známí. Cesta byla dobře ujetá, neb již asi tři týdny nepršelo a tu bývají z pravidla cesty texaské dobré. Společnost se dobře bavila a než se nadáli, octli se před obydlím Carsonovým. Byla to

budova na tu dobu moderní, po poschodí s verandami na všech stranách, stromovím i úponkovitými rostlinami celá zahalená. V předu ku veřejné cestě se nalézal jakýsi park, na straně dosti rozsáhlá zahrada a přes široký dvůr bylo viděti teprve hospodářská stavení s řadou domků pro černochoy. Sotva vůz byl před domem zastavil, již vyběhla paní Carsonová, aby děti a manžela uvítala. Byla to vysoká, dosud mladě vypadající paní, již by byl nikdo za padesátníci nepovažoval. S radostí vítala děti, které běžely nejprve matce vstříc, načež po podelování jich se teprve obrátila k manželci, aby i jej uvítala. Zarazila se, když viděla cizího muže, ale když jí byl manželem představen, i jemu ruku na uvítanou podala.

Antonín Bílý se ujal svého nového zaměstnání co vychovatel v domě Carsonově, ale věnoval pozornost všemu, co zde viděl. Od obydlí se táhly do nedozírné dálky ohromné lány polí, na nichž ovšem v době přítomné jen bavlna se zelenala. Rozsáhlý dvůr byl se tří stran obklopen hospodářskými stavbami a chatami černochů, na jedné straně pak při cestě do polí vedoucí byla čistírna bavlny. To vše si prohlédl a dal se o všem poučiti, neb jej vše zajímalo. Prohlédl si stroj, k čistění bavlny používaný, nechal si vše vysvětliti a zajímalo jej ohromné množství bavlnového semene, které tu ještě z minulé sklizně leželo a již se zase novým zasypávalo. Nedalo se ho použití leč jako hnojiva, ale to se zdálo v nynější době zbytečným, poněvadž půda bez hnojení dobré úrody vydávala. Ba mělo se za to, že by hnojení spíše ublížilo. Bavlna prý by bujně rostla do výše, ale málo nasazovala tobolek.

Toto nehospodářství tanulo Bílému stále na mysli. Nejvíce mu líto bylo toho semene. Stále je zkoušel, stále přemýšlel, kterak by je bylo možno zužitkovati. V jeho domovině, ač byl z dosti zámožné rodiny, se neplýtvalo ničím, zvláště pak hnojivo, ať jakéhokoliv druhu, bylo vyhledáváno a zužitkováno. Ani obyčejná hlína s dosti malými stopami hnojivých látek by nezůstala ve staré vlasti nezužitkována ležeti, jako zde to semeno bavlníku. Hromada ho tu leží od loňska, snad již od více let a na to se sype zase nové. —

Otec Bílého měl ve svém mlýně také zařízení na dělání oleje buď ze semene lněného, nebo ze řepky, či jiných plodin. Bílý pozoroval semeno bavlníkové uvnitř a zdálo se mu, že má v sobě látky olejnaté tak jako jiná semena. Na dvoře se nalézal mlýn na drcení korny. Antonín jej přizpůsobil a podařilo se mu omnouti slupku se semene bavlníkového. Za čistírnou se nalézal kus starého plechového komína, jež kdysi vichřice povalila a rozbila, z něj zhotovil jakýsi pekáč na pražení semene. Připravil vše k peci čistírny a činil pokusy. Upražil semeno a vylisovav jej, obdržel olej, který byl daleko lepší než jaký se dobýval v Čechách ze semene lněného neb řepkového.

“Pane Carstone,” pravil jednoho večera, “v tom semenu bavlníkovém vězí miliony. Hleďte, toto jest první výsledek mých pokusů.” Vytáhna pak z kapsy láhev plnou oleje, podával ji hospodáři řka: “Okuste ten olej a nechte, ať jej zkusí v kuchyni. Neříkejte nikomu zatím nic, až jak se dále vše vyvine. Zatím ať toho oleje používají na smažení, řekněte, že je to olivový olej, s nímž má také velkou podobnost.”

Pan Carson dal olej manželce, aby jej vyzkoušela a již příštího rána objevily se na stole smaženice na oleji tom připravované, které každému znamenitě chutnaly. Kdo to nevěděl, každý se domníval, že je to smaženo na oleji olivovém. Teď si pořídil Bílý dokonalejší náčiní a vyráběl olej stále u větším množství. Brzy také shledal, že výtlačky ze semene dobytek hltavě požírá a že mu jde lépe k duhu než celé semeno. To nejen že se dobytku brzy přejedlo, ale dojnice dávaly po něm mléko příliš olejnaté.

Nový objev Bílého zůstal ovšem zatajen, pan Carson činil jen přípravy k lepšímu využitkování vynálezu.

Brzy po příchodu Bílého do domu Carsonových, když se tento zabýval svými pokusy se semenem, přijížděl k čistírně povoz naložený bavlnou právě nasbíranou. Vůz byl tažen párem dosti bídných koní a na bavně seděl asi 40letý muž s chlapcem asi 15letým. Bílý právě vyšel z čistírny na dvůr, když povoz vjel s cesty do dvora a tu zaslechl v české řeči slova muže: "Zajed' tady ku postranním dveřím a já se půjdu poptat do strojovny, zda nám to odžinují hned."

Když člověk po dlouhé době zaslechne jazyk mateřský a to ještě v cizině, kde by se toho nejméně nadál, jest mu jako by zaslechl hudbu kouzelnou, jako by se náhle ocítil v té krajině, kde slova řeči té ssál s mlékem mateřským a s ovzduším domu otcovského dýchal. V Paříži se ovšem tu a tam sešel Bílý s krajanem, ale od té doby, co ji opustil, slova českého nezaslechl a zde, tisíce mil od domova, by se toho tím méně byl nadál. Jako elektrickou ranou zasažen zůstal Bílý vyjeveně státi, mlčky pohlížeje na muže i na chlapce, nejša v prvním okamžiku schopen slova. V tom však přicházel směrem od domova pan Carson s Anatolem, již z daleka volaje na Bílého:

"Jak pokračuje vynález, budeme moci již brzy stavěti olejnu?" Anatol pak, spatřiv u čistírny státi vůz s chlapcem, pravil k otci: "Hleď, otče, Maiks již také přijel."

"Kdo je to?" tázal se Bílý obou Carsonů, načež mladý odvětil: "To je náš rentýř, má od nás najatý kus pozemku tamto za ramenem říčním. Při jedné povodni Brazosu se udělalo nové řečiště na našem poli, čímž bylo asi 40 akrů odděleno. Poněvadž tam byla cesta neschůdná novým korytem říčním, nezdělávali jsme to, jen jsme tam občas zaseli nějakou travinu nebo oves. Bude tomu dva roky, když byl otec v Galvestonu a našel tam rodinu přistěhovaleckou, která se neměla kam vrátit. Bylo to právě o vánocích, práce nebyla a tu je otec vzal s sebou, že jim nechá obdělávati ten kus pole. Vystavěl jim tam domek, dal jim do začátku vše potřebné a dnes ti lidé mají již v domácnosti vše, co potřebují. Jsou přičinliví a šetrní, za minulý rok nejen že nám zaplatili vše, co jsme jim do začátku dali, ale ušetřili si tolik, že si mohli koupiti nový vůz, nábytek do domu a vše co potřebovali."

Zatím vyšel onen příchozí z čistírny a spatřiv pány, zdvořile pozdravil. Starý Carson se s ním dal do řeči, ale krajan jen svědčil, usmíval se a říkal buď yes, nebo no. Tu se pojednou obrátil plantážník k Bílému s otázkou: "Nedovedete vy se s těmi lidmi domluvit? Znáte přece několik řečí, jak jsem měl příležitost vás slyšeti a tenhle člověk je prý Bohemian. Ale já nevím vlastně, co to je, je-li to cikán, či co?"

Po tomto vyzvání se Bílý obrátil ku krajanovi a oslovil jej po česku: "Těší mne, že jsem se zde, v té zemi vzdálené sešel s krajanem." Jako prve na Bílého, tak zase nyní na tohoto člověka účinkovalo oslovení české. Zůstal státi jako ohromen a když mu Bílý ruku podával, uchopil se jí a vřele ji tiskna zvolal hlasem pohnutým: "Krajan, tedy krajan jste, Moravec! Ach jak dávno již jsem se nesešel s krajanem." Obrátiv se pak ku svému synkovi, který sem od vozu postoupil, jal se mu vykládati: "Hleď, Jáнку, ten pán mluví po moravsku jako my. Pojď a přivítej ho." Obrátiv se zase k Bílému, hovořil: "Já se jmenuji Mikeš a jsem nedaleko od Místku. Jsem tu druhý rok, ale ještě jsem se tu s krajanem nesešel. Jsou prý nějací tam dále na sever. ale já nevím, kde je hledati a pak na to nemám ani času."

Oba Carsonové pohlíželi mlčky na oba muže a starý pán konečně pravil k Bílému: "Kolik ještě řečí znáte? Vím že mimo francouzsky jste mluvil německy a tohle je zase nějaká jiná řeč. Jakou řečí mluví Češi?"

“Slovanskou, pane,” odvětil Bílý. “Jako jest angličina řečí germánskou, příbuznou německé, švédské, dánské a flámské, tak je čeština řečí slovanskou, příbuznou ruské, polské, srbské a bulharské. Ano, Čech se s Rusem lépe domluví než Angličan s Němcem.”

“A kde jste se všemu tomu mohl naučiti?” tázal se opět mladý Carson.

“Řeč česká je mojí mateřskou řečí,” pravil Bílý. “Jsem právě z té krajiny jako tento člověk. Až do svého osmého roku jsem neznal než řeč českou, pak jsem se počal učit německy a ve vyšších školách také francouzsky. V Paříži jsem pobyl jen rok, ale za ten čas jsem si osvojil výslovnost francouzskou tak dokonale, že jsem byl považován za rodilého Francouze. Odpusťte, že jste byl oklamán, že jste mne považoval za Francouze, ale nestalo se to vinou mou. Kdybyste se mne byl otázal, jsem-li Francouz, byl bych upřímně řekl, že jsem Čech.”

“Nemám vám zcela nic co odpouštět, já si zjednal jen učitele řeči francouzské, jakého je původu, to je mi zcela lhostejné,” odvětil Carson.

“Vlastně je mi to milejší, že umíte více řečí než jednu. Zde hned je mi to vítáno, že můžete tlumočiti mezi námi a tímto člověkem. Tenhle jeho chlapec se chápe angličiny a již dovede ledacos přetlumočiti, ale vše to nestačí na úplné dorozumění. Nyní vás však nechám, abyste si s krajanem od srdce pohovořil, my jdeme s Anatolem přihlédnouti ku sběračům bavlny.”

Carsonové odešli a Bílý si s Mikšem jali sdělovati své osudy. Oba opustili vlast asi ve stejné době. Bílý navštívil rodiště když pluk jeho byl vyslán do Itálie roku 1858. a v tomtéž čase Mikeš opustil své rodiště, aby se dostal do Ameriky. Měl jakéhosi vzdáleného příbuzného v Texasu, jel tedy sem, ale když v Galvestonu vystoupil na pevninu, neměl prostředků, aby se dostal dále. Chtěl se tam chopiti práce, ale nebylo jí. Snad by ho byl přece někdo zaměstnal, ale nikdo se s ním nemohl dorozumět, poněvadž neznal řeči jiné než české. Tak našel Carson Mikše s rodinou na prázdném pozemku blíže hotelu, kde byl ubytován a poněvadž byla citelná zima, chvěli se všichni prolévající hojné slze. Pan Carson se jich ujal, nechal je dopravit na svoji farmu a od té doby byli u něho, jsouce spokojeni a šťastni. Loni udělali jen 4 žoky bavlny, ale sbírali také pro pána i jiné sousedy, tak že si vydělali hezké peníze. Letos mají naději, že udělají aspoň 8 žoků bavlny. Loni pracovali z polovice, poněvadž neměli zcela nic svého, kdežto letos odvedou jen třetinu úrody majiteli půdy, poněvadž již pracují svým náčiním a potahem. Mikšovi mají 5 dětí, z nichž jest tento Jan nejstarším, ale při práci již mohou tři děti vypomáhati, neb děvčeti je 13 a druhému chlapci přes 11 roků. Při sbírání bavlny ovšem již také pomáhá oletá dcerka, toliko nejmladší, 5letý pomáhati nemůže.

Dva černoši zatím pomohli Janovi skládati bavlnu a když byla složena, sedl si Bílý s Mikšem na prázdný vůz a jeli na farmu, již obdělávala rodina Mikšova. Tu bylo teprve srdečné uvítání a divení, že pán, který učí hospo-

Spisovatelka Anna Vrbová, známá pod pseudonymem Jiří Sumín.

dářovy děti francouzsky, je Moravec. Lidé ti byli od celého světa odříznuti a žili tu jako kdysi Robinson na pustém ostrově. Stýkali se jen s lidmi, jimž nerozuměli, časopisů českých neznali, ba ani nevěděli o žádných krajanech v této zemi, kdežto z vlasti dostali sotva asi 3—4 dopisy v roce od příbuzných a z těch se ještě mnoho nedověděli, leč něco o svých přátelích a sousedech. Přivezli s sebou ze staré vlasti dvoje modlitební knihy, starý, po rodičích zděděný kancionál a několik starých kalendářů, jež jim sousedé dali na cestu, aby prý si měli čím krátiti dlouho chvíli, až pojedou přes tu velikou vodu. Z těchto knih se učili mladší čisti a starší je uměli téměř nazpaměť. Jan a Verunka přečtli kalendáře již mnohokrát, naučili z nich také čisti Josefa a Kačenku, neb tito ve staré domovině jen málo školu navštěvovali a zde školy vůbec nebylo. Nejbližší škola byla v Richmondu, kdež děti vzdálenějších Američanů bydlely po celou dobu vyučování a černoši škol neměli.

Děti Mikšovy se sice stýkaly se sousedy, poněvíc černochoy, od nichž se naučily trochu anglicky, ale jaké to bylo učení, když jim nikdo nedovedl vysvětliti význam slov. Naučily se jmenovati po anglicku to, co bylo kolem nich a co stále potřebovaly, ale dále znalost jejich jazyka anglického nesažala. Čisti a psáti uměli, až na nejmladšího chlapce, všichni, ale co čtli v anglických časopisech nebo knihách, tomu nerozuměli, poněvadž čteno po česku to zcela jinak znělo než v obecné řeči. V městě Richmondu nakupovali své potřeby, jež se naučili jmenovati po anglicku, ale další dorozumění se s obchodníky bylo nemožné. Žili osamoceni a právě proto, že ostatním lidem nerozuměli, žili jen sobě, jeden druhému a veškeré své blaho vyhledávali v práci. Domek, jež jim Carson postavil, byl sice malý, ale jak zevně, tak uvnitř bylo vše uspořádáno účelně a prakticky. Pěkná zahrádka, ač nyní již z většiny zpustlá, vykazovala velkou rozmanitost jak květin, tak rostlin užitkových a celé okolí chaloupky bylo slušně upravené. Všichni pracovali a stále, tak že výsledky práce jejich byly všude patrný.

S příchodem Bílého nastal i rodině Mikšově nový život. Vedle své povinnosti učitele frančiny se věnoval v první řadě studiu angličtiny, ku kterémuž cíli si přivezl již potřebné knihy z Paříže. Každodenně věnoval dvě nebo tři hodiny rozmluvě, čtení a psaní francouzskému s dětmi Carsonovými, při čemž se od nich zase přiučoval angličtině. Téměř den co den docházel k Mikšům, kdež zase děti jejich seznamoval s výslovností anglickou, aby se naučily srovnávat slova psaná s mluvenými. Při tom také pracoval dále na svém vynálezu, vyrábění oleje ze semene bavlníkového. Zkoušel to i ono a nabyl brzy takové zběhlosti ve výrobě, že by byl mohl zpracovati veškeré semeno, kdyby byl odbyt na výrobek. Celé sousedství bylo zásobováno olejem tím, tak že docházel čím dále tím rozsáhlejšího odbytu.

Mezi tím, co toto se dalo na plantáži Carsonově, schylovalo se ve Spoj. Státech k občanské válce. Zvolení Abr. Lincolna za presidenta zdálo se jistým, jakmile byl od republikánské strany navržen. Strana demokratická roztržena byla na tři frakce, z nichž žádná neměla naději na vítězství, z čehož na jihu povstalo velké rozčilení, tak že se činily přípravy k tomu neblahému boji, který se zdál neodvratným mezi severem a jihem. A toto rozčilení zachvátilo i občany texaské. Nejen že se všude živě rokovalo o záležitostech politických, ale občané se scházeli často k poradám, navštěvujíce se vzájemně, jen aby se uradili o tom, co počítí, až jimi nenáviděný Lincoln dosedne na stolec presidentský.

Čím více se blížily volby národní, tím více rozčilení rostlo. Zvláště v Texasu se mínění velice různilo, neb i mezi příbuznými a členy téže rodiny panovaly různé náhledy. Tak tomu bylo i v rodině Carsonově. Ač měl Carson otroky, nesouhlasil se zařízením tím. Byl by se vzdal otroků

svých ihned, kdyby byl shledal, že u většiny sousedů panuje tentýž náhled. Zdržoval se co mladík dva roky v Paříži na studiích a vsál do sebe moder i názory o všech otázkách politických, národohospodářských i společenských. Jeho manželka však, pocházející ze staré rodiny anglické, vychována byla v přesvědčení, že otroctví jest zařízením dobrým, které prospívá nejen pánům, nýbrž i otrokům samým, poněvadž jsou tito civilisováni. A tu tedy docházelo i mezi manželi Carsonovými k hádce o politiku. Děti jevily také více souhlasu s náhledem otcovým než matčiným, kdežto Bílý byl rozhodným odpůrcem otroctví. Tak se stávalo, že při domácích hádkách o politických záležitostech bývala paní Carsonová zcela osamocena.

Volby národní byly skončeny a Abr. Lincoln prohlášen za zvolena. Lid států jižních byl pobouřen na nejvyšší stupeň. Státní sněm Jižní Karoliny byl svolán k mimořádnému zasedání, aby rozhodl o odtržení se od Unie a z ostatních států docházely podobné zprávy. Texaští otrokáři naléhali na guvernera Sam. Houstona, aby i on svolal zvláštní zasedání legislature, ale tento statečný osvoboditel Texasu ode jha mexického nechtěl o tom ani slyšeti. To tím více popudilo Texasany, tak že se veřejně mluvilo, ba i v časopisech psalo o sesazení Houstona.

Do Houstonu svolána byla veřejná schůze občanů z dalekého okolí. — Nalézal se tam právě také cirkus a proto se sjelo na tisíce lidí. V okresní radnici měly býti řeči prosloveny a přijato usnešení ohledně panující krise. Schůze měla býti odbývána ve 2 hodiny odpoledne, avšak již před polednem se okolí radnice lidem jen hemžilo. Všude stály skupiny mužů živě rozmlouvajících a zvláště hospody byly nabity. Ze všech řečí a hádek vyznívala však jen nenávist k severu. Na Lincolna, celou stranu republikánskou, ba i na celý sever byly vrhány spousty hany a nadávek všeho druhu a v tom všeobecném rozruchu se ani nikdo neodvážil pronést náhled, v němž by dal na jevo souhlas se severem.

Rodina Carsonova jela také do Houstonu a Bílý s ní. Oběžníky, schůzi tu svolávající, vyznívaly v ten smysl, že se tam má lid poraditi o tom, co je třeba v dnešní vážné situaci činiti. Carson měl za to, že tam budou mluvit řečníci obou stran, totiž přívrženců i odpůrců guvernera Houstona. On byl rozhodným odpůrcem vášnivého, nepředloženého jednání a o nějakém odboji proti vládě Spoj. Států teprve nechtěl ani slyšeti. Těm poblázněným poukazoval na obtíže, jaké měl Texas, než se do unie americké dostal a nyní by neměli občané tak lehkovážně odhazovati tuto hradbu, která je před násilím mexickým chránila. Proto nechtěl Houston ani svolati mimořádné zasedání legislature domnívaje se, že do pravidelného zasedání vášně lidu zatím ochladnou.

Sotva že bila hodina s poledne, byla prostorná síň radnice lidem již naplněna. Ve dvě hodiny byly chodby, schody i nádvoří radnice lidem natlačeny a na všech ulicích k radnici ústících bylo plno lidu rokujícího a se hádajícího. Do radnice sotva že se dostali postranními dveřmi pořadatelé a řečníci. Když byla schůze v radnici zahájena, doléhal sem otevřenými okny z venku takový hluk, že nebylo ani slyšeti řečníka blízko řečniště. Aby lid venku utišili, rozhodli se pořadatelé schůze, že má býti i venku k lidu řečneno.

Carson, co známý občan byl uveden na vyvýšené řečniště a tu se shledal se známými z dalekého okolí. Rozmluva se točila výhradně kol posledních událostí politických a i tu bylo slyšeti jen odsuzování severanů i guvernera. Když pak byla schůze zahájena a první řečník se ujal slova, tu zase nebylo nic jiného slyšeti než tytéž výrazy nespokojenosti s vládou spolkovou i státní. Jeden řečník za druhým jen mluvil o útisku lidu, o otroctví, do něhož hodlá vláda washingtonská uvrhnouti celý jih, o právu sebeurčení

státu, který prý se může od unie odtrhnouti, když se necítí pod vládou panující dosti volným. Čím více který řečník odsuzoval sever, tím více mu bylo tleskáno a sympaticky na něho pokřikováno.

To rozmrzelo Carsona tak, že vstal a hotovil se k odchodu. Právě domluvil řečník a předseda se ohlížel, je-li tu ještě někdo, kdo by k lidu promluvil, poněvadž ostatní řečníci byli vysláni ven, aby oslovili tam shromážděné massy lidu. Znal Carsona a věděl o něm, že dovede také dobře řečniti a proto jej vyzval řka:

“Vidím tu přítomného jednoho z těch hrdinů, kteří u San Jacinta potřeli mexického diktatora a osvobodili stát tento ode jha mexického. Vím že dovede tak dobře vládnouti jazykem, jako zbraní a proto myslím, že dojdu souhlasu ctěného shromáždění, když požádám tohoto statečného obránce svobody země, aby nám podal své mínění o dnešní situaci. Žádám jménem tohoto shromáždění, aby k němu promluvil ctěný pan Louis Carson.”

Divoký souhlas byl projeven v obecenstvu a proto nezbývalo vyzvanému nic jiného než postoupiti na pokraj výstupku a ujmouti se slova. Shromáždění okamžitě ztichlo, načež pan Carson jal se mluvit:

“Pane předsedo a ctěné shromáždění! Oběžníky, jimiž se schůze tato svolávala, vyzývaly každého, aby zde náhled svůj podal. Já však tu neslyšel než náhled jediný a sice aby se jih odtrhl od severu a založil si svoji vlastní vládu a své zvláštní státní zřízení. Myslím tedy, že to bude zcela v souhlasu s náhledy svolavatelů schůze této, když zde pronesu mínění odlišné. Vše slyš a rozsuzuj! Bojoval jsem za neodvislost tohoto státu, jejž jsem učinil svým domovem a proto mi zajisté nikdo neupře dobrou vůli pracovati i na dále pro dobro země této a jejího lidu. A jen proto, že mi na prospěchu země této velice záleží, volám k vám spoluobčané: Nenechte se uchvátiti vášní, podnikajte vše s rozmyslem. Málo je těch, mezi vámi, kteří znají obtíže, jaké jsme měli, než jsme byli do jednoty států severoamerických přijati a nyní bychom se tak náhle a lehkovážně z toho svazku odtrhli? Co jsme se naodráželi nájezdů jak indianských, tak pravidelného vojska mexického a nyní, kdy nás proti nim chrání mocné rameno Spoj. Států, chcete rámě to schromiti? Či nevíte, že dle slov písma království proti sobě rozdělené zpustne a dům na dům padne?”

“Oni vám vezmou vaše černochoy pak a musíte dělati sám!” ozval se jakýsi hlas v posluchačstvu, které vypuklo v smích. Carson však se nenechal mýlit a pokračoval:

“Vždyť je to ta nejčernější skvrna na jasném štítu této republiky, otroctví černého plemene. Již i mezi polocivilisovanými národy bylo odstraněno a my, lid svobodný, je udržujeme. Mám ovšem také své otroky, ale když celý národ této země rozhodne, aby hanebné toto zařízení bylo zrušeno, pak i já své otroky propustím, ale unii americkou nezahlavím.”

“Shodte ho dolů,” zařval jakýsi hlas vzadu. “Pošlete ho na sever,” zvolal zase jiný. “Pošlete ho raději do pekla,” vykřikl opět jiný a všeobecný hluk nastal. Předseda počal tlouci paličkou na stůl, vyzýváje posluchače k tichu. Poukázal na to, že je schůze veřejná, v níž má každý právo projevit náhled svůj, tak že po chvílce přece lid upokojil, načež Carson pokračoval:

“Pane předsedo a spoluobčané, zdá se mi, že je zde každé mluvení marné. Zde převládá náhled jeden a není dosti sebevlády ve vás, abyste vyslechli náhled opačný. Mluvíte o svobodě a neznáte ji. Voláte, že jest na vás uvalováno jho a znásilňujete jinak smýšlející. Je to jen následek toho, že pod praporem svobody se udržovalo otroctví. Nemůže býti svoboden, kdo v okovy jímá otroky.”

“Vyhoďte ho!” zařval tu jakýsi polozpitý chlap a v okamžení celý zástup posluchačů vyskočil a nastala vřava všeobecná. Několik chlapů se

hrnulo na jeviště, volající: "Oběste ho! Lynčujte ho! Je to abolicionista!" Naproti nim se postavilo několik mužů na jevišti stojících a bránili jim přístup na řečniště, kdež zase přátelé Carsonovi tohoto obstoupili, snažíce se jej odvésti. Ano již se i revolvery zableskly v ruce některých, ale rozvážnější občané je hleděli uchlácholiti, kdežto většina opouštěla síň. Venku zatím bylo také již řečnění skončeno a lid se rozcházel, neb z dálky bylo slyšeti hudbu. Blížil se průvod cirkusu a již bylo viděti řadu jezdců a jezdkyň, za nimiž na koních dva šaškové posuňky a směšným svým chováním lid k veselosti dráždili. Průvod cikusu strhl veškerou pozornost lidu na sebe, tak že se prostranství kol radnice brzy vyprázdnilo.

Po chvíli vyšel Carson z radnice postranním vchodem, obklopen jsa několika přáteli. Tu naň čekal Bílý s Anatolem, neb byli v síni, když Carson mluvil a viděli celý ten výstup. Čekali nyní na otce, aby jej v pádu potřeby chránili, kdyby se chtěli násilníci na něho snad vrhnouti. Celá společnost se ubírala do hotelu, kde byla paní Carsonová s dcerou, všchni pak se odebrali do cirkusu, aby se pobavili a na nepříjemnosti zažité zapomněli.

Ve stanu cirkusovém přišel Bílý na poslední místo hned vedle tribuny pro hudebníky. Mezi představením, když jedna krasojedkyně prováděla na koni nejrůznější přemety, zavadila o jeho sluch slova, která se mu zdála býti česká. Napnul sluch, naklonil se co nejvíce přes prkno, oddělující tribunu obecnstva od hudebnické a za malou chvíli zaslechl jasně slova: "Kdyby tak spadla!" Zatím bylo jedno oddělení odbyto, hudba spustila a Bílý čekal, až přehrají. Tu vyjeli dva šaškové na koni, dělající různé posuňky a házející vtipy mezi obecnstvo, které se smálo o přítrž. Bílý se naklonil k hudebníkům, z jejichž úst před chvílí slyšel česká slova a pravil: "Jak pozoruji, jste Češi. Bez Čechů se ovšem málo hudebních sborů obejde. Kolik je vás tu Čechů?"

Hudebníci byli sice překvapeni, ale poněvadž se jim cosi podobného již často přihodilo, netrvalo jejich překvapení dlouho a oba, podávající Bílému ruku, představovali se: "Jsme ze St. Louisu, zde jsme tři Češi, tam ten basista je také Čech. Nechali jsme se najmouti k cirkusu na tři měsíce, pokud totiž bude cestovati na jihu. Ku konci ledna naše lhůta vyprší a tu se asi vrátíme opět do St. Louisu."

Bílý se jim také představil a poněvadž nebylo času a příležitosti k další rozmluvě, dohodli se, že se sejdou po představení v nedaleké německé hospůdce. Bílý se omluvil Carsonovým, že po představení si chce pohovořiti s krajany, jež tu právě nalezl, proti čemuž oni ničeho nenamítali. Po představení pak si zasedli tři čeští hudebníci do světničky vedle salonu, kam se i Bílý dostavil a tu si od srdce k srdci porozprávěli. Od nich se dověděl, že v St. Louisu vychází český časopis Národní Noviny, který si také objednal, aby se blíže seznámil s poměry, jaké mezi Čechy v této zemi panují.

Časně z rána druhého dne vyjeli Carsonovi z Houstonu. Bílý seděl na kozlíku vedle černocho, který řídil povoz a v staromodním kočáře seděla rodina plantážníková. Děti se bavily hovorem o cirku a ovšem, co v městě nového viděly, kdežto rodičové jejich seděli zadumáni, nemluvní, neb se každý obíral svými myšlenkami. Paní Carsonová slyšela v hotelu o tom, že manžel její mluvil v radnici a že řeč jeho popudila posluchače, a slyšela také jeho rozhovor s několika přáteli a známými v hotelu. Zнала jeho smýšlení a věděla, že se jím tajiti nedovede, což ji tím více obavami naplňovalo. Když již několik mil ujeli, přerušila paní Carsonová mlčení, tázajíc se Anatola:

"Byl jsi včera také ve schůzi v radnici a slyšel jsi tatínka mluvit?" Když syn na otázku přisvědčil, tázala se dále: "A líbila se ti jeho řeč?"

"Ovšem, matinko," odvětil syn, "ani jsem nevěděl, že je otec tak dobrým řečníkem. Škoda že se nezabývá politikou, mohl býti již v nějakém vyšším úřadě."

"Ano," odvětila jaksi uštěpačně matka, "takhle to ale může také hezky vysoko přivést." Při slovech těch si sáhla levicí pod bradu a pravicí pozvedla do výše, chtějíc tím naznačiti lynčování.

"Ale, matko," ozvala se dcera, "což otec za to může, že ti druzí lidé jsou tak obmezení, že jej nemohou chápat?"

"Nemohou chápat," osopila se matka, "což jsme všichni jednoho smýšlení? Já také tatínka nemohu chápati, že jsa otrokářem, otroctví zavrhuje. Co bychom byli bez našich otroků? Všichni bychom museli pracovati, tak jako to u Mikšův dělají. Od časného rána až do pozdní noci bychom museli dít, den ze dne, týden po týdni, rok po roce. Žádného z vás bychom nebyli mohli posílati do vyšších škol. Hleďte, jen Anatolův pobyt v Paříži stál za ty dva roky přes tisíc dolarů, kdežto Louisin pobyt v konventu stál také asi \$800. Kdyby nám to černoši nebyli vydělali,

nemohli bychom tolik na vás vynaložiti a vy byste zůstali nevědomými, jako jsou ti Češi."

"Moje drahá," přerušil konečně mlčení Carson, "ty vedeš stále tutéž řeč, majíc na mysli jen sebe a svoji rodinu. Což se nemůžeš jednou také povznést na vyšší stanovisko lidskosti a práva? Tu není otázkou, co bychom si počali bez otroků, ale je-li to správné a lidské, držeti lidi v otroctví a považovati je za majetek. Staří osadníci se pozvedli a krutým bojem svrhli se sebe jho anglické. Totéž učinili též osadníci texaští, aby se zbavili panství mexického, a to přece nebylo tak zlé, jako to ve kterém se naši černoši nalézají. Hleď, já mohu prodati kterékoli dítě našich otroků, ano mohu prodati ženu od muže, či muže od ženy. Je to lidské, je to spravedlivé?"

"Ty přirovnáváš černochoy k nám," prohodila paní. "Však víš dobře, že je jim to jedno, komu náleží. Jen když se najedí a mají přístřeší nad hlavou. Mnohé ty děti černochoů by raději od rodičů utekly a mnohá černoška by byla ráda, kdyby se muže zbaviti mohla. Však víš, jak často tě volají, abys dělal mezi nimi pořádek. Kdyby nebyli nuceni k práci, nedělali by ničeho."

"Má drahá," odpověděl Carson, "však on by je do práce dohnal hlad. Pracovali by pro nás právě tak jako dnes, kdyby chtěli být živi. Nemá žádný z nich ničeho, a když my mu nedáme, musel by zhynout hladem. I ty chýše, v nichž bydlí, jsou naše a nebudou-li dělat, my je v nich nebudeme trpěti. Kam se obrátí, všude na nich budou lidé žádati práci a budou-li chtít býti živi, musejí pracovati. To se říká o selském lidu v Evropě také, dokud byl v poddanství šlechty, že by nepracoval, kdyby nebyl k tomu doháněn. Lid ten však po uvolnění nejen že pracoval dále, on pracoval úsilněji pro sebe a proto je nyní v Evropě selský stav nejdůležitější částí každého národa."

"Tak proč své černochoy nepropustíš a nepředcházíš dobrým příkladem jiné?" otázala se posměšně panička.

"Poněvadž bych tím nikomu neposloužil," odpověděl Carson. Pokud soustava ta trvá, nemůže jednotlivec ničeho činiti. Však víš dobře, co prospěje černochoy svoboda. Vždyť máme také jednoho takového. Jeho pán než zemřel, dal mu svobodu. Byl to ještě mladík a šel takřka z ruky do ruky. Když se dal někde do práce, neplatili mu a když se hlásil o plat, dali ho zavřít. Pak byl co trestanec pronajat a tu teprve musel pracovati bez platu a při nejbídnější stravě. Proto se usadil u nás, vzal si jednu naši černošku a nehne se, ačví, že je svoboden a že bych ho nezdržoval. Tak by se stalo za krátko všem, kdybych je propustil. Dostali by se do rukou jiných pánů, kteří by s nimi zacházeli hůře než my. Zrušení otroctví musí býti prohlášeno v celé zemi a pak přestane, jinak ale ne."

Při takovém rozhovoru cesta rychle ubíhala, tak že byli doma dříve než se nadáli. Bílý mohl také rozmlouvat s černochem, neb ten uměl ze starého domova v Louisianě francouzsky, ač ta frančina byla valně angličtinou promísena.

Celý jih byl pobouřen a bylo patrné, že nastávají věci vážné. Z Charlestonu se rozšířila po celých Spojených Státech 20. prosince zpráva, že národní shromáždění přijalo usnešení, že stát Jižní Karolína vystoupil z americké unie. Další státy otrokářské svolávaly národní shromáždění, v nichž se mělo rozhodnouti o odtržení a v prvních dnech lednových roku 1861 již docházely zprávy ze států těch, že spojení s unií severoamerickou je přerušeno. Státy Alabama a Florida prohlásily se 10. ledna za odštěpené, Georgie je následovala 19., Louisiana 26. Když guvernér Houston nechtěl svolati legislaturu, přívrženci odštěpení vypsali volby na den 8. ledna, aby

byly zvoleni zástupci do ústavodárné konvence a ta se také 28. ledna sešla. Tu pak již 1. února prohlásilo 166 zástupců, že se i Texas od Spoj. Států odtrhuje. V celém tom shromáždění se nalezlo jen sedm mužů, kteří na otázku odtržení odpověděli ne.

V domě Carsonově šly věci chodem přirozeným, neb o záležitosti politické se nikdo nestaral. Carson od té doby, co byl v Houstonu tak neurvale lůzou napaden, nikam nechodil a kde bylo třeba co vyřídit, spravil to syn. Bílý docházel k Mikšům téměř denně, neb teď mimo učení se angličtině měli ještě za předmět předčítání Národních Novin, ze St. Louisu docházejících. Z těch se dověděli všichni, jak věci stojí a nabyli širšího rozhledu v otázce sporné.

Ve státech severních se lid domníval, že odtržení se států jižních bude provedeno v klidu, ba i mezi jihany byli mnozí toho smýšlení. Avšak politikáři byli odhodláni k válce a připravovali se k ní. Již 9. ledna roku 1861 padly první rány z děl v zálivu charlestonském na loď, která vezla zásoby vojenské posádky ve Fort Sumter. Na lodi vlál prapor Spojených Států, což však nepohnulo konfederáty k mírnění se. Naopak, zcela vyzývavě ranami z děl prohlásili válku severní, neotrokářské části země této. Ještě se 4. února sešel ve Washingtonu tak zvaný sjezd míru, v němž zástupci severních i jižních států rokovali o tom, kterak by se dal mír zachovati, ale v tentýž čas zasedli v Montgomery, Ala. zástupcové již odtržených států ku poradě a utvořili vládu Konfедераční. Dne 8. února přijata byla ústava ve schůzi těchto zástupců jižních a nový tento útvar státní nazván Americké Konfедераční Státy, za jejichž presidenta zvolen byl Jefferson Davis z Mississippi. Ten byl 18. února za velikého jásotu lidu v Montgomery Ala. nastolen, při čemž prohlásil veškeré svazky jižních států se Spojenými Státy za přerušené.

Se strany států severních se neučinila zcela nic naproti Konfederaci, vše čekalo na Lincolna, až zaujme místo prvního úředníka Spoj. Států. To se stalo 4. března, ale ještě tu se očekávalo, že spor bude odklizen bez války. 5. března se dostavili do Washingtonu dva zástupcové Konfедераční vlády, aby s presidentem vyjednávali, ale nebyli předpuštěni. Jak Lincoln, tak jeho ministři prohlásili, že neuznávají žádné Konfederace a tu se teprve počalo i na severu uznávat, že k občanské válce mezi severem a jihem dojítí musí. Jih byl k ní připraven již dávno, ale sever dosud nekonal příprav. Teprve když 12. dubna zahřměly nové rány z děl konfедераčních na Fort Sumter, rozlehlo se hřímání to po celé zemi, na sever, jih, východ i západ a každý cítil, že válka občanská již nastala.

S pevnosti Sumter sňat byl 13. dubna hvězdnatý prapor Spoj. Států a posádka odevzdala pevnost onu vojsku konfедераčnímu. Po všech odštěpených státech jásal lid v domněni, že je to rozhodné vítězství Konfederace a že se státy severní neodváží ani k další válce. Než však uplynuly dva dni, roznášel telegraf po celé zemi výzvu presidenta Lincolna, aby státy postavily do pole 75.000 mužů vojska. Jeff. Davis svolal kongres jižních států na 29. dubna do Montgomery, Abr. Lincoln pak kongres severní na 4. července do Washingtonu, aby se oba tyto sbory zákonodárné poradily o prostředcích k vedení války.

V Texasu, jakmile se stát prohlásil za odtržený od Unie a poctivý Sam Houston byl zbaven úřadu guvernérského, konaly se ihned přípravy válečné. Sbírali se dobrovolníci, ale činil se na mladé lidi takový nátlak, že byli nuceni se buď dáti do služeb vojenských nebo se ukrýti. Ku konci dubna zastavili tři jezdci před obydlím Carsonovým a uvázavše koně na cestě u stromů, vešli až k samému domu, volajíce obvyklým v Texasu: "haló". Louisa vyšla na verandu, otázati se jezdců, co si přejí, načež tito odvětili,

že by rádi promluvíli s panem Carsonem. Dívka vybídla muže, aby se posadili, načež vešla do vnitř oznámit otcí návštěvu. Ten již slyšel dříve volání příchozích a domyslíl se ihned, že si přejí s ním mluvíti, proto byl v malé chvíli u nich. Dva byli známi Carsonovi, byli to šerif okresu Lee a druhý jeho příručí Smith. Při objevení se Carsona všichni povstali a šerif se jal představovati:

“Dobré jitro, pane Carsone! Mám tu čest vám představití pana Terryho, kapitána státních ranžerů”. Obrátiv se pak k domácímu pánu, představil jej příchozímu, podotknuv, že pana Smitha zná a tedy že ho představití netřeba. Když si mužové vzájemně potřásali rukama a na vybídnutí Carsonovo se opět usadili, jal se šerif hovořiti:

“Jste, pane Carsone, asi dobře seznámen s poměry, jaké zavládly v této zemi. Válka mezi severem a jihem již vypukla a na obou stranách se činí rozsáhlé přípravy k ní. Do Washingtonu se sjíždí národní obrana a my musíme nejen býti hotovi k odražení nepřítele, ale i k jeho potření, máme-li nadále žítí v klidu a bezpečí. Sbíráme mladý lid, aby se ozbrojil a připravoval ku zdolání nepřítele. Mladí jonáci občanů texaských se houfně hrnou pod prapory Konfederace, ale jsou mnozí, kteří nečinně přihlížejí ku přípravám k boji, nechávajíce jiné, aby za ně nastavovali své životy. Vy máte v domě dva mladé lidi, kteří by se velmi dobře hodili Terrymu mezi jeho chasu, která se pilně cvičí k boji.”

“To je tedy příčina vaší návštěvy, pánové?” zvolal jaksi podrážděně Carson. “Vrhli jste národ do války a ten vás má nyní penězi i krví svou podporovati? Zpupně, vyzývavě jste dráždili sever, až jste jej dohnali k uchopení se zbraně a nyní se asi lekáte těch následků. Proto chcete kde jaké paže schopné nésti zbraň, se jimi obklopiti, aby vás bránily. Víte dobře, že jsem s odštěpením se od Spoj. Států nesouhlasil a teď vám mám dáti ještě syna, aby za vás život nasadil?”

“Dovolte, pane,” ozval se Terry, “vy přece jste majitelem otroků a tu se jedná o to, abyste nebyl zbaven majetku toho. Není vaší povinností dáti syna svého k armádě, která má i vaše právo majetkové chrániti? Z nás tří,” při čemž ukázal na Lee, Smitha i sebe, “nemá žádný otroky a my máme své životy nasazovati, abychom vám právo na jejich vlastnictví chránili? To považujete za spravedlivé?”

“Pravdu byste měl, pane,” odvětil Carson, “kdyby se jednalo o majetek. V naší pokročilé době však nemůže býti považován člověk za majetek jiného člověka, a je to skvrnou této za svobodnou vychvalované země, že otroctví vůbec ještě trpí. Já vlastním otroky, poněvadž si jinak pomoci nemohu, ale jsem ochoten v každý čas je propustiti, když bude otroctví všeobecně za zrušené prohlášeno. Nasadil jsem život za svobodu tohoto státu, ale nemohu ani synu svému dovoliti, aby za hájení otroctví život svůj v sázku přinesl.”

“Nepřišli jsme,” pravil Lee, “abychom s vámi argumentovali, nýbrž abychom vás upozornili na povinnost ku státu, v němž žijete. Státní zákonodárna přijala usnesení, aby každý mladý muž mezi 20 a 25 roky stáří se postavil do řad vojenských a cvičil se ve zbraní, aby tu byla armáda pohotově, až jí bude třeba. Poněvadž syn váš tomuto usnesení státního sněmu nevyhověl, přišel jsem se svým příručím, abych jej z moci úřední k tomu donutil. Konám tím jen svoji úřední povinnost. A dále bylo prohlášeno státním sněmem, že lidé, kteří by nechtěli poslušnost slíbiti státní a Konfедераční vládě, mají hranice státu opustiti. Na tom základě byste mohl býti vypovězen nebo zatčen a uvězněn. Nechci za to převzít zodpovědnost, poněvadž vás znám co muže rádného, který by se ku zradě na svých spoluobčanech nesnížil, byť i s nimi nesouhlasil. Vy však máte

v domě mladého muže cizince a toho byste mohl pohnouti, aby do armády texaské vstoupil. Jak mi bylo řečeno, byl mladík ten vojínem v kterési evropské armádě a má tedy vojenské zkušenosti, které by tu mohl uplatniti.”

“Nemám práva člověku tomu předpisovati, co činiti má,” pravil Carson. Najal jsem ho co vychovatele pro své děti, aby je důkladně seznámil s řečí francouzskou. Mimo frančiny, zná ještě několik jiných řečí a má vzdělání výborné. Ale že by se vám dal pohnouti ku službě vojenské, o tom pochybuji.”

Na to povstal, otevřel dvěře domu a volal do vnitř, je-li tam mistr Bily, aby vyšel na chvilku ven. Netrvalo to dlouho a Bílý s Anatolem přišli na verandu, kde jim Carson v řeči francouzské vysvětlil, proč pánové ti přišli. Bílý jim podal ruku a v lámané angličtině se omlouval, že by nemohl srovnati se svým přesvědčením, aby bojoval za udržení otroctví. Na to se pánové pozvedli a šerif pravil:

“Pane Carsone, odcházíme od vás s nepořízenou, ale jen z úcty k vám, co starému bojovníku za neodvislost Texasu. Moje úřední povinnost mi káže, abych syna vašeho přivedl co brance pod prapor Konfederace a tohoto cizího pána také. Pakli by se zatčení a službě vojenské vzpírali, mám právo použití všech prostředků donucovacích. Odcházím, abych vám poskytl čas na rozmyšlenou a tomuto cizímu pánovi k útěku. Nebude to snad dlouho trvati a já budu vyslán opět sem, a pak bez dalšího rozmyšlení provedu, co mi zákon ukládá.”

“Nemám vám za zlé, pane Lee,” odvětil Carson, podáváje ruku šerifovi, a když se jezdci se všemi rozloučili, uháněli na svých ořích pryč.

Když odjeli, vyšla na galerii i paní Carsonová a dcera Louisa, a bylo dále rokováno o tom, co by se mělo učiniti.

“Vidíš, moje drahá,” pravil Carson své choti, “nyní nezbývá nic jiného, než aby ti naši hoši uprchli, nebo se přihlásili pod prapor Konfederace. Pan Bílý může odejiti, neb co cizince jej zadržovati nemohou a usnesení legislature mu dává právo k opuštění země. Anatol však, co domácí příslušník bude považován za vojenského sběha a my bychom byli za to stále pronásledováni a týráni. Mohli by nás i vypověděti nebo dokonce uvězniti co zrádce.”

“Já půjdu, otče a matko,” pravil Anatol. “Je to sice proti mému přesvědčení, ale obětuji se k vůli vám. Kdybych uprchl, musel bych jíti na sever a tam vstoupiti ve službu vojenskou. Byl bych sice na straně, s níž souhlasím, ale musel bych bojovati proti svým sousedům a nejbližším krajanům. Půjdu tedy do Richmondu již zítra a přihlásím se ku službě vojenské. Pan Bílý ať odjede na sever, nikdo ho nebude zdržovati, neb čas určený k opuštění státu pro cizince ještě nevypršel.”

“Můj dobrý hochu,” zvolala s pláčem paní Carsonová, “chceš se obětovat za nás! Vidím, že není vyhnutí. Raději bych obětovala všechny otroky, jen kdybych tě mohla zachrániti před tou nešťastnou službou vojenskou. Což se lidé nemohou dohodnouti ve sporných záležitostech jinak než násilím? My se s tatínkem také v náhledech rozcházel, co se týče otroctví, ale mimo trochu rozhorlených hádek jsme se vždy dohodli bez jakéhokoliv násilí, ba i bez hněvu.”

Nejhůře postihla událost ta Louisu. Byla v letech, kdy se dostavuje láska a Bílý byl prvním mužem, s nímž se sblížila. Na slavnostech, kde se scházeli se sousedy, se setkala jen zřídka a na krátko s mladíky z okolí. V městech Galvestonu, Houstonu a Richmondu, kam dojížděli, neměla také příležitost učiniti si známost s některým mladíkem. Bílý přišel do domu jako pařížský švihák, způsobů ušlechtilých, a jevil veliké vědomosti. Seznamoval Louisu a Anatola se vším, co se mu zdálo býti pro ně užitečným.

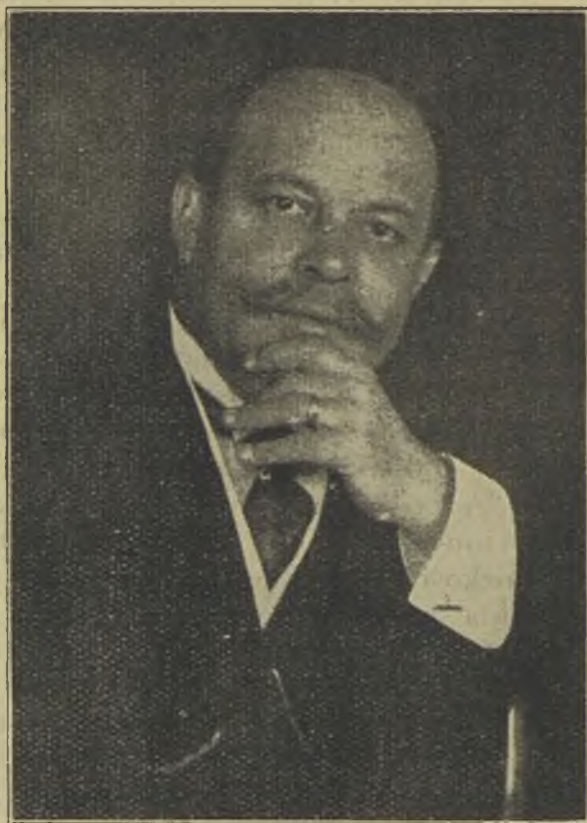
Anatol sice v Paříži na studiích mnoho pochytil, ale jsa ještě mlád, nevštípil si vědomosti ty tak hluboko v srdce. Nyní však z úst Bílého se mu zdály být zcela nové a on s velkou dychtivostí naslouchal jeho výkladům. Pro Louisu pak byly rozhovory jeho pravou duševní pochoutkou. A nyní náhle měla býti zbavena toho požitku. Ten pramen vědomostí, který se z duše Antonínovy prýštil do duše její, měl býti náhle zastaven. Měla býti zbavena snad na vždy nejen toho poučení, ale i toho tepla, které téměř z celé bytosti jeho sálalo. Měl odejít snad na vždy a ona tu zůstane opuštěna, jako květina zbavená svitu slunečního.

Bylo rozhodnuto, neb jiného východiska nebylo. Bílý se odebral k Mikšům, aby i tam se rozloučil. Sotva tam přišel, vypravoval mu Jan, že byl ve městě, tam že si ho vzal poštmistr stranou a vyptával se ho, co je to za noviny, jež ze St. Louisu jim docházejí. Obdržel prý zprávu, že jsou rázu severního, jihu nepřátelského. Poštmistr prý obdržel seznam od konfедераčního zvěda, které časopisy píší nepřátelsky vůči Konfederaci a které přátelsky, aby věděl dle čeho se řídit. Proto příště zničí Národní Noviny, jak přijdou a Mikšům je nedodá, poněvadž jsou zdejší vládě nepřátelské.

Teď ještě Bílý přinesl rodině Mikšově smutnou zvěst, že musí odcestovati, aby zde nebyl za zrádce považován a stíhán. Ubozí ti lidé se opět cítili osamělými, ode všeho světa opuštěnými, když měli ztratiti náhle český časopis, který je s ostatním světem jaksi spojoval, a také toho, kdo jim k tomu spojení dopomohl. Všichni seděli pohromadě, prolévající hojné slzy, avšak Bílý je ujišťoval, že na ně častěji dopisem vzpomene. Chlapci však jeho přičiněním se naučili z novin anglických tolik čísti a rozuměti, že přece nezůstali tak osamělými jako dříve. Mohli se z anglických časopisů dočísti o průběhu všech událostí, aby dle toho další své jednání zařídit mohli.

Bílý se rozloučil u večer s rodinou Mikšovou, kráčeje naposledy cestou k domu Carsonových, který se mu stal za tak krátkou dobu jeho pobytu tak milým. I jemu nezůstala Louisa lhostejnou, neb si navykl hleděti do těch jiskrných oček své žáčky se zvláštním pocitem sladké touhy. I jej v přítomnosti tohoto rozvíjejícího se poupěte rozechřívalo milé teplo, které uvádělo krev jeho v bouřnější kolotání. Takto zadumán přiblížil se až ku brance, která s cesty vedla do sadu u obydlí Carsonových, když tu spatřil ve stínu stromu postavu ženskou. Uzavřev branku, postoupil do stromořadí a přiblíživ se k postavě, shledal, že je to Louisa.

"Co tu děláte, má drahá?" otázal se vlídně, chopiv se ručky děvčete. Usedavý pláč byl mu odpovědí dostatečnější než ta nejvýmluvnější slova. "Přišla jste mi naproti?" tázal se dále, přivinuv ruku dívky ku svým rtům. Jen tichý vzlykot byl mu další odpovědí. "Což naplat, Louiso," hovořil

Dr. Rudolf Jar. Kronbauer.

dále, "musíme se rozejít, ale obraz váš si ponesu sebou v srdci. Přijde zase doba lepší, bouře se přežene a já opět vyhledám svoji milou žačku, abych se jí otázel, zda na mne nezapomněla."

Dívka sebou trhla, potřásla hlavou a odpověděla hlasem se chvějícím: "Zapomenouti — ne, nikdy!"

"Milá slečno, čas zahladí stopy žalu jako stopy radosti," odpověděl Bílý. "Člověk je tvor měnivý a rychle zapomíná. I mně jest rozloučení s vámi bolestné, ale ujišťuji vás, že jakmile tomu poměry dovolí, vyhledám vás opět, abych se vás zeptal, zda upomínka vaše na mne ze srdéčka vašeho ještě nevymizela. Ostatně si dovolím dát vám o sobě zprávu písemně při každé vhodné příležitosti." Při slovech těch držel ruku dívky ve svých rukou, tiskna ji na své rty. Konečně ji objal pravicí a přitiskl ji k sobě těsněji. Pohlédla mu do očí tím zrakem slzami zakaleným, tázajíc se tiše:

"A co mi zde necháte na památku?" Bílý se již nemohl zdržeti a přivinuv dívku ještě více k sobě přitiskl rty své na růžové rtíky Louisiny a s rozkoší ssál její dech v dlouhém polibku. Dívka se nebránila, jen se více přitulila k Antonínovi, který šeptal: "Přijměte toto na památku a až nadejdou dnové jasnější, přijdu si tuto pomíjející upomínku vyměnit za něco trvalejšího. Abyste měla ještě nějakou podstatnější upomínku na mne, zanechám vám tu onu francouzskou knihu básní, již jste tak často se zálibou pročítala."

Na to mladí lidé kráčeli sadem, držíce se za ruce a rozmlouvající o zítřejším rozloučení. Všichni byli ještě vzhůru, neb Anatol skládal nutné věci, které si sebou chtěl vzít. Nyní i Bílý se jal skládati své věci, ale mnohé zanechal zde v obavě, že by mu na cestě byly jen na překážku. Při tom se domluvili, že pojedou všichni muži do Richmondu, odtud pak se vydají do Houstonu, pakli vojenský úřad Anatolovi ještě nějaký den dovolí. Bylo třeba vzít si v Richmondu listinu, v níž by bylo Antonínovi dosvědčeno, že je cizincem, aby pak již nikde na cestě zdržován nebyl. —

Druhého dne záhy ráno odvážel černocho Petr pány do města, maje v zadu na kočáru přivázaný kufr a na kozlíku druhý. — V Richmondu se přihlásil Anatol ku službě vojenské, ale poněvadž nechal na sebe tak dlouho čekat, nedostal již žádné dovolené a musel zůstat hned v ležení, aby nastoupil službu. Starý Carson došel s Bílým do okresní radnice, kdež oznámil, že jej přivezl z Francie v minulém srpnu a nyní že chce odcestovati na sever, aby se mohl opět vrátiti do své vlasti. Bylo mu vyhotoveno úřední dosvědčení v tom smyslu, načež se oba vypravili do Houstonu. Odtud bylo železniční spojení na sever i východ, kdežto v další části Texasu nebylo ještě železnic. Do večera dorazil kočár do Houstonu, v noci na to odjížděl Antonín Bílý po dráze do St. Louisu.

Lítice války se rozpoutala v plné míře. Od Baltimore podél pobřeží až k Brownsvillu na samých hranicích mexických a na západ až po Nové Mexiko všude bylo válčeno s výsledky různými. Kdežto z počátku jedna strana druhou podceňovala, shledáno záhy, že je třeba vynaložiti síly veškeré, má-li býti odpůrce zdolán. Z Texasu vysláno na různá bojiště asi 75.000 branného lidu, další tisícové stáli doma ve zbrani, aby udržen byl pořádek a nepřítel aby nemohl stát opanovati. Celé pobřeží se nalézalo v rukou vlády severní, v zálivu galvestonském kotvily lodi válečné, okolí Brownsville bylo obsazeno vojskem severním, na severu i západu nepřítel a tak stát byl odkázán sám na sebe. Obchod byl přerušen, nebylo možno ani koupiti vše to, na co byl lid zvyklý. Kávy, cukru, řa i mouky a jiných potravin se nedostávalo a vše muselo býti nahrazeno domácími výrobky.

U Carsonův bylo smutno. Syn po krátkém výcviku byl poslán se

sborem texaských ranžerů na bojiště. Psal několikrát, nyní však již po tři měsíce od něho zprávu nedostali. Již dva roky uplynuly od té doby, co Anatol s Bílým opustil dům, od Antonína došel dopis ze St. Louisu, v němž oznamoval, že se šťastně sem dostal, ale dle všeho že bude nucen vstoupiti k vojsku, poněvadž nějakého zaměstnání nemůže nalézt. Zbyla jim po něm však památka, totiž zařízení k výrobě oleje ze semene bavlníkového. Nyní se jim to hodilo, neb nejen že mohli oleje upotřebiti ku přípravě různých jídel, ale i mlýn jím zařízený k omílání semene se osvědčil výborně ku mletí kukuřice k domácí potřebě. I výtlačky semene po odstranění oleje se osvědčily co vhodná potrava, smíchány jsouce s moukou kukuřičnou. Též docílil Bílý svým mlýnkem vyloupání ovsa, tak že zbaven slupek poskytoval potravu výbornou i lidem. To vše zbylo co památka na mladého toho muže, ale pro Louisu bylo to vše jen bolnou upomínkou. Ztratila sice bratra, ale o tom věděla, a každé chvíle mohl od něho přijíti dopis, ale o Antonínovi nevěděla a považovala jej za ztracena. Bojuje-li v řadách vojsk severních, pak jsou s Anatolem nepřátelé a mohou se setkati spolu na bojišti. Či snad opustil zem tuto a vrátil se zpět do Evropy? Proč jen nepíše, proč nedá o sobě zprávy?

Ze zadumání svého byla vyrušena pokřikem z venku. Vyhlednouc oknem na dvůr, spatřila sem vjížděti tlupu jezdců, s nimiž přicházel otec, nájemník Mikeš a jeho syn Jan. Za nimi pak se kupili černoši povykující a divoce rozkládající rukama, jak to jejich obyčejem. Jezdci seskákali s koní a tu bylo slyšeti pana Carsona k nim mluvit:

“Pánové, vejděte do mého domu, kdež si můžeme o záležitostech svých trochu promluvit. Odpočinek vám na škodu nebude a něco k vašemu posílení se také najde.” Na to celá společnost vešla do domu, kde se jim jal pan Carson vykládati:

“Bojoval jsem u San Jacinta a propůjčil zemi této své mladé síly, aby se stala svobodnou. Co vy však, pánové, provádíte, nevypadá příliš ku cti té svobody. Násilím odvádíte lidi k armádě, odíráte je, ba i vraždíte.”

“Pane, jak se opovažujete takto s námi mluvit?” zvolal jeden z mužů, vyskočiv se židle a sáhnuv si za pás po revolveru.

“Právem obhájce svobody země této!” zvolal Carson povýšeným, ale vážným hlasem. “Nechtějte, pane, takovýmto způsobem pouštěti hrůzu na starého vojína, který svoji povinnost k vlasti již dávno vykonal. Máte-li zbraň svou na ubíjení starých a bezbranných lidí, nuže, použijte jí. Jste-li ale muž a cítíte-li se slovy mými uražen, dovedu vám ještě co stařec stejnou zbraní čeliti. Vyslechněte, pánové, také jednou člověka, který s vaším divokým řaděním nesouhlasí. Bojoval jsem pod Sam. Houstonem a také se s ním dosud shoduji v náhledech ohledně této vaší rebelie. Musím se ovšem podrobiti násilí a konati ledacos, co se s mým smýšlením nesrovnává, ale dovolte mi aspoň dáti nespokojenost svou na jevo. Syn můj bojuje za věc, s níž ani on, ani já nesouhlasíme a doufám, že se osvědčí statečným.” Onen horkokrevný jezdec se opět usadil za hanben, načež Carson pokračoval:

“Jak dalece jsem se ve zprávách novinářských dočetl, prohlásila vláda Konfедераční, že každý muž od 18 do 35 roků se má postavit do zbraně. Lidé tito, jež jste přepadli a chcete odvléci k armádě, nespádají nikterak do toho rozkazu. Starý otec jest již tuším 40 roků stár, kdežto jeho synovi minulo nedávno 16 roků. Proto, chcete-li prováděti vládní rozkazy, tedy oba tyto lidi nechte jíti do jejich domova. Kdybyste je chtěli i přes to odvléci, pak byste nebyli zastanci zákona a pořádku, nýbrž zbujníky.”

Tu opět byl Carson přerušen v řeči nejstarším mužem z celé tlupy, který zdál se býti vůdcem a který pravil umírněně a vážně:

“Mírněte se, pane, a zbytečně nedrážděte mé lidi. Naším úkolem jest, zbaviti zem zrádců, tak aby bojující armáda neměla nepřitele za zády. Bylo úřadům oznámeno, že všichni ti cizinci zde souhlasí se severem a jsou tedy našimi nepřáteli. Proto jsme vyjeli do kraje tohoto, abychom cizáky ty zastrašili, tak aby jim přešla chuť proti nám něco začínati. Kapitán Magruder tam na západě v okolí San Antonia vyčistil kraj od těch zrádců německých, jichž několik utopil jako slepá kořata. Zde a v okresech Austin, Washington, Colorado a Fayette jsou také mnozí a my byli vysláni k jich zastrašení. Buď musejí na vojnu, nebo je rozeženeme a ožebračíme, aby proti nám nemohli pikle kouti.”

“Dobře, pane,” přisvědčil Carson, “snad tedy konáte přece svoji povinnost. Ale pomněte, že na severu jsou tisícové vašich přívrženců a vystoupí-li vláda severní proti nim se stejnou přísností, pak by za každého vámi zahubeného zrádce muselo tam ve státech severních odpykati nejméně zrádců deset. Víte, že v Baltimore se vrhli na vojsko, povolane ku ochraně Washingtonu a když pak bylo město to obsazeno vojskem spolkovým, ani jednomu z těch zrádců se nic nestalo. Tam by byli mohli ti severní Magrudrové zaházeti celý přístav, kdyby byli měli utopiti každého z těch zrádců, kteří paží svých pozvedli naproti obhájcem své vlády. Z těchto lidí, aniž z těch Němců tam kol San Antonia žádný nepozvedl ruku proti vládě zdejší a vy se již domníváte býti oprávněnými je vraždit. Kde tu zůstává svoboda a právo sebeurčení, za něž vy, jak se chvástáte, prý bojujete a jež chráníte?”

Nastalo všeobecné mlčení. Mužové se zdáli zahanbeni a před pronikavým pohledem Carsonovým sklopili zrak. Konečně však se ozval opět týž muž, který z počátku na Carsona vyskočil:

“Hrome, starý muži, vy umíte člověku promluvit do svědomí! Škoda že nejste kazatelem! Ale ať mne čert vezme, vyčistil jste mi žaludek a druhým kamarádům také a proto by neškodilo, kdybyste nám jej také trochu posilnil.”

“Jest o to také již postaráno. Jen strpení, hoši, hned tu bude posila,” prohodil vesele Carson, načež vešel do kuchyně a po chvíli přinesl 6 láhví. Za ním pak Louisa přinášela podnos naplněný sklenkami. Domácí pán otevřel láhev, nalil do sklenek a sám se jedné chopiv, zvolal:

“Na brzké ukončení toho boje bratrovražedného!” “Nechť se stane!” volali muži, načež vlili všichni obsah sklenek do žíznivých útrob. Černoška přinesla džber vody, pan Carson naléval sklenky, jakmile byly vyprázdněny, načež započal živý hovor jako mezi nejlepšími přáteli. Z kuchyně sem bylo cítiti vůni jídla, což hladové ještě více dráždilo. Ještě nebyly láhve vyprázdněny, když celá společnost byla zavolána do jídelny, kde již stůl pokryt byl jídly všeho druhu. Všem chutnalo a pochvalovali si, že takových dobrých krmí dosud nejedli.

“Vidíte, pánové,” počal vykládati hospodář, “tato jídla pocházejí od těch zrádců, jak vy je totiž sami nazýváte, — od těch cizáků. — I toto víno, které vám zajisté všem velmi chutná, vyrobil Čech. — Je to z divokého vína, jaké tu po lesích roste v míře hojné a z toho je ten chutný nápoj připraven tak, že chutná i tomu největšímu labužníku. Naučil nás to vyráběti člověk cizinec, jehož válka také vyhnala z tohoto klidného domu. On nás naučil ještě jinému. Hledte toto maso smažené, tyto kobližky a ty nudle zde, vše je smaženo na oleji, dobytém z bavlnového semene a olej ten nás naučil také vyráběti onen Čech. Úpravu jídel těchto pak se naučila moje manželka od ženy toho muže, jež chcete odvléci na vojnu. Lidé ti jsou zemi této pravým dobrodiním. Všimli jste si domku a okolí, z něhož jste onoho muže a chlapce vyvlékli? Je to můj domek

rentýřský, ale v jakém pořádku jej ti lidé udržují a jak jej ozdobují! Když jsem nechal natírat svůj dům, žádal mne, abych i jemu dal barvu, že si domek ten natře. Učinil jsem tak a s jakou radostí se chopili práce, tak že ve dvou dnech byl domek nabarven. Zdarma natřeli domek, který náleží mně a kde je jaké opravy třeba, vše sami vykonají, jako by to bylo jejich. A což ta zahrada kolem domku, to vše ti lidé sami zařídili. Ale není dosti na tom, oni mé pole tak upravili, že vypadá jako zelinářská zahrada. Kde jaký dolík byl, zavezli jej, kde jaký pařez, vykopali, tak že získali o třetinu půdy více, než jsem já na témž místě obdělával a odvádějí mi poctivě díl ze všeho, co vypěstují. Věřte, pánové, že ti lidé dovedou zbohatnouti z toho, co my zahodíme. A za to bychom je měli pronásledovati? Ne, pánové, vážit si jich máme a na místě vyhánění máme je lákati.” —

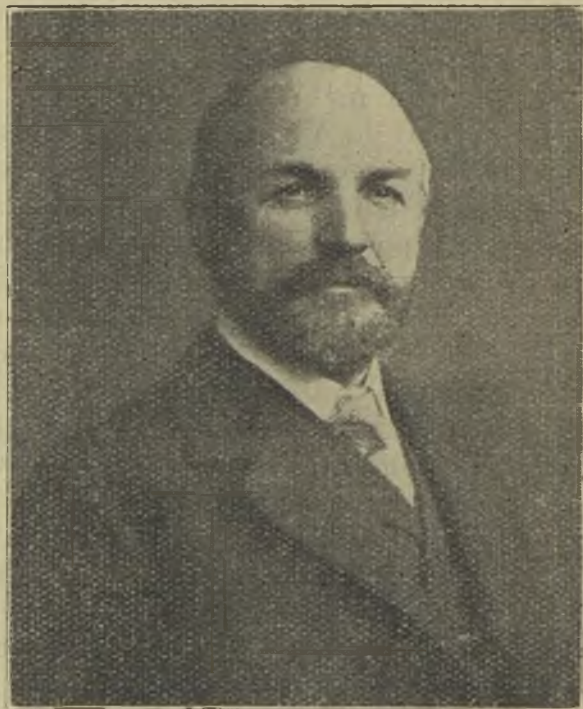
Po jídle přinesla ještě černoška 6 láhví vína; což se jezdcům velice zamlouvalo, tak že na odjezd ani nepomýšleli. Také paní Carsonová vešla do jídelny, aby si s příchozími porozprávěla, neboť již po dlouhou dobu mimo se svými černochoy a časem s někým od Mikšů se s nikým nestýkala. Dobré najedení a osvěžení líhovinou učinilo z nich přátele přes to, že mužové ti přišli s nepřátelskými úmysly do domu. Nyní již nestáli na tom odvésti Mikše a jeho syna, nýbrž nechali je odejít domů a po nějaké hodině tu strávené, vsednuvše na koně, hnali se ku městu.

Událostí touto byla trochu přerušena jednotvárnost v životě rodiny Carsonovy i Mikšovy. Práce v polích byla vykonána obvyklým způsobem.

Blížil se měsíc červenec ku konci, když tu pozdě u večer zastavili před domem Carsonovým dva jezdci. Jeden z nich slezl s koně a otevřev bránu do dvora, zavedl sem oba koně, načež bránu opět zavřel. Starý černocho Petr se přiblížil k jezdcům a když druhý s koně seskočil, přistoupil k němu blíže a pojednou radostným hlasem zvolal:

“Mladý pán, náš milý Anatol! O bože, jakou radost bude mít starý pán a paní i slečinka. Maude! Suzy! Poběhněte sem pomoci mladému pánovi. Zavolejte starého pána, paní i slečinku! O bože, bože, kdo by se toho nadál, že náš mladý pán tak z nenadání přijde.”

Pokřik starého černocho, jakož i veselý štěkot domácího psa vyvolaly obyvatele domu a v malé chvíli již držela rozradostněná matka syna v náručí, nemohouc se od něho odtrhnouti, jako by se obávala, aby jí nebyl opět vyrván. Louisa se spokojila tím, že se chopila paže bratrovy a přitisknuvši se k němu, prolévala hojné slze. Plakala radostí, že se ztracený bratr objevil, ale do radosti té se mísila bolná vzpomínka na toho, jenž zároveň s Anatolem dům opustil. Starý otec jen se spokojeně usmíval, čekaje, až i na něho dojde řada, aby ztraceného syna uvítati mohl. Sám Anatol, podávaje přes rameno matčino ruku otcí, pravil:

Prof. Dr. Josef Zubatý.

“Zde mne máte, tatíčku, ale ve stavu daleko horším, než jak jsem dům váš opustil. Přijel se mnou černochoch, prosím vás, postarejte se o něho a o koně. Černochoch se o mne na cestě dobře staral; kdyby jeho nebylo, kdo ví, kdybych se byl domu dostal a zda bych byl nezahynul někde na cestě. Pojdme však domů, abych si konečně odpočinul po tolika strastech pod tím milým krovem otcovským.”

Starý Carson dal černochochům rozkazy, co činiti mají a ubíral se za ostatními do domu. Tu bylo postaráno o tělesné pohodlí Anatolovo, který jal se rodičům a sestře vypravovati o osudech, jaké ho stihly:

“Poslední můj dopis vás došel z Vicksburgu a další dopisy jsem zasílati nemohl, poněvadž město bylo se všech stran sevřeno. Severní jenerálové Grant a Sherman na suché zemi, válečné loďstvo pak na řece oblehli město se všech stran tak dokonale, že jsme nemohli s ostatním světem vejíti nijak ve spojení. Krutě tu bylo bojováno a tisíce lidí utraceno, až konečně hlad donutil jenerála Pembertona ku kapitulaci. Od 19. května až do 4. července jsme byli odříznuti od ostatního světa a mimo obyvatelstva Vicksburgu tu bylo na 50.000 vojska Konfедераčního. Aby nám zásoby déle vydržely, byli jsme oddělováni potravou, tak že na muže nepřišlo ani celá libra potravin denně. I střelivo došlo a tu nezbyvalo nic jiného než vzdáti se.”

“Víte dobře, že jsem necítil s Konfederáty a že sympatie mé byly na straně, proti níž jsem bojoval. Byl jsem povýšen za poručíka, hned jak jsme přišli do Vicksburgu, ale vykonával jsem své služební povinnosti jen pokud jsem byl nucen, aby mne nepovažovali moji soudruzi za zbabělce, nebo dokonce za zrádce. Nevím, byla-li to náhoda, či můj nadřízený pozoroval moji nechuť k bojování, byl jsem skoro stále zaměstnáván komisemi. Tu jsem byl povolán do úřadovny ku psaní neb účtování, tam zase jsem byl poslán s mužstvem pro potraviny, nebo ku sbírání a ošetřování nemocných neb raněných. Na hradbách jsem stál za celou dobu obležení asi desetkrát, vždy v zákopech, ale ani jednou jsem nepřišel do bitevní vřavy. Všeho mne ale zbavila pojednou nemoc. Těžce jsem se roznemohl zimnicí, tak že jsem byl dán do nemocnice a tam jsem padl do bezvědomí, tak že jsem nevěděl, co se kolem mne děje.

Při procitnutí z toho dlouhého spánku jsem šel, že se nalézám v jakémsi privátním bytu. Ležel jsem v malém pokojíku, jehož jediné okno bylo zastřeno pěknou záclonou. Po nějaké chvíli vejde ke mně ošetřovatelka, která jevila velkou radost z toho, že jsem nabyl vědomí. “To bude mítí radost mistr Bill,” pravila dívka. “Vždyť tu u vás byl každého dne a zaopatřil vám lékaře i mne ku posluze. Myslím, že tu budou oba co nevidět, přicházejí často spolu.” Slabým hlasem tázal jsem se dívky, o kom to mluví a kdo je ten mistr Bill. Odpověděla mi, že kapitán v armádě severní. To mne teprve překvapilo, ale jsa velice sláb, netázal jsem se dále a v polospání trpělivě čekal.

Asi po hodině ozve se slabý zvuk kroků za dveřmi mého pokoje, tyto se tiše otevrou a ošetřovatelka vstoupí následována dvěma důstojníky. První, starší to muž, byl lékař plukovní. Přistoupil ke mně a pozoroval můj puls, načež obrátiv se k druhému, pravil šeptem: “Krisi šťastně přestál, teď bude záležitosti jen na tom, aby sílil. Nemyslím, že by mu pohnutí neb rozčilení uškodilo.” Lékař po malé chvíli odešel, když ještě nařídil opatrovatelce, co má činiti a s druhým důstojníkem se rozloučil. Ošetřovatelka přistoupila k oknu, vyhrnula rolletu a záclony roztáhla, tak že do pokojíka padlo více světla. Neviděl jsem důstojníku do tváře, poněvadž byl ode mne odvrácen, ale náhle se ke mně otočí a já spatřím známou tvář Antonína Bílého.”

“Co pravíš!” vykřikla Louisa, staří pak nedůvěřivě se tázali: “Je to

možná? A jak přišel za tak krátký čas k takovému důstojenství?" Na důkaz pravdy vytáhl nyní Anatol psaní z kapsy a podává je Louise, pravil:

"Zde vezmi, to posílá tobě, kdežto vám posílá syna, jehož pro vás zachránil. Ano, on mne zachránil a jemu pouze máme co děkovati, že jsem zde. Nalezl mne náhodou v nemocnici a poznav mne, nechal mne přenést do zvláštního pokoje, jež v hotelu pro mne najal. Zjednal mi ošetřovatelku a jeho dobrý přítel lékař na jeho žádost mne ošetřoval. Kdybych byl zůstal v nemocnici, kdo ví, jak by to se mnou bylo dopadlo. Obléhající armáda měla veliký počet raněných i nemocných, kteří museli býti ubytováni v městě. Nás co přemožené by neměl kdo ošetřovati, tak že bychom byli zanedbáni, což také mnohému z jižní armády přivodilo smrt.

Nebylo však dosti na tom, že se Bílý o mne postaral, ale on mi vymohl i propuštění. Jinak bych byl musel s ostatními zajatci na sever a tam trávit čas kdesi v ležení či na pevnosti až do konce války, nebo až bych byl vyměněn. Bílý však mi zaopatřil od mého plukovníka, který je také v zajetí, propouštěcí listinu, v níž mne prohlašuje za neschopna další služby vojenské pro nemoc. Dále mi vymohl i od velitelství severní armády průvodní list, abych nebyl zdržován na cestě od vojska severního. Zaopatřil mi i koně i průvodčího, onoho černocho, jenž náleží též jednomu z texaských důstojníků, který jej rád propustil, aby donesl zprávu jeho rodině.

Nyní však vám musím ještě povědět, kterak se Bílému vedlo. Jak víte, psal nám ze St. Louisu, že se bude muset dáti k vojsku, a také to v brzku provedl. Sotva že v odvodní kanceláři pověděl, že byl důstojníkem u rakouského dělostřelectva, byl ihned poslán ku sboru generála Rosenkranze. Tam brzy osvědčil svoji zdatnost vojenskou a rychle postupoval, až byl před Vicksburgem povýšen na kapitána. Osvědčil se znamenitě v službě dělostřelecké i zákopnické, tak že rychle postupoval bez dokonalé znalosti angličiny. Mluví a píše již anglicky dokonale, ovšem s přízvukem cizím. Je z něho roztomilý důstojník."

Vypravování Anatolovo však již poslouchali jen rodičové, neb Louisa se s psaníčkem od Bílého uchýlila do svého pokoje, kde se o samotě věnovala tiché radosti, již jí působilo čtení dopisu od toho, který jí byl nanejvýše drahým. Když Anatol u vypravování ustal, ohlédl se po Louise a vida, že se vzdálila, pravil rozmarně: "Láska miluje ústraní."

Anatol byl dlouho sláb, ale mladá krev přece přemohla chorobu. Jeho návrat domu nezůstal však dlouho v tajnosti a do domu Carsonových se dostavil opět šerif Lee s vyřízením, že se má Anatol dostaviti k službě vojenské. Ten ukázal svůj propouštěcí list podepsaný plukovníkem i plukovním lékařem, avšak vojenský velitel toho okresu se s ním nechtěl spokojiti. Poslal vojenského soudního sluhu pro Anatola. Tento se dostavil, ale s ním i otec. Když byli před kapitána, který tu zastával vojenského soudce v okresu, předvedeni, pravil mu starý Carson:

"Kapitáne, platí tu ještě nějaký zákon, ať státní nebo přírodní? Nevyhověl syn můj povinnosti k vlasti, když pro ní přes dva roky nastavoval život? A když byl řádným způsobem od autorit státních ze služby propuštěn, může tentýž stát čestné slovo zrušiti a nutiti jej k další službě? Syn můj byl však na přímluvu přítele propuštěn ze zajetí, neb jinak by s těmi ostatními trávil dosud bídný život v ležení zajatců na dalekém severu. Jak snad vám, kapitáne, bude povědomo, tací zajatci musí složiti čestný slib, že se neuchopí více zbraně proti nepříteli, který je ze zajetí propustil. Chcete syna mého nutiti, aby čestný tento slib zrušil, aby se stal krivopřísežníkem?"

"Milý pane," odvětil kapitán, "nespočívá to v rukou mých, neb jsem také jen článkem onoho řetězu, který nás spíná ve státní útvar. Jsou mi

donášeny žaloby, že syn váš povinen jest ku službě vojenské a já jsem nucen jednati dle znění zákona, že každý muž mezi 18. a 35. rokem jest povinen sloužiti ve vojště. Pokud nebyl váš syn zdrav, nemohl býti nucen, ale nyní se tomu vyhnouti nemůže.”

“Pane kapitáne,” zvolal Anatol, “musím vám oznámiti, že své čestné slovo nezruším a že nikdy v této válce nepozvednu zbraň proti severu. Jsem důstojník armády Konfедераční a nebudu jednati nedůstojně, abych poskvrnil čest této republiky. Čiňte se mnou, co vám libo, ale ku zrušení čestného slibu mne nedonutíte.”

Kapitán po krátké pomlčce odvětil: “Pánové, vše se dá vyřídit ku spokojenosti oboustranné. V Houstonu jsou dílny a zásobárny pro armádu, tam je třeba dozorců a úředníků, tam můžete síly své uplatniti, aniž byste své čestné slovo porušil. Zapiši vás, že jste opět vstoupil do služby vojenské a přidělím vás odboru zásobovacímu. Dám vám průkaz, s nímž se do tří dnů dostavíte do Houstonu, abyste nastoupil službu, již vám tamní velitel vykáže.”

S tím byli oba Carsonové spokojeni. Odebrali se domů a třetího dne se dostavil Anatol do Houstonu i s koněm, na němž z Vicksburgu přijel. Byl ustanoven do skladišť, kdež vedl dozor a přijímal i vydával potřeby pro vojsko.

Lítice války řádila dále, ale na konci roku 1863 již bylo patrné, že se jih dlouho neudrží. Celé pobřeží texaské bylo obsazeno válečnými loďmi severu a v nejjižnější části Texasu u Brownsvillu byl vyloděn také vojenský sbor unionistů. Byla to jediná cesta, která spojovala Texas s Mexikem a ta byla zatarasena. Vítězné voje severní vnikaly do samého zřídla revoluce, do východních států Konfедераčních a tu vláda jihu se chápala všech prostředků, aby ztracených posic opět dobyla. Hlavně se jí ovšem jednalo o bojovníky a tu prohlásila, aby každý muž, který jen zbraň unese, postavil se pod prapor Konfederace a kdo toho neučiní, bude považován za zrádce.

U Carsonův šlo vše v obvyklém pořádku. Anatol přijížděl občas domů z Houstonu, časem se někdo za ním do města podíval. Jinak klid domácí rušen nebyl. O vánocích roku 1863. navštívil též své rodiště, aby pod střechou otcovskou strávil aspoň několik blažených chvil v době té, v níž křesťanské lidstvo oslavuje příchod spasitele. Celá rodina byla pohromadě, oběd byl skončen a vypravovalo se o válce. Pojednou zalehl do světnice zoufalý výkřik doprovázený bolestným nářkem. Všichni se hrnuli k oknům do dvora vedoucím a tu spatřili Verunku Mikšovu, jež běžela s usedavým pláčem přes dvůr volajíc úpěnlivě o pomoc. Na otázku, co se stalo, odpovídala málo srozumitelně, z odpovědi té však se dalo souditi, že se u nich v domě cosi neobyčejného děje a dívka přiběhla žádati o pomoc. V malé chvíli byla obklopena s jedné strany zástupem zvědavých černochoů, s druhé pak rodinou Carsonovou, která se jala ustrašenou dívku těšiti a od ní vyzvídati, co se vlastně stalo u nich v domě. Netrvalo to však dlouho, když Verunka poněkud upokojena počala vypravovati, že dům jejich byl obklíčen jezdci, kteří s revolvery v ruce tatínka i Jana napadli, oba svázali a teď že dům plní. Bratru Josefovi nařídili, aby zapráhl do vozu a jel s nimi. —

Carson i syn vzali klobouky, chystajíce se jíti k Mikšům, co zatím paní Carsonová s Louisou Verunku těšily, do stavení ji zvouce. Nežli však oba Carsonové přešli dvůr, objevili se na cestě 4 jezdci, kteří otevřeli bránu a vjeli do dvora. Mezi nimi byl šerif Lee a ostatní jezdci, jichž stejnokroj armády Konfедераční dával na jevo, že náležejí k těm, kteří armádu nejen mužstvem, ale i potřebami zásobují.

“Dobrý den!” volal šerif na oba Carsony. “Odpusťte, pánové, že vás vyrušujeme z klidu svátečního, ale nutnost poměrů to vyžaduje. Zde kapitán Burns mne vyzval jménem vlády Konfедераční, abych s ním podnikl obhlídku a tu ovšem musejí všechny ohledy ustoupiti.” Obrátiv se pak ku jmenovanému kapitánu, představoval oba Carsony.

“Na představování a omluvy není doba příhodná,” odpověděl úsečně kapitán Burns. “Zde je třeba činů a tam, kde se jeví nečinnost, je třeba ji vzpružiti. Sháním mužstvo pro armádu Konfедераční a také zásoby pro ni. Zde jsme se zmocnili vašeho nájemníka i syna jeho a přicházíme i k vám za tím účelem.”

“Jak vidíte, kapitáne,” odpověděl starý Carson, “zde nemáte koho zabavovati, neb můj jediný syn jest důstojníkem v armádě Konfедераční.”

“Musím vás však upozorniti,” vpadl mu do řeči Burns, “že vláda Konfедераční vydala rozkaz, aby každý muž bílé pleti se chopil zbraně proti severním vetřelcům. Mám za to, že jest i vaší povinností rozkazů tomu vyhověti. V případě, že byste se zdráhal, byl bych nucen naložiti s vámi tak jako s těmi druhými, kteří rozkazů vlády nedbají, ba dokonce proti ní i pikle kují.”

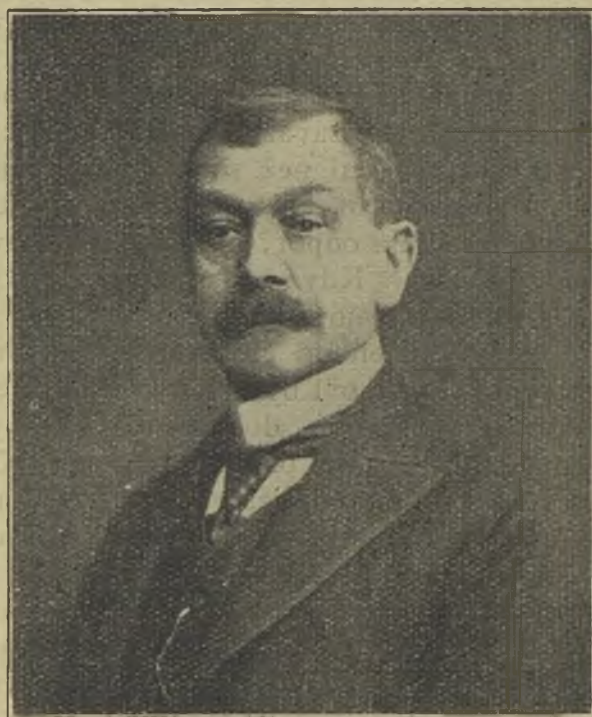
“Pane,” vzkřikl Anatol, “přestupujete svoji důstojnickou pravomoc! Chcete-li otce mého urážeti, máte napřed se mnou co činiti. Nemáte-li tu kosinku po boku jen k ubíjení bezbranných, tedy ji vytaste a dokažte, že nejste zbabělec.”

“Jste-li nepřítelem Konfederace,” prohodil vážně Burns, “pak jsem hotov meč s vámi skřížiti, ale doba vážná nedovoluje, abychom se ještě my mezi sebou potírali. Pan Carson má ještě dosti síly, aby zastával vaše místo v zásobárnách vojenských a vy se odeberete zase na pole válečné.”

“Nevíte, pane,” odpověděl Anatol, “co je to důstojnická čest? Já slíbil ve Vicksburgu na svoji čest, že proti severu zbraň více tasiti nebudu a kdo by mne chtěl ku zrušení tohoto čestného slibu donucovati, byl by sám bezectným.”

“Nech toho, hochu,” odpověděl Carson. “Pan Burns tak jako my všichni jsme otroky poměrů a ty nás často nutí k jednání proti našemu nejlepšímu přesvědčení. — Učínme všichni, co za daných poměrů učiniti musíme a podrobme se nutnosti. Tuším, že nepohrdnete, kapitáne, i vy, pane Lee, nějakým občerstvením.” Na to vedl muže do jídelny. Brzy na to se vhrnula do dvora i druhá část výpravy. Na voze seděli svázaní starý Mikeš a jeho syn Jan, potah pak řídil mladší chlapec Josef a kolem jeli 4 jiní jezdci, vesměs to staří mužové. Za vozem kráčela Mikšová, doprovázená Kačenkou a Štěpánem, všichni usedavě plačíce, jako by otce a bratra k hrobu doprovázeli.

“Kapitáne,” zvolal Carson, když spatřil průvod, “zbavte ty lidi pout a zavolejte všechny své jezdce sem, ať s námi také něco pojedí.”

Prof. Dr. Otokar Frankenberg.

Stalo se. Mikeš a Jan byli sprostěni pout, všichni jezdci sesedali s koní a byli počastováni chlebem, klobásami, šunkou a jinými věcmi, které všem jak náleží chutnaly. Vojáci vzali Mikše a Jana mezi sebe, aby jim snad neutekli, avšak nebylo toho třeba. Starý Carson jim vysvětlil, že by jim útěk nebyl nic platný a že co sběhové by mohli býti zastřeleni. Aby se jen vpravili do poměrů a že bude zase brzy lépe. Na docílení dobré nálady nechal přinést také několik láhví domácího vína a když se všichni dobře posilnili, vydali se na cestu k Houstonu.

“Vy, pane Carsone,” pravil na odchodu kapitán Burns, “dostavte se zítra se synem do Houstonu. Já nemohu jinak jednati a abych vás co sběha přivést nemusel, dávám vám lhůtu k dostavení se do zítřka. Hleďte, já i moji průvodčí jsme vesměs staří lidé a musíme tuto honbu na lidi prováděti, aby mladý a silný lid všecken mohl býti vyslán na bojiště. Musíme napnouti všechny síly, abychom nepodlehli, neb co by byl Jih bez otroků? Vždyť se i vám jedná o udržení toho majetku a proto si musíte nechat líbiti též nějaké násilí.”

“K vůli mým otrokům,” odpověděl starý Carson, “by té války nikdy býti nemuselo. Nemám otroků, neb moji černoši jsou již dávno svobodnými lidmi a mohli by jíti, kam jim libo, ale nepůjdou ani pak, až bude zrušení otroctví státem prohlášeno. Nesouhlasil jsem ani s odtržením se Texasu od Unie, ale nezbyvá mi nic jiného, nežli podrobiti se násilí.”

Jezdci odjeli a Carson činil přípravy k odjezdu příštího dne. Rodinu Mikšovu doprovodil Anatol k domovu. Verunka dostoupila již stáří 16 let a nebyla více dítětem, nýbrž rozvíjející se pannou. Zrak jeho s potěšením spočíval na té její ztepilé, práci otužilé postavě, a do srdce se mu loudil pocit, jež před tím ještě nepoznal — pocit lásky. Doprovodiv osiřelou rodinu Mikšovu do jejího domova, rozloučil se s nimi srdečně a zvláště Verunce stiskl ruku způsobem tak neobyčejným, že jí to projelo téměř celým tělem. Na cestě se zastavil u jedné černošské rodiny a vložil jí na starost péči o Mikšovy, aby jim dle možnosti v práci byli nápomocni.

Dne příštího se vydali oba Carsonové na cestu do Houstonu koňmo. Po cestě rozmlouvali o situaci a starý radil synovi, aby se neprotivil rozkazům vlády Konfедераční, že by to bylo marné a mohlo by ho to ještě státí život. “Podrob se nutnosti,” pravil starý ten bojovník za texaskou svobodu, “a až se ti příležitost naskytne jha toho se zbaviti, odvrz je, abys nebyl lhářem a rušitelem čestného slova. Lidé, kteří tě donucují ku zrušení čestného závazku, nemají sami cti žádné a oklamati je přináší člověku čestnému více cti než sloužiti věci jejich. My vlastně bychom měli státí na straně severní, ale co bychom si s tím pomohli, kdybychom se postavili Konfederaci na odpor? Však to asi dlouho trvati nebude a ten jejich odboj bude povalen. Když i vláda anglická vypovídá Konfederaci přátelství, musí to s ní špatně dopadati.”

Když přijeli do Houstonu, ohlásili se oba u vojenského velitelství. — Starému Carsonovi byl svěřen úřad, který až posud zastával jeho syn. Byl jakýmsi výpravčím, dohlížel na zásilky oděvu, prádla a jiných potřeb za armádou. — Anatol pak byl přidělen k činné službě. — Co poručíku mu byla svěřena setnina z mužstva právě sehnaného, v níž se nalézal Mikeš i jeho syn. Cvičil je ve zbraní, pochodech a nejnutnějších vědomostech válečných.

Tak minuly měsíce leden a únor, když se roznesla zpráva, že jeden armádní sbor pod velením generála Bankse vpadl do severní části Texasu. Po Červené řece plulo válečné loďstvo admirála Portera. Obě ty válečné výpravy měly za účel dobytí a obsazení Texasu, aby odtud nemohla býti armáda Konfедераční zásobována. Tu sháněli Jižané armádu, která by oně výpravě severní čeliti měla a záhy došel také rozkaz do Houstonu, aby

veškeré zde nalézající vojsko bylo na sever vysláno. Tak se octnul Anatol v čele své setniny na počátku března na pochodu k Červené řece. Jeho protestu, že složil čestný slib, nebylo dbáno a pohroženo mu zastřelením, pakli se rozkazu zprotiví. Oba Mikšové se nalézali v setnině Anatolově a byli od něho poučeni, aby dávali na něj pozor a hleděli se zároveň s ním zbaviti nepohodlné a jim odporné služby v armádě Konfederace.

Sbor, k němuž setnina Anatolova byla přidělena, byl posunován sem a tam, až konečně 9. dubna byl postaven u Pleasant Hillu proti armádě Banksově. Setnina tvořila nejkrajnější křídlo armády, postupující v řetězu proti nepříteli. Anatol na nejzazším kraji postupoval opatrně v před a těsně u něho oba Mikšové. Naproti postupujícím Jižanům podnikl útok sbor Severanů, který postupující Konfederáty obrátil na útěk. Anatol i oba Mikšové odhodivše ručnice, vrhli se na zem a když útočící řady se přehnaly, povstali a kráčeli klidně k nejbližšímu sboru vojenskému, kde se dali do zajetí Severanů.

Jižané byli u Pleasant Hillu poraženi a s bojiště zahnáni, tak že se nevědělo, byl-li tu Anatol zabit, raněn či zajat a totéž platilo o Mikšových. Všichni tři pak prohlásili v ležení severní armády, že chtějí sloužiti věci severu a do svých domovů se vrátiti nechtějí, pokud válka skončena nebude. Proti svým lidem bojovati také nechtěli, ale nabídli služeb svých ku pracím potřebným v táboře a k dopravě. Oba Mikšové obdrželi po povozu ku dovážení potřeb pro vojsko, kdežto Anatol byl přidělen k pluku ženijnímu.

V domě Carsonových i Mikšových bylo nyní smutno. Starý Carson sice občas přijel se z Houstonu podívati na své hospodářství, ale nezdržel se tu nikdy déle než několik hodin. Dověděl se o porážce Jižanů u Pleasant Hillu a věděl, že v té srážce byli účastni Anatol i oba Mikšové, ale dalšího nebylo známo nic více, než že se z bitvy žádný z nich nevrátil. Carson se domýšlel, že mohli bitevní vřavy použiti k útěku, ale obával se domněnku svou vysloviti. Kdyby se to dověděli někteří z těch zuřivých Jižanů, byl by i s celým svým majetkem vydán na milost a nemilost těchto fanatických otrokářů. Těšil manželku a dceru i rodinu Mikešovu, že jsou v zajetí a že se zase vrátí.

Blížily se již vánoce roku 1864 a po zmizelých mužích nebylo dosud ani stopy. Ba i Josef Mikeš, který téměř před rokem otce i bratra vezl do Houstonu, dosud se nevrátil. O něm bylo oznámeno matce, že byl z Houstonu vyslán s bavlnou do Mexika, odkud měl zase přivéztí potřeby pro vojsko, ale od té doby nebylo po něm a jeho povozu ani stopy. O Bílém také žádná zpráva nedošla od té doby, co Anatol zvěst o něm přinesl. Černoši pracovali sice jako obyčejně, ale bez dohledu a nařizování práce jejich nebyla vydatná. Jeden z černochoů i jeho žena vypomáhali s prací u Mikšů a tito zase při okopávání a sbírání bavlny pomáhali u Carsonův. Úrody byly obstojné, bavlna drahá, ale nebylo ji kde prodati. Přístavy byly válečnými loďmi severu střeženy, tak že odtud žádné spojení obchodní možné nebylo, ba i u Brownsvillu ležel silný sbor vojska severního, aby tu spojení obchodní s Mexikem zabránil. Zůstalo jen velmi nepohodlné obchodní spojení s Mexikem přes pusté pláne podél Rio Grande, ale sem se nesměl odvážiti jednotlivec, ba ani ne několik lidí. Karavany tudy se ubírající musely býti doprovázeny silnou stráží, neb se to tu jen hemžilo dobrodruhy a indiánskými hrdlořezy. Hlavně měli lupiči namířeno na peníze těch, již v Mexiku bavlnu prodali a domů se s penězi vraceli.

Jednoho dne na počátku prosince roku 1864 opět vpadla četa jezdců do domu Carsonova i Mikšova, aby tu zabavili vše, co vláda Konfедераční k vedení války potřebovala. Leželo tu ve skladišti 20 žoků bavlny, u Mikšův také 5, v sýpce se nalézala velká zásoba kukuřice, ano i v komoře zásoba

slaniny a klobásů, vše bylo zkonfiskováno, aniž by bylo dbáno protestů paní Carsonové. Černoši byli revolvéry jezdců donuceni zapřáhnouti do vozů, aby zabavený majetek do Houstonu dopravili. Na protesty paní Carsonové bylo odpovídáno jen výsměchem surových vykonavatelů vládní z vůle. Byla to prostě loupež, avšak zakrytá vládní nutností, nebo vláda Konfедераční prý vše to potřebuje, aby se uhájila před násilím severních dobyvatelů. U Mikšů ovšem nikdo neodporoval, nýbrž s pláčem se podrobili nutnosti. Oba domy vypadaly pak, jako když je navštíví rota lupičská. Nezbylo tu než něco krmiva pro dobytek a malá zásoba kukuřice. Ano i dva páry volů mladých, k tahu dosud nevyčvičených, odvedli ti uchvatitelé. A vše to se stalo ve jménu státu a zákona.

Paní Carsonová se chtěla vypraviti do Houstonu, aby si postěžovala manžel, který by snad mohl něco z majetku svého zachrániti, ale nebylo tu ani potahu, aniž vozky. Všichni černoši byli pryč, neb byli stále posíláni na různé vládní práce a nyní posledních 6 mužských černochoů muselo jeti s nákladem zkonfiskovaného majetku Carsonova do Houstonu. Zůstaly tu jen ženy a děti, ve stájích jen dvě hříbata, a několik krav s telaty. Nejinak tomu bylo u Mikšův, ale tam si na to již zvykli, neb téměř rok uplynul od té doby, co Mikeš s oběma chlapci byl odveden.

Vozy se zabaveným majetkem Carsonovým přijely k samému večeru do dvora vládního skladiště a tu pan Carson, vycházející právě z budovy, poznal své potahy i vozky. Přistoupil k nim tázaje se, co to vezou a odkud. Nejstarší černoch v předu jedoucí již z daleka volal na pána:

“Oh, pane Carsone, všecko vám vydrancovali, vše sebrali. To vše je vaše a my to sem museli vézt, neb nám hrozili zastřelením. A paní i slečinka pláčou, moc pláčou, a nemá je kdo potěšit.”

Vypravující černoch zastavil, a všechny za ním jedoucí povozy zůstaly státi. Jezdci je doprovázející klnuli, hrozili černochoům, ale ti seskákavše s vozů shrnuli se kolem pána, který stanuv před vůdcem výpravy, kapitánem Burnsem, jal se ho vyptávat po příčině této sekvestrace.

“Vaše dotazy jsou zbytečné, pane Carsone,” odvětil kapitán. “Víte dobře, že vláda Konfедераční je v zoufalém postavení a že se musí chápati všech možných prostředků, aby národ před násilím severu ochránila. Úvěr její je vyčerpán a nemá-li armáda bojující trpěti nedostatkem, musí se vzít, kde co je. Dostanete za své zboží zapláceno Konfедераčními dluhopisy. Bavlna se v Mexiku vymění za jiné potřeby a tak bude v tísní aspoň částečně uleveno.” —

“Jděte do pekla s vaší vládou Konfедераční!” zvolal Carson nanejvýše rozčilen. “Každá loupež, každá vražda a jakékoliv násilí se přikrývá pláštěm té Konfederace, již spískala smečka hladových politikářů. Národ při tom měl malého podílu a nyní předstíráte, že ten národ chcete chrániti loupeží—”

“Ani slova více!” zvolal taktéž podrážděně kapitán. “Za takováto slova zrádná by mělo s vámi býti naloženo jako s každým jiným zrádcem, bez ohledu na vaše důstojenství ve vládě Konfедераční.”

“Však to není žádnou ctí býti důstojníkem v armádě hrdlořezů, kteří zbraně své poskvřňují sprostým, zákeřným vražděním bezbranných nemocných a raněných nepřátel, jak to učinili vám podobní bohatýři ve Fort Pillow,” zvolal mocným hlasem Carson a vysvléknuv se z kabátu vojenského, hodil jej pod nohy Burnsovy se slovy: “Nikdy více nevezmu na sebe tento odznak zločinného násilnictví, které se skrývá pod jménem Konfederace!”

“Bídny zrádce!” vykřikl kapitán, vytrhna revolver, “zde vezmi odplatu za svá zrádná slova!” Při tom namířil revolver na Carsona, ale než mohl vystřeliti, zachytil mu ruku druhý jezdec řka: “Neposkvřňujte ruce své krví občanů, kteří zemi této nejplatnějších služeb prokázali v dobách

krutých. Již dosti zločinů se napáchalo jménem Konfederace, nerozmnožujte zbytečně počet jejich! — Nechte pana Carsona zavřít a obžalujte jej pro porušení kázně vojenské, ať jej potrestají ti, kdož jsou k tomu povoláni.” —

“Jen ho nechte, pane,” zvolal rozechvělým hlasem Carson, “ať provede ten zbabělý čin a zavraždí bezbranného starce. Ku boji muže proti muži je příliš zbabělý, on má zbraň jen k ubíjení těch, kteří se nedovedou brániti. Však ta vaše čistá Konfederace, za níž své zločiny skrýváte, brzy doklepe a pak přijdou muži, kteří s vámi za ty zločiny budou účtovat.” — Dalšímu výstupu byl konec učiněn tím, že mezitím dva přivolání strážci Carsona

odvedli do vojenského vězení. Zkonfiskovaný majetek byl složen jen z části, bavlna ponechána na vozích a druhého dne vysláni s ní titíž černoši do Mexika. Jen starý černoch Pete byl se svým spřežením propuštěn domů, kdež zarmoucené paní a slečně oznámil, co se stalo s pánem. Manžel ve vězení, syn neznámo kde, snad mrtev, dům vypleněný, že v něm není téměř co jísti a to vše prý se stalo pro dobro národa, na obhájení svobod jeho. Nelze si představití křiklavějšího důkazu, kterak se pojmů svoboda a prospěch národa zneužívá, nad onou neblahou válkou občanskou. Pro obhájení práva vlastnického na černé robotníky pustil se celý národ jižních států v boj, ač těch, již otroky vlastnili, byla jen hrstka. Pro obhájení onoho domnělého práva pak se páchaly ty nejhnusnější zločiny, to nejkrutější bezpráví a nazvalo se to zápasem za svobodu.

V takovémto zoufalém stavu se nalézalo před vánoci roku 1864 ve všech státech jižních tisíce rodin. Válka odvedla muže, shltla veškerý majetek a ženy s dětmi zanechány byly bez rady a pomoci doma. U Carsonův si teprve nevěděly obě ženy rady ni pomoci, neb zbylé tu černošky byly zvyklé vykonávat vše jen na rozkaz. Jednoho dne přišla Verunka Mikšova a přinesla v bílém ubrousku na talíři jaternice a klobásy paní Carsonové a Louise. Okusivše, shledaly, že je to velmi chutné. Bylo tu několik kusů vepřového dobytka, jež nebylo čím krmiti a který běhal jen v polích, aby si něco sehnal. Tu teprve napadlo paní, že by za příkladem Mikšové mohla také nechat zabít nějaký kus. U Mikšův měli na zahrádce hojnost zimních zeleniny, tak že měli stále hojný výběr jídel, kdežto u Carsonův nevěděli, co k jídlu upravit. Neměli tu než mléko a nějakou drůbež, což se jim přejedlo, když se stále opakovalo. Tu teprve napadlo paní Carsonovou, aby si zavolala Mikšovou ku poradě. Ta s největší ochotou přišla a ukázala paní, kterak lze i z toho mála vyrobiti hojnost rozmanitých jídel. Zeleninu a zelenáky nabídla jí též, tak že byl nedostatek i zde zažehnán. I tu se ukázalo, že lidé prostí mohou býti časem i těm nejbohatším radou i skutkem velice nápomocni.

Starý Carson byl obžalován, když však soudce vyslechl podrobnosti, přemluvil kapitána Burnse, aby vzal žalobu zpět. Poněvadž však starý ten

Paní Leontina Odstrčilová.

válečník odepřel veškeré další služby vojenské a soudce jej nemohl přimět k tomu aby oblékl opět uniformu Konfederace, zařídil to tak, že byl Carson vyslán s karavanou vezoucí vládní bavlnu do Mexika. Lidé rozvášní ve státech jižních nahlíželi na sklonku roku 1864, že se vláda Konfederace chýlí k pádu, což nahlédl také onen soudce houstonský a snažil se zakončiti aféru tu co nejmírněji. Carson svolil vésti obchodní výpravu do Mexika. Bylo mu dáno k dispozici malé oddělení starých rančerů a tak vyrazila karavana asi 25 vozů naplněných bavlnou a doprovázených 10 jezdci na cestu do Mexika. Z opatrnosti ozbrojil Carson i vozky revolvery a ručnicemi, aby v pádu přepadení mohli odpor klásti lupičům.

Cestování po Texasu bylo v době té velmi obtížné a zvláště doprava nákladu. Povozy, na nichž byla bavlna vezena do Mexika, vlekly se jen zvolna v před, tak že cesta taková vyžadovala zhusta až tři měsíce času. Bylo již na konci ledna, když se karavana, vedená Carsonem, blížila k Rio Grande. V Brownsville byla silná posádka vojska spolkového a proto se musela karavana ta městu vyhnouti, chtěc překročiti pohraniční řeku dále na západ. Slunce již se sklonilo pod obzor, když se karavana blížila k řece, tma rychle nastala a na překročení řeky nebylo pomyslení. Proto se tu položili táborem, aby přenocovali a časně z rána se nechali po pramici převézt na druhý břeh.

Záhy ráno, sotva že se obloha na východě poněkud zarděla, bylo v táboře již živo. Co jedni oživovali ohně, aby na nich upravili snídání, jiní dávali píci potahu a činili přípravy ku nastoupení další cesty. Tu pojednou se ozve dupot četných koní a než se strážcové tábora mohli na odpor postavit, byli obklopeni četou jízdy severní. Na odpor nebylo ani pomyslení. Bylo by to šílenstvím, aby se těch 10 starců a asi 25 černochů postavilo na odpor asi 50 dobře ozbrojeným a vycvičeným jezdci.

“Jménem vlády Spojených Států,” zvolal velitel jízdy, “prohlašuji vás za zajatce a váš náklad za válečný kontraband. Zapráhněte! Pojedete s námi do Brownsvillu.” Na odpor nikdo nepomýšlel a tak se brzy hnul celý průvod z ležení podél řeky ku městu Brownsvillu, kam k poledni dorazil. Na cestě sdělil setník zajatým Texasanům, jak Konfederace jest bezmocná, tak že pád její jest v krátkosti nevyhnutelný. Jak se samo sebou rozumí, nepsaly jižní časopisy pravdu o smutném postavení Konfederace a tu měli příležitost Texasané ti seznati pravý stav věci. Mezi jízdou také sdělil Carson setníku, kterak si vláda Konfедераční dopomáhá ku penězům a že bavlna, již veze nyní pro vládu na prodej do Mexika, byla mu násilím odňata a on uvězněn, když svůj majetek hájiti chtěl.

Když zajeli na dvůr budovy, která sloužila vojsku severnímu za kasárny, přikročil ku Carsonovi mladík asi 15letý a podáváje mu ruku, vesele zvolal: “Pane Carstone, kde jste se tu vzal? Zdali pak mne ještě znáte? Já jsem Mikšův Josef a přišel jsem sem právě tak jako vy. Byli jsme zajati s bavlnou a já zde zůstal, abych nemusel těm surovým otrokářům sloužit. Dělán zvěda a já na vás poslal spolkovou jízdu. Viděl jsem vás v Harlingen a zvěděl, že se ubíráte cestou ku převozu Santa Maria. Oznámil jsem to panu setníkovi a ten se vydal s mužstvem svým za vámi a šťastně vás také dohonil.” Pan Carson byl potěšen a hoch jevil nemenší radost z toho, že se dověděl něco o svých milých. Také mu sdělil Carson, že 5 žoků té bavlny, již veze, bylo vzato jeho matce.

Josef se po chvíli vytratil a asi za půl hodiny na to přišel opět, vyzýváje Carsona, aby ho následoval do úřadovny vojenského velitelství. Když tam přišli, vyptával se důstojník na okolnosti, za jakých byla Carsonovi, Mikšům a jiným bavlna odňata, načež pravil:

“Naším úkolem jest jen činiti všemožné škody nepříteli. Máme zameziti obchod mezi rebely a Mexikány a to je vše. Co zabavíme a je k potřebě, podržíme si, ale bavlny nepotřebujeme. Ta by byla jen zničena. — Mohu vám ji však vydati, když bude správně dosvědčeno, že jest vaše. Čiňte si s ní pak, co vám libo.”

Není třeba dokazovati, že to přišlo vhod jak Carsonovi, tak Josefovi i druhým Texasanům. I jim byla zabavena bavlna a třeba to nebyla právě ta, kterou vezli, přece učinili přísežnou výpověď, načež jim byla bavlna vydána. Druhého dne se ubírala karavana přes most do Matamorasu, aby bavlnu zpeněžila. Carson si podržel peníze za svých 20 žoků i za 5 Mikšových, o ostatní stržené peníze pak se podělilo oněch 9 strážců karavany. Měli před sebou vyhlídku na několikaměsíční pobyt zde, neb domů vrátiti se neosmělili, aby nebyli prohlášeni za zrádce Konfederace. Vozkové, černoši, byli na cestu zásobeni a posláni k domovům, aby donesli zprávu o tom, co se stalo. Byli poučeni v ten smysl, že severní vojsko bavlnu zabavilo a také zpeněžilo. Černí vozkové bylo svědky všeho, jeden z důstojníků severní armády jel s karavanou do Matamorasu, tak že to vypadalo, jako by bavlna byla prodána ve prospěch vlády severní a strážcové byli drženi v Brownsvillu v zajetí.

Ku konci února dojeli černí vozkové domů a zpráva jejich potěšila paní Mikšovou. Ba i paní Carsonová i Louisa byly potěšeny zprávou, že pan Carson se nalézá pod ochranou vlády severní, poněvadž věděly, že je tam bezpečnějším než v moci Konfederátů. Rodina Mikšova byla potěšena zprávou o synu, jež více než před rokem ztratila a ještě více ji potěšily různé dárky, jež jim Josef zaslal. Černoši se pustili do práce, která byla jejich nepřítomností zanedbána neb byl nejvyšší čas ku obdělávání půdy pro úrodu toho roku. Paní Carsonová dojela hned druhého dne po návratu černošů do Houstonu, aby tu oznámila zabavení bavlny vojskem severním a zajetí strážců karavany. Vzala sebou jednoho černocha, při výpravě súčastněného, který byl podroben důkladnému výslechu, ale jiného od něho nevyzvěděli, než že byla karavana od jízdy severní zajata a bavlna zabavena.

Minul měsíc březen a s bojiště docházely zprávy pro Konfederáty stále truchlivější. Konečně došla telegrafická zvěst a vzdání se posledního zbytku armády generála Lee u Appomattox. Všeobecné zděšení zachvátilo všechny ty, kteří nejvíce proti severu štváli, ba i zločinů se dopouštěli na těch, kteří s Konfederací nesouhlasili. Jako zlé svědomí vyvstaly v hlavách jejich všechny ty upomínky na zlo, jež způsobili, tak že hrůzou trnuli při vzpomínce, že jejich odpůrcové neb přátelé jejich obětí by jim mohli stejnou měrou odplatiti. Ti nejzuřivější nepřátelé všeho severního uznali za nejbezpečnější uchýliti se do Mexika, což také v největší rychlosti provedli, sebravše z majetku Konfедераčního co se dalo. Nastal chaos, bezvládí a v několika dnech byly úřadovny, skladiště a veškeré budovy vlády Konfедераční vyprázdněny a opuštěny.

Za dva dni po složení zbraní Konfедераčských spáchán byl onen ohavný skutek v divadle Fordově, jemuž padl za oběť šlechtitý prezident Lincoln. Na jihu byla sice uvítána zvěst s radostí u některých zuřivých odpůrců severu, ale u mnohých vyvolala pocit opáčný. Styděli se za to, že věc jejich, již považovali za poctivou, má býti hájena úkladnou vraždou. Zpráva o zavraždění presidenta Lincolnova vzbudila mezi Jižany také obavy, že se sever bude mstít i za tuto úkladnou vraždu a proto se hleděl každý vyzouti z povinností úředních, jaké až dosud zastával a tak se stalo bezvládí úplné.

Zvěst o povalení Konfederace se dostala ku konci dubna také do Brownsvillu. Nyní nahlédl Carson a jeho společníci, že jim nehrozí více nebezpečí se strany Konfederace a proto se chystali na návrat k domovu. Věděli, že

bude nyní teprve nebezpečno cestovati po státu, v němž není vládní moci, která by chránila pokojné občany před násilím zbujníků, a proto se vydali na cestu společně. Josef Mikeš obdržel zpět od vojska spolkového svůj povoz i s potahem a vydal se s ostatními na cestu k domovu. Vůz byl naložen potřebami domácími všeho druhu, neb následkem války byl obchod i průmysl přerušen, tak že se nedostávalo i věcí zcela obyčejných, jako mouky, kávy, cukru a j. v. Všichni pocházeli z okolí Houstonu a proto mohli konati cestu společně téměř až k svým domovům.

Za jednoho krásného dne májového, když se slunko již k západu sklánělo, objevila se tlupa jezdců na cestě od Victorie do Richmondu vedoucí a zastavila před domem Carsonovým. Nejprve se ozval na dvoře radostný štěkot starého psa a v malé chvíli na to se shrnuli černoši kolem skupiny jezdců a kol vozu, do brány dvoru zahýbajícího. Radostnými výkřiky vítali pána, i Josefa Mikše brzy poznali, tak že jásot zazníval až do domu a upozornil paní i Louisu, že se venku cosi neobyčejného děje. Jen několik minut uplynulo a již objímal Carson manželku i dceru, které mu s jásotem padly do náručí.

Kterak rodina Mikšova přijala Josefa, o tom se není třeba dále rozepisovati. Jezdci, kteří s Carsonem přibyli, přenocovali tu, načež se z rána rozjeli každý do svého domova.

Asi za týden na to se opět blížil po cestě od Houstonu kočár k domu Carsonovu a z něho vystoupil Anatol s Mikšem a Janem. Byli bez dalšího zdržování propuštěni od vojska severního a dostali se po dráze do Houstonu, odkud se nechali dovézt k domovu. Anatol byl s jástem uvítán matku i sestrou, starý Carson pak, zanechav syna ženským, vítal oba Mikše slovy srdečnými.

“Dříve než půjdete rodinu svou potěšiti,” pravil starý pán, “musím vám něco důležitého oznámiti.” Odešel do svého pokoje, vrátil se po chvíli s těžkým vakem, v němž cosi podivně chřestilo. Když pak rozvázal měšec, bylo viděti, že se v něm nalézají samé zlaťáky. Ty se jal nyní Carson sázeti na stůl, odpočítáváje pěti, desíti i dvacítidolary, až to obnášelo \$500. Když byl hotov, pravil:

“Zde vezměte, to jsou vaše peníze za bavlnu, již jsem vám v Mexiku prodal. Konfедераční sekvestoři vaší manželce sebrali 5 žoků bavlny a mně dvacet. Byl jsem tak šťasten, že jsem onu bavlnu sám do Mexika na prodej vezl, ale poněvadž jsme byli vojskem spolkovým na cestě zajati, nemohl jsem peníze za bavlnu odvésti vládě konfедераční, nýbrž jsem je podržel a odevzdal majitelům bavlny. Zde je váš díl. Po 20 centech za libru činilo přes \$500. Něco jsem dal vašemu Josefovi, který nakoupil potřeb pro domácnost, něco vaší manželce a toto je zbytek. Čiňte s ním, co vám libo.”

“Vždyť vám ale náleží třetina z toho, co majiteli půdy,” zvolal užaslý Mikeš. “A pak za laskavou službu jste oprávněn k nějaké odměně. Nevím skutečně, mohu-li peníze ty s dobrým svědomím přijmouti.”

“Jen je přijměte, jsou vaše vším právem,” odvětil Carson. “Pakliže byste je však doma míti nechtěl, uložím vám je do banky, kam i já chci zítra své peníze uložit, neb jsou tam bezpečnější než doma.”

“Ano, to učínte,” odvětil Mikeš vstávaje. “Musíme již také potěšiti naše lidi, kteří snad dosud nemají ani potuchy, že jsme jim tak na blízku.” Na to se oba Mikšové zvedli k odchodu. K nim se přidružil Anatol řka:

“Půjdu s vámi a matinka zatím připraví večeři pro všechny. Musíme radostnou tu událost oslaviti společnou hostinou.” Na to odešli Mikšové s Anatolem, neb všechny táhla společná síla k té chatě tam za lány Carsonovými, láska ku drahým bytostem. Když odešli, pravil Carson k manželce:

“Myslím, že Anatola táhne jakýsi magnet k Mikšově chatrči. Z Veroniky se stalo hezké děvče a já se nedivím, že ho svým zjevem tak mocně přitahuje. Budeme mít snachu skromnou a přičinlivou, což má větší cenu než bohatství.”

“Ba právě, milý muži,” odvětila paní, “za tvé nepřítomnosti jsem se teprve naučila lidí těch si vážit. Když mi ta rota Konfедераční vyplenila dům, myslela jsem, že hladem všichni zahyneme. Mikšová však mi ukázala, kterak se hospodaří s málem. Ukázala mi, kterak se zužitkuje každá maličkost a naučila nás připravovati chutná jídla z toho, co jsme dříve zahazovali. Zásobila nás zeleninou a zemáky, Verunka pak přiměla černochoy, že obdělali naši zahradu a zasázeli zeleninu i zemáky, čehož nyní máme hojnost. Lidé ti dovedou zužitkovati každý kousek půdy, každý odhazek a každou maličkost, tak že se u nich osvědčuje v nejvyšší míře přísloví: Peníze ušetřené jsou jako vydělané.”

Z cesty se ozývalo v tu chvíli obvyklé volání “halo!” Carson vyšel na verandu a viděl na cestě před branou státí jezdce,

který na něho kýval. Carson popošel až ku bráně a viděl, že jezdce tím je jeho soused. Vyšel k němu na cestu a soused mu podával psaní řka:

“Byl jsem na poště a pošt mistr mi odevzdal také dopis pro vás. Již prý tam leží třetí den a jak z razítka vysvítá, byl dán na poštu ve vojenském táboře severní armády. Je to snad od syna a proto jsem psaní to vzal sebou a zde vám je odevzdávám.”

“Můj syn se právě vrátil,” odvětil Carson. “Od něho to asi dopis nebude, ale možná, že je to od našeho bývalého vychovatele, pana Bílý. — Děkuji vám, sousede, za přátelskou službu.” Po té soused odcválal a Carson vešel do domu, aby se přesvědčil, od koho dopis pochází. A nemýlil se, byl to dopis od Bílého, psaný ve vojenském táboře nedaleko New Orleansu. Ve psaní pro pana Carsona byl přiložen ještě malý lístek nadepsaný slečně Louise. V dopisu panu Carsonovi psal Bílý:

“Nešťastný ten zápas je ukončen, čemuž jsou zajisté obě strany válčící povděčny. Mně se podařilo uplatniti své vědomosti vojenské i civilní a domohl jsem se hodnosti plukovníka. Jsem vrchním velitelem nad pobřež-

dyž jsem šel do nebe
stavil sem se v pekle,
nejstarší huciper
pek si tam erpelle.

A já sem ho pěkně
vo nákou požádol,
ale von, že nedá,
že jsem nepřikládol.

ními bateriemi a svěřeno mi další vypracování plánů na opevnění celého ústí řeky Mississippi. Mám skvělé postavení a doufám, že celá moje budoucnost jest zabezpečena. K úplnému štěstí mi schází jen žena a tu se Vás osměluji tázati, zda nemáte Vy neb choť Vaše žádných námitek, aby dcera Vaše, slečna Louisa, život svůj s mým, svazkem manželským spojila. Jakmile se mi dostane Vašeho souhlasu, vyžádám si na nějaký čas dovolenou, abych mohl vyvolenou srdce svého přímo z rukou Vašich přijmouti a s ní po celý další život osud svůj spojití.”

Jak Carson psaní otevřel a v něm lístek pro Louisu spatřil, odevzdal jí ho ihned. Louisa vešla do svého pokoje, aby si tu o samotě přečtla psaníčko muže milovaného. Také jí psal, že se domohl vysokého postavení, v němž hodlá setrvati, ale k dosažení největšího štěstí a blaha žádal, aby osud svůj s jeho spojila a stala se jeho manželkou. Když po chvíli celá zardělá a blahem zářící z pokoje vyšla, tázala se jí matka:

“Nu tak, co ti píše Tony? Máme ho sem zavolati? Žádá za brzkou odpověď, co mu máme odepsati?”

“Však víš, matinko,” pravila dívka blaženě se usmívajíc. “Odpověď nemusí býti dlouhá, jen ať přijde a to co nejdříve.”

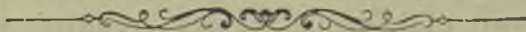
Zatím se schýlilo k večeru, paní Carsonová s dcerou chystaly na stůl a dům byl pln vůně různých jídel. Paní Mikšová se dostavila nejdříve, aby vypomohla při kuchyni a tabuli, za ní po chvíli přišel starý Mikeš s dětmi a za nimi nejzáže kráčel Anatol, maje v rámě zavěšenou ruku Verunčinu, která nesměle a tiše kráčela po boku mladého muže. Nespěchali, neboť bylo jim to jaksi příjemné, když se konečně octli v temném stínu sadu. — Tu se konečně Anatol zastavil a uchopiv obě ruce dívky zvolal: “Přála byste si takto se mnou kráčet po celý život?”

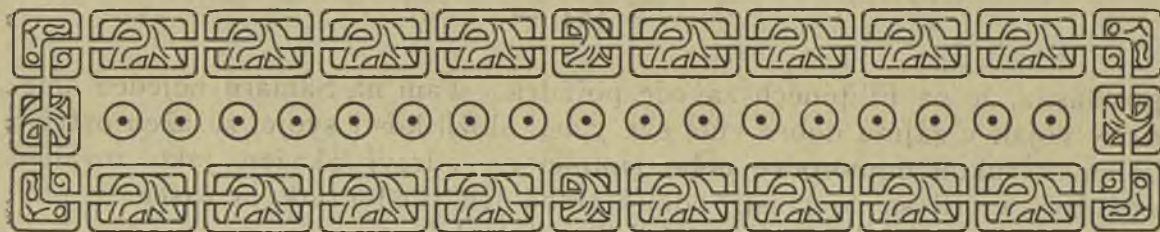
Na místo odpovědi, sklopila Verunka hlavu, jako by se bála pohlednouti mladíku do očí. Ten pustil páže dívčiny a chopiv ji jednou rukou kož krku, druhou pak pozvednuv její bradičku, vtiskl vřelý polibek na její rty řka: “To jest mi dostatečnou odpovědí. Při dnešní hostině prohlásím tě za svoji nevěstu a co nejdříve se staneš mojí ženou!”

Večer při hostině bylo u Carsonův prohlášeno dvojí zasnoubení, syna i dcery. Bílému bylo dopsáno, aby určil čas sňatku. Ten nemohl obdržeti dovolenou, dokud záležitosti vojenské aspoň z hlavní části vyřízeny nebyly, ale konečně přece ku konci srpna se mohl vydati na cestu. Ustanoveno tedy, aby obě svatby byly odbývány současně. Oba mladé párky po oddavkách odjely do Galvestonu a odtud po parníku do New Orleansu na svatební cestu.

Když se poměry trochu uklidnily, zařídil Carson družstvo na výrobu oleje z bavlníkového semene, jehož zdar přiměl další podnikatele k zařizování oleje, až z českého vynálezu byl vyvinut nynější obrovský průmysl olejný. Kdysi za bezcenné považované semeno bavlníkové se stalo novým pramenem příjmů nejen četných farmářů, ale i kapitalistů, kteří své peníze vložili v podniky olejné.

Bude-li se ti, milý čtenáři, zdáti zakončení této povídky rychlé a neúplné, pozastav se nad tím a přemýšlej. Chtěl jsem ti představit život v Texasu a ve Spojených Státech, jakým vskutku jest a postavil jsem ty různé charaktery národní podle sebe, abych ukázal, že není vše dokonalé na straně Američanů, a také ne vše špatné a zavržení hodné na straně našich přistěhovalců. Nejsme lidem horším jich, máme své dobré vlastnosti vedle špatných a proto není nám třeba pokořovati se před těmi, kteří zem tuto od starších dob za svou domovinu považují. Prací, šetrností a poctivým jednáním si hledíme vynutiti úctu jinonárodovců, ale nikdy ponížeností a pokorou. Nemůžete-li býti Bílými, snažte se býti aspoň Mikši.

Blouhá "Varta."

Obrázek z filipínského života. Napsal M. Mašek.

I.

MATĚJ MAŠEK.

Jest zajisté slušný počet našich krajanů, kteří uposlechli své doby svolání Strýce Sama, aby pomohli pomstit urážku americké vlajky potopením bitevní lodi "Maine" v přístavu havanském u večer dne 15. února r. 1898, a ne jeden z nich hájil čest a zájmy Spoj. Států na vzdálených ostrovech Filipínských. Byl mezi nimi i 19letý jinoch jménem Pavel Smith, jenž však v době vypuknutí války se Španělským byl ještě školákem na obecných školách v Pittsburgu a čítal s nadšením o hrdinských činech našich hochů v tmavožlutém stejnokroji na ostrovech Západní Indie i vzdáleném souostroví Filipínském a jedinou jeho touhou bylo, aby i on jednou

mohl účastniti se podobné nějaké výpravy, jež by mu zjednala mezi jeho soudruhy slávu i závist. Musel však splnění své touhy prozatím odložit, neb takových školáků Strýc Sam prozatím nepotřeboval.

Však myšlenka jednou pojatá už ho neopustila, naopak, postupem času ještě více sesílila. A osud jako by mu byl na ruku.

Španělské vládě dávno již vyrvána byla její svrchovanost na Kubě, Portoriku i na Filipínech a osady ty spravovaly se samy, ale pod dohledem Soustátí. Na Kubě otěže vládní úplně už předány domácímu obyvatelstvu, Portoriko dostalo amerického guvernéra, ale na Filipínech bylo to jiné, než jak si to američtí státníci brzy po uzavření míru se Španělskem byli představovali. — Domácí obyvatelstvo na Filipínech, po celá století v poddanství vlády španělské, jež je svými úředníky a hlavně kněžími, jak světskými tak klášterními vyssávala a zároveň ohlupovala, nedůvěřovalo Američanům, když tito vzali ostrovy do své správy, a našlo se lehce popichovačů nesvědomitých a ničemných, z toho nebo onoho důvodu, kteří lehkověrný a snadno vznětlivý lid Filipínů proti Američanům a jmenovitě proti vojsku popuzovali. Ostatně bylo to i proti zájmům Anglie a Japanu, aby se Spoj. Státy v držení Souostroví uvázaly, a ty byly asi tajnými podporovateli mnohých povstání nejenom na nejhlavnějším ostrovu Luzonu, na němž leží hlavní město ostrovů, Manila, ale i na jiných ostrovech, jmenovitě na Samaru a Mindanau. Ostrovy ty a především Samar, obydleny byly divokými kmeny, které ve skutečnosti nikdy autority koruny španělské neuznaly, daní žádných neodváděly, kultury evropské nepřijímaly a jenom toho si hleděly, aby vetřelcům evropským co nejvíce škodily. A za administrace americké nic se v tom ohledu nezměnilo.

Následek toho byl, že vláda naše nepřestávala tam vojsko k utišení povstání posílat, ale to jen docílilo toho, že divoké kmeny zahnal do hor, aspoň na čas. Loupeživé jich nájezdy s hor do nížin přímořských neustávaly a vláda teprve seznala, jaké břemeno si na sebe uvalila, když před světem

prohlásila, že na Filipinech zavede pořádek. Tam na Samaru nejeden americký voják v zájmu dobré vůle své vlasti složil kosti svoje, zasažen ostrým bolem v ruku domorodce nebo zimnicí na zdraví zkažen jako invalida neduživý vrátil se do vlasti, odkud třeba jen před krátkým časem v plné síle a zdraví byl odplul na daleký jihovýchod.

Pluk za plukem, hlavně pěší, vystřídány ve službě nebezpečné na tomto ostrově a poměry na něm přece jen se nelepšily. Vojáci ze Soustátí na Filipiny odjíždějící jenom toho si nepřáli, aby byli posláni na Samar, neboť služba vojenská na ostrově tom mnoho slávy nepřinášela, za to však tím více svízelná, ba i zajetí a v tom případě skoro jistou smrt. Byliť obyvatelé Samaru těmi nejlepšími bojovníky ze všech těch četných kmenů ostrovy obývajících a v krutém zacházení se zajatými sotva který jiný kmen se jim vyrovnal.

O všem tom dočítal se náš Pavel v časopisech, ale právě proto touha jeho po dobrodružném životě vojenském jen tím více vzrůstala a tudíž není divu, že s netrpělivostí čekal, aby už jen překročil 19. rok svého věku. Co mu scházelo do plnoletí domníval se, že mu odvodní důstojník sleví pro jeho urostlost a sílu a také se nezklamal.

Otec, který za mládí svého prodělal asi dva roky války občanské synu svému nejenom nijakých překážek v úmyslu jeho státi se vojákem v cestu nekladl, naopak spíše ho v úmyslu jeho podporoval.

“Zkusíš aspoň něco,” říkával mu za takových příležitostí, “a zkušenost ta nikdy ti nebude na škodu. A co nejhlavnějšího, naučíš se kázni a pořádku a uvidíš případně i hezký kus světa, což také za něco stojí.”

“A také chci vstoupiti do let mužných pod praporem vlasti, jako ty svého času, tatínku!” odpovídal po každé mladík, věda dobře, že tím otce nejenom tím více získá, ale mu i zalichotí. Byltě starý Smith voják tělem i duší. —

Jednoho dne odebral se tudíž Pavel do úřadovny, přihlásil se za nováčka a zároveň prohlásil svoji náklonnost k jízdě.

“K jezdeckvu zrovna teď neodvádíme,” řekl mu poručík, odvodní stanici řídící. “Ale což polní dělostřelectvo by se vám nelíbilo?”

“Chci k takovému druhu zbraně, abych měl příležitost uvidět hezký kus světa,” odpověděl Pavel.

“Tak tedy k pěchotě,” usmíval se důstojník, osmý pluk právě potřebuje k doplnění svému téměř sto nováčků, a chce je ještě aspoň částečně vycvičit, než odjede na dvouletou službu na Filipinech.”

Mladému hochu v očích jen zablesklo.

“Tak tedy k pěchotě a sice k osmému pluku,” zvolal jedním dechem. “Filipiny uvidět bylo už mojí dávnou touhou!”

“I jen tak tam, můj milý, nespěchejte,” usmál se poručík, a možná že až přijedete na Filipiny, budete si brzy přát, abyste byl břehů své vlasti neopustil. Ostatně nejste ještě za nováčka přijat, lékař bude tady co nevidět a ten po prohlédnutí vás o tom rozhodne.”

A skutečně v několika okamžicích objevil se starý vojenský lékař a poddůstojník odvedl Pavla do odváděcí místnosti. Netrvalo to však ani pět minut, měl Strýc Sam o jednoho obránce více, a za hodinu Pavel už shlížel se v zrcadle, jak mu tmavožlutý stejnokroj sluší. Dávná jeho touha se splnila.

Byl poslán v několika dnech ještě asi s deseti nováčky do nedalekých Columbus Barracks v Ohio, kam posílání všichni k pěchotě nově naverbovaní, by se aspoň trochu v životě vojenském obrousili, a vojenskému držení těla, vojenské chůzi a poněkud zacházení s ručnicí naučili a pak odesláni ku jednotlivým plukům, kde právě nováčků potřebovali.

Pavel právě byl poslán ku 8. pluku, který byl v tu dobu rozestrkán po různých stanicích ve Wyomingu a měl už rozkaz připravit se k odjezdu na Filipiny. Byl tomu skutečně rád, neb za krátkého svého pobytu v Columbus už s dostatek se přesvědčil, že by se mu život v domácí posádce příliš nezamlouval. Nebylo při tom vyhlídek na dobrodružství, služba den co den stejná, až k omrzení, a mnohdy dokonce i protivná. To bude na Filipinech zajisté jiné, vždyť slyšel nejednou starší vojáky, kteří už na ostrovech byli, že tam vojančení sice není žádnou rozkoší a o krk že jde každý den, ale právě toto nebezpečí mladého nováčka lákalo, představoval si už, jak by doma o něm bylo hovořeno, až by se dočetli, že voják Pavel Smith od 8. pluku pěchoty vyznamenal se v boji s domorodci na tom nebo onom ostrově.

Ale do této očekávané radosti mísil se také strach o osamocenou matičku. Otec totiž krátce po odchodu Pavlově z domova usmrčen byl bleskem v pastvišti, kde sháněl dobytek před blížící se bouří a Pavlovi o tom dána v posledním dopisu z domova vědomost. Matka svého Pavla jenom nerada viděla odjížděti do města s odvodní úřadovnou ale proti vůli mužově opřítí se nemohla. Ale teď, kdy by bylo silných mladých paží Pavlových na farmě třeba, teprve stesk po synu vzdáleném na ni dolehnul. Po celé chvíle dovedla vyhlížeti v tu stranu, kde se domnívala, že Pavel dlí a jen volání druhých jejích dětí sdělujících jí nebo žádajících to neb ono, přivádělo ji zpět k životu, k jejím povinnostem matky a farmářky-vdovy. A ta vždy v duchu se těšila:

“Vždyť zase se vrátí, a kdo ví, k čemu mu pobyt v cizině nebude dobrý. Vždyť vím, jak otec jeho byl světa zkušený, jak uměl zajímavě vyprávěti o příhodách svých válečných, jak nejednou mohl skoliti nepřítele, ale pro srdce v těle nemohl. A jako v odměnu jeho velkodušnosti kule nepřátelské se mu vyhýbaly a on zdráv domů k rodičům se navrátil. A až do své smrti vždy s radostí a hrdostí vzpomínal na doby pod praporem hvězdnatým ztrávené.”

Na to všechno si matka Pavlova vzpomínala když dočetla dopis právě jí ze stanice ve Wyomingu došlý, v němž syn především vyslovoval svůj žal nad úmrtím otcovým ale pak, jak jen nejlépe dovedl, matku těšil a sděloval jí, že v několika dnech setnina jeho odjede do San Francisca, aby tam s ostatními setninami a dvěma četami čtvrtého pluku jízdy po dopravníku “General Sherman” přeplavila se na Filipiny.

Matka po přečtení dopisu poplakala si po straně ale před dětmi, které se stále na Pavla ptaly, ničím se nezmínila. Odepsala ještě na rychlo synovi, do dopisu, který její sedřené ruce a usouzené hlavě dal mnoho práce a přemýšlení, vložila několik dobrých rad a napomenutí, a na konec připomenula Pavlovi, aby po celý ten čas, co ztráví u vojska nikdy neztrácel s očí příkladu svého otce vojáka.

Dopis matčin značně ulehčil Pavlovi jeho odjezd z vlasti a ve společnosti veselých soudruhů brzy se mu obvyklá jeho veselá nálada aspoň částečně vrátila.

Všechny setniny pluku sjely se v Presidio u San Francisca, kde se Pavlovi velmi líbilo. Když odjížděl z Wyomingu v druhé polovici února, bylo tam vše pod sněhem, mrazy třeskuté se střídaly a zde už to nejkrásnější jaro, a také se se svými dojmy před soudruhy netajil.

“Však toho jara užiješ na Filipinech až po krk,” zahučel obstarožný pěšák Němec, vlasů již prošedivělých, který již jednou na ostrovech byl. “Přijdou dny, že si budeš přát, aby aspoň na hodinu mohl tě ovanouti severák kanadský. Filipiny jsou pro vojáky učiněné peklo a já marně jsem zaměnil pluk, abych tam více nepřišel. Jestli tam neschroumá někoho bolem zákeřný Filipinec, zimnice jistě si ho půjčí!”

Voják při těch slovech nespustil s Pavla oči, ale na tohoto, jak se zdálo, nemělo ono líčení temných stránek ostrovů žádného účinku.

“Ať si je to tam jakékoli,” prohodil Pavel s úsměvem na Němce pohlížeje, “přece jen ta zkušenost tam nebude k zaplacení. A což potom ta plavba tam po nezměrném oceánu! A zvláště, jak se vypravuje, zastavíme-li se na Havajských ostrovech, Guamu, přistaneme-li na několik dní v Japanu a břehů Číny se dotkneme, to vyváží všechny ty svízele a nebezpečí, jež nás na ostrovech samotných očekávají. Jenom kdybychom už byli na cestě!”

“I toho se brzy dočkáš,” pravil jiný z vojáků, “právě jsem slyšel, že plukovník obdržel rozkaz z Washingtonu, pozítří s plukem svým nasednouti na dopravník Sherman.”

A voják onen dobře slyšel neb v krátké jen chvíli už šel rozkaz od setniny k setnině, aby se mužstvo připravovalo ku vsednutí na loď. Před pěchotou nasedaly dvě čtyři jízdy bez koní a několik mužů od signálního a nemocničního sboru.

Před vyplutím lodi odehrávaly se obvyklé při loučení výjevy, příbuzní těch vojáků, co neměli do Frisca daleko, přijeli stisknouti jim ruku; někomu přijeli rodiče, jinému sestra nebo bratr nebo dokonce milenka a obrázky na přístavišti mihaly se jako v kaleidoskopu.

Pavel Smith však byl jedním z těch, kterým nikdo nepřijel dát poslední pozdrav na dalekou cestu a tudíž není divu, že každou chvíli upřel zadumaně oči do dálky. Přišla mu na mysl jeho ustaraná matka, sourozenci a hlavně a nejvíce sousedního farmáře dceruška Baruška, s níž byl znám od dětství a ze známosti té vyvinula se vřelá a upřímná láska, jakou jen nezkažené mládí venkovské může se zamilovati. Pořádě si vyčítal, že se s ní nerozloučil tak vřele, jak by si byl přál, a teď sám na sebe se mrzel. Poslal ovšem matce i Barušce několik pohlednic a zároveň připsal, že během plavby bude psát a pošle jim obšírný dopis z Honolulu v Havajsku, kde loď k přibrání vody a vyměnění pošty musela zastaviti. Jmenovitě Barušce napsal, že má mnoho na srdci, co jí opomněl při loučení se říci, ač i kdyby byl měl pravdu pověděti, spíše se tehdy obával, srdce své jí odhaliti.

Vzpomínkami na domov zaujat ani nezpozoroval, že mezitím dán rozkaz, aby každý, kdo na loď nepatří, tuto opustil, když v tom loď se otřásla, kotva vytažena, stroje přivedeny do běhu a obrovský dopravník zvolna do zálivu se otáčel, provázen pozdravy s pevniny máváním šátků, načež odpovídáno voláním kolem zábradlí seskupených vojáků. A tu do hluku toho zazněla na lodi hudba vojenská, hrajíc veselý kousek vojenský a střídala kusy, dokud loď nedojela z doslechu na břehu stojících davů a za několik minut vyjížděla Zlatou Branou na širý Tichý ocean. Větší část vojáků a nováčkové všichni zůstali na palubě k pevné zemi pohlížejíce, dokud jen v nastávajícím večeru obrysy její mohli rozeznávat.

Při plavbě po moři, jež pouze s jednodenní zastávkou v Honolulu trvala celý měsíc a byla velmi bouřlivá, plynul život vojáků na lodi jednotvárně, a nebylo snad jediného, aby si byl nepřál, by už jednou uzřel břehy těch ostrovů, jež mu měly býti aspoň na dva roky domovem.

Ale i ten den nadešel a dopravník Sherman přivítán byl ranou z děla na tvrzi Cavite a za zvuků vojenské hudby a jásotu vojáků vjel do přístavu Manilského.

Vojsko bez meškání vyloděno a do zvláštního tábora, již před tím k podobnému účeli zřízeného odvedeno, a tam teprve jednotlivým setninám oznámeno, na kterém z ostrovů bude jejich stanoviště. Ježto právě v době té kmen Puyalanů na Samaru, jednom z velkých ostrovů Filipinských dával na jevo nespokojenost s pobytem Američanů na jeho ostrově a různých nepřátelských činů se dopouštěl, byl na zkrocení jeho komandován celý

třetí prapor pěchoty a nováček Smith dostal kýženou příležitost k dobrodružství, po nichž vždy tak byl toužil.

Po menším parníku dopraven prapor na ostrov a bez prodlení vydal se do jeho vnitra, aby odbojným domorodcům strachu nahnal a k pokojnému životu je přinutil. A také po několika týdnech podařilo se vojsku odbojné domorodce do jejich nedostupných hor zahnat. Ale bylo to jen na čas, tito v přestávkách stále vybíhali se svých horských útulků dolů do rovin, loupit a vraždit a hoši od osmého vždy znovu musili do pole. Tak to trvalo bezmála dva roky a osmý měl býti co nevidět vystřídán jiným pěším plukem ze Soustátí.

Tento pluk přijel do Manily a jeden prapor jeho poslán na Samar vystřídát prapor osmého. A právě v tu dobu byla setnina "M" v poli, rozestavena jsouc po předních strážích. A zrovna v ten den, kdy přiběhnul přátelský domorodec s rozkazem k veliteli setniny "M", aby mužstvo své stáhnul a pochod k pobřeží nastoupil, byli Puyalanové opět na loupežné výpravě a Pavel Smith s dvěma jinými a kaprálem stál na daleko ku předu pošinuté přední stráži. Kapitán ihned poslal seržanta s třemi muži vystřídati přední stráž, když tento setkal se již s prchajícími před Puyalany soudruhy.

"Puyalanové nás přepadli," hlásil kaprál, velitel stráže, "a to v takové převaze, že na nějaký odpor se strany naší nebylo ani pomyslení."

"Ale kde máte čtvrtého?" tázali se soudruhowé pro předstráž vyslaní.

"Ubohý Smith," hlásil smutným hlasem kaprál, "ten byl právě zaveden na dvouhodinovou hlídku, když se přepadnutí událo, a nám nezbývalo času ani příležitosti jsme neměli jej o tom zpravit. Teď už asi leží boly proboden a dravým ptákům na pospas vydán."

"Byl to jeho osud," prohodil krátce seržant, "nemůžeme v jeho prospěch ničeho podniknouti, když, jak pravíte, nepřítel je taková síla. Oznámím to kapitánovi, ať ten udělá, co za dobré uzná."

Kapitán rovněž nemohl nic dělati, neboť měl přísný rozkaz ihned shromáždit svoji setninu a vydati se na cestu k pobřeží, oznámil však, co se stalo a tu major praporu od 21. pluku, který právě na ostrov přibyl, slíbil, že se po ztraceném vojínovi ohlédne a bude hledět osud jeho zjistiti.

A setnina "M" 8. pluku vrátila se do Manily a odtud celý pluk vrátil se do Soustátí. Na seznamu setniny "M" bylo u několika jmen poznamenáno "padnul v boji", "zemřel na zimnici", ale u jména Pavla Smitha stručně stálo: "Pohřešuje se".

II.

Než podívejme se, jak se našemu Pavlovi dařilo. Stojí na hlídce a zraky do dálky upíraje uzřel křovinami blížící se nepřátele a proto dal svým soudruhům umluvené znamení. Ale sotva se tak stalo, byl už ze zadu napaden ne jedním, ale několika Filipinci. Smith byl silákem převyšujícím postavou domorodce a tudíž rozháněje se pažemi těchto několik k zemi srazil a když měl příležitost pušky užiti bodákem probodl, ale viděl, že dlouho se tak neubrání, když na místo ním poražených přicházeli jiní. Rozhodnul se však život svůj draze prodati a když mu nebyla dána příležitost ku střelení, aspoň pažbou ručnice rány kolem sebe rozdával.

Krváčeje z četných ran, jevil už na sobě značnou slabost, když najednou udeřen byl do týlu hlavy a omráčen. Co se s ním dále dělo nevěděl, přišel k sobě teprve v horách, kam byl nepříteli odnesen. Tito patrně měli v úmyslu nějakým krutým způsobem pomstiti na něm smrt tolika svých soukmenovců.

Náčelník Filipinců, Bragulino, ihned svolal radu podnáčelníků, aby se usnesli, co se má s Američanem státi. Porada odbývána blízko místa, kde tento svázaný na rukou i nohou ležel. Tolik Smith z jejich řeči vyrozuměl, že ho chtějí usmrtiti, ale nemohli se shodnouti na způsobu smrti. Ale brzy byl vyveden ze všech pochybností, když viděl, jak přineseny nějaké nástroje, patrně měl býti napřed mučen. V duchu se loučil s matkou a pokrevenci a slze ho polily, když vzpomněl si na Barušku, která snad právě v této chvíli naň vzpomíná, ale hned zase zmocnil se ho vztek, že tak bezmocně přihlížeti musí počínání těchto "gugu", jak Filipincům američtí vojáci posměšně říkají.

Vida však marnost všeho vzteku a nechtěje nepřátelům dopřáti té radosti, aby ho viděli, jak se smrti bojí a jí se brání, rozhodnul se klidně očekávati, ať už s ním naloží jak chtějí. Zavřel oči, aby raději ničeho kolem sebe neviděl.

Ale co to? Ucítil na tváři dotek něčí ruky. Otevře oči a vidí, jak sklání se k němu snědá filipinská dívka a tmavé velké oči útrpně naň upírá. Pavlovi zdálo se, že vidí nějaké zjevení, že ho snad strach před hroznou smrtí omámil, takže nemůže správně svými smysly rozeznávati, ale neměl zůstat dlouho v pochybnostech.

Filipinská dívka k němu se naklonila a pošeptala mu:

"Americano nemusí se ničeho obávati, dokud bude dcera náčelníková chtít. Máš býti mučen a potom utracen, ale já tě zachráním. Spolehni na Dolorinu, jedinou dceru náčelníka Bragulina, té otec udělá po vůli ve všem, oč jej požádá."

To pravíc, odběhla a Pavel dosud z úžasu se neprobrav, očekával s nepokojem, co se s ním dále díti bude. Dověděl se toho brzy. Přišli dva Filipinci, jeden nesl na hlíněné misce něco ovoce a druhý nádobu s vínem a postavivše obojí na zem, rozvázali vojínu pouta a posuňky pobídli jej, aby se jídlem a pitím občerstvil.

Pavel dlouhým postem vyhladoven a žízní sotva sliny polykaje nejprve udělal pořádný doušek z nádoby a potom pustil se do ovoce, stále při tom pošilhávaje, je-li někde na blízku dívka ona, která náhlou tuto změnu v jeho osudu způsobila. Oba Filipinci s údivem hleděli na vojína, jak mu chutná a teprve když tento mísu s ovocem od sebe odstrčil, jeden z nich k němu promluvil: "Americano má se ihned před náčelníka dostaviti, tam se doví další osud svůj."

Pavel na souhlas pouze přikývnul a povstav chtěl následovati za oběma posly, ale shledal, že jsou nohy jeho od dlouhého svázání jako umrtvělé. Filipinci vidouce to vzali ho mezi sebe a v chůzi ho podporovali.

Chýše náčelníková nebyla příliš vzdálena a před ní už tento posly své s Američanem očekával. Pavel s jakýmsi vzdorem a zároveň úsměskem pohlédl na náčelníka Bragulina — představoval si ho docela jinak a teď vidí před sebou nepatrného mužíka, kterému by se v Americe každý 14letý hoch směle postavil, ale náčelník nedopřál mu času ku dalšímu pozorování ho, osloviv jej:

"Byl jsi mými lidmi zajat jako nepřítel, jenž usmrtil a zranil několik našich bojovníků a dle zákonů našeho kmene měl bys zahynouti tou nejkrutější smrtí. Co můžeš uvést na svoji obranu?"

"Hájil jsem svůj život, náčelníku!" řekl Pavel pevně tomuto do očí hledě. "Ostatně byl jsem jako voják jenom poslušen rozkazů mně daných a jestli mně ublížíš, budeš za to zodpověděn Strýci Samovi, a to ti předem řeknu, ten má dlouhou ruku a toho, kdo se proti němu protiví vždy dosáhne."

"Líbíš se mi, vojáku, pro svoji smělost, s jakou s náčelníkem mocného kmene mluvíš, ale to ničeho nezmění na osudu, kterému jsi propadnul. — Připrav se k smrti, které vším právem zasluhuješ."

Pavel chtěl ještě něco namítnouti, ale v čas ještě vzpomněl si, že by asi všechny jeho důvody vyzněly na prázdno a proto tu stál se vztýčenou hlavou, upřeně na náčelníka hledě.

Po několik okamžiků nikdo nepromluvil, když ozvaly se v písku rychlé kroky a před Pavlem stanula filipinská krasavice, která už dříve mu službu milosrdné samaritánky byla prokázala. Přistoupila a hned, nikým nezdržována, k náčelníku, otci svému, a vzavši jej kolem krku, pravila:

“Pravil jsi, že zajatec má býti podroben dříve než zemře trápení; dobře, žádám tě, bys dceři své povolil muka ona sama mu připravit. Svěř zajatého prozatím pod moji dohlídku a buď ujštěn, že bedlivě ho střežiti budu.”

Náčelník byl úplně pod mocí své spanilé dcery, která v domácnosti jeho nastoupila místo po zemřelé její matce a známa byla celému kmeni pro svůj bystrozrak i dobré srdce a proto mu ani nenapadlo, aby jí odporoval. — Naopak, k Pavlovi se obrátiv, pravil:

J. V. Myslbek: Pomník F. L. Riegra.

“Zde tě odevzdávám v pravomoc svojí dcery, pochybuji však velice, že by ona milosrdněji s nepřítelem našeho kmene naložila. A teď s mých očí, neb pohled na ten tvůj prokletý stejnokroj bouří ve mně vztek, jež sotva jsem s to ovládnouti.”

Sotva domluvil, vystoupila z postranních dveří bambusové chýše Dolorina a přistoupivši k Pavlovi, beze slova k němu ho do nedaleké menší chýše odvedla.

“Tady, Americano, budeš prozatím bydleti ale především musíš se ustrojiti dle naší mody; uděluji ti úplnou volnost, ale důvěřuji ti, že jí nepoužiješ k útěku, který by se ti ostatně sotva zdařil, neb moji lidé jsou čichu a zraku bystřejšího než mnohý honící pes a brzo by tě dopadli, já potom už bych tě podruhé sotva zachrániti mohl.”

“Muchas gracias, seniorita Dolorina,” všechnu svoji znalost španělštiny sbíraje pohnutě ze sebe vypravil Pavel. “Buď ujištěna, že důvěry tvé ve mne nezneužiji a také ostatně myslím, že býti zajatcem takové spanilé věz-nitelky není zrovna ten nejhorší osud, jaký amerického vojáka na Filipinech stihnouti může. Ale snad i to mé zajetí jednou šťastný vezme konec.”

“Možná,” odvětila Dolorina a odběhla, aby Pavlovi jiný oděv a pak něco k jídlu přinesla. Pavel pak přestrojen lišil se od svého okolí u porovnání k malým postavám domorodců svojí výškou a silnými svaly, takže vzbuzoval u nich nejen obdiv ale i strach.

Tak plynul čas a Pavel poznenáhlu začínal si mezi domorodci zvykat a jak pozoroval, zvykal si snad více než měl též na hezkou mladou dceru náčelníkovu, která snad ztrávila více času v jeho chýši než v chýši otcově.

Pavel z počátku vzpomínal si v zajetí svém častěji na svoji matku a sourozence i na svoji Barušku a rmoutil se nemálo, že nemůže jim dáti nijak vědomost, co se s ním stalo. Ale potom si pomyslně, budou jej považovati za mrtvého, popláčou si a jeho Baruška po čase zapomene a provdá se za jiného. A právě toto poslední se mu dosti zamlouvalo, neboť cítil v srdci jakousi náklonnost ku mladé Filipince, kterou si vysvětloval za jakýsi druh vděčnosti za to, že ho zachránila před smrtí, ale dalšími styky s ní shledal, že se poznenáhlu usazuje v srdci jeho láska, proti níž on však hrubě ani se nevzpíral. Naproti tomu dívka ani neuznávala za nutné, aby Pavlovi řekla, jak se jí líbí, považovala to za zcela přirozené, aby on k ní vzhlížel jako ku své nevěště. Starý náčelník nejednou dobře si všimnul, že dceři jeho zajatý americký voják nijak není lhostejným, ale aby jí v tom překážel, ani mu nenapadlo. Věděl předně, že u tvrdohlavé v tom ohledu dcery ničeho by nesvedl a za druhé si myslel, že je-li to osud jeho dcery, nijak se mu nevyhne a marno by bylo proti němu se vzpírat. Ostatně hezký, silný Američan se mu dosti dobře za zetě hodil, jmenovitě když viděl, jak stykem s jeho dcerou se v řeči jejich rychle oblomuje a i jinak po způsobu Filipinců si vede. V tajnosti srdce jeho spočívalo přání, aby Pavel stal se po něm náčelníkem kmene.

Proto nijak nebyl nepříjemně dotčen, když jednoho dne dcera přišla před něj s prosbou, že by si ráda vzala Pavla za muže. Ta možnost, že by třebaš Pavel mohl se zdráhati, prosté myslí její ani nenapadlo, vždyť byl válečným zajatcem a otcem jí byl darován. Mohl tedy spíše považovati to za štěstí, že se dcera náčelníková k němu snížila.

Starý náčelník Bragulino sice činil nějaké námitky, ale jen tak na oko a dívka celá rozradostněná běžela k Pavlovi do chaty, aby mu pověděla, o čem právě s otcem jednala.

Pavel z počátku zůstal jako omráčen, nemohl pochopiti, jak on, prostý voják, přichází k té cti státi se nástupcem mocného a každým obávaného náčelníka Puyalanů, Bragulina, a Dolorině v tom smyslu odpověděl.

“Dělej si, co chceš, caro mio,” odvětila dívka na oko lhostejně, ale v očích se jí při tom zlověstně zablesklo, “ale to ti pravím, nechceš-li zůstat mezi námi jako můj manžel a budoucí náčelník kmene, zůstaneš tu jako zajatec,” a tato slova mluvíc očí s ubohého Pavla nespustila, jakoby se pásala na zápasu, jaký ubohý zajatec v srdci svém prodělával. Vždyť on cítil posud lásku ku vzdálené Brušce, ale ani Dolorina nebyla mu zrovna lhostejná, kdyby však byl měl voliti mezi nimi, byl by si vždy vyvolil prvnější, ale teď bylo po vši volbě. Buď musí se oženiti s Dolorinou a čekati na vhodnou příležitost k útěku nebo odmítnouti ruku její a na dlouho, ne-li na vždy zůstat v zajetí, které by mu zamítnutá nevěsta sotva hleděla osladiti. Pavel však byl ducha praktického, myslel čerstva a tudíž také k brzkému rozhodnutí dospěl. Vida, jak Filipinka na něj upřeně hledí usmíval se a pravil:

“Hleď, Dolorino, v mé vlasti tam za široširým oceánem jest ustáleným zvykem, že mužové dívkám nabízejí manželství, ale u Puyalanů na Samaru musí býti obyčej jiný, proto nic se tomu nediv, že jsem nabídnutím tvým byl překvapen. Ani ve snu mně nenapadlo, že bys ty, dcera náčelníková, pomyslíti mohla na sňatek s nebohým zajatým vojákem, který několik tvých soukmenovců na onen svět poslal. S radostí tudíž přijímám ruku tvou —”

“A s ní zároveň dostane se ti svobody,” vskočila mu do řeči Filipinka, “vždyť víš, že otec můj mně tebe daroval a teď budeš dvojnásobně mým majetkem.” To pravíc chopila Dolorina Pavla za ruku a vášnivě do očí mu hledíc dále promlouvala:

“A budeš mně také míti opravdu rád, jako jsi měl onu dívku tam za mořem, o níž jsi mi hned na začátku svého pobytu u nás vyprávěl?”

Pavla otázka tato přivedla do rozpaků — až dosud si byl na Barušku sousedovic nevzpomněl.

“Ale, že se tak ptáš, Dolorino,” řekl, jen aby něco odpověděl, “uvidíš, že budeš se mnou spokojena.”

“Dobrá, teď doprovodí mne k otci,” pravila dívka, “před ním polibkem vzájemným uzavřeme manželství, jak jest obyčejem u našeho kmene, od kteréhož nás hleděl svého času odvrátiti muž bílé tváře, asi tvůj krajan, který v černé dlouhé roucho oděn a s křížem v ruce tehdy do našich hor zabloudil.”

Pavel beze slova dívku následoval. Starý náčelník musel býti už napřed o všem zpraven, neb čekal ozdoben všemi odznaky svého postavení ve kmenu a uznal jej za zetě tím, že podal mu luk se šípy a zároveň pobídnul ho, aby se napil vína z nádoby z kůry kokosového ořechu zhotovené, načež vzal po boku se mu houpající roh bůvola a zatroubením na něj ve vesnici právě přítomné příslušníky kmene přivolal, k nimž potom krátkou řeč promluvil a Pavla jim jako nástupce v hodnosti náčelnické ohlásil.

Pavlovi zdálo se býti všechno jako sen, nebýti hezké jeho žínky, která z počátku skoro ani na okamžik jej neopouštěla. Byl teď volný, mohl si jíti kam mu bylo libo, ale ačkoli nejednou napadlo ho, aby utekl, přece jen nemohl se odhodlati, aby opustil Dolorinu, která mu život zachránila, v jeho zajetí tolik proň udělala a již on konečně den ode dne více miloval.

Tak plynuly dny, týdny, měsíce a Pavel Smith ztrávil už bezmála tři roky v zajetí Puyalanů, když jednoho dne přiběhl jeden člen kmene se zprávou z pobřežního městečka, že oddíl vojáků pěších táhne do vnitra ostrova, patrně s tím úmyslem, aby nepokořené dosud Puyalany a jiné vnitrozemní kmeny na Samaru podrobil.

Dlužno totiž podotknouti, že opět někteří kmeny na Samaru vypořáděly americkému vojsku přátelství a začaly podnikati nájezdy k pobřeží. Puyalanové dosud chovali se tiše a náčelník jejich svolal je právě k poradě,

jestli by neměli svým soukmenovcům v boji proti Američanům pomáhati. Většina byla pro boj, ale tu vystoupil podnáčelník Pavel a žádal tchána svého o slovo a když mu uděleno prohlásil, že by to byla záhuba kmene něco takového podniknout, a mluvil tak přesvědčivě, že většina mu dala za pravdu a kmen rozhodnul se, zůstatí doma a chovati se pokojně.

Pavel po několik dní už byl jako vyměněn, bylo viděti, že se nějakým plánem zanáší, ale ani nejlaskavější lichocení Doloriny nedovedlo jej přiměti, aby jí řekl, co hodlá udělati. Však bystrozraká Filipinka brzy přišla na pravý kořen jeho neklidu.

"Viď, caro mio Paolo, zastesklo se ti po tvých dřívějších kamarádech a nevíš, jak bys se k nim dostal, abys mne nemusel opustit?" pravila, k Pavlovi se tulíc.

"Máš pravdu," pravil Pavel, "něco mne pořádě táhne z těchto hor tam do světa, kde bych byl něco platen. Život nečinný mezi tvým lidem se mi už znechutil!"

"Chceš snad říci, že i mne jsi se už navolil?" prudce vyrazila mladá žena. "Jen to řekni a já ti přísahám, že ti volnost daruji."

"Ty's ale dětina, Dolorino," chlácholil dívku Pavel. "Jak jen můžeš na takovou pošetilou myšlenku přijíti? Já mám něco jiného na mysli, a budeš-li jen trochu trpělivá povím ti, co zamýšlím."

"Jsem věru dychtíva," řekla Filipinka a k Pavlovi přisedla.

A tu jal se jí tento vykládati, že by rád sešel se se svými kamarády, ale že se bojí, že mu jeho tříletá přítomnost mezi Filipiňany nebude počítána za zajetí ale spíše za sběhnutí a že těžko mu bude přesvědčiti vojenské úřady o pravém stavu věcí."

"Ale vždyť tvoji představení nemusí věděti, že jsi celý ten čas ztrávil mezi námi!" řekla Dolorina vážně.

Pavel se na dlouhou chvíli zamyslel a družka jeho jej nevytrhovala, když najednou mladý muž, jako hadem uštknut, vyskočil a zajásal: "Už vím cestu, jak se z toho dostat výhodně. Je dobře, že jsem si svoji uniformu a pušku ponechal. Hned se do vojenských šatů převleču a pak lehce celý můj plán pochopíš. Vrátil se už posel otcem tvým k pobřeží vyslaný?"

"Hned ráno přišel a sděluje, že americké pěší vojsko pomalu se blíží k našim horám a po případě mohly by tady býti jeho předstrážce."

"To se výborně hodí!" zvolal Pavel. "Teď vidím sám, jak to bylo dobře, že jsem tvému otci poradil, nepodíletí se s ostatními kmeny samar-skými na povstání; bude mu to jen k výhodě."

Na to zašel do chaty, ale v několika minutách z ní vyšel na udiveně na něj hledící Dolorinu se usmívaje.

"Viď, nepoznáváš mne!" pravil. "Za to moji krajané jistě mne poznají," dodal, potutelně při tom se tváře.

"Ale, Paolo, ty's mne překvapil," ozvala se konečně Dolorina, se zálibou vojáka manžela si prohlízejíc. "Nemyslela jsem si, že bys dělal ve svých vojenských šatech takového chlapíka," a blaženě se špulíc Pavla se všech stran prohlížela.

"Děkuji ti za poklonu," pravil Pavel teď už zase vážně, "od tebe věřím, že jest upřímná, tvoji soukmenovci však jen poklony předstírají. A teď buď s bohem, půjdu na to místo, kdes mne před třemi roky zraněného nalezla."

"Doprovodím tě, dovolíš-li, ale zůstanu povzdálí v úkrytu, abych viděla, co se bude dále dít, a po případě ti pomocí svojí přispěti mohla," řekla Dolorina s nejistotou a zároveň prosebně k Pavlovi vzhlížejíc.

Ten se na několik okamžiků zamyslel ale pak, hlavou pohodiv, prohodil:

"Buď si, ale přítomnost tvá musí zůstatí zatajena."

Na to vzal zarezavělou pušku, nasadil na ni bodák a provázen Filipinkou kráčel s vrchu do údolí k místu asi míli vzdálenému, kde před třemi roky na přední stráži byl Filipinci přepaden a zajat. A sotva že na místo přišel, zaujal totéž stanovisko, jaké mu tehdy bylo vykázáno a když Dolorina do nedalekého houští se ukryla, jal se volně po svém stanovisku obcházení a na všechny strany se rozhlížeti, jakoby skutečného nějakého nepřítele očekával. — Chodil tak hodinu, dvě a slunce už pomalu sklánělo se za západní hory, když unaven a rozmrzen dlouhou obchůzkou na zem sebou vrhnul, se slovy: "Eh, kdo ví, kde je ještě mým krajanům konec!", když v tom zaslechnul výstražné zvolání své družky.

"Aha, někdo se blíží," zvolal Pavel a rychle vyskočiv popadl pušku a znovu jal se přecházení jako na stráži. Uslyšel skřípění písku a hned také rozeznal kroky několika mužů.

"Kdo přichází?" vzkřiknul tak komisně, jak jen to mohl dobrý americký voják dokázati a pušku do předu natáhnul.

"Předstráž od setniny K 21. pěšího pluku," byla odpověď malého seržanta, v čele třech mužů opatrně krácejícího.

"Předstupte, abych vás poznal," ozval se znovu Pavel a malý seržant několik kroků postoupil.

"I hrom do toho, vždyť jest to John Fishman od mé setniny," vzkřiknul Pavel a nevyptávaje se více k malému poddůstojníku přiskočil a za ruku ho chopil.

"A jak sem u všech čertů ty přicházíš, Smithe?" nedůvěřivě si ho prohlížeje tázal se Fishman. "Což nebyl jsi zabít tehdy od Puyalanů?"

"Jak vidíš, ne!" Kaprál O'Connor mne zavedl na stráž a to jsem věděl, že nesmím s ní odejít, dokud bych nebyl patřičně vystřídán nebo odvolán, ale proklatě dlouho to trvalo s tím vystřídáním nebo odvoláním. Už skoro tři roky dlím tu ve dne v noci, jen co nutné jídlo seženu a teprve teď si vzpomenete mne vystřídati!"

Pavel poslední slova vyřekl s nádechem jakési ironie ale nemohl se při tom zdržeti úsměvu, když popatřil na naň hledícího Fishmana a nedůvěřivě si ho prohlížející vojáky, z nichž on však žádného neznal.

"No, kdybych tě nepoznával dle hlasu," ozval se konečně Fishman, "myslel bych, že je to nějaké pekelné mámidlo, ale teď tě tedy odvolávám s tvého stanoviště a zavedu tě k našemu setníkovi Longovi. Ten byl přeložen jako lajtnant ku 21. pluku a jen k vůli němu také já osmý pluk opustil. Jsem zvědav, jestli tě pozná," a obraceje se k vojákům, dodal: "Tady, hoši, jest jeden z dřívější mé setniny, který tu byl s 8. plukem před třemi roky, Pavel Smith, o němž jste mne slyšeli vyprávět nejednou v kasárnách i zde na Samaru, že se ztratil a nejspíše byl od Puyalanů zavražděn. No, to bude kapitán koukati, až tě uhlídá. Doufám, že nám potom povíš, co se s tebou na tomto ostrově po celé ty tři roky dalo."

"Všechno vám povím, kamarádi," řekl Pavel, také ostaním vojákům ruku tiskna. "Jsem rád, že jsem se zase jednou ocitnul mezi svými."

U kapitána Longa se výjev shora líčený v celku opakoval, pouze s tím rozdílem, že kdežto vojáci věřili, že Pavel bez ustání po tu dobu na svém stanovišti vytrval, kapitán dobře soudil, že si Pavel nucený pobyt na přední stráži nějak dovedl osladiti. Potvrdilo ho v tom když viděl, jak povzdálce přihlíží celému jednání mladá Filipinka.

"Nu, ať je to tak nebo onak," pravil konečně, když mu Pavel věrně celý svůj život za to tříletí na Samaru vypověděl: "Jsi chytrý hoch a zasloužíš si za to odměny. Zmíním se o tobě plukovníkovi a uvidíme, co ten o věci té bude souditi. Jsi teď volný, čas tvůj služební dávno uplynul,

můžeš zůstat zde u nás anebo láká tě něco k místu té dlouhé tvé varty?” kapitán potutelně stranou se ohlédnul, kde Dolorina hleděla se ukrýti.

Pavel mlčel a když kapitán mu pokynul, zasalutoval a mezi ostatní vojáky odešel. U nich na chvíli se omluvil a zašel k ukryté Dolorině pravil k ní:

“Teď se, moje drahá, vrať domů. Záležitost moje vydařila se lépe, než jsem si myslel. Než měsíc podruhé úplňkem vyjde budu u tebe ve tvých horách volným jako pták v povětří a pak další směr svého života umluvíme.”

Dívka místo odpovědi vrhla se mu kolem krku a pláčem si ulevujíc dlouho tak spočívala.

“Jdi už, Dolorino,” řekl Pavel, něžně dívku od sebe odstrkuje, “hnedle budu zase u tebe, abychom se nikdy více neodloučili. Vždyť přece jsem podnáčelníkem tvého kmene.”

Dolorina ještě jednou Pavla obejmula a pak jako stín v šeru zmizela a k rodným horám zaměřila.

A “dlouhá varta” vypadla pro pěšáka Pavla Smitha od setniny “M” 8. pluku nad očekávání dobře. Důstojníci považovali to za dobře sehraný žert, ale velitel pluku, chtěl-li se držeti dle písmeny vojenských pravidel o strážní službě, musel uznati, že pěšák Smith ve skutečnosti po celý ten čas byl na stráži a jako tudíž v činné službě že jest oprávněn k žoldu a ku vši ostatní výbavě za celou tu dobu na něj připadající. Rovněž tak rozhodnul velitel vojska na Samaru a když přijel výplatčí, obdržel pěšák Smith za celé ty tři roky svůj žold a vše, co naň připadalo na stravě a šatstvu ve způsobě hoto-vých peněz, takže sehnal tím způsobem hodně přes tisíc dolarů a zároveň mu udělena válečná medalie za zásluhy o americké vojsko, neboť velitel počítal, že jen Pavlovo spojení s Puyalany zdrželo tyto ode všeho nepřátel-ství k Američanům.

Pavel byl po celý ten čas hrdinou celého pluku, neustále musel vyprávět své příhody za svého nedobrovolného pobytu na Samaru a neradi se s ním loučili, když on jednoho dne jim oznámil, že vrátí se pro svoji nevěstu do hor a jako manželku vezme ji s sebou do Manily, kde minil za obdržené od vlády peníze nějaký malý obchod si zavésti. Do Soustátí prozatím jej nic více nevábilo, když zvěděl, že jeho Baruška se mu vdala a rodina jeho už dávno jej považuje za mrtvého. Chtěl se napřed dopracovati nějakého jmění a teprve potom chtěl před svoje sourozence jako zámožný muž předstoupiti.

U Puyalanů přivítán byl s velkým jásotem a starý náčelník před celým kmenem ho objal a jedinou svoji dceru bez váhání za manželku mu dal. Šťastné snoubence sezdal kočující missionář kdo ví jakého vyznání, ač Pavel myslel, že by postačilo, aby je ve svazek manželský spojil soudce americký, až do Manily přijedou. Ale náčelník Bragulino chtěl vidět obřady na vlastní oči a Pavlovi nezbylo než podrobiti se. Potom otec nevěsty uspořádal na počest novomanželů slavnost pro celý kmen, na niž ovšem také část peněz Pavlových padla. Slavnosti trvaly, jak bylo u kmene zvykem, po několik dní, načež novomanželé doprovázeni Bragulinem a četou vydali se na cestu k přímoří a tam příjezd nějaké lodi očekávali.

Za dva dny přijel pobřežní plachetník, který Pavla a jeho mladou choť ochotně na palubu vzal a do Manily bezpečně dovezl. Tam teprve Pavel od amerického soudce po občansku byl sezdán. Rozhlédnuv se po městě zařídil si v postranní jedné ulici ale nedaleko hlavní třídy malou kavárnu a trafikou a nebylo snad jediného amerického vojína nebo námořníka, který do Manily zavítal, aby byl kavárnu “Na dlouhé vartě”, jak návěští nade dveřmi umístěné hlásalo, nenavštívil. Návěští to, na němž namalován ame-rický voják na stráži v pustině, jež z houštiny pozoruje hezká filipinská

dívka, namaloval mu jeden americký voják malíř "amateur" a osudy mladého kavárníka staly se brzy skrze návštěví to po celém městě známými. Což divu tedy, že mu obchod vzkvétal a také Dolorina, ač zprvu se jí po rodných horách stýskalo a mnohou chvíli proplakala, pomalu si na své nové okolí zvykla. Později neměla mnoho času na své hory myslet, když rodina se pomalu množila a všechen její čas vyžadovala. Otec její, Bragulino, zachoval k Američanům nadále přátelství, ale nijak se nedal pohnouti, by ji v Manile navštívil. Myslel, že už by se vícekrát nevrátil do hor, které mu k srdci tak přirostly.

Pavel Smith strojí se rok od roku, že svojí mladou ženu vezme do Soustátí na podívanou, ale vždy mu do toho něco vlezlo a nepřispíší-li si brzy, pak už ani nebude se mu zdáti odtrhnouti se od obchodu, který z něj pomalu dělá zámožného občana a sourozenci jeho nikdy neuhlídají bratra, o němž i časopisy americké svého času psaly. Ostatně zvyknul si na Filipinech a jeho Dolorina a děti nedopřávají mu ani času, aby se myšlenkám na dřívější svůj domov mohl na dlouho věnovati.

Věren.

Dovídka. Napsal Bedřich Moravec.

Slunečko chýlilo se za lesnaté chlomy lemující okresní městečko Těchovice. Byl příjemný letní večer, jakých málo bylo letos ve zdejší kopečnaté krajině. Kdo tedy neměl něco nutného na práci, vyšel si před stavení, aby pookřál na čerstvém vzduchu, mladší vyšli i za městečko do polí. Několik studentůků těchovické realky vyrazilo ještě dále až k řece, která vinula se lemována vrbovím dole pod městem. Mezi studenty vynikal vytáhlý plavovlasý Jarmil Křepinský, který v hloučku svých soudruhů vedl hlavní slovo nejen proto, že byl největší mezi soudruhy, nýbrž i nejstarší, čítaje již sedmnáct jar, kdežto soudruzi jeho byli hoši patnáctiletí, všichni pak vesměs žáci čtvrté třídy těchovické realky.

Jarmil dostal se trochu pozdě do studií. Otec jeho byl kolářem, a když jediný synek jeho vychodil školu obecnou, chtěl starý Křepinský, aby hoch vyučil se jeho řemeslu a jednou po něm převzal dílnu.

Skutečně hoch přes rok v dílně otcově dělal kolařinu.

Ale když v Těchovicích otevřeli realku, Křepinská tak dlouho na manžela naléhala, aby syna dal na studie, až konečně starý kolář povolil. Jarmil skutečně jevil neobyčejné vlohy k studiím. První léta studoval s vyznamenáním, avšak ve čtvrtém ročníku pojednou nastal obrat.

K okresnímu soudu v Těchovicích dosazen byl nový kancelista Kačaba. V malém okresním městě každá taková změna v obyvatelstvu rozvíří na delší dobu vlny všedního života. I studentíci Těchovičtí zajímali se o nového kancelistu, protože měl jediné dítě, šestnáctiletou dcerku Marušku, rozkošné poupě, tak hezkou, že nebylo na dávno hezčí dívčiny v Těchovicích. Jako motýlové pestrý květ obletovali studentíci spanilou Marušku, ale ta oblíbila si Jarmila Křepinského, ačkoliv nebyl nejhezčím mezi svými soudruhy. Je-li pravdou, že protivy se vyhledávají, bylo to u těchto lidiček pravdou dvojnásobnou. Černohlavé Marušce líbil se blondýn Křepinský snad jedině proto, že zevnějšek jejich tak velice se lišil a pak snad také proto, že měl tak hezké jméno a příjmení, kdežto ona měla takové hloupé jméno Kačabová.

Na dnešní procházce odtrhl se Křepinský brzy od svých soudruhů, neboť zpozoroval světlý šat Maruščin kmitati se lučinou. Mžikem byl u ní a už držice se za ruce, kráčeli v živé zábavě podél řeky. Takové schůzky měl Jarmil s Mařenkou skoro denně. Měli se rádi, řekli si to slovy nehledanými, žili své lásce nemyslíce na nic jiného. Maruška ovšem neměla na co mysliti než na svého Jarmilka, ale Jarmil měl mnoho věcí, na které bylo mu mnoho mysliti, a na které k vůli Marušce zapomínal.

V první řadě byla to matematika, ta ošemetná věda, která svojí suchopárností a ztrnulostí číslic je pravým opakem něžné lásky.

Že se láska a matematika nikterak spolu nesrovnávají, poznal Jarmil hned v prvním pololetí, když dostal z matematiky dostatečnou.

"A nepolepšíte-li se, dám vám na konci roku nedostatečnou," řekl mu profesor. "Býval jste jedním z nejlepších žáků a najednou jste zlenivěl. Toho vám nemohu prominouti."

A když Jarmil pololetní vysvědčení ukazoval otci, starý Křepinský nasadil si brýle a předčítal si známky na vysvědčení pozorně jednu po druhé.

Když přišel na osudnou matematiku, řekl přísně: "Tak, už také dostatečnou jsi přinesl, to je pěkné! Než dostatečný student, to je lepší výborný kolář. Víš, co se matka za tebe naorodovala, abych tě dal studovat. Kdybys dostal někdy známku nedostatečnou, tedy vůbec domů nechod! Na řemeslo s tebou je už pozdě, co bych si tedy s tebou počal?"

V Jarmilovi hrklo. Znal velmi dobře svého přísného otce, že je pravdou všechno co povídá, a že to právě tak myslí, jak to povídá.

Svatosvatě si umíňoval, že se z matematiky sebere, a že bude na konci roku míti známku alespoň dobrou. Ale od úmyslu k provedení bývá vždycky široká mezera. Ať dával Jarmil při mathematice jak chtěl pozor, vždy vynořila se mu před očima spanilá postavička Maruščina, načež začaly číslice kolem té vidiny tančiti a konec konců byl, že Jarmil nevěděl z přednášky ničeho. O nic lépe nešlo to s ostatními předměty. Maruška a všude jen Maruška. A potom přišlo jaro se všemi svými krásami a lahodami. Z Máchova "Máje" věděl Jarmil, že máj je lásky čas, a ten Mácha jakoby o Jarmilovi byl věděl, že i hrdinu své básně právě tak pojmenoval.

Na jaře slézal se Jarmil s Maruškou skoro denně, aby si nahradili všechno, co nemohli si povědět za dlouhé zimy na kluzišti, kde bývalo vždy plno lidí, a kam i profesori chodili bruslit, a kde láska našich lidiček musela se omeziti jen na vroucí pohledy a nějaké to doprovopení domů po krátkém zimním odpoledni. A máj odplynul jakoby jej vítr odvanul, a nastal červen a již chýlil se školní rok ku konci.

Jarmil stále si umíňoval: "Seběru se a ku konci všecko napravím."

Ale nenapravil. Odkládal tak dlouho, až bylo pozdě.

Najednou tu byly zkoušky závěrečné a Jarmil dostal z matematiky nedostatečnou.

Co teď? Domů s takovým vysvědčením nesměl. Otec přece vyjádřil se docela určitě.

A odloučiti se od Marušky bylo Jarmilovi nemožno. Nastanou prázdniny, spousta volného času, který bude moci věnovati jediné své lásce.

Že pro svou lásku byl Jarmil všeho schopen, dokázal na té nešťastné mathematice. Obratným způsobem vymazal na známce "ne", a hnedle stálo na jeho vysvědčení: "v mathematice dostatečný."

"No, z matematiky jsi zase jen proklouzl," řekl starý Křepinský prohlížeje synovo vysvědčení, "ale jen když jsi nepropadl. Na přesrok se sebeř! V pátém ročníku to bude asi těžší, a já bych nerad takového klacka živil zbytečně."

Jak to dopadne po prázdninách, tím si Jarmil zatím hlavy nelámал. Hlavní věcí bylo, že na dva měsíce náležela Maruška jemu, výhradně jemu.

Chodili spolu do lesů, povídali si, později odvážil se Jarmil Marušku políbiti. Přesvědčil se, že je to "božské" rozčilení, k němuž vlastně ničeho není zapotřebí, než trochu odvahy, a odvážil se podruhé zas. Podobně dělo se Marušce. Pokusila se jednou oplatiti Jarmilovi polibek a poznala, že ta věc není ani tak těžká, ovineme-li rámě kolem krku milovaného a přitiskneme ho něžně k sobě. A tak se pomalu zaučovali oba opláceti si navzájem něžné důkazy lásky a brzy poznali kolik slastí skytá taková mladistvá láska, když tomu obě strany dobře rozumějí.

Ale čas nečeká, neohlíží se na přání zamilovaných, a tak uplynuly prázdniny jako voda, a Jarmil musel do školy.

Na počátku školního roku šel do páté třídy, jakoby tam patřil. Několik dní nikdo si ho nevšíml. Ale jednoho dne povšíml si ho mezi žáky třídní profesor a řekl: "Křepinský, mně se zdá, že jste loni propadl."

"Nepropadl, pane profesore," odvětil Křepinský nejistě.

"Však se přesvědčím," řekl profesor.

Do Jarmila vjel strach. Jak to dopadne, věděl dobře. Profesor podívá se do hlavního katalogu, najde tam, že Křepinský loni propadl a bude zle. Nastane vyšetřování, a vyjde na jevo podvod. Co tomu bude říkati otec a co si o tom pomyslí Mařenka?

Z počátku nevěděl Jarmil, co by měl počítí, potom jediná utkvělá myšlenka ho úplně opanovala: "Musíš odtud pryč! Hodně daleko, kam by s tebou nešla všechna ta hanba, která tu na tebe čeká."

A podáváje se té myšlence, vyběhl z učebny a jako furiemi štván ubíhal za město. Hnedle Těchovice zmizely jeho zrakům a tu oddechнув si začal uvažovati: "Kam vlastně jdu? Domů nesmím, to mi otec řekl zřejmě, nezbývá než jíti bez cíle do světa."

Sáhl do kapsy svých spodků, aby přepočítal svou hotovost. Měl několik zlatých, které mu byl ráno otec dal na knihy.

I pomyslí si: "S tím vystačím aspoň tak dlouho, než se někde uchytím. A že se někde uchytím, jest jisto, vždyť je svět tak veliký! Otcí ani Marušce nesmím na oči, tedy jen vpřed. Půjdu, kam mne oči povedou."

A statečně vykročil vpřed.

Ubíral se zaprášenou silnicí stále směrem na západ. Z počátku šel ostře, později, když dostavila se únava, uvolnil krok, ale šel dále v před do toho neznámého světa.

Na poledne koupil si v hospodě při silnici kus chleba a sklenici piva.

"Musím šetřiti," umiňoval si, "abych s penězi vystačil, než si najdu nějaké zaměstnání."

Posilniv se a odpočinuv si, krácel zase dál pln nových nadějí.

S večerem dorazil do velké vesnice a chtěl tam přenocovati. Prvního člověka, kterého ve vsi potkal, ptal se, jak se vesnice jmenuje, ale dostal odpověď německou a poznal z ní, že nachází se už v kraji zněmčeném, někde na bavorských hranicích. Byl tomu však rád, že je tak daleko od domova. Zítra překročí hranice, a nikdo ho nedostihne, kdyby ho stihali pro podvod.

Odvážně zaměřil do hospody, aby tam požádal o večeři a o nocleh. V hospodě vzbudil hned pozornost svým zevnějškem. Byl oděn v čamaru a tu prohlíželi si sedláci s neobyčejným zájmem. Také vzbudilo jejich pozornost, že si česky poručil večeři.

Hostinský, který mu ji přinesl zároveň s pivem, ptal se ho, odkud přichází a kam jde. Otázku pronesl ovšem německy, a Jarmil sebrav drobtý

své němčiny, odpověděl na ni vyhýbavě. Hostinský pohlédl na něho podezřívavě, načež zasedl k sousedům, s nimiž hovořil živě a to patrně o Jarmilovi, neboť chvílemi se všichni na něho dívali.

Potom jeden ze sousedů odešel a než Jarmil byl s večeří hotov, soused vrátil se do hospody s četníkem.

Jakmile Jarmil spatřil četníka, byla v něm malá dušička, a ještě více se polekal, když četník přistoupiv k němu, jal se ho vyslýchat, kdo je, odkud a kam jde.

Četník mluvil česky a Jarmil přiznal se ke všemu, protože četník všechno z něho chytře vytáhl.

“Pošleme vás zejtra zpět do Těchovic,” řekl četník po ukončení výslechu. “Přes noc zůstanete u představeného.”

Jarmil byl tedy jako zatčen. Po chvíli už odváděl ho četník v průvodu představeného. Dovedli ho do statku a představený zavřel ho v podkrovní světnici. Tu zbylo Jarmilovi dosti času, aby přemýšlel o svém osudu. Zdál se mu velmi neutěšeným. Ráno ho povedou postrkem domů. Představoval si již v duchu, jaké vzbouření způsobí jeho příchod v malém městě Těchovicích. To bude něco pro maloměstské klepaře!

A což rodiče? Jarmil v duchu viděl svého starého, poctivého otce, jak zuří nad hanbou, kterou mu způsobil zkažený student, jediný syn, viděl svou dobrou matičku, jak hořké slzy roní nad tou hanbou, a všechno se v Jarmilovi vzepřelo nad nepříznivým osudem.

“Chybil jsem,” hovořil sám sebou, “ale domů mne žádný nedostane, té hanby rodičům nezpůsobím.”

Tiše přikročil ku dvéřím a zkoušel je otevřít. Pokus selhal. Dvéře byly zvenčí zavřeny na klíč.

“Však se do rána odtud dostanu,” pomyslí si. “Je do rána dlouho, něco mi napadne.”

Odestlaná postel jej sice zvala vábně ve svou náruč, ale Jarmil odolal. Sedl si a přemýšlel.

Dlouhý pruh měsíčního světla padl do světničky jediným okénkem. Měsíc ukazoval Jarmilovi cestu z vězení. Už věděl, že jinudy se odtud nedostane než oknem. Přistoupil k němu a díval se dolů. Okno bylo vysoko, ale dole pod ním byla hranice dříví. Dlouho se Jarmil nerozmýšlel. Vyšplhal se z okna, spustil se dolů a dopadnuv těžce na dříví, seskočil s něho na zem a jako líticemi štván prchal ze vsi. Nikdo útěku jeho nepozoroval. Po chvíli doběhl na silnici a ostrým krokem ubíral se k zemským hranicím.

Ale ještě tam čekala ho těžká zkouška. Měsíc ostře ozařoval bílou silnici a tu pojednou na bílé ploše silnice objevila se Jarmilovi tmavá silueta nízkého stavení. Před ním byl sloup a pod ním postava muže. Jak se muž hnul, paprsky měsíce sjely po lesklém bodáku pušky, kterou muž měl na rameni.

Jarmil okamžitě postřehl nebezpečí situace. Blížil se k pohraničnímu sloupu, pod nímž měl hlídku finanční strážník. I stanul a uvažoval.

Co teď? Půjde-li přímo, zastaví ho stráž jistě a dopraví ho zpět do vsi, odkud právě byl uprchl. A tu by pak nastala jistě smutná cesta postrkem do Těchovic.

Tedy opatrně ku předu. Jarmil uhnul ze silnice do polí a plížil se brambořištěm kolem celní strážnice. Už myslel, že má vyhráno, když finančník ho zpozoroval a volal na něho německy: “Halt”. Ale vyzvání takové nemělo na Jarmila jiného účinku, než že pustil se úprkem přes strniště a hleděl dostat se kolem strážnice co možno nejdále do polí.

Ani ubohý jinoch nevěděl, že zahrává si o život.

Tichou nocí zahřměl pojednou výstřel a střela hvízdla Jarmilovi nad hlavou. Ale toto přísné napomenutí nepřimělo jej k zastavení, naopak, s vynaložením posledních sil přidal do běhu a prchal v neznámo.

Mocně oddychuje vběhl po chvíli v náruč nějakému muži, který ho chopil za rameno a zastavil.

Jarmil kroutil se jako had, aby se dostal ze zajetí, ale muž měl patrně železné pěstě a držel pevně.

“Odkud?” tázal se němčinou s hrubým dialektem.

Jarmil nemoha promluvit, mávl jen rukou a ukázal směrem k vesnici odkud byl uprchl.

“Aha, pašoval jsi, a balík jsi odhodil,” řekl muž. “To jsi hloupý. — Běžels tedy nadarmo. Tady už můžeš jít volně, jsi na bavorské půdě.”

Jarmil vzpomínal se, pohlédl na muže, který ho držel. Spatřiv na jeho hlavě chlupatou přílbu, domyslí si, že je to bavorský celní strážník, a hned mu byla situace jasnou. Bavorák považoval ho za podloudníka. Patrně se tu podloudnictví čile provozovalo a Bavoráci měli radost, když některý podloudník šťastně se dostal přes rakouskou hranici. Když potom bavorský strážník Jarmila dovedl na silnici a ukázal mu směr, kudy jest se ubírat do Bavor, vykročil uštvaný student už s lehčím srdcem.

Nebudeme Jarmila provázeti na jeho pouti zemí bavorskou. Dokud stačila nepatrná hotovost, kterou si vzal z domova, cestovalo se mu celkem dobře a odečteme-li denní únavu, nestihla ho jiná nehoda. Ale když dorazil do Mnichova, stihla ho nehoda ze všech největší, došly mu totiž peníze. A jak už tomu bývá, že s posledním krejcarem dostaví se hlad, bylo tomu tak i u Jarmila.

Bloudil s prázdným žaludkem ulicemi velkého města a nevěděl, co teď počít. Jednu chvíli zmocňovala se ho i touha vrátit se domů a přestát hněv otcův i všechnu hanbu, která ho doma ještě čekala, ale zapuzoval myšlenku tu násilně, protože nevěděl, jak bylo by lze uvést ji ve skutek.

Ale příroda hlásila se stále více k svému právu, hlad upomínal stále citelněji a pojednou napadlo Jarmilovi, že se bude muset někomu svěřit, že má hlad. Ale jen na to pomyslí, už se mu krev hrnula do tváří.

“To budeš tedy žebrat,” řekl sám k sobě. “To za živý svět ne! Raději zemru hladem.”

A zase si všiml, že svojí čamarou budí pozornost kolemjdoucích a proto zaměřil do poboční ulice, kde tolik lidí nechodilo. Dostal se kolísavým krokem do odlehlé čtvrti, kde usedl na lavičku v nějakém parku. Dále už nebyl by došel, neboť slabostí vypovídaly mu nohy službu. Sad byl liduprázdný, a to se Jarmilovi právě hodilo. Svěsil hlavu a dumal o domově. Na věžích mnichovských rozezvučely se zvony ohlašující poledne. Zvuk zvonů připomenul Jarmilovi opět jeho hlad. Doma teď spolužáci běží ze školy hladovi, ale vědí, že jich čeká doma prostřený stůl. Jarmil vzpomněl si na své rodiče. Matička jistě nese na stůl mísu dolků, zasedá s otcem, vrátivším se z dílny ke stolu a oba asi říkají: “Kde pak on náš Jarmil asi obědvá?”

Bezděčně se Jarmilovi vyřinuly dvě slzy z očí při té vzpomínce.

Potom rozprávěl vzpomínky dále, jak mu mohlo býti lépe, kdyby byl zůstal při řemesle a starému otci teď byl vydatnou podporou. Co teď z něho bude? Zahyne v cizině, a ani kuře po něm nezakrákoře.

Tak se do vzpomínek zabral, že ani nepozoroval, že se před ním zastavil nějaký pán v cylindru a elegantním šatě, který už chvíli si ho prohlížel.

“Pan je Polak?” tázal se ho pán pojednou přistoupiv blíže.

Jarmil vzchopiv se ze svého zadumání, zíral uděšeně na mluvčího a teprve když neznámý otázku opakoval, Jarmil pochopil situaci. Pán byl jistě Polák a k vůli čamaře považoval Jarmila za krajana.

Domluvili se dobře. Když Jarmil vysvětlil pánovi, že není Polák, nýbrž Čech, pán vyptával se ho chvíli, a Jarmil svěřil se mu se vším.

“A hledáte místo?” tázal se pán. “Potřeboval bych sluhu, ale musel byste mi sloužit věrně.”

“Budu vám sloužiti věrně,” sliboval Jarmil.

“Tak pojďte se mnou!” vyzval ho neznámý.

Za chvíli na to seděl Jarmil se svým novým službodárcem v elegantním restaurantu, jedl a pil do libosti a když se nasýtil a chuť k životu se mu zase vrátila, odcházel se svým pánem do jeho bytu. Jsa rád, že se jeho smutný osud takovou šťastnou náhodou obrátil náhle k lepšímu. Už byl jist, že se ve světě neztratí.

Minul rok od Jarmilova příchodu do Mnichova a po celou tu dobu byl náš hrdina sluhou svého pána. Ale sluhou byl jen doma. Čistil svému pánovi šat a obuv, měl se při tom dobře a znenáhla zapomínal na domov. Brzy po nastoupení své služby dověděl se Jarmil, k čemu ho vlastně pán potřebuje. Byla to věc nekalá, skoro zločin, ale ubohý jinoch svolil ku všemu, jen aby se nemusel vrátiti domů.

Pán Jarmilův byl dobrodruh nejhrubšího zrna. Vydával se za polského šlechtice, ačkoliv snad ani Polák nebyl a žil z hlouposti jiných. Večer navštěvoval různé kluby a herny, kde hrálo se o velké peníze a na těchto vycházkách provázel ho Jarmil oblečený v elegantní šat kavalíra. Když pán hrál hazardní hru v karty, Jarmil musel postavit se za jeho soupeře a dáti mu znamení, kde se nalézá karta v rukou soupeřových, kterou bylo třeba táhnouti. Znamení dával svému pánovi doutníkem v ústech. Dle toho, posunul-li Jarmil doutník do levého koutku úst, nebo do pravého, nebo vzal-li doutník do prostřed úst, poznal jeho pán, kde se nachází karta, kterou bylo potřeba táhnouti. Rozumí se, že doma pán Jarmilovi udílel obšírné lekce, jak se má v herně zachovati, a seznamoval ho se všemi hazardními hrami. Ale o zisk se s ním nedělil. Dával mu živobytí, šat a někdy trochu peněz, z nichž Jarmil našetřil si jen nepatrný obnos.

A najednou se vše prozradilo.

Pán přišel jednoho odpoledne domů všecek rozrušen a řekl Jarmilovi zkrátka: “Vše je prozrazeno. Policie je mi na stopě a proto prchám. Radím ti, abys nejbližším vlakem také z Mnichova zmizel. Tobě by sice nic dokázati nemohli, ale měl bys přece se soudem opletání, a to je vždy věc choulstivá. Kam se obrátím, nevím dosud, ale svět není tak veliký, abys mne nenašel, budeš-li mne hledati. Až se sejdem, začneme znovu.”

Po té napěchoval rychle vak šatstvem a svými skvosty a nejbližším vlakem odejel.

Byt měli najatý s nábytkem, nikdo si tedy jeho odchodu nevšiml.

Jarmil následoval jeho příkladu. Sebral rychle do vaku trochu svého šatstva a s nepatrným obnosem, který měl našetřený, opustil byt.

“Mám dost toho nejistého života,” rozumoval cestou k nádraží. “Pán byl na mne hodný, ale pomáhal jsem mu jen při podvodech. Nepůjdu za ním a hledati ho nebudu. Odjedu do Ameriky a tam si najdu poctivou práci.” — Za půl hodiny již opouštěl Mnichov maje zaplacený lístek k jízdě do Hamburku.

* * *

Do Hamburku dostal se bez nehody, ale v přístavu čekalo ho nové zklamání. Když si chtěl koupiti lístek do Ameriky, přesvědčil se k svému největšímu úžasu, že hotovost jeho nestačí k zaplacení přeplavného.

Co teď? Zase bloudil Jarmil bez cíle ulicemi velkoměsta. Ale tento-

krátě byl přece ve výhodě. Měl peníze, že nebylo mu třeba báti se hladu pro nejbližší dny, a uměl německy, že mohl se s lidmi domluvit.

Konečně přinutil ho hlad, že zašel do hospůdky v přístavě. Sedělo tam mnoho námořníků, kteří chtěli v Hamburku užiti trochu života za našetřený zold.

Jarmil zasedl ku stolu, za nímž čtyři takoví kumpani vesele jedli, pili a kouřili. Námořníci nenuceně vypravovali příhody ze svých právě minulých cest a zeptali se konečně Jarmila, co je zač. Řekl jim, že by se rád přeplavil do Ameriky, ale že nemá dosti peněz k zakoupení přeplavního lístku.

“V tom bych ti poradil,” ozval se starý, omšelý plavec. “Neštítíš-li se práce, dojdi zejtra na náš parník. Kapitán přijal by člověka, který by topil pod kotel. Dá-li ti za to plat, nevím. Ale hlavní věcí je, že stravu dostaneš jistě, a za to topení tě do Ameriky převezé.”

Starý plavec svým sdělením sňal těžkou starost s beder Jarmilových. Domlouvali se potom dlouho, a plavec konečně Jarmila dovedl na svůj parník.

Smlouva s kapitánem byla brzy uzavřena. Jarmil doběhl si pak ještě do města pro svůj skrovný majeteček a odpoledne už nosil koše s uhlím na parník. Třetího dne vyjel parník do moře a Jarmil topil, aby si zasloužil převozně.

Když pak parník přistál v Novém Yorku, Jarmil hledal si ve městě nějaké zaměstnání, ale nenašel ničeho. V docela cizím městě bylo ostatně holou nemožností nalézt zaměstnání mladíku, který ani řeči anglické mocen nebyl a nikoho tam neměl, kdo by mu poradil neb pomoci poskytl alespoň po první okamžiky. Peněz neměl Jarmil mnoho, tak tedy bloudil městem, dokud se hotovost jeho neztenčila až na nepatrný obnos. Pak se však našeho hrdiny zmocnil podivný stesk, že rovnou cestou běžel do přístavu hledat hamburský parník, jímž přijel. Šťastnou náhodou jej ještě zastihl a prosil kapitána, aby ho převezl zpět do Evropy, že bude po celou plavbu zase topiti. Kapitán byl srozuměn, a Jarmil hned zůstal na parníku.

Umiňoval si svatosvatě, že vrátí se domů, otce na kolenou odprosí a dosáhne jeho odpuštění, že bude poctivě s otcem v jeho dílně pracovati a bude podporou stárnoucím rodičům.

Úmysl měl Jarmil poctivý a byl by jej jistě také provedl, kdyby náhoda nebyla ho přiměla k jinému rozhodnutí.

Za plavby k evropským břehům zavolal si kapitán Jarmila a řekl mu stručně: “Slyšte, mladíku! Nechtěl byste na našem parníku přijati místo topiče? Platím dvacet dolarů měsíčně ke stravě.”

A Jarmil přijal nabídnutí bez rozmyšlení. Co také? Má zajištěné místo, nemusí domů, aby rodičům přidělaval hanby a stal se terčem maloměstských klepen. Konečně mu i lichotilo, že si bude poctivým způsobem vydělávati chléb a to bylo to hlavní.

První dolar, který dostal při měsíční výplatě, uschoval si Jarmil stranou. Když parník připlul do Hamburku, dal si u zlatníka Jarmil k dolaru tomu přidělati ouško a zavěsil jej k řetízku svých hodinek. První poctivě vydělaný peníz.

Půl druhého roku plavil se Jarmil jako topič mezi břehy evropskými a americkými. Málo veděl o tom, je-li plavba příznivá nebo nebezpečná, meškaje neustále v podlodi ve strojovně, kde konal práci těžkou a namáhavou, ale za to slušně placenou. Stal se z něho zatím mladý muž, který na svět pohlížel jinýma očima a dobře již si byl vědom, že člověk pracuje, aby byl živ a žije, aby pracoval, a od toho že není odchylky.

S osudem svým byl spokojen, a to bylo velkou výhodou. Nikomu ničeho nevyčítal, ani sobě ani jiným. Nebyl-li právě ve službě a meškal za plavby ve své kajutě odpočívaje po těžké dvacetihodinné práci, vzpomínal

na domov. Myslíl na rodiče a na svoji první lásku. Dnes už tomu rozuměl, že Maruška byla vlastně příčinou, proč musel domov opustiti, ale vzpomínal na ni bez trpkosti. Naopak, kdykoliv v duši se mu vynořil obraz dívčín, zvláště uprostřed věčně stejného oceanu, zapomínal na vše kolem sebe a kochal se jen ve vzpomínkách na blažené okamžiky ztrávené po jejím boku. Marušku miloval dosud. Podivno! Kolik ladných dívek spatřil od těch dob, co meškal v cizině, ale ani jediné nevěnoval pozornosti. V srdci jeho hluboce byl zakořeněn obrázek sličné Marušky.

Jak Jarmil dospíval v mladého muže, tak láska jeho jinošských let nabývala určitých tvarů. I přesné plány v tom směru osnoval. Až bude něčím, co by ho do smrti živilo, půjde domů, předstoupí před Marušku a řekne jí: "Hle, byl jsem ti věren celou řadu let, mnoho jsem zkusil, ale na tebe jsem myslel stále. Mnoho jsem pracoval, ale cíle jsem se dopracoval, abych tě získal. Maruško, chceš býti mojí?"

A ona řekne jistě "ano".

Při takových vzpomínkách šířila se Jarmilovi blahem hrud', bylo mu nevýslovně volno, protože byl jist, že bude všechno tak, jak si představuje a nejinak.

Vzpomínky na Marušku a láska k ní byly také příčinou, že po půldruhém roce opustil malý obchodní parník a vstoupil v Hamburce jako dělník do továrny na telegrafní přístroje.

S lety přibývalo Jarmilovi rozumu a zkušeností. V továrně mohl uplatniti svoje vědomosti, na parníku při topičství nebylo to možno a také tu nebylo naděje na postup, když vlastně ani nebyl skutečným námořníkem ani strojníkem. Ale zase se klamal. Byl už v továrně rok a stále byl jen prostým dělníkem a viděl, že ani tam není naděje na nějaký postup.

A tu zmocnila se ho pojednou zase touha po moři. Na té širé vodní hladině bylo přece lépe. Bylo tam ticho a volno, odbyl-li si člověk službu, mohl se oddati svým myšlenkám. V továrně hlučí stroje, mysliti člověk nesmí než na stroj a na práci, a po práci doma je tak znaven, že jen ulehá a usíná bez myšlenek a bez vzpomínek.

Od nějaké doby chodil Jarmil stále do přístavu. Staří jeho známí z parníku mu říkali: "Však ty se zase vrátíš na palubu! Kdo se jednou v mořské vodě omočil, nevydrží dlouho na pevnině. Dělo se nám všem tak. Teď jen trochu na pevnině se poveseleme, ale potom chutě zas v mokré živel. Je to věc nakažlivá. Kdo moře seznal, zamiluje si je a jinde již ho život netěší!"

Jarmila skutečně moře k sobě táhlo neodolatelnou mocí. Tovární místnosti zdály se mu těsné a dusné. Jen ven do světa! Daleko po tom modrém moři!

Ale topiti už nechtěl. Teď, když už více uměl, doufal, že najde lepší místo na některé lodi.

Pracoval v továrně, ale denně dobíhal do přístavu. Nevěděl vlastně, co chce, ale chtěl něco, co mu scházelo, a o čem nevěděl, co to vlastně jest.

Jednoho dne zakotvil v přístavě portugalský parník, který verboval námořníky. Pravilo se, že vláda portugalská hodlá uspořádati výpravu do nějaké své zámořské osady, kde se vzbouřili domorodci, a potřebuje k tomu několik set zkušených námořníků.

"Tu bych mohl vyniknouti a něčeho se dodělati," pomyslíl si Jarmil a nerozpakuje se dlouho, šel na cizí loď.

Podmínky byly dosti výhodné, a Jarmil dal se tedy naverbovati. Za dva dni plul na portugalském parníku nevěda ani kam a za jakým cílem.

U Křepinských v Těchovicích bylo po Jarmilově útěku smutno. Matka plakala, a starý kolář celé hodiny proseděl v dílně hlavu opřenou v dlaně a myslel na syna. Dověděl se všechno, co syn vyvedl ve škole, že falšoval vysvědčení, ale to byla vlastně hloupost. Co by konečně chlapci mohli za to udělat?

Jednu chvíli si Křepinský vyčítal, že byl na hocha tuze přísný a Jarmil že opustil domov ze strachu před jeho přísností. Jindy zas ho napadlo, že vlastně vším je vinna matka. Proč chlapce hnala do studií? Potom se dověděl, že měl hoch známost s Mařkou Kačabovou a na to děvče zanevřel z celé duše. Ono bylo vlastně příčinou, že Jarmil propadl. Chytil se holky a nestudoval. A konečně zatracoval i syna. Jestliže Křepinská někdy syna se chtěla zastati, rozzlobil se Křepinský a křičel: "Oba nestojí za nic, ten kluk i ta holka."

A matka obyčejně potom utichla. A tak ubíhaly měsíce.

A jednou objevila se Mařenka Kačabová u Křepinských. Přišla nesměle se slzami v očích a vloudila se ku Křepinské do kuchyně prosíc, aby jí řekla, co je jí známo o Jarmilovi. A Křepinská, žena prostá a neuvědomělá, viděla jen, že děvče přivedla láska k jejímu synovi do jejího příbytku. Ale, chudák sama o synovi nevěděla ničeho, poplakala si tedy s děvůškou a potom dovedla dívku ku Křepinskému doufajíc, že ten snad bude míti pro obě slovo útěchy.

Ale starý kolář byl právě ve špatném rozmaru, místo útěchy vyčínil ženě i děvůšce, zvláště pak této. Vyčetl jí, že mu zkazila syna, kluk že se teď k vůli ní toulá světem, ani nepíše, snad naposled ještě tátovi vzdoruje, ale jednou, že přece na to dojde, že úřady kluka pošlou domů postrkem, a to že bude koruna vši ostudy.

Jako běsy štvaná ubíhala Maruška z chalupy Křepinských odnášejíc si odtud přesvědčení, že ona je vinnou neštěstí Jarmilova.

Ale potom zase se omlouvala. Co vlastně vyvedla? Měla ho ráda, a to má býti hřích? Necítila se vinnou. Je to nahodilý sběh okolností nepříznivých, a Jarmil jistě na ni ani v cizině nezapomene. To bylo kotvou všech jejích nadějí.

Ale ubíhaly měsíce, a kdykoli Maruška potkala v trhu starou Křepinskou, nemohla jí tato o svém synovi nic jiného říci než: "Nepíše nám. Ničeho o něm nevíme." — A čas plynul pomalým, ale jistým krokem v moře věčnosti. — Ma-

Hrob Arbesův na Malvazinkách u Prahy.

ruška překročila hranici lidského věku, kde děvče-dítě stává se děvčetem-ženou a tu už také osud dolekl na ni neuprosnou svojí rukou. Úředník Kačaba začal churavěti. Zdráv vlastně nebyl nikdy, ale letos to na něho padlo nějak náhle. A s přibývajícím chorobou dolehly na něho také starosti, jak by zaopatřil svého jedináčka Marušku. Kdyby zemřel, dostane žena malou pensičku, z níž by sebe a dítě neuživila.

Kačabovi dali tedy svou dcerku do učení šití. Bude švadlenou. Třeba toho ani nikdy neupotřebí, ale pro případ, že by Kačaba chorobě podlehl, mohla by k té matčině pensičce něco přivydělati.

Maruška se tedy učila švadlenou. Na Jarmila nezapomněla, ale pro samé starosti začal obraz jeho v duši její blednouti. Vzpomněla si na něho pokaždé, když potkala Křepinskou, která sice valem šedivěla, ale běhala dosud čile jako lasice. Maruška ji při setkání pozdravila, ale po Jarmilovi již se neptala. K čemu také? Když nepsal rodičům ani jí, vede se mu ve světě dobře. Kdyby mu bylo zle, psal by jistě, alespoň rodičům.

Starému Křepinskému se Maruška vždycky vyhnula. Neměla ho ráda. Všedního dne kolář vůbec nevycházel ze své dílny, ale v neděli ho Maruška někdy potkala. Všimla si, že chodí shrben opíraje se pracně o hůl, a tu jí vždy u srdce bodlo. Stařec byl jí němou výčitkou, jakoby stále slyšela jeho slova: "Připravila's mne o jediného syna." Proto se mu vyhýbala.

Kačaba pojednou ulehl a záhy na to zemřel. Upracoval se ve službě. Vdova dostala hubenou pensičku, odstěhovala se s dcerou do malého bytu na předměstí a Maruška začala šití pro lid. Byla zručnou švadlenou, ale v Těchovicích bylo zakázek málo. Sotva že tak výdělek Maruščin s matčiným výslužným stačil na skromné živobytí. Proto byla Kačabová ráda, když o Marušku začal se ucházeti slušný mladík, pan Černý. Byl sice jen diurnistou u soudu s třiceti zlatými měsíčního platu, ale soudce ho měl rád a jistě mu k lepšímu místu dopomůže, již k vůli Maruše, jejíž otec byl přece ve státní službě.

V té době, když Černý za Maruškou docházel, potkal je spolu jednou starý Křepinský.

Zastavil se, prohlédl si děvče důkladně, a když ho přešli, řekl sám sobě: "Jen co je pravda, špatný vkus náš Jarmil neměl. Ale, co je vše platné, když holka vodí se již s jiným. Zapomněla na něho. Jenom já na něho stále vzpomínám."

Od tohoto setkání Křepinský stal se zádušným. Neustále teď se ženou mluvil o synovi a stále opakoval: "Já už se návratu jeho nedočkám. Buď Jarmil někde zemřel v cizině, nebo se vrátí po letech, až se něčeho řádného v cizině dopracuje, ale tak dlouho já už živ nebudu. Ale je-li živ, ty matko, ho ještě uvidíš, a řekni mu, že jsem mu odpustil všecku bolest, kterou mi způsobil."

"Kam ty hned myslíš," utěšovala Křepinská muže. "Uvidíš, že Jarmil vrátí se najednou, a oba z něho budeme mít radost."

Ale starý kolář jen smutně vrtěl hlavou. Chřadl stále, musel konečně zanechat i své zamilované práce, a právě v době, kdy Maruška stala se ženou Černého a stěhovala se s ním a s matkou do Prahy, kde muž její stal se diurnistou u zemského soudu, mistři Těchovičtí nesli ku hrobu starého koláře Křepinského.

* * *

Uplynulo několik roků. Z okresního městečka venkovského stalo se okresní město. Těchovice rychle se zvelebovaly. Příčinou toho bylo několik průmyslových závodů vzniknuvších tam rychle po sobě. Jednou tam někdo přišel, — již se ani nevědělo, kdo to byl, — ale ten někdo si všiml, že všecka půda kolem městečka je červená, načež jal se pátrati po rudě železné,

jíž našel mocná ložiska. Brzy potom nějaká akciová společnost německá postavila v Těchovicích vysokou pec, dobývala rudu a vyráběla litinu. Jiná společnost postavila pak v Těchovicích továrnu na výrobu strojů a železného zboží, a za dva roky vznikla továrna druhá. Těchovice rostly a nastala jim doba průmyslového rozmachu. Měšťané zanechali řemesel nebo polního hospodářství a šli jako dělníci do továren, kde byl dobrý a jistý výdělek, venkovský lid hrnul se do města za chlebem, v městě se stavělo. Kdo měl peníze stavěl domy a domky, aby byty v nich mohl najímati továrnímu dělnictvu. Za deset let nikdo by byl Těchovice nepoznal.

Mělo nové ulice, mnoho průmyslových závodů, velký počet obyvatelstva, mnoho škol, ale také všechna břemena, jež pokrok náš s sebou přináší, vojenskou posádku, nová kasárna a ohromné obecní přírážky.

Rozumí se, že průmyslové město Těchovice mělo také svou dráhu. Byla to zatím jen dráha obchodní sloužící dopravě výrobků tamních továren, ale byla naděje, že bude v brzku sestátněna.

* * *

Jednoho nedělního dopoledne sestoupil na nádraží Těchovickém z vlaku mladý muž. Byl oděn elegantně, výraznou tvář zdobil rusý plnovous, oko hledělo sebevědomě do světa. Ale dojem sebevědomosti zmizel ihned, jakmile muž pokročil od vlaku na peron. Mladý muž totiž silně napadal na pravou nohu, pročez měl k opoře tlustou dubovku. V levé pak ruce nesl malý ruční vak. Sotva vykročil z nádraží, stanul v největším překvapení.

Byl to náš hrdina Jarmil Křepinský, vracející se po dlouhých letech domů. Pohled na město ho překvapil. Tak si své rodiště nepředstavoval. Opustil nepatrné venkovské městečko a vrací se nalezl město moderní, velké a průmyslové. Zejména překvapilo ho množství vysokých komínů čnějících nad novými předměstími.

Ještě se z překvapení nevzpamatoval, když ozval se vedle něho hlas: “Milostpane, mají něco odnést?”

Ohlédnuv se, spatřil Jarmil vedle sebe veřejného posluhu. Poznal ho prvním pohledem. Byl to Fívek. Jarmil se na něho dobře pamatoval. — Stával na rohu náměstí s vozíkem čekaje, až ho někdo zavolá a dá si něco odvézt. — Jarmil byl zvědav, zda-li ho Fívek pozná.

“Odneste mi tento ruční vak,” oslovil ho podávaje mu vak. “V nádraží mám ještě množství zavazadel. Tady máte nákladní lístek! Zavazadla mi odpoledne dodáte do mého bytu, ale musíte vzít vozík, protože je toho mnoho.” —

“To všechno obstarám, milostpane,” odpověděl posluha drže červenou čepici s mosazným štítkem v ruce.

“Nepoznal mne,” vzdychl Jarmil vykročiv z nádraží. “Kdepak také! Byl to statný muž, když jsem rodiště opouštěl, a teď už je z něho dědek.”

Posluha hodil si vak na rameno a kráčel za Jarmilem.

“Dovedete mne na “Ohrady”, řekl Jarmil po chvíli.

“Ulice toho jména není, prosím, v našem městě,” řekl posluha.

Jarmil stanul.

“Jak to?” zadivil se. “Bývaly ohrady za městem. Byly tam sklady dříví a několik dílen kolářských a truhlářských.”

“To je teď Komenského třída,” vysvětloval posluha. “Ohrady už jsou pryč. Je tam teď pěkná ulice. Milostpán asi už dávno nebyl v našem městě.”

“Ovšem, mnoho let jsem tu už nebyl,” řekl Jarmil. “Mnoho se tu asi od těch dob změnilo.”

“Kdo znal Těchovice před deseti lety nebo před patnácti, dnes by je nepoznal,” hovořil posluha kývaje šedivou hlavou.

“Ale koláře Křepinského znáte?” tázal se Jarmil a dech se mu tajil, co posluha odpoví.

“Znával jsem, znával, milostpane,” hovořil Fívek. “Ale je tam už dávno.” A posluha ukázal prstem nad svou červenou čepici.

Jarmil z hluboka oddechl. Tedy otce již neuvidí.

“Byl to starý měšťan,” pokračoval Fívek. “Ale vdova je tu po něm. Má dosud chalupu v Komenského třídě, ale živnost kolářskou už neprovozuje.”

“Tedy k paní Křepinské mne dovedte!” řekl Jarmil a vykročil rychle v před. —

Alespoň s matičkou se ještě shledá! Tato myšlenka, ba jistota, že někoho ze svých rodičů má ještě na živě, naplnila Jarmila nevševním blahem.

“Pan Kačaba je tu dosud u soudu?” otázal se náhle Jarmil posluhy.

“Ne, pán toho jména tu není,” odvětil Fívek. “Vystřídalo se tu u soudu během let mnoho úředníků, znal jsem je všechny, ale na pana Kačabu se nepamatují.”

Jarmil se už domyslel, že jeho milovaná Mařenka asi brzy po jeho útěku z domova se z Těchovic odstěhovala. Už se na nic neptal, jen hleděl, brzy-li se mu zjeví rodná chalupa. Spatřil ji brzy v řadě nových domů, krčila se mezi nimi chudinka, jakoby se styděla za svou nepatrnost a prostotu.

Ale Jarmil ji poznal prvním pohledem, a srdce jeho radostí se rozbušilo. Vak vzal posluhovi na ulici, nařídil mu, aby mu ostatní zavazadla z nádraží dopravil a s tlukoucím srdcem vstoupil do síně. Po tolika letech!

V síni bylo všechno tak, jak to před lety opustil. Hned za dveřmi stála stará štoudev na vodu a na druhé straně židle s moukou. Bez klepání vstoupil Jarmil do kuchyně. Byla prázdná. Otevřel potichu dvěře do pokoje a tu seděla matička jeho u okna. Četla v nějaké knize majíc brýle uvázané kolem hlavy tkanicí.

Chvíli dívala se upřeně na příchozího, pojednou odloživši brýle, zvolala: “Můj zlatý chlapče!”

Chtěla vstáti, ale už Jarmil k ní přiskočil a chopil ji v náruč.

Po dlouhou chvíli nic nemluvili, jen radostí plakali.

Potom matka zvolala: “Tedy přece jsi se vrátil?”

“A už vás do smrti neopustím, má zlatá matičko,” sliboval Jarmil líbaje matce obě ruce i ústa.

* * *

K nejznámějším figurkám v každém českém městě náleží pensisté. Nemajíce ničeho na práci, procházejí se dopoledne po městě, zajdou si v deset hodin do hotelu na snídání, přečtou si noviny a dovědí se tam všechny místní noviny a senační zprávy mnohem dříve, než by se jich dočetli v místním časopise. Lid pracující říká pensistům “šlapáci”, protože celé dopoledne šlapou po městském dláždění, a ví, který z nich byl nějakým ředitelem, který býval úředníkem, učitelem nebo důstojníkem u vojska. Šlapáky má lid rád a pozdravuje je uctivě, jednak proto, že pensisté utrácejí svoje mnohdy trpce zasloužené výslužné v rodném městě, jednak, že tuší, že každý takový šlapák vykonal za svého činného života kus poctivé práce. Zadarmo by mu pensi nedali.

K Těchovickým šlapákům přibyl pojednou nový. Ale byl to podivný šlapák, který podstatně se lišil od všech, kteří procházeli se po těchovickém náměstí. Mladý ještě muž, který kulhal na pravou nohu, o hůl se opíral, ale při tom statně si přece vykračoval vojenským krokem a s nikým ne navazoval styků, odpovídaje na pozdravy zdvořile sice, ale nejvýš odměřeně.

Těchovice nebyly přece jen město tak veliké, aby ostatní šlapáci nevy- pátrali, kdo tato nová osobnost je.

Hnedle vědělo se, že nový obyvatel je Jarmil Křepinský, syn vdovy po koláři, že byl mnoho let ve světě a teď, že požívaje výslužného od nějaké cizí vlády, vrátil se domů a bydlí s matkou v rodném domku. Nápadným bylo, že prohlíží si průmyslové závody svého rodného města a že ředitelstva těchto závodů ochotně mu přístup do továren povolují.

Od těch dob redaktor místního týdeníku pronásledoval Jarmila jako stín a tak podařilo se mu postřehnouti rozmluvu mezi vraty těchovických železáren.

Správec železáren provázel Jarmila po prohlídce závodu a loučil se s ním slovy: "Bylo mi potěšením, pane kapitáne. A těšilo by mne, kdybyste někdy zavítal mezi nás. Scházíme se každý čtvrtek v hotelu 'U dvora'."

"Přijdu jistě," sliboval Jarmil.

Příští čtvrtek bylo "U dvora" lidí, jakoby nabil. Všecko čekalo nedočkavě na Jarmila. Přišel a byl uvítán celou společností s neobyčejným nadšením. Kvůli němu setrvala společnost toho dne zvláště dlouho a druhého dne přinesl místní časopis zevrubnou zprávu o Jarmilovi. Byla to zpráva zajímavá o krajanovi, který po letech vrátil se do svého rodiště. Obsahovala mimo známé nám osudy Jarmilovy zajímavé údaje, jak ztrávil několik let v portugalských službách, byl raněn do nohy v boji s povstálými domorodci v nějaké portugalské osadě, stal se kapitánem řadové lodi a konečně pro to své zranění přeložen byl do výslužby a vrátil se domů, aby v rodišti svém trávil zasloužilý odpočinek.

Jarmil stal se pojednou v Těchovicích zajímavou osobností. Na ulici lidé se za ním ohlíželi, povídali si o něm a v hotelu "U dvora" elitní společnost byla na to hrdá, že pan kapitán každý čtvrtek zavítal v její střed. — Společnost tato sestávající po většině z úředníků těchovických průmyslových závodů obdivovala se bohatým zkušenostem Jarmilovým.

"Neměl byste však bohaté své vědomosti nechat ležeti ladem," oslovil jednou Jarmila ředitel železáren. "Mohl byste nám velice prospěti, kdybyste chtěl."

"Nevím, jak bych komu mohl prospěti," odpověděl Jarmil.

"Jste příliš skromným, pane kapitáne," řekl ředitel. "Náš český průmysl potřebuje lidí vašeho druhu, kteří znají svět a průmysl cizí. Našemu závodu by vaše síla byla velmi vítanou. Rozmyslete si to! Jste mlád a mohl byste se na poli průmyslu dodělati pěkné kariery. Náš průmysl potřebuje lidí vašeho druhu, agilních a zkušených."

"Za přemýšlení váš návrh stojí," odpověděl Jarmil, nemysle při tom na žádný určitý cíl.

Ale ředitel se Jarmilových slov chytil a druhého dne už Jarmil ubdržel písemní nabídku, aby vstoupil do železářských podniků těchovických jako výkonný úředník. — A Jarmil nabídku tuto přijal. — Byl vždy zvyklý práci a neunavné činnosti, nabídka závodu přišla mu tedy vhod. Bylo to v době, kdy zaváděny byly školy průmyslové. Jarmil stav se úředníkem železáren, podrobil se s dobrým prospěchem zkoušce při pražské průmyslové škole a nabyl tím v Těchovicích ještě větší vážnosti. V málo měsících poznal ředitel, že v panu kapitánovi získal výtečnou výkonnou sílu.

O Marušce nedověděl se Jarmil nic, než že se vdala do Prahy za soudního písaře. Více o ní nikdo nevěděl, protože neměla v Těchovicích příbuzných ani známých. Jarmil nezapomněl na svou první lásku, ale obraz Maruščin pobledl v jeho srdci, když nyní věděl, že je Maruška navždy pro něho ztracena. Ale vzpomínal na ni přece často. Vzpomínka na Marušku vynořila se mu v duši pokaždé, kdokoliv spatřil dceru účetního závodu slečnu Elu. Ela byla Marušce nápadně podobná. Byla teprve osmnáctiletým rozkošným poupětem a Jarmil představoval si, že právě tak asi vypadala

Maruška ve svých osmnácti letech. Někdy litoval, že tehdy před lety tak potřeštěně z domova uprchl, ale když si všechno dobře promyslel, byl přece s osudem svým spokojen. Nabyl ve světě zkušeností a vědomostí a kdyby byl zůstal doma, byl by dnes z něho jistě kolář, a Marušku by byl přece nedostal. Ztracena byla pro něho tak jako tak.

Slečnu Elu viděl rád a rád se s ní bavil, nejen proto, že mu celý její zjev připomínal krásný sen jeho mládí, ale také proto, že Ela byla děvče velmi duchaplné a vzdělané a společnost Jarmilovu skoro vyhledávala. Ráda poslouchala jeho líčení a vypravování a na očích jí Jarmil viděl, jak ji vše zajímá.

Účetní závodu byl žid a pro svou víru měl zvláštní výlučné postavení ve společnosti těchovické, a dcera jeho Ela přes svou krásu a přes své vzdělání neměla v Těchovicích družek ani nápadníků. Účetní měl ve městě jen dva souvěrce kramáře, s jejichž dcerami se však Ela nestýkala. Dcery pak měšťanů i úředníků chovaly se k ní přátelsky sice, protože otec její zaujímal v závodě jedno z předních míst, ale přece jen zdrželivě, protože byla židovkou.

Ela dobře cítila, že přes otcovo postavení nemůže těchovická společnost přemoci své opovržení oproti její rodině, a že i v malých Těchovicích jeví se kletba, kterou ostatní národové stihají národ její. Vždyť často zaslechla na procházce poznámku některého uličníka: "To je židna účetního ze železáren."

Jarmil nebyl krásný muž a nebyl také už mladíkem. Když ve svém rodišti vystoupil na veřejnost jako úředník železáren, bylo mu už něco přes třicet, byl hubený a jeho stále rozčuchaný rusý vlas a nepěstěný vous nikterak neušlechtoval jeho tvář. Také napadávání jeho na nohu nesloužilo postavě jeho k ozdobě, a konečně bylo o něm známo, že pochází z prosté rodiny. Ale kdo ho znali osobně, zapomněli hned na všechny tyto vady, když si vzpomněli, že viděl větší kus světa než všichni těchovičtí dohromady, že jako hrdina raněn byl v boji za cizí vlast a že vlast ta vděčí mu za dobré služby jmenovavši ho námořním kapitánem a vyplácejíc mu výslužné, a že postavení svého v železárnách dosáhl jenom na základě svých vědomostí, že v kanceláři obstarává korespondenci obchodní, protože plyně mluví a píše pěti evropskými jazyky, čehož žádný z ostatních úředníků nedokáže. Objevil-li se Jarmil v zábavě, oči všech krasotinek těchovických spočívaly na něm se zálibou. Pro výborné jeho vlastnosti duševní všechny vdavekchtivé dívky zapomínaly na jeho tělesné nedostatky a Jarmil byl nejlepší partií ve městě. V každé zábavě byl kapitán Křepinský bodem, kolem něhož točil se hovor svobodných dívek.

Ale Jarmil, jsa jinak výborným společníkem, nikdy nevybočil nad formu obyčejné zdvořilosti.

Byl ve věku, kdy mladý muž vlastně přestává býti mladým, kdy smí se blížiti dívce, aniž by mu to kdo vykládal, že se o její přízeň uchází. Jarmil užívaje této své výhody, bavil se s mladými dámami, ale vyhověv zvykům galanterie, zasedal obyčejně v každé zábavě potom mezi ženaté pány a zůstalo proto na dlouho nerozhodnuto, zda-li pan kapitán přece jen svůj panický stav změní. Mohl si směle vybrati, ale nevybíral.

Měl svou starou matičku, kterou miloval, jiné lásky zatím neznal.

Mezi děvčaty činil výjimku s Elou. Nevyznamenával ji, ale rád s ní hovořil, protože poznal, že toto děvče mu rozumí a o jeho osudy zvláště se zajímá. Zvláštních úmyslů při tom neměl. Ale když s Elou se bavil, vždy se mu zdálo, že je mu nějak volněji, jako tehdy, když jako hoch poprvé objímal Marušku Kačabovu. Ela připomínala mu svým zjevem jeho jinošství a to bylo kouzlo, které ho Ele blížilo.

Jinak Ela. Cítila se opuštěna, opovrhována a právě Jarmil, muž kterého si každý vážil, neopovrhoval jí, nevyhýbal se jí a choval se k ní jako k jiným.

Jsouc vychována v skrovných zásadách svého národa, nepovažovala jednání Jarmilovo za vyznamenávání, ale blažilo ji, že považuje ji za rovnocennou s ostatními dívkami. A intelligentní, poetické děvče nemohlo se Jarmilovi jinak odměniti, než že ho milovalo.

Za dlouhý čas Jarmil o této náklonnosti nevěděl, protože Ela nebyla koketou, která by Jarmila hleděla k sobě připoutati.

Ale věc propukla sama sebou.

* * *

Od těch dob, co Těchovice staly se městem průmyslovým, měly také svoji "Měšťanskou besedu". Rozumí se, že skuteční měšťané, pololánici a řemeslníci hráli v besedě úlohu jen podřízenou a hlavní slovo tu vedli úředníci různých závodů. Mnohý úředník byl rodem Němec, ale byl také členem besedy, jednak, že beseda platila za spolek "nejnoblejší", nebo že dotýčný úředník řídil se zásadou: "Kdo chce s vlky býti, musí s nimi vyti."

Činnost besedy záležela v tom, že se páni sešli každý čtvrtek, aby si zahráli v karty, dvakrát za rok byla valná hromada a o masopustě ples.

Besední ples platil za elitní a každý se na něj těšil.

Za posledního masopustu navštívil Jarmil také ples dělnický. Byl na něm z úřednictva sám a zdržev se do půl noci odešel, jak byl přišel. Přítomností svou chtěl jen ukázati, že váží si stavu, jehož byl kdysi sám také členem, jinak o zábavu taneční nestál. Na ples besední přišel ze zdvořilosti, zasedl mezi úředníky a bavil se s nimi. Před půlnocí hotovil se k odchodu, když v tom vytroubena byla volenka a Ela přiběhla k němu vyzývající jej k tanci: "Smím prositi, pane kapitáne?"

Jarmil zbledl.

"Odpusťte, slečno, netančím," řekl po chvíli. "Nerad vám dávám košem, ale zapomněla jste asi, že mi moje chromá noha nedovoluje holdovati Terpsichoře."

Jarmil se už usmíval, ale děvče přece jen tonulo v rozpacích a sklopilo své velké oči zmateně k podlaze.

"Je mi srdečně líto," řekla Ela po chvíli vřele. Podala Jarmilovi ruku pokračující: "Ale věříte mi, pane kapitáne, že jsem neměla v úmyslu připomenouti vám vaši tělesnou vadu?"

Teď zas Jarmil se začervenál.

"Rozhodně ne, slečno," řekl vzrušeně. "Vždyť je to vlastně hloupost. Nemohu přece žádati, aby mladá dáma, jako vy, znala všechny chyby tanečnickovy. Tedy už na to zapomeňte, a věřte, že bych si s vámi milerád zatáncil, ale byli bychom ostatním jen směšným párkem tanečníků."

"Vaše vyjádření mi dostačí, pane kapitáne," řekla Ela vážně. "Je mi tak, jakobyste vyzvání mého k tanci uposlechl."

"Díky, slečno," odvětil Jarmil, jakoby se jednalo o vážnou věc. Stiskl jemně podávanou mu ruku Elinu a usedl na svoje místo.

Ela posadila se vedle svého otce u téhož stolu sedícího a naslouchala hovoru pánů.

Potom přišla půlnoční přestávka a s ní spojená večeře. Ela však nejedla, protože jí její víra zakazovala jísti pokrmy připravené nerituelně a Jarmil opět nejedl, protože byl člověkem střídým. Zatím tedy, co ostatní společnost bavila se jídlem, Jarmil si s Elou povídali. Hovořili napřed o všelijakých všedních věcech, leč najednou Ela se otázala: "Nebolí vás opravdu, že jsem vám připomenula vaši chromou nohu?"

"Jak jste dětinská, slečno Elo," usmál se Jarmil. "Noha bolela, když mi do ní černochoch v Africe vestřelil sekané olovo, ale teď už nebolí. Každá

zmínka o mé chromé noze připomíná mi dnes jen, že jsem před lety věrně konal povinnost, kterou jsem dobrovolně na sebe přijal.”

“To jsem ráda, že jsem svou nejapností nezpůsobila vám bolest,” řekla spokojeně.

“Však i bolest bych vám milerád odpustil,” odpověděl Jarmil neobyčejně vřele. “Všechno bych vám odpustil.”

“Všechno, pane kapitáne?” tázala se neobyčejně vzrušeně a pohlédla na něho zářícím zrakem.

“Všechno, slečno Elo, věřte mi,” řekl klidně.

Hodina od půlnoci do jedné uplynula jim v příjemném rozhovoru jako voda. Jarmil zapomněl, že chtěl jít domů a hovořil s Elou, když první valčík po půlnoci rozvířil se taneční síní.

Hned jak hudba zazněla, přišel nějaký mladý pán pro Elu, ale poděkovala mu. Brzy po té přišel druhý, a zase mu poděkovala: “Děkuji, netančím.”

“Proč netančíte, slečno?” otázal se Jarmil.

“Nechci postrádati vaší společnosti,” řekla pevně. “A pak vím, že jsem vám přece ublížila. Musí býti tedy nějaké zadostiučinění za to. Vy nemůžete tančiti, nebudu tedy já také. Budu vás bavit, aby se vám tu nestýskalo. Jste-li totiž s mým pokáním spokojen?”

Usmívala se, ale ze slov jejích vyzníval vřelý cit.

“Jsem vám za tu obět vděčen,” řekl chápaje se její ručky, kterou mu podávala. “Přijala jste nepříjemný úkol bavit starého mládence, zatím co vaše družky vesele v tanci křepčí.”

“A je-li mi takový úkol příjemný, pane kapitáne?” tázala se Ele pohlédnuvši Jarmilovi do očí.

“Pak musím, slečno, opravdu býti rád, že mám chromou nohu,” řekl Jarmil vesele a chopil i druhou ručku Elinu.

Seděli vedle sebe, povídali si, až se společnost s ranním rozbřeskem rozcházela.

Jarmil doprovázejí Elu ke kočáru, řekl jí: “Slečno, dnešní noc ve vaší společnosti ztrávená byla velmi krásná.”

“Hleďte, takových krásných okamžiků mohl byste míti, kolik byste chtěl, kdybyste mne navštívil.”

Stiskla mu ruku a vklouzla do kočáru.

“Je to možné?” divil se Jarmil, když kočár účetního zmizel v tmavé ulici. “Takové ladné stvoření, že by se o mne zajímalo?”

Postál chvíli v zadumání a potom volným krokem ubíral se k domovu.

Velký rozruch v Těchovicích způsobil zasnoubení Jarmila Křepinského s Elou.

“Chce si vzíti židovku, to snad ani není možné?” divili se Těchovičtí. Ale potom, když věc nabývala stále více pravděpodobnosti, když se městem rozneslo, že slečna účetních si chystá výbavu, Těchovičtí jenom říkali: “Je to člověk světem protřelý, takovému je všechno jedno, židna jako křesťanka. Naposledy je ten Křepinský nějaký “frajmauer”. Beztoho ho páni z továrny jmenují “pane kapitáne”, a tady nikdo neví, co to vlastně je.”

A potom odjel Jarmil s Elou do krajského města, aby se tam dali oddati. Když se vrátili, Jarmil odstěhoval se prozatím ku své ženě do domu jejích rodičů. První roznesli zprávu o sňatku dělníci ze železáren. Zpočátku nikdo tomu nemohl rozuměti a také tomu nikdo nevěřil, že Jarmil s Elou odjeli do krajského města, aby se odtamtud vrátili jako muž a žena. Začalo se tomu věřiti teprve tehdy když místní list krajinský přinesl ku sňatku obsírné blahopřání a při té příležitosti vysvětlil, že Jarmil a Ella

oddáni byli sňatkem občanským, protože Jarmil je bez vyznání a Ella židovka. To bylo divení! Boha nezná a všechno se mu přece dobře daří. Ale zlý člověk není. Dělníci si ho chválili, říkajíce: "Kdyby byli všichni úředníci jako kapitán Křepinský!"

Úsudek dělníků o něm byl jednosvorný. Ošiditi a přelhati ho, je nemožno, protože všemu dobře rozumí. Žádá jen pořádek jako starý voják, ale je-li třeba, dělníka se zastane. Stalo se nejednou, že řekl dílovedoucímu: "Tomu člověku křivdíte. On má pravdu a vy ne. Ta věc se dělá právě tak, jak tento dělník ji provádí." A vzal kladivo nebo pilník, nedohotovitou práci provedl, vrátil nástroje dělníkovi, řka: "Dělejte to, jak jste začal, tak je to dobře." A dílovedoucímu vysvětlil: "Na takové práci dělal jsem půl roku v Antverpách, a museli jsme to dělati takhle." A dílovedoucí potom už dělníka nechal věda, že pan kapitán rozumí té práci lépe než on.

O všech těch pověstech neproniklo ovšem ani slůvko ke sluchu novomanželů. Byli šťastni, tak šťastni, že svým štěstím byli až překvapeni.

"Hle, jak se na mne štěstí usmálo v pozdních letech," myslil si Jarmil pohlížeje na svou mladou ženu. "Ztratil jsem Marušku a dostal jsem ženu právě takovou jako byla Maruška. Manželství moje je skutečně skvostným pokračováním mé jinošské lásky. Všechny své city přenesl jsem na Elu. Tak je to dobře. Jsem šťasten."

"Hle, jakého muže jsem dostala," myslila si Ela, objímajíc svého muže. "Takový muž, kterého si každý ve městě váží a kterého by si dcerka z každé přední zdejší rodiny ráda vzala, zrovna mne si oblíbil. Kolik set dívek viděl a poznal ve světě a žádná mu nebyla tak milá jako já. Dlouho vybíral a konečně vybral si mne. Jsem tím hrda a šťastna." Ostatně dlouho nebylo těchovickým popráno kritisovati podivný sňatek Jarmilův.

Společnost zařídila v Praze instalaterský závod a Jarmil jako nejzkušejší z úředníků celého závodu byl pověřen jeho vedením. — Přesídlil do Prahy s několika dovednými montéry. — Zařízení instalaterského závodu v Praze byla vlastně myšlenka Jarmilova. Ukázalo se brzy, že je to myšlenka výborná, neboť Jarmil posílal z Prahy do továrny tolik objednávek, že jim továrna sotva stačila vyhověti. Společnost oceňujíc schopnosti Jarmilovy, jmenovala ho ředitelem a zvýšila mu služné. S Elou dostal Jarmil také pěkné věno, a tak mu bylo možno koupiti si v Praze dům. Jsa ve své domácnosti šťasten, věnoval všechny své myšlenky a všechno své snažení povznesení závodu, v jehož byl službách.

Tři léta uplynula od těch dob, co Jarmil přesídlil do Prahy. Druhým rokem narodil se mu hošík, jehož narození oba rodičové uvítali s nadšením. S jakou láskou k němu vzhlíželi, není možno vylíčiti.

"Ožiji v tom dítěti," myslil si Jarmil. "Budu je vychovávat, aby bylo lepším člověkem, než jsem já a budu je stříci, aby nemělo žádné z mých chyb."

"Dala jsem život člověku," myslila si často Ela hýčkajíc své dítě. "Teď mne bude Jarmil ještě více milovati, když jsem matkou jeho dítěte."

V tom se Ela neklamala. Dělal poctivě svou lásku mezi matku a dítě, ale hnedle nabyl přesvědčení, že dítě způsobilo hroznou katastrofu v jeho štěstí.

Od narození dítěte Ela stále churavěla.

"Nesvědčí jí pražský vzduch," pomyslí si Jarmil vida, jak mu žena očiividně chřadne. Potom, když začala pokašlávati, volal lékaře, ale všichni byli svorni v úsudku: "Vléklá choroba plic. Venkovský vzduch, klid a šetření se."

"Přesídlíme na venek," řekl Jarmil Ele. "Vrátíme se do Těchovic, tam se uzdravíš."

“K vůli mně netřeba ti opouštětí výnosného místa,” bránila se Ela. — “Pojeďu na léto k rodičům, zotavím se a na podzim vrátím se zdráva.”

Jarmil tomu věřil, když i lékaři řekli, že by tak mohlo býti.

Ela tedy po jaru odjela do Těchovic, vzavši dítě s sebou. Jarmil jezdil za ženou, jak mu práce dovolila a k veliké své radosti poznal, že Ela vůči hledě doma okřívá a se zotavuje. Na podzim přivezl si ji do Prahy zase kvetoucí a ruměnou a měl radost, že choroba je nadobro zažehnána.

Ale uprostřed zimy Ela zase počala pokašlávati a Jarmil honem vyhledával pomoci lékařské. Radil se s výtečným odborníkem pro prsní choroby a ten mu řekl pravdu: “Je to zděděná nemoc, pomoc lidská je marna. Připravte se na nejhorší! Nemučte nemocnou léčením, je to všechno marné, to dítě postup choroby uspíšilo. Matky nezachráníte, hleďte jen, abyste zachránil dítě.”

* * *

Štěstí Jarmilovo netrvalo dlouho. Jen tři roky, a už navštěvoval hrob své manželky, aby na něm štěstí své oplakával. Nebýti dítěte, snad by si byl zoufal. Vzpomínal na poslední okamžiky své ženy a připomínal si stále, že mu dítě své zanechala jako odkaz své lásky.

“A budeš našeho Jarmilka milovati?” tázala se ještě několik hodin před smrtí.

“Budu ho milovati více než tebe, neboť všechnu lásku, kterou jsem tebe miloval, přenesu na naše dítě,” řekl.

Jarmil věděl, co slibuje.

A potom, když nadešla hrozná chvíle, a Ela majíc pohublé paže ovinuty kolem krku mužova, naposledy velké své oko upřela na něho, vydechla naposled: “Odcházím spokojeně z tohoto světa, ty budeš milovati mé dítě.” A Jarmil nemoha bolem promluvit, naposled políbil svoji ženu.

Tři roky štěstí! Bylo to málo, ale Jarmil byl i s tím málem spokojen. Měl živou upomínku na toto štěstí, hošíka roztomilého, který na vlas podobal se své matce a pěkně prospíval.

To dítě bylo teď kotvou života Jarmilova. Pracoval pro ně, žil pro ně, ba skoro pro ně dýchal. Jinak vedl život úplně samotářský.

A tak zase uplynul rok. Jarmil zvykl samotě, neboť v tom roce bylo mu rozloučiti se i s matkou.

Tuto ránu osudu už přijal Jarmil klidně. Matička byla stará a konečně je osudem každého člověka, že jednou musí zemřít.

Jarmil tedy smířil se se svým osudem, jiného štěstí nečekal, než že jednou se dočká, až syn mu doroste.

Konečně považoval Jarmil i to za štěstí, že má pěkné postavení, v němž může plodnou práci uplatnit své vědomosti. Kolik je lidí na světě, kteří by rádi pracovali a nemohou. Jarmil podal se tedy s resignací svému osudu. Vychovával své dítě a pracoval pro závod. Nelze říci, že by tato činnost, kterou konal intensivně, zažehnala jeho bolest, ale jisto je, že v značné míře osten bolesti otupila. Potom čas, který je na duševní bolesti nejlepším lékařem, pomohl Jarmilovi ku klidu, do kterého se z počátku násilně nutil.

* * *

Bylo zimní odpoledne. Na pražské dlažbě ležel poprašek sněhu, který snažil se sbor metařů odkliditi, aby dojem zimy zmizel z pražských ulic. Jarmil vracel se z Karlína, kde v nějaké továrně uzavřel smlouvu na větší dodávku strojního materiálu. Podobné obchodní záležitosti obstarával vždy osobně a pěšky, ale dnes výjimečně užil koňské dráhy. Bylo už pozdě k večeru a Jarmil toužil býti doma, aby jeho synek nemusel na něho dlouho čekat. Vůz tramvaye, jak tomu bývá v pozdních hodinách denních, byl přeplněn. Jarmil nevšímaje si spolucestujících, zaobalil se do svého kožichu

a usedl v koutě. Projel tak několik stanic nestaraje se o své okolí. Lidé vystupovali na každé stanici a jiní přisedli. Rovněž nevěnoval Jarmil pozornosti hovoru, jenž se ve vozech tramwayových vede úryvkovitě a trvá obyčejně jen několik minut, než některý z hovořících vystoupí.

Teprve na Florenci zvláštní zvuk hlasu probudil Jarmila z dumání.

“Dobrý večer,” ozvalo se proti němu a Jarmilovi zdálo se, že zaslechl hlas Elin. Zrovna tímto pozdravem a takovým zvukem proneseným vítávala ho Ela, když se večer vracel domů z kanceláře.

Jarmil vzchopiv se, rozhlédl se udiveně kolem sebe. Spatřil na protějším sedadle dvě ženštiny, které spolu hovořily. Jedna starší v šátku na hlavě, prototyp prodavaček z pražských tržišť, druhá elegantně oděná držíc veliký balík šatstva na klíně, že jí Jarmil do očí neviděl a jen pěkný zimní klobouček nad balíkem vyčnívající mohl pozorovati, vyměnily spolu několik slov.

“Kde byly, paní?” tázala se prodavačka.

“Odváděla jsem práci jedné slečně,” odpovídala ta za balíkem. “Slečna přeje si však některé změny, tak to nesu zase domů.”

“To je mrzuté, vědí, paní,” hovořila prodavačka. “Člověk dělá, co může, a lidé nejsou spokojeni. Já to znám. Kdo je živ od lidí, ten něco zkusí.”

“Jakáž pomoc,” řekla druhá. “Člověk musí zákazníkům vyhověti. Něco na tom opravím a bude dobře.”

Usmála se nahlas, ale nuceně.

Jarmil zachvěl se v hlubinách své duše. Byl to týž altový, sonorní hlas, jakým mluvila Ela. Každé její slovo znělo mu dosud v duši jasně, a teď slyšel, že ta osoba proti němu mluví právě tak. Vzpomněl si, že Maruška mluvívala jako Ela a vstal.

Zahlédl přes balík obličej svého protějšku. Neznámá právě k němu vzhlédla, a Jarmil ji poznal hned. Byla to Maruška. V tom vůz zastavil a ona vystoupila. Spěšně opustil Jarmil vůz a chvátal za ní. Dohonil ji na chodníku pod svítilnou a nejsa ani si vědom, co vlastně počíná, pozdravil a oslovil ji rozechvěně: “Dovolte, paní, aby se vám představil starý známý.”

Stanula, držíc balík pod paží, chvíli si ho prohlížela a potom řekla trochu zmatená: “Račte mi býti povědom, podle hlasu, ale nepamatuji se.”

“Jsem Jarmil Křepinský z Těchovic,” řekl pohnutě. “Snad se na mne ještě pamatujete?”

“Ah, pan Křepinský,” zvolala. Chvíli zase na něho hleděla vytřeštěnými očima, potom zahovořila jen tak, aby přemohla své rozpaky: “Kdo by si byl pomyslíl, že vás po tolika letech uvidím.”

“Je to podivná náhoda,” řekl. Potom vykročili oba stejným směrem a po chvíli pokračovali v hovoru.

“Jste už dlouho v Praze, pane Křepinský?” otázala se Maruška.

“Už několik let,” odvětil. “A divím se, že jsme se za ten čas nikde nesetkali.”

Vysvětlila mu, že muž jí dlouho churavěl a že ho ošetřovala skoro ani nevycházejíc.

Netrvalo dlouho a stanula před domem naznačivši, že tam bydlí. Stojíce na chodníku, povídali si o svých osudech. On se jí svěřil, jak se mu vedlo ve světě, jak se vrátil domů, oženil se a jak mu žena umřela zanechavši mu dítě. Ona zas mu vypravovala, kolik bídy zažila s mužem, který měl jen nepatrný denní plat, jak se muž upracoval v soudní kanceláři a potom po vléklé nemoci zemřel zanechav ji beze všech prostředků. I pohřeb musela obstarati ze svého. Jak se jí potom dobře hodilo, že se v mládí vyučila šití, že se teď živí obstojně jako ženská krejčová.

“A dětí nemáte?” tázal se Jarmil.

“Na štěstí nemám,” řekla upřímně. “Neuživila bych dítěte v Praze.”

“Ale práce máte dosti?” zase se tázal.

“To je věc čistě saisonní,” vysvětlovala. “Trochu šití je na podzim a na jaře, potom o masopustě, když začnou plesy. Mnoho se na tom nevydělá, ale živobytí skrovné to přece poskytuje. Jinak mezi tím časem je stále mrtvá saisona.”

“Ale teď se častěji uvidíme, když víme o sobě,” řekl Jarmil. “Máme si přece mnoho povídati.”

“Ba velmi mnoho,” souhlasila Maruška. “Ráda bych věděla dopodrobna, jak se vám vedlo, co jsme se neviděli. Taková věc nedá se vypovídati za čtvrt hodiny.”

“Ba právě, že nedá,” odvětil Jarmil. “Také mne by těšilo, kdybych znal podrobně váš osud. Řekl bych, abyste mne navštívila, a podívala se na mého Jarmilka, ale vy byste nepřišla, a připravil bych vás o mnoho času. Rozumím tomu, že ztráta času pro člověka pracujícího je nenahraditelnou.”

“Navštivte tedy vy mne a přiveďte Jarmilka s sebou!” řekla.

“Přijdeme tedy některý den,” sliboval Jarmil a s tím se rozešli.

K první návštěvě připravoval se Jarmil dlouho.

“Co tam budu dělat?” rozmýšlel se. “Rozdírati staré rány, obnovovati vybledlé upomínky?”

Ale chystal se přece stále.

A jednou řekl své služebné: “Oblecte mi Jarmila, vykonám s ním návštěvu!”

A hochovi řekl: “Půjdeme k jedné paní, která je z Těchovic, odkud jsem já, a odkud byla také tvoje matička.”

“To se na ni těším,” odvětil hoch teprve tříletý, který neznal jiných lidí než otce a jeho služebných.

Jarmil byl překvapen tím, co spatřil při své první návštěvě. Příbytek Maruščin byl skromný, ale úpravný. Měla také několik učednic, jež vyučovala a práce rozdělané bylo tu všude dosti. Jarmil prvním pohledem poznal, že Maruška se přičiňuje, aby uhájila živobytí a ta její energie se mu líbila.

Malého Jarmila si Maruška naklonila hned v prvních okamžicích setkání.

První návštěvu zabralo úplně vypravování. Vyličovali si vzájemně všechny slunné i stinné okamžiky svého života, a vypravování zabralo celé půl dne. “A navštivte mne zas brzy!” zvala ho Maruška, když odcházel.

“Přijdeme zase!” sliboval za sebe i za synka.

A když přišel po druhé, přišel už za určitým úmyslem.

“Něco bych vám navrhl, přijmete-li,” řekl Marušce, když odcházel. — “Postavení moje mne nutí, abych vedl velký dům, ale se služebními je mnohdy mnoho nepříjemností. Potřeboval bych hospodyně, která by mi vedla domácnost, ale hlavně, aby mi vychovávala mé dítě. Kdybyste chtěla místo přijmouti, bylo by nám oběma pomoheno. Já bych byl zbaven starostí o domácnost a mohl bych všechen čas věnovat svým pracem, které mi takto pomalu přerůstají přes hlavu, a vy byste byla zbavena starostí o živobytí. Jak jsem řekl, jedná se mi hlavně o Jarmila, aby nepostrádal ženského vedení. Rozmyslete si můj návrh a přijmete-li jej, určete si plat sama.”

A Maruška rozmýšlela se jen několik okamžiků. Věděla dobře, že nabídka Jarmilova je velmi výhodná, a konečně lidem, kterým bylo v životě mnoho strádati, nezbyvá mnoho času k rozmýšlení, když se na ně znenáhla štěstí usměje.

Ujednali vše tedy docela po obchodnicku určivše měsíční plat i služební podmínky, a za měsíc se Maruška stěhovala k Jarmilovi.

V Těchovicích by to bylo poskytlo látky ku klepům alespoň na čtvrt léta, ale ve velkém městě se toho nikdo nevšíml. Ostatně Jarmil obýval svůj vlastní dům, a služebnictvo za krátký čas zvyklo nové hospodyně, shledávajíc

to úplně v pořádku, že si pán vyhledal někoho, kdo mu za plat pomůže vésti starosti o domácnost.

S novými poměry seznámila se Maruška brzy, hlavně Jarmila ujala se mateřsky, když jí otec jeho vysvětlil, čeho třeba dbáti, aby dítě nezdědilo chorobu své matky.

A život zase Jarmila těšil. Pracoval s chutí, závod hnedle poznal, že kapitán Křepinský vyvinuje novou značnější činnost, a byl v tom ohledu také uznalým.

Zatím u Jarmila osvědčilo se přísloví: "Starý láska nerezaví."

Rok byla Maruška v jeho domě a za celou tu dobu zůstali jen starými, dobrými přáteli.

Ale najednou jaly se Jarmila napadati podivné myšlenky.

"Což kdyby ode mne odešla? Je dosud hezká a mohla by se vdáti. Nemohl bych jí ve zlé vykládati, kdyby si hleděla zabezpečiti jistější budoucnost. A co bych si bez ní počal? Už jsem jí tak zvykl, a Jarmil by bez ní snad ani nemohl býti živ. Miluje ji jako vlastní matku."

A myšlenky tyto pronásledovaly Jarmila stále neopouštějíce ho ani jednoho dne.

Tak přiblížil se den Jarmilových narozenin.

Vedouc malého Jarmila za ruku, vstoupila Maruška do pokoje, kde Křepinský o něčem pracoval. Hoch odříkal něžňounké přání zájímavým hlasem. Pro pohnutí neslyšel Jarmil z přání synkova nic než něco o bublavém potůčku a vonných květinách. Políbil hocha, aby zakryl své pohnutí a potom blahopřála mu Maruška.

"Přeji vám stálou spokojenost, která je základem lidského štěstí," řekla vážným hlasem.

"Děkuji vám," odvětil Jarmil podávaje své hospodyně ruku. "Kdybyste chtělo, mohla byste spokojenost moji zajistiti."

Pohlédla k němu tázavým zrakem a pravici, kterou on držel ve své, vztáhla zpět.

A teď přišlo, co přijíti muselo.

"Jsem spokojen a tudíž i šťasten," hovořil Jarmil. "Mám zajištěné příjmy, jsem zdrav a mohu tudíž pracovati, všední starosti obstaráváte mi vy, a dítě moje milujíc vás jako vlastní matku, rozvíjí se utěšeně pod vaší péčí, tak že jistě vím, že v dítěti svém jednou znovu ožiji. Ale všechno to štěstí kalí mi občas myšlenka, že nás jednou opustíte a že osiříme oba, já i můj syn a právě v době, kdy vás oba budeme potřebovati. Chcete-li tedy, abych byl spokojen, staňte se mojí ženou, Maruško!"

Nabídka přišla trochu náhle, neboť Maruška začervenala se až po ouška. Ale dlouho se nerozmýšlela.

Vypukla pojednou v smích a podávajíc Jarmilovi ruku, řekla vesele: "Byla bych zpozdilou, kdybych vás kdy opustila, teď, když cítím se tak šťastnou, že mne život opravdu začíná těšiti. Neopustila bych vás nikdy, myslíte-li však, že to poslouží vašemu klidu, stanu se ráda vaší."

A vkládajíc ruku svoji do pravice Jarmilovy, řekla:

"Budu vám oddanou manželkou a malému Jarmilovi dobrou matkou."

V nejbližším na to okamžiku sevřel Jarmil svoji první lásku v náruč.

Když se políbili, zahovořila Maruška smějíc se mezi slzami:

"Budeš mne milovati, jako's mne kdysi miloval? Nebole Ela rušivě působiti na tvoji lásku?"

"Miluji tě, jako jsem tě miloval v době, když srdce poprvé se v lásce zachvělo," odvětil. "Stín mé drahé Ely nebude se rušivě stavěti mezi nás, vždyť ubohou tu trpitelku miloval jsem vlastně jen proto, že připomínala mi tebe, sen mé první lásky."

“Ale sen ten v mlhy se rozplynul,” namítala Maruška. “Mládí prchlo, a už nejsem ta, kterou jsi horoucně líbával a kterou jsi miloval, dokud neznal jsi jiných.”

“Ale celý svůj život jsem tě hledal a nikdy jsem tě milovati nepřestal, ani potom, když mi řekli, že jsi se stala ženou jiného.”

“To mi dostačí,” řekla ovinujíc rámě kolem jeho krku. “Osud nás v mládí rozloučil, ale spojil nás přece, protože jsme si patřili.”

* * *

Když se odbyla nehlučná svatba Jarmila s Maruškou, montéři přidělení pražské filialce, kterou řídil Jarmil, odbyvše gratulaci u svého šéfa, hovořili mezi sebou:

“Náš pan kapitán má z pekla štěstí. Všecko, co začne se mu povede. Potřebuje-li dovedného dělníka, najde ho mezi stem jiných prvním pohledem; potřebuje-li peněz, opatří si je obratem ruky; potřebuje-li zakázky pro náš závod, opatří je třeba na konci světa; a potřebuje-li konečně manželky, najde vždycky takovou, jaká se k němu nejlépe hodí; je to zkrátka šťastný člověk.” —

Netušili, že nynější své štěstí hledal Jarmil celý svůj život, a nebýti náhody, která mu Marušku v jeseni života přivedla v náruč, byl by se přes všechny ostatní své úspěchy přece jen minul štěstím svého života.

Ale osud na Jarmilovi napravil svou někdejší chybu. Po roce správná rada železáren jmenovala Křepinského ředitelem. Odstěhoval se s rodinou do Těchovic a vystavěl si na předměstí vilu na oteckém pozemku, kde stávala chalupa a ohrada otcova. Městečko uvítalo s nadšením, že správa závodu dostala se do rukou českých. Během let povstalo péčí Křepinského několik pobočných závodů průmyslových, čímž vzrostl blahobyt v obci. — Křepinský svými zkušenostmi rád pomáhá i jiným směrem svému rodišti. Je činným ve sborech autonomistických i národních a všude pomáhá prací a radou. Ale přes všechnu úmornou práci zbývá mu přece nějaká hodina odpočinku a tu věnuje tomu, aby s Maruškou a svými dětmi, jichž má již hezký kroužek, navštěvoval ona místa, kde v mládí s Maruškou se scházel a zapomínaje, že život jest drsný a že dlužno se na něj dobře připravit, nechce-li člověk doznati trpkého zklamání. A lidé vidouce ho procházeti se s rodinou podél potoka, říkají: “Náš pan ředitel miluje přírodu. Jak by mu ta místa nebyla milá, vždyť tam běhával jako chlapec. Na takové věci žádný člověk do smrti nezapomene.”

Růže.

Královnou květů růže jest,
jak básník dí i botanik
a d'as by sotva uhodl,
jak tento její název vznik.

Když někdo se k ní přiblíží,
již nemožno mu zapomnit,
neb mezi květů purpurem
lze všude zřítí trny tkvít!

A kdo ret skloniv, růži tu
se políbítí nebojí,
ten zapomenout nemůže
a rány své již nezhojí!

Jde žitím dál jak somnambul,
jen růže nach v své paměti
a krátké štěstí, kterému
jen kletba byla v zápětí!

Jde v dál a v dál, by našel přec,
kde pravé štěstí rozkvétá
však dál se z ran jen řine krev
a v mysli růže prokletá!

A když pak v hrobu klesne tiš
moh' jedinou by těchu mít,
když na hrobu by vlastním kdys
zas růži zrádnou zřel se skvít!

Jos. Bezděka.

Ve stínu šibenice.

Obrázek z báňské osady coloradské. Napsal Frank Deřina.

I.

Na stanici dráhy Rio Grande v Jižním Coloradu vystoupili z vlaku dva muži. Každý z nich si nesl tlumok, stažený silně řemeny. První z nich byl asi 25letý, kdežto druhý mohl být v stáří mezi 30 a 35 lety.

Když se rozhlédli po nádraží, které tam vypadalo tenkrát spíše jako venkovská výhybka, než stanice dráhy, zaměřili k malé boudě sloužící za úřadovnu nádražnímu agentovi, telegrafistovi a skladníkovi, položili své tlumoky na vyvýšenou plošinu a starší z nich pravil k mladšímu:

“Jak se vám líbí ti špinaví chlapi tamhle?” A při těch slovech ukázal na opodál se povalující Španěly, oděné v široké, plátěné kalhoty, modré barvy, červenou flanelovou košili a zamastěný širák, pod nímž splývaly jim na šíje dlouhé černolesklé vlasy. Každý z nich měl zavěšenou na pasu pochvu, primitivně zrobenou a v ní vězel revolver obrovského kalibru. Všichni kouřili z krátkých kornových dýmek a našich příchozích si skoro ani nevšimli.

“Nechtěl bych je v noci na osamělém místě potkat,” odvětil mladší z krajanů. “Proto bude lépe, když se zeptáme, na které straně je Valsenburg, a za světla ještě se vydáme na cestu.”

“Tak, tak, máte pravdu,” pravil jeho druh, jenž se jmenoval Stránský. “Vy počkejte tady a já se půjdu některého z těch Garibaldů zeptat, kudy se máme dáti.” “Jděte, Zelenko!”

Zelenka zaměřil k jednomu ze Španělů a zeptal se ho anglicky, kudy vede cesta do Valsenburgu. Tázaný změřil Zelenku od hlavy k patě a místo odpovědi se ho zeptal, zdali má žvýkáci tabák.

“Yes'r!” A Zelenka vytáhl hodný kus žvýkáciho tabáku, jež podal Španělovi. Ten uhryzl si kus jako vlašský ořech, podal svému soudruhovi, ten si ukousl též a to samé učinil třetí, čtvrtý a pátý Španěl, tak že z kusu tabáku zbýval pouhý ždíbec, když byl Zelenkovi vrácen.

“Ptáte se, kudy máte jíti do Valseño? (Valseño je zkrácené jméno městečka Valsenburg v Jižním Coloradu.) Tamhle vidíte trať odbočující k západu. Po ní jste za tři hodiny na místě. Pořád rovně k západu.”

“Díky!” Dělal na to Zelenka. Žádný mu již ze Španělů neřekl toho nejmenšího a naši pocestní vydali se naznačeným směrem na cestu. Dráha z Cucharas do Valsenburgu vede krajinou mírně vlnitou, jednotvárnou, v níž zřídka kde je spatřit lidské obydlí.

Zelenka a Stránský si vyprávěli cestou o ledačems. Plánem jejich bylo jít pracovat do uhelných dolů valsensburských aspoň do příchodu jara a pak se pustit dále na západ do Leadville nebo ještě dále. Spolu se sešli v Kansas City u jednoho dohazovače práce a protože oba toužili po stálém zaměstnání, zdálo se jim být nejpríhodnějším jít pracovat do dolů. Oba pracovali v uhlodolech v Uhrách a v Pennsylvanii a těšili se, že se budou pohybovat ve svém živlu. Antonín Zelenka, starší z nich, neměl v Americe jediného příbuzného a podobně soudruh Rudolf Stránský. Oba byli svobodní a předsevzetím jejich bylo procestovati celou západní Ameriku.

Naše vypravování počíná v říjnu r. 1888. Byl parný den, když naši pocestní statně rázovali k západu a pot se jim s čela řinul potůčky. Pídili se cestou po pramenité vodě, ale po té nebylo nikde ani památky. U jedné

polozbořené chatrče našli cisternu, v níž bylo něco vody, ale smrduté, a proto báli se jí napít. Teprve na farmě, vzdálené asi čtvrt hodiny, s cesty našli studen s čistou, zdravou vodou. Napili se podle chuti a pak kráčeli dále. —

Stmívalo se již, když dorazili do Valsenburgu. Vyptali se hned na strávní dům dolovní společnosti Huerfano Coal Mining Co. a na doly. Tyto byly vzdáleny asi půl hodinky od středu městečka, vzhledem ke skrovnému počtu obyvatelstva dosti roztahaného. Zaměřili hned k dolům a ke strávnímu domu společnosti. Vyhledali správce strávního domu, pověřili mu účel své cesty a ten je poslal k superintendentovi. Když se mu zavázali, že budou pracovati v uhlodolech a zodpovídali řadu technických otázek, z nichž superintendent seznal, že má před sebou skutečné uhlokopy a žádné dobrodruhy-tuláky, kteří obyčejně se vydávají za příslušníky všech řemesel, aniž by čemu za mák rozuměli, zapsal si jejich jména do knihy nově přijatých zaměstnanců, napsal jim lístky pro strávní dům, pro kováře, dílovedoucího v dolech a pro groceristu a naši krajané se odebrali zpět do strávního domu. Teprve když ukázali lístek, mohli přisednouti ke stolu a s ostatními povečeřet. Na to jim byla vykázána lůžka v jednom prostorném pokoji strávního domu.

Druhého dne ráno byla našim havířům v uhlodolu vykázána šachta, čili jak jí tam všeobecně říkali, důl (mine). U kováře dostali hornické náčiní, sestávající ze dvou špičáků, dvou lopat, jehly, dlouhé tyče železné se sploštělou špicí, paklíček doutníků, soudek prachu, pilník, kladivo, dláto, dva klíny a několik jiných drobností. Dílovedoucí ukázal jim důl, varoval je před mícháním horní, kamenité vrstvy uhelné s vrstvou dolní, obsahující uhlí vesměs dobré, pak jim pověděl, kdy se mohou vypalovat rány, na koho se mají obrátiti potřebují-li kárku na odvážení uhlí a kde dostanou železné koleje, až si budou prodlužovat trať do svého dolu. Přál jim štěstí a už si jich pak celý čas nevšímal, neboť v dolech valsensburských se tehdy pracovalo od tůny a dílovedoucí měl více na starosti dopravu uhlí z dolů, než samotné dobývání uhlí, a zkušených havířů nevšímal si po celý rok.

Zelenka i Stránský vžili se do nového způsobu života a přivykli nové společnosti. Protože měli již z minulých let trpké zkušenosti, že není vždy radno v této zemi odhaliti každému nepokrytě zrcadlo své minulosti, pověděli jen, co za dobré uznali. Tak se stalo, že se o nich ve strávním domě a i v dolech povídalo, že jsou Maďaři. Jak se později ukázalo, byla tato opatrnost našich krajanů dobrou a užitečnou.

II.

Jednoho večera dověděli se naši krajané v hovorně, sousedící se strávním domem, v níž v prázdné chvíli havíři poseděli a pohovořili a v níž se také po skončené práci umývali a převlékali, že se v městečku něco neobyčejného odehrává. Zaslechli často jmenovati jakéhos Franka a dověděli se také, že to je Čech. Dále se dověděli, že je Frank v obecním vězení zavřen a bude pohnán před soud na obžalobu z vraždy jakéhosi Španěla Palata. Uhlokopové, většinou to Irčané, vyjádřovali se s opovržením o Frankovi a ne jeden z nich poznamenal, že ten "cikán" (Ve Valsenburgu byli v letech osmdesátých Čech a cikán považováni za totéž.) zaslouží šibenici, která ho nepochybně také nemine, jelikož otec dívky, k vůli níž vražda spáchána, nasadí všechno možné, aby stihl pachatele zločinu trest nejprísnější, jaký je zákonem na vraždu ustanoven.

Soudný čtenář dovede si představit, jak asi bylo našim rodákům, když to vše zvěděli. Když octli se v dole o Šamotě, hovořili při práci o tajemné osobě, kterou slyšeli posud jmenovat jen "Frankem Bohemianem" a ujednali

mezi sebou, že se budou hledět dostat k vězni a pohovořit s ním, bude-li to možné.

Zároveň vzniklo v obou předsevzetí pomoci nešťastníkovi, shledají-li, že jednal v sebeochraně a zasluhuje jejich pomoci. Úmyslem jejich bylo zajít hned příštího večera do městečka a přeptat se na všechno důkladně; a úmysl ten také uskutečnili.

Jakmile byla denní "šifra" skončena a veškeré náboje ve vrstvách uhlí nabitě vypáleny, naložili si naši uhlokopové dvě kárky uhlí, nechali je ve svém dole, přivázali k nim plechové známky a odešli domů. Umyli se, převlékli a po večeři se vydali do městečka.

Ve Valsenburgu bylo již tehdy asi deset hospod, přes to, že čítalo městečko nanejvýš 1000 obyvatelů. Do jedné z hospod těch zaměřili naši krajané. Způsobem nenápadným se přidružili k jiným hostům, kteří právě hovořili o místních záležitostech a během hovoru přišla řada na Franka Čecha čili Franka cikána. Zrovna jako ve strávním domě, odsuzovali i v hospodě všichni přítomní až na malé výminky zločin Frankův a přáli mu šibenici, na niž prý by měli být odsouzeni všichni cikáni, kteří přijdou do Valsenburgu. Mínili ovšem všechny Čechy, kteří tam přijdou.

Zelenka a Stránský naslouchati hovoru a jen mlčky přisvědčovali, myslíce jinak. Zvěděli, že je v městečku jakýs Joachimo Estrella, zámožný grocerista a akcionář společnosti dolovní Huerfano Coal Mining Co. ve Valsenburgu. Týž pojal před lety za manželku bohatou vdovu českou, když hrozil jeho obchod podlehnouti nátlaku věřitelů a úpadek zdál se býti neodvratným. Vdova měla dcerku tehdy asi sedmiletou ze které vyvinula se kráska nevšední. Vychování měla české a anglické. Nevlastní otec její přál si, aby se jí dostalo také vychování španělského a najal jí učitele v Pueblu, který se za krátko počal dívce dvorit. Ale dcera přilnula láskou k Frankovi, v grocerii Estrellově zaměstnanému a milostné útoky svého vychovatele bezohledně odmítala. Tatík její nerad viděl milostné pohledy vyměňované mezi dcerou a Frankem a hleděl zabránit možným důvěrným stykům jejich. Současně dával vychovateli své dcery na srozuměnou, že by souhlasil s důvěrným sblížením svojí dcery s ním, a různým způsobem mu dával na jevo svou přízeň. Matka dceřina byla osobou slabou a nerozhodnou. Nechtěla vystoupiti rázně proti jednomu ani proti druhému, a o všem se vyjadřovala, že to ještě nic není. Pouhé milostné láskování, které nepovede prý k vážným následkům, a postup času zhojí prý všechno. Ale stalo se něco hrozného, čeho se nikdo nenadál. Vychovatel poznal záhy, že má soka a vyhledával příležitosti, aby se s ním střetl. Té se mu posléze dostalo, ale zápas skončil jeho smrtí. Byl-li to zápas poctivý, či stal-li se vychovatel obětí úkladné vraždy, nebylo doposud vyšetřeno a na soudu záleželo, aby to rozhodl. Na rozhodnutí tom závisel osud Franka. Protože hlas veřejného mínění již z ohledů národnostních se klonil na stranu usmrčeného vychovatele, panovala obava, že porota uzná Franka vinným úkladné vraždy a odsoudí ho na šibenici. Přítomně prý je Frank v obecním vězení vzdáleném asi 5 minut cesty od městečka, nalézajícím se v místě úplně osamělém, blízko cypřišového a borového lesa. Estrella prý se na několika místech vyjádřil, že se postará, aby na porotě zasedali lidé, od nichž nelze očekávat pro obžalovaného žádné milosti a kteří naloží s ním podle zásluhy.

Zelenka dopil, Stránský též a vyšli na ulici.

"Nemyslíte, že bychom se měli podívat k vězení?"

"Teď v noci?" "Co z toho?"

"Kdyby nás však někdo spatřil, bude zle."

"U vězení není žádné strážé a na blízku není živé duše."

"Tedy pojďme. Ale oklikou, aby nikdo nic nepozoroval." "Pojďme!"

Naši havíři zašli schválně kus cesty na stranu a pak oklikou se přiblížili zvolna k obecní šatlavě. Bylo to cihlové stavení v rozloze asi 35 až 40 stop při 40, mělo jediné okénko opatřené mříží, kterou se mohl dospělý člověk pohodlně protáhnouti, ve průčelí silné plechem pobité dvěře a břidlicovou střechu.

Krajané přistoupili ke stěně pod okénko a Stránský zvolal: "Jářku, krajaně Hrůdo, jste tam? Jsme zde dva Češi a přišli jsme vás navštívit, protože však k vám přístupu není, musíme se obmezit na hovor oknem."

Ze vnitř ozval se hlas vězňův: "Vítám vás, přátelé! Ano, jsem Frank Hrůda, obviněný z vraždy vychovatele Palata. Ale přísahám vám, že čin můj je úplně ospravedlněn a přesvědčíte se až vám vše vypovím. Protože však jinde je mi rozhovor s každou jinou osobou činěn nemožným nezbyvá jiného, než abyste trpělivě sečkali pod okénkem a vyslechli, co vám povím. Musím mluvit hezky nahlas. Jsem v železné kleci a nemohu pod okénko."

Zelenka radil Stránskému, aby rozškrtl sirku a posvítil dovnitř. Stránský poslechl a prostrčil zamřížovaným okénkem ruku s rozškrtnutou sirkou. V záři světla spatřil železnou klec a v ní mladého muže pokud bylo lze rozeznati, zajímavých tahů obličej je asi 5 stop 8 palců vysokého. Stál u prutů železných a držel se jich oběma rukama.

"Vidíte mne?" tázal se vězeň.

"Zajisté. Aspoň trochu." Zněla odpověď Stránského.

"Prosím vás, jak pak jste se sem dostal?" tázal se Stránský.

"Kamaráde, to je dlouhá historie. Zajímá-li vás to, budu ji vyprávět. Ale pochybuji, že s ní budu dnes večer hotov."

"Nic nedělá! Půjďme zítra večer zase. Protože však jsem Zelenkovi těžkým břemenem, přineseme si z nedaleké trati železniční prahy a na ně postavené v kolmé poloze položíme třetí, na který se postavíme." Po těch slovech oba krajané odběhli ke dráze a přinesli tři dubové prahy. Dva postavili kolmo tři stopy od sebe pak položili na jejich konce prah třetí, na něj vystoupili a každý se jednou rukou přidržel mříže v okénku.

"Nuže, teď můžete vypravovat!" pravil k vězni.

"Dobrá. Napřed se vám představuji jako Frank Hrůda. Pocházím z Rokycan a jsem dvacet čtyry roky stár. Ve staré vlasti jsem odbyl nižší gymnasium a pak mě dali rodiče na kupectví. Po vyučení jsem byl zaměstnán v Praze, později v Drážďanech, Lipsku, Hamburku a jiných městech. Odtud jsem se pustil do Chicaga a protože jsem tam neměl žádných vyhlídek, odejel jsem do Kansas City. Ale ani tam nekynula mně žádná naděje na nějaký skvělý úspěch. Pracoval jsem ve velkozávodu a při jedné příležitosti jsem se setkal s paní Estrellovou." Přišla objednat do našeho závodu větší zásobu zboží grocerního pro svůj krám. Byla s ní dcera Julie a jak se zdálo, činilo jim oběma potěšení, že se setkaly s krajanem. Během našeho hovoru bylo mně paní Estrellovou nabídnuto místo v závodu jejího manžela, ale podmínila si, že o té věci dříve pohovoří s mužem. Milerád jsem nabídku přijal a přiznám se vám, že hned v prvním okamžení našeho setkání zahořel jsem láskou k Julii. Chránil jsem se však dáti svým citům projevu.

Paní Estrellová odjela a dcera s ní. Za týden po jejich odjezdu obdržel jsem dopis od slečny Julie, v němž mně sdělovala, že už matinka hovořila stran mého přijetí s otcem a ten prý je ochoten mě přijmouti do svého závodu. Má prý v krámě takového prodavače zapotřebí, jenž vyzná se dobře v němčině, neboť dobrá třetina obyvatelstva valsenburžského sestává z Němců. Mohu prý očekávat v několika dnech definitivní odpověď od otce. Na konci dopisu bylo několik řádků, z nichž jsem čerpal naději, že budou moje tužby srdce korunovány zdarem a proto jsem se nemohl dočkat oka-

mžiku, kdy budu vsedat do vlaku, abych odejel ke svojí zbožňované. Odpověď od pana Estrelly brzo potom došla a byl jsem přijat za prodavače a komptoiristu v jeho krámě. V několika dnech jsem uspořádal své záležitosti a vydal jsem se na cestu do Colorada. Za dvě noci a den byl jsem na místě. Estrella přivítal mě chladně sice, ale přívětivě, za to paní Estrellová a dcera Julie uvítaly mne náramně vřele. Poznal jsem hned v prvních okamžicích situaci v rodině Estrellově u níž jsem zůstal na bytu a stravě a chránil jsem se pečlivě prozradit před Estrellou, co v mých prsou vře a co pro jeho dceru cítím, neboť tolik dovedl jsem si vypočítat na prstech, že bych narazil u Estrelly na energický odpor, kdybych se otevřeně ucházel o přízeň jeho dcery. Neztrácel jsem však naděje, že se časem vše změní. Začal jsem pracovat s chutí a dobrou vůlí a hrál jsem svoji roli znamenitě. Estrella z počátku nedůvěřivý, přilnul ke mně později s důvěrou a jestliže mne někdy spatřil v důvěrném rozhovoru s Julií, považoval to za pouhou známku společenského taktu, s nímž setkáváme se u všech mládenců kupeckých a nic víc. Důvěřoval také své dceři, že bude pamětliva rozdílu, který byl mezi mnou a jí utvořen poměry majetkovými a spoléhal se patrně též na podporu své choti, jejíž slovo mělo na dceru nemalý vliv. V tom ohledu však se klamal. Paní Estrellová, pokud mi bylo známo, nedala své dceři ani jediné výstrahy před milostnými styky s osobou, jež nebyla tak situovanou, aby se mohlo pomýšlet na sňatek a ponechávala jí ve všem úplnou volnost třeba že ve společnosti manželově mluvila jinak. Slečna Julie pak nezadala v tom nejmenším vážnosti ke své osobě u pracovního personálu, ačkoli se o ní nemohlo říci, že by byla hrdou nebo skoupou na slovo. Mluvila s každým v závodě, neskrbila žerty, ale nepřekročila nikdy meze náležité slušnosti. Se mnou promluvila často, když viděla, že je otec vzdálen, ale byla opatrnou ve svých projevech. Patrně očekávala výboj s mé strany a na způsobu, jakým jsem si troufal dobýti jejího srdce, záleželo, zdali mně vyslyší neb oslyší. Prozatím však na nějaký vážný poměr mezi ní a mnou nebylo ani pomyslení. Pracoval jsem poctivě v závodě Estrellově a jednalo se mi především, abych získal spokojenost svého zaměstnavatele. Jediným mým přáním bylo, dostat se se slečnou Julií do hovoru mezi čtyřma očima. Pozoroval jsem totiž již delší dobu, že jí nejsem lhostejným, ale sblížení s ní nebylo snadnou věcí, protože byla nevlastním otcem a jinými lidmi stále pečlivě pozorována.

Tu konečně mně byla náhoda příznivou a byl jsem povolán do expedičního oddělení závodu, v němž pracovala slečna Julie, abych jí v něčem vypomohl.

Chopil jsem se chutě práce a hned počal rozhovor. Julie se mne tázala jak se mi přítomné postavení líbí. Odvětil jsem, že jsem úplně spokojen ale postavení nečiní ještě člověka šťastným.

Pohlédla na mě a tázala se mne, v čem hledám životní štěstí. Tím se dotkla citlivé stránky mého srdce a odvětil jsem: "Práce činí člověka spokojeným, je-li dobrá vůle. Dobrou vůli měl jsem od okamžiku, kdy jsem se vydal na cestu do Ameriky z rodné vlasti, a neztratil jsem jí ani v dobách krušných, kdy jsem byl blízek zoufalství, ale bohužel, doposud mně nekynula nikde naděje na uskutečnění mých ideálů."

"Snad nevěříte v nic nadpřirozeného?"

"To nikoli, ale mám jisté tužby, které kdyby byly zrealisovány, vyplnily by hlavní část mého programu životního."

"Ale nejsou zajisté nedostižné?"

"Přijde na to, s které stránky se na ně hledí."

"Jsou-li tedy dostižitelné za jistých podmínek, záleží na vás, abyste vynaložil veškeré své síly k jejich uskutečnění. Také záleží na tom, abyste

dovedl využítkovati každé pro vás příznivé okolnosti, nebo tím uspoříte si poloviční námahu."

"Na okolnostech právě nejvíce záleží v mém případě."

"Směla bych se vás tázat v čem vrcholí vaše tužby?"

"Odpusťte, slečno Julie, nerad odhalil bych zrcadlo svého nitra, neboť nevím, zdali bych nedošel výsměchu!"

"Tak soudíte o mně? Snad zasloužím více důvěry!"

"O zajisté! Ale bojím se, že přátelský poměr náš bude zkalen, když povím, po čem srdce moje touží."

"Nikoli, právě přátelství dovede vážit si citů přítele a nevystavuje ho na pranýř posměchu."

"Slečno! Nač dělat ústům násilí, aby pověděla, co prozradily již oči a chování člověka?"

Tu mě vzala Julie za ruku a pohleděvši mně důvěrně do očí tázala se:

"Že bych uhodla, co se ve vašem nitru děje?"

"Možná! Zkuste to!" "Jste zamilován, nebo si to aspoň myslíte!"

"Nezapírám, jsem politováníhodnou bytostí."

"Jak dávno pociťujete, že se stal s vámi takový obrat?"

"Od okamžiku, kdy — — —" "Nuže!"

"Prosím vás, ušetřte mne tu odpověď. Jsem tam zase, kde jsem byl dříve." "Pomohu vám tedy z nesnází. Řekněme týden, či víc?"

"O daleko víc!" "Tedy měsíc?"

"Ještě déle." "Tedy rok?"

"Ne tak dlouho!" "Tak tedy půl roku?"

"Nikoli. Je tomu tři měsíce a týden právě dnes."

Julie nechala na chvíli přilepování známek poštovních na dopisy a zamyslela se. Pak se slabě začervenala a vztýčivši se, pravila: "Nemýlím-li se tři měsíce a týden je tomu právě, když jsme se poprvé spolu setkali v Kansas City." "Ano, od té doby jsem neměl klidu."

"A jsem snad já tou osobou, k níž jste zahořel láskou?"

"Julie! Netrapte mě těmi otázkami. Vždyť bodají jako ostré hroty!"

"O nikoli. Pojímám vše vážně. Mýlíte se, Franku" — a při tom pohlédla mně dobrácky do očí — "domníváte-li se, že jste prvním, jehož slyším takto mluvit. Náš účetní vyznával mně lásku několikrát, než se přesvědčil, že je vše marné. Jeho bratr, vychovatel z Puebla, který k nám jezdí každého roku na prázdniny, aby mě vyučoval v klasických jazycích a anglické literatuře, učinil totéž loni před samým odjezdem a dopisy, plné ohně, nepřestávají mně docházet. Ale ještě jsem ho neodbyla nadobro, protože otec je jeho osobním přítelem a matka mě žádala, abych v případě své záporné odpovědi šetrila jeho citů a neukvapovala se v projevech letory. Ale dojde k tomu, že musím své stanovisko k němu objasnit. Co se vás týče, přiznám se, že jste mi osobou sympathickou a může být, že to je ještě více než pouhá sympathie co pro vás cítím." A při tom se slabě zarděla.

"Drahá Julie!" Šeptal jsem v blahém opojení a přitiskl jsem její ruku k rozpáleným rtům.

"Moje mínění tedy již víte, ale je tu mnoho jiného, o čem vás musím uvědomit. Nevlastní otec můj by nikdy nesvolil ke sňatku s vámi. Jsou tu rozdíly majetkové a národnostní. Otec totiž je Španěl a výslovným přáním jeho jest, abych si vzala za muže Španěla a sice vychovatele Manuela Palata. Matka smýšlí o věci jinak a doufá, že budoucnost zhojí tyto nesrovnalosti. Neztrácejte proto naděje. Jednejte však rozumně a opatrně neboť sebe menší ukvapenost by ztroskotala vaše plány nadobro. Chraňte se před mým otcem dávati průchodu všem něžným citům k mojí osobě a podobně před účetním, nebo vychovatelem. Kdyby otec něco podezřelého

zpozoroval, neručím vám za to, že by našel příčiny k odstranění vaší osoby z našeho domu. Pak by bylo pro nás vše ztraceno. Myslím, že nyní, když jsem vám sdělila to nejdůležitější, čeho je vám zapotřebí, dovedete se snadněji vpraviti do situace a najdete cestu, která vás povede k vytčenému cíli. Jak pravila moje máteř, čas zhojí všechny nesrovnalosti a proto neklesejte na mysli!" "Jste rozkošnou!" Zvolal jsem.

"Tolik vám však řeknu hned, že prozatím není na uskutečnění vašich tužeb ani pomyslení. Míním totiž založení vlastního domova předpokládajíc, že by byla domovem tím domácnost, v níž by kromě vás byla rozhodujícím činitelem moje maličkost."

"A proč ne? Smím-li se tázat?"

"Poněvadž pojmám manželství se stránky ideální i reální a vím, že lépe včasný ústupek než pozdější dalekosáhlé následky nerozvážného kroku. Nemohu očekávat, že bude otec náš poměr příznivě posuzovat, a v takovém případě nemohu od něho očekávat žádného věna. Matka pak nemůže ze svého majetku ničeho k našemu dobru obětovat, jelikož by to bylo spojeno s obtížemi. Její polovička domu je sice bez hypotéky, ale prodat by ji přítomně nebylo snadno, neboť ke prodeji je zapotřebí souhlasu otce, není-li matka rozvedena. Má sice ještě nějaký majetek osobní, ale to je její krajní záloha pro případ nenadálé nehody nebo nějaké nesrovnalosti v rodině a nechce jí hnouti za žádnou cenu. Možná, že by se v našem případě o své peníze rozdělila, totiž o zálohu, ale to by nepostačilo k založení slušného obchodu, který by nás uživil. Ovšem kdyby se nám jednalo o pouhou výživu, svedli bychom to již nějak dohromady, protože máte zdravé tělo a zdravého ducha a umíte pracovat. Podobně i já. Znáám hudbu, řeč a mohla bych v městě vyučovat, ale takové začátky jsou krušné. Počkáme raději, snad se okolnosti za nějaký čas našemu účelu přizpůsobí a pak provedeme svůj úmysl."

"Drahá Julie!" zvolal jsem vášnivě — a objal jsem ji. Nebránila se a — první, dlouhé políbení korunovalo můj úspěch.

"A nyní hrejme svoji úlohu dále."

"Jak dlouho bude trvat ta němohra?"

"Těžko říci. Třeba rok, třeba dva — —"

"Můžete to s takovou lhostejností říci?"

"Mýlíte se. Není mi vše lhostejné, ale pojmáte-li vše s rozvahou, nemůžete přijít k jiným závěrkům!"

"Chápu to, chápu, ale ten čas mně bude věčností!"

V tom se vrátila paní Estrellová domů. Přišla do písárny a tázala se žertovně Julie, jak pokračují její komptoirní práce.

"Znamenitě! Pan Hrůda se tak dobře vyzná v expedici, a umí při tom výborně bavit!" "Mileráda věřím, ale při zábavě se učiní snadno chyba!"

"Může být, ale přehlíželi jsme si navzájem práci a vše souhlasilo."

"Jak by nesouhlasilo, když tu je osobní harmonie!" A při tom se na nás oba čtverácky podívala paní Estrellová!

"Ten vtip je poněkud pichlavý!" Pravila na to Julie.

"I toto! Jen dobře míněný."

Paní Estrellová laškovala ještě chvíli s dcerou a zatím jsem vzal sbalený materiál poštovní a donesl jsem ho na poštu. Dovedete si představit, jaké city háraly mým srdcem! Myslil jsem na ni a na nic jiného.

Uvažoval jsem dnem i nocí, kterak bych našel východiště z našeho nesusnadného postavení, ale čím více jsem přemýšlel, tím více jsem přicházel k poznání, že prozatím nemohu na něm ničeho změnit. Nic horšího není jako beznadějnost! Měl jsem sice naději, že jednou šťastně vše překonám, ale dostavovala se otázka, kdy to bude. Že by se moje tužby uskutečnily v roce nebo ve dvou, nebylo pomyslení a doba ta je milujícímu srdci nesmírně

dlouhá. Pouhý měsíc zdá se býti milencům věčností, což teprve léta? I nejlíbeznější sen přestane bavit, když se opakuje vícekrát a můj poměr k Julii nebyl ničím jiným než líbezným snem.

Pozoroval jsem, že bylo chování paní Estrellové ke mně od té doby přátelštější, ale nedávala je nápadným způsobem na jevo, jmenovitě ne, když dlela u přítomnosti svého manžela. Estrella se vrátil od porotního zasedání a věnoval se s celou duší obchodu. Chtěl být všude a vidět vše, co se v obchodě dělo. Tak se stalo, že jsem byl stále na očích a s Julií nemohl jsem někdy pohovořit za celý týden. Pouze ve spěchu jsme vyměnili několik slov a to bylo vše.

Přiblížil se červenec a do Valsenburgu přijel vychovatel slečny Julie Manuel Palato, bratr účetního Fernando Palata. Jako obyčejně, byl vřele uvítán v domě Estrellových a tam také ubytován.

Hned po odbytých formálnostech zdvořilostních zasedla rodina Estrellova ke svačině, jíž se kromě obou bratrů Palatů jsem se musil účastniti také já. Hovor otáčel se hlavně kolem příchozího hosta a pan Estrella se také nikterak netajil, že vyznamenává mladého vychovatele neobyčejnou přízní přede vším ostatním personálem zaměstnaným v jeho domě. Účetního si vážil, ale choval se k němu jen s odměřenou laskavostí jako zásadní obchodník ke svému zaměstnanci, který nemá naděje státi se členem rodiny Estrellovy jako jeho šťastnější bratr.

Ze všeho chování Estrellova jsem vyrozumíval, že bude v nejbližší době postaráno o výnosnější zaměstnání pro Manuela Palata v domě Estrellově sice nejspíše v komptoiru. Za takových okolností mohlo se snadno stát, že by se stal mladší Palato mým představeným. Jaké by to mohlo mítí následky, dalo se na prstech vypočítati!

Proto jsem nebyl hovorem pana Estrella s vychovatelem pranic uspokojen a slečna Julie mohla mi vyčísti s očí moje obavy o nejbližší budoucnost. Zdála se pochopovati moje rozpaky a schválně se mnou několik slov konejšivých promluvila, které byly pravým balsámem pro mé zarmoucené srdce.

Bylo po hostině a každý jsme šli po svém zaměstnání. Pracoval jsem pilně do večera a po skončených hodinách pracovních jsem si vyšel na procházku do cedrového lesa.

Hlavou vířilo mně na sta myšlenek, ale žádná pěkná. Slečna Julie sice se chovala tak, že jsem nemusel klesati na mysli, ale kdo mohl ručit, že nepodlehne spojenému nátlaku s několika stran? Znal jsem dívčí charaktery, jež vzdorovaly dlouho, ale konečně přece podlehly. Jeden takový případ skončil tragicky. A co zde? Může býti, že dojde k podobnému. Co se mé osoby týkalo, byl jsem připraven na všechno možné."

"Již následujícího dne se ukázalo, že neponese přítomnost vychovatelova v domě Estrellově dobrého ovoce. Účetní vyhledával neustále příčiny ku stížnosti na moji osobu, a když při tom neměl zdaru, zanevřel na mě tím více. Při nejbližší příležitosti jsem promluvil s paní Estrellovou o tom, ale ta se jen usmála a pravila, abych to nebral na těžkou váhu. Upokojen jejím výrokem, hleděl jsem si plnění svých povinností a o jiného jsem se nestaral."

Uvězněný krajan chtěl vypravovati dále, ale tu si všiml Zelenka z dálky se přibližujícího světla. Honem seskočili oba krajané s lešení, odnesli v rychlosti prahy do blízkého příkopu a slibivše Hrůdovi, že následujícího večera opět přijdou, tiše se vzdálili podél železniční trati směrem ke strávnímu domu uhelné společnosti.

Vešli do hovorňy, sloužící též za umývárnu horníků a protože tam sedělo ještě asi 10 havířů, usedli též a tiše spolu hovořili. Brzo stichli a dávali bedlivě pozor na hovor ostatních. Z něho seznali, že se v celém městečku o

jiném nemluví než o vraždě Palatově a zcela jistém, v brzké době očekávaném odsouzení Hrůdově. Odpoledne prý již byla vybrána porota a následujícího dne počne soud. Bude-li Hrůda uznán vinným, o čemž vůbec se nepochybuje, nebude prý s ním činěno žádných průtahů a před soudní budovou bude oběšen, protože souhlas guvernera s rozsudkem smrti obyčejně dojde ve třech nebo čtyřech dnech, a poprava bývá odbyta co nejrychleji. Horníci se opět rozpovídali o národnostech a to nemohli nikterak pochopit, proč pan Estrella přijal do svých služeb Bohemiana čili, jak se tam říkalo Čechům, cikána.

Měli těch jízlivých řečí dost a odebrali se do vedlejšího stavení, sloužícího za noclehárnu a strávní dům, na lůžka. Dlouho nemohli usnouti, hovoříce tiše mezi sebou.

Následujícího jitra šli naši krajané do práce v uhlodole jako obyčejně. Pospíšili si s nakládáním kárek, připravili si polední výbuch a sotva udeřila jedenáctá hodina kdy je dovolen počátek střelby v dolech, vypálili nabitou ránu a massa uhlí asi 8 tun těžká se utrhla od horních a pobočných stěn, když spodní část byla skoro úplně podkopána. V rychlosti si naložili připravenou kárku a pak se odebral Stránský do několika sousedních opuštěných dolů. V každém bylo ještě něco uhlí a ve dvou byly bedny s havířským náčiním, které náleželo havířům v nich pracujícím. Do západních uhlodolů totiž přichází ročně mnoho horníků, ale z těch většina zase po kratší nebo delší době odchází, když sezná panující bídné poměry v dolech. Některý si svoje náčiní odnese, kdežto jiný, jenž není profesionálním uhlokopem, zanechá v dolu vše, což jeho jest a je rád, že může zmizet bez přítěže.

Náš krajan se chvíli přebíral v nástrojích v bedně a posléze našel, po čem se pídil. Byla to ocelová pilka asi stopu a půl dlouhá, bez oblouku, jakých používají rádi zloději při nočních výpravách. Zkusil její tvrdost na kusu starého železa a byl nemálo potěšen. Pilka řezala železo lépe než nejostřejší pilník a železná tyč palec silná mohla býti přeříznuta v několika minutách. Stránský vložil ostatní nástroje zase do bedny, tuto zavřel a šel do svého dolu. Promluvil několik slov se Zelenkou, pilku uschoval v koutě do uhlí a se Zelenkou se odebral k obědu. Po skončené odpolední práci zabalil Stránský pilku, kterou měl v uhlí ukrytou, do papíru, vložil ji do vnitřní kapsy vesty a odešel se svým soudruhem k večeři. Pilku však na cestě ukryl ve křoví a místo si dobře poznamenal.

Po večeři se zdrželi oba krajané asi hodinu v hovorně, pak se zvedli a odešli k obecní věznici. Cestou vzal Stránský ve křoví ukrytou pilku, schoval ji pod kabát a pak tiše kráčel se Zelenkou ku známému místu.

Když se naši krajané rozhlédli po vůkolí a ničeho podezřelého nepozorovali, přistoupili pod okénko věznice a zvolali: "Jste sám, Hrůdo?"

"Ano, sám a dřív sem nikdo nepříjde než až v 10 hodin, jako včera. Byl to šerif s lucernou. Nic podezřelého nepozoroval a když vše prohlédl, odešel, aby se už neukázal. Dnes se to bude nepochybně opakovat."

"Dobře, že to víme," pravil Stránský. "Mám zde něco pro vás, čím si můžete pomoci na svobodu. Za hodinu budete venku, když si popílíte. Ale před desátou bych vám neradil se do toho pustit."

"Prosím vás, co tím myslíte, přátelé? Co mně přinášíte?"

"Nechápete? Pilku, dobrou, ocelovou, na řezání železa. Záleží-li vám na vaší záchraně, jedněte rychle! Fotografii vaši posud nemají, je tedy útěk snadný. Nákladní vlak vás odveze za noc několik set mil."

"Ale co si pomyslí rodina Estrellova o mně? Pak budu považován za vraha Palatova, kdežto já doufal při soudu se očistit."

"Marné všecko. Porota je vybrána a ani jediný není při vás! I Slovák Jura je proti vám!"

“A co paní Estrellová? Ještě ničeho nepodnikla v mém zájmu?”

“Nikoli. Veřejné mínění je strašně pobouřeno proti vám a zájmy domu Estrellova byly by vážně ohroženy každým sebe menším pokusem vás osvobodit.”

“Tedy je pro mne vše ztraceno a nezbývá jiného než použití vámi nabízené pomoci?”

“To také bude nejmoudřejší pro vás.”

Krajané postavili zase prahy do známé již polohy a vystoupivše na ně, vyzvali vězně, aby pokračoval ve svém vypravování minulého večera započatém.

III.

Ve Valsenburgu se pořádalo za nedlouho po příjezdu mladšího Palata několik společenských zábav, v nichž, jak ani jinak býti nemohlo rodina páně Estrellova hrála hlavní roli. Oba Palatové se připravovali na plesy velmi pilně a také mně připadl podobný úkol, protože bylo výslovným přáním slečny Julie a její matky, abych v zábavách nescházel. Nerad se blýskám v zábavách, ale zde jsem musel poslechnouti hlasu své zbožňované. A víte co se stalo? Ve všech plesech se dostalo panu Manuelu Palatovi toho pokorenění, že tančila slečna Julie “volenou” se mnou. Poprvé a po druhé překonal žárlivý nápadník své pobouření, ale po třetí se nezdržel, aby mně stranou nepošeptal, že z nás dvou musí jít jeden druhému s cesty po dobrém nebo po zlém.

Odvětil jsem, že si něco takového přeji, a tu mně radil Palato, abych se chránil samojediný se s ním někde o samotě v přírodě setkat, a v zájmu vlastní bezpečnosti prý učiním, když se ozbrojím nějakou střelnou zbraní, neboť souboj bude nezbytným.

“Co se mne týče, vyřídil bych to beze zbraní hned na místě,” pravil jsem a postavil jsem se do polohy pěstního zápasníka. Ale Palatovi se nechtělo pouštět se se mnou do zápasu s holýma rukama a ulevil si jizlivou přezdívkou: “Ničemo!” Pak rychle odkvapil, než jsem mohl jinak na to odpovědět.

Sdělil jsem ještě téže noci slečně Julii, jaký výstup se mezi mnou a jejím vychovatelem odehrál, ale ona se jen usmála. Radila k opatrnosti. Bude prý nejlépe, když si nebudu Palata všimati a chránit se setkání s ním v přírodě. Sám prý po čase zmizí z bojiště, když nahlédne, že je pro něho všechna naděje marnou.

Paní Estrellové nezůstalo tajno, co se v posledním plesu odehrálo a promluvila s účetním. Důtklivě mu kladla na srdce, aby chránil pana Estrella všeho rozčilování a raději o výstupu mezi mnou a panem Palatou pomlčel. Jsou prý to ještě mladí lidé a přijdou časem k rozumu.

Účetní slíbil zachovati se dle pokynu paní Estrellové, ač v nitru myslil jinak. V závodě Estrellových chodilo vše obvyklým způsobem, ačkoli bystrému oku neušlo, že se něco sběhlo, co jen s velikým sebezapřením účetní a šef závodu snaží se v sobě utlumiti.

Poslechl jsem rady slečny Julie a volil jsem schválně k vyjíždkám místa, která se nezamlouvala ani jednomu ani druhému Palatovi a v komptoiru jsem hleděl nezavdat nejmenší příčiny k nespokojenosti. Tak plynul čas bez jakýchkoli výstředností.

Tu jednoho dne ke mně přistoupila Julie a tiše mně sdělila, že si koupil Palato revolver v Pueblu, kalibru 32 s automatickou spouští, se značkou “central fire”. Pěkná zbraň a je prý stále nabita pěti náboji. Kdykoli Palato vyjde, bere ji s sebou. Bude prý dobře, když si dám pozor před ním. Slečna se mne tázala, zdali mám také pro osobní bezpečnost revolver, ale odvětil jsem, že posud nikoli.

“Tedy si kupte neprostřelný krunýř!” žertovala Julie.

“Moje láska je amuletem, který mne chrání lépe než všechny neprostřelné krunýře světa,” odvětil jsem.

“No uvidíme. Jsem zvědava, koho si vezme pan Palato prvního za terč!” A po těch slovech odešla do vedlejší místnosti.

K večeru setkala se se mnou Julie opět a šeptala mně do uší. “Víte co jsem udělala? Vyňala jsem pět nábojů z revolveru Palatova a nahradila jsem je náboji jinými, z nichž byl vyjmut prach, ale střely do nich zase zasazený. Taková rána bude neškodnou zasáhne-li střela někoho. A při tom podala mně pět ostrých nábojů. Políbil jsem jí vděčně ruku za to, ale ona rychle se mi vytrhla a kvapila pryč.

Byl jsem nemálo potěšen tímto sdělením a toho večera jsem si schválně vyšel do polí na procházku. Pět nábojů mně darovaných Julií na důkaz lásky ke mně jsem měl u sebe. Zbraně však jsem neměl žádně.

Došel jsem do cypřišového háje, obvyčejně liduprázdného, v němž jsem již tak dávno nebyl a zabrán v myšlenky, nepozoroval jsem ani, že přichází proti mně Manuel Palato, můj úhlavní nepřítel.

Chtěl jsem se mu vyhnouti, ale už bylo pozdě. Než-li jsem se čeho nadál, již se zableskl v ruce Palatově revolver a proti mně bylo vypáleno pět ran. Cítil jsem náraz kulí na prsa, ale bez jakéhokoli účinku. Palato stál bledý asi pět kroků přede mnou a chtěl se dát na útěk, když viděl, že nemá jeho střelba žádoucích výsledků. Ale několika skoky jsem se octl u něho, revolver jsem mu vyrval z ruky, v rychlosti ho nabil pěti náboji, které jsem obdržel od Julie a jediná rána stačila k usmrcení člověka, který mně ukládal o život jen proto, že jsem docházel větší přízně u Julie než on. Kule projela mu srdcem a smrt nastala okamžitě. Odhodil jsem revolver a nestaraje se dále o zastřeleného, vrátil jsem se velikou oklikou domů.

Mrtvola Palatova byla nalezena následujícího dne a brzo na to následovalo moje zatčení. Paní Estrellová byla ochotna složit za mne záruku, ale tato byla zamítnuta a v domě došlo k ostrému výstupu mezi manželi Estrellovými. Co se dělo dále, nevím.”

Tím skončil Hrůda svoje vypravování. Blížila se desátá hodina a naši krajané v dáli spatřili zase světlo. Upozornili vězně na světlo a slíbili, že se po odchodu šerifa vrátí. Prahy odnesli do příkopu, sami ulehli za železniční tratí a když byla šerifova oficielní návštěva vězně skončena, počkali chvíli a pak se ku vězení vrátili. Stránský přeřízl v několika minutách mříž v okénku, pak přeřízl druhou a Zelenka mu zatím přidržoval svůj kabát k okénku, aby tlumil skřípání pilky v nočním tichu. Jakmile bylo okénko mříží prosto, hodil Stránský pilku do klece a ta šťastně do ní dopadla.

Ze vnitř bylo slyšeti řezání železných prutů pilkou a za hodinu byl Frank Hrůda na svobodě. Naši krajané mu podali ruce, vtiskli mu několik dolarů do ruky a pak pobízeli k rychlému útěku. Pilku vzal Hrůda z opatrnosti s sebou pro případ, že by jí někde ještě potřeboval. Rozloučil se rychle se svými záchranci a kvapně utíkal k nejbližšímu nádraží nákladnímu, odkud odejel jako slepý pasažer do Cuchara a pak na jih do Texasu a do Mexika.

Oklikou odebrali se naši krajané opět do strávního domu, prodleli asi půl hodiny v hovorně a z ní pak odešli do noclehárny. Z hovoru ostatních horníků vyrozuměli, že očekává Franka Hrůdu zcela jistě šibenice. Lidé prý ho viděli jíti do háje, v níž se vražda sběhla, ale vyšel z něho na jiné straně a oklikou se vrátil domů. Ostatně prý nezapíral, že byl v háji a to je okolností tak potěšující, že ho porota musí uznat vinným. Lidé v osadě budou prý míti zase řídkou podívanou, až se bude Frank Hrůda před soudní budovou houpati ve výšce asi 25 stop nad zemí.

Brzo jsme usnuli. Ráno v 6. hodin jsme vešli do dolního sálu sloužícího za jídelnu a v tom přinesl kdosi zprávu, že Hrůda z vězení uprchl. Mříže

prý jsou přepilovány a ptáček fuč! Prý je hádankou, jak se to mohlo stát. Později se pronášelo podezření, že asi paní Estrellová byla nápomocnou vězni v útěku, ale jen se to tutlalo po tajmu. Otevřeně se nikdo neopovážil tento náhled pronést.

Během dopoledne bylo v městečku ohromné vzrušení. Šerif běhal jako smyslů zbavený, úřady telegrafovaly na všechny strany, docházely odpovědi, ale žádná uspokojivá. Všeobecně se myslelo, že Hrůda ujel k severu, ale zatím upláchl k jihu. Všichni osobní přátelé zmizelého byli vzati do výslechu, ale nic to neprospělo. Žádný nemohl podati nejmenšího vysvětlení k tajemnému útěku Hrůdovu. Že by byli dva horníci z dolu záchránci věžňovými, žádnému z městečka ani ve snu nenapadlo. Přes to přece pociťovali oba krajané zvláštní nepokoj a s radostí uvítali zvěst, že se v dolech na měsíc přestane pracovat. Není prý objednávek a zásoba dobytého uhlí je značná. To jim bylo vítanou záminkou k odchodu ze strávního domu. Najali si malý domek od společnosti dolů a tam si připravovali snídaneč, obědy a večere. —

Zatím odbyl se pohřeb zastřeleného Palata s velikou pompou, jak to jen v tak malém městečku možno, a brzo na to zasedla porota, jež měla rozhodnouti o případu Hrůdově. Jak se očekávalo, bylo z počátku všech dvanáct porotců pro uznání obžalovaného vinným, ale později prohlásil Slovák Jura, že nemůže hlasovat pro vinu Hrůdovu, protože nebylo nikým dokázáno, zdali se Palato zastřelil sám či byl zastřelen jiným. Alespoň revolver u něho nalezený byl ztotožněn jakožto jeho majetek, koupený v Pueblu.

Jakmile uslyšel pan Estrella, že se nemůže porota shodnouti, rozčilil se tak silně, že byl raněn mrtvicí a za několik hodin skončil. Smrt starého pána způsobila v městečku nemalé pohnutí a rozruch. Uváděna byla v souvislosti se smrtí Palatovou a hned vyskytlo se na sta různých náhledů jak celá věc skončí.

Vzhledem k úmrtí pana Estrelly bylo soudní řízení v případě Palatově zastaveno. Porota rozpuštěna a po vypršení 7 denního smutku po pohřbu Estrellově jmenována porota nová, v níž se našlo pět lidí soudících o vraždě Palatově jinak, než jak soudilo nejprve veřejné mínění a tak se stalo, že byl Frank Hrůda pro nedostatek důkazů uznán nevinným. Tím byl nemilý případ skončen.

Paní Estrellová, universální dědička po svém nebožtíku manželci, vedla s pomocí dcery Julie a účetního Palata obchod dále. Zatím dala dcera úsilovně pátrati po zmizelém Hrůdovi. Oznámkováno v čelných listech texaských a mexických, a také v jiných novinách pátráno po uprchlíkovi.

Po několika měsíčním neunavném pátrání se posléze podařilo nalézt stopu po zmizelém a přiměti ho k návratu do Valsenburgu.

IV.

Finale této vzrušující historie bylo nadmíru blažené.

Vlivem paní Estrellové se stalo, že úřady upustily od dalšího pronásledování Hrůdy pro útěk z vězení a Hrůda opět uveden do valsensburské společnosti. Na uspokojení domácích Španělů zvýšena gáze účetnímu Palatovi a tím také usmířen s Hrůdou. Asi za půl leta oznamovaly místní noviny zasnoubení Franka Hrůdy se slečnou Julií a o tři měsíce později slavena hlučná svatba, po níž se novomanželé odebrali na cesty. Během příštích dvou let byl celý závod paní Estrellové vyprodán a podobně i její residence. — Koupen veliký závod koloniálním zbožím v Pueblu, jehož polovičním majitelem jmenován šťastný manžel mladé paní, dcery paní Estrellové. Oba krajané, Zelenka i Stránský jsou zaměstnáni v závodě tom a nejednou již přišla řeč na odvážný čin jejich, spáchaný takřka již ve stínu — šibenici.

ČERT U KAMENCE.

Lidé dobří, lidé milí,
divnou pověst vím,
o čertovi u Kamence,
věřte, žádný šprým;
a že mě už dlouho hněte,
povím vám ji, poslechněte,
snad si ulehčím.

Zhoršili se lidé velmi
to je jistá věc,
internácka už teď dělá
i ten boží švec;
a že jsou teď furianti
sedláci jak muzikanti —
totě známo přec.

Slavné vládě, církvi svaté
dělat neplechu,
to teď zdá se lidem činit
pravou útěchu;
patálie, demonstrace
dělají si z dešperace
pánům k posměchu.

Rovnoprávnost chce teď míti
i ten dráteník
a po mistru pošklíbá se
každý učedník;
hoši nechtěj hospodařit,
dívky zas ne prát a vařit —
jeden hříšný zvyk.

Ký tu div, že pekla říše
přeplněna je,
kdyžtě tolik málo lidí
přijde do ráje?
Až jich jednou víc se shlukne
jistě s nimi peklo pukne
ze dna do kraje.

Uvažoval proto Satan
a pak v radě děl:
"Filiálku pekla říše
postavit bych chtěl.
Ale kde? Zde místa není!
Však jsem o tom k omrzení
často přemýšlel!

"Sper to ďas! — Ty, sekretáři,
dej se proto v let,
abys našel vhodné místo
prolet celý svět;
povolení zjednej sobě a jak ten tam
dá je tobě,
v stavbu dej se hned."

Letí tedy, letí ďábel
z černých pekla bran,
obletuje milou zemi
ze všech možných stran;
hledá, hledá, neb toť jisto.
nehodí se každé místo
pro pekelný stan.

Stojí Hůrka u Kamence
v slezské krajině,
nedaleko od Opavy,
pne se k výšině;

opředen kol hájem šumným,
stojí vrch ten s čelem dumným
v dětské nevině.

Jak jej ďábel z blízka zočil
hned se zveselil,
neb to místo, sotva zřel je,
už si zalíbil;
spěchá tedy, vyměřuje,
čmárá plány, uvažuje,
až se zapotil.

A pak rychle k nebi letí,
dispens musí mít. —
"Vládce světa, dovol, prosím,
peklo přistavit;
nestačí už peklo naše,
měj ty s bídou satanáše
také trochu cit."

Pohled jenom na tu zemi
jaká je tam spřež —
oposice bez ustání,
obstrukce a řež;
demonstrace, šponky, kláda —
nestačí to slavná vláda
držet za otěž.

Jak pak má nám peklo stačit
aznej přece sám,
když ty každou duši svrhneš
v pekla děsný plan?
Advokáti, důstojníci,
židé a podvodníci,
všechno přijde k nám.

S básníky neb s vědátory
nebyla by tíž,
z těch je každý jako štipka
ti se stlačí spíš;
když však pár těch vládních pánů
padne tlustých v pekla bránu —
to je pravý kříž.

Není proto, není zbytlí,
stavět musíme,
a tak tebe, světa vládce,
slušně prosíme:
Kolem Hůrky u Kamence
odbočku pro zatracence
zříditi miníme.

Jeť to místo u Opavy
velmi příhodné,
neb v tom kraji, víc než jinde,
chásky nehodné;
rebelanti, poturčenci,
bismarkovci, nemodlenci,
kuchty svobodné.

Mají tam sic přelejvárny
a lapáků dost,
ale, víš to, že ti lidé,
tvrdou mají kost!
Proto, nežli peklo pukne,
až se k nám víc duší shlukne,
ty nás tísně sprost."

Uvažuje světa vládce,
dí pak k čertovi:
"Nuž ať se i pekla prosbě
jednou vyhoví.
Jdi! Než ozve se však v noci
kohout, dlaň tvá bez pomoci
ať vše zhotoví!"

Letí ďábel, letí k zemi,
praví k sobě: "Jak?
Tak ty na mne, světa vládce,
tak ty na mne, tak?
Sekretář však pekel pána,
věz to, není hloupá vrána
ani všední brak.

A už spěchal po vesnicích
povedený ďas
a kohouty, kde byl který,
v krátký skoupil čas;
vydal za ně zlata mnoho
a pak všechny do jednoho
zhubil v jeden ráz.

A pak v smíchu škodolibém
pro ten chytrý čin
letí k Hřůce u Kamence
k práci, pekla syn;
měří, seká, vrtá skály,
nahraňuje hradby, valy,
brázdí země klín.

Však to práce byla tuhá
v hloubi tvrdých skal,
mohl se jí věru chopit
jenom čertův sval;
ten však ať se celý potí,
lítá, skáče, seká, hřmotí
bez oddechu dál.

Bylť on vydřiduchů, sobců,
dokonalý vzor
a už děl si, za tu práci
všechn čertův sbor,
že jej za vladaře zvýší
v odbočné té pekla říši —
inu — zištný tvor!

A kdo čertu zazlívá by
zištnost jeho zlou,
když i mezi námi lidmi
prospěcháři jsou,
kteří za trápec neb, šňůru,

kousek zlata, sinekuru,
dají duši svou.

Když jsou tací darebáci,
lháři proradní,
kterým obchod s přesvědčením
cíl je výhradný;
kteří pro zisk okamžitý
zradí lid svůj, národ, city
třikrát za dva dny.

Kteří sama Satanáše
horší mají cit,
jež se stydí za svůj jazyk,
za svůj původ, lid!
Neb ni v pekle čerta není
jež by nechtěl z přesvědčení
s čerty čertem být!

A tak ďábel staví, hřmotí,
veskrz propocen,
nikde kohout neozval se
ač už blízko den;
ďábla radost roste stále,
vždyť čin jeho v chvíli malé
bude dokončen.

Tu však babka kolem kráčí,
veliký má chvat;
nese v koši, nese vejce
na trh vyprodat;
a tu lidé, lidé milí,
ani byste nevěřili
co se může stát!

Jak zří babka pekelníka
v stavbě fortelné —
zarazí se, žehná křížem
v bázni smrtelné;
v tom kohoutek nahodile
vzkřiknul v jenom vejci čile:
— — kykyryky! — —
Propadlo se této chvíle
dílo pekelné!

Zaklel ďábel, vztekem zblednul,
že byl jako sníh,
zaryl zlostně drápy v skálu
a pak k peklu tíh.
Ale za ním horou, strání,
nebešťanů bez přestání
zvučel jasný smích.

Jos. Kasl.

MATČINA PÍSEŇ KOSMICKÁ.

(Pí. Machové připsáno.)

Což já dbám, milé hvězdičky,
kterak se která z vás zove —
kolikrát pohlédnu nahoru,
tolikrát jste mi nové.

A pak: dvě nejkrasší hvězdičky
nemají jména ani;
před jejich září a čistotou
slunečko samo se sklání;

Sirius nezáří krásněji
ani ta Vega bílá,
celou svou stkvoucí nádheru
v hvězdy ty obloha vlila.

Třpytí se kdykoliv — jedno jim
v kterou se stranu zem točí —
v loktech si držím své děťátko,
hvězdičky jsou — jeho oči.

A. Sirá-Tvrzická.

Pro smutné chvíle.

Dobrosrdečný žebrák.

"Znala jsem vás nejen jako slepého, ale také jako jednonohého."

"Ano, ale postoupil jsem své druhé zmrzačení tamhle svému synovi. Člověk musí pro své děti něco udělat."

Jak si pan Škudlil pořídil lacinou sprchovou lázeň.

Noblejší.

Sedlák v lázeňském místě k druhému: Ty, u mne bydlí jedna baronka, která má peněz plné zoky.

Druhý sedlák: To je ta, co u nás bydlí, ještě noblesnější; ta se dala už třikrát rozvést. —

Zná ho.

Véna: "Pane farář, je to pravda, že se po smrti shledám se svým přítelem Tondou v nebi?"

Farář: "Ovšem, tam se setkáš se všemi svými drahými."

Véna: "No, pane farář, to bude pak pranice!"

Farář: "Ale, ale — v nebi něco takového není dovoleno."

Véna: "I, to si nemyslete, pane farář, — kde je Tonda, tam je vždycky pranice."

Opatrný.

"Proč pak se vlastně nechcete oženit, pane doktore?"

"Víte, já patřím k mírové společnosti."

Studená sprcha.

První student (k druhému): Není-liž pravda, že jsi mým dobrým přítelem?

Druhý student: Ano, ano — ale víc než zlatku ti nemohu půjčit.

Všechno marné.

Pepánek: "Tatínku, proč pak mne teď každý den biješ?"

Otec: "Abys se polepšil!"

Pepánek: "Ale, tatínku, vždyť vidíš, že to není nic platné!"

Manžel dobrák.

"Vaše paní vás prý občas bije?"

"Ano, to se někdy stane — ale jinak je to dobročinka od kosti!"

Dostatečný důvod.

Cizinec: Jaký důvod mají ti lidé k takové hrozné pranici?

Venkovský hostinský: Je dnes právě posvícení.

V pochybách.

Návštěvník před moderním obrazem na malířské výstavě ke sluhovi: Poslyšte, nevíš tenhle obraz hlavou dolů, že na něm nelze poznat co představuje?

V koncertní síni.

Tlustá pekařka Rohlíčková s nábožně přivřenými zraky naslouchá hudbě proslaveného orchestru, když v tom vedle sedící sousedka se jí otáže: "Dovolte, co se bude hrát příště?" Bohatá pekařka se proběře ze zadumání a uchopí omylem místo programu jídelní lístek, čte pod číslem 6: "Fromage de Roquefort!" (druh sýra.)

Vypočítavý.

A. (na cestě z restaurantu k B.): Musel jsi mně těch 100 dolarů, co jsem ti půjčil, opláceti před celou společností, aby to všichni viděli? To nebylo přece potřebné.

B.: Víš, myslím si, že to dělá dobrý dojem a že si teď od těch, kteří to viděli, každou chvíli mohu také vypůjčit.

Zná se.

Klenotník: Tento prsten vám, pane, nemohu doporučit k vašemu zasnoubení, neboť jest jen pozlacený a dlouho nevydrží!

Mladý muž: Ó, mně postačí. Ten přechká ještě kolikrát to celé zasnoubení.

Fatální nedopatření.

Paní k služce: "Osobo, co to děláte? Vynášíte ven větrat periny a ani si nevšimnete, že v nich ještě pán leží."

Aby měla něco v ruce.

“Tak co, panímámo, jedete na trh prodat vepřika?”

“Ale, kde pak! Jedu prodat jen kuřata, a vepřika jsem vzala s sebou, abych měla něco v ruce. Člověk, když jde jen tak beze všeho, připadá si jako bezruký.”

Při soudním výslechu.

Soudce: Jak to přijde, že nedovedete ani číst ani psát?

Svědék: To mají, slavný soude tak. Když jsem byl malým hochem jezdil jsem se svými rodiči s cirkusem a tu jsem byl jen jednoho dne ve škole. Ale tentýž den bylo již tma, ve škole nebylo žádné světlo, učitel byl nemocen a ke všemu ještě byly tehdy právě prázdniny.

Když syn vzducholodí lítá,
prýč je otce autorita!

Otec: “Kde pořád lítáš, ty kluku nezdrárná?” —

Syn aviatik: “To na mě neplatí, tatínku! Teď už jsem v takovém postavení, že si od nikoho nenechám šlapat na paty!”

To je přece hloupost.

Sedlák ku spisovateli, dlícimu na letním bytě: Čím se račte zabývat, pane, mohu-li se tázat?

Spisovatel: Spisuji knihy.

Sedlák se směje: Ale kryndapána, to je přece zbytečné, vždyť se přece knihy tisknou.

Osud.

Muž: Považ si, včera mne zastavil jeden policejní úředník a odvedl mne na stanici, ačkoliv jsem nic neudělal. To už je po třetí v posledních 14 dnech.

Žena: No jo, na tebe se hodí každý zatykač.

Nevadí.

— Ta krásná látka, kterou si milostpaní objednala pro svůj koupací oblek, nikterak nestačí.

— Nu, nevadí. Necháme ji tedy nyní ležet a na podzim mně z ní uděláte oblek do plesů.

Není nad dobrou výmluvu!

“Člověče, když neumíte jezdit, proč pak lezete na koně?”

Sváteční jezdec: “Což o to! Já jezdit umím, ale ten kůň neumí pořádně chodit!”

Slyšel už něco.

Tělnatý strýček: Tak co, Ferdáčku, přivádí tě snad mé břicho v údiv?

Ferdáček: O ne, strýčku, už jsem dávno slyšel, že nic nedáš na svůj zevnějšek.

Dětský rozum.

Františka je moje nejstarší, šestiletá dceruška.

Když před dvěma týdny dostala zase malého bratříčka, obrátila se na mne, řkouc: Tati, to už je přeci hloupé. Kdykoli jdeš k čápovi s maminkou pro nového bratříčka, vždycky je od zimy celá nachlazená a nemocná. Proč nejdeš k čápovi jednou s naší komornou?

Kompromis.

— Můj muž chtěl dříve stále automobil, kdežto já jsem si přála kočár s koňmi.

— A pro co jste se konečně rozhodli?

— Koupili jsme dětský kočárek.

V rozpacích.

Pán přestrojený za dámu na maškarním plesu: Hrome, kam teď mám jít, na pánskou nebo na dámskou toalettu?

Má pravdu.

“Mladý pane, proč pak nosíte na každé noze jednu botu?”

Švihák: “Jak to, proč?”

“Nu, když nosíte rukavice jen na jedné ruce a brejle jen na jednom oku, měl byste mít jednu nohu bosou!”

Malý chytrák.

Učitel k hošíkovi, jehož uzerá na jabloni: Co zde děláš ty malý darebo?

Žáček, pozveduje školní tabulku nad hlavu: Moji úlohu, pane učiteli.

Pěkné srovnání.

Mazavka, pozoruje se svojí ženou dobytek pasoucí se v horách: “Podívej se stará, jak ten vůl dovede táhnout.”

Žena: No jo, kdybys ty pil vodu, pak by jsi se mohl na něho odvolávat, ale tak raději mlč...

Hostitelka.

Bankovní klerk Vašáček pozván byl od svého šefa k obědu, při němž byla před něho postavena maličká láhev vína a to ještě skoro prázdná. Zamyšleně hleděl Vašáček na láhev a zůmyslně hleděl si z ní před hostitelkou nalíti. Konečně to domácí paní zpozorovala a neztrácejíc duchapřítomnosti zvolala vyčítavě na služku: “Katy, nemůžete tu láhev odnésti, když vidíte, že je dopito?”

Povedený hoch.

Paní: Nestydo jeden, neostýcháš se líbat naši služku?

Manžel důstojník: Ale, ale, drahá ženo, uznej přece, že takové ubohé stvoření chce mít také časem něco lepšího, nežli je můj “burš” (vojenský sluha).

Kamenné srdce.

Synovec: Jestli mně, strýčku, těmi penězi nevypomůžeš, pak se zastřelím.

Strýček: Já ze zásady nikdy nikoho neodvracuji od moudrého úmyslu.

Jenom maličkost.

Otec: Ale jdi, Pepíčku, dřít se s tím tolik. Na básnění jsi ještě moc mlád.

Synátor: O, už to jde docela dobře, jenom že se to ještě nechce rýmovat.

Dobře řečeno.

Pán, když se již šestá dcera jeho přítele provdala za důstojníka: Člověče, ty budeš ještě jmenován vrchním dodavatelem armády! —

Důkaz.

— Myslíš, že ti dva jsou skutečně zamilováni? —

— To je jisté, neboť ona mu pozorně naslouchá, když mluví o svých “byznisech” a on ani nezívne, když mu ona ukazuje své nové obleky a krajky.

Přece se nemýlila.

Host: Pfuj, paní hostinská, v tom pivě plave vos.

Hostinská radostně: Pak jsem měla přece pravdu.

Host: Jak tomu mám rozuměti?

Hostinská: Vidíte, pane, právě jsem se se svým mužem přela. Tvrdila jsem, že to je vos a on paličák stál na tom, že je to včela.

Ó... hrůza!

Jaroušek: Dnes poprosím tatínka, aby mně k mým narozeninám koupil houpacího koně, neboť je dnes tatínek ve výtečné náladě.

Matka: Myslíš?

Jaroušek: Ano, právě jsem ho viděl, jak radostí objímal naši kuchařku.

Jediná chyba.

Redaktor: “Vaše básně jsou báječné, ale mají jednu chybu.”

Básník: “A ta je?”

Redaktor: “Že nejsou vaše.”

Štěstí.

Ella: Gratuluji vám, barone, dodatečně k vašemu zasnoubení.

Baron: Eh, už jsem je opět zrušil.

Ella: Pak gratuluji tím více.

Starostlivá žena.

Sousedka: Můj bože, paní Rázná, jak jste včera spořádala svého muže. Už jsem se bála o jeho život. Což abyste ho tak zabila?

Paní Rázná: Máte pravdu, drahá přítelkyně. Budu si ho muset dát pojistit na život.

Z kinematografického plakátu.

"Had na srdci", — délka filmu 4,000 střevíců.

"Moderní manželství", — trvání hry půl hodiny.

Povážlivé.

Přítelkyně: A kdy si vlastně poznala poprvé svého muže?

Druhá přítelkyně: Když jsem poprvé připálila oběd.

Změnil svůj náhled.

A: Žením se z čisté lásky.

B: Pak jsi osel.

A: Dívka, kterou tak čistě miluji má věna \$50,000.

B: Pak jsi ovšem skutečný idealista!

Útěcha.

Žena před zrcadlem: "Pro Krista pána moje vlasy začínají už docela šedivět.

Manžel: Z toho si nic nedělej. Dost možná, že hude přes noc šedivá barva u vlasů moderní.

Chytila se.

— Kréto, jak starý jest vlastně ten tvůj nápadník?

Žabka: To sice nevím, ale jeho knír už hodně lehtá, když mne hubičkuje.

Vyšší kruhy.

Slečna z města, pozorujíc obilné pole: To nemohu pochopit, mamá, k čemu tady pěstují tolik slámy. Dnes už se přece do "strožoků" vesměs užívá žiní...

V rozhorlení.

Herec (po představení): Lumpové zlodějšť! Šest věnců a kytic jsem jim zaplatil a oni mně jich vhodili na jeviště jen pět.

Neočekávaná odpověď.

Turista (k hospodské v horách): V zimě to zde musí býti asi hodně smutné. Čím se bavějí horalé, kteří k vám přijdou? Jistě, že hrají karty.

Hostinská: To se ví, karty hrají a — pak si také vypravují všelijaké legrační věci o hostech, kteří zde byli v létě.

Moderní zlodějl.

"Jak že, tvůj kluk studuje fysiku, chemii, dějiny umění, slohů a čert ví, co všechno? Snad z něho nechceš mít nějakého učence?"

"Ne, chci jenom, aby znal vše, co musí vědět každý zloděj, který chce v nynější době uhájit živobytí!..."

Proč mu zbělely vlasy.

“Je to možné, pane Straširybko?! Vám zbělely přes noc vlasy! Snad jste neměl velkou nějakou starost.”

Straširybka: “Ano, ano. Spadl jsem včera do vody.”

Katastrofa.

— Považte si, já jsem se se svojí paní seznámil v zeppelinu.

— Jo, jo — nebezpečí létadel se stává stále větší!

Také zaměstnání.

Soudce: Obžalovaný, jaké máte zaměstnání?

Obžalovaný: Já, prosím, prodávám o Vánocích stromečky.

Jedno hezky po druhém.

— A co se stane, přijde-li váš muž domů namazaný pod obraz boží.

— To mu vždy ještě já notně namažu.

— A co když zase vystřízlíví?

— Nu, pak on zas namaže mně.

Příčina.

Pán ku sprostředkovateli sňatků: Hledíte jen, aby má dcera co nejdříve nějakého muže našla, neboť doktor jí přísně zakázal stálé sezení.

Odražen.

Hubený pán k tlustému: “Jak, vy jste tady? Myslel jsem, že jste již dávno v Karlových Varech.

Tlustý pán (uraženě): Což pak si myslíte, že já, majitel čtyřech domů budu do sebe liti vodu?

Nemyslí to tak zle.

Soudce: “Vy říkáte, že to byla náhoda? Chcete mi snad namluvit, že to byla náhoda, když jste uhodil svou ženu tak, až jste o ni rozbil židli?”

Obžalovaný: “Ano, pane soudce! Neměl jsem v úmyslu tu židli rozbít.”

Neporozuměl.

Dáma (nadšeně): Oh, tato božská alpská příroda. Nejste tím opit, kdykoliv vystoupíte nahoru?

Průvodce turistů: Ne, chci-li se opít, pak sestoupím vždy dolů a zajdu do hospody.

U nádražní pokladny.

Rolník: Jeden lístek třetí třídy do Vídně.

Úředník: Přes Brno nebo Jihlavu?

Rolník: O ne, jenom přes svátky.

Co více táhne.

Pepíček přišel ze školy nějak rozsmutněn: “Tati,” praví, “učitelka mi dnes povídala, když budu hodný, že přijdu do nebe.”

Otec: “Nu, a to tě tak zarmoutilo?”

Pepíček: “Ano, protože tys mi zase povídal, když budu hodný, že půjdu do cirkusu. A já bych radši šel do toho cirkusu.”

Co to asi?

Mladá paní: “Nevím, čím to jest. Variovala jsem již na dříví, na uhlí, na líhu, na plynových i elektrických kamínkách, a mému muži ne a ne chutnat!”

Má pravdu.

Soudce: “Čím jste?”

Zločinec: “Co pak mne neznáte? Já jsem přec jedním z vašich chleboďárců.”

Šlechtné srdce.

“To bych si byl nepomyslel, že má pan Náhlavský tak šlechtné srdce. Včera ve spolku uspořádal sbírku na jednu vdovu, která nemá z čeho zaplatit činži.”

“Inu ano — ale ta vdova bydlí v jeho domě!”

Praktická rodina.

Jak na to kápla paní Mazaná, aby byla s dětmi připravena za pět minut k vycházce do města.

Obětavá služka.

“Ach, toho likéru z láhve tolik ubylo. Až to můj muž zpozoruje...”
 “Nebojte se, milostpaní! Řeknu mu, že jsem to vypila já.”

A tak...!

- Dámy snášejí bolest mnohem statečněji než muži.
- Jste lékař?
- Ne, jen švec.

To nešťastné skákání do řeči.

Majitel pěti domů: Váš dopis, v němž jste žádal o ruku mé dcery, jsem dal prozkoumat jednomu grafologu. Tentýž se o vás vyjádřil...

Nápadník: Ale, pane komerční rado, u těchto lidí bývá zpravidla opak jejich tvrzení pravdou.

Domáci: Tak? Nu, to je pěkné! Ten grafolog o vás řekl, že dle vašeho písma, zdáte se býti velice charakterním člověkem. —

O 10. hodině v hostinci.

A: Musím už jít, zapomněl jsem si klíč od domu.

B: Počkejte ještě chvilku, půjdu již také.

A: Zapomněl jste si snad také klíč?

B: Ne, ale jsem také pod pantoflem.

Zklamána.

Žabka (při přednášce slavného básníka, který takto je přihrblý a i jinak nevzhledný, ku své přítelkyni): Poslyš, Olgo, toho člověka si vůbec nedovedu představit jako pomník.

Přesné označení.

— Řekni mně chlapečku, kde pak je tvůj otec.

— Tamhle na poli u těch dvou volů — ten, co má na hlavě klobouk.

Hanba!

Matka (k dceři): To je opravdu hanba. Celý ten čas, co bylo maso tak drahé, tvůj nápadník u nás jedl a nyní, když je opět laciné, tak tě nechá.

Ta vojna!

— Makovičko!

— Prosím, pane šikovateli.

— Dnes je neděle.

— K službám, pane šikovateli.

— Tak se dnes oblečou a půjdeme dolů do zoologické zahrady.

— Dle rozkazu, pane šikovateli.

— Včera jsem jich totiž nazval velbloudem, ale dnes bych to dobré zvíře rád za to odprosil, neboť voni jsou daleko větší dobytek.

Tyhle děti!

Teta: “Ach bože, právě jsem v zamyšlení snědla všechny vaše koláče.”

Synovec: “A tři kusy jsi v zamyšlení strčila do kapsy, tetičko.”

Opatrnosti nikdy nezbývá.

“Ten malíř řekl, že mám charakteristickou lebku.” — “Tak? A co je to vlastně?” — “To sám sice nevím, ale pro jistotu jsem mu dal přece facku.”

Znatel dějin.

Šikovatel: Vy, jednoročáku, jak se vlastně jmenujete?

Jednoročák: Žížka.

Šikovatel: Žížka? — hm — nejste snad potomkem toho Žížky, který byl pro své helvitství ve středověku upálen?

Enfant terrible.

Učitel (při zkoušce před inspektorem): Řekněte mně, žáci, kdo je to Abraham. Nevíte?... Nu, řekni to ty, Otíčku.

Otíček: Abraham jest ten starý žid, který chtěl onehdy pana učitele "fendovat".

Upřímný.

Ředitel káznice k propouštěnému trestanci: Nu, budete teď už lepším?

Vězeň: To ne, pane řediteli, ale budu — opatrnějším!

Prozradila se.

Paní k služce: Mařenko, vy zajisté neposloucháte u dveří, když zde mám hosty, že ne?

Služka: Ne, milostivá paní, neboť by to nemělo žádný účel, protože ty dámy mluví vždy všechny najednou.

Nepřímá výčitka.

Pán: Jak byl stár tvůj prvý muž.

Paní: Nu, v tvých letech byl už nebožtíkem.

Nabídnutí k sňatku.

Zbožňovatel k dámě svého srdce: "Slečno Kláro, já vás miluji šíleně, ale nesmíte si mysliti, že ve vás vidím jen a jen zlaté tele..."

Smůla.

Pán, kterému právě přišli "zfendovat" piano: Taková smůla! Ještě včera jsem ho dal naladit za tři dolary...

Posuzovatel umění.

— Jak dopadlo včera představení Fausta?

— Báječně jsem se bavil. Markétce praskla při tanci punčocha.

Taky útěcha.

"Není váš muž doma, paní Špalková? Chci si s ním pár slovíček promluvit. On vám ztřískal mého chlapce, že je samá modřina po celém těle."

"Ach, drahá paní, to on je můj muž tak prudké povahy. To už se mu musí něco prominout. On to tak zle nemyslí."

Je na tom hůře.

Pan Pilný: "Jak vám závidím, pane Tlustý! Já nemohu ani na okamžik složit ruce v klín."

Tyhle děti!

Matka (u stolu ve společnosti): Ale, Jindřišku, to se přece nesluší podávat kapesník přes stůl.

Jindřišek: Ale, maminko, vždyť v něm ještě nic není.

Odbyta.

Ona: Odkud to přicházíš, mužičku?

On: Chytrá žena se po takových věcech muže neptá.

Ona: Ale, vy chytří mužové, ptáte se nás žen přece na všecko.

On: Chytří mužové žen nemají!

Podařeně.

Host (který obdržel hubeňoučké kůře, k číšníkovi): A tohle je zapsáno na jídelním lístku jako kůře a la Prelát. Při tom slově Prelát si člověk představuje rozhodně něco tučnějšího nežli toto.

Pan Tlustý: "Ale jděte, vy čtveráku. Já to spíše mohu říci!"

Věděl to.

Učitel: Kdo mně z vás může říci záporně větu: Máme obchod.

Žák: Udělali jsme "bankrot".

Vysvětleno.

— Otče, co jsou to duševní rozpory?

— Když se nemůžeš rozhodnout, máš-li si dát pivo nebo víno.

Nemožnost rozvodu.

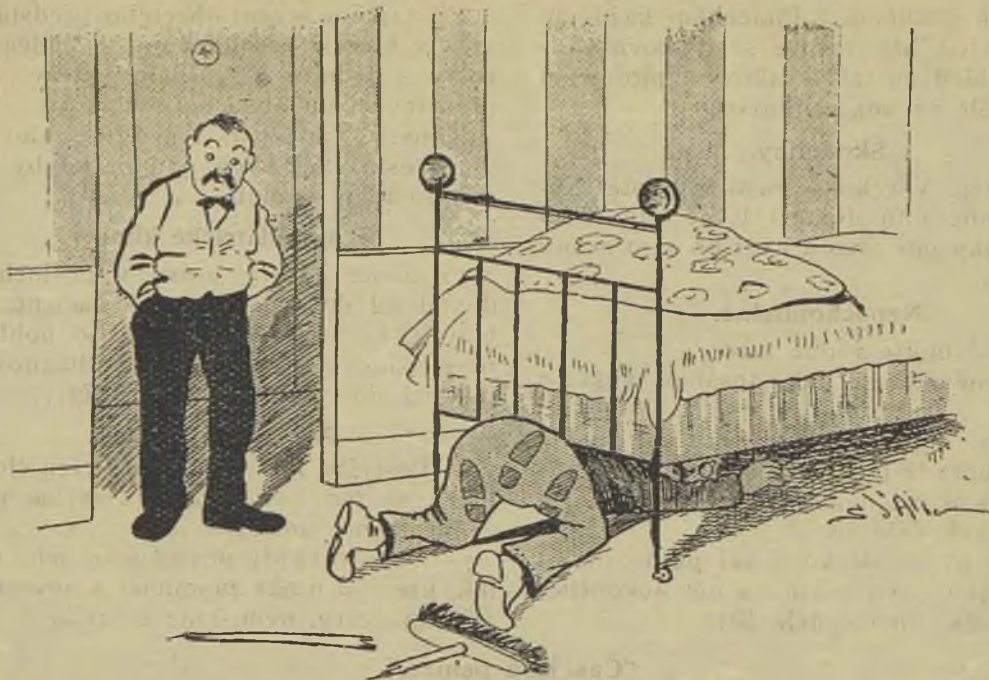
Panička: Máme to smůlu, již třetí rok chceme se dát s mužem rozvésti pro nepřekonatelný odpor k sobě, ale každým rokem narodí se nám vždy nové dítě.

Mezi přítelkyněmi.

Elsa: Věř mně, Míno, že jsem už s továrníkem M. tak dobře jako zasnoubená.

Mína (ironicky): Pak ti přeji mnoho štěstí, ale věz, že i já jsem už měla čest býti jednou jeho snoubenkou.

Není nad výmluvu.

“Ty jsi ale zbabělec! Schovávat se pod postel ze strachu před ženou!”

Pantoflový hrdina: “To se mýlíš. Já žiji se ženou na velmi přátelské noze, a hledám pouze knoflíček od košile, který mi spadl pod postel.”

Zvědavá dceruška a nešťastný tatínek.

Růženka: “Tatínku, co je to vlastně starý mládenec?”

Otec: “To je moc šťastný člověk — ale neříkej to mamince!”

Pěkná útěcha!

“Milá Elso, kdybych jen mohl tvé lásky věřit!”

“Ale proč bys nemohl, miláčku? Vždyť ji všichni věří!”

Ve vlaku.

“Ale, pane konduktér, proč pak vlak každou chvíli tak náhle sebou trhne?”

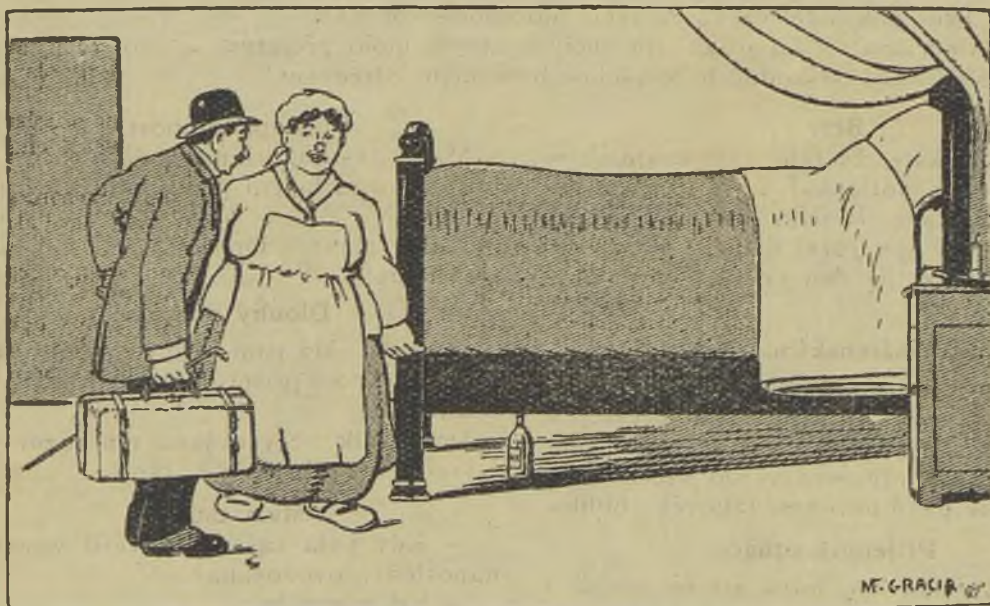
“Inu, víte, řidič lokomotivy se napil studeného piva a má škytavku!”

Upřímná.

“Slečno, nenudím vás svým vypravováním?” —

“Ani dost málo! Já při tom myslím na něco docela jiného.”

O pohodlí hostů postaráno.

Pokojská: “Ta postel je sice trochu vysoká, ale pohodlná.”

Host: “A což... když s ní spadnu?”

Pokojská: “K tomu účelu jsem vám již pod postel přichystala mast proti pohmožděninám.”

Snášelivost při pivě.

Host k druhému: Ponechám každému jeho náhled, ale jestliže se nesrovnává s mým náhledem, tak s takovým pitomcem vůbec déle už ani nemluví.

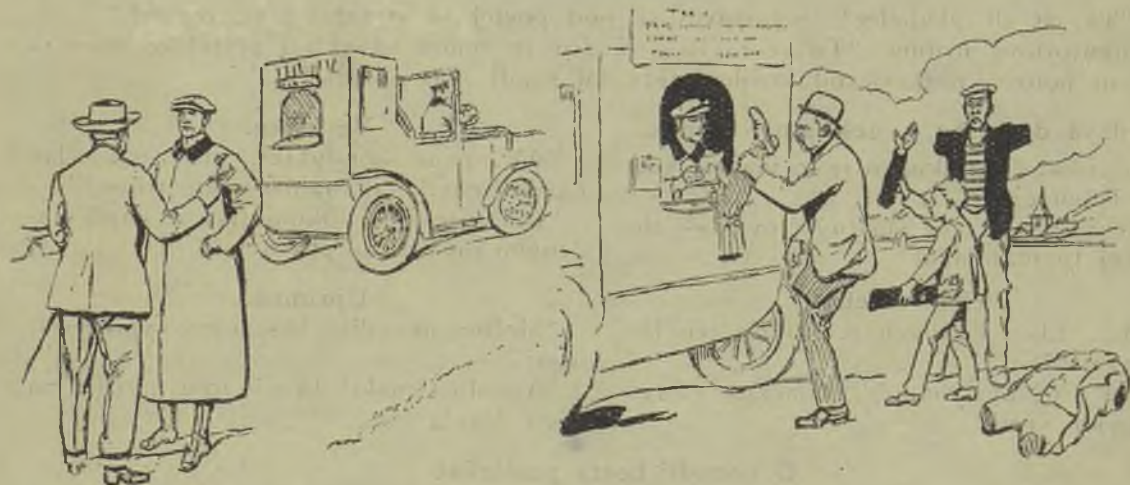
Škodolibý.

Pacient: Všecko se mstí v životě. Nedávno mně můj domácí lékař zapověděl po tři roky pít pivo a nyní ho sám nesmí více pít.

Nepochopitelné.

- Proč nejíte žádné maso?
- Poněvadž se tak dosáhne vyššího stáří.
- Proč nepijete žádné víno ani pivo?
- Poněvadž tak život déle trvá.
- A proč nic nekouříte?
- Abych déle žil.
- No jo — ale když ani nejíte maso, ani nepijete pivo a víno a nic nekouříte, proč vlastně chcete déle žít?

“Čas jsou peníze.”

“Proč pak máte vzadu na svém automobilu okénko?”

Amerikán: “To je za tím účelem, abych mohl přejetým a zmračeným vyplácet hned odškodné beze všeho zbytečného zdržování.”

Brrr...

“...Vy říkáte, že ten malíř-krajinář se tady jen tak potloukal a přece jsem viděla ve výstavě tři jeho obrazy.” — “Jo, to byly jistě jen jitřní nálady, neboť odpoledne býval již den co den pod obraz zmazaný.”

Z kasárenského dvora.

Šikovatel: Že jste tak neobyčejně veliký bulík, Kalino, tak vám váš přestupek odpustím, ale za jedno vás za to prosím: Nežeňte se nikdy, sice ve 20 letech budu ve své kumpanii mít zase takového bulíka.

Příjemná situace.

— Ty, řekni mi, když jsi se oženil s jednou z těch dvou tak tobě podobných dvojčat, zdali si je někdy nespleteš při líbání?

— Ovšem že, ale když dostanu facku, hned poznám, že to není ta pravá.

Úřední tajemství.

Při tajném sezení obecního představenstva v kterémsi vesnici dojde k hádce starosty s jedním z konšelů, který vlepi představenému obce notnou facku.

Konšel: Tady máš a teď jdi žalovat.

Starosta: Šel bych, jenom kdyby toto nebylo tajné sezení.

Z psychiatrické kliniky.

Professor (který právě v posluchárně dostal od duševně chorého pacienta pohavek, ke studujícím): Tento pohlavek mne, pánové utvrzuje v mé diagnose, k jejímuž dotvrzení právě chyběl...

Pro každý případ.

— Poslyšte, tak se mi zdá, že ten člověk, který se teď s vaší dcerou stýká, nemá žádné vážné úmysly.

— Nu, pro každý případ mám jeho deštník, který si u nás zapomněl a nevezme-li si moji dceru, nedostane deštník.

Duchapřítomnost.

Matka (vstoupivši náhle do pokoje) “Ah tak... místo ladění piana hubičkovat moji dceru?”

Ladič pian: “Ona... ona byla také rozladěna!”

Dlouhý pozdrav.

Domáci: Má paní byla již vzhůru, když jsem této noci přišel domů a srdečně mne pozdravila.

Domovník: Slyšel jsem ten pozdrav od čtyřech v noci do šesti ráno.

Mezi umělci.

— Kdy byla vaše nejnovější veselohra naposled provozována?

— Při premiéře..

Sprcha.

Jak potouchlou a lstivou povahu má tahle mladá paní doktorová. Napřed člověka pozve k obědu a pak — vaří sama!

První myšlenka.

Pepíček (před žirafou v zoologické zahradě): "To bych rád věděl, kam před ní maminka schovává cukroví."

Obchodní cestující.

— Jak jste si jen mohl nechat od toho Melichara tak napohlavkovat?

— Pardon, ale to neplatilo mně. Přišel jsem přece k němu v zastoupení svého zaměstnavatele.

Ve škole.

Učitel: "Tak nám řekni, Frantíku, nějakou tekutinu, která nezmrzne."

Frantík: "Vařící voda."

Chytla ho za slovo.

"Předražený mužíčku, já bych ráda měla nové šaty!"

"Netrap mě, prosím tě. Pořád jen šaty a nic než šaty. Což nemáš smyslu pro něco vyššího?"

"Ovšem! Potřebuji také klobouk."

Mohou si to dovolit.

Nafoukaný synek boháčův: "Ano, milý příteli, jsme tak bohatí, že můžeme na poli zaměstnávat živého strašáka!"

Dobry obchodník.

Ona: Zde máš nazpět svůj snubní prsten — vezmu si jiného.

On: Rychle, řekni mně jeho jméno a adresu.

Ona: Pro boha, — snad mu nechceš ublížit?

On: Ani mně nenapadá — jenom ten prsten bych mu chtěl nabídnouti ke koupi.

Pěkné vyhlídky.

Dáma: Dobře, já vás přijmu za služku, ale nastoupit můžete teprve za 14 dní.

Služka: To nic nedělá, milostivá, já si zatím do té doby najdu jinou službu.

Špatná útěcha.

— Pane doktore, já bych se rád oženil, ale řekněte mně, není červený nos dědičným? —

Doktor: To sice ne, ale za to žízeň ano.

V černošské republice.

President: "Můžete mi dát na dluh balíček cigaret? Jakmile přijdu do paláce, pošlu vám 30 centů po mém pobočníku!"

"Nemožno, pane presidente. Než se vrátíte do paláce, může vypuknout revoluce a mých 30 centů by bylo v pekle!"

Svévole.

Sváteční letoun (když motor jeho aeroplánu počíná pojednou vypovídat službu): Hrom aby do toho, že jsem raději nezůstal při svém šimlovi, ten potvora, byť i vyhazoval, alespoň se vždycky vrátil do své maštale.

Osudné.

"Je to pravda, že je pan professor pod pantoflem?"

"Ano, a považte si! Nešťastník mluví šesti jazyky a přece nesmí ani hubu otevřít."

Proč jí šaty nesluší?

Pí. Břicháčková: "Téhle štíhlé dámě sluší stejné šaty, jako já mám, lépe, než mně. Musím si vyhledat lepší švadlenu."

Pan Břicháček: "Lépe by bylo, kdybys si vyhledala horší kuchařku."

Dětské představy.

Malý Edáček: Zač se, tati, oblečeš na zítřejší maškarní bál?

Otec: Za Eskymáka

Edáček: O, fuj! To ludeš muset pítí samý "leberthran" (rybí tuk).

Povzdech.

Ještě dnes žili bychom v ráji, kdyby býval měl Adam tchýni, neboť ta by se byla nedala z ráje vyhnati!

Ta professorská zapomnětlivost.

— Aj, komu pak patří to roztomilé děvčátko?

— Vám, pane professore!

Mezi umělci.

— Proč jsi sobě ještě na stará kolena opatřil paruku?

— Poněvadž, když jsem byl mlád, jsem na ni neměl.

Slečna doktorka.

— Ještě dnes ráno jste byla u paní X., slečno doktorko, a již chcete ji zase znovu navštívit. Daří se jí tedy tak zle?

— Ani pomyslení, daří se jí dobře, ale — koupila jsem si právě nový jarní klo-bouk. —

Dobrá rada.

Pan Hůlka: "Děvče, s kterým jsem si učinil známost, je hezké a bohaté. Jen bych rád věděl, není-li hloupé."

Pan Půlka: "Člověče, požádej o její ruku. Řekne-li "ano", tedy poznáš, že je hloupá."

Samomluva pijáka.

"Proč pořád lidé nadávají na alkohol? Kdybychom nepili alkohol, čím bychom se vlastně lišili od zvířat?"

Také útěcha.

Maličký Vilíček přijde uvzlykaný domů. Upadl na ulici klopený olejem do olejové kádě a jeho z brusu nový bílý oblek je k nepoznání zničen. Když ho matka spatří, spráskne ruce a dá se do pláče.

"Uklidni se, drahá matinko," těší ji naivní klučík, "vždyť já jsem se při tom moc neuhodil..."

Jak se to dělává.

Divadelní ředitel, přehlížeje si hlediště: Hrom aby do toho, všechna lepší místa jsou ještě neobsazena a já si mám do šatny poslati pro cylindr, který dnes k divadelnímu představení nezbytně potřebuji.

Chytl se.

Nápadník: Dávám vám své čestné ujištění, slečno, že červenost mého nosu nepochází od pití, nýbrž od namrznutí... Vezmete-li si mně, pak si ten zlozvyk odvyknu.

Dobří přátelé.

Soudce: Proč pak jste se tak strašlivě v hostinci stloukli a skopali se svým sousedem?

Obžalovaný: My jsme se, slavný soude, pohádali spolu o den, kdy jsme spolu naposledy pili na bratrství a už to bylo.

Jak kdo.

Lékař: Naříká si váš muž také na žízeň? —

Panička: Ne, z té má vždy největší radost. —

Spodní proudy.

Ona: Už jsi mně před mnoha lety slíbil, že si mne o vánocích vezmeš za ženu. Dodržíš své slovo alespoň letos?

Pepé: Letos rozhodně — to jest, jestli mne zase před vánoci nezavrou.

Mezi přítelkyněmi.

"Proč pak jsi tak smutná, Ello?"

"Ale, považ si! Berta mi včera svěřila tajemství a já ti ho nemohu říci."

"Proč pak ne?"

"Já jsem ho zapomněla."

Jeho mínění.

A: "Ale jdi, proč pak jsi postavil své boty na kamna?"

B: "Poněvadž mi jsou malé."

A: "Ale, člověče, to se scvrknou ještě více!" —

B: "Kde pak — což nevíš, že se teplem věci roztahují?"

Hodiny s kukačkou.

Hodinář: "Tohle by bylo něco pro vás, panímámo! Podívejte se, každou hodinu vyskočí z těchto hodin kukačka a odkuká, kolik je hodin."

Selka: "Ne, ne, ty nechci! Kdo pak by krmlil celé dny takového ptáka!"

Na to nepomyslíla!

Soudce: "Svědkyňe, jak jste stará?"

Stará panna (rozmýšlí se, kolik má říci).

Soudce: "Nu tak rychle! Čím déle se rozmýšlíte, tím jste starší!"

U sprostředkovatele sňatků.

Pán: "Nevěstě, kterou mi nabízíte, scházejí v předu čtyry zuby."

Sprostředkovatel: "Nu, to nevádí — ty vám pošleme dodatečně."

Zlomyslná.

On: "Mým pokladem jsou mé vědomosti."

Ona: "Smím se ptát, kde jste ten poklad zakopal?"

Jediná příležitost.

Ona (k svému muži ráno): "Ale mužičku, dnes v noci jsi zase tolik mluvil ze spaní!"

On: "Kdy pak mám mluvit než v noci? Ve dne mne nepustíš k slovu!"

Troufá si.

Úředník: "Tedy váš zemřelý muž byl vaším třetím manželem. Váš první manžel jmenoval se Houžvička. Jaké pak jest jméno vašeho posledního muže?"

Vdova: "Mého posledního? Ale, to přece ještě teď nemohu vědět!"

Dobrá přítelkyně.

Ženich: "Tak, miláčku, komu pošleme nejdříve oznámení svého sňatku?"

Nevěsta: "Mé přítelkyni, Pavle — ta bude mít největší vztek!"

Přísná výchova.

Matka: "Což pak musíš při zpěvu ústa tak široko otvírat?"

Dcera: "Ano, maminko — professor tomu tak chce!"

Matka: "Tak si aspoň přikryj ústa rukou!"

Ze soudní síně.

Soudce: "Obžalovaný vám tedy vyrazil ve rvačce dva přední zuby?"

Žalobce: "Ano, pane soudče, a to dva umělé zuby!"

Soudce: "Nu, hůře by pro vás bylo, kdyby to byly dva pravé zuby!"

Žalobce: "Nevěděl bych proč, — právě mne přece nic nestály."

Nerozuměl.

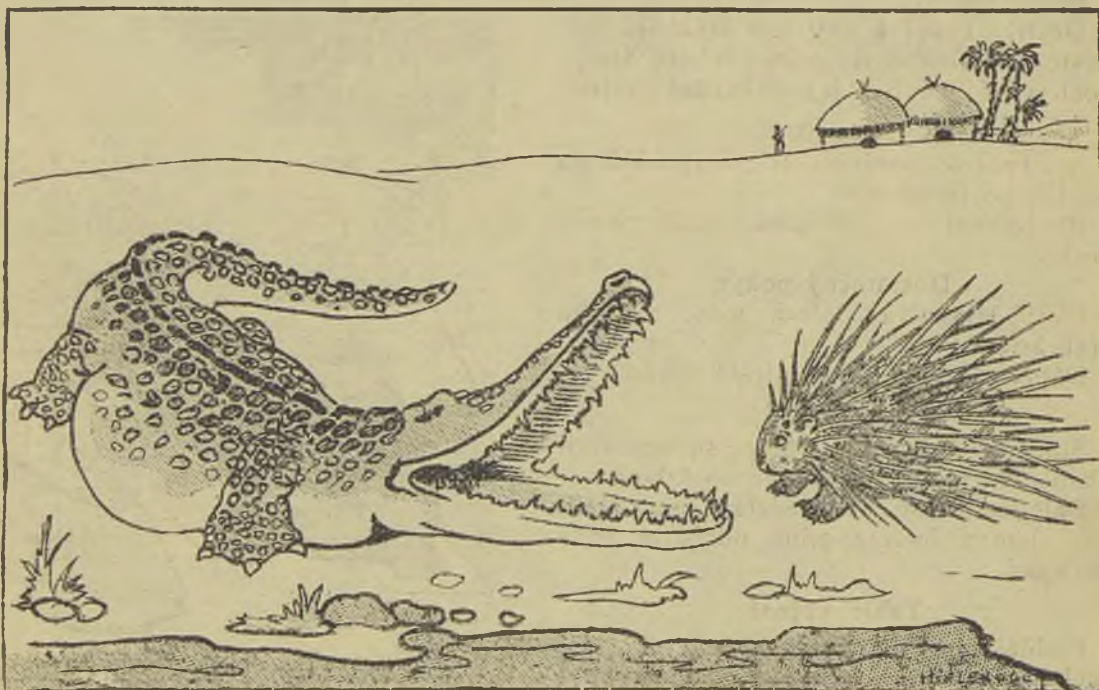
Soudce: "Byl jste už někdy trestán?"

Obžalovaný: "Ano, jednou před 8 léty — poněvadž jsem se koupal na zakázaném místě."

Soudce: "Pak jste už nebyl trestán?"

Obžalovaný: "Ne — od té doby jsem se už nekoupal."

Zdvořilý.

Krokodýl (k dikobrazovi): "Račte, prosím, vstoupit. Ale nechtěl byste dříve odložit svůj svrchník?"

Neví, co by už chtěl.

“Strážníku, ten člověk neví, co by už ode mne chtěl. Nejdřív se dal mnou na honbě postřelit, a teď se nechal mým automobilem přejet.”

Roztržitý.

Baron k baletce: Co jsem vám dal loňského roku k Vánocům, Lilly?

Baletka: Nic — docela nic.

Baron: Nu, nu... tak to necháme i letos při starém.

V alpském hotelu.

Prvý výletník: Zdá se, že tenhle hospodský dělá výtečné obchody. Je to zrovna k neuvěření co se zde piva vycepuje. Jen kdyby také hleděl zbavit své postele těch hrozných spoust štění.

Druhý turista: To by byl blázen.

Prvý: Jak to?

Druhý: Právě k vůli těm štěnicím sedí hosté tak dlouho do noci při pití, aby v noci tvrdě usnuli a jejich štípání necítili.

Rozdíl.

A: Prorok povětrnosti předpovídá na dnešek pochytno.

B: Nevadí — jen když bude počasí hezké.

Dostatečný pokyn.

Pán: Milostivá slečno, máte vskutku překrásnou ručku.

Dáma: A volná je také ještě posud.

Proč ne?

Starý prostopášník: Chcete se mně státí plamenem mého života, slečno Olgo?

Baletka: Proč ne, dědečku, jen jestli ten plamen budete pilně udržovat bankovkami.

Tahle vojna!

Poddůstojník na vojenském letišti, kde očekávána je Zeppelinova vzducholod': Vávro, neotvírají tak hubu, sice si ten Zeppelin bude myslet, že je to kolna na vzducholodě a vletí jim do chřtánu.

Zná to.

Paní k nově nastouplé kuchařce: Ne-zůstávejte, Anna, při svých vycházkách dlouho venku a především mluďte co nejméně se služkami v domě, neboť při tom se obyčejně jen panstvo pomlouvá.

Kuchařka, sprásknouc ruce: Božítku, jak to milostivá paní dobře zná. Jeden by zrovna řekl, že jste ráčila být dříve také služkou.

Urážka.

A: V celém městě platíte za opilce a proto byste neměl tolik pít. Podívejte se, já si nikdy nelízu ani kapku kořalky.

B: Nu, ano, ale lidé jako vy se musejí také jak se patří mít na pozoru před kořalkou.

A: Jak to?

B: Nu, alkohol je dělá ještě hloupějšími.

Bez zájmu.

— Byla jste na svých cestách také v Benátkách?

— To nevím, můj muž všude kupoval vždycky sám lístky.

Odražen.

A: Poslyšte, můj dobrý příteli, nalézám se právě v malé peněžní tísní.

B: Pak buďte rád, neboť já se nalézám ve velké.

Zvláštní přání.

Dáma: Vdám-li se jednou, pak si vezmu jen takového muže, který trpí cukrovkou. —

Pán: A proč zrovna takového?

Dáma: Poněvadž bych šíleně ráda poznala Karlovy Vary.

Galantní invalida.

“Třeba že jsem přišel ve válce o nohy, jsem pořád pozorný k dámám, slečno Bábinko...”

Osudná zapomnětlivost.

“Jak jste odhalil toho vagabunda, který si vám v hotelu vlezl pod postel?”

— Eh, ničema ten si z roztržitosti postavil své botky přede dveře.

Diplomat.

Sluha u velkostatkáře ku svému příteli: “Jo, jo, dcera našeho starého počíná pořádně stárnout . . . Dříve, kdykoliv k nám nějaký mladý muž přijel na návštěvu, ukázal mu starý nejprve svoji dceru a pak své statky. Dnes ukáže vždy napřed své statky a pak teprve svou dceru...”

Upřimný.

— “Pravda, Oskare, že si mne nebéřeš k vůli mým penězům?”

— “Zajisté že ne, neboť ty dostanou moji věřitelé.”

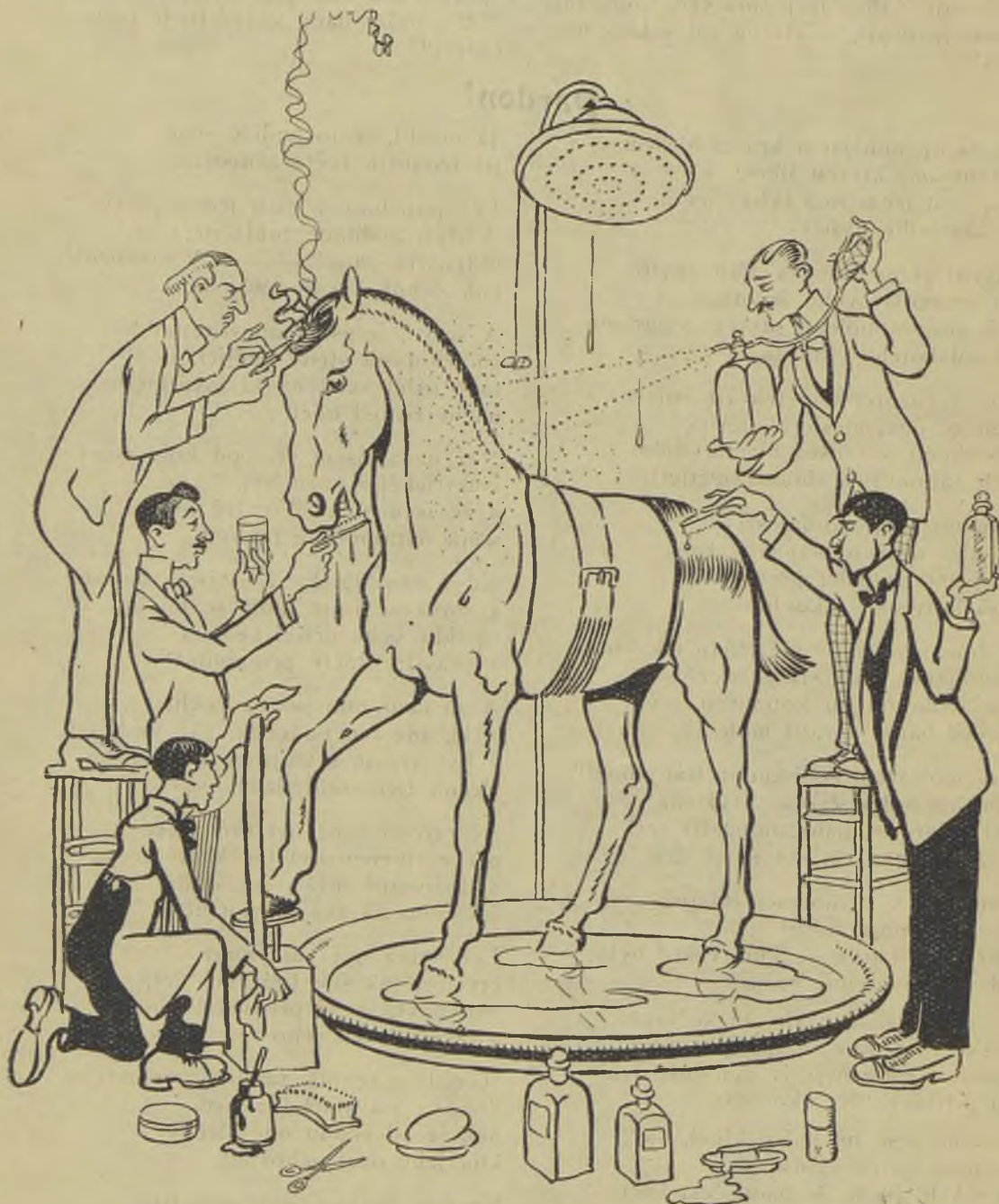
Bezúčelné.

Zaměstnavatel: Slyšel jsem, že v pracovních hodinách v mé kanceláři píšete truchlohry.

Zaměstnanec: Musím si nějak přivydělat. Přidejte mně, pane šéfe a . . .

Zaměstnavatel: Aby jste pak zase psal veselohry, co?

Člověk a zvíře.

Zatím co v světě zmírá hlady
chudáků bídných tisíce,
takhle se má, jak vidět tady,
kůň bohatého šlechtice!

Setkání po letech.

“Ty máš už pleš? To tě musí strašně mrzet.”

“Ale kde. Pleš je jediná věc, která mi dodává vážnosti, a kterou mi nikdo nezávidí.”

Jen přesně!

“Máry! Já jsem vám řekla, že vám dám výpověď, jak rozbijete tučt talířů!”

“Ale, milostpaní, vždyť to je teprve jedenáctý!”

Pardon!

Se sklopenou jsem krácel hlavou
již nevím, kterou ulicí,
a v oku jsem měl tklivý výraz
melancholie nyjící.

Myslil jsem právě v této chvíli
na marnost svého života,
jež samým bolem, samým smutkem
již od kolébky kolotá.

Než s rozdrceným tak žít srdcem
den ze dne, měsíc k měsíci,
líp skočit s mostu hlavou dolů
neb sáhnout k zbrani smrtící!

Příčinu mojí zoufalosti
hledati dlužno hlavně v tom,
že jsem na palci pravé nohy
měl kuří oko jako hrom.

V tom proti mně jde chlap jak hora
s nohama jako starý hroch.
On jediným jen kopnutím svým
i větší barák zvrátit moh.

Než moh jsem vzkřiknout ‘Rány boží!’
mně na nohu šláp a v týž ráz
děl: ‘Pardon, pane, odpusťte mi!’
a dál svých šest set šinul zas.

Sotva že v nemocnici šťastně
mi rány moje sešili
já šel zas kams. — Tma vůkol byla
jak ve “Svatební košili”.

V tom kde se vzalo, tu se vzalo,
vyskočí na mne chlapů šest...
Jeden z nich nejdřív demonstroval
mi přísloví: “Na oko pět”.

Pak na prsa mi jeden klekl, —
to péro sotva vypíše —
já myslil jsem, že mám čest býti
v něžném objetí hroznýše.

Pak vzal mou krásnou, moudrou hlavu
a tlouk jí v kámen patníku,

já myslil, že to andělé snad
již troubí k světa zániku...

Leč pojednou z nich jeden praví:
‘Vždyť, goddam, tohle není on!
Odpusťte, pane!’ — — — V nemocnici
pak denně čekali můj skon....

A sotva, že jsem opustit moh’
sín chorých steny znějící,
mne osud sved na křížovatku,
na nejživější ulici.

Než nadál jsem se, pod koly jsem
elektrického vozu byl,
a že jsem chudší o dvě nohy,
jsem náramně se podivil.

Když nostalgicky zřel jsem na ně
a sotva že jsem moh’ se hnout,
tu řidič vozu přišel ke mně
a pravil: ‘Račte prominout!’

A za nedlouho potom řekli:
‘Hle, zde ten padouch, zde vrah ten,
v byt vrazil, s trojčaty kde svými
slečna Lee snila sladký sen!’

Ač provaz mně byl určen zprvu,
přece změněn byl ten krutý trest,
a doživotně měl jsem kouli
železnou na svém krku nést.

Leč sotva nyní uplynulo
čtyřicet jak sen krátkých let,
pan návladní si předvolal mne
a takto pravil jeho ret:

‘Tenhle a tenhle, tamhle a tamhle
dohnán jsa smrti úzkostí
děl, že od skonu oné slečny
klid jeho duši nehostí.

Vy ode dneška nevinným jste,
hned ze žaláře spějte ven,
a odpusťte, neb bylo malé
to nedorozumění jen!’

Josef Bezděka.

Vzpomínky životopisné k našim podobiznám.

J. S. Machar.

Antonín Sova.

J. S. MACHAR, český básník, dožil se 52tých narozenin. Narodil se dne 29. února 1864 v Kolíně. Na počátku jeho studiích na akademickém gymnasiu v Praze zemřel mu otec, následkem čehož hoch prožíval tvrdá a zlá léta studentská. Po maturitě dal se zapsati na právnickou fakultu, ale dal se aktivovati jako důstojník do armády, a po odbytí služby nastoupil úřednické místo v bankovním závodě ve Vídni, Boden-Credit Anstalt, kde doposud působí. Básnické dílo Macharovo jest rozsáhlé a obsaženo jest v mnoha knihách, jichž počet jest každým rokem několika novými rozmnožen. Ve svých básních obírá se Machar hlavně problémy náboženskými, feministickými, obrazy z dějin, atd. Krásné jsou jeho feuilletony uveřejňované hlavně v deníku "Čas". Z knih jeho uvádíme: "Zde by měly kvést růže..", "Magdalena", "Pohanskými plameny", "Barbaři", "Konfese literáta", "Řím" a j.

ANTONÍN SOVA, básník český, v pilné práci slavil své 52té narozeniny. Narodil se 26. února 1864. v Pacově jako syn řídícího učitele. Sova jest ryzí duše básnická, darů bohatých, neobyčejně zbystrěné vnímavosti smyslův a citlivosti, povaha choulstivě hrdosti. Jest básníkem otráveného ovzduší úpadkových poměrů rodinných, politických, uměleckých i společenských, hlasatelem lidské bídy a vášnivým tlumočnickem vzpoury srdcí nespokojených. Ve svých povídkách a románech hlavně se obírá problémy sociálními, chudobou a bohatstvím, manželstvím a individualismem. Z knih jeho uvádíme: "Realistické sloky", "Soucit a vzdor", "Ještě jednou se vrátíme", "Ivův román", "Výpravy chudých", a j.

SLEČNA ELEANORA Z EHRENBURGŮ (El. Gayerová z Ehrenberka), — (k vyobrazení na stránce 71), operní pěvkyně česká, narodila se roku 1832 v Praze a zemřela v srpnu 1912 v Ondřejově. Ztrativši velmi záhy otce svého, přišla k tetě své, baronce z Harasova do Vídně, kde vzdělala se v dovednou pianistku. Ale i hlasem svým již tehdaž vzbuzovala pozornost a když pak navrátila se opět do Prahy, věnovala se na konservatoři zpěvu. Po dvou letech byla engažována za první koloraturní pěvkyni do Štětína. Později působila při opeře hamburské, na to se stala miláčkem obecenstva lipského, jsouc členem tamějšího divadla městského. V roce 1861 byla získána pro divadlo pražské, kde setrvala až do roku 1885, kdy se odebrala na odpočinek. Po celou dobu svého působení náležela k nejpřednějším členům naší zpěvohry.

BOŽENA VIKOVÁ-KUNĚTICKÁ (k vyobrazení na stránce 75) narodila se v r. 1863 v Pardubicích. Rodné její jméno je Božena Novotná. Již ve 12 roce psala malá Boženka povídky. První mocná touha odváděla ji k divadlu. Tam chtěla svou silně se probouzející a dychtící duši vtělit v umělecké výtvoř. Roku 1881 s úspěchem vystoupila na jevišti Národního divadla. Ale provdala se, odstoupila a nadále věnovala se literatuře. Spisovatelské jméno zvolila si dle hory Kunětické u Pardubic.

První své spisovatelské práce uveřejnila ve "Světě", "Lumíru", "Květech". Velkého rozšíření došly její romány. "Vzpouza", jest jejím největším dílem a pojednává o významu a právech ženy. Píše též dramata, která hlavně obírají se ženskou otázkou: "Sběratelka starožitností", "V bludišti", "Cop", "V jařmu", a jiné. Některé její práce byly přeloženy do cizích jazyků. — V červnových volbách roku 1912 byla zvolena do českého zemského sněmu při doplňovací volbě v mladoboleslavském volebním okrese. Jest prvním ženským poslancem v Rakousku.

Prof. Dr. KONST. JIREČEK, (k vyobrazení na stránce 79), jest professorem vídeňské university. Jest synem někdejšího rakouského ministra Josefa Jirečka, a po přeslici vnukem Pavla Josefa Šafaříka. Dne 24. července 1914 slavil své šedesáté narozeniny. Jireček jest proslulý badatel v dějinách balkánského poloostrova, práce jeho mají základní význam pro toto studium a jako takové jsou známy cizím odborníkům. Nejznamenitější jsou Jirečkovy "Dějiny národa bulharského" r. 1876 vydané a záhy do několika jazyků přeložené. Velecenné dílo jeho je rozsáhlý spis "Cesty po Bulharsku" a článek "Pavel Josef Šafařík mezi Jihoslovany". Jireček byl v letech 1879—1884 činný v Bulharsku, jakožto úředník tamnějšího ministerstva osvěty, jehož správa nějaký čas spočívala přímo v jeho rukou. V letech 1884—1893 byl Jireček professorem všeobecného dějepisu se zvláštním zřetelem k zemím balkánským a ponntickým na české universitě v Praze. Jireček získal si velkých zásluh o povznesení a organisování bulharského školství a osvěty vůbec.

LEOPOLD STROPNICKÝ (k vyobrazení na stránce 83) operní pěvec, narozen 31. prosince 1845 v Praze. V letech osmdesátých v Národním divadle vyšinul se mezi nejznamenitější české pěvce. Jeho dramatická živost a herecká opravdivost spojená mnohdy s úchvatnou vřelostí přednesu, vytvořila na naší operní scéně řadu nádherných postav. V květnu r. 1887 byl stížen mrtvicí, takže musil ustoupit do soukromí, v kterém až do své smrti, 10. prosince 1914 setrval.

VOJTĚCH HYNAIS (k vyobrazení na stránce 87) malíř český (nar. 14. prosince 1854 ve Vídni.) Roku 1870 vstoupil na malířskou akademii, kde záhy tak vynikl, že dostalo se mu zlaté medaile Fügerovy. Umění tohoto slavného autora opony Národního divadla v Praze, ukazovalo, dokazovalo a učilo, že malířství není jakousi dovedností lícitelskou nebo vypravovatelskou, aniž modernost záleží v sestrojování problémových otázek, nýbrž že je to umění malebné výtvarnosti, jehož cena a platnost je v přímém a rostoucím poměru k jeho subtilnosti a dokonalosti, s jakou je schopno o umělcových dojmech a představách vyjádřiti se dojímavě, přesvědčivě a podmanivě. Od roku 1890 jest Hynais členem české Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

FRANTIŠEK KVAPIL (k vyobrazení na stránce 91), český básník, narodil se 16. února 1855 ve Žherách u Českého Brodu. Již co student akademického gymnasia v Praze četl a překládal slavné polské básníky Mickiewicze, Slowackého, Krasinského a j. V letech 1875 počal pseudonymně své překlady uveřejňovati. Po ukončení studií 1879 odebral se do Paříže a zde přímé styky s kolonií polskou učinily z něho dokonalého a uvědomělého polonofila, vedle Ed. Jelínka, nejhorlivějšího a nejzasloužilejšího. R. 1897 jmenován byl členem národního Musea v Rapperswylu. Původní básnické knihy Kvapilovy "Zpěvy knížecí", "Zaváté stopy", "Z výstavních táček", "Když kvetly máky" jsou to knihy dokonalé formy a jemného, vždy svěžího básnického citu. Frt. Kvapil jest ředitelem Musea Král. Českého, a jest stále literárně plodným a každým rokem uveřejňuje nové ukázky dokonalých překladů z moderní i klassické poesie polské.

Prof. Dr. rytíř ANT. RANDA, (k vyobrazení na stránce 99) narodil se 8. července 1834, v Bystřici nad Úhlavou, a zemřel 6. října 1914 v Dobřichovicích u Prahy. Professor Randa, slavný český právník evropského jména, zůstane trvale zapsán zlatým písmem v dějinách české vědy a kultury novodobé jako spolutvůrce obnovené české university Karlo-Ferdinandovy již také náležel a evropského lesku dodával svou skvělou vědeckou kapacitou od jejího znovuzřízení roku 1882. V červenci 1914 byl Randa povolán již po třetí Českou Akademií pro vědy a umění na křeslo presidentské, jež držel od smrti zakladatele jejího Hlávky, od roku 1908. Svojí rozsáhlou a hlubokou činností vědeckou, zaujímal Randa přední místo mezi odborníky soukromého práva celého světa a jeho autorita v zákonodárství rakouském byla všeobecně uznávána. Byl brán často na potaz při zákonodárných reformách a složitých otázkách právních i v jiných státech.

Dr. JINDŘICH METELKA (k vyobrazení na stránce 104) vynikající český pedagog a odborný spisovatel vzácný pracovník národní a politický zejména ve všech otázkách školských a osvětových, narodil se 11. srpna r. 1854. Svými znamenitými odbornými pracemi získal si zvučného jména i v cizině. Byl říšským a zemským poslancem jako jeden z prvních kulturních pracovníků v řadách národní strany

svobodomyslné, a důkazem toho, jak ctěn a vážen mezi všemi stranami českými jest, že byl v roce 1913 povolán jednomyslnou volbou na místo starosty nejpřednější obranné instituce české — Ústřední Matice Školské.

Prof. Dr. KAREL PAWLÍK (vyobrazení na stránce 108). Narodil se roku 1849 v Klatovech a zemřel srdeční mrtvicí v noci na 7. září 1914. Byl jedním z těch českých lékařů-učenců, kteří tvořili pevné sloupy české university Karlo-Ferdinandovy bezmála od jejího znovuzřízení. Prof. Pawlík sám patřil české fakultě lékařské od r. 1887. Byl proslulým českým porodníkem a gynaekologem, jehož vědecké práce, jichž jest celá řada otiskovaly kromě českých co nejochotněji i německé, francouzské a anglické odborné žurnály. Také v Americe, kterou několikrát navštívil, požíval Dr. Pawlík velmi značné reputace.

ADOLF ČERNÝ (k vyobrazení na stránce 112.) narodil se 19. srpna 1864 v Hradci Králové, jest zakladatelem a redaktorem měsíčníku "Slovanský Přehled" a jedním z nejlepších českých pracovníků na poli kulturní vzájemnosti slovanské. Svě básně píše pod jménem Jan Rokyta. Jako slovanský publicista především dvěma větším slovanským Adolf Černý věnoval od let gymnasijských již celou vělost svého srdce a mozku: Polákům a Srbům lužickým. Lužici a Lužičany obírají se zvláště dva jeho samostatné spisy "Lužické obrázky" a bohatý sborník inform. statí "Lužice a lužičtí Srbové". Z jeho básnických knih, veršů intimní lyriky, uvádíme: "Když se připozdívá", "Světla a bludičky", "Za Kristem" a j. V roce 1913 vydal větší epickou báseň "Prokop Rybář" a posledně knihu "Balkánských zpěvů". —

BOH. BAUŠE (k vyobrazení na stránce 121), narodil se 17. února 1845 v Hradci Králové; nyní jest professorem na gymnasiu v Praze. Je milovníkem a ctitelem přírody, rád líčí s vroucím zaujetím vzájemné vztahy veškerého tvorstva, a budí tak lásku k přírodě a všemu životu v ní také ve svém čtenářstvu. Bezpočet je jeho drobnějších i větších statí, článků, feuilletonů, studií, celých souborů, jež z jeho pilného pera vyšly. Samostatně vydal "Skály prachovské" a "O původu ssavců".

A. VRBOVÁ (k vyobrazení na stránce 125) pseud. Jiří Sumín, česká spisovatelka, narodila se 9. října 1864 v Uhřicích na Moravě. Nyní žije v Přerově na Moravě. Z knih jejích uvádíme "Zrádné proudy", "Spása", "Kroky osudu". Spisy její jsou velice čteny a těší se velké oblibě u čtenářstva.

Dr. RUDOLF JAR. KRONBAUER (k vyobrazení na stránce 135) český spisovatel, narodil se 17. června 1864 v Lichocevsí, zemřel 25. března 1915 v Podole u Prahy. Ve svých beletristických pracích s oblibou kreslil vzrušující a tragické katastrofy lidí opuštěných a padlých z ovzduší humanitních ústavů. Z tohoto ovzduší jest hlavně čerpána jedna z prvních jeho knih "Z posledních stanic". Napsal mnoho povídek a románů, z nichž uvádíme "Síla hroudy", "Snoubenci umělecké lože", "Z pražských katakomb", "Řina" a jiné.

Prof. Dr. JOSEF ZUBATÝ (k vyobrazení na stránce 139), přední český jazykozpytec, narozen 20. dubna 1885 v Praze. Dr. Josef Zubatý habilitoval se na české universitě Karlo-Ferdinandské pro staroindickou filologii a srovnávací jazykozpyt. — Práce profesora dra. Zubatého týkají se všech oborů jazykozpytu: hláskování, tvarosloví, kmenosloví i skladby. Jako učitel vysokoškolský je professor Zubatý vysoko ctěn a milován svými žáky, jimž je vzorem učitele i učence, nadšeně své práci oddaného.

Prof. Dr. OTOKAR FRANKENBERGER (k vyobrazení na stránce 143) vynikající lékařský odborník, specialista nemocí ušních, nosních a krčních, zemřel 16. dubna 1915 v Praze po dlouhé chorobě, stár 63 léta. Dr. Frankenger byl rodák z Vysočan u Prahy. Byl činný prakticky i literárně horlivě: mimo vědeckých pojednání vydal i několik populárních prací pro široké vrstvy. Roku 1913 byl jmenován řádným professorem lékařské fakulty pražské.

LEONTINA ODSTRČILOVÁ (k vyobrazení na stránce 147) choť vrchního okresního a praktického lékaře v Moravském Krumlově, jest jedna z těch vzácných žen, které tichou a široké veřejnosti skrytou prací vlasteneckou a lidumilnou konají záslužné dílo nehynoucí památky. Dne 25. dubna 1915 oslavila své 70. narozeniny. Jako první předsedkyně místního odboru Ústřední Matice Školské, paní L. Odstrčilová slouží vzorem národní a uvědomovací práce v kraji chudém a ohroženém. Paní L. Odstrčilová jest matkou MUDra. Jar. Odstrčila, plukovního lékaře a docenta české fakulty lékařské, a JUDra. Bedřicha Odstrčila, tajemníka Úrazové pojišťovny dělnické pro král. České a docenta české vysoké školy technické.

Dra. F. L. RIEGRA pomník (na str. 159.) od J. V. Myslbeka, byl umístěn na kraji parku v Riegrových sadech na Kr. Vinohradech v měsíci dubnu 1915. Postava Dra. F. L. Riegra každému v paměti tkví, co postava muže silného, neústupného a neohroženého a tuto postavu též vtělil Myslbek v kov. Rieger tu nestojí zamlklý a tiše nehnutý, celá jeho postava pevně zakotvená na tuhých nohou, liniemi paží, rukama do boků zatknutých, v sebe sevřená a zcelená, je při tom mocným vtělením, mužným

a uměleckým zároveň, životního hesla a národního programu velkého náčelníka: "Nedejme se!"

Hrob ARBESŮV na Malvazinkách u Prahy (vyobrazení na stránce 173). 8 dubna 1916 jsou tomu dva roky, co zemřel vynikající český literát, autor nezapomenutelných romanett, Jakub Arbes. Náhrobek jeho na smíchovském hřbitově jest dílem sochaře J. Strachovského, též před 2 roky zesnulého. Arbes by byl letos v červnu slavil své 76. narozeniny.

"El Dorado."

Jak vznikla báj o neexistující zemi zlata. — Podává V. Petrželka.

Romantická pověst o domnělé zemi zlata "Doradu" jest už několik století stará. Vznikla nedlouho po objevení Ameriky a tančíc jako démonické světýlko před zraky zlatachtivých španělských dobyvatelů, svádělo je k četným zločinům a ohavnostem.

Ačkoliv však Španělé konečně poznali pravé jádro romanci o Doradu, a přes to, co o něm napsali někteří dějepisci a badatelé, bajka o tajemné a "skutečné" zemi zlata někde v Jižní Americe udržovala se dál a dlouho ovládala představy veliké části světa, Udržovala se sice dodnes, ale není už většinou považována za nic více nežli za pověst, která hrabivé a bohatství chtivé hidalgys hanebně oklamala. Někteří také o Doradu prohlašovali, že byla pouhá fata morgana, jež se objevovala ve kterémsi krajině v Jižní Americe.

Dorado však bylo a jest o hodně víc nežli pouhým preludem ve vzduchu. Jen že nikdy nebylo zemí pokladů, nýbrž jezerem pokladů, jehož cenný obsah je nyní světu pozvolna odhalován, když se konečně kterémsi britské společnosti podařilo, odvésti z něho vodu. Jménem "Dorado" nebyla ovšem původně míněna ani země ani jíím nebylo míněno jezero; znamenaloť "Pozlacený" nebo "Zlatý", a tím byl pohlavár nebo velekněz jednoho velmi lidnatého kmene, a jeho pozlacenost měla co činiti pouze s jistými pravidelně se vracejícími obřady. Něco bližšího povíme si však později. Hledejme především onoho čarovného anebo čáry opředeného místa, na kterém asi leží jediná příčina vzniku mythu o "Doradu".

* * *

Na náhorní rovině And, nepříliš daleko od hlavního města republiky Colombie, Bogoty, mezi devíti a desíti tisíci stop nad hladinou mořskou, leží na vrcholu kuželovité hory jezero Guatabitské, které jest půvabně obklopeno zasněženými vrchy a jež za doby španělského vpádu do těch končin bylo dvě stě čtrnáct stop zhloubí a jest asi míli zdělí a míli zšíří.

Mnoho generací před příchodem Španělů byla ona krajina obydlena od Chibchů, kteří se dělili v pět kmenů a jejichž civilizace mohla velmi dobře zápoliti s civilizací Azteků v Mexiku nebo Inků v Peru. Jako Inkové měli jezera u veliké vážnosti a pět jezer, odpovídajících počtu kmenů, považovali za posvátná. A za nejposvátnější z nich platilo jezero Guatabitské. Badatelé tvrdí, že náboženství těchto kmenů podobalo se nejvíce náboženství čínských buddhistů. Jejich víra v jednu nejvyšší bytost zlou a v jednu nejvyšší bytost dobrou upomíná také na perskou představu o Ahrimanovi a Ormuzdovi. O zlém božstvu věřili, že leží v postavě hada na dně Guatabitského jezera, a hleděli je usmířiti výročními oběťmi, aby jim neseslalo na polní úrodu nějakou pohromu. Byliť Chibchové pilným národem zemědělským, který své polní produkty vyměňoval s jižnějšími národy za zlato, drahé kamení a j. v., a to bylo příčinou jejich bohatství, které tak bilo Španělům do očí.

Vedle každoročních slavných obřadů na usmíření boha—hada konalo se u nich u Guatabitského jezera vysvěcení nového krále—kněze, jež nazývali Guatabitou. — Ale jen první obřad byl příčinou toho, že se ono jezero měnilo pozvolna v klenotnici.

K těmto slavnostem, které byly také spojeny se zábavami sportovními, putovaly zástupy Chibchů s hudbou a prapory. Ještě dnes možno na starých skalních cestách, které vedly k jezeru z nejdůležitějších měst, viděti stopy milionů a milionů nohou. Chibchové byli početně velmi silni, a jedno jejich město čítalo prý přes milion obyvatelů. Obětní slavnost byla zahájena závody v běhu ke všem pěti posvátným jezerům. Jak nadšenými sportovníky Chibchové byli, to možno poznati z toho, že se závodníci často přílišnou námahou káceli mrtvi na zemi. Padlí byli s velikou pompou pochováni na místě, kde bezduši klesli, a byli pak považováni za svaté. První vítěz dostal za odměnu bavlněný plášť a měl právo jísti maso (zvěřinu), jehož požívání bylo obyčejnému lidu zakázáno.

Hluboké ticho rozhostilo se nad tím ohromným davem, když závody byly skon-

covány. Ale když se na nejvyšším z okolních vrchů objevila postava, která na slunci vyhlížela jako zlatá socha a stála na nosítkách, zazněl hromový jásot.

Postavou a "sochou" tou byl sám král a velekněz, jehož nahé tělo bylo od nejprominentnějších podnáčelníků namazáno terpentýnem a pak posypáno zlatým práškem tak, že jím bylo všechno pokryto.

Snášen jsa na nosítkách s pahorku, zastavoval se velekněz na různých místech, aby se modlil. U jezerního pobřeží kotvila bárka z lehkého dřeva a sítin, uměle modelovaná a ozdobená. K vodě vedly od hlavního ze čtyř chrámů u jezera terasy. "Pozlacený" (Dorado) vstoupil beze všeho průvodu do bárky, v níž byla veliká hromada zlata a drahokamů a čtyři pánvice s myrrhou a jinými libovonnými pryskyřicemi. Jakmile byly zapáleny vonné věci na pánvicích, vzplály kolem celého jezera ohně a dým byl tak hustý, že zatemňoval slunce.

Osm vybraných veslařů chopilo se vesel, a bárka za hřmotu hudebních nástrojů a neutuchajícího jásotu davu vplula do prostřed jezera. Střed ten byl zjištěn dříve tím způsobem, že lana z hedvábí anebo zvířecí kůže byla ze čtyř chrámů napjata přes jezero tak, aby tvořila kříž. Bod, kde se lana křížovala, označovala střed jezera. Za plavby vstoupili do bárky s veleknězem všichni podnáčelníci a kněží, kteří k ní připluli v bárkách od čtyř chrámů.

Když dopluli doprostřed jezera, královská bárka se zastavila, a jeden z kněží rozvinul prapor s posvátným znakem. Lid stichnul a obrátil se k jezeru zády, neboť patřiti na nastávající akt bylo by pro obyčejné oči znamenalo rouhačství.

Všichni kněží v bárce pozdvihli ruce k nebesům, a "Pozlacený" skočil do jezera, aby smyl s těla zlatý prášek. Jakmile jej smyl, vlezl znovu do bárky a byl oblečen v nádherné roucho. Potom se nad pánvicemi s doutnajícími vonnými věcmi chvíli modlil a pak hodil dvě hromádky zlata a smaragdů do vody. Ač lid neviděl, že velekněz skočil do jezera, byl přece o tom jakýmsi signálem uvědoměn, a po signále tom zazněl opět ohlušující jásot a zavířily hudební nástroje, a kdekdo házel za sebe do jezera obětí dary jako šperky nebo zlaté figurky anebo vázy a zlatý prášek.

Mimochodem řečeno, jezero platilo nejen za sídlo zlého boha-hada, nýbrž také za bydlíště nevěrné manželky jednoho z prvních pohlavářů tohoto národa. Podle pověsti byl milenec této Putifarky nabodnut za živa na oštep, a ona byla zahrnována hanbou do takové míry, že v zoufalosti své skočila do jezera, vzavši s sebou svou dcerušku a její chůvu. Dle téže pověsti všechny tři bydlí v nádherném paláci a těší se zvláštní přízni hadově.

Po této náboženské ceremonii následovaly různé radovánky, které někdy trvaly několik týdnů. Ve dne v noci se tančilo a hodovalo. Nápojem, kterého bylo vypito velmi mnoho, byla chicha, vykvašená to šťáva kukuřice — týž perlicí se mok, který v neobyčejně velkých nádobách nalévaly mužstvu Pizarrovi snědé krásy z haremu Inků. — —

* * *

Jest pravděpodobno, ne-li docela jisto, že tyto obřady byly vykonávány po celá století před příchodem španělských "conquistadorů" a že tedy do onoho jezera bylo naházeno hodně zlata a klenotů. Podle kteréhosi badatele, jenž prozkoumal veškeré dokumenty s ohledem na ono jezero, za více nežli za pět tisíc milionů dolarů. Je to ovšem pouhá domněnka, ale těch pokladů je tam jistě ještě více. Alexander von Humboldt projevil náhled, že jenom cena smaragdů, které byly naházeny do onoho jezera, jde do milionů. Materiálu na podobné dary nebylo tam nikdy nedostatek, neboť ona krajina a Peru jsou pravými smaragdovými ráji. Chibchové sice na drahokamy nedolovali, ale byli dlouhou dobu hlavními sprostředkovateli obchodu s nimi pro všechny národy, které bydlily v nížinách mezi nimi a obojím pobřežím a daleko jižně od nich. Všichni tito národové rádi vyměňovali zlatý prach a drahokamy za různé zemědělské produkty Chibchů, a tehdejší tržní cena produktů minerálních byla u porovnání s cenou dnešní pranepatrná. A proto Chibchové měli pro své slavnosti zlata dost a dost.

Jeden z nejprominentnějších důstojníků proslulého dobyvatele Pizzara, jménem Sebastiano Belalcozar anebo Belalcozar, dobyl r. 1534 města Quita a byl od španělské koruny jmenován guvernérem. Jeho zlatachtivost byla však trpce zklamána. Nikde nebylo nalezeno zlato v žádoucím pro něho množství. Buď pověsti, které se mu dostaly k sluchu, byly většinou klamny, anebo ti prožluklí domorodci své poklady velmi dobře dovedli uschovati. Zatím co dumal o svém zklamání, přišel k němu od severu jakýs Indián — buď Muysca anebo Chibcha — a vyprávěl mu historiku, která mu na novo uvedla krev ve var. Byla to historka o "Doradu". Belalcozar se ihned odhodlal, že potáhne na sever. Proti radě svého indiánského vůdce vnikl však příliš daleko, (až ku dnešnímu Cartagu), a tam se proti němu válečně štěstí obrátilo. Jiný z Pizarrových loupežných hejtmanů, kapitán De Quesada, ho předešel a Chibchy si podmanil.

Quesada prováděl politiku Cortezovu v Mexiku a politiku Pizarrovo v Peru. Indiánům stavěl se býti přítelem a zradou docílil toho, že jejich tehdejší král-velekněz jménem Sajipa, byl zajat. Nešťastný vládce byl k smrti usmažen proto, že nechtěl pověděti, kde má ukryty své poklady. Později se španělští ukrutníci dověděli, že král největší část svých pokladů hodil do posvátného jezera, aby se jim nedostaly do "drápů". Byly prý to celé dvě tuny zlata a šperků.

Mezi tou zlata chtivou čeládkou byl též jakýs dobrodruh německého původu, jménem Mikuláš Federman. Ten do země Chibchů přibyl se dvěma už jmenovanými dobrodruhy a trojlístek tento založil r. 1539 Bogotu (vlastně Santa fé de Bogota), nynější hlavní město Colombie. Všichni tři pátrali s desperádní horlivostí po pokladech, ale čeho očekávali, toho nenašli, neb to leželo na dně Guatabitského jezera.

Kterýs indiánský náčelník jednoho dne Quesadovi poradil, aby, když už tak po zlatě touží, dal jezero Guatabitské vysušiti. Quesada rady té uposlechl a dal na okolních vrších prokopávati veliké příkopy, jež by vodu z jezera odváděly. Nákladná ta práce šla vpřed nesmírně pomalu, a ač jeden z Quesadových bratří, jenž v ní pokračoval, snížil stav vody v jezeře o deset stop, kořist jeho byla malá: ukořistil jen za čtyřicet pesů (\$100) zlata!

Později v téže práci pokračoval bohatý kupec jménem Antonio de Sepulveda, který schválně k vůli tomu odjel do Španělska, aby si od krále Filipa II. vyžádal dovolení, a tomu se podařilo vyrvati jezeru za \$170,000 zlata a veliký smaragd vzácné krásy. Ale i to bylo jen "kapkou ve vědře".

Sepulvedovi podařilo se snížit stav vody v jezeře o patnáct stop, ale pak se odváděcí průplavy v okolních vrších zasypaly, a jezero, živěné prameny, dosáhlo zase výše původní.

Leč dychtivost po zlatě, která se nedala odstrašiti žádnými překážkami, opět a opět se probouzela. Před válkou za neodvislost Colombie a také po ní byla provedena řada pokusů o odvodnění jezera a o vyrvání pokladů "zlatému hadu". R. 1823 pokusili se o to britský lodní kapitán Chas. Stuart Cochrane a domorodec José Ignacio Paris, ale pokus ten měl za následek jen to, že Cochrane napsal o tom jezeře zajímavou knihu.

Rozluštění problému toho se však snad přece jen podaří. Britská společnost "Contractors, Limited", která byla zorganizována r. 1900 a převzala práva k odvodnění jezera od kteréśi neúspěšné společnosti colombické, s dovolením vlády prokopala mezi jezerem a náhorní rovinou u něho hluboký tunel, a voda z jezera jest odváděna šachtou. Dole jest odtékající voda sváděna do velikých sít na zachycování drahých kamenů (k zachycování zlata je tam rtuť).

Už byly vyneseny na povrch nanejdvůh pozoruhodné klenoty, jež částečně přešly v majetek různých museí v různých částech světa. Většina vylovených anebo ze svahů břehů vykopaných předmětů jest z ryzího zlata, a umělecká práce na nich vyvolala podiv každého klenotníka, který je viděl. Je tam zvláště mnoho náušnic a kroužků do nosu, jsou tam různé amulety, ptáci s ještěřčími hlavami, všeliká zvířata, poprsí náčelníků ve válečné výzdobě, mnohé zvláštní sošky model a četné cenné diamanty.

Leč všechny tyto předměty pocházejí patrně ze stran jezera a nikoliv ze dna, a hlavní poklady leží hluboko ve spoustách bahna, které na mnoha místech velice ztvrdlo. Zdá se však, že se firmě "Contractors Limited" podaří dosáhnouti svého účelu a "El Dorado" světu úplně odhaliti...

Prosaickou tuto stať nezakončím snad lépe nežli překladem básně "Eldorado", od nesmrtelného básníka amerického E. A. Poe-a, v níž se tak mistrným způsobem líčí marnost snahy po objevení nějakého pozemského ráje.

"Šat pestrý měl,
když v dálku spěl
rytíř, ta duše mladá.
Co koňmo jel,
píseň si pěl,
hledaje Eldorada.

"Po řadě let
poutníka zhléd',
jenž spěl s ním v stinná lada.
Řek': 'Pověz již
kdy najdu říš',
již hledám, Eldorada?"

"A roků tíž
ho hnětla již:
cítil, jak stín se vkrádá
mu do srdce a slza v zrak,
když marně dlouho tak
už hledal Eldorada.

"'Měsíčné tamo
za hory,
do údolí, v něž stín se vkrádá,
jeď, směle jeď,'
zní odpověď,
'hledáš-li Eldorada.'"

Carnegie-ova komisse na odměňování hrdinských činů.

Andrew Carnegie, když dne 15. dubna, 1904 zřídil komissi na odměňování hrdinů a pečování o jich pozůstalé nebo na nich závislé, pravil: "Neočekávám povzbuzovati nebo tvořiti hrdinství pomocí tohoto fondu dobře věda, že hrdinské jednání pochází z popudu; věřím však, přijde-li hrdina ve svém smělém pokusu posloužiti svým bližním nebo je zachrániti k úrazu, on a ti na něm závislí nemají hmotně tím trpěti."

Za tím účelem přenesl na komissi pět millionů dollarů v prvních nepřímých pětiprocentních dluhopisech Ocelářské korporace Spoj. Států, a užitky z nich aby byly použity následovně:

Předně. Postaviti ony, kteří se věnují pokojným zaměstnáním a byli zraněni při hrdinském pokusu zachrániti lidský život, v poněkud lepší postavení peněžité než před tím, dokud zase nebudou schopni práce. V případě smrti, o vdovu a děti, nebo jiné závislé má býti postaráno, dokud se žena znovu neprovdá a děti nedosáhnou věku, kdy se samy mohou uživiti. Pro výjimečné děti mohou býti povoleny výjimečné úděly pro výjimečné vzdělání. Úděly peněz rovněž mohou býti přiřčeny hrdinům nebo hrdinkám, jak komisse uzná za radné — každý případ bude rozhodnut podle jeho zásluhy.

Za druhé. Žádný úděl nebude nadále vyplácen, nebude-li ho střízlivě a patřičně užíváno a obdarovaní nezůstanou počestnými, spořádanými členy obce, nicméně hrdinům a hrdinkám dostane se spravedlivé zkoušky, ať byl jejich předcházející život jakýkoliv. Hrdinové zaslouží odpuštění a nového začátku.

Za třetí. Hrdinovi, nebo vdově, nebo nejbližšímu příbuznému udělena bude medalie, na níž bude vyznačen hrdinský čin, jehož je připomínkou, tak aby potomci znali svůj původ a byli naň hrdí. Medalie udělí se za hrdinský čin, i když hrdina zůstane nezraněn a také suma peněz se přiřkne, když by to komisse uznala za žádoucí.

Za čtvrté. Mnohá města dávají výslužné policistům, hasičům, učitelům a jiným, a některá dávají odměny za hrdinské činy. Všechna tato a jiná fakta vezme komisse a podle toho se bude řídit při povolování údělů. Nic není vzdálenějšího od mého záměru, než umrtviti nebo překážeti těmto nanejvýš chvályhodným opatřením, dvojnásob cenným, protože ukazují veřejné a municipální ocenění věrné a hrdinské služby. Žádám na komissi, aby se co nejvíce měla na pozoru před tímto nebezpečím. Ovšem může býti v takových případech medalie nabídnuta. Jestli něco více lze snadně udělati, na žádost nebo se schválením městských úřadů, rozhodne komisse. Doufám, že bude možno.

Za páté. Nároky na fond po několik roků nemohou tento vyčerpati. Však po letech pensistů bude hojně. Když komisse sezná, že i po dosti velkém povolení na toto zůstane přebytek, má moc dělati úděly v případě neštěstí (jmenovitě kde se nějaký hrdina objevil) oněm zraněným. Ilustrací toho jest jednání při nedávném neštěstí v dolu Harwick, kdy hrdinové Taylor a Lyle přišli o život. Obec napřed sebrala fond \$40,000, na který jsem přispěl stejnou sumou čekaje napřed, až se štěstí obce rozvine. Zde opět komisse měla by býti nanejvýše opatrnou. Jako v tomto případě, neumrtviti nýbrž povzbuditi zaměstnavatele nebo obce udělati svůj díl, protože takové jednání prospívá dárčům i obdarovaným.

Za šesté. Zdá se pravděpodobným, že města a zaměstnavatelé na této pevnině octnou se konečně v podobném postavení jako oni ve Velké Británii, Německu a jiných evropských zemích a budou nuceni postarati se o zaměstnance v případě neštěstí. Tudíž komisse dvěma třetinami hlasů může věnovati jakýkoliv přebytek, jenž by se nahromadil mimo postarání se o hrdiny nebo na nich závislé (od kteréhož postarání nikdy se nesmí upustiti) k takovým jiným způsobům pomoci oněm potřebným, hlavně jestli to sami nezavinili (jako opilstvím, leností, zločinem, atd.), ale i za výjimečných okolností takovým způsobem a do takové míry, jak komisse uzná za radno a kde by to udělalo více dobra, než kdyby se takové sumy daly oněm neštěstím zraněným, kde o takové může býti postaráno zákonem, nebo jinak.

Za sedmé. Pole, na něž se fond vztahuje jsou Spojené Státy americké, Dominium Kanady, kolonie Nový Foundland a vody kolem nich. Moře jest dějištěm mnohých hrdinských činů. Žádný čin není více hrdinský než onen lékařů a ošetřovatelek, dobrovolně dávajících své služby v případě nakažlivých nemocí. Železniční zřízení jsou pozoruhodní hrdinstvím. Všechny tyto a podobné případy jsou pojmuty. Kdykoliv hrdinství dáno jest na jevo mužem nebo ženou při zachraňování lidského života, fond zakročí.

Za osmé. Členové nejsou nijak zavázáni za nějaký čin komisse. Komisse má moc vyplňovati uprázdněná místa.

Carnegiova medalie (rub a líc) udělená za hrdinství H. T. J. Jedličky, odevzdaná jeho vdově.

Za deváté. Komise má plnou moc prodati, investovati nebo znovu investovati všechny fondy; zaměstnávat všechny úředníky, pojímaje v to tajemníka, cestující jednatele; navštívit a dohlížeti na beneficiary, atd., a určiti jejich zaplacení. Členům komise nahradí se všechny jejich výlohy, pojímaje v to cestovní výlohy spojené se schůzemi. Předsedovi udělí se takový honorář, jaký komise uznává za patřičný a jaký on by mohl přijmouti.

Za desáté. Výroční zpráva, obsahující podrobné uvedení sum a medailí udělených a důvodů pro ně, vypracuje se každý rok a uveřejní aspoň v jednom časopisu v předních městech země, na něž se fond vztahuje. Vkusně provedený seznam hrdinů a hrdinek bude vždy vyložen v úředově v Pittsburgu. Adresa jest: Carnegie Hero Fund Commission, Oliver Bldg., Pittsburgh, Pa.

Mezi těmi hrdiny, již byli z fondu Carnegie-ova odměněni setkáváme se i s jménem jednoho krajana. Jest to sedm a dvacetiletý plumbař H. T. J. Jedlička, jenž zahynul při pokusu zachrániti Emila Poláka, osmadvacetiletého klerka, před utonutím v Sayville, N. Y., dne 4. července, 1914. Polák, jenž neuměl plovat, spadl se člunu do vod Great South zálivu půl míle na jih od břehu, kde byla voda hluboká. Jedlička, dobrý plavec, ihned se vrhnul do vody v dosahu Poláka, ale tento se ho chytnul tak, že byl bezmocný. Než jim mohlo býti pomozeno oba klesli pod vodu a utonuli.

Vdově po Jedličkovi bylo uděleno \$40 měsíčně po celý život nebo dokud by se znovu neprovdala. a stříbrnou medailií, reprodukci kteréž s obou stran shora uveřejňujeme.

Z písemní pozůstalosti Pavly Čechové.

ZKAZKY NAŠÍ ČESKÉ MLÁDEŽI.

Poslední úvaha z oboru ušlechtilého chování dle nepřemrštěných zákonů etiketních vztahuje se na vzácné umění konversace.

Pochybuji, milé dívky, že i mezi těmi nejvzdělanějšími lidmi je mnoho takových, kteří právem by mohli o sobě tvrditi, že v tomto umění vyznají se dokonale, že nikdy nechybí a nikdy neželí jediného slovíčka jež z úst propouštějí. Ale vím, že je mnoho, velmi mnoho intelligentních lidí, kteří, aniž mají o tom tušení, dopouštějí se všelijakých neodpustitelných přehmatů a affektací v hovoru a zhusta i nelaskavých bezohledností.

S ušlechtěnou konversací, vědomě vzdělanou jeden málo kde se setkává. Ve společnosti širší trestí animovaných besed jsou ponejvíce osobní malichernosti zahalené v jízlivost a neomalenost, které považovány jsou za duchaplnost a humor. V soukromějších rozmluvách vystupuje smělost v podobě přílišné zvědavosti, necitelnosti v podobě bezohledných úsudků a osobních nárážek.

"Jsem příliš vzdělanou," slyšela jsem kdys jistou dámu říci sousedce, která v hněvu nazvala ji nepěknou přezdívku, "abych vám jméno to vrátila ještě s dodatkem, který zasluhujete." Ale když o několik dní později šla kolem dívka na ní padal stín viny příbuzenské, zastavila ji zdánlivě přátelsky a později považovala za svou

zvláštní zásluhu, že nevinnou "párkrát řala do živého, že to tak hned bolet nepřestalo." Jak divná to uvědomělost a sebeúcta, která chrání před ukvapeným slovem v hněvu, u porovnání malichernému přestupku, ale považuje za sebe důstojné sypati nelitostně řeřavé uhlí na nevinné hlavy daremnými řečmi! Než, takových převrácených pojmů o vzdělanosti a o tom, co vše v mezích slušnosti lze mluvit, kvete všude přehojně a proto nepřejíc vám, milé dívky, abyste jimi obklíčeny, nestaly se v mnohém podobné takovému druhu "vzdělankyň", povím v dnešních zkazkách jaké jsou ty nejvšednější vady konverzační, kterým se máte vyhýbat a kterak skutečně ušlechtilá a dobrá dívka při hovoru se chová, jak rozeznává kdy má mluvit, kdy mlčet, jak a o čem hovor zapřádati.

* * *

Četly jste zde sice již jednou, že k získání si obliby v kruzích společenských musíte uměti pozorně se zájmem vyslechnouti co jiní vypráví. Ve vztahu na umění hovoru musím nejdříve skoro totéž opakovati neboť fakticky prvním požadavkem konverzačního umění jest býti dobrým posluchačem. Druhý jest věděti co se nemá říci a třetí čilost v myslení a schopnost vyjadřovat myšlenky zřetelně, uvědoměle a příjemně.

Schopnost pozorného poslouchání máte, milé dívky, zvláště neunavně pěstovat. Za jedno jste mladé a tudíž nevládnete dostatečnou znalostí světa a lidí ani širšími vědomostmi abyste mohly spoléhat na správnost svých úsudků. "Mladý člověk, jenž mnoho mluví" praví jedno přísloví, "mnoho pošetilého poví", ale kdo jen skromně hlavou kývá, z toho mudrlec bývá." Poslouchání jest tak dobře zdrojem vzdělání jako četba neb škola. Jemnocitná dívka však nenaslouchá ochotně a zdvořile pouze osobám od kterých dovídá se něco zábavného a poučného, ale vůbec každého kdo s ní zapře rozmluvu, byť byl mluvčí sebe rozvláčnější a suchopárnější v řeči a při tom snaží se v případných místech činiti malé poznámky na důkaz, že slyšela a rozuměla všemu, co bylo řečeno. Jistí reformátoři nazývají takové zdvořilé jednání pokrytectvím ku kterému prý nemá mládež být naváděna. Jest-li je to přetvářkou, nemravností, musel by pak býti odsuzován se stejného stanoviska téměř každý dobrý obětavý čin, jenž neřídil se tím, co původně bývá naším instinktem a náklonností, nýbrž zlatou zásadou, že máme se chovati k jiným tak, jak bychom si přáli aby oni vůči nám jednali. Toto pravidlo jest podkladem všech vytríbených způsobů společenského obcování a zkušebním kamenem pravé civilisace. Čím výše vzdělání naše stoupá, čím více paprsků osvěta v naše bytosti vrhá, tím imperativněji cítíme, že musíme ovládati své popudy, potlačovati své nechutě, a odříkati se částečně i svých nevinných libůstek kdykoliv a kdekoliv bychom jimi mohli zavdat podnět k nelibosti neb urážení citů jiných. Dívka, která odvrátí se se zjevnou omrzelostí aneb lhostejností když někdo k ní mluví, nepáše tedy jenom obyčejnou neslušnost, ale provinuje se proti vyšší mravnosti ana nedbá jaké pocity zahanbení, pokoření a bolesti vyvolá v mluvčím.

Jinou upřímností na které někteří poctiví lidé si zakládají jest míti "co na srdci to na jazyku", za všech okolností a při každé sebe menší příležitosti. Dotkne-li se jejich neomalenost nemilě někoho, přičítají si to za zvláštní zásluhu. Nechtějte si, milé dívky, přivlastniti takovou upřímnost v řeči, neb jest nespravedlivá, krutá a posléze činí jednoho nesnášenlivou a nenáviděnou osobou.

Vy můžete být věrny pravdě aniž byste musely bolestně a zbytečně týrati své okolí neomalenou upřímností. Nemusíte si všímat nepěkných stránek věcí aneb záležitostí, kterých změniti nespočívá ve vaší moci; můžete mlčet kde souhlas aneb pochvala nešly by ze srdce, ale když úsudek neb chvála jest výslovně žádána, můžete jí dáti způsobem, který vtipnému poví, že jest pouhou nutnou odpovědí zdvořilosti; každá věc má své pěkné i nepěkné stránky, nutno-li tedy o celku mluvit, hovořte o prvních a mlčením ostatní míjejte. Dále v záležitostech vážnějších významů pamatujte si, že ta nejvznešenější pravda a nejslechetnější účel utrpí poškození, je-li přílišně, nerozumně a bezohledně lidu vnucována. Spravedlivost žádá abyste pro své názory nežádaly více shovívavosti a ohledu, než dáváte jiným a nikdy neobráťte člověka na svou stranu, začnete-li nemilosrdně zlehčovati jeho pojmy správnosti a podpichovati jeho předsudky. Zdrželivé, opatrné mlčení jest vždy lepším zastancem pravdy v každé při než žvástavá horlivost.

Doporučujte vzácné povahové stránky svých přátel jiným známým a, dovedete-li to činiti s jemným taktem, někdy jim samým přímo projevte srdečnou pochvalu a obdiv, neboť v pravdě patří to mezi první společenské povinnosti, abychom lidem dávaly na jevo, že vidíme a ctíme jejich ctnosti a obdivujeme jejich dobré skutky.

Jinak ale střežte se pokušení lichotiti a pochlebovati lidem z nízkých pobůtek. Pochlebenství povstávající ze sobecké vypočítavosti a chyfrosti jest onou pravou licoměrností, proti které má mládež být nabádána a kterou mnozí si pletou s upřímností ovládanou mravním ohledem na cíl a smýšlení jiných.

Dále ve slušné intelligentní společnosti každý jednotlivec musí se přičinit, aby činil dojem nejlepší a uvedl své vědomosti a vzdělané vlohy v správné a dovolené popředí. Je to však podivuhodné jak zhusta snaha po patřičném sebe-uplatnění uchyluje se na cesty nepravé.

Některý se domnívá, že získá úcty, když předstírá větší zámožnost. (Zvláště ženské pohlaví si v tom libuje.) Když poměry mu nedovolují vzít si káru, vykládá úzkostlivě přátelům, že rád chodí pěšky; jsou-li sedadla v přízemí mimo jeho dosah, nerad sedí tak blízko jeviště a vůbec činí se směšným stálým omlouváním a křídováním své nutné šetrnosti. Jiný zase staví se velmi skromným a při každé příležitosti honosí se svou chudobou a vydělávačstvím.

Obé jest chybné, za chudobu nemusíme se stydět a ji zakrývat, ale též nemusíme ní metat neúprosně do obličej. Nejlépe jest o podobných věcech v obyčejném hovoru se nezmiňovati.

Mnozí opět předstírají ušlechtilost volbou neobvyklých slov v mluvě. Tací ku příkladu nechodí nikdy spát ale "odebírají se na odpočinek" a hezká maličkost jest u nich hned skvostnou, unášející. Zná-li povrchně nějakou cizí řeč, pletou do hovoru fráze z ní nedbajíce, že společnost třeba jim nerozumí. Každý ví, jakou známkou hrubosti a nevzdělanosti jest užívati v řeči tak zvané pouliční hantýrky. Nuže, afektace tohoto druhu v řeči není o mnoho lepší, neb jest jen o málo menší známkou nedostatečné vzdělanosti a zdvořilosti. Nejoblíbenějšími i nejlepšími řečníky a spisovateli byli ti, kdo své myšlenky dovedli odít v jednoduchá prostá slova. —

Jiní zase rádi vedou rozpravu tonem kantorským anebo s příděchem sebevědomé superiority. I když skutečně mají vyšší vzdělání než osoba s níž hovoří, patřičná skromnost by je měla nabádati k tomu, aby dle možnosti je skryly a neponižovali těch již neměli příležitostí vzdělávacích jako oni. Cpátiméně šťastným do očí svou převahu netřeba; oni sami na ni přijdou, aneb nepřijdou. Přijdou-li na ni samovolně, ctí ji s větším obdivem poněvadž se jim nevtírala. Nepřijdou-li na ni, nemají smyslu pro vlastnosti podobné a každý pokus jim ho vnutit odbudou s posměchem a odporem. Mimo toho vždycky stává možnost, že se jeden přeceňuje a místo moudrosti prozrazuje domýšlivost sobě postačujícího hlupáka. Nenásledujte žádný z těchto způsobů, milé dívky, v pěstování konverzačního umění. Nečiňte klamných předstírek, nehrajte si na zhýčkané, rozmarné a převzdělané dámy. Na místě toho snažte se předně vypátrat co různí lidé zajímá, v čem jsou obeznalí a přimějte je o tom mluvit. S matkou mluvte o jejích dítkách, jejich vzdělání a schopnostech, spisovatele ptejte se po knihách, s malířem hleďte zavést řeč na obrazy atd. Budou vás všiccí pak prohlašovati za příjemné společnice a vy samy od každého z nich, odborníka, mnohemu se přiučíte.

Buďte vtipné a řízné v řeči chcete-li, aneb raději dovedeteli, avšak nikdy ostrovtipem nehřešte na shovívavosti a citu jiných. Toto připomenutí zvláště týká se konverzací s mladými muži neb mladé dívky spoléhající se na povinnou zdvořilost vůči svému pohlaví, činí často poznámky, které jsou spíše osobními urážkami než duchaplnými vtipy.

Hleďte, aby vaše mluva byla čistá, lahodná a správná, ale nikdy nežádány neopravujte chyby v řeči u jiných. Nebuďte ochotné udílet rady a šetřte radou i kdy jste o ní proseny neboť mnoho lidí, když se věc nezdaří, přičítají vinu rádci.

Nekritizujte nepříznivě nepřítomné osoby a slyšíte-li jiné tak činiti, hleďte dle možnosti se jich zastati. Tak předejdete nemilým klepům a lidé nebudou se moci domnívati, že snad i je v jejich nepřítomnosti podobně posuzujete.

Nepokoušejte se získat mocí důvěry přátel, ale je-li vám dobrovolně věnovaná, nechtě nic vás nepřiměje ji zraditi. I když přátelství pomine, nemáte práva svěřená tajemství bývalých přátel vyzrazovati anebo dokonce ku pomstě jich použití. Toho schopni jsou jen lidé úplně bezcharakterní!

Nikdy nekladte mnoho otázek a nevyptávejte se na věci rázu osobního. Skoro všechny otázky jsou impertinentní a někteří puntíkáři docela praví, že všechny otázky mají být ze slušné konverzací vypovězeny. Místo, "Je vašemu bratru už lépe?" má se prý říci: "Doufám, že jest vašemu bratru lépe." což prý ponechává odpovídajícímu na vůli sdělit nám co uznává za dobré o stavu nemocného a svědčí stejně o našem zájmu.

Nikdy nesnižujte hlas k šepotu ve společnosti, ani nemluvte jazykem, kterému někdo z přítomných nerozumí. Také nezapírejte se v debatu s některým jednotlivcem o věcech, kterým ostatní nerozumí a jež je tudíž musí nuditi.

Nedejte se svést příklady úzkoprsých lidí k předstrání choulostivé cudnosti. Je-li to nutné ku příkladu zmíniti se o nějakém nepříjemném neduhu, není třeba k tomu omlouvání, ale kde nutnost nestává, tam tisíc "odpuštění" a "dovolení" nenapraví beztaktní zatahování podobné záležitosti do obyčejného hovoru. Někteří

lidé jdou tak daleko ve své směšné mravnosti, že zpečují se bez omluvy pojmenovati koleno neb lýtko, jakoby v slovech těch spočívala velká mravní zkáza. Pravdou ale je, že kdyby právě oni neměli obrazotvornost mravně schátralou, neviděli by ve významu slova než prostý předmět jím označený.

Tuším, že někdy přicházíte do rozpaků ohledně toho jak máte se zachovati, když osoby neznající jemnocitu a studu pronáší před vámi dvojsmyslné žerty. Nevíte jak je máte přijímati. Pak-li poznámka jednou stranou může mít slušný výklad a tímto výkladem zasluhovala by úsměvu, usmějte se jen potud, co výklad takový žádá a nic více.

Zdvořilý člověk totiž nemá uši pro fráze pochybných významů a jako považuje za hrubost smáti se takovému žertu tak též nedá na jevo zachováním chladného, přísného obličej, že pochopil nekalost záměru. Stačí nechati mluvčího v pochybnosti o porozumění žertu.

Jestli ale slyšíte nešetrné slovo aneb výraz, který rozhodně nepřipouští neškodného výkladu, tu ani stín úsměvu nemá přelétnout obličej a chladné "Nerozumím vám" aneb úplné mlčení jest jedinou odpovědí. Nestačí-li tato důtka umlčeti smělce jednou pro vždy, máte právo ignorovati jej, kdekoliv se s ní později setkáte.

A poslední pokyn, milé dívky — nepleťte si nepřístupné a odměřené chování s odznakem vzdělanosti a ušlechtilosti. Za hrdým, nepřístupným zevnějškem skrývá se nejčastěji pouze prázdná hlava a sobecké srdce a nikoliv hlubší nějaké cenné vlastnosti. Neberte si tedy takové lidi za vzor svého jednání, ale vycházejte vstříc každému s vlídnou pozorností nečekající teprve na takový projev s jeho strany. V myslích svých nechovejte žádných obav, že přívětivost vaše bude nepochopena a laskavost zneužita, neboť svět hlavně je takový jak si ho představujete — lidé z pravidla jsou tím, zač je považujete a svět splácí vám, co mu dáváte. Přátel najde každý, kdo jich zasluhuje a "lásky lásku rodí".

Armáda Spojených Států jako kariéra.

Kapitán Thomas F. Ryan sestavil z rozkazu vrchního adjutanta vojska Spoj. Států brožurku, která má za účel upozorniti mladé muže na armádu Spoj. Států, tak aby věděli, jak to u ní chodí, co vše musí voják dělat a také aby o tom zvěděli i takoví, kteří nynější poměry ve vojsku neznají a soudí o něm pouze dle toho, co slyší od lidí, kteří nevědí o těch mnohých změnách, jaké v posledních letech zavedeny nebo od těch, kteří pro špatné své chování byli ze služby vyloučeni. Jsme jisti, že se zavděčíme nejenom čtenářům našeho kalendáře "Amerikán", ale i těm mladým mužům, kteří by si rádi postavení své zlepšili nebo chtěli svět poznati nebo jinak chtěli by dobrodružný život vojenský na nějakou dobu prodělati. Výhody, jaké armáda krajině svému poskytuje jsou všestranné a proto s ochotou podjímáme se úkolu krajany o všem ke službě vojenské se vztahujícím obeznámiti.

V prvních dobách Unie armáda naše byla velmi malá a sloužila skoro výhradně k otevření a vyvinutí západní části naší země a k ochraně zákopníků před loupežením nepřátelských Indiánů. V té době skoro všechny vojenské stanice roztroušeny byly po západu. Vojáci ovšem prodělali mnoho svízelností, doprava byla zdlouhavá a hrubá a v mnohých případech museli si vojáci kasárna sami stavěti. Jest zřejmo, že tato jen málo pohodlí skytala. Když však se západ osídlil a nastal obrovský průmyslový vývin země, nabytá území mimo pevninové Spoj. Státy a náš domácí i cizozemský obchod se rozšířily, tu sama sebou přestala nutnost držeti vojáky v pomezích tvrzích (fortech) a vojenské stanice (posty) byly roztroušeny, takže dnes jsou vojenská kasárna od břehu ku břehu, skoro v každém státu Unie a na Filipínech, Aljašce, Havajských ostrovech, v Číně a Panamském průplavním pásmu. Skoro ve všech případech jsou vojáci blízko železnic a blíže velkých měst. Kasárna jejich vybavena jsou vším moderním pohodlím se zřetelem ku blahu a zdraví vojína.

Vojsko dělí se na tyto druhy zbraně čili odvětví: Jízda, polní dělostřelectvo, pobřežní dělostřelectvo, pěchota a ženisti čili inženýři. Je tu též signální sbor, nemocniční sbor, ubytovatelský sbor, a zbrojní oddělení, pro něž muži zvláštních schopností jsou vyžadováni. Žadatel, je-li schopný, může si vybrati kterýkoli druh zbraně.

Mužstvo skládá se z mladých mužů ze všech částí země; velké procento jest ho z venkova a malých městeček. Ty doby už minuly, kdy bráni k vojsku také lidé s nedobrým charakterem a zvyky; lidé toho druhu, kteří přece jen oklamou bedlivou prohlídku a dostanou se do vojska, jsou vyloučeni, jakmile se jejich pravý charakter sezná. Mladí muži mohou si u vojska vybrati své společníky a důvěrné přátele jako v životě občanském, a vřelé přátelství uzavřené během služby v mnohých pří-

Od leva k pravu: Jízda, prostý voják v plné parádě. — Nemočniční sbor. Prostý voják v plné parádě. — Signální sbor, seržant v plné parádě. — Pěchota, prostý voják ve služebním stejnokroji. — Sbor pobřežního dělostřelectva, seržant v parádním stejnokroji. — Ubytovatelský sbor, seržant v plné parádě.

padech trvá léta; a nezřídka se stává, že mladí muži ve službě, kteří přátelství tohoto druhu uzavřeli, uspoří svoje peníze a po vypršení své lhůty jdou jako společníci do nějakého obchodu nebo podniku. Mladým mužům radí se buď hned v odvodní úřadovně nebo když dostanou se ku své trvalé organizaci, nedělati si známosti příliš rychle, ale opatrně své společníky si vybírat. Je na tisíce mužů, kteří sloužili ve vojšti a nyní jsou v občanských povoláních, a ti s radostí a hrdostí hledí zpět na dobu služby a rádi vypravují o svých zkušenostech, z nichž mnohé byly rozmanité a nesmírně zajímavé.

Život vojína není jednotvárný, naopak je plný života a činnosti s dostatečně prací, aby byl cenným pro vládu, a současně popřává se mu dosti času k jeho zábavám a odpočinku. Život vojína jest plný různých zkušeností a každý den setká se s něčím novým. Vojáci smějí posílat a dostávají dopisy bez omezení; ano jsou ještě ku psaní rodičům a jiným příbuzným povzbuzování. Smějí přijímat návštěvy a důstojníci vždy rádi to vidí, když rodiče přijdou navštívit syna vojáka, aby viděli jak žije a jak se s ním zachází. Armáda je hrdá na své vojáky, na pečování o ně a na vše k nim se vztahující. Velitel každé vojenské stanice s radostí vyjde hostům s každou zdvořilostí vstříc.

Vojsko Spoj. Států jest nejlépe živené, nejlépe placené a nejlépe udržované na světě. Voják má tu nejlepší příležitost k postoupení a zdokonalení se myslně i tělesně — ku zábavě i nahromadění úspor. Vojáci vzbuzují respekt a vážnost u všech zákona poslušných občanů. Velmi často se stává na pochodu, že občané v městech, kudy vojsko táhne hostí je a jinak je uctívají.

SÍLA VOJSKA. — Přítomně oprávněná síla vojska jest 90,588 mužů, rozdělených následovně:

12 setnin inženýrů (ženistů a zákopníků).....	1,942 mužů.
12 setnin signálního sboru	1,212 "
15 pluků jízdy	14,124 "
6 pluků polního dělostřelectva	5,513 "
170 setnin pobřežního dělostřelectva	18,607 "
30 pluků pěchoty	33,107 "

Dále je tu výzbrojní odbor, filipinští zvědové, pluk na Portoriku atd.

JAK A KDE SE PŘIHLÁSITI K ODVODU. — Vojsko má odvodní stanice skoro v každém větším městě Spoj. Států a v mnohých menších. Když by někdo

o nejbližší odvodní stanici nevěděl, ať dopíše na adresu "The Adjutant General of the Army, Washington, D. C." Mladší muži, kteří se chtějí dáti k vojsku, musí si výlohy do nejbližší odvodní stanice platiti sami. Po jich odvedení všechno další vydání zaplatí vláda.

Jest nejlépe, aby se žadatel dostavil do odvodní stanice osobně, ale není-li to pro něj vhodným, nebo kdyby chtěl podrobnější vysvětlení nějakého zvláštního požadavku nebo podmínky, měl by dopsati nejbližšímu odvodnímu důstojníku a vše uvést a bude mu oznámeno, má-li se dostaviti ku úplné prohlídce.

VLASTNOSTI PRO ODVEDENÍ. — Žadatel musí býti ve věku od 18 do 35 roků, svobodný a tělesně schopný, prostý choroby, schopný mluvit, čísti a psát anglicky, dobrého mravného charakteru a střízlivých zvyků. Musí míti průměrnou duševní schopnost a obstáti v tělesné prohlídce. Není-li mu ještě 21 roků, musí míti písemné svolení od otce nebo zákonitého poručníka.

LHŮTA SLUŽEBNÍ. — Lhůta služby jest sedm roků, ale jen čtyry roky činné služby se vyžaduje, ledaby na konci takové čtyřleté služby vojín chtěl zůstat v činné službě, v kterémžto případě, jestli se dobře choval a je tělesně schopný a po písemném svém prohlášení bude míti právo zůstat u organisace, k níž patří až do konce celé sedmileté lhůty. Nebo také po dokončení čtyřleté nepřetržité služby může se dáti znovu naverbovati na další dobu sedmi roků, v kterémžto případě obdrží svoji konečnou propuštěnou z dřívějšího svého naverbování. Pakli po uplynutí čtyřleté nepřetržité služby nechce setrvati v další činné službě, přestoupí do vojenské zálohy, dostane plný plat za dobu své skutečné služby, dopravu do místa, kde se dal odvésti a dá se mu dovolená beze všeho platu vůbec. Nebo může také dle rozhodnutí tajemníka války po třech letech nepřetržité služby na písemní žádost býti dán na dovolenou do zálohy vojska.

Jaká jest služba u zálohy: Během této doby vojín nemusí konati žádných vojenských povinností, může se věnovati libovolnému zaměstnání a usaditi se, kde chce. Žádá se od něho, aby uvědomil odbor války ve Washington, D. C., o své adrese, ale jen když by hrozilo nepřítelství nebo skutečně nastalo, může býti zavolán zpět do služby. Potom dostane zase plný plat a kromě toho 5 dolarů za každý měsíc, co ztrávil v záloze jakož i dopravu a výživu z jeho domova na místo shromáždění.

Voják, jenž dá se naverbovati může využítkovati následovních podmínek:

- 1.) Po dosloužení tříleté služby může dostati dovolenou a přestoupiti do zálohy.
- 2.) Na konci čtyřleté služby ve zbrani bude dán do zálohy, leč by chtěl přimouti jeden z následovních dvou návrhů.
- 3.) Na konci čtyřleté služby ve zbrani kdyby voják nechtěl do zálohy, musí podati žádost zůstat se svojí organizací a dokončiti svoji lhůtu v činné službě.
- 4.) Na konci čtyřleté služby ve zbrani, když by vojín nechtěl zůstat v činné službě ale přál by si přestoupení k jinému odvětví služby nebo k jiné organizaci, může podati žádost, a bude-li tato povolena, bude propuštěn a znovu přijat na další lhůtu sedmi roků.

Celá lhůta naverbování, pojímaje v to službu ve zbrani a službu v záloze jest sedm roků; ale z hořejšího se snadno uvidí, že skutečná služba vojína může býti jenom tři roky a nanejvýše čtyry roky, vyjma že by bylo skutečné nepřítelství nebo nějaké hrozilo, v kterémžto případě nejspíše byl by zavolán ze zálohy k činné službě.

PROPUŠTĚNÍ KOUPI. — Každý vojín, který skončil jeden rok služby může obdržeti výsadu, za jistých podmínek, koupiti si svoje propuštění z vojska. Ač cena za jeho propuštění sotva stačí nahraditi vládě výlohu za výbavu a vycvičení ho, vojín může potřebnou sumu uspořiti ze svého platu za dobu, co slouží. Cena se menší čím služba je delší až po několikaleté službě jest téměř nepatrná. Ve vyjimečných případech, jako na příklad, když blízcí příbuzní vojína stanou se závislými na něm, výkupní cena může býti snížena nebo úplně prominuta. Koupení si propuštění jest úplným odloučením se od služby, jak ve zbrani tak v záloze.

PLAT A PŘÍSPĚVKY. — Plat vojáka běží od \$15 do \$99 měsíčně, podle stupně hodnosti a délky služby. Každý muž při vstoupení do služby dostává nejnižší plat \$15 měsíčně a ten se mu zvýší, jakmile prokáže potřebné schopnosti, které ho k tomu oprávnují. Při uvažování o platu vojáka musí se pamatovati, že jsou to úplně čisté peníze, protože všechny nutné výlohy jako jsou strava, byt, šatstvo, lékařská obsluha a vůbec všechny potřeby vyjma plat od prádla, dostává voják zdarma, a kromě toho ještě čítací látku, hry, předměty pro sport venku a tělocvična skytají se mu k jeho osvěžení a pobavení.

Každý voják má povolenou jistou sumu peněz na šatstvo po čas jeho lhůty, a každá věc se mu zapisuje. Jestli šetří a dá si na šatstvo pozor, může uspořiti z této povolené sumy slušnou částku, která se mu při jeho propuštění z vojska vyplatí.

Plat vojinů sloužících za hranicemi Spoj. Států, jež obsahují státy a území Spoj.

Států, vyjímaje Portoriko, Havajsko a Panamský průplavní pás, zvýší se o dvacet procent. Všichni poddůstojníci dostávají větší plat, a zvláštní plat je povolen dobrým střelcům, elektrikům, vozkům, mechanikům, řemeslníkům, sedlářům, kuchařům, kovářům, topičům, atd. Kromě tohoto voják při svém propuštění ze služby nebo při přeložení do zálohy, dostává od vlády zdarma dopravy do místa, kde byl odveden nebo do jiného, jestli toto není více vzdálené nebo chce-li dostane 2 centy za míli v hotovosti za vzdálenost mezi místem jeho propuštění a oním, kde se dal odvésti.

Žadatel o přijetí do vojska musí také uvážiti, že zaměstnání jeho jest stále, plat dostane každý měsíc, ať je nemocen nebo zdrav, jeho práce není těžká a zbývá mu dosti času k studování i pobavení. O podrobnější poučení o platu různých stupňů a postavení dopište na nejbližšího odvodního důstojníka.

PŘÍLEŽITOST K USPOŘENÍ. — Z tohoto je vidět, že voják chce-li, může si u vojska peníze zašetríti. Vláda povoluje každému vojáku, že si smí uložit u pokladníka Spoj. Států jakoukoli sumu ne menší než 5 dollarů a platí mu z uložené částky 4 proc. úroků ročně. Důstojníci vesměs nabádají vojáky k ušetření si peněz, protože chtějí přivést je do takového postavení, aby měli při svém propuštění slušnou částku peněz.

ÚDĚLY. — Vláda dovoluje vojáku přepustiti jakoukoli část svého platu komukoli chce a tu dotýcnému pošle ony peníze odbor ubytovatelský a vojáku se uspoří práce se zásilkou peněz každý měsíc a kromě toho ten, komu jsou peníze určeny, jistě je obdrží. Také k takovému spoření jsou vojín povzbuzováni.

DAR PO SMRTI. — Kdyby vojín na činném seznamu vojska zemřel za příčin jím samým nezaviněných, vyplátí se každému, koho před tím vojín označí suma rovnající se platu za šest měsíců ve výši, jaký dostával vojín v době své smrti, pouze 35 dollarů se odečte na pohřební výlohy.

VOJENSKÝ ÚTULEK A VSTUP DO VÝSLUŽBY. — Po dosloužení 30leté služby vojín může vstoupiti do výslužby s tříčtvrtečním platem, jaký v té době dostával. Pro každý stupeň dá se určití výslužební plat, když se vezmou tři čtvrtiny jeho měsíčního platu a k tomu se připočte \$15.75, což jest suma povolená vysloužilšímu vojínu na šatstvo, stravu, byt, palivo a světlo. Tak na příklad, sloužil-li voják nepřetržitě 30 roků a vstoupí do výslužby jako první seržant, vláda mu bude platit až do jeho smrti \$67.50 měsíčně a žádné služby za to od něj nepožádá.

Stane-li se vojín neschopným, buď nemocí nebo jinak, když byl ve službě, jest oprávněn nejen k výslužnému ale i připuštění do vojenského útulku, nebo jestli vojín dokončil 20 roků služby, jest oprávněn k připuštění do vojenského útulku, ať je zneschopněn nebo není. Jest velmi málo průmyslových závodů v občanském životě, které by se tak staraly o své zaměstnance, když tito sestárli nebo když byli sloužili věrně větší část svého života, jako vláda se stará o své vojáky.

K vůli znázornění vezměme případ muže, jenž pracuje pro nějakou soukromou firmu třicet roků, a co dostane po uplynutí oné doby? Obyčejně sestárne-li v jejích službě jest propuštěn a jestli nebyl s to něco si zahospodařiti, nemá z čeho býti živ. A i když šetřil, třebas nemá tolik, aby mu to stačilo do konce života, kdežto kdyby byl sloužil vládě jako voják má nejenom zajištěných \$67.50 měsíčně až do své smrti, ale i jeho plat ve vojsku během jeho služby stále stoupal a ježto plat ten byl čistý, ještě zachoval si slušnou částku za třicet roků služby, takže když přestoupí do výslužby, má dosti, aby mohl vstoupiti do nějakého obchodu nebo nechce-li to, udělati co si přeje. Nikdy nemusí pracovati leč by chtěl. Je málo vojáků, kteří jdou do výslužby beze všech úspor, a nezdá se, že úspory vojáků jdou do tisíců.

PŘÍLEŽITOSTI UVIDĚTI SVĚT. — Výhody z cestování, jež služba ve vojsku skytá, jsou rovněž důležité. Ta skutečnost, že vojáci jsou stanicemi v Číně, na Filipínech, v Havajsku, na Aljašce a v Panamském průplavním pásmu, jakož i skoro v každém státu Unie, skytá výtečnou příležitost pro vojáka, spatřiti velkou část světa, kam by lidé se skrovně velkým jménem nikdy nebyli s to přijíti. Cesty, jež voják nutně musí nastoupiti, skytají mu nanejvýše znamenitou příležitost dosáhnouti vzdělání, jež samo o sobě má větší hodnotu než jeho plat. Ustavičně vidí nové lidi a v mnohých případech podivné, o nichž byl četl ale jichž nikdy neviděl. Má příležitost studovati zvyky a obyčeje lidí dalekého východu jako jsou Filipinci, Japanci, Číňané; rovněž Havajce a Eskimáky na Aljašce; a kromě toho může spatřiti ten největší úspěch světa v inženýrství, Panamský průplav. Americký voják jest tak dobře znám z přístavů od Gibraltaru k Manile a od Manily k San Franciscu jako jest doma.

PŘÍLEŽITOST K POSTUPU. — Důležitým uvážením pro mladého muže, jenž zamýšlí vstoupiti do služby jest příležitost k povýšení.

Více než jedna pětina mužstva u vojska jsou poddůstojníci. Místa se stále uprázdňují propuštěním nebo vstoupením do výslužby, a tato místa jsou pro muže

inteligentní, ctižádostivé a vojensky vyhlízející. První povýšení jest ono na desátníka, pak přijde povýšení na seržanta. Může také požádat o složení zkoušky pro místo seržanta majora, ordnančního nebo staničního ubytatelského seržanta, první třídy seržanta u signálního sboru nebo mistra signálního elektrika; nebo chce-li a má nutné schopnosti může se státi topičem, inženýrem, elektrikem seržantem nebo mistrem elektrikem nebo mistrem dělostřelcem ve sboru dělostřeleckém. Kromě toho všichni vojáci, kteří ob stojí v požadované myslné zkoušce mohou býti povýšeni na hodnost druhého poručíka. Mezi důstojníky vojska jest četně vojáků, kteří se na to místo propracovali, ba i někteří z nejvyšších důstojníků vyšli z řady. A jest ještě mnoho jiných postavení, jež přinášejí zvýšení platu, nikoli však postoupení v hodnosti.

Povýšení v armádě jest jisté pro ty, kdo věrně konají své povinnosti a jsou spořiví a poctiví. Jestli voják po dosloužení své lhůty nechce dále sloužiti, výcvik, jakého se mu dostalo a taková znalost, jakou nabyt cestováním, pozorováním a studováním budou cenným příspěvkem, který mu pomůže dosíci v občanském životě dobře placeného zaměstnání.

PROSPĚCH Z ČESTNÉ SLUŽBY. — A jako zvláštní pobídkou pro čestnou a věrnou službu u vojska jest, že mužům čestně propuštěným obyčejně se dává přednost při všech jmenováních pro vládní, městskou nebo občanskou službu. Muži hledající zaměstnání v občanském životě nemohou míti lepšího doporučení jako zajištění věrnosti a dobrého charakteru jako jest čestné propuštění z vojska Spoj. Států. Jako důkaz prospěšnosti vojenské služby můžete nalézt v každém městě obchodníky, profesionální muže a jiné, kteří ve vojsku sloužili, a dostávají velké služné, a muži tito bez váhání praví, že považují svoji službu u vojska za jednu z nejdůležitějších událostí jejich života.

DOVOLENÁ — Vojsko skytá v hojné míře vojákům dovolenou. V případech, kde přítomnosti jeho doma jest zapotřebí, nebo když byl vysloužil jeden rok, předpokládaje, že se dobře choval, nebude míti voják žádné obtíže dostatí žádanou dovolenou. Jest zvykem vojáku, chce-li, uděliti, když se dal znovu naverbovat, dovolenou na dva neb tři měsíce s plným platem i s povolením peněz na stravu. Kratší dovolené jest také lehké dostatí.

OSVĚŽENÍ. — Vojsko nejenom nabízí ale i povzbuzuje ku všem druhům čistých a zdravých sportů a jiným způsobům zotavení, jimiž se může voják ve svých prázdných chvílích oddati. Každá setnina má svoji zábavní místnost, kde voják může hráti kulečnick, dámu a jiné hry a v těchto místnostech jsou vyloženy časopisy a rozličné měsíčníky. Skoro všechny setniny mají knihovny, kde lze obdržeti ty nejnovější spisy a skoro všechny mají fonografy nebo pianové hráče a v mnohých případech oboje. Pak jest tu také staniční knihovna, kde má voják volný přístup k časopisům, měsíčníkům a spisům dějepisným, cestopisům, spisům vědeckým, románům, atd.

Co se tkne venkovních sportů oddělené organizace a stanice mají své míčové a "footballové" čety. Mezi četami je velké závodění o přednost a to nejen mezi nimi ale i občanskými četami. Kromě toho jsou podporovány všeho druhu polní sporty a silácké zápasy a vítězům udělují se vhodné ceny.

Během zimy jest pro schůze tělocvična, v níž lze prováděti rozmanité hry, cvičení činkami, na hrazdě a bradlech, tlučení do pytle, křížkování, zápas na bajonety, šermování a jiné. Také se ukazují pohyblivé obrázky a vojáci v staniční síni odbývají tance a zábavy, kde také jsou koncerty kapely a jezdí se na kolečkových bruslích. Skoro v každé stanici jest kuželník a různé setniny i jednotlivé oddíly setnin sestavují se v kluby a hrají řadu her.

PRÁCE. — Nikdo by neměl vstupovati do vojska s tou myšlenkou, že nebude míti ničeho jiného na práci než vojenské cvičení. Jsou jisté věci, jež nutno konati kolem každé vojenské stanice a musí je vykonati vojáci, ale vše jest konáno pro dobro a zdraví mužstva. Nikdo nemusí nějakou sprostou práci dělati pro jiného a pravidla vojenská to přísně zakazují. Voják musí si místo kolem svého lůžka držeti v čistotě, rovněž svoji výbavu a musí setnině pomáhati k udržování pozemku kolem jeho kasáren v čistotě a zdravotním stavu. Je tu také tak zvaná staniční práce, a tu obyčejně konají muži, jichž setnina jest na stráží ale oni ne. Nahlédne se tudíž, že voják nekoná čistění stanice vícekrát než dvakráte v měsíci. Kromě toho jest tu jistá práce v setnině samotné, jako v jídelně, nošení pokrmů na stůl a umývání nádobí, udržování pořádku v místnosti společné i pomáhání kuchařům v kuchyni při menších a hrubších pracích, jako ku př. škrabání bramborů, čistění zelenin a umývání kuchyňských potřeb. Muž určený do jídelny prostře na stůl a pomáhá při mytí a utírání nádobí. Ten, co má na starosti čistotu kasáren, jest za ni zodpovědným ale

pomáhá mu při tom celá setnina. Na práci tuto jsou určováni vojáci podle seznamu, jež má v rukou první seržant, jenž také určuje, jak mají jít vojáci za sebou na stráž. Jízdní vojáci mají kromě toho ještě úklid ve stáji. K tomu jsou určeni každý den dva muži a ti musejí mužům majícím stáje pod dohledem pomáhati při krmení koní, stlaní a čištění.

KÁZEŇ. — Vojenská kázeň, o níž se tak mnoho mluví není nic více než zákoníkem pravidel, jež v té nebo oné podobě musí řídit osobní jednání a pohyby a jež musí zachovávat v různých stupních všichni dobří lidé, ať v občanském nebo vojenském životě. Není o nic přísnější a v mnohém ohledu je méně přísná než je kázeň kterékoli velké obchodní korporace. Není při ní nic, co by nesměřovalo ku cti, poctivosti a dobrým způsobům a zanechává trvalý prospěch u oněch, kdo si na ni zvykli, neboť především učí sebeovládání. Výcvik vojenský a kázeň jsou tak blahodárné, že jest málo mužů, kterým by lhůta služby ve vojsku neprospěla.

Někteří lidé jsou toho názoru, že důstojníci špatně s vojáky nakládají. Takové náhledy obyčejně vyvolávají nežádoucí vojíní, kteří byli ze služby vyloučeni a chtějí škoditi službě, které udělali nečest. Skutečností jest, že důstojníci jako celek jsou vlídní a uznalí k potřebám a blahu vojáků.

STANICE NOVÁČKŮ. — Jakmile byl nováček přijat do služby, jest poslán do stanice nováčků, kde je těchto shromážděn velký počet z různých částí země, aby dostali první instrukce než jsou odesláni k pluku. Tam je nováček obyčejně držen asi 45 dní a tam také dostane první stejnokroj a výbavu. Dostane také zdarma výbavu pro nováčka, jež sestává z břitvy, kartáčku na zuby, hřebenu a kartáče na vlasy, štětičky na holení, mýdla, leštidla na obuv, kartáče na šaty a ručníku.

Účelem držení nováčka na stanici pro nováčky jest, aby byl poučen ve všech věcech vztahujících se na vojenskou službu. Jest učen, jak skládati své ložní prádlo, jak zacházeti se šatstvem, zbraněmi a výbavou a dostává poučení ve všech cvičeních a pochodech. Tato cvičení obyčejně trvají dvě hodiny každý den vyjma neděli a jsou cvičení čtyry, každé půl hodiny, s přestávkami mezi každým k vůli oddechu. Poslední cvičení končí v 11. hod. dopoledne.

Na nováčkově se žádá, aby byl přítomen při poučování udíleném poddůstojníkem o různých obyčejích služby, o péči o stejnokroj a výbavu, což trvá obyčejně půl hodiny. V 1. hod. odpoledne musí nováček do přednášky důstojníka o nějakém předmětu vztahujícím se k vojsku, o něž voják se přímo zajímá. Tyto přednášky vysvětlují vojenské články, jak se voják má o sebe starati, zdravotnictví, zkrátka vše, co se vojáka týče. Když byl nováček přítomen deseti těmto přednáškám nemusí k nim více choditi. Odpoledne jsou věnována venkovním sportům a siláckým cvičením, ovšem dovoluje-li povětrnost. Poučování se uděluje postupně a vždy se s nováčky zachází vlídně. Když skončil 36 dní poučování jest poslán k pluku, který má býti jeho trvalým domovem po dobu jeho lhůty, jest však schopen zaujmouti své místo v setnině a konati povinnosti na něm požadované. Ve stanici pro nováčky dostane se všem stejného poučení.

POVINNOSTI A CVIČENÍ V POSÁDCE. — Stěží se dá stanoviti nějaké pevné pravidlo o povinnostech, cvičeních, atd., jaká se na vojínu vyžadují, neboť nejenom se různí v rozdílných stanicích, ale i v rozdílných zemích, v nichž naše vojsko slouží a to hlavně rozdíly klimatických poměrů. Ale následovní mohlo by se vzítí za správné udání pořadí povinností vojáka:

Výcvik posádkový zabírá v sebe tělocvik, venkovní silácké výkony, zápas na bodáky, šermování na koni i pěšky, pakování, zrakové signalizování, první pomoc zraněným, podrobnosti postavování stanu, cvičení v semknutých řadách, obřady při parádách a přehlídkách, strážovou službu, výcvik koní, předběžné cvičení ve střelbě, cvičení v rozevřených řadách, zdravotní péči u vojska, zdravotní péči u všech budov a pozemků, plování, pojímaje v to plování se zbraní a výbavou za potřebných opatření bezpečnosti, cvičení v odchodu ze stanice s částí nebo s celou posádkou vybavenou pro dlouhou polní službu nebo povšechně všechny potřebné instrukce, jež mohou se s prospěchem udělit na omezené rozloze a za podmínek určených posádkovým životem.

Voják vstává ráno asi v 6 hodin. Jakmile se obleče, setnina nastoupí do řad a čtou se jména, jsou-li všichni přítomní. To je známo jako "revelii". Hned po něm jsou obyčejně cvičení prostná, aby se vyvinuly různé části vojínova těla, a jsou prospěšná a zdravá. Trvají asi 15 minut. Potom jdou vojáci k snídání, na to si ustelou postel a kolem ní zametou, aby vše měli připraveno pro inspekci od velitele setniny, jež jest obyčejně v 10 hodin ráno, vyjma soboty a neděle. Potom přijde cvičení, jež obyčejně trvá dvě hodiny a jest rozmanité, aby to vojáky zajímalo a také je ve službě zdokonalilo. Během cvičení je hojně přestávek k oddechu, aby se vojín

Vojín před svým představeným.

neunavil. Obvykle před 11 hodinou jest po cvičení. Pak přijde sestavování stráže, guard mounting, jež bývá obvykle v poledne a ježto na stráž chodí se po setninách, sotva na jednoho přijde vícekrát než jednou za týden, ač to záleží na velikosti stráže a velikosti posádky. Když to skončeno, mužstvo jde k obědu a tím obvykle práce pro ten den končí, protože odpoledne obvykle smí si voják vyhledati svoji zábavu a zotavení až asi do 5 hodin, kdy je odstup (retreat). Setniny se k němu seřadí a čtou se jména, zda-li jsou všichni přítomni. Zároveň se stahuje vlajka. Někdy se při tom odbývá paráda a tu vše trvá asi o 15 minut déle. Potom jest večere, po níž vojáci mohou si hledati svoji zábavu, ale musí býti zpátky v kasárnách a na lůžku v 11 hod. večer, leč by byli omluveni. V sobotu není cvičení, ale na místo něho sobotní inspekce ráno od velitele setniny, při níž musí míti vojín svůj rajíl, výbavu, šatstvo, zkrátka všechno jemu náležející čisté a v nejlepším stavu. To jest obvykle v 8 hodin ráno a trvá to hodinu až hodinu a půl. Po inspekci, není-li setnina na stráži, není v sobotu nic dělat až do odstupu, a voják si smí svoji zábavu hledati. V neděli není žádného cvičení nebo jiných povinností vyjma stráže. Den věnován jest odpočinku a zábavě, a ti kdo chtějí, mohou jíti do kostela ve stanici nebo do jiného mimo stanici. Náboženství vojáků nikdy v žádném způsobu se nepřekáží.

POLNÍ MANÉVRY praktickým cvičením.

— V toto jsou zahrnuty střelba na střelnici a v poli, cvičební pochody, táboření a cvičení všeho druhu, jež má za účel poučiti a připravit vojína v době míru pro jeho skutečné povinnosti ve válce. Obsahují patrolování za

dne i v noci, pochody v před i ústup, vedení předních i zadních stráží, službu hlídkovou ve dne i v noci, útok a obranu dovozu a vybraných posic, noční operace a označování na papír cest.

Toto cvičení se děje v oné sezoně roku, kdy povětrnost jest příjemná. Manévry odbývány jsou každý rok. Skládají se z praktického vypracování problémů v napodobené válce, napodobených bitev a uvedení v praktické provádění všeho, čemu bylo v posádce vyučováno. Vždy ob rok zřízeny jsou v různých částech země velké manévrové tábory, a vojsko, pravidelné i zorganizovaná milice, shromáždí se v nich pro polní poučení. Spojené s milicí manévry liší se od těch pořádaných pravidelným vojskem pouze v tom, že jsou prováděny v mnohem větším rozměru.

PRAKTICKÉ POCHODY. — Každá setnina, četa jízdy nebo baterie musí prováděti praktické pochody ne méně než 12 a ne více než 22 dní každý rok, ale jest zvykem pro ně trvati 22 dní. Praktické pochody mají udržeti mužstvo v dobrém stavu, poučovati je, jak se starati o sebe na pochodu a v poli, a vycvičiti je ve všem vztahujícím se ku táboru. Tyto pochody nejsou namáhavé, a obvykle vojsko vytáhne kolem 6. hodin ráno a dostihne místa kolem 11 dopoledne. Cvičební pochody vždy se odbývají v létě nebo na začátku podzimu, a v té době jídlo jest nutně prostší a třebas ne tak pravidelně, nicméně jest dobré a v hojnosti. Vojáci obvykle si kupují zvláštní potraviny od blízkých farmářů nebo obchodníků v městečkách na cestě. Voják pochoduje každý den po celou tuto dobu, vyjímaje neděli; nese svoji polní výbavu, táboří přes noc a při tom všem vidí nové věci a zažívá nové zkušenosti, takže když se vrátí do kasáren je samá anekdota a vzpomínka. Pozorování učí, že jest rád, když doba ona venkovní nadejde, i když někdy musí spát za hodně drsné povětrnosti a prodělati třebas několik krušných zkušeností. Táborová místa jsou obvykle buď v městečku nebo na jeho okraji, a nezřídka se stává, že obyvatelé těchto městeček postarají se o nějakou zábavu pro vojáky.

STŘELBA DO TERČE. — Vojáci jsou učeni, jak užívatí rajflu a pistole a cvičí se ve střelení z těchto zbraní do terče. Střelení do terče bývá v letních měsících a trvá asi dva nebo tři měsíce. Pěšák střílí pouze z rajflu. Napřed jest učen nařizovat pušku a mířit a když se v tom obeznámí, ví, jak si má pušku pro různý vítr upravit. Napřed je dobře poučen ve střelbě ve střelnici, jež se podobá oněm, jaké jsou k spatření ve všech městech. Když byl prodělal cvičení ve střelnici jest vzat ven na střelnou a tam mu uděleny předběžné instrukce v pomalé, rychlé a šarvátkové (skirmish) střelbě ve všech vzdálenostech od 100 do 1000 yardů. Když předběžné poučení skončeno, prodělává totéž voják pro zapsání do knihy a dosáhne-li schopnosti dobrého střelce (marksman), ostrostřelce (sharpshooter) nebo dovedného střelce, dostane zvláštní plat dva, tři a pět dollarů měsíčně potažmo. Jízdní vojáci prodělávají totéž ale kromě toho jsou ještě cvičeni ve střelbě z pistole na koni i pěšky.

Polní a pobřežní dělostřelectvo kromě jejich cvičení s polními a pobřežními děly mají dělostřelecké školy, v nichž jsou vyučováni theoretickým methodám míření a nařizování děl. Ten voják, který ob stojí ve zkoušce a udělá stanovený počet tref jest označen jako dělostřelec první nebo druhé třídy a dostává zvláštní plat tři nebo dva dollary měsíčně.

Doba střelení do terče považuje se od vojáků za jednu z nejzajímavějších a nej-poučnějších v jejich službě a čekají na dobu, kdy půjdou na střelnici. Mezi mužstvem i rozdílnými organizacemi jest velké závodění, kdo dosáhne nejlepší rekord. Stejně jest tu jednáno jako při cvičení v galerii, rozdílné čtyř stává se jedna proti druhé, a vojáci sami někdy utvoří čet, aby zápasila s jinou.

JÍZDA. — Ti, kdo mají rádi koně a nebojí se jich, shledají službu u jízdy příjemnou. Jakmile voják jízdecký přijde ku své organizaci, jest mu přidělen kůň, jež musí vždy co nejlépe ošetřovati. Jest učen, jak jezdit a jak pečovat o koně a cvičit jej. Jeho práce jest skoro vesměs koňmo. Když byl vysloužil jednu lhůtu u jízdy vyjde obyčejně jako zručný jezdec. Služba jízdecká chová v sobě zvláštní přitažlivost k vůli jistě odvěze a smělosti, čemuž mnozí mladí muži dávají přednost.

POLNÍ DĚLOSTŘELECTVO, skytá totéž co jízda, jenom s tím rozdílem, že užívá polních děl neboli, jak se obyčejně říká, lehkých děl. Skládá se ze šesti pluků, dva jsou horské, jeden na koních a tři polní.

PĚCHOTA. — Muži nezvyklí koním nebo nemilující jízdu koňmo hodí se nejlépe pro pěchotu nebo pobřežní dělostřelectvo. Pěchota jest největší odvětví služby v armádě a také nejdůležitější. Nemají na starosti žádných koní. Toto odvětví služby skytá znamenité výhody pro vojenský výcvik a povýšení.

POBŘEŽNÍ DĚLOSTŘELECTVO. — Už z povahy služby posádky pobřežního dělostřelectva umístěny jsou blíže velkých pobřežních měst země, a jejich úkolem jest chrániti pobřeží a přístavy Spoj. Států a zahraničních držav. Služba není namáhavá, takže voják má hodně času k návštěvě míst blíže jeho stanice, a práce jeho jest zajímavá i pro ony, kteří nedbají studovat, aby dosáhli vyšších postavení. Muži, kteří mají zálibu v řemeslech, shledají třeba poměry v pobřežním dělostřelectvu nanejvýše příjemnými. Sbor pobřežního dělostřelectva nabízí zvláštní výhody mužům, kteří měli výcvik a zkušenost s elektrickými stroji, parostroji a kotly, těm, kteří jsou schopni mechanického kreslení, mapování a fotografování a vzdělaným a snaživým mladým mužům, kteří by se rádi v kterémkoli z těchto oborů uplatnili. Tento sbor také skytá výhodu mnohých poměrně vysoko placených míst přístupných jeho členům — jmenovitě oněm, kteří s úspěchem prošli cvičební školu zřízenou odborem války. —

SBOR INŽINÝRŮ. (Ženisti a zákopníci.) Je to sbor poněkud vysoce vyvinutých odborníků, jichž povinnosti jsou rozmanitější než ony příslušníků jiných odvětví služby. Nemusí konati mnohé z obyčejných služeb posádkového života, aby se mohli věnovati zvláštním cvičením svého sboru. Cvičení tato jsou toho druhu, že se zalíbí mužům, zajímajícím se o různé druhy konstrukční práce a života venku, připravující muže pro povinnosti inženýrů. Povinnosti tyto obsahují vyměřování k účelům vojenským a mapování jakož i vyměřování táborů, stavbu a opravu opevnění, zavádění závodů na elektrickou hnací sílu a kabely elektrické síly spojené s pobřežními bateriemi a stavbu a oprav u vojenských cest, železnic a mostů. Členové sboru jsou obyčejně posádkou ve velkých a důležitých stanicích nebo v okolí větších měst.

NEMOCNÍČNÍ SBOR — má na starosti ošetřování nemocných a raněných. Jest to zvláštní sbor, jehož členové musí míti zvláštní kvalifikace a výcvik. Výcvik nabytý jest ponejvíce cenný v lékárnictví a ošetřování a po vysloužení lhůty v tomto odvětví voják měl by býti dobře vybaven vrátiti se do občanského života s větší schopností vyděláti si peníze.

SIGNÁLNÍ SBOR, jest jiným důležitým zvláštním sborem mužů, jichž velká část povinností jest technické a profesionální povahy, vyžadujících zručnost, jako jsou mechanikové, elektrikové, napínači drátů, muži při kabelu a telegrafu, operatoři telefonu a bezdrátové telegrafie, fotografové, šoférové a vzduchoplavečtí znalci. Částí povinností signálního sboru jest zřizování a operování bezdrátových stanic, telefonních systémů a telegrafních a kabelových linií a úřadoven ve všech místech, kde část vojska slouží, a pro službu kabelových lodí. Prostřednictvím školy signálního sboru nabízeny jsou příležitosti stát se dokonalým v těchto důležitých a užitečných zaměstnáních. Jest mnoho příkladů, kde slibní mladí muži po jediné lhůtě v signálním sboru seznali, že jsou tak dobře vybaveni praktickou a technickou vědomostí, že ihned mohou požadovati postavení při vysokém platu v občanském životě.

UBYTOVATELSKÝ SBOR. — Tohle je povšechně zásobovací sbor armády. — Má za povinnost dodávati vojsku všechnu potravu, šatstvo, dopravu, byty, zkrátka vše, čeho je k pohodlí a dobru vojska třeba.

Muži, kteří se dají naverbovati k tomuto sboru, musí mít zvláštní kvalifikace následkem povahy práce, kterou budou museti konati. Sbor skytá výtečné příležitosti

Hlavní místnost v kasárnách:

mladým mužům, jako jsou elektrikové, klerkové, učitelé, inženýři, tesaři, koláři, plumbaři, kováři, vozaři, pakovači, tiskaři, skladníci, pekaři, vozkové, kuchaři, těsnopisci, písaři na stroji, opisovači, lesníci, zahradníci, sedláři a zruční dělníci.

Ač vojáci odváděni jsou pro toto odvětví služby právě tak jako pro jiné, povinnosti jejich jsou úplně rozdílné, neb nemusí cvičit ani chodit na stráž.

KDE SE NOVÁČKOVÉ SHROMÁŽDUJÍ. — Ježto uprázdněná místa pro vojáky nastanou v každé organizaci, nejenom ve Spoj. Státech ale i v cizozemských državách, stanice nováčkové musejí dodati nováčky a ti, co prodělali instrukční běh a ztrávili v stanicích nejdéle jsou posláni první; jest tudíž vidět, že jest nemožno sdělit nováčkovi v době jeho naverbování zrovna onu stanici nebo pluk, kam bude přidělen.

KASÁRNA. — Ježto kasárna setniny budou vojínovým domovem, přirozeně bude si práti věděti, jak vyhlíží. Ježto skoro všechny setniny ve vojsku jsou ubytovány stejně, tento popis může býti přijat pro všechny.

Každá setnina má oddělenou budovu, jež jest rozdělena na různé místnosti, jako jsou spací místnosti, zábavní místnost, jídelna, kuchyně, skladiště, holírna, koupelna, křeslovní a úřadovna setniny. Spací místnosti známy jsou jako četové (squad) světnice, a vojáci určení jsou do nich podle čety, k níž patří. Jsou velké a vzdušné, a jsou vybaveny vkusnými železnými postelemi pro jednoho a truhličkami, v nichž voják má své věci. Jídelna jest velká, vzdušná místnost a je v ní 8 až 10 stolů. V

těchto budovách jsou všechna moderní opatření, aby se zajistilo patřičné zdravotnictví a zdraví vojína. Jsou vytápěny parou, a vybaveny nejmodernějšími záchody, koupacími vanami a umývadly zavedenými na horkou a studenou vodu.

STRAVOVÁNÍ. — Všechno se hledí se k tomu, aby se jen to nejlepší jídlo předkládalo. Všechny potraviny jsou kupovány a pozorně prohlédnuty od důstojníků zvláště pro onen úřad vycvičených. Skoro každé jídlo jest prohlédnuto od jednoho z důstojníků setniny než je uvařeno i potom, aby se zjistil jeho stav v syrovém stavu a rovněž aby se vidělo, zdali patřičně připraveno, než se vojákům předloží. Nádoby kuchyňské, v nichž se jídlo připravuje, jsou každý den prohlíženy. Jídlo není vybrané, ale je zdravé, čisté a v hojnosti. Setniny u vojska žijí si daleko lépe, než lidé stravující se v hotelu, kde se průměrně denně platí dollar. Kuchaři jsou opatrně vybraní muži, obvykle prodělali kuchařské školy ve Fort Riley, Kansas, ve Washington Barracks, D. C.; nebo v Presidio of San Francisco. Stoly stačí pro osm až deset mužů. Nádoby jsou porcelánové a nože, vidličky a lžíce jsou stříbrem plátované. Vojáci, než vejdou do jídelny k jídlu musí býti upraveni a čisti. Každé setnině povolena jest určitá částka peněz na muže denně, ale kromě toho setnina má jiné zdroje, z nichž přidává na stůl, jako jest ku příkladu příjem z kantiny a zahrady.

HOLIČI. — Armáda skýtá výtečnou příležitost dobrým holičům. Každá setnina má svoji holírnu, a většina členů setniny i jiní muži chodí do této holírny. Plat, jaký setninový holič dostává jest obvykle větší než jaký by mohl vydělati v nějaké občanské holírně. Není ničím neobvyklým vidět holírnu setniny vybavenou dvěma až čtyřmi židlemi, a ty jsou obsazeny po velmi velké části času.

HUDBY A HUDEBNÍCI. — Každý pluk má hudbu. Pojímaje v to hudby u jízdy, polního dělostřelectva, pěchoty, pobřežního dělostřelectva, inženýrského sboru a oddělení ve West Point, je 67 hudeb o 28 mužích — hudba ve West Point jest větší — z nichž 11 jsou prostí vojáci a ostatní poddůstojníci. Vojenská hudba skýtá výtečnou příležitost mladým mužům, kteří jsou dobrými hudebníky.

Vojáci od hudby nemusejí konati žádnou vojenskou službu než pouze hraní na nástroj, leč by byla hudba na koních, v kterémžto případě musí pečovat o své koně. Mají dosti času ku cvičení, a jsou stále vyučováni vrchním hudebníkem, jenž sám jest ve svém oboru mistrem. Hudebníci po vysloužení jedné lhůty ve vojsku jsou obvykle tak vybaveni, že nemají žádnou obtíž naléztí zaměstnání v občanském životě, ano po propuštění z vojska hudebníci jest poptávka.

Při žádosti o přijetí k hudbě nutno udati, na jakém nástroji kdo hraje, mnoho-li roků má zkušenost a také měla by býti provázena doporučeními co do hudební schopnosti.

KREJČÍ. — Armáda skýtá výtečnou příležitost pro dobré krejčí. Vojáci různých organizací stále mají šatstvo k opravě a vyžehlení, a ve mnohých případech dají si oděv šíti. — Skoro v každém případě toto dělá krejčí setniny a vojáci mu musejí za to zaplatit. Je-li dobrým krejčím nebude mítí nesnáz dostati práci od lidí mimo setninu, a vydělá více peněz než by mohl v občanském životě.

STANIČNÍ KANTINA. — Jest štor velmi podobný nějakému smíšenému obchodu. Má za úkol zásobovati vojáky při velmi skrovném výdělku takovými věcmi, jež by se mohly zdáti potřebnými pro jeho upotřebení, pohodlí a zábavu. Je při ní první třídy jídelna, kde si voják může koupiti k jídlu, co si přeje. Prodávají se bezlíhové nápoje, však žádné opojné. Je v ní čítárna, kulečníky a hodně jiných her. Vybraní poddůstojníci zastupující vojiny jsou přidružení k důstojníkům při řízení kantiny. Staniční kantina velmi se podobá nějakému soudělnickému štoru. Každá setnina má určitou část dílců, a kantina jest řízena skoro výhradně ve prospěch mužstva. Výdělky jsou rozdělovány mezi setniny a tak se peníze utrácí jedině ve prospěch vojáků. Žádný jiný než důstojníci, vojáci a občanští zaměstnanci nesmějí si kupovati ze staniční kantiny. Kupující mohou platiti hotově nebo mítí úvěr; ale žádnému vojákovi neposkytne se větší úvěr než do jisté částky jeho platu každý měsíc.

CVIČEBNÉ A TECHNICKÉ ŠKOLY. — Vzdělávání jest hlavním rysem vojenského života. Muži, kteří neměli výhody rozsáhlejšího vyškolení naleznou u vojska možnosti, nabýti dobré vzdělání. Ve všech stanicích jsou školy pro vyučování v mluvnici, počtech, zeměpisu, dějepisu a jiném, čemu se vyučuje na obecných školách. Školy tyto jsou výhradně pro vojáky, skýtají možnosti, aby vojín dostal základ ku vyššímu nebo technickému vzdělání, jakého lze dosíci ve zvláštních školách služby. Vojínu ponechává se na vůli některé z těchto škol navštěvovati.

SEDLÁŘSKÁ ŠKOLA. — Tato je v Rock Island arsenálu v Rock Island, Ill. Instruktory jsou zruční sedláři. Ti vojáci, kteří jsou do této školy posíláni, mají obvykle malou nebo žádnou znalost řemesla. Jsou učeni, jak hotoviti a spravovati co nejpraktičněji a nejrychleji jakoukoli výbavu na koně nebo postroj.

ŠKOLA PRO KOŇSKÉ RANHOJČE A PODKOVÁŘE. — V této škole jsou

vojáci učení, jak zacházeti a ošetřovati nemocné koně a také jsou učeni praktickému kování koní. Dostane se jim velmi cenného výcviku, jakého by mimo vojsko nedostali. Voják prodělavší školu onu opouští ji s množstvím cenných vědomostí, jež mu jistě prospějí, ať už zůstane u vojska nebo přestoupí do občanského života.

ŠKOLA SIGNÁLNÍHO SBORU. — V ní jsou vojáci vyučováni jako telegrafisté, polnímu i staničnímu telegrafování bez drátu, létání v balonech a zavádění telefonních systémů.

NEMOCNIČNÍ ŠKOLA. — Na mnohých místech ve Spoj. Státech jsou stanice kde vojáci dostávají poučení pro službu v nemocničním sboru. Tento běh učí mužstvo, jak pečovat o nemocné, obvazovat rány, o složených lécích a konečně aby se stali zručnými ošetřovateli nebo farmacisty.

ŠKOLY PRO PEKAŘE A KUCHARĚ. — Jsou tři tyto školy a jejich účelem jest udělit praktické instrukce ve vaření a pečení z úst znalců. Muži jsou důkladně poučováni, jak vařit a péci, a když takovou školu prodělá, jest voják schopný v tom oboru. Školy tyto nabízejí dobrou příležitost vojáku, aby se z něho stal schopný kuchař nebo pekař.

ŠKOLA PRO POBŘEŽNÍ DĚLOSTŘELECTVO. — Jsou čtyři běhy v oddělení této školy pro vojáky, z nichž jedna uschopňuje muže pro stupeň topiče, jedna pro stupeň elektrika seržanta, jedna pro stupeň mistra dělostřelce a jedna pro operatory bezdrátové telegrafie. Instrukce podané ve škole dělají z vojáků dobré praktické topiče, elektriky, inženýry, kresliče, vyměřovače a bezdrátové operatory. Ti, co prošli běh s úspěchem dostanou certifikáty, že mohou býti vybráni pro stupeň, jehož se běh dotýká. Jsou jmenováni pro onen stupeň jakmile se místo uprázdní. Certifikáty se dávají mužům, kteří ob stojí jako schopní bezdrátoví operatoři a kromě toho vydány jsou jim lajsnisy od odboru obchodu.

Tyto školy jsou vesměs svobodné a umožňují každému inteligentnímu vojínu dosíci vzdělání potřebné mu, aby zastal každé místo v řadách vojska, nebo vybavují ho k zastávání zodpovědných a dobře placených míst v občanském životě. Nesmí se zapomínati, že během té doby, co vojin některou z těchto škol navštěvuje, jest osvobozen od všech jiných povinností. Dostává tudíž dobré vzdělání a současně béře svůj plat a jiné přídavky.

LÉKAŘSKÉ OŠETŘENÍ. — V každé vojenské stanici jest nanejvýš moderní a plně vybavená nemocnice. Lékaři jsou ti nejschopnější ve svém oboru, a nemocnému vojínu dostane se veškeré péče a ošetření. V každé nemocnici jest k obsluze nemocných sbor ošetřovatelů. Je zvláštní povolení peněz ku koupi potravy pro nemocné, by se jim dostalo zvláštních jídel, jichž jejich choroba vyžaduje. Vsemožné uděláno pro pohodlí a dobro nemocných v nemocnici.

ZÁVĚREK. — Plná hodnota pro jednotlivce služby ve vojsku a vojenského výcviku nesmí se však měřiti na dollary a centy.

Skvělé návyky rychlosti, čistotnosti a pravdomluvnosti vštípené a tělesný vývin a sebedůvěra tím přivoděná jsou vlastnosti, jež přenešeny do občanského života bývalými vojiny, kteří jen jednu lhůtu vysloužili, přispívají velice k jejich vyhlídkám na úspěch, a dělají z nich třídu, jež tvoří význačného činitele v budování společnosti. Žádné doporučení není lepší při dosažení zaměstnání než vojenské propuštění s charakterem "Výtečný". V něm obchodní svět poznává známku spolehlivosti, jež je cenným majetkem jejího majitele.

Není v úmyslu vyvolávat náhled, že voják může sloužiti 25 roků nebo déle ve vojsku a nemíti někdy nějaké nepohodlí a namáhání, nějaké nepříjemné zkušenosti a možná že nějaké skutečné stesky. Naopak, něco takového lze očekávati v každém zaměstnání životním, a vojsko nedělá výjimky.

Na konec, uváží-li se vše, soudí se, že žádné jiné pole nenabízí mladým dělníkům nebo řemeslníkům s takovou jistotou hojná opatření ku pohodlí ve stáří, se životem tak váženým a sebe vážícím, jako jest kariéra vojáka v pravidelné armádě Spoj. Států. A ti, co setrvávají v něm až do vysloužení mohou v pěkném pohodlí přemýšleti s velkým uspokojením a hrdostí o své míře světského úspěchu.

NÁMOŘNICTVÍ.

Jest zajisté hodně našich mladíků, kteří by dali přednost službě na vodě před službou na pevnině a také pro ně uvedeme několik důležitých pokynů z předu se již ohražující, že nijak není pravdivé tvrzení, že kázeň na lodích Strýce Sama jest až do krajností přísná.

Doba služby u loďstva trvá 4 roky, s výjimkou neplnoletých přes 17 a méně než 18letých, kteří se přijmou na dobu nezletilosti. Nezletilí pod 17 roků se k loďstvu nepřijímají. Také žádný nezletilý pod 18 roků se nepřijme bez písemního svolení otce nebo matky nebo jsou-li oba mrtvi, zákonitého poručníka. Nezletilí mladší než

18 roků ale tvrdící že jsou přes 18 podléhají, jsou-li přijati, trestu za podvodné vstoupení do služby, dle zákona ze dne 3. března, 1893.

Nejmenší výška pro přijetí muže zletého nebo staršího jest 64 pal., když jest bos. Nejmenší váha jest 128 liber. Rozdíl 10 liber, ale ne méně než 128 liber na váze nebo 2 pal. míry přes prsa pod měřítkem udaným pro dospělé, dá se připustiti, jestli jest žadatel čilý, má pevné svaly a jest zdravý, pouze nemůže býti přijat za přihazovače uhlí.

Každý nováček musí složiti přísahu věrnosti. A také v přítomnosti odvodního důstojníka přísahou dosvědčí, že vše, co o sobě důstojníkovi sdělil, jest pravdivé; že nepodléhá žádným záchvatům, nemá žádné nemoci tajné nebo dědičné a pod. — Každému přijatému do loďstva dá se při prvním naverbování zdarma výbava šatstva v hodnotě \$60.

Žadatel musí býti americkým občanem, buď rozeným nebo přiočneným, a musí uměti číst a psát anglicky. Každý žadatel o přijetí za obyčejného námořníka nebo učně musí, je-li nezletilý, poslati certifikát o narození, nebo zjištěnou písemní výpověď jeho rodičů, nebo některého z nich nebo v případě, že by byli mrtvi, zjištěnou psanou výpověď od jeho zákonitého poručníka ukazující, že žadatel dosáhl věku, jaký pravidla loďstva vyžadují, než může býti přijat.

Žádný mladší než 17 roků, žádný šílenec nebo opilý a žádný sběh z námořní neb vojenské služby Spoj. Států nebude do loďstva přijat. Aniž bude přijat někdo usvědčený z vážného zločinu, bez zvláštního svolení úřadovny navigační. A nikdo, kdo už byl v lodní nebo vojenské službě nebo na celním kutru Spoj. Států nebude přijat, dokud neukáže propouštěcí listinu. Jestli ji ztratil, sdělí to odboru loďstva. Neprijme se, kdo dostal špatnou propuštěnou.

Nikdo nemůže býti odveden za plavce, leč by byl ztrávil 4 roky na moři, ani za obyčejného plavce, leč by byl ztrávil na moři 2 roky; aniž kdo přijat bude za topiče první třídy, kdo neměl zkušenost 2 roků co topič v kotlovně na moři. Ve všech případech žadatelé musí uspokojivě v prohlídce obstáti.

UCENĚ NÁMOŘNÍK či plavec — plat \$17.60 měsíčně. Přijetí posláni jsou na cvičební stanice a tak vycvičeni, aby mohli býti povýšeni.

OBYČEJNÝ NÁMOŘNÍK, — plat \$20.90 měsíčně. Je-li schopen, postoupí za námořníka.

NÁMOŘNÍCI — plat \$26.40 měsíčně, nebo povýšení, jsou-li schopni a místo jest uprázdňeno, na nižší důstojníky.

PŘÍKLADAČI UHLÍ, plat \$24.20 měsíčně. Žadatelé musí míti skutečnou zkušenost jako topiči v loďstvu nebo na nějaké obchodní lodi. Odváděcí důstojník může také přijmouti muže, vzdor tomu, že tento neměl žádné předchozí zkušenosti na nějaké lodi.

TOPIČI DRUHÉ TŘÍDY, plat \$33 měsíčně. Musí míti zkušenost jako topiči, jestli možné, na parolodi; musí rozumět řízení ohňů a míti trochu znalosti o parostrojích, rozdílných čerpadlech, kotlích a přístrojích.

TOPIČI PRVNÍ TŘÍDY — plat \$38.50 měsíčně. Musí míti zletou zkušenost jako topiči na parníku, musí rozumět strojům a kotlům, různým záklopkám a čerpadlům, musí uměti spravovat prasklé roury, pilovati záklopy, atd.

KOLÁŘI — plat \$27.50 měsíčně. Musí dovésti správkou ode dřeva na lodi.

PŘÍRUČÍ TESARĚ, třetí třídy — plat \$33 měsíčně, druhé třídy plat \$38.50; první třídy \$44 měsíčně.

PŘÍRUČÍ hlavního tesaře, plat \$55 měsíčně.

TESAŘI, plat od \$1500 do \$2400 ročně. Ten už je warrant důstojníkem.

PŘÍRUČÍ STROJNÍKŮ, druhé třídy, plat \$44 měsíčně; žadatelé musejí býti vyučení strojníky, znáti jména a účely různých částí pevných strojů a kotlů; musí dovésti práci různými nástroji v dílně, musí umět psát a rozuměti počtům, a nesmí býti mladší než 21 ani starší než 35 roků; nemusí míti zkušenosti na moři.

PŘÍRUČÍ STROJNÍKŮ, první třídy, plat \$60.50 měsíčně, musí míti aspoň roční zkušenost na moři.

PŘÍRUČÍ VRCHNÍHO strojníka, plat \$77 měsíčně. Budou míti dohled na hlídky ve strojovně.

STROJNÍCI, plat \$1500 až \$2400 ročně. Ten je warrant důstojníkem.

KOTLÁŘI — plat \$60.50 měsíčně.

KOVÁŘI — plat \$55 měsíčně.

ELEKTRIKOVÉ buď pro povšechnou elektřinu neb radio (bezdrátoví) operatoři. Musejí znáti jména a účely různých částí dynamy, znáti obyčejné vzory přesmyček a zavádění drátů nebo musí býti schopnými operatory dle Morse-ova telegrafního zákonníka. Brání jsou od 18 do 25 roků — plat \$17.60 měsíčně.

ELEKTRIKOVÉ třetí třídy, plat \$33 měsíčně a musí sloužiti nějakou dobu než je elektrikem 2 třídy s platem \$44.

Elektrikové první třídy, \$55 měsíčně.

Vrchní elektrikové mohou postoupiti za dělostřelce s platem \$1500 až \$2400 ročně.

KLERKOVÉ dostávají \$33 měsíčně a dovedeli psáti na stroji může se dát naverbovat jako yeoman třetí třídy (yeoman znamená písaře v loďstvu) za \$33 měsíčně a je-li slušným těsnopiscem může býti yeomanem 2. třídy s platem \$38.50.

Ale ať tak nebo onak, musí nějaký čas pobýti ve škole pro yeomany.

Plat **HUDEBNÍKY** v loďstvu běží od \$57.20 do \$77 měsíčně pro kaleplníka; \$39.60 pro prvního hudebníka, \$35.20 pro hudebníka první třídy, \$33 pro hudebníka druhé třídy.

Mužstvo na lodích má příležitost dostávat ještě mimořádný plat za různé služby, dovednost ve střelbě, za hrdinství atd.

Po dvacetileté službě námořník, není-li tělesně schopen, může vstoupiti do výslužby s polovičkou platu, jaký posledně dostával a třemi čtvrtěmi povolení a kromě toho \$15.75 měsíčně na stravu, šatstvo, byt, palivo a světlo. Není nucen sloužiti 20 nebo 30 roků nepřetržitě. Může-li dokázati, že sloužil 20 nebo 30 roků, i když ne nepřetržitě, může přijíti do výslužby. Služba ve vojsku nebo námořnickém sboru se také počítá. Doba vysloužená ve válce se počítá dvojnásobně. V případě neschopnosti námořník dostane pensí pro něj dostatečnou, a kdyby zemřel během služby, jeho rodina může žádati u pravidelné pensijní úřadovny o pensí.

ÚMRTNÍ PODPORA. — Hned po úředním oznámení o úmrtí příslušníka na činné listině loďstva na rány nebo nemoc nepřivoděné jeho vinou, vrchní výplatčí loďstva zaplatí vdově jeho, dětem nebo jinému závislému příbuznému, ježž byl zemřelý určil, sumu rovnající se platu za 6 měsíců ve výši, jakou tento v době úmrtí dostával, od čehož se odečte \$35 na pohřební výlohy.

SPOŘITELNA NA LODÍCH. — Na každé válečné lodi Spoj. Států jest vládní spořitelna, jež jest tak bezpečná jako vláda sama, do níž námořník může si ukládati své peníze. Dostane spořitelní knížku a z peněz uložených počítá se mu 4 procenta úroku. Pakli námořník si přeje, může to zařídit u kapitána jeho lodi tak, že část jeho platu může se každý měsíc poslati domů skrze důstojníka na břehu. Této výsady mohou využítkovati pouze námořníci na lodích odjíždějících na moře a na cizozemských stanicích. Také si může skrze výplatčího uložit peníze v některé bance v pobřežních městech.

POŠTOVNÍ SLUŽBA U LOĎSTVA jest na všech velkých lodích nebo loďstvech, pod řízením mužů určených odborem poštovním a podléhajících jeho pravidlům. Ač jsou nazýváni poštovními klerky loďstva, jsou ve skutečnosti poštmistry a příručími, a jako takoví dostávají extra plat.

ZDARMA LÉKAŘSKÉ OŠETŘENÍ. — Každému v loďstvu, když onemocní, dostane se nanejvýš pozorného lékařského ošetření. Námořní nemocnice, zřízené v hlavních námořních stanicích a nemocniční lodi, jakož i nemocnice na lodích vybaveny jsou všemi moderními vymoženostmi, k léčení nemocných a zraněných. Poučení se také uděluje mužstvu lékaři o první pomoci raněným a o osobní zdravotě, což je do velké míry zodpovědno za výtečný fysický stav mužstva u loďstva.

LODNÍ SKLADY. — Každá loď v loďstvu, na níž je výplatní důstojník, může míti sklad, aby zásobovala mužstvo lodi takovými předměty, jakých by si přálo, jako jsou: cukrovinky, doutníky, tabák, britvy, toaletní zásoby, papírnické zboží, suveniry, známky, peněženky, mýdlo, atd. Předměty jsou dobré jakosti a prodávají se mužstvu jen o malounko dráž než je velkoobchodní cena. Čistý zisk vydá se na zábavu a pohodlí mužstva. Také jsou v několika pobřežních stanicích tak zvané komisariátní štory ve prospěch důstojníků a mužstva na břehu a jich rodiny, kde lze za snížené ceny koupiti domácí potřeby. V těchto štorech jsou na skladě také kuřácké zásoby, cukroví, ořechy a jiné věci, jaké obyčejně jsou ve skladu na lodi.

Žádné líhoviny nejsou dovoleny na lodi, ani hráčství, ba i sprosté mluvení jest překročením pravidel.

Kdykoliv loď jest v přístavu, ať v domácím nebo cizozemském, a jest to praktické pro mužstvo vzdáliti se, jsou dány dovolené k návštěvě domova nebo nějakých vzdálených vnitrozemních míst. Mužstvo si musí platiti výlohy cestovní samo.

Chce-li kdo zvědět o službě v loďstvu něco bližšího, ať dopíše anglicky na Bureau of Navigation, Navy Department, Washington, D. C., nebo na nejbližší odvodní stanici, loděnici nebo námořní stanici.

Hrdinové dějin severo-amerických Indiánů.

Pro kalendář "Amerikán" napsal Lou W. Dongrea.

NĚKOLIK ÚVODNÍCH SLOV.

Dějiny, pokud jest možno vůbec o jakých mluví u našich severo-amerických rudochů ve smyslu přesně vědeckém, počínají vlastně teprve příchodem bělochů na západní kontinent. Zcela přirozeno. Poměrně malý počet divochů, bez písma a jednotné řeči, po obrovské oblasti roztroušených, neměl vůbec příležitosti zachovati si vlastních dějin, ač nelze jinak o tom pochybovati, že za starověku a středověku odehrávaly se na americkém kontinentu události vysoce historického významu, které vyžadovaly osob velikých a slavných. Co dělo se v době, kdy přes úžinu Beringovu hrnuly se na pevninu americkou hordy Mongolů, potomních indianů? I Amerika měla svoje stěhování národů. Kdo byl zde před Tolteky, kteří museli ustoupiti Aztekům, a jací to byli lidé, kteří na prairiích poříčí mississippského stavěli si z drnu a hlíny opevněná sídla? Kde jsou praobyvatelé této naší nové vlasti, kteří v dobách snad prvního vývinu lidského plemene obývali v jeskyních v hlinitých stráních na březích kalné Missouri? Jak asi vypadali obyvatelé skalních měst, jichž zbytky nalézáme dosud ku př. v Messa Verde? V té době těšil se starý svět kultuře řecké a římské, jimž vdčíme za první pravé dějiny lidstva. Zde, na západní polokouli nebylo nikoho, kdo by nám byl mohl zachovati zprávy o tom, co se zde dělo. — A proto to jediné pozitivní o Americe, co vůbec se smí nazývati historií, datuje se teprve od příchodu bělochů. Co bylo před tím, zachované v tradicích divochů (nazvíce mythologického původu) zvrhlo se jako všechny tradice — v pouhé báchorky. Tak tomu bylo všude jinde — i my máme svého Horymíra a Šárku. Co můžeme tedy očekávati od divokých dítek přírody, kterým ostatně pravda nebyla nikdy speciální ctností. Indiani dostali se do styku s civilizovaným světem až tehdy, kdy evropská kultura vytvářela již literární plody a tak se stalo toto "nové" plémě nevyčerpatelnou studnicí nejbujnější fantasie spisovatelů a co se z té periody zachovalo lze právě tak těžko považovati za pravdu, jako provésti důkazy nepravdy. A právě proto nemá to žádné historické ceny. — Proto, abych svou hřívnou přispěl k vybavení české literatury z obalu nesprávných pojmů a poněvadž měl jsem v Americe dosti příležitosti sám, osobně, poznati indiany tak — jakými jsou, věnoval jsem se studiu tohoto předmětu a zpracoval na základech tom pojednání, otištěné v minulém ročníku tohoto kalendáře. Po neobyčejně příznivém jeho přijetí, pokračuji letos v úkolu předsevzatém a doufám pomoci tak svou hřívnou k postavení českých názorů a české literatury na stanovisko historické pravdy.

HIAWATHA. (1550?) Byl, či nebyl? — Legendární reformátor, jakýsi indianský Kristus, zahalený v tajemnou roušku mythu. Longfellow jej zvětčil svým nesmrtelným dílem a udělal z něj to, co 1900leté křesťanství udělalo ze syna nazaretského tesaře. A přece jakýsi Hiawatha žil — o tom nezdá se býti pochyby, a sice v druhé polovici šestnáctého století. Patřil k rodině "želví", z kmenu Mohawků, tedy jakýsi šlechtic rodem. Byl mužem vznešených ideí, reformátorem, státníkem a zákonodárcem. Ačkoli nevydřel milliony z mozolů špatně placených dělníků, ani nenechal střílet hladovící stávkaře, měl přece s dobrodincem lidstva, Carnegiem, jednu společnou ideu. Chtěl totiž zastaviti válku a krveprolévání vůbec. Za tím účelem začal hlásati spojení, sbratření všech kmenů. Ač sám rodem Mohawk, počal fedrovati svou doktrinu prvně mezi Onondagy, úpíci tehdy pod tyranskou vládou usurpatora Wathatatary. Tento krvelačný divoch dal z pomsty zavražditi dvě dcery Hiawathovy, načež se zoufalý otec odebral ku svým Mohawkům. Nemo propheta in patria — Hiawatha musel prchnouti od svých vlastních lidí a obrátil se k Oneidům. Po dlouhé a úsilovné práci podařilo se mu sblížit Oneidy s Cayugy a Mohawky alespoň za účelem přiměti Onondagy ku vstoupení do konfederace. Ti slíbili přistoupiti, ale zase podmínečně, jestli se totiž přidají Senekové. Byla to zajisté krušná cesta a

těžká práce pro idealistu Hiawathu než se mu podařilo získati i ukrutného Wathatotarhu pro bratrství a mír mezi všemi šesti kmeny. Wathatotarha byl považován za nejmnocnějšího kouzelníka, ale tím, že povolil vůli Hiawathy, stal se Hiawatha takřka polobohem v utvořené konfederaci Iroquisů. — Dále jest však již zahalen v roušku mythickou. Legendy o jeho božském původu a báječných činech pronikly mezi ostatní kmeny Algonquinské rodiny v oblasti Gitči Gamý (Velkých jezer) a zdá se, že to byli Čipivové, kteří stotožnili jeho osobu s Manabozhem (božská osoba). Jako takový jest líčen v básni Longfellowě. Jeho žena Minehaha jest osobností úplně mythickou a pouhým výplodem mysli básníkova.

POWHATAN (1570?) Jeden z nemnohých, skutečně velikých mužů indianských dějin. Když se začali běloši usazovati v nynějším státu Virginii, byl Powhatan již 60 let star, ale vzdor tomu statné, hrdinné postavy, plný pýchy a vznešenosti. Roku 1607. bylo mu podrobeno 30 kmenů s rodovými náčelníky. K bělochům choval se Powhatan na počátku velmi přátelsky, ale když mu roku 1613 unesli jeho zamilovanou dceru Pocahontas, obrátil se proti nim, hroze vyhlazením všem bílým tvářím. Než mohl jeho hněv osvědčiti se činy, stala se Pocahontas ženou Angličana Rolfa, načež usmířený otec, opojený slávou dcery, jaké se jí v Evropě dostalo, stal se věrným přítelem bělochů. Powhatan byl jedním z oněch opravdu hrdinných postav v historii našich indianů, s vysoce vyvinutým pojmem o cti a čestném slově. Zdá se však, že Pocahontas, jeho zamilované dítě, vládla později starým otcem, dle své vůle, rozhodujíc sama nad životem a smrtí zajatých nepřátel. Jeho kmen (později po něm Powhatan zvaný) čítal roku 1608 celkem 150 osob.

KRÁL FILIP. Muž, který vedle Washingtona stál snad nejbliže titulu amerického krále. Vlastní jeho jméno bylo Metacom. Angličtí kolonisté v nynějších novo-anglických státech nazývali ho nejprve Filipem z Pokanaketu. Když anglické kolonie na atlantickém pobřeží severně od 40 rovnoběžky rychle vzrůstaly, Metacom záhy postřehl situaci a domyslíl se osudu, jaký čeká rudochy, nebude-li příliv bělochů zastaven. Za účelem branného odporu spojil všechny t. zv. přímořské Algonquiny v jednu konfederaci, které stál sám v čele. Roku 1675 vykopal válečnou sekeru a zahájil válku, po něm válkou krále Filipa zvanou. (1675—1676.)

Z goti bělošských osad bylo jich 12 úplně a 52 částečně zničeno. Odvaha a hrdinství rudochů byly úžasny. Nebýti zrady ve vlastním táboře, byl by snad se dodělal král Filip konečného úspěchu své věci. Ale v bitvě, dne 12. srpna, roku 1676 v močálech nynějšího Rhode Islandu bojované, byl hrdinný vůdce rudochů zrazen, zaskočen a padl sám s většinou svých podnáčelníků a bojovníků. 20 let trčela jeho hlava na kopí nabodnuta na ulici v Plymouthu, jako výstraha rudochům.

Jeho žena a syn byli prodáni do otroctví na ostrovy Západní Indie. Úsudky historiografů amerických o králi Filipovi velmi se různí. Wm. B. Weeden ve své studii (1884) praví o něm toto: "Dějiny učinily z něj krále Filipa, aby tak zvěčnily jeho hrdinný život i smrt. Svým strategickým důmyslem a energií byl by se málem stal opravdovým vladařem všech kmenů novo-anglických. Kdyby moc, proti němu stojící, byla bývala jen o trochu slabší, byl by jistě vytvořil Metacom z popelů bělošských osad novo-anglicka indianské království. Podivuhodný tento muž byl dlouho předmětem básníků, povídkářů i celé řady vážných historických prací.

PONTIAC (1720). Takřka 100 let uplynulo v poměrném klidu od prvního organizovaného pokusu indianů vyhnati sumárně bělochy ze země. "Klidem" myslím samovolné vytlačování indianů bílými osadníky, lokální potýčky, krvavé vzpoury jednotlivých kmenů, masakry, exterminace a vůbec -vše, co jest shrnuto v krásném, ale přece jen příliš temperamentně a stranicky psaném díle "Century of Dishonor". — Teprve v druhé polovici 18. století, za války anglicko-francouzské, která byla pře-

Král Filip (1625?).

nesena do nového dílu světa a vedena byla urputile i mezi americkými kolonisty obou národů, teprve tehdy uvědomili si rudoši, že se přiblížila hodina jich osvobození z jařma bělošského. Mezi těmito divokými, věčně se svářícími dětmi přírody povstávali muži, kteří hlásali svému lidu spojení, svornost a společnou akci proti bílým vetřelcům. Jenže ani tehdy nedovedli indiani plně vystihnouti vážnost okamžiku, a místo, aby sami za své zájmy bojovali proti všem bělochům, přimkli se k některé z válčících stran evropských a bojovali ve vojšti francouzském nebo anglickém. Jest jisto, že se dostalo Francouzům více podpory od indianů než Angličanům. Francouzští kolonisté více se přizpůsobovali rudochům, kde mezi nimi žili, uzavírali s nimi sňatky a nebyli nikdy nakloněni myšlence vyhubení domorodců. Anglický živel nakládal s nimi jako s podrobenými divochy a poťekadlo "jediný dobrý indian je mrtvý indian" nejlépe charakterisuje anglosaský pojem o rudoších. Mezi předáky indianskými a buditeli národního uvědomění v dobách válečných, jedno z předních míst zaujímá Pontiac. Narodil se roku 1720 jako syn náčelníka Ottawů. Matka jeho byla z kmene Chippewů. Když mu bylo 26 let velel posádce pevnosti Detroitu, proti kanadským indianům se bránící, a zdá se, že to byl též on, jenž porazil generála Braddocka. Roku 1760. odbýval schůzku s mayorem R. Rogersem, na místě kde stojí dnes město Cleveland a na té bylo ujednáno, že Pontiac vydá Detroit Angličanům. Brzy po té začal P. pracovati na velkém plánu — soudobného vzbouření se všech indianů a zničení všech pevností. Počínal si při tom obezřetně. Aby nevzbudil podezření, byl ochoten přijmouti anglické poddanství. Když však došlo k formálnímu prohlášení nemohl býti Pontiac donucen uznati angl. krále Jiřího za nic víc než svého "strýce". Ku konci měsíce května, roku 1763. vzpoura vypukla. Súčastnily se jí skoro všechny kmeny kolem velkých jezer a severně od řeky Ohio usazené. Sandusky, St. Joseph, Ft. Wayne, Quiatenon, Michilimackinac, Presque Isle, Le Boeuf a Venango padly rázem, posádka masakrována, okolní osadníci hrozným způsobem vražděni, jich majetek spálen a vůbec zdálo se, že pomsta divochů zmaří všechny tehdejší "západní" osady anglické. Pontiac osobně dobýval nejsilnější pevnosti, Detroitu, což se mu nezdařilo. Také Ft. Pitt odolal jeho útokům. K tomuto zklamání přidružila se ještě zpráva od franc. velitele z Ft. Chartres, oznamující, že mezi Francií a Anglií byl uzavřen mír a jestli P. ihned neustane od boje bude považován i za nepřítele Francouzů. Roztrpčen odebral se Pontiac k indianům kolem toku Mississippi a snažil se pohnouti je k branné resistenci proti invasi bělochů. Než ani to se mu nezdařilo a proto uzavřel konečně dne 17. srpna, r. 1765 mír v Detroitu. Tím skončila válka zvaná válkou Pontiacovou. Roku 1769 při kořalečných orgiích v Cahokia, Ill., byl opilý Pontiac zavražděn jiným opilcem z kmene Kaskakia. Tak bídně zahynul muž, jenž v mnohém se podobal největšímu rudochovi Tecumsehovi, ač se mu plně nikdy nevyrovnal.

Red Jacket (1756).

V osadě Canoga, Seneca Co., N. Y., stojí pěkný pomník na místě, kde se roku 1756 narodil Otetiani, později **Red Jacket** (Červená Kazajka) zvaný. Pocházel z urozeného rodu "vlčího", z národa Seneků. Je věru těžko uhádnouti, proč tomuto muži byl postaven pomník a ještě záhadnějším jest, proč dal kongress tehdy mladistvé republiky raziti velikou medaili s podobou Red Jacketa, kterou mu president Washington sám odevzdal. Vždyť v ničem, co jest o něm zaznamenáno, nejeví se síla charakteru — ba žádný charakter vůbec. Zdá se, že byl R. J. praobyčejným šarlatánem, který zrazoval indiany bělochům a bělochy indianům, jak se mu to právě hodilo do krámu. Když roku 1779 generál Sullivan vpadl do území Seneků a náčelník Cornplanter postavil se americkému vojsku na odpor u jezera Canandaigua, dal se Red Jacket se svou tlupou na útěk při prvním spatření bělochů. Cornplanter pokusil se o zastavení prchajících, ale marně. Tu volal Cornplanter na mladou ženu Red Jacketovu:— "Opusť tohoto muže, on je zbabělcem." — R. J. přijal titul zbabělce a tryskem prchal do lesa. Bylo mu dáno jméno Cowkiller,

poněvadž tajně zabil ukradenou krávu. Roku 1827 byl pro "opilství a darebáctví" sesazen vlastním lidem z náčelnictví. Ale úřadovna pro indianské záležitosti dosadila R. J. zpět do úřadu náčelníka. 26 podnáčelníků dopsalo presidentu Washingtonovi, aby je zbavil onoho člověka, který je lhářem, podvodníkem, nosí na obou ramenou, má černé srdce, okrádá sirotky, šťve tajně proti Bílému Otci atd. atd. Vše bylo marno. President Washington vlastnoručně odevzdal R. J. velkou medaili "za zásluhy". Američtí důstojníci říkali o něm, že není schopen ani dobrých ani špatných činů. V jednom však přece vynikl tento záhadný muž nad své vrstevníky a to v řečnictví. Zaznamenány jsou některé jeho řečnické výkony, které se vyrovnají plaidoyerům věhlasných právníků. Tak na př., když chtěl vypuditi kazatele z ind. rezervace mluvil takto: "přicházejí, aby rudochy, spokojené v důvěře v dobrotu Velkého Ducha strašili peklem. Jiným hlásají skromnost a pracovitost, sami hledají pohodlí a nechají se živit prací jiných lidí. Křesťanský bůh nedokáže, aby vyrostla lepší korna, než jakou nechá Veliký Duch růsti. Černí kabátové (kazatelé) hádají se mezi sebou kdo z nich zná pravou cestu do nebe, ale nás chtějí voditi. My nechceme civilizaci bílých tváří -- my jí nepotřebujeme. Vše co chceme jest, abyste nás nechali s pokojem u víře našich otců, která je dobrou vírou, poněvadž rudý muž se nemusí bát dobroty Velkého Ducha, jako se bojí bílá tvář hněvu a pomsty svého hrozného boha s čerty a pekelným ohněm." Jindy zase hájil Seneku, který popravil stařenu odsouzenou kmenem pro čáry. Posílal bílého soudce do Salem, kde před nedávnem běloši sami pálili čarodějnice. Nezdá se ale pravdě podobným, že by divoch, nemožoucí napsati své jméno, analfabeta, mohl pronést řeč tak, jak je zaznamenána. — Běloši patrně věděli proč podporují R. J. v jeho šarlatánství.

Kdykoliv v dějinách našich indianů setkáme se s osobností, která vynikla na jiném poli než válečném, můžeme již předem býti ujištěni, že v žilách takového muže kolovala krev kavkazského plemene. To platí ve značné míře havně o velkém Sequoyovi, tvůrci čerokýzské abecedy a původci indianské literatury vůbec. Slavný tento muž byl dle jedné verze synem německého obchodníka, mezi východními Čerokýzy v Tennessee se usadivšího a dcery náčelníka, míšené krve, z Echota. Jiní soudobní historikové praví o něm, že byl synem Nathana Gista, známého předáka z dob revolučních. Jistý čas byl uváděn pod jménem George Gist, nebo Guest a také Guess. Teprve v pozdější době zůstalo mu jméno Sequoya, po čerokýzku Sikwayi. — Sequoya vyrostl mezi lidmi svého kmene v Tennessee, později se stal lovcem a obchodníkem s kožšinami. Vynikal dovedností v tepání kovů a byl vůbec člověkem důmyslným. Když pak na lovu přišel k zranění, které učinilo z něj mrzáka, počal se roku 1809 zabývatí myšlenkou sestavení písma vhodného k čerokýzské řeči. Roku

Sequoya (1760).

1821 předložil náčelníkům pěti civilizovaných kmenů svůj elaborát a ti přijali čerokýzskou abecedu za "úřední". Takový byl zájem o tuto novotu a s takovým nadšením učili se rudoši své první abecedě, že za několik měsíců na tisíce jich, všech věků a stavu, dovedli čísti a psáti. Roku 1822 odebral se Sequoya do Arkansasu, aby zavedl svoji abecedu v západním kmenu Čerokýzů. Roku 1824 byla vydána část bible tištěná čerokýzským jazykem, abecedou Sequoyovou, roku 1828. začal vycházeti v New Echota, Ga. (kapitol čerokýzského národa) týdeník "Cherokee Phoenix", redigovaný E. Boudivotem, tištěný v řeči čerokýzské Sequoyovou abecedou. Roku 1828 odebral se Sequoya do Washingtonu v zájmu sloučení všech Čerokýzů a pěti národů v Indianském Territoriu a také v tom směru vykonal platné služby. V pokročilém věku podjal se novému úkolu, studování různých indianských řečí za účelem objevení původního společného jich pramene. Později pokusil se najíti "ztracený" kmen národa Čerokýzů, který dle starých tradic v dobách revolučních odešel za řeku Mississippi a zmizel v horách západu. Nalézaje se za tím účelem v mexických Sierách, Sequoya zhynul. Jeho jméno jest vyslovováno indiany s největší úctou. Když se jednalo o sestátnění území Oklahomy a spojení indianského území s Oklahomou

v jeden stát, indiani pěti civilizovaných kmenů, území obývajících, bránili tomuto sloučení, žádajíce pro sebe stát samostatný, pod jménem Sequoya. Jméno jeho bylo zvěčněno ještě jinak. Nejstarší a největší stromy světa, nalezené na západních svazích kalifornské Sierry, byly nazvány Sequoya gigantea a jich mladší odruda pobřežní (red-wood) Sequoya sempervivens. V Los Angeles, Calif. od roku 1902 existuje "Sequoya League" na obranu zájmů indianských v této zemi, která vykonala již mnoho dobrého pro chudé kmeny rudošské. Ač Sequoya nikdy krve lidské neprolil jest jméno jeho na věky zapsáno nejen v dějinách indianů samotných, ale v historii naší republiky vůbec.

President S. S., Ondřej Jackson, senátoři, členové kongressu, nejvyšší důstojníci armády, celkem přes 2.000 osob, kráčelo v den vánoční, roku 1824. na národní hřbitov arlingtonský u Washingtonu za rakví Pušmatahy, náčelníka Čaktů, který nosil za pasem více skalpů než který jiný bojovník jeho kmene. Na obelisku, zdobícím nyní jeho hrob, který mu postavili podnáčelníci jeho vlastního a náčelníci druhých kmenů pěti civilizovaných národů, vytesány jsou na čtyřech stranách sentence, vyňaté z řeči senátora Randolpha z Roanoke (potomka Pocahontasy), již promluvil ve spolkovém senátě, v eulogii zesnulého náčelníka. President Jackson často o něm prohlásil, že byl Pušmataha nejslavnějším indianem a nad jeho rakví si prý docela zaplakal, ač mu Pušmataha jednou do očí řekl, že on, president S. S., "lže". — "Starý vořech" — jak přezdívali Jacksonovi — vyskočil ovšem jako podrážděný lev, ale před klidným pohledem rudochovým rázem ochladl ve svém hněvu, s úsměvem se opět posadil a, škra-baje se za uchem, pravil: "Puš, možná že máš pravdu." Jak se zdá, měl "Puš" skutečně pravdu, neb vláda naší republiky nebyla nikdy příliš partikulární v dodržení svého slova a smluv indianům. — Pušmataha se narodil roku 1764 na břehu potoka Noxuba, v okrese stejného jména ve státu Mississippi. Ještě mu nebylo ani 20 let, když se prvně proslavil v boji s Osagi, s nimiž vedli Čaktové válku. Hned na počátku boje mladý Pušmataha zmizel a vrátil se do tábora teprve po skončení bitvy, pozdě večer. Ihned se stal předmětem výsměchu, že byl celý den schován v houští. Vážně předstoupil mladík před náčelníky se slovy: "Kdo má nejvíce skalpů, ten ať se směje." S těmi slovy hodil na zem 5 krvavých skalpů Osagů, které samojediný během bitvy z lesní houštiny ze zadu napadal a zabíjel. Tento čin mu pomohl k náčelnictví. Později byl "mingo" — (náčelníkem) v Oklahonnali, šesti osadách Čaktů. Zde ukázal pravé své přátelství k bělochům. Čaktové žili v neustálé válce s Čerokýzi a když jednou v bitvě byl vždy vítězný Pušmataha poražen, odešel do Texasu, tehdy ještě španělského, kde žil více let, podnikaje loupežné nájezdy přes hranice do osad Čerokýzů. Praví se, že jedné noci samojediný se vplížil do Tonaqua, zavraždil sedm mužů v ložích, uřezal jim skalpy, zapálil osadu a prchl. Když r. 1811 Tecumseh navštívil Čakty, vybízející ku všeobecnému společnému povstání proti bělochům, pouze zásluhou Pušmatahy zdrželi se Čaktové války. Roku 1812 stáli vlivem téhož Čaktové při S. S., poněvadž, jak Pušmataha svým lidem sdělil: "Otcové naši slíbili Washingtonovi přátelství a my jich slova nezrušíme." Ve válce s Krýky přivedl Pušmataha 500 bojovníků generálu Jacksonovi, na Floridě operujícímu, a svou železnou disciplínou učinil z nich pluk v každém ohledu bělošskému vojsku se rovnající. Proto byl nazván "indianským generálem". Při vyjednávání smlouvy r. 1820 byl zástupcem svého národa a jednal s generálem Jacksonem tak obezřetně a chytře, že se oba zástupci hádali a smlouvali jako dva židovští vetešníci. Bylo to při této příležitosti, kdy Pušmataha řekl gen. Jacksonovi že lže. Roku 1824 odebral se Pušmataha do Washingtonu, jednati cosi v zájmu Čaktů a zde, jsa hostem Lafayettovým, onemocněl záškrtem, jemuž za 24 hodin podlehl, jsa 60 let star. Vláda mu vyplácela ročně \$2000 jako náčelníku, kterýžto obnos Pušmataha po 15 let cele věnoval na podporu škol mezi svým lidem, v jehož vzdělání viděl jedinou budoucnost.

Pušmataha (1764.).

Tecumseh (1768).

Tenskwatana (prorok).

Henry Trumbull ve svém díle "History of indian wars" pravil, že nejpodivuhodnějším indianem osmnáctého století byl veliký Tecumseh, věhlasný náčelník Šónů, brigádní generál britické armády a obnovitel myšlenky Pontiacovy. Tecumseh byl mladým hochem, když jeho otec padl v boji s bělochy. Byl svěřen starším bratrům, než v několika málo letech viděl oba klesnouti v bitvách s bělochy. Jako mladistvý náčelník proslavil se odvážnými činy a záhy pronikla sláva jeho daleko za hranice území Šónů. Při tom jevil mladý Tecumseh ještě jinou vlastnost, u rudocha mnohem vzácnější, totiž lidskost. Jeho vlivem upustili Šónové a ostatní, kdož s nimi spolčení pod Tecumsem bojovali, od mučení zajatců. Životním cílem tohoto muže bylo zachovati americký západ indianům. Upíral vládě právo vykupovati pozemky od jednotlivých kmenů indianských a když ve Washingtoně nechtěli od prakce té upustiti, podjal se Tecumseh se svým bratrem Tenskwatanou (byli dvojčaty) veliké myšlenky. Sorganizovali všechny rudochy v jeden veliký, jednotný národ. Za tím účelem on sám a jeho zástupci navštívili všechny kmeny a národy od Floridy až po prameny řeky Missouri. Řeka Ohio a od ústí téže, Mississippi, měly na věky tvořiti hranici mezi bělochy a rudochy. Imponující způsob vystupování a výmluvnost usnadňovaly Tecumsehovi těžké poslání a zajisté, že by bylo bývalo došlo k událostem mnohem významnějším, kdyby Tenskwatana, zatím co Tecumseh dlel na jihu, nebyl začal nepřátelství v otevřeném poli. Z Washingtonu poslali proti němu generála Wm. Harrisona (potomního presidenta), který dne 7. listopadu roku 1811 u Tippecanoe indiany na hlavu porazil. Brzy na to vypukla válka mezi Spoj. Státy a Anglií a tu Tecumseh se 2,000 vybraných bojovníků přišel Angličanům ku pomoci. Ti jej jmenovali skutečným brigádním generálem anglické armády. V bitvách u Frenchtownu, Raisin, Ft. Meigs a Ft. Stephenson osvědčil Tecumseh nejen velikou osobní udatnost a pohrdání životem, nýbrž i strategický důmysl, který jej učinil u Američanů obávanějším než byli všichni angličtí generálové dohromady. Když Proctor musel ustupovati po vítězství Perryho na jezeře Erie, pouze tomu, že Tecumseh se svými indiany kryl ústup anglického vojska, mohlo toto děkovati za to, že nebylo zaskočeno a ihned potřebo. Když se přehající armáda dostala k řece Thames u Chatam v Ontariu, donutil Tecumseh gen. Proctora, aby se postavil proti stíhajícím jej Američanům. Vojsko anglické bylo na duchu skleslé a Tecumseh, vida již předem bitvu ztracenu, postavil se v čelo svých rudých bojovníků, oznámiv jim předem svůj úmysl umřítí v jich řadách. Svlékl se sebe uniformu anglického generála, oblékl šat prostého indianského bojovníka a tak padl u věku 45 let, dne 5. října, r. 1813. bojuje jako hrdina v prvních řadách. Tělo jeho bylo nalezeno tam, kde bylo mrtvol nejhustěji. Vítězný generál Harrison sám pronesl nad ním eulogii. Mnohými historiky jest Tecumseh prohlašován za největšího muže dějin našich indianů.

“MA-KA-TAJ-ME-ŠE-KJA-KJAK,” — pták, který má velká černá prsa — černý jestřáb — jest plné a pravé indianské jméno podřízeného podnáčelníka liščích indianů, který se proslavil válkou r. 1832, která nese v dějinách jeho jméno. Black Hawk je typickým vzorem rudošského krvežíznivce a svou krvavou kariéru zahájil již v patnácti letech. Sorganizoval si bandu výrostků a v čele té přepadával tábory a osady Osagů, s nimiž sdružené kmeny Sauk a Fox žily v neustálém nepřátelství. Skalpu za pasem mu přibývalo, ale když začal vraždit i bezbranné ženy, mnozí z čestnějších stoupenců jeho jej opustili a tak mu zbylo jen 5 nejhorších vyvrhelů. V 19 letech shromáždil opět kolem sebe 200 mladých bojovníků, vrhl se s nimi na Osage, získav sám v celodenním boji 5 mužských a jeden ženský skalp. V následující výpravě proti Čerokýzům zahynul otec Černého Jestřába, opatrovatel “veliké medicíny” a následkem toho zdržel se pak mladý divoch po pět let všeho boje. Po uplynutí “začarované” doby zahájil opět svoji starou činnost v západním Illinoisu a východní Iowě. V té době začal již také přepadávati bělošské osady na pomezí, ač mu v tom vrchní náčelník národa, Keokuk, bránil jak mohl. Za války roku 1812 chtěl táhnouti Black Hawk Britům na pomoc, ale Keokuk, který sympatisoval s Američany, zabránil výpravě. Smlouvou ze dne 3. list. r. 1804 v St. Louisu uzavřenou, uvolili se Sauk a Fox kmenové ustoupiti všechny své pozemky na levém břehu Mississippi vládě S. S. a přesídliti se za řeku na západ, tedy do nynější Iowy. Ve smlouvě bylo ale vyřčeno, že nemusí rudoši opustiti své východní území dříve, dokud nebude vláda hotova otevřítí je všechny najednou bílému osadnictvu. Než po válce r. 1812. začali se bílí osadníci tlačiti do indianského území. Keokuk a většina Sauk a Foxů, vidouce nezbytí a marnost odporu, odešli za řeku Mississippi, než Černý Jestřáb, prohlašuje st. louisskou smlouvu za neplatnou, poněvadž vláda porušila její podmínky, s bandami sobě rovných banditů a pomocí tlup Winnebagů, Potawatomů a Kickapů vrhl se na osady bělošské. Guvernér illinoiský Reynolds byl nucen povolati proti nim do zbraně milici v červnu 1831. Vida přesilu, podepsal Black Hawk dne 30. června jmenovaného roku smlouvu míru, jíž se uvolil, bez dalšího odporu ustoupiti na západní břeh Mississippi a opustiti stát Illinois navždy. Zimu, která následovala, ztrávili Černý Jestřáb a jeho stoupenci agitací mezi kmeny pomississippskými, snažíce se probuditi znovu myšlenku Tecumselovu o společném, současném vzbouření se všech rudochů a zastavení dalšího postupu bělochů na západ. Vrchní náčelník národa Keokuk nechtěl o branné vzpouře ani slyšeti a proto se ho chtěl Černý Jestřáb zbaviti úskokem. Než ani to se mu nepovedlo. Dne 1. dubna 1832 dostal gen. Atkinson rozkaz, aby zajal členy bandy Sauk a Foxů, která povraždila osadu Menominů. Sleduje bandu Black Hawkovu, seznal generál, že tento asi se 2,000 rudochy překročil Mississippi a vtrhl zpět do Illinoisu. Ihned povolána proti indianům milice a začala válka, zvaná “Black Hawk war”. Miličáci ukázali se býti plechovými vojáčky, jejich političtí plukovníci a generálové žárlili na sebe navzájem, nepřejíce si slávy na poli válečném a tak se povedlo Black Hawkovi s pouhými 400 bojovníky zahnat celé dvě miliční brigády na hanebný útěk. Pak nastala doba nezřízeného loupežení a vraždění pohraničních bělošských osad. Až teprve dne 21. června, když se chystal B. H. překročiti řeku Wisconsin, byl napaden generálem J. D. Henrym v čele dobrovolníků z ohrožených bělošských osad, a zle poražen. 68 mrtvých rudochů zůstalo na bojišti. Black Hawk se zbytkem chtěl utéci přes Mississippi na západ. Než mohl tak učiniti, přikvačil generál Atkinson a pobil dalších 150 indianů. Ti pak, kdož se s Black Hawkem dostali na druhý břeh srazili se s bandou Siouxů, kteří je potřeli skoro nadobro. Black Hawk a jeho pobočník Nápope přece jen uprchli, byli však za několik dní zajati indiany Winnebagy a odevzdáni vojsku S. S. Půl roku byl Black Hawk vězněn na pevnosti Monroe ve Virginii, načež jako kuriozita vozen po východních městech, kde z něj udělali velikého hrdinu. Generál Jackson mu dal meč,

Black Hawk (Černý Jestřáb).

Henry Clay hůl se zlatým kováním, město Boston a j. medalie atd. Navrátil se zpět ku svému lidu a ještě r. 1837 provázal Keokuka do Washingtonu. Pak se usadil při řece Des Moines, nedaleko Iowaville, kde také r. 1838 zemřel. Hrob jeho byl vyloupen a všechny památky s ním pochované ukradeny. Ba ani kosti jeho neměly pokoje a byly převáženy sem tam, až konečně r. 1855 při požáru musea v Burlington, Ia., shořely.

V pohnutých dobách rudošské agitace a válečné činnosti v dobách Black Hawkových, kdy rudoši mezi jezerem michiganským a řekou Mississippi skřípali zuby a snili o restauraci indianské volnosti a moci, vynikl jako protiváha tohoto spontánního výbuchu veliký náčelník Liščích indianů, **Keokuk** (orig. ind. jméno Kijokaga), jehož matka bylo polokrevní Francouzskou a proto v jeho žilách proudila bělošská krev. — Byl nízkého rodu. K náčelnictví dopracoval se svou vlastní schopností a prozíravostí. Když se konečně po stupních důstojenství a pokroku stal vůdcem spojených kmenů Sauk a Fox, bylo mu povoleno na výlohy vše, co potřeboval k pohostění bílých hostů a diplomatických vyslanců. Jeho stan stal se pověstným po celé tehdejší Americe pro pohostinství v něm nabízené. Keokuk dovedl chytře využítovati této příležitosti ku vlastnímu prospěchu a stal se brzy v očích washingtonské vlády a všech bělochů největším rudým mužem v zemi, ač tomu ve skutečnosti nikterak nebylo, neb podřízený náčelník Black Hawk komandoval daleko větší respekt u svého lidu, jak dokázal válkou, proti vůli vrchního náčelníka Keokuka vedenou. Když totiž jistý malý kmen Sauků, tábořící u tehdejší pevnůstky St. Louisu, o své újmě uzavřel smlouvu se S.

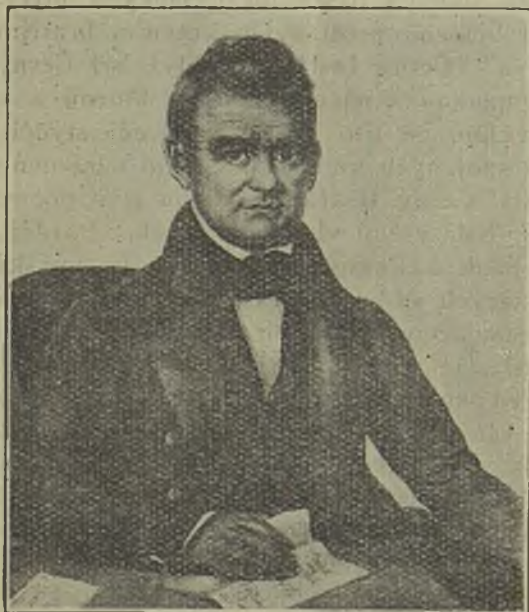
Keokuk (1780).

S., že Saukové vyklidí a postoupí S. S. území východně od Mississippi a když washingtonská vláda prohlásila, že tato úmluva, učiněná jen malým zlomkem národa, jest závaznou pro celé oba sdružené kmeny, Keokuk začal "nositi na obou ramenou". Svému lidu radil k resistenci a vládu americkou ujišťoval, že schvaluje podskočnou úmluvu. Tehdy došlo k roztržení tak jako tak slabých pásek mezi Sauky a Foxy. Indiani Liščí, pod Keokukem hledali protekci bělochů proti svým krevním bratrům Saukům a jich vůdci zvanému "Velká-černá-prsa" (Černý Jestřáb). Když byl Černý Jestřáb poražen, byl Keokuk vládou ochotně uznán za náčelníka obou kmenů a v následujícím jednání stranil tak zbaběle bělochům, že tito sami se za něj styděli. Práví se, že ve společné schůzi náčelníků obou spojených kmenů, kde bylo oznámeno povýšení Keokuka za vrchního náčelníka, povstal Černý Jestřáb a dal na jevo pocity své a svých Sauků k novému čífovi tím, že mu přede všemi vlepil pár facek. Později, když se ve Washingtoně jednalo o to, zdali Sauk a Foxové mají právo na iowské pozemky vládou jim postoupené, které si dle starých smluv vlastnili Siouxové, tu vynikl opět starý Keokuk obranou svého národa na něco, co mu sice de jure nepatřilo a o čem ho patrně washingtonská vláda ujistila, že mu bude přiřknuto za každých podmínek a okolností. Od té doby získal si Keokuk zpět plnou úctu svého lidu a když roku 1848 v Kansasu zemřel, byl považován zase oběma spojenými národy za velikého muže a protektora mu svěřeného lidu. To, co bylo původně zaručeno indianům Liščím a Saukům za ustoupení za řeku Mississippi a co se rovnalo celému nynějšímu státu Iowa, scvrklo se postupem času na malou rezervaci v okrese Tama, Iowa, a nepatrnou rezervaci v Oklahomě. Na severu je decimovali Siouxové, na jihu Apačové a Komančové. Zbytky jich žijí sice dnes moderním životem, vyšší vzdělání prorazilo si cestu i mezi ně, tak že postavení jich (totiž individualní mnohých jedinců) jest vynikající. Proto lze jen těžko uvažovati o tom, zda radikální Černý Jestřáb nebo slaboch Keokuk více vykonal pro budoucnost lidu svého.

ELEAZAR WILLIAMS jest jednou z několika záhadných postav indianských dějin oněch dob, kdy nejen vliv bělošské a hlavně misijnářské kultury, ale i vliv přimísené bělošské krve začal se jevit mezi rudým obyvatelstvem americkým. Byla to hlavně Canada, kde tyto influence prvně a nejmocněji začaly vystupovati, jelikož Francouzi, první obyvatelé Canady, mísili se nejraději s rudochy a podrobovali se raději jejich vlivu, než aby žádali a vymáhali na nich assimilaci k bělošskému obyvatelstvu, jak tomu bylo u kolonistů původu anglosaského a germánského. Z takového ovzduší se vyvinul Williams, patrně původu bělošského, se všemi špatnými vlastnostmi rudochů a úskočností svých bělošských předků. Stal se z něj episkopální kazatel a jako takový ukradl fondy na missie a stavbu kostelů mu svěřené. Vydával se za zástupce Oneidů a padělal podpisy jich náčelníků. Vůbec byl jeho život velikým podvodem, který korunoval r. 1853. prohlášením, že je ztraceným dauphinem, královským princem francouzským, Ludvíkem XVII. Našlo se dosti lidí, z nichž mnozí řádní a čestní mužové, jako Rev. John H. Hanson, který vydal větší dílo o "ztraceném princí" (r. 1854). Tento objev vyvolal sensaci na obou stranách Atlantiku, neměl však dlouhého trvání. Jizvy od řetězů a okovů, jimiž byl "princ" spoután v pařížském žaláři a které Williams ukazoval jako důkaz svého nároku na francouzský trůn, ukázaly se býti jizvami scrofulosy a příjice, jimiž byl zatížen tento francouzský bastard, jako skoro všichni potomci francouzských dobrodruhů, mezi indiany zapadlých. Ba bylo dokazováno, že si Williams na jistých místech těla leptadly uměle jizvy ty zvětšoval. Po odhalení celého podvodu upadl tento šarlatán v zapomnění a zemřel roku 1858 na rezervaci St. Regis v N. Y. v opuštěnosti a bídě. Uvádím ho mezi "hrdiny" dějin indianských jen proto, že své doby jméno jeho stalo se tak zvučným velikostí podvodu, který se pokusil zde i ve Francii uplatnit.

Eleazar Williams (1788).

John Ross (1790).

KŮVÍSKŮVÍ, jinak John Ross zvaný. Vynikající předák a své doby náčelník Čerokýzů, syn skotského vystěhovalce a čerokýzské ženy, která byla sama tříčtvrtě běloškou. Vynikl ve válce Čerokýzů s Krýky (1813-14) a roku 1817 napsal odpověď Čerokýzů k návrhu washingtonské vlády, aby se Čerokýzové odstěhovali na západ za řeku Mississippi do země později známé pod jménem indianského území, které tvoří dnes východní polovinu státu Oklahomy. Ross byl jedním ze zakladatelů republikánské formy vládní mezi Čerokýzy a budovatelů federace "pěti civilizovaných národů". Vliv jeho mezi rudochy byl vždy jen pro jejich dobro a ačkoli za války občanské byl washingtonskou vládou sesazen z náčelnictví Čerokýzů, zůstal ve skutečnosti jejich vůdcem až do své smrti, snaže se podporovati každé civilizační hnutí mezi svým lidem, aby se co nejdříve stali indiani rovnými bílé tváři. V tom jedině viděl tento pozoruhodný muž, (se sedmi osminami bělošské krve v žilách), budoucnost rudého plemene a jemu také vděčí Čerokýzové v mnohém za vynikající postavení, jaké zaujímají.

OŠKOŠ, hlavní náčelník indianů kmene Menominee v první polovici minulého století. Náčelníkem byl vlastně jmenován dvěma vládními komisaři, kteří přišli s indiany vyjednávat a když se tito neměli k ustanovení zástupce, sami si ho vybrali v osobě Oškoše, jenž byl pak úředně náčelníkem uznán. Ve svém mládí byl Oškoš udatným bojovníkem,účastnil se r. 1812 s Brity dobytí Ft. Mackinaw, Mich. a roku 1813 se vyznamenal při útoku na Ft. Sandusky. I jako uznávaný náčelník dovedl na počátku dobře zastávat zájmy svého lidu, ale později se chytil "ohnivé vody" až v opilosti spáchal vraždu a zemřel následkem nemírného pití. Jeho jméno jest úzce spojeno s prvními dějinami státu Wisconsinu. Oškoš se rád opičil po běloších a byl hrdým na to, že se šatí a žije dle způsobu a mravů bílých tváří, jichž "ohnivá voda" mu pomohla do hrobu.

Oškoš (1795).

John Otherday (1801).

ANGPETU-TOKECHA, John Otherday, Sioux, a ve svém mládí darebák a opilec, který při orgiích opilců zabil dva nebo tři své kamarády. Později ale stal se křesťanem, zavrhl ohnivou vodu docela a od té doby jeho činy staly se jakousi moderní reinkarnací starodávných hrdinů rudošských. Když roku 1857 renegát Inkpaduta s bandou Siouxů masakroval první osadníky nynější Dakoty a unesl slečnu Abigail Gardnerovou a paní Nobelovou, John Otherday a Paul Mazakutemani, sami dva se pustili za siouxskými hrdlořezy, osvobodili sl. Gardnerovou, ale přišli příliš pozdě než aby mohli zachránit život druhé zajaté. Když roku 1862 vypuklo první indianské povstání Siouxů v Dakotě, přivedl John Otherday sám 62 bělošských osadníků do St. Paul, zachrániv je v čas před masakrem svých vlastních krvelačných rodných bratrů. Druhého dne pustil se zpět do pustých prairií a zase úspěšně přivedl 43 uprchlíků do bezpečí. Pak vstoupil jako zvěd do vojska generála Sibleyho, vyslaného proti Siouxům, jenž ve svém popisu bitev u Birch Coolie a jezera Wood, píše o Otherdayovi takto: "Tento muž se oblékl do bílého flanelového oděvu, jaký nosívali důstojníci v létě v kasárnách, opásal se, na

hlavu si zavázal červený kartounový šátek, vzal pušku do jedné a šavli do druhé ruky a jako střela se rozjel na svém koníku proti řvoucím Siouxům. Než se vojáci srazili s indiany, byl již Otherday v jich středu, srazil dva dolů až překážel našim mužům ve střelbě, poněvadž jsme se museli bát, že bychom mohli trefit jeho. Nikdo ve vřavě bitevní nemohl se porovnat s ním v chladnokrevnosti a pohrdání životem." Kongress mu odhlasoval čestný dar \$2,500 za které si koupil Otherday farmu blíže Henderson, v Sibley Co., Minn. a oženil se s bílou ženou. Než farmaření se mu nelíbilo a proto vyprodal se ztrátou a přesídlil se do Sisseton na Wahpetonské rezervaci v Jižní Dakotě, kde r. 1871 zemřel tuberkulosou.

Povídkaři druhé polovice minulého století užívali rádi tohoto podivuhodného muže za předmět svých indianských povídek. Mnoho bylo nadsazeno co o něm se píše, ale jisto jest, že byl rudochem vzácného charakteru a hrdinou pravého typu.—

Osceola (1803).

s rozkazem, aby se zmocnil Osceoly za "každou cenu". Jesup tak učinil za cenu, která tvoří jednu z nejčernějších kapitol dějin vztahů naší republiky k indianům. Vyzval totiž Osceolu ke schůzce a vyjednávání. Oba se dostavili pod bílým praporem — a tu byl čestný Osceola zrádně sražen k zemi, svázán a odvezen do zajetí, kde ve Ft. Moultrie, Fla. zemřel, jak se praví, utrápiv se nad svým osudem a hořkostí nad zklamáním, jakého se mu dostalo od bělochů, k jichž příslušenství se vždy s pýchou hlásil. Však ani generála Jesupa nestihl lepší osud. Veřejné mínění, které jej nutilo zmocnit se Osceoly za každou cenu, odsoudilo ho jako muže bezectného, jenž poskvřil čest armády S. S. I on zemřel v zapomenutí a opovržení. Vrstevníci Osceolovi popisují jej jako muže tělesně perfektního, avšak se zvláštním, melancholickým výrazem v obličeji, v němž jevil se tajemný bol a jakýsi skrytý žal. Jeho portrait, malovaný v oleji Catlinem, reprodukováný zde, vystihuje jistě v značné míře oduševnělost výrazu obličeje tohoto velikého ale nešťastného bílého náčelníka Seminolů.

RED CLOUD, Rudý Mrak, (Mápija-luta), zaujímá jedno z předních míst dějiných v dobách vývinu amerického středního západu, kdy příliv osadnictva začal se dotýkati hor skalistých a jich odbočky Černých hor v Dakotě, že byl mnohými spisovateli prohlášen za největšího rudocha devatenáctého století. Narodil se roku 1822 v nynější Nebrasce při stoku severního a jižního ramene řeky Platte, na nejbohatších lovištích národa Siouxů, kterými každoročně procházelo na statisíce bisonů a kde antilopy i jeleni byli tehdy tak četní jako na světoznámých lovištích jižní Afriky. Zde po staletí volně tékali udatní Siouxové, tvrdých povah, ale vysoce vyspělého pojmu o cti a mužném slově. Rudý Mrak vzešel z jejich národa, jako příslušník rodiny "Hadí". Ačkoli byl nízkého původu a neměl dědičného práva na náčelnictví, pohnuté doby a velké události, jakým bylo rudochům čeliti, vynesly tohoto pozoruhodného muže brzy do popředí, a k nejvyššímu náčelnictví Ogalalů. Bylo mu přičítáno 80 hrdinných činů v boji vyko-

OSCEOLA, jeden z moderních hrdin našich indianů, v jehož žilách proudily $\frac{3}{4}$ bělošské krve a jenž po svém skotském dědovi zdědil pevnost a vytrvalost hora!a s vysoce vyvinutým pojmem o cti a hlavně čestném slově muže. Dle podoby obličeje nikdo jej nepovažoval za indiaana. Ač nízkého původu, ze "squawmana" pochodící, stal se při vypuknutí seminolské války r. 1835 vůdcem Seminolů. Nejprve odstranil ženy, děti a boje neschopné starce do úkrytu v močálech, aby nepřekáželi bojovníkům, což býval obyčejně největší handicap indianů. Pak se vrhl na vojsko pod majorem Dade-m a pouze dvěma nebo třem z raněných vojáků podařilo se uniknouti ze všeobecného masakru vojska. Z Washingtonu poslali proti němu generála Gainese, kterému se nevedlo o nic lépe než Dade-ovi. Dva další vůdcové s čerstvým vojskem proti vzbouřícím se Seminolům posláni, setkali se se stejným osudem jako Dade a Gaines. Veřejný sentiment a časopisy v zemi zuřily proti vládě. "Nedovede vláda S. S. zdolat hrstku polonahých divochů?" Proti Osceolovi byl vyslán generál Jesup

Red Cloud (1822).

naných, z nichž některé byly nejvyšší bravury, de ustálených pojmů stepních indiánů. Otec Red Cloudův zemřel alkoholismem, když mezi indiany západních stepí byla přivázena volně "ohnivá voda". Syn vždy se stavěl proti prodeji kořalky indianům a udržel své Ogalaly v střídmosti. Když bylo v Montaně nalezeno zlato a vláda začala stavět vojenskou silnici územím Siouxů podél řeky Platte do Wyomingu na řeku zvanou Powder, postavil se R. C. proti tomuto podniku na tom základě, že se indiani kazí styky s bělochy a že by otevření krajiny zničilo nejlepší loviště bůvolů. Vláda toho málo dbala a poslala menší oddíl vojska, aby začal cestu stavět. R. C. se svými bojovníky a bandou Šajenů vojáky zajmul a držel je v zajetí, až viděl, že by neudržel své mladé bojovníky od masakru zajatců a proto jim sám dopomohl tajně k útěku, neboť jim dal při kapitulaci čestné slovo, že jim nebude ublíženo. Vláda vyslala pak komisi, aby vyjednávala s Ogalaly o stavbě cesty, než R. C. zakázal rudochům účast na jednání. Roku 1866 přišli noví vyslanci vládní a R. C. se tenkrát sám účastnil jednání ve Fort Laramie ve Wyomingu kde slavnostně protestoval proti vniknutí bělochů do bůvolích lovišť na prairiích. — Když ještě mluvil, přirazila do pevnosti značná síla jízdního vojska pod generálem Carringtonem. R. C. tázal se, proč tolik vojska přijíždí. Když mu bylo sděleno, že cesta na západ bude stavěna i když rudoši k tomu nesvolí, chopil se své kulovnice, vážně se zabalil do červeného blanketu a ve hněvu opustil pevnůstku, aby připravil svůj lid k válce. Dříve než vypuklo nepřátelství, žádal R. C. ještě jednou generála Carringtona, aby se nepokoušel o stavbu cesty a pevnůstek, ale marně. Když pak byla postavena pevnůstka Ft. Kearney, obklopal ji R. C. s 2,000 bojovníky v kopcích ukrytými a vedl válku guerillovou, tak že ani "vůz sena nemohl se bez silného vojenského doprovodu z prairie dovézt do pevnosti a vojáci si nesměli vyjít na lov, ač zvěř jim běhala v dohledu", jak raportoval jich velitel. Dne 21. pros. téhož roku (1886) oddíl 81 vojáků pod kapitánem Fettermannem, snažící se proniknouti do sousední pevnosti, byl Ogalaly zaskočen a pobit do posledního muže. V srpnu následujícího roku opakovala se podobná tragická událost takřka v dohledu obležené pevnůstky. Proto r. 1868 vyslala vláda k Siouxům novou komisi a té se podařilo přemluvit některé kmeny k podepsání smlouvy, kterou se přesně stanovilo nové území Siouxů. R. C., vida, že oposice siouxskeho lidu si viklá, hrozil pokračováním ve válce se svými věrnými Ogalaly a Šajeny, ale byl ochoten uzavřít mír, jestli vláda zruší postavené již pevnůstky a nebude v lovištích bůvolích stavět nové. Stalo se mu po vůli a tak R. C. získal alespoň mravní vítězství nad bělochy a washingtonskou vládou. Dne 6. list. r. 1868 podepsal sám smlouvu ve Ft. Laramie a od té doby dodržel danému slibu, že zachová mír. Roku 1876 nesúčastnil se siouxske války, ač prý tajně svému lidu nadržel. Za to ale r. 1890., když vypukly poslední bouře na rezervaci Pine Ridge, byl R. C. loyální vládě a obviňován svým lidem ze zrady. Vida nezbytí, podepsal smlouvu, již se otvíraly Černé vrchy v Dakotě bělošským zlatokopům a byl několikrát ve Washingtoně jako reprezentant Ogalalů, kde svým vlivem a důvěrou, jaké se u vlády těšil, mnohem více dobra vykonal pro svůj lid, než by byl mohl učiniti zbraní. Ačkoli dovedl ukazovati pýchu a vznešenost svého stavu, na druhé straně v čas potřeby znal takt, zdvořilost a slušnost i v nejlepší společnosti bělochů. Práví se o něm, že byl "rozeným gentlemanem". Vzdor obyčeji jiných náčelníků, nebyl mnohožencem, ale až do své smrti žil pouze s jednou ženou, kterou v mládí za manželku pojal. Zemřel r. 1909 slepý v domku, který mu postavila vláda na rezervaci Pine Ridge v Jižní Dakotě.

SINTE-GALEŠKA, Spotted Tail — Skvrnitý Ohon, mladší vrstevník Red Cloudův a náčelník brulé-tetonských Siouxů, narozený r. 1833. blíže Laramie ve Wyomingu. Ani on nebyl z rodu náčelnického, nýbrž jako Red Cloud dostal se k velitelství "od píky". Byl účastněn v jednání o

Spotted Tail (1833).

vojenskou silnici do Montany jak bylo již v předešlém odstavci uvedeno. Když roku 1854 poručík Grattan s hlídkou vojáků přijel do tábora rudochů, aby zatkl ty, kdož odelnali starou krávu, vystěhovalci na západ jedoucimi opuštěnou, S. T. s několika mladými bojovníky důstojníka i s vojáky pobil. Generál Harvey vydal se na ztrestání prchajících rudochů a tu S. T., vida, že by zavinil záhubu celého svého rodu, oblékl se do válečného úboru a zpívaje si svoji vlastní pohřební píseň, přišel do vojenského tábora vydati se v ruce trestající spravedlnosti. Než dostalo se mu milosti a brzy na to byl již náčelníkem kmene. Když bylo nalezeno v Černých vrších zlato a vláda žádala indiany za ustoupení zlatonosného kraje, vydal se S. T. do hor a zdržuje se v táborech prospektorů, snažil se poznati cenu ložisek. Z toho co slyšel, učinil ti tak báječnou představu o bohatství hor, že žádal pro Siouxy 60 milionů dollarů za jich odstup. Tolik ovšem vláda zaplatiti nemohla a když vojáci pouštěli do hor zlatokopy vzdor zákazu indianů, vypukla válka, proslavená v dějinách tragickou smrtí generála Custer a jeho pluku. Po válce byl S. T. jmenován náčelníkem všech rudochů na obou agenturách a jeho vlivem docíleno míru i se Siouxy wyomingskými pod Bláznivým Koněm, až do té doby nesmířitelnými. Dne 5. srpna r. 1881 byl S. T. zabit jinými indiany na rezervaci Rosebud v Jižní Dakotě.

TATANKA-JOTANKA, Sitting Bull
— Sedící Býk. — Kdo z nás, kteří jsme v létech osmdesátých byli kluky nebo výrostky, neznal by jméno "Sedící Býk". — Kolik takových Sedících Býků válčilo a řvalo na pastvách a na strništích naší české vlasti ještě dlouho potom, když jeho vlastní majitel odebral se již dávno na věčně zelená loviště do říše Ponemah, kde dobrý Čibiabos vládne a přestal dělati svým Siouxům "velkou medicínu". Byla to právě tato "velká medicína", která učinila S. B. tak slavným, ač mnohé z toho co se mu přičítá, vykonali jiní. Tak hrozný masakr generála Custer, v červnu roku 1876 na řece Big Horn v Montaně, udál se v nepřítomnosti Sitting Bulla, který dělal právě v horách "velkou medicínu" jako šaman — čaroděj — kněz svého rodu, Hunkpapa — tetonské divise Siouxů. Ba co více, žádný z jeho lidu bitvy se nesúčastnil a byli to Šajenové a Arapahové, kteří slavili na pustém návrší u wyoming-montanských hranic krvavé hody. Ale přece se zdá, že to byl právě Sitting Bull, který pojal plán zatáhnouti Custer do tohoto ztraceného místa a poradil Šajenům odkud mají vypadnouti i Arapahům kde státi v záloze a znemožniti ustupujícímu vojsku útěk. Po masakru rozdělili se rudoši na dva zástupy. Západnímu velel pak sám Sitting Bull, který byl brzy generálem Milesem na hlavu poražen a utekl do Canady. Roku 1881 vrátil se do S. S. a vydal v ruce vojska ve Ft. Buford. Dva roky byl vězněn ve Ft. Randall a pak dostal amnestii. Zůstal však nesmířitelným. Jeho vliv mezi Siouxy byl veliký a byl to on, jenž je přiměl r. 1888, aby neprodávali své pozemky. Roku 1890 snažil se vyvolati nové povstání a spolu s Kopajícím Medvědem začali k němu připravovati rudochy "tancem duchů" na rezervaci Standing Rock. Při pokusu o jeho zatčení, byl S. B. zastřelen dvěma členy indianské policie. McLaughlin ve svém díle "My friend the Indian" praví o něm, že byl velkým znalcem a pozorovatelem lidských povah, znal svůj lid dokonale, byl povahy klidné a dovedl býti velkomyslným. Ve svém přátelství jednou uzavřeném byl neochvějným, zrovna jako zůstal vždy nesmířitelným ve své nenávisti k bílému plemenu, v němž viděl jen vrahy a lupiče svého národa. Měl velikou schopnost organizátorskou — ale byl vzdor tomu všemu velikým snílkem. Myslel až do své smrti, že provede to, o čem před více jak o sto let dříve snil veliký Tecumseh.

Sedící Býk (1834).

GOJATHLEY (Ten-Který-Zívá), španělsky přezdívaný Geronimo (Jarolím), nezaslouží si valně, aby byl uváděn v tomto pojednávání jako hrdina dějin indianských a přece jeho jméno zůstane vždy zapsáno v dějinách našich jižních rudochů, ačkoli krvavým písmem, jako jméno notorického vraha, renegáta a — systematicky v novinách oznamované atrakce. Geronimo nebyl nikdy náčelníkem, ale knězem—čarodějem Apačů kmene Čirikahua. Nači byl pravým velitelem této bandy, ale poněvadž Geronimo jako kouzelník vlivem svým převyšoval náčelníka, možno přičítati ukrutnosti Čirikahuy páchané a hlavně mučení zajatců na vrub Geronimovi. On sám se ostatně honosil tím, že pod jeho rukou zemřelo přes 100 lidí, poněvadž hroznou smrtí muk. Když r. 1876 mexická vláda si vedla stížnost na Apače, kteří páchali loupežné nájezdy přes Rio Grande do Sonory, chtěla je naše vláda odstěhovati dále od hranic. Geronimo a jeho kmen utekli se do Mexika, byli ale zajati a vydáni S. S. Naše vláda jim dala pozemky u Ojo Caliente v Novém Mexiku, ale když jim váhala zaříditi zavodňovací systém, opustili Apači farmy a vydali se znovu na stezku lupičskou. Roku 1882 zajal generál Crook

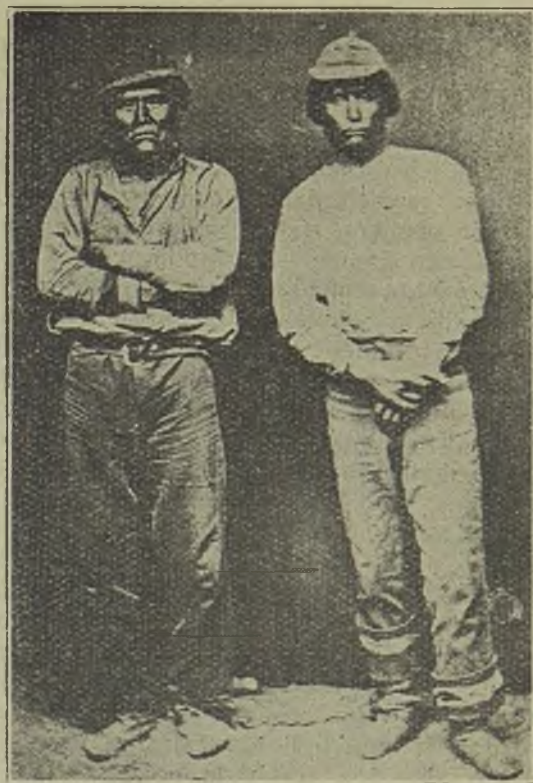

Geronimo (1834).

Geronima a jeho tlupu v Sierra Madre. Dostali nejlepší farmy u San Carlos, než roku 1884 vypukly bouře znovu, když chtěla vláda zameziti rudochům výrobu Liswinu, narkotického nápoje, jehož zhoubným účinkům propadávali. V letech 1884-1885 vyvraždili Geronimovi Apači takřka všechno obyvatelstvo kolem hranic starého a Nového Mexika a teprve r. 1886 zajal generál Miles 340 hrdlořezů apačských i s jejich vůdci. Byli usazeni jako vojenští vězňové na rezervaci Ft. Sill v Oklahomě, kde zbohatli chovem dobytka a koní. Když bylo území Oklahoma připuštěno jako stát do Unie, byl Geronimo přivezen ku slavnostem do Oklahoma City, banketován a vozen po ulicích v automobilu jako velká atrakce, ačkoli častokráte prohlašoval, že musí před svou smrtí alespoň ještě jednomu bělochu podřezati hrdlo. Té radosti se mu však nedostalo a tento "nejslavnější" Apač zemřel r. 1909., zanechav několik "klučí" (žen) a hromadu dobře zaopatřených dětí. (Viz kal. "Amerikán" z r. 1915. strana 230.) Uvážíme-li, že vzešel Geronimo z toho nejhoršího rudošského národa severně od Rio Grande, nemůžeme se mu ani diviti, že si takovým způsobem získal historickou slávu. Vždyť zemědělství Pimové se nikdy ani nedotekli zabitého Apače a ten, kdo ho zabil, musel postem a těžkým pokáním prodělávati očistu. To jim ovšem ale nikterak nepřekáželo přivlastniti si děvčata po zabitém, vychovati je do vyspělosti a pak je "pedlovati" za několik měděných penízků po krajině k souložení navahoským ovčákům a v horách prospektujícím bělochům. Za tak nízké byli považováni Apači od jiných rudochů a věru že si tento kredit plně zasloužili i svým "nejslavnějším" mužem. —

KINTPUŠ, Captain Jack, náčelník Modoků z let sedmdesátých minulého století, proslavil se jako vůdce modockého povstání v roce 1872—1873. V krajině, kde odehrávala se drama této jediné větší války s Indiány pacifickými, nalézá se dnes zkvétající česká rolnická osada Malin, v Oregonu, při samé hranici státu Kalifornie. Modokové (větve Indiánů klamathských) byli vždy nepřátelští bělochům. Krajina jich byla v jižním Oregonu a v sev. Kalifornii na Lost river a kolem jezer kotliny klamathské, hlavně však v okolí lávových polí, až po dnes neprozkoumané divoké pouště sopečného útvaru. Když spolková vláda nařídila, aby všichni rudoši kmene Klamath se odebrali na rezervaci, u hořejšího jezera klamathského pro ně zřízenou, hlavní kmen pod náčelníkem Skončin-em poslechl, ale rok Modoků pod Kintpušem odmrštil vyhověti rozkazu. Kintpuš, jemuž běloši říkali kapitán Jack, odešel do hor, zvaných nyní Bryant Mt. a zde u horského jezírka lesy obklopeného se utábořil. Já sám za svého pobytu v této krajině strávil jsem na divokých skalách nad jezerem kapitána Jacka mnohou příjemnou chvíli v němém obdivu velkolepých krás této krajiny, kde

Kaskády stýkají se se Sierrami. Zde byli Modokové překvapeni kapitánem Jacksonem a 36 jízdnými vojiny federální armády a zatčeni. V nastalé bitce bylo 8 vojáků raněno a zabito — druzí museli rychle ujet na pevnůstku Klamath. Kintpuš se svým lidem pustil se ihned do nepřístupných jeskyní a skrýší v polích lávových. Cestou po severním břehu jezera Tule vypálili rudoši dobytčářské ranče. Tuším, že tam byly tehdy tři. Ale učinili tak zase jen bídnou zradou. Prchající řekli bělochům na rančích, že mají na rezervaci hlad a proto že si jdou nachytat ryb do řeky Lost k jejímu ústí a na západní břeh Tule jezera. Žádali je, aby neprozradili vojákům kam od táhli, že za to budou s nimi žít v míru.. A skutečně, když druhého dne přijela vojenská hlídka rudochy hledající, pastevcí pokrčili rameny a zapřeli rudochy. Ti pak za nastalé noci připlazili se k rančím, zapálili budovy a pokusili se o povraždění všech bělochů. Rudoši odehnali dobytek do lávových polí při Tule jezeře na kalifornské straně, kde měli přístup k vodě — a když vojsko se přihnalo za nimi — nemohlo dělati nic jiného než obléhati ukryté Modoky. I dělo bylo přivezeno, ale

Captain Jack.

indiani v jeskyních ukrytí měli z něj zábavu a hrstka bojovníků na stráži snadno v skalních slujích a útesech dovedla udržeti vojáky na uzdě. Konečně, donucen desertací, neb bojovníci prchali mu druhou stranou pryč, nemocemi a zmáhajícím se hladem, žádal kap. Jack vojsku velícího generála Canby-ho o schůzku za účelem vyjednávání podmínek míru. Generál měl vzíti s sebou tři jiné zástupce bělochů a náčelník též tři rudochy. Podmínkou bylo — že nikdo nevezme s sebou zbraně. Generál Canby s radostí přijal nabídku, když vystoupila jeho tlumočnice, mladá modocká žena, zvaná Winema, neteř náčelníkovy, která varovala generála před svým strýcem a prosila ho, aby nepřijal vyzvání, že jest to léčka, že Kintpuš zavraždil jejího otce a ještě jednoho člena vlastní rodiny, aby se dostal k náčelnictví atd. Generál již, již chtěl takový druh schůzky odmrštiti, když povstal vojenský kazatel Rev. E. Thomas a hlasem povzneseným prohlásil, že on, ve jménu božím půjde také a pod ochranou jeho bible nebude nikomu ani vlas na hlavě zkřiven. Šlo se. Jaký průběh měla schůze, popíši příště v druhém oddělení tohoto pojednání při Winemě, jedné z nejslavnějších žen dějin našich rudochů. Na místě, kde byl nešťastný gen. Canby úkladně zavražděn stojí dnes mohyla v pustém místě mezi skalami nedaleko jiho-západního břehu jezera Tule. Válka se táhla dále a když byl oddíl 85. vojáků vlákan později do leče, 26 jich zabito a 16 raněno, došla washingtonské vládě trpělivost. Došlo k suspendování důstojníků a pluk. Wheaton, zkušený protiindianský válečník s novým vojskem vypraven proti Kintpušovi a jeho Modokům. Došlo k více srážkám. Při jedné vedl Kintpuš svůj lid, jsa oděn v uniformě, kterou stáhl se zavražděného gen. Canbyho. Než Wheaton tlačil rudochy stále dál a dál, až je odřízl od jezera a tak dne 1. června r. 1873 vzdal se jich zbytek i s vůdcem vojsku. 985 vojáků spolkové armády a 71 přátelských rudochů bojovalo skoro rok proti Kintpušovi, který neměl nikdy více než 80 bojovníků. Vzдор tomu ztratili běloši 65 mrtvých a 63 raněných. Konec kariery Kintpušovy nadešel dne 6. července, kdy pro úkladnou vraždu na gen. Canbym spáchanou on a čtyři jiní účastníci téže byli ve Ft. Klamath před očima celého kmene Klamathů na šibenici oběšeni. Kintpuš měl jen jednu ženu a jedno dítě, dcerušku v době války asi sedmiletou, kterou miloval celou vášní své divošské povahy. Nalézaje se pod šibenicí prohlásil: "smrti se nebojím — zavražděte mne — ale kdo se bude starat o mého papůsa, až mne zde nebude? Proto žádám, aby můj mladší bratr se nechal za mne oběsit a já mohl svou dcerušku odchovat." Vzдор tomu, že tento bratr byl ochoten vyhověti přání starostlivého otce, zákon toho nedovolil a když se houpalo tělo náčelníka na šibenici, přijal tento bratr vdovu a její dítě pod svou ochranu. Tak skončí to, o čem napsal Bancroft: "byl to hrdinný a spravedlivý boj rudého muže za svou rodnou zem a svobodu —

válka, která v mnohém jest ještě hnusnější než všechno to ostatní co učinili zde běloši k vyhubení rudého plemene —”

Čin spáchaný na Canbym byl sice hnusnou vraždou, ale nesmíme zapomenout, že Kintpuš nebyl ani Iroquoisem, ani Čerokýzem, aby mu bylo dané slovo posvátným, ale Klamathem, jimž byla chytře provedená lest ctností. Podívejme se jen o několik stránek zpět do životopisu Osceoly a tam nalezneme pěknou ukázkou “čestného” jednání generála Jesupa, jemuž, jako důstojníku armády mělo býti čestné slovo dražší než vlastní život. Když se mohl zachovati nečestně a proradně, máme vůbec právo považovati podobné jednání necivilizovaného divocha za zločin? Dále příčina, pro kterou modocká válka vznikla byla nejvýše nespravedlivou a proto kapitánu Jackovi, vzdor jednomu černému činu náleží čestné místo v dějinách našich domorodců a jistě první místo v historii rudochů našeho tichomoří.

Kapitánem Jackem mohl bych tak asi skončiti řadu slavných nebo aspoň proslavených mužů dějin našich indianů, neb nehodlám zde uváděti naše současné vrstevníky, kteří vynikli na poli civilizace v soutěži s bělochy. Politikáři indianští, jako kongressník Murray a spolkový senator Rob. Owen z Oklahomy, jakož i bývalý spolkový senátor Curtis z Kansasu, v jehož žilách koluje též indianská krev, jsou dosud na živu a proto nepatří ještě dějinám. Dále ten, kdo snad po mně věnuje se zpracování díla o indianech pro českou literaturu, nalezne v bohatém anglickém materialu na sta jmen kdysi více méně proslulých rudochů, než mně v tomto omezeném kalendářním pojednání bylo možno uvést pouze ty, kdož dle mého názoru jsou nejpřednější, nejslavnější. — Proto bych mohl skončiti zde, kdybych při shledávání a studiu materialu pro tuto práci nebyl přišel na něco, co v dějinách indianů pro nás Čechy jest velice významným. Byl to totiž rodný syn české vlasti, jehož nezištné snaze a šlechtnému přičinění podařilo se zastaviti bezprávi vládou washingtonskou po sto let na rudoších páchané a zjednati jim právo na habeas corpus před soudy i proti samé vládě a nejvyšším úředníkům země. Událost tato stojí v příznivém spojení se životopisem náčelníka kmene Ponca, který zde jako dodatek uvádím.

MONČUNONČIN, Standing Bear, Stojící Medvěd, náčelník Ponků, o němž málo bylo známo až do té doby, kdy federální vláda proti jich vůli přestěhovala tento kmen ze severní Nebrasky do Indianského teritoria odvolávajíc se na jakousi smlouvu se Siouxy, k jichž národu Ponkové náleželi, ale o které oni sami neměli nikdy ani zdání. V lednu roku 1877 byl Standing Bear a několik podnáčelníků odvezeno do Ind. území a nařízeno jim, aby vybrali pro svůj lid rezervace. Mlčky následovali všude úředníky vládní, ale místa nevybrali. Po dlouhém ježdění přijeli do Arkansas City, Ks., kde žádali, aby byli odvezeni zpět do Nebrasky. Když jim nebylo vyhověno, pustili se sami zpět pěšky, na cestu 500 mil dlouhou bez groše, jen v blanketech zahalení. Když se konečně dostali domů, našli zde již vládního úředníka, jenž hrozil povolati vojsko a užiti násilí, nevystěhují-li se Ponkové na jih, kde jim úředník sám pozemky vybral. Skutečně vojáci přijeli, zatkli náčelníky a hnali ubohé rudochy z jich odvěkých domovů do cizí krajiny. Marné bylo volání Standing Beara po ochraně zákona a spravedlnosti. Administrace presidenta Hayese a jeho sekretář vnitra Carl Schurz rozhodli, že indian nemá jiného práva vůči washingtonské vládě než malé dítě proti svým rodičům a Ponkové odstěhováni s vojenským eskortem na jih. Tam začali hynouti malarií a tesknota jich nad ztracenými domovy otců byla veliká. Když zemřel jediný syn Standing Beara, rozhodl se otec zanést jeho kosti do posvátné půdy otců. Tlupa jeho nejbližších příbuzných vydala se s ním na dalekou cestu k severu — ovšem že pěšky. V lednu vyšli a v březnu přitáhli zbědovaní a hladovící k městu Omaze. Zde je navštívil zpravodaj listu a tu pan Ed. Rosewater,

Standing Bear.

náš český rodák, zakladatel "Pokroku Západu" a denníku "Omaha Bec" uveřejnil v posledně jmenovaném listě dojemný popis postavení ubohých rudochů a volal po právu a spravedlnosti pro ně. Kdo vlastně dal vládě právo násilím je vypuditi ze země jich otců a proti jich vůli a beze vší příčiny stěhovati je jinam, kam si páni ve Washingtonu zlíbí? Vlivem p. Rosewatera dostal se článek ten do všech předních časopisů v zemi, kde vyvolal velké rozrušení a hněv v obecnstvu. Začaly se scházeti příspěvky a nejlepší advokáti nabízeli se zastupovati rudochy před soudy proti vládě. Právníci z Omahy, Poppleton a Webster požádali soudy o *habeas corpus*, aby nesměla vláda hnáti rudochy zpět do Oklahomy. A tak dne 18. dubna r. 1879 došlo k pověstnému rozhodnutí spolkového soudce Dundy-ho, že **indian má před zákonem a soudy této země právě tolik práva jako každý jiný člověk.** — Toto rozhodnutí značí pro rudochy tolik jako emancipační proklamace Lincolnova pro černochoy. Okovy jim spadly s rukou. Ačkoli zůstali v poručenství S. S. pokud se týče majetku, právo na vlastní osobu a svobodu jednání v mezích zákona bylo jim dáno. Den ten značí novou epochu v dějinách našich indianů a nadále jich pokrok až na naši dobu, jest jako věru fenomenálním. Roku 1880 vyslal spolkový senát výbor, aby vyšetřil, jak dalece bylo Ponkům ukřivděno. Těm, kteří chtěli zůstat na jihu, dostalo se lepších pozemků, jiní vrátili se zpět a dostali odškodné. Ba ani na dobrého náčelníka, jenž tak vytrvale stál na svém právu, nebylo zapomenuto. Vláda mu postavila dobrý domov na místě, které si vyvolil a odkud mohl přehlédnouti vlnité prairie a úrodná údolí krajiny, kde otcové jeho po staletí bydleli a za kterou prolévali kolikrát svoji krev. V září r. 1908 byly konečně uloženy tělesné pozůstatky dohrého toho muže ku kostem otců do posvátné půdy vlasti — kterou tolik miloval, že ani hrubé násilí mocné vlády nemohlo ho od ní odtrhnouti.

Co jest štěstí?

Napsala M. Ir. Folková-Bělohlová.

"Štěstí záleží v užívání malých, na cestě života roztroušených radostí." — Smiles. — Tato krátká věta chová v sobě celé tajemství šťastného života a kdyby všichni lidé takto na štěstí pohlíželi byl by svět z většího dílu šťastný. Jest ale mnoho těch kteří štěstí nerozumí, oni je nevidí i když jsou jím v plné míře obklopeni. Jsou zdraví sami i ti jež jsou jim blízcí a drazí, daří se jim průměrně dosti dobře, ale oni přece nejsou spokojeni, ani šťastni. U nich štěstí znamená něco velikého, zářivého a to přece oni ve svém každodenním životě, plném práce, starosti a strádání nemají. Oni neumí nebo nechťí viděti všude kolem sebe ty mnohé, malé radosti, které jako drobné, trpytivé drahokamy v jich životě jsou roztroušeny a shrnuty jsouce v jedno tvořily by dohromady veliké štěstí.

Malicherných, nepatrných nepříjemností a nezdarů si lidé obyčejně značně všímají a nechají se jimi trápit a soužití ale z malých radostí se neteší, považujíce je za něco přirozeného, co má samo sebou býti.

Jsou také mnozí, kteří mají domov, zdraví, rodinu a mají dosti příčin k tomu aby byli šťastni; vlastně mohli by býti úplně šťastni, kdyby to své štěstí viděli a chtěli je užívat. Oni ale touží po nějakém zvláštním, nedostižitelném štěstí, které prý u každého člověka jen jednou v životě zaklepá. Zatím ale přijde čas, že ztratí majetek, nechť již měli větší nebo malý, ztratí zdraví nebo dokonce některého ze svých drahých a pak jsou opravdu nešťastni.

Vzpomínají pak na dřívější doby, kdy měli ještě vše to, co později ztratili.

Za nesmírně šťastné považovali by potom sebe, kdyby mohli dostati nazpět to, co dříve vlastnili, ale neocenili.

Štěstí jest protivou neštěstí a proto máme-li něco, čehož ztrátou stali bychom se nešťastnými mělo by vlastnictví toho nevyhnutelně činiti nás šťastnými.

Štěstí jest míti spokojenou povahu, která dovede drobné radosti života viděti, vyhledávati a je užívat. Jsou ovšem doby opravdového smutku a žalu, kdy i ten nejspokojenější člověk nemůže býti šťastným, když ale takový těžký mrak smutku přes oblohu života se přežene, tu po čase může spokojená povaha opět těšiti se z drobných radostí a jelikož poznala bol, tím spíše dovede radosti ty oceniti.

"Činíme-li se dle nejlepších svých sil, nepřeháníme-li malicherné svízele, díváme-li se, nepravím na jasnější stránku věcí, ale patříme-li na ně tak, jak skutečně jsou; používáme-li těch rozmanitých drobných radostí, které jsou kolem nás, pak můžeme býti větší část svého života šťastni." — J. Lubbock.

“Jest to nesmyslné očekávati nerušené, dlouhé chvíle štěstí. Štěstí spadá do našeho osudu v malých oddělených drobtích a ti z nás, kteří jsou rozumní, spokojí se s těmito nadrobenými zlomky.” — B. Harraden.

Dobré jest vstřípiti si v mysl následovní desatero podmínek šťastného života:

1. Uměj zapomínati nepříjemné věci.
2. Nikdy od svých přátel neočekávej mnoho. Kdo málo očekává, ten zřídka jest zklamán.
3. Neošklivuj si zbytečně žádnou práci, kterou musíš konati.
4. Zachovej si příznivé smýšlení o světě a nevěř, že všichni lidé jsou zkažení, sobečtí a zlomyslní.
5. Uměj zachovati svou rovnováhu a přizpůsobiti se všem okolnostem.
6. Byť by tě vše opustilo, hleď konati vždy svou povinnost; pak budeš spokojen sám s sebou.
7. Pracuj; nečinný, neužitečný nemůže býti úplně spokojen.
8. Měj čisté svědomí.
9. Miluj; chce-li býti člověk šťasten, musí někoho milovati.
10. Buď filosofem; ber život tak, jak jest.

Osada Astorská na Long Island, N. Y.

Napsala J. Spurná.

Př. J. Spurná,
autorka.

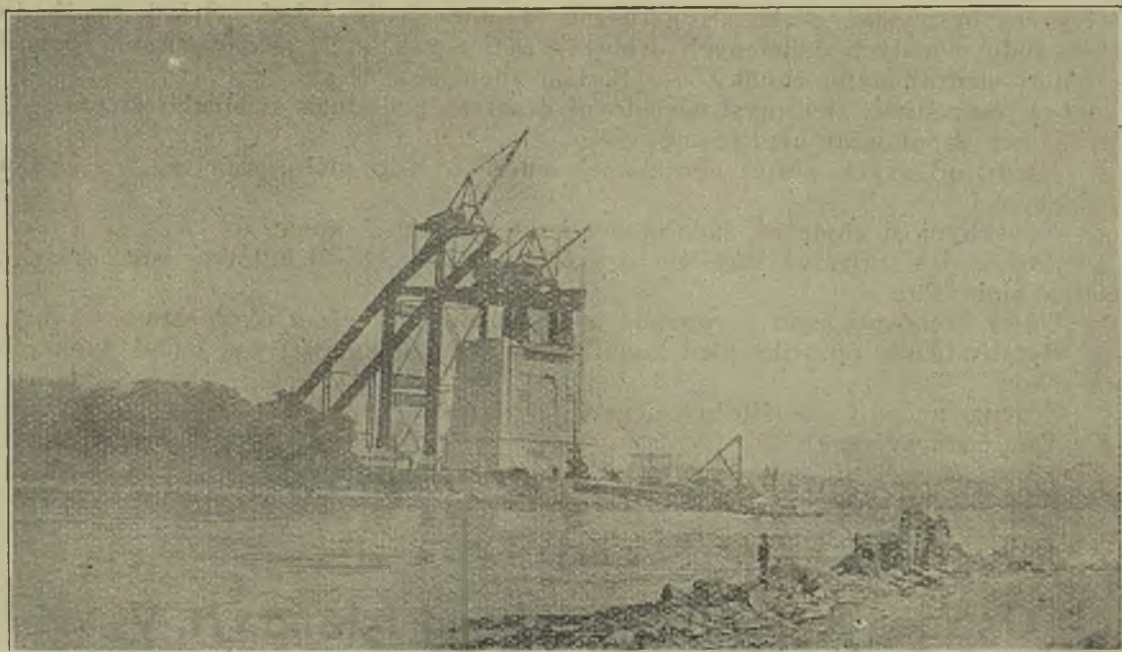
Jest velice milé a prospěšné, když krajané Češi se o svém hospodářském, národním a pokrokovém životě zmiňují a téměř ze všech osad Spojených Států ochotně uveřejňují zajímavé zprávy, týkající se zakládání a postupu tamějších měst. Z toho důvodu chci se též o naší Astorské osadě zmíniti a doufám tak aspoň za vítané zprávy jiných se zavděčiti.—

Na ostrově Long Islandu, severozápadně, kolem břehu řeky East Riveru, až k východní zátokce této řeky, rozkládá se neveliká ale krásná osada Astorská. Dříve patřila pod správu Long Island City s nímž na 70.000 obyvatelů čítá, avšak nyní po utvoření se Velko New Yorku, patří Astoria pod správu jeho. První zdejší osadníci, kteří různých národností byli, většinou živil se farmařením a své zelenářské plodiny v New Yorku na trhu prodávali. Později si i někteří

zvláště ti, již své domky kolem tratí káry stavěli, i drobné obchody zařizovali. Nejstarší spojení Astorie s New Yorkem bylo přes řeku East River a dodnes jezdí převozní lodě (ferry boats), které z východní 92. ulice v New Yorku cestující do Astorie za 3 centy za osobu přes řeku rychle a bezpečně dopravují. Od ferry rozjíždí se zde pouliční káry na několik stran a kdo si přeje, toho dovezou za 5 centů až do North Beach, známého to výletního místa.

Že Astoria tak blízko velikého města New Yorku jest a přes tak dlouho nezalidněná zůstávala, byla hlavně ta příčina, že nebylo zde potřebných továren a proto lid se sem nestěhoval. Krajina zdejší se líbila velice, s čímž se žádný netajil, kdo sem do některého parku na výlet, jichž zde bylo do roka několik, zavítal, ale šlapati denně kus cesty do New Yorku do práce, to mnohého od usazení se zde odstrašovalo. Teprve později někteří, hledající vhodné místo pro svoje úspory, laciný pozemek zdejší částečně již na stavební místa rozměřený, kupovali. Když pak, následkem častých a nepraktickým způsobem vyvolávaných stávek, se poměry v městě časem zhoršily a mnozí, jimž se také ruch a těsné a drahé byty v městě nelíbily, na venkově se usaditi mínili, tu pomalu se i do Astoria krajané stěhovali. Některý postavil si domek, choval drůbež, sázel zeleninu v zahrádce a také krávu zde zpočátku bylo možno držeti a tak při šetrném a dbalém hospodaření mnohému starosti o živobytí značně ubylo.

Kolem roku 1905 roznesla se zde zpráva, že podnikavá a bohatá společnost zakoupila zde kus břehu na severní straně řeky E. R. se nalézající, kdež v brzkou stavěti bude několik továren a plynáren. S přípravami ku stavbě bylo ihned započato a Casino Beach, jak se nyní ono rozsáhlé místo jmenuje, stále několik set dělníků zaměstnává. Tím také stavební ruch v Astoria náhle oživil, ulice a chodníky byly všude upravovány a pozemky se počínaly zdražovati. V roce 1909 byl dohotoven ohromný a nákladný most Queensboro, který přes řeku East River spojuje Long Island s vých. 59. ulicí v New Yorku. Pro celý Long Island a též pro Astoria stal

Pohled na stavbu mostu New York Connecting Railroad Bridge s Wards Island N. Y., přes řeku East River. Tento obdivuhodný most spojuje v místech Potter a Ditmar ave. Astorii, L. I., N. Y., přes Rondalls Island s Bronx a s Velko New Yorkem.

se tento podnik velvýznamným a důležitým a tento most bude spojen zvýšenou dráhou, která jest na 2. ave. v Astorii již přes rok postavena s mostem, který zde již přes 2 roky staví společnost "New Yorku Connecting Railroad Company". Tento nový most má býti již brzy dohotoven, jest obdivuhodný a velice nákladný a bude přes East River spojovati Astoria s hořejší částí Velko New Yorku. Tím stane se rychlá a laciná doprava z Long Islandu do New Yorku a zvláště v Astoria dějí se v poslední době veliké změny.

Počátkem měsíce července 1915 koupila zde známá společnost American Real Estate Company 1.150 lotů, rozsáhlé a pěkné to místo, kde se dosud zelinářské farmy nalézají a hned jakmile bude po sklizni, započne se se stavbou moderně a pohodlně zařízených apartmentních domů.

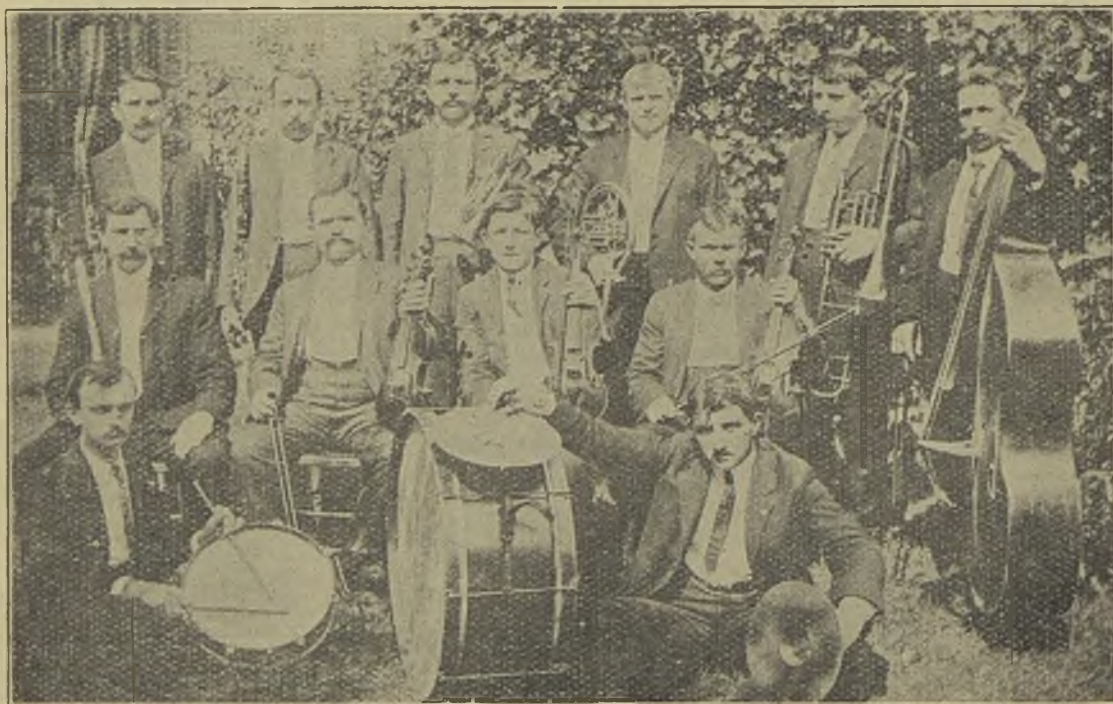
V Astorii jest šest nákladných školních budov (public school) a také několik kostelíků zde stojí, které zde jinonárodovci vlastní. Některý je maličký, pouze dřevěný, podle velikosti a bohatosti té či oné náboženské sekty.

V Astorii mimo továren v Casino Beach máme ještě různé větší i menší továrny a sice: jsou zde veliké továrny pianové, pak několik na tkaní hedvábí a veliké barvírny, v nichž stroje dnem i nocí pracují a j. j. Také Češi vlastní zde rozmanité továrny a sice: kamenické firmy Voska Foelsch a Šídlo, — Cork a Zicha, — Bezděk a Trany a p. J. Nachtman. Máme zde české stavitele bratří Hrdličkové a firma K. Zajíc. Pak zde je několik českých firem pro výrobu perleťových knoflíků, jsou to: Král a Kubele, — Soukup a Matějka, — Vrána a Zahradník, — Kožich a Spurný, F. Čech, — a J. Doležal. Dvě české lékárny zde máme p. J. Krauss, roh Woolsey a 8. ave. a p. J. Kopejzna, 813 zhá ave., a ještě mnohé různé obchody zde krajané Češi vlastní. — Spolkově jsou Astorští Čechové velice činnými, mají zde následující spolky: Český Občanský Dobročinný Spolek a Příznivkyně Č. O. D. S., Řád Vlastenky čís. 7. Č. S. P. D. S.; Sbor Astoria čís. 137 J. Č. D., řád Osvojení čís. 10. Č. S. B. P. J.; řád Astoria 174 Č. S. P. S.; Sbor Děln. Am. Sokolek; D. A. Sokol; T. J. Sokol; První Český Politický Klub; Perleťářskou unií čís. 14077 a Českou Pozemkovou Společnost. — Největší a nejstarší jest zde Český O. D. S., ten zde založil českou svobodomyšlnou školu a také ji vydrží. Občanskému spolku bylo od počátku jeho prodělání velké obtíže avšak stateční vlastenci nelekali se žádných překážek a svou vytrvalostí a pevnou vůlí dodělali se výsledků nejskvělejších. Ačkoliv zde bylo před 18 lety pouze několik rodin českých, založily českou školu a zakladatelé byli V. Pšenský, Fr. Šlajer, Fr. Čapek, E. Kopejzna, O. Hroch, A. Novák, E. Matzinger, F. Motl, P. Kožich a j. Škola byla v místnosti p. F. Motla, roh Lawrence a Pleasure ave., kam sešlo se asi 20 dítek a byly tehdy sl. H. Altmanovou vyučovány. Aby se školní výdeje snáze hraditi mohly, byl ze členů Č. O. D. S. založen dramatický odbor. První divadlo se hrálo pod názvem "Vyhraný Ženich" dne 31. prosince roku 1897 v místnosti p. Fr. Motla. Učitelem byl pak ve

Členové Dramatického Odboru Č. O. D. S. v Astoria, L. I., N. Y., při sehrání kusu "Palackého třída číslo 27" v roce 1901. Od leva na pravo sedící: pp. K. Zajíc, P. Spurný, Em. Matzinger, A. Kaša, P. Kožich. — Od leva na pravo stojící: p. V. Tůma, sl. M. Trnková, p. Fr. Motl ml., sl. R. Houserová, u. J. Skalník pl. A. Kaufmanová, p. F. Tůma, sl. C. Štěpánková, p. F. Čapek a p. E. Motl.

škole p. A. Novák a na to převzal místo učitelské p. J. F. Tichý, který až do roku 1903 řádně vyučoval a též v dramatickém odboru chvályhodně byl činným. Úřad ředitele zastával k největší spokojenosti všech p. Em. Matzinger a pp. Spurný a Kožich byli režisery. Z prvu hrávalo se asi čtyřikrát za zimu a námaha a obětavost ochotníků, kteří třeba že celý den pracovali ještě prázdnou chvíli pro dobrý účel obětovati se nezdráhali, byla vždy hojnou návštěvou vděčně odměňována. Také vý-

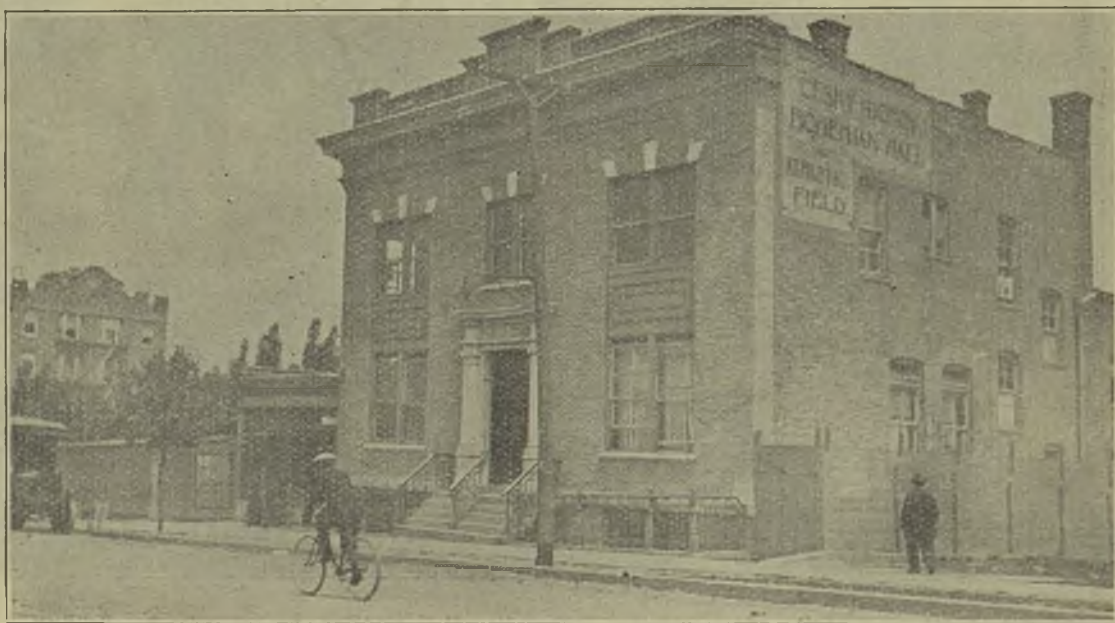
Hudební Klub Českého Občanského Dobročinného Spolku v Astoria, L. I., N. Y. — Od leva na pravo sedící: pp. A. Harabes, J. Čapek; od leva na pravo sedící: pp. L. Pavleček, Fr. Hošek, F. Žiška, P. Houser; od leva na pravo stojící: pp. F. Flaška, K. Zajíc, T. Pavlečka, J. Velehradský, P. Spurný, J. Jozífek.

těžek z divadel byl vždy uspokojivý a poněvadž školní rada veřejné školy na 11. ave. čís. 84 dovolila, by v sobotu české děti mohly prázdné místnosti pro české vyučování zdarma používat, starosti o potřebnou školní místnosti občanům ubylo.

Dítěk do školy počalo přibývat a tu náhlá neočekávaná změna občany překvapila. Několik členů usadilo se u nově přibylého hostinského a již přípravy k odbývání divadel činili. Aby konkurence byla úplná, vydali oznámkový a zábavní leták zvaný "Astorské Kopřivy", protože spolek občanský též ke každému svému divadlu leták zvaný "Astorian" vydával. Že na tak malou osadu dva stejné spolky trvati nemohly každý věděl a proto bez dostatečné vytrvalosti a pevných základů se hned po prvním divadelním představení nově utvořený spolek rozpadl. —

Na to na podnět a návrh pí. A. Matzingerové byly v srpnu roku 1902 založeny Příznivkyně Č. O. D. S. a přijímaly členkyně s přístupným 25 ct., a 10 ct. měsíční příspěvek. Klub Příznivkyň, jehož první předsedkou byla pí. T. Trnková vykonal za svého působení mnoho prospěšného pro školu, divadlo i spolek a zvláště při vánoční nadílce a výroční májové vycházce s neobyčejnou péčí a obětavostí občanky pro zdar české školy a uspokojení všech přispívají. Snaživí Občané také nezaháleli a kteří měli hudební vzdělání založili mezi sebou Hudební Klub a pro školu při zábavách většinou zdarma účinkují. Někteří z nich též byli divadelními ochotníky a tu když vykonali svoji povinnost ochotnickou ještě k svému hudebnímu nástroji se vracívali. Hudební Klub Č. O. D. S. pod řízením p. T. Pavlečky zjednal si úctu a uznání všeobecné, neboť k zvětšení spolkových příjmů svou činností velice přispěl a tu rozhodli se Občané koupiti pozemek, na němž by bylo někdy možno vlastní školní místnost postavit. Vážná doba se také v brzku dostavila neb přistěhoval se sem český farář a ten se všemožně činil, aby se zde uchytiti mohl. Byl velmi smělý a dotěrný ale svobodomyslnost, která veškerý blud a klam zavrhuje a jen čisté pravdy se přidržovati má zde zvítězila a kněz s nepořízenou se odtud odstěhoval.

Avšak také dostala česká škola z budovy veřejné školy výpověď s výmluvou, že prý by mohl i jiný národ o místnost pro vyučování své požádati a tomu že by prý pak vyhověti nemohli. V tak vážné době bylo třeba moudře uvažovati a tu se Občané rozhodli na svém pozemku postavit školu vlastní. Z celého spolku utvořily se výbory a ty navštívily a požádaly každého krajana o půjčku na procenta neb bez nich. Výbory navštívily i všechny spolky New Yorské a vždy vracely se, radostně oznamující rychlou a jistou pomoc. V brzku počalo se se stavbou a dne 1. října 1910 konala se zde velkolepá slavnost, kladení základního kamene pro Českou Svob. Školu zdejší. Slavnost se skvěle vydařila a předsedky a předsedové všech spolků New Yorských i zdejších se s významnými hesly dostavili. Slavnostní řečníci byla před. Příznivkyně pí. E. Šídllová, p. V. B. Tůma, p. A. R. Zicha, před. Občanů p. F. Chmelík a před. stavebního výboru p. P. Spurný. Plány pro budovu vyhotovil s největší pečlivostí zdejší architekt p. Fr. Chmelík a p. K. Zajíc, zdejší stavitel řádně, vkusně a moderně zařízenou budovu, která se na Woolsey ave. blíže 2hé ave. nalézá a Český Domov zve, Občanskému spolku odevzdal. Já, ježto bydlím jen přes ulici,

Budova Českého Domova s parkem na rohu Woolsey a Druhé ave., Astoria, L. I., N. Y., v níž Česká Svobodomyslná škola jest umístěna.

jsem s nemalou radostí a zájmem postup stavby její sledovala. Konečně dosáhla Česká Svob. Škola zdejší vlastního stánku svého, své vlastní pouze pro vyučování zařízené a určené světnice, v níž se střídavě na 300 českých dětí vyučuje, a pod dozorem chvalně známého učitele p. J. Prausse dívky velmi zdárně pokračují. Pan J. Prauss, jež zde též cvičitelem Pěveckého Odboru Č. O. D. S., který zde byl již v roce 1909. na podnět Příznivkyň založen a již zde pod dozorem svého zkušeného a váženého sbormistra mnohé krásné koncerty, jakož i cenné a dojemné operety "Lucifer", "Andulka" a "Z českých mlýnů" předvedl.

Máme zde též spolek pro podporu a osamostatnění národa Českého, v němž hned od počátku války, všechny zdejší spolky zastoupeny jsou. Předsedou jest chvalně známý občan p. B. Šídlo a všichni členové při sbírání příspěvků pro ubohé krajany válkou stížené horlivě pracovali, tak že se zde již kolem \$4.000 sebralo a ještě mnozí peněžitě příspěvky přislíbili.

Zdejší Klub Pištců a Bubeníků se pod dozorem pp. Marka a Drobného, též znamenitě činí a ti hoši dosud školu navštěvující při svých vycházkách neb skoro každé soboty jsou někam k účinkování pozváni a skutečně každému radost působí.

V Astorii jest na pět set českých rodin a tudíž jest v Českém Domově stále veselo a živo a též všechny zdejší spolky odbývají zde své schůze a zábavy a sokolské sbory v prostranném sále několikrát týdně cvičí.

Pan F. Macháček, jako rozšafný a obezřelý obchodvedoucí, stará se všemožně o všestranné uspokojení a pí. Macháčková, jako výtečná kuchařka, vlídná, pozorná a příčinnivá hospodyně, též pochvalnou zmínku zasluhuje. — Jen vytrvalostí, šetrností a pilí se ten malý občanský spolek neobyčejných výsledků dodělal a veškeré jmění jeho se na \$45.000 odhaduje, ovšem s částečným dluhem, který se však za rozumného hospodaření, každým rokem zmenšuje. Tak zmohutněla i ta malá osada Astorská a před 18 lety by byli nikdo neuvěřil, že v místě, kde stál tehdy hustý a vysoký les, Český Domov státi bude, v němž trvalý a jistý stánek má Česká Svobodomyslná Škola.

Paměti českých osadníků v Americe.

JAN NOVÝ v Ennis Tex.

Životopisný náčrtek J. B.

Dnes sem jezdí přistěhovalci jako na posvícení a nemají ani ponětí o útrapách, jakých zažili ti, kteří sem přicházeli před mnoha lety. Kladou se jim sice různé překážky do cesty vládou, za to však o ně zase vláda pečuje a bdí nad nimi, aby nepadli do rukou podvodníků. Když jsem já přijel do Spojených Států roku 1852 co 12letý chlapec, zakusil jsem všech těch béd a útrap přistěhovaleckých v plné míře.

— Narodil jsem se ve vesnici Žákově, roku 1840, v okresu blovickém, kraj pražský. Rodiče moje měli tam malou živnost, kterou dva roky po mém narození prodali a odstěhovali se do Spáleného Poříčí, kde koupili domek s kovářskou a cvočářskou dílnou. K domku patřila též zahrádka, polnosti nebyly však žádné. Řemeslo valně nešlo a proto otec dílnu pronajal a živil naši rodinu výnosem práce nádenické. Zde jsem chodil do školy. Nájemce naší kovárny, jakýsi Fiala, byl člověkem ryze svobodomyslným a upřímným vlastencem. Odbíral Havlíčkovy "Národní Noviny" z nichž sousedům a hochům, kteří jej bedlivě poslouchali, předčítal. Mládež cvičil též vlasteneckým písním a tak zasel vzácný ten muž zde první símě vlasteneckého uvědomění ve vnímavou mysl mládeže a též moji. Po roce 1848 přišla však persekuce a Fialovi bylo v jeho činnosti ustati, neb naň dávali žandarmové, jako na nebezpečného lupiče, pozor. Otec též nechtěl podobných poměrů snášeti a proto odhodlal se k vystěhování do Ameriky, z které docházely od krajanů dopisy plné chvály o svobodě, jaké se v zámoří těší.

Jan Nový.

Celá rodina naše sedla v Liverpoolu na plachetník a po 6týdní plavbě přes moře jsme přistáli v New Orleansu. Odtud jsme se dostali po parní lodi po řece Mississippi do St. Louisu, kdež otec našel první práci na dráze, která se tehdy stavěla odtud do Chicaga. Já tu chodil 6 měsíců do školy, za kterýžto krátký čas jsem se toho ovšem mnoho naučiti nemohl, řeč anglickou neznaje. Na to jsem byl dán do učení se krejčovině, při čemž jsem ztrávil přes 3 roky.

Jako každý český přistěhovalec tak i otec můj toužil po tom, aby si dopomohl ku vlastní hroudě, aby mohl při zemědělství rodinu svou zaopatřiti. Tu se dověděl, že v okolí městečka Portland jsou jakési zbytky školních pozemků lacino na prodej, vyjelo se na ně několik stlouiských krajanů podívat a otec koupil dvě čtyřicítky. Byly to pozemky již zbylé, jež žádný nechtěl, na nichž bylo jen trochu pařezů, zakrsklých stromů a kamení. Však také za ně otec zaplatil královskou cenu. Za jednu z těch 40cítek platil bit, čili jak se jinde říká šiling za akr, tedy za celou \$5, kdežto druhá, lepší čtyřicítka stála 50 centů za akr, čili \$20 celá. Tak jsme se stali za \$25 majetníky ohromného lánu půdy, což by byl v Čechách již hodný statek.

Nyní ale se jednalo o to, kterak z toho lánu vytlouci živobytí. Peněz nebylo na stavby, aniž na oplotění, tím méně na dobytek a nářadí. Vše čekalo jen na ty naše ruce, jen s potahem nám vypomáhal soused Němec. Za každý den, jež v práci na naší farmě strávil s potahem, my mu zaplatili zase dvěma dny práci svojí ruční. Museli jsme se teprve učit, jak stavěti plot, aby nám jej vítr, nebo dobytek nepovalil a plot býti musel, pakli jsme chtěli úrodu svou obhájiti před dobytkem, jehož se všude kolem hojnost potulovalo.

Z počátku jsme byli živi z výtěžku za dříví. Co se nehodilo na dělání plotů, dalo se na dříví k palivu, za něž jsme dostávali také královskou odměnu jednoho dolaru za cort. Později, když jsme si pořídili potah, tak že jsme mohli dovážeti dříví k řece, po níž pluly parníky do Kansas City a dále na jih, dostávali jsme za cort \$2.25.

Šlo to vše pomalu, ale přece jsme již prvním rokem oplotili asi 10 akrů půdy a na té asi 4 akry osázeli kornou. To bylo vše obděláno pouze motykami, neb jsme neměli jiného náčiní. Můj starší bratr byl vyučen kovářství a dostal práci ve Fulton, městečku to od nás asi 20 mil vzdáleného. Tam koupil od mistra, u něž pracoval, starý vůz, jež opravil a nám k používání dal. To bylo první naše náčiní a tak pomaloučku jsme si pomáhali k dalšímu. Postavili jsme si obydlí, stáje a vše potřebné a ač to bylo velice pracné, přece jsme si dopomohli tak k majetku. Za nějaký rok ještě jsme přikoupili sousední pozemky, tak že jsme později vlastnili 150 akrů. Tam jsme se přistěhovali roku 1856 a žili tam až do roku 1878, avšak moji milí rodičové tam dříve složili své kosti. Matka zemřela v roce 1870, otec za 5 roků po ní.

V době těch krušných počátků jsme se museli všichni sháněti po výdělku, kde jen jaký byl. Já si v roce 1861, co 21letý mladík, najal dodávání pošty mezi městečky Fulton a Portland. Byla to vzdálenost 20 mil, musel jsem dvakrát týdně dopravit poštu z jednoho toho města do druhého a za to jsem obdržel královskou odměnu \$150 ročně. Ujec Sam sice za to platil více, ale já to měl z druhé ruky a ten, který byl vlastně tím dodavatelem, vydělával \$50 bez práce a bez risku. Za to mně při tom běželo několikrát o hlavu a pozbyl jsem při tom koně, sedlo a jiné věci, ba i značnou část mzdy.

Jak známo, vypukla v roce 1861 občanská válka. Ve státu Missouri byli přívrženci obou stran a z počátku dlouho nemohlo býti rozhodnuto, na kterou stranu se stát ten vrhne. Obě strany činily zoufalé pokusy o to, aby se zmocnili správy státní a donutily takto veškeren lid celého státu k tomu, aby šel s tou, či onou stranou. Města, hlavně St. Louis, souhlasila se Severem, ale po venkově bylo mnoho plantážníků, kteří byli fanatickými Jihany. A takových bylo hojnost v krajině, kudy mne vedla cesta za povinností.

Podotknouti musím ještě, že jsem jen jeden rok dodával poštu za jiného, od roku 1862 jsem pak obdržel sám na své jméno onu dodávku. Měl jsem \$200 ročně, ale musel jsem míti svého koně a vše, čeho třeba a výplatu jsem dostával jen jednou za čtvrt roku, totiž ku konci čtvrtletí. Ba i s tím byly obtíže, neb vládní poukázku z Washingtonu nebylo tak snadno vyměnit za hotové. Po prvé, když jsem s ní přišel do vládní banky v St. Louisu, spustil na mne jakýsi chlap bandurskou, že prý jsem ji ukradl a chtěl mne dát zavřít. Když ale viděl, že mám pro strach uděláno a že se neleknu, teprve obrátil a poukázku vyplatil.

Jezdil jsem tedy s poštou mezi městečky Fulton a Portland, nestaraje se o válku a o vše to, co s ní souviselo. Jednoho krásného dne, když se tak s taškou na sedle ubírám cestou, obklopí mne náhle tlupa jezdců a s napřaženými bambitkami mi rozkazují, abych slezl. Toť se ví, že jsem uposlechl, nebudu přece tak hloupým abych se pouštěl do nějaké pranice s tolika chlapy, ozbrojenými všelikou zbraní. — Byli mezi nimi někteří, jež jsem dobře znal, ba s jedním z nich jsem se dokonce

jednou popral. Byl to mladík mého stáří a dovolil si mne jednou ve Fulton urážeti. začez jsem mu dal pár neberných.

Někteří z jezdců seskákali s koní a jeden z nich se chopil mé poštovní tašky. Já mu pravím, aby to nechal, že jsem za to zodpověden a musím to odevzdati poštovskému ve Fulton. Ten uposlechl a všichni vsednuvše opět na koně, poručili mi; abych i já tak učinil, načež jsem uprostřed nich jako doprovázen čestnou stráží jel k městu již jen asi 3 míle vzdálenému. Zde mne přivedli k jakémusi důstojníkovi a ten, co mne k němu přivedl, pravil, že chytli Yenka. Dal jsem se do smíchu a povídám, že je lehké chytat toho, kdo neutíká.

Byl sem zavolán poštmistr, který přijal ode mne tašku s poštovními dodávkami, již pak vzal od něho ten důstojník a prohlížel zásilky. Co bylo adresováno známým občanům, o nichž věděli, že sympatisují s Jihem, bylo ponecháno a zabaveny jen dopisy a noviny adresované přívržencům Severu. Co se s tím stalo dále, nevím.

Když jsem byl propuštěn, sháním se po svém koni, ale nebylo ho tu. Počnu hubovati, že mi kdosi ukradl koně a tu ke mně přiskočí opět ten, co mne zajal a rozkazuje, abych mlčel. Kůň můj že byl zabaven jménem vlády Jihu a že budu ještě potrestán, nebudu-li mlčet. Konfederace potřebuje koní tak jako mužů ku obhájení své neodvislosti od Severu a každého občana je prý povinností obětovati vše na obranu svobody. Jsem prý mladý, statný a měl bych se postavit pod prapor Konfederace.

Odvětil jsem mu, že jsem ve službě vlády severní, s níž mám kontrakt a kdybych jej nedodržel, že ztratím celé své služné. O tom, proč je ta vojna, že mnoho nevím a že chci svým výdělkem rodičům vypomoci, aby mohli zaplatit dluh, na farmě váznoucí. Ten pan komandant se na to obrátil k tomu mému "příteli", s nímž jsem se kdysi popral, s následujícím rozkazem:

"Jack, dej pozor na toho sluhu Yanků, já se půjdu přeptat kapitána, co se s ním má stát. Kdyby mu napadlo chtít utéci, tedy ho střel."

To je pěkné nadělení, myslel jsem si; ten kluk mne zastřelí, dám-li jen poněkud na jevo zaječí úmysl. Proto jsem si usedl na bobek, dle způsobu farmářského, čekaje, co se dále bude dít. Můj hlídač, nejša s mým jednáním spokojen, osopil se na mne slovy: "Dej mi tvoji ostruhu, ty ji nepotřebuješ a já ve službě Konfederace mám právo všechno requirovati, čeho je třeba k obhájení svobody před severními vetřelci." Co jsem měl dělat? Byl jsem vydán na milost a nemilost kluka, jemuž jsem asi před rokem nabančil nevymáchanou hubu. Aniž bych hlesl, odepjal jsem ostruhu a hodil mu ji opovržlivě pod nohy. Jack si ji připjal s jakousi vítězoslávou, ale v tom již přicházel ten starý Jihan a pánovitě mi kynal pravil: "Můžeš jíti po svých, ale prozradí-li se na tebe, že jsi něco konal na úkor Konfederace, budeš při nejbližší příležitosti zastřelen."

Byl jsem tedy milostivě propuštěn, ale bez koně ba i bez ostruhy. Šel jsem tedy k poštmistrovi na radu, co mám dělat. Nemohu přece jít 20 mil pěšky a nésti poštovní vak se zásilkami. Poštmistr mne odkázal na druhý den, že se zatím poohlédne, zda by mi mohl ku koni dopomoci. Druhého dne mi dal jakousi herku, která sotva nohami pletla, ale bylo to přece lepší než jíti pěšky.

Musím ještě připomenouti, že mi konfederaté pravili, když jsem se po svém koni sháněl, že mi jej Ujec Sam zaplatí. Za onen první rok služby jsem ani neobdržel celé služné a až jsem se několikráte ucházel o to, aby mi škoda byla od vlády Spoj. Států nahrazena, nedocílil jsem ničeho. Jiní, již si napočítali tisíce za škodu utrpěné ve službách vlády severní, byli dostatečně odměněni, ale já chudšas musel sám škodu nésti. Obrátil jsem se na pány zástupce v kongresu a na jiné politikáře, ale ti mi vždy jaksí opovržlivě odpověděli, že ta maličkost za to nestojí. Žádal jsem náhrady jen \$150, kdyby to bylo snad tolik tisíc, mohl jsem je dávno míti, ovšem se srážkou nějaké té komise.

Jak jsem podotkl, stal jsem se od roku 1862 samostatným dovažčem pošty mezi městečky Portland a Fulton. Vozil jsem poštovní zásilky dvakrát týdně z jednoho města do druhého za \$200. Neměl jsem tedy ani celé dva dollary za cestu čtyřiceti mil a to v době tak pohnuté, kdy válka občanská zuřila a já co sluha Severu mohl býti každé chvíle nejen zajat, ale i zastřelen. Stalo se pak ještě dvakrát, že jsem padnul do rukou obhájců té otrokářské Konfederace, ale vždy jsem vyvázl se zdravou kůží a setrval jsem ve službě té plná 4 léta, až do roku 1866.

Když jsem byl podruhé zajat od přívrženců Jihu, tázali se mne na poměry v okolí a jeli tu kde jaké vojsko severní. Já odpověděl na vše správně, dle svého nejlepšího vědomí a oni mne déle nezdržovali. Jen přehlédli poštovní zásilky a snad si některé z nich podrželi. Nekladl jsem jim žádný odpor, odpovídal na jejich otázky správně a tak nemohouce nalézti příčiny, proč by mne dále zdržovali, nechali mne jíti.

Po třetí jsem padl do zajetí konfederatů za zvláštních okolností. Jakýsi oddíl jejich vpadl do státu Missouri z Kansasu, ale dověděli se, že tu nedaleko je silný sbor severních. Chtěli se tedy co nejrychleji dostat z nebezpečné blízkosti severanů, což se mohlo státi nejjistěji překročením řeky Missouri. Nedaleko Fulton se nalézalo přístaviště, u něhož zastavovaly parníky plovoucí po řece a tu se chtěli konfederaté zmocniti jednoho parníku, aby ho upotřebili ku převozu. Aby plán jejich nebyl vyzrazen, zadrželi každého, kdo jim do rukou padl a mezi těmi jsem byl také já. Když parník přistál, zmocnili se jej, a se zbraní v rukou donutili kapitána, že je převezl.

Mně tehdy také neublížili, ale vzdor té jejich opatrnosti byli přece vyzrazeni. Sotva část jich vstoupila na loď, přihnali se Severané a zahnali Jihany do lesů, loď pak s těmi na ní se nalézajícími odplula kamsi dále do bezpečí. Já i všichni od Jižanů zajatí byli jsme ovšem osvobozeni a od té doby jsem nebyl více jimi obtěžován.

Ještě se musím zmíniti o tom, jak jsem dostal první své služné od Ujce Sama. V prvním roce, jak jsem z počátku podotknul, vozil jsem poštu pro jiného a dostával plat od něj, ač mi také za několik měsíců nezaplatil. V roce 1862 jsem se stal samostatným dovažčem pošty a držím onen diplom, který mne k tomu opravňoval, dosud co památku. Po celý rok jsem tuto těžkou službu vykonával, vzdor překážkám v cestu se mi stavícím, ale teprve na konci čtvrtletí jsem obdržel poukázku na \$50 přímo z Washingtonu. V Portlandu aniž Fultonu jsem nemohl očekávati, že mi někdo vyplatí hotové peníze za onu poukázku a tedy jsem se vydal na cestu do St. Louisu. Peněz na zbyt jsem ovšem neměl a když jsem do St. Louisu přijel, byla již vládní banka zavřena. Musel jsem tedy čekat do rána, ale jaké bylo mé překvapení, když pan kasír na místě výplaty spustil na mne bandurskou:

"Kde jste tohle vzal? Vy jste buď sluhu vládního okradl nebo dokonce zabil. Však brzy uvidíme. Zavolejte policajta, ať chlapíka toho dovede na policejní stanici a podrobí náležitému výslechu." Takovou na mne spustil. Nevěděl jsem, co mám dělat. Vytáhl jsem tedy z kapsy ten vládní papír, který mne ke službě a následovně i ke služnému opravňoval, ale ještě ani to onomu chlapíkovi nepostačovalo. Bylo sice patrné, že to na jeho umírnění účinkovalo, ale přece ještě na mne pouštěl hrůzu, že prý to není žádný důkaz a že jsem mohl tu listinu tak jako onu poukázku naléztí nebo pravému majiteli vzít. Počal se mne však ledacos vyptávati, mám-li v St. Louisu nějaké známé, kteří by mne mohli zjistiti atd. Jmenoval jsem některé lidi, hlavně obchodníky, jež jsem znal a u nichž jsem co krejčovský pomocník pracoval a když konečně pan kasír viděl, že mám pro strach uděláno, a že se nelcknu, vyplatil mi peníze bez dalšího dosvědčení.

Za tehdejších rozháraných poměrů, byly \$200 již celým jméním. Bylo to však v době, kdy vítězství mezi Severem a Jihem kolísalo, ba klonilo se spíše na stranu Jihu. Na počátku roku 1863 postavila Konfederace novou armádu do pole a bylo patrné, že vítězství Severu ještě daleko není zajištěno, což mělo veliký vliv na finance. Peníze Severu byly znehodnoceny tak, že papírový dolar měl ve zlatě hodnotu sotva poloviční. Poněvadž pak se všechny ceny řídily dle ceny zlata, bylo vše velice drahé, tak že jsem za těch \$200 mnoho nenakoupil. Což ale naplat, když jiných vyhlídek na zaměstnání a výdělek nebylo.

Tak jsem se tedy s tou poštovní dodávkou cikanil až do roku 1866. Mezitím jsem se oženil v St. Louisu v roce 1863 pojav Barboru Otysovou za manželku. Zůstal jsem však při rodičích, abych jim v práci vypomohl. Matka zemřela roku 1873., když pak i otec se odebral za matkou, nemělo mne více co v Missouri držeti. Seznáv, kterak namáhavá práce naše jest chudou půdou onou bídne odměňována, umínil jsem si založiti jinde domov. Mimo to mi i zdraví počalo vypovídati službu, tak že jsem si umínil krajinu onu opustiti. Že to byla bídná půda tam ve státu Missouri, dokazuje již to, že jsem za 150 akrů utržil \$500. Rodina naše strávila na půdě té 22 roků, všichni jsme tu pilně pracovali a přece cena její za tak dlouhou dobu tak nepatrně stoupla.

V roce 1878 jsem se konečně hnul z místa, kde jsem strávil své mládí a kde jsem tolik nepříjemností zažil. U Ennis v Texasu, jen 5 mil od města, jsem koupil 132 akrů půdy po \$5.50 za akr. Kdo má jen trochu ponětí o práci na farmě, ví zajisté, že na ní ani v Texasu pečení holubi nelitají do huby. Přičiňovali jsme se všemožně, ač se rodina množila, přibývalo i majetku. Za několik let jsem prikoupil sousedních 40 akrů, ale již jsem za ně platil \$16 za akr. Za krátko zase se mi nahodilo prikoupiti v sousedství dalších 40 akrů, ale ty již stály \$23.50 akr. Po letech jsem ještě prikoupil jednu sousední čtyřicítku a platil po \$30 za akr. Takový je rozdíl v půdě. Kdežto v Missouri jsme se dřeli po 22 let a celý výsledek té práce pak jsem prodal za \$500, v Texasu za stejnou dobu jsem se domohl majetku, jež bych byl ani za 22kráté tolik nedal.

Žiji spokojeně z výsledku své práce ve středu svých dětí a vnuků. S každé strany mého obydlí se nalézají farma jednoho syna, dva synové jsou ve městě a jeden v Oklahomě. Také tři dcery jsme vychovali, z nichž však jedna již zemřela. Přestěhováním z Missouri do Texasu nabyli jsme zdraví i majetku. Ač lidé naši jsou pracovití a jak se říká, užívají se i na skále, přece je v tom veliký rozdíl, kde a na jaké půdě se kdo usadí.

JAKUB CHESAK z Newburg, Wis.—

Věru pohnutlivý život prodělal 86letý krajan, že čtenáři Amerikána s napjetím čítají budou jeho životopis, který on sám si napsal a žádá čtenáře o prominutí, jestli v něčem pochybí, dobře připomíná, že starý člověk nemá už tu paměť jako mladý. Píše: Narodil jsem se 25. června 1829 v obci Nebilov, kraj Plzeň v Čechách, z chudých rodičů. Bylo nás 7 dětí, 6 synů a dcera. Když mně bylo 9 roků šel jsem sloužit k sedláku, ale jen přes léto, v zimě jsem chodil do školy. Za těch pár měsíců, co jsem sloužil dostal jsem 8 zlatých šajnu, ale když mi bylo 12 let, přestal jsem chodit do školy a šel jsem na službu na celý rok, a to jsem dostal platu 15 zl. š. A když mně bylo 17 roků, tak už jsem jako velký pacholek dostal 45 zlatých šajnu, což je na naše peníze 9 dolarů.

Když mně bylo 20 roků musel jsem k odvodu do Plzně a tam mě odvedli k dělostřelectvu a ještě několik krajanů, a hned nás odeslali transportem do Prahy. Tam nás ošatili a odeslali do Brna, z Brna do Vídně, z Vídně do Prešpurku a tam odtud

nás odeslali transportem za armádou. Ta byla u pevnosti Komarno a tam se naše armáda s Košutovou prala 3 dni. Byla to veliká bitva, ale Košut musel přesile ustoupit, neb přišel baťuška Rus s velikou armádou Rakousku na pomoc, a my jsme tam přišli když se to nejvíce bilo ale my byli od toho asi 3 míle vzdáleni. Nás těch pár nováčků přidělili ku "unterstuetzung" záloze, k našemu pluku nás nemohli poslat, ten byl z Peště vyhnán, tak nás nechali při tom rezervu. To pozůstávalo ze 40 kar a ty dovážely střelivo za armádou, ale my jsme toho střeliva moc nepřekládali, neb když Košut se svojí armádou dal se na ústup, a my pospíchali za ním, aby nám neutek, on se nezastavil až u Szegedina. Tam nechal spálit most, a za městem nechal do kukuřice postavit několik děl, když naše armáda okolo toho pole hustě maširovala, tak začali z těch děl na naše vojsko střílet. To si může každý pomyslet, co to byl za zmatek, ale to netrvalo dlouho. Pluk hulánů na ně poslaný je brzy umlčel a zajal.

My na to místo přišli až druhý den, ale hrůza se nás zmocnila, když jsme viděli ty lidi pobité a zmrzačené. A pak už se Košut se svou armádou nezastavil až u Temešváru. Tam jsme přišli třetí den, ale z daleka jsme viděli velký oheň, to hořela pevnost. Tam se uherská armáda vzdala, a Košut a i ti velcí hlaváči odjeli do Turecka. My tam zůstali několik dní a pak jsme se vrátili do Pešti. Tam jsme byli rádi, že nebudeme muset noclehovat pod širým nebem, neb těch pár neděl, co jsme byli v poli jsme moc zkusili žízně a hladu. To bylo v měsíci červenci a v Uhrách je velmi horko a my na pochodu málokdy přišli k vodě, abychom se mohli napít. Na tu žízeň ještě dnes vzpomínám, hlad mně tak netrápil. Když jsme se s těmi kárami přijeli do Peště tak jsme měli 2 dny odpočinek a pak jsme je odvezli, kam patřily a nás poslali k našemu 3. pluku dělostřelectva a já přišel k jízdní baterii a u té jsem zůstal až jsem šel na dovolenou.

Teď nastala execírka a škola. Já jsem se velmi rád učil pro ty 4 krejcary. Když jsem přišel k té baterii tak jsem dostával 6 krejcarů, to jsem byl unterkanonýr a to trvalo 2 roky. Když jsem se dobře učil, tak jsem povýšil na oberkanonýra a to jsem už dostával denně 10 krejcarů. To si můžete pomyslet, že je to hezký příspěvek pro chudého vojáka. Když jsem tam byl asi 4 a půl roku tak jsem povýšil na formajstra a to jsem dostával 12 krejcarů denně. V roce 55. měl Rus s Turkem válku, a naše brigáda byla poslána obsadit ruské hranice a k tomu patřila též naše baterie. Tak jsme maširovali skrze Uhry, Polsko až na ruské hranice. V Uhrách se hezky maširuje, tam jest nejvíce rovno. Když jsme přišli na poslední štaci v

Jakub Chesák.

Uhrách, tam jsme natrefili obyvatele s nimiž se žádný nemohl domluvit. Od toho času jsem o nich nic neslyšel, až lonský rok jsem se z našich novin dočetl, že jsou to Rusíni. To bylo poslední štací v Uhrách, a pak jsme přejeli do Polska a maširovali jsme až na ruské hranice do města jménem Kopečinsky. To bylo asi 5 mil od ruských hranic a tam jsme zůstali přes léto. V zimě tam nebyl dostatečný plac pro koně, tak nás odeslali do krajského města Břežany a tam jsme zůstali až se Rus s Turkem udobřili, a pak jsme zase jeli zpátky do Uher a tak jsme se navrátili na naše staré místo do Peště a tam jsem zůstal až jsem 8 roků dosloužil a pak jsem šel na dovolenou.

Když jsem přišel domů k rodičům, otec mě žádal, abych zůstal doma pomáhat mu dělat cihly. Můj otec byl cihlářem, dělal cihly a tašky na panství hraběte Waldšteina, a tak jsem začal robit cihly a tašky a ta práce se mi velmi líbila neb jsem pracoval ve stínu pod kolnou. To bylo příjemnější, než v Uhrách na pochodu v tom velkém horku a žízeň a hlad trpět.

Když jsem byl asi rok doma, psal mi bratr z Ameriky, abych nezůstal v Čechách, že v Americe si pomůže chudý člověk snáze ku svému, a také mně napomenul, abych se oženil, že tady v Americe nákou kochanku je těžko dostat. A tak jsem ho poslechnul a oženil se, a tu svou znejmilejší jsem naučil naše cihlářské řemeslo. Mysleli jsme tak dlouho pracovat, až dostanu obšíd a potom, že pojedeme do Ameriky. Ale co čert nechtěl mít, Rakousko se šlo prát s Itálií, a já musel narukovat ku svému pluku do Pešti. To si může každý pomyslet, jak si má manželka naříkala. A od toho času rakouské diplomaty proklínám. To ještě při tom bylo dobře, že ta vojna netrvala dlouho. Já byl v Pešti 18 neděl a co jsem mohl nadělat za ten čas cihel doma a tak jsem šel znova na úřaub. Domů jsem přišel v září 1859, to už jsem si moc vydělat nemohl.

Tak vidíte, jaká je v Rakousku spravedlnost. Když už jsem měl 10 roků vyslouženo, toužebně jsem očekával obšíd, ale na místo něho jsem musel narukovat a tak mně rakouská diplomacie připravila ještě o jeden rok.

Těch jedenáct roků co jsem při rakouském vojsku byl, jest mi velmi líto, těch mladých let, že jsem je nemohl užít k užitečnější práci. V březnu v roce 60. ten dlouho očekávaný obšíd jsem obdržel a hned jsem zadal o pas vystěhovat se do Ameriky. Ten jsem obdržel v květnu a v červnu už jsem jechal do té zaslíbené Ameriky po lodi plachetní. Ono se mnou jelo více krajanů. Pan Kareš nás z Bremen vypravil, plavba nám trvala z Bremen do New Yorku 8 týdnů, a byla mírná, jen jedenkrát jsme měli 4 hodiny bouřku a i ta nebyla silná. Mně na moři svědčilo ale o mé kochance to říci nemohu, ta jak sedla na loď, tak se rozstonala a byla nemocná až jsme sešli s lodí. Tak jsme šťastně tu louži přejeli a z New Yorku do Milwaukee jsme jeli po dráze a když jsme slézali na štaci z káry, jeden vozka nás naložil a zavezl nás k hospodskému p. Wolfovi. Toho jsem se tázal, jak se dostat k mému bratru a on zavolal vozku; s tím jsem já vyjednával a ptám se ho, co žádá. On na to, že \$14. V tom k nám přistoupí jeden krajan od West Bend a ptá se mě, kam jedu a já mu odpověděl, že k Martinu Česákovi a on na to, toho já dobře znám, s tímhle vozkou už nevyjednávajte. Já vám najdu lacinější dopravu, farmáři, co sem přivezli ječmen, ti vás vezmou k vašemu bratru.

A netrvalo to ani hodinu a ten krajan přišel zpátky a pravil mě, že už farmáře našel a s ním mluvil, ten že mu pravil, abych neměl žádnou starost on že o té hospodě ví a ve čtyry hodiny že pro mně přijede, a také v ten čas přijel a mně a mou manželku a malou holku naložil a už jsme ujížděli z Milwaukee na západ 30 mil, na jeho farmu. Tam jsme zůstali přes noc, dostali večer i snídaní a po jídle se ptám farmáře, co jsem povinen platit za to svezení. On na to odpoví, že ode mně nic nevezme a že mi přeje, aby se mi zde dobře dařilo a já mu na ta laskavá slova upřímně poděkoval, a pak jsem se ho tázal, kudy je cesta nejbližší k mému bratru. On mi na to odpověděl, že by mně tam s radostí zavezl, ale že mu to není možno, že má v Milwaukee mašinu a má rozmláceno u souseda, proto on byl v Milwaukee, něco se mu u mašiny rozlámalo. Mně to přišlo k dobrému, ušetřil jsem \$14. Tomu krajanu, co mi tu jízdu lacinou opatřil jsem též upřímně poděkoval, je to velmi dobrá věc, když v cizině natrefíme dobrého a upřímného krajana.

Ten farmář než odjel tak mi řekl abych šel od něho 2 míle na západ, tam že přijdu na cestu co jde z West Bend do Newburgu, po té abych se dal na půlnoc, že na té cestě mého bratra moc lidí zná. Tak jsem šel jakoby měl mapu v ruce a mého bratra a celou jeho rodinu jsem natrefil při obědě a při dobrém zdraví. To bylo upřímné shledání, a hned se ptali, kde jsem nechal ženu a já jim odpověděl, že jsem ji nechal u farmáře p. Furvajla a bratr mi řekl, toho dobře znám, to je odtud 8 mil. Tak jsme se vypůjčili koně a hned jsme jechali pro mou nejmilejší. Když jsme tam přijeli, viděl jsem, že je má manželka ustrašená, my-

slela, že se mi něco zlého přitrefilo, že tak dlouho se nevracím. Když jsem od ní ráno šel bylo 6 hodin, a když jsem přišel zpátky byly 4 hodiny odpoledne. Já jsem se jí nedivil, že jí byl dlouhý čas, ona neuměla jinou řeč než mateřskou a s těmi Němci se nemohla domluvit. Tak jsme ji a tu malou holku a ty naše věci naložili a jeli jsme zpátky. Když jsme přijeli bylo 8 hodin večer, a teď bylo zase nové vítání, ty dvě švakrové se dříve neznali až teď, to bylo hubičkování. Můj bratr zůstával u jednoho krajana 1 míli na západ od Newburgu a v těch místech také spachtoval farmu a tak jsme se na tu farmu odstěhovali a začli jsme farmařit. Ta farma byla zpustlá, na té nikdo nepracoval asi 3 roky a tak jsme na ní začli pracovat my. Bratr měl \$90 hotových peněz a jednu krávu ale já nic, moje kapsy byly prázdné ale ruce k práci dychtivé. Na té farmě bylo asi 60 akrů vyčistěno ale když už se tak dlouho na ní nepracovalo tak bylo všechno zarostlé drnem. Bratr koupil pár volů za 50 dollarů a pluh za 14 dol. a začli jsme orat, abychom mohli něco žita na zimu zasít, pak jsme zorali několik akrů pro oves a kukuřici; pro pšenici jsme nemohli ten rok nic připravit, až druhý rok. Když jsme sklídili seno, tak jsme hned louky zorali ale jen mělce, aby slunce snáze spálilo drn. Já byl zelený, ale ten nápad jsem měl, že to bude dělat dobrotu a také se to osvědčilo. Na zimu neb podzim jsme to přeorali hezky hluboko a pak s jara jsme na to scli pšenici a též na to pole, co byla kukuřice a pšenice se nám velmi povedla, ten rok jsme jí namlátili 500 bušlů, žita 70 a ovsa 200 b. a ten třetí rok jsme zase tolik namlátili. Teď dostala farma dobré jméno, a my též. Sousedé se divili, co ty české ruce dokážou. A pak k nám přišel jeden Němec, že chce svou farmu spachtovat, aby z nás jeden ji zrentoval, že on už je starý na práci. Tak já s ním šel, farma se mně líbila, tak jsem ji zrentoval za třetí díl, to jest všeho, co se na farmě sklídí. Já bral dva díly a on jeden. My jsme ten handl udělali ústně, ale byli jsme oba spokojeni. Tak jsem se teď stěhoval na jiné místo. S mým bratrem jsem byl 3 roky, měli jsme všechno dohromady i jednoho stolu jsme společně jedli, ale dobře jsme se srovnávali, když jsme se stěhovali na tu farmu, co jsem zrentoval, tak bratr všechno dal, co mně patřilo. A na té farmě jsem byl 2 roky a dobře se mi dařilo. — Když mi rent vyšel, to už jsem měl zachováno 7 set dolarů, něco dobytka, tak jsem si koupil šedesáti akrovou farmu za jedenáct set dollarů; — sedm set jsem zaplatil a 4 sta jsem zůstal dlužen. Na té farmě bylo 40 akrů vyčistěno a též ohraženo a 20 akrů lesa. Tak jsem se teď stěhoval na svůj pozemek, stavba byla jednoduchá ale ušlo to pro začátek, my s ní byli spokojeni, my byli velmi rádi, že jsme si v tak krátkém čase pomohli ku svému pozemku. Teď jsem si vzpomněl, co bratr psal mi do Čech, že jeho proroctví je pravdivé, že tady snáze chudý člověk ke svému si pomůže nežli v Čechách. Tak jsme teď vesele pracovali na svém pozemku, má manželka ta měla z toho radost, že máme svůj pozemek, ona pravila, kdyby jsme byli zůstali v Čechách, do naší smrti bychom si nepomohli k podružské chalupě, a tady v 5 letech jsme si koupili 60 akrovou farmu, to jsou rozdíly, a já jí dal za pravdu.

Tak teď jsme s mou manželkou začli pracovat na svém pozemku, ale pracovati vesele, protože nás všechno těšilo, my se napracovali dost, všechnu práci na farmě dělali sami ale až děti dorostou, tak nám bude snáze. A ty děti dorostly, jenže jsme museli čekat asi 12 roků, než byly velké a práce schopné, a ony dost pomáhaly pracovat. V mém sousedství bylo na prodej 28 akrů, tak jsem je koupil za 11 set, neb ten čas už byl pozemek trochu dražší. Byl to pozemek dobrý, a bylo na něm ještě 14 akrů lesa, ten jsem posekal na kartové dříví, co bylo cukrové dříví jsem prodal do města, a co bylo špatnější s tím jsem pálil vápno. Na farmě bylo dosta vápenného kamene, tak jsem nechal postavit pec na vápno, a pálil jsem vápno 5 let. Co jsem utržil za to vápno a za to dříví jsem si zapisoval a když jsem udělal účet, tak jsem měl těch 28 akrů zaplacen. Tak jsem měl teď 88 akrovou farmu a děti už vyrostlé, těch bylo zrovna jeden tucet a sice 7 synů a 5 dcer a ti mluví všichni dobře česky, neb doma se mluví jen mateřskou řečí. Anglicky a německy též správně mluví, a kdyby jsme byli zůstali v Čechách, ti syni by byli přišli k vojsku a když takový voják přijde domů z vojny, tak neví, čeho se uchytit. Tady v Americe je to lepší, když je člověk zdravý a rád pracuje, tak si pomůže ke svému vlastnímu domovu.

Ale nemyslete snad, že chci českou vlast hanět, to ne. Já mám českou vlast velmi rád, já se z ní nerad stěhoval, ale okolnosti mě k tomu přinutily. V Čechách je zdravo a pozemky úrodné, ale špatně rozdělené. Knížata, hrabata a kněžstvo mají nejlepší pozemky a tisíce chudých lidí nemá žádného pozemku. Ti pracují pro panstvo za malou mzdu. To se mně v Čechách nelíbilo, to je nespravedlivé. Teď jsem mohl pozemek dobře vyčistiti od pařeží a kamene a postavit novou stavbu na farmě. To jsem učinil, a pak co jsme mohli stroje potřebovat na farmě, ty jsem

koupil a tu jsme svoji práci snadno a čerstvě vykonávali. Ale léta utíkají jako voda v řece a já a moje manželka jsme zestárli a práce už nám byla obtížná, tak jsme jednomu synu odevzdali farmu a šli jsme na výměnek, ve městečku Newburg jsem koupil domek a do něj jsme se přestěhovali, a tady několik let pohodlně své staré oudy nechali odpočinout. To jsme tak šťastně a spokojeně spolu 4 roky na tom výměnku žili, ale pak se mi manželka rozstala a já k ní povolal dva lékaře ale ti nic jí nepomohli. Čtyry měsíce stonala a zemřela. Když jsem ji pochoval, tak jsem svůj dům zrentoval a odstěhoval jsem se ku svému synu, ten je zde řezníkem a u toho jsem dodnes. Tomu opatruju dva roky starého chlapce. Jak vidíte, milí krajané, co jsem všechno na tom světě prodělal, 11 roků jsem sloužil v Čechách u sedláků, 11 roků jsem byl vojákem a 35 roků jsem zde farmařil, ale teď jsem povýšil za chůvu, a také časem jsem řezníkem, v tom se dobře vyznám.

MARTIN HOUF z Mosinee, Wis. —

Ač není mezi těmi zákopníky, kteří přijeli v letech šedesátých a sedmdesátých, aby si buď na prériích západu nebo v lesích severních své domovy v sousedství Indianů vybudovali, přece jen život Martina Houfa jest bohatý na zkušenosti všeho druhu a zasluhuje býti vřaděn do Pamětí starých českých osadníků, jež budou jednou výbornou pomůckou k sebrání dějin Čechů v Soustátí. Než nechme krajana Houfa mluvit samotného.

Narodil jsem se 7. října r. 1841 v Břeskovcích u Přestic, kraj plzeňský. Otec byl lesním hajným. Nás dětí bylo 14 ale čtyry zemřely malé. Bylo mi sotva půl třetího roku, když ztratil jsem matku. Na to vrátil se bratr z vojny, oženil se a nás dva nejmladší měl živiti do dvanácti let. Za to bral úroky z našeho podílu až do 24 let. Kromě toho měl nás posílati do školy, já ale chodil do školy jen dvě zimy, neboť sotva mi bylo devět roků šel jsem do služby a sloužil jsem čtyry roky. Pak mne dal bratr učit se kovářství ale jak to u vesnického kováře bývalo, ve dne jsem musel dělat na poli nebo pásti krávy a

Martin Houf, manželka a syn.

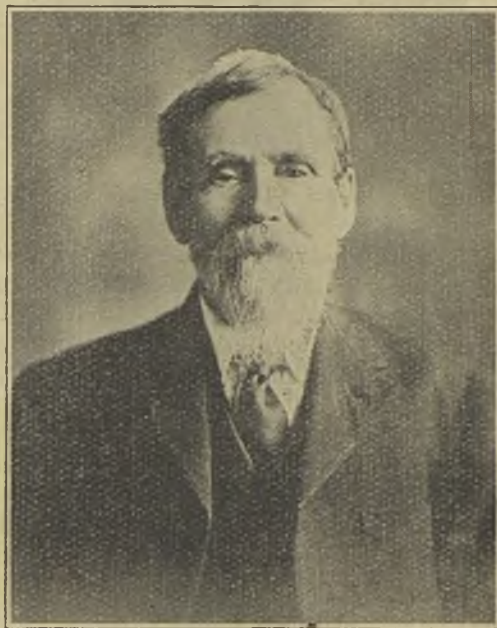
teprve za tmy dělat v kovárně. Ale časutíkal a nadešel r. 1862, kdy jsem musel jíti k odvodu a také si mne hned podrželi a sice odvedli mne ku raketářům. Když jsme se sešli v Plzni bylo nás dohromady 52, a byli mezi nimi Čechoněmci, tak jsem si pomyslel, že se nám nebude stýskati. Ale když jsme přišli do Neustadtu, mnoho jich zůstalo u pluku, ale některé poslali do Tyrol, do Dalmacie, do Italie a já sám přišel do Dubrovníka v Dalmacii, kde jsem pobyl půldruhého roku. Na to byl jsem "detažirován" do Kotoru, kde jsem zůstal šest měsíců. Byl tam jeden důstojník, který přišel ku pluku jako plukovník adjutant a mne vzal s sebou a tak jsem se po dvou letech dostal z Dalmacie. To bylo roku 1864. Rok na to byl pluk rozdělen a sice přišlo po jedné "patrii" (baterie) ku každému pluku dělostřeleckému a já se dostal ku desátému pluku do Peště. Tam jsme byli až v r. 1866 vypukla válka s Pruskem. Pluk poslán byl proti Prušákům, ale naše baterie šla do Chorvatska do Karlstadtu, kde jsme zůstali až bylo po válce. Na to ku konci měsíce srpna vytrhli jsme a šli celých pět týdnů až do Neustadtu, kde jsme byli propuštěni na dovolenou. Tam jsem měl několik známých kovářů a ti mne přemluvili, abych v Neustadtu zůstal, že tam práci dostanu a že když bych i musel čekati třebas čtrnáct dní, oni že mne vydrží. Dal jsem si říci, ale čtrnáct dní uteklo a já pořád práci neměl. Kapsu jsem měl prázdnou a oděv jenom ten, co jsem měl na sobě a ještě ten za mnoho nestál. Tu jednoho dne přišel ke mně můj bratranec a povídá mně, abych s ním šel dělat do kotlární, tam že mám práci jistou. Dal jsem si říci a také jsem skutečně práci dostal. Myslel jsem si však, že později třebas budu moci dostati se do kovárny. Než čas utíkal a já zůstal při kotlářství 23 roků, 17 roků v Neustadtu a 6 roků ve Vídni. R. 1869 jsem se oženil. Moje první manželka byla od Prešpurku. Od r. 1866 až do r. 1874 byly výdělky ještě dosti ucházející, ale když přišel krach na bankách, ten přivedl mnoho lidí do bídy a to nejen bohaté ale i chudí přišli o svůj majetek. Já sám jsem přišel o 669 zlatých a od toho času

jsem se nemohl ničeho dodělat a tak jsem se v r. 1883 rozhodnul a odešel z Neustadtu do Vídně. Ale jednu bídu jsem v Neustadtu zanechal a ve Vídni jsem našel nouzi a to tak trvalo do r. 1889. S jara toho roku mně manželka zemřela a tak jsem byl po pět měsíců vdovcem. Ale nešlo to a tak se stalo, že jsem se oženil podruhé. Druhá moje manželka byla Moravka od Rouchovan u Moravského Krumlova. Ta měla pár set zlatých, ale co to bylo platné, když se pořádě ještě muselo k výdělku bráti z hotového. A tu mně připadla myšlenka na Ameriku a ta mne už neopustila, jenom jsem měl starost, jestli manželka svolí. Zeptal jsem se jí, jestli by nejela do Ameriky, že tam mám sestru, že jí budu psát a ona byla svolná. Tak jsem sestře o svém úmyslu napsal a ta mně ku mé radosti odpověděla, že když chci jeti jen abych jel, ona že mi cestu vyplatí. To bylo zrovna, když korunní princ Rudolf měl pohřeb ku konci ledna nebo v prvních dnech února v r. 1889. A na to dne 9. března jsem se loučil s Vídni. Měli jsme jednoho jedenáct měsíců starého synáčka. Cestu přestáli jsme šťastně a dne 31. března byli jsme už v Cedar Rapids, Iowa, neboť moje sestra byla usazena nedaleko Walford, byla to moje nejstarší sestra a zemřela před desíti roky v stáří 83 roků. U sestry jsme pobyli týden, načež jsem šel do německé osady Amana, kde jsem sice práci dostal hned, ale mzda byla skrovná — 13 dollarů měsíčně. Za dva měsíce jsem dostal byt zdarma a dříví mne také nic nestálo. V zimě jsem krmil dobytek a při tom jsem si držel krávu ale ta mne také nic nestála.

Tak jsem pracoval devět roků na tom místě, když jednoho dne přišel hospodář a povídá, že by mně potřeboval na jiném místě, abych šel krmit prasata, že prý nemá člověka, na kterého by se mohl spolehnouti. Právě, plat nebyl také větší, ale za to o hodně více práce, že bych byl ochromnul na ruce. Nicméně vydržel jsem tam dva roky. Bylo to r. 1898, kdy jsem si pomyslíl, pár dollarů máš, kup si kus pozemku, děti ti rostou, ať máš svůj domov. Dověděl jsem se o prodeji pozemků v Mosinee a jel jsem tam a koupil tam farmu, akr po 8 dollarech. Domek tu byl, ale jaký. Bylo to pár klád přes sebe položených, střechu tvořilo několik prken, mezi tím strop, také pár prken, dvě okna a dveře z venku a vnitřek byl vylepen starýma novinama a už bylo celé obydlí pohromadě. Když nepršelo tak to ještě ušlo, ale jak přišel déšť, nevěděli jsme, kam máme hlavu strčit. Nezbyvalo nic jiného než dojeti pro šindel a střechu pobit. A tak jsem se hudloval celých šest roků neboť jsem musel stavět pro dobytek, abych měl kam uložit krmivo a náčiní a teprve jsem začal stavět pro sebe. A teď když mám všecko v pořádku, jsem přinucen všecko prodati a odstěhovati se do města. Neboť dcera se vdala, mladší syn se oženil a nejstarší syn se málo zdrží doma. Pak má každý svůj pozemek a tak mne zanechali s nemocnou manželkou, která leží už osm roků. Kdyby mně bylo jen 50 roků, tak bych si z toho nic nedělal, ale ve 73 letech už člověk špatně běhá za pluhem. A to ještě není všecko, sám si uvařit, prádlo vyprat pro sebe a manželku, podlahu vydrhnout a při tom ještě za všecko dostat houbovou polévku, když není všecko v pořádku. Tak jsem se čtenářům Amerikána zkroušeně ze všech svých vědomých i nevědomých hříchů vyzpovídal.

TOMÁŠ KOVÁŘÍK z Crete, Nebr.—

Když jsem "zpovídal" starého pana Jos. Jelínka, prvního homstetáře na Big Blue v Nebrasce, bylo vysloveno několikrát jméno bratří Kovářů, soudruhů Jelínkových na výpravě za domovinami do Nebrasky. Proto jsem šel vyhledat i tyto druhé pionery, ale shledal, že z nich zůstal na živu již jen jeden, Tomáš. Ostatní se odebrali již na lepší homstedy, odkud není tak daleko ani na dráhu, ani do mlýna, jako bylo v šedesátých letech od nynějšího Crete. — Starý Kovářík je ryzím typem domažlického Choda. Narodil se v Havlovcích, čili lépe řečeno, v Havlojcích, u Domažlic roku 1841, kde byl jeho otec sedlákem. Matka jeho byla také z chodského rodu, rozená Fajlová z Oujezda. Tomeš byl nejmladším z devíti dětí. Do školy chodil do Domažlic, půl hodiny cesty od "Havlojc" vzdálených a sice k učiteli Hruškovi. Psalo se tenkrát ještě všechno švabachem. Latinka

Tomáš Kovářík.

přišla až později. Napřed odjel do Ameriky nejstarší syn z rodiny Josef, a usadil se ve Wisconsinu, kde po roce 48tém byl cílem skoro všech českých emigrantů. Josef psal rodičům do Čech, aby vyprodali a pustili se do Ameriky, že si zde pomohou k lepší budoucnosti než ve staré vlasti. Stalo se. Cesta přes moře v plachetníku trvala 6 neděl. Z New Yorku nastala teprve dlouhá a unavující cesta tehdejšími pomalými vlaky vystěhovaleckými do Manitowoc okresu ve Wisconsinu. Tam už měl bratr Josef farmu o 40ti akrech a starý Kovářík koupil si hned vedle osmdesátku. Tomeš byl doma u rodičů až do roku 1864, kdy se připravovali někteří z osadníků Gibson townu do státu Nebrasky na homstedy. Jelínkovi a Šesták již byli napřed na západě a měli vybrané místo pro ostatní. Jaká byla cesta na západ a jaké začátky, to popsal starý pan Jelínek a bylo by to prostě opakováním téhož. Za čas přijel za synem Tomášem a Matějem starý Kovářík a zůstal u syna Tomáše až do své smrti. Bratr Matěj zabral vedle a také zde zemřel. Taktéž Josef zemřel v Nebrasce, Jan ve Wisconsinu. U Josefa Kováříka býval první český hál v osadě a odbývaly se tam pravé české venkovské muziky. V roce 1885 zachvátila neštoviční nákaza osadu a mnoho lidí pomřelo. U Josefa Kováříka vymřela polovina rodiny i s otcem. Z celé rozsáhlé původní rodiny Kováříků z Havlovic jsou na živu již jen dva členové, Tomáš a sestra Marie Vaňková v Havlovicích. Tomáš oženil se roku 1869, s Annou Šestákovou, dcerou sousedovou, a z manželství toho bylo zrozeno 13 dětí, z nichž osm jest jich dosud na živu. Dobrá půda náplavu řeky Big Blue a přičinění nezůstaly bez odměny. Dnes vlastní Tomáš Kovářík 400 akrů té nejlepší půdy, jakou jen možno v Nebrasce nalézt a na ní farmaří jeden ze synů a dcera. On sám si zakoupil obydlí v městě Crete a tam žije na vejminku.

Josef Číha, děda.

JOSEF ČÍHA starší ze Solon, Iowa.—

Kdo by z našich čtenářů neznal z dopisů staříckého krajana, našeho horlivého dopisovatele, jenž podepisuje se vždy Josef Číha, děda? Jest to uvědomělý kraján, kterému při jeho klopotném životě přece ještě zbývalo času, aby přemýšlel o tom, co kněží lidu kážou a dospěl k přesvědčení, že dělají tak jen z vypočítavosti, aby lid udrželi v duševní temnotě a poddanství a takto sobě pohodlné živobytí zajistili. Stařeček sám napsal nám svůj životopis, který tuto čtenářům Amerikána předvádíme:

Narodil jsem se v obci Kaceřově u Kralovic dne 30. května r. 1831 a tam též začala první dětská starost, choditi do školy, která byla ve hradě téhož jména Kaceřov. Onen hrad vystavěli jistí Grispkové, jichž vlastní byly Bavory. Stavba byla umělecky provedená. Onino Grispkové, jak lidové podání praví, darovali Žižkoví bořící děla a byli prý za to souzeni v Plzni a jelikož se domnívali, že jejich trest bude krutý, tak sobě nechali udělati cínové rakve a když by jejich starešina v Plzni jejich soud prohrál, členové rodiny si do těch rakví lehnou a otráví se. A také se

tak stalo. Starešina sice soud vyhrál ale z velké starosti se v Plzni mezi jemu známými měšťany pozdržel trochu déle a jeho rodina se jinak nedomnívala, nežli že soud prohrál. Mrtvoly jejich uloženy v královickém kostele ve kryptě a podnes se ukazují zachovalé, protože jsou občas nabalzamovány. Jak jsem pravil, v onom hradě byla za mé doby škola a byl majetkem knížete Metternicha, rakouského Bismarcka.

Když mně bylo dvanáct roků přestal jsem choditi do školy a nastala mi povinnost služebná — stal jsem se pasákem u obecního pastýře a když jsem sesílil a povyrostl, povýšil jsem za pacholka a tak to šlo až do mého ožení se. Na to přijmula mne do práce železářská válcovna ve Břesích v okresu Rokycany, to bylo v r. 1857. Moje práce byla, že zkoušel jsem tak zvané pudlované železo. Byli jsme při té práci dva, ale ježto nebylo pro oba na celý den práce, museli jsme uklízet do skladu ulitá železa různého tvaru, plochá, kulatá, čtyřhranná různé tloušťky a šířky, váhy od 25 do 150 liber a byli jsme při zasilání železa obchodníkům po obyčejných vozech a zaznamenávali váhu. A v té práci byl jsem za-

městnán až do roku 1885, kdy se výroba úplně zastavila, dělníci se pustili a museli se uchýlit do různých končin tohoto slzavého údolí, aby si hledali živobytí.

Můj syn Josef už byl dva roky v Americe, ujel tam, aby nemusil k odvodu a tu jsme se rozhodli s manželkou a dcerou Karolinou, že se za Josefem pustíme do Ameriky a také jsme tak udělali a přijeli šťastně do státu Iowa, kde od té doby stále jsme bydleli, různé trampoty prodělali ale všechno trpělivě snášeli vědouce, že jen úsilovnou prací a trpělivostí lepšího postavení se dopracujeme. Žili jsme spokojeně až do roku 1903, kdy moje dobrá a laskavá manželka a matka našich dětí a babička našich vnuků, odebrala se s tohoto světa po nevýslovném utrpení. Zemřela na rakovinu žaludku, o čemž jsme se přesvědčili nechavše ji lékaři pitvati, aby oni i my se přesvědčili, co bylo příčinou zničení jejího záslužného života. A tak ten boj životní musí se prodělávati těmi různými utrpeními, aby člověk zachoval po sobě vděčnou památku, že udělal vše, na co mu síly jeho stačily. Manželka moje byla příčinlivou a pracovitou a hned po svatební cestě, která nebyla zrovna daleká, jen ze světnice do vedlejší světnice, chopila se práce cepem nebo při ruční mlátičce. A v Americe byla porodní babičkou, v případě onemocnění byla ošetřovatelkou a všude dostalo se jí za její ochotu uznání a za její účinnou obsluhu peněžitě odměny. Manželka moje jmenovala se Marie Penajtrová, dítěte jsme měli sedm, dvě nám zemřely v útlém věku a dcera Marie už provdána za Josefa Dvořáka.

Já v Americe měl zaměstnání s jara a na zimu na vykopávání lesních stromů na dříví a zdělávání půdy na role. V senoseči a mlácení jsem pracoval u rolníků dokud síly mé stačily. Ale po úmrtí manželky žiji střídavě u zetě a dcery Jilovcových a u syna Josefa a mohu říci, že se mně v mém pokročilém stáří věnuje všemožná péče, za což jim buďtež mé upřímné díky.

A teď ještě na konec musím ctěným čtenářům kalendáře "Amerikána" sdělit, jak jsem se stal osvojencem. K tomu mne vedly různé mnou pozorované příčiny, zvláště ty věrocírkevnícké zatemňující a proti pravému osvětovému pokroku ducha času ten církevnícky neochabující boj proti všem důsledkům. Pak mně též pomáhala k osvobození ducha četba ušlechtilých spisů, na které jsem věnoval vždy částku svého výdělků, kdežto mnozí to promarnili na škodu svoji vlastní a třeba i na škodu zdraví a ku škodě rodinného hmotného i duševního povzneseního života. A teď na sklonku svého dlouhého života očekávám klidně a bez bázně ten okamžik, kdy povolán budu k té velké armádě, do Neznáma, odkud se nikdo nevrací, ale kam doprovázejí jej jeho činy a blaze tomu, za kým volají, byl to člověk dobrý, který dle sil svých a dle svého přesvědčení jen chtěl blaho svých spolubližních.

VILÉM BOHÁČEK z Wilber, Neb.,—

Jak rád a často jsem jezdíval do Wilber, když jsem byl před více než 20ti lety redaktorem Hospodáře v Omaze. Nebyl jsem tehdy ostatně sám. Jezdili jsme tam na výlety, na divadla, nebo jen tak na návštěvu přes neděli, trochu si oddechnout, trochu se občerstvit a potěšit mezi wilberskými vlastenci a národními činovníky. V té době se těšil Wilber pověsti českých Athen v Nebrasce. Omaha měla sice větší počet krajanů, ale Wilber ji v mnohém předstihoval, neb tam byla osada usjednocená, celolítá, ze samých lidí pokrokových složená a národní uvědomění bylo heslem jejich předáků i mužů od linie. Letos jsem si tam zase zajel. Možná, že je Wilber stále pokrokovým, ale toho pravého, abych tak řekl českého češství je tam již pořídku. Z těch starých předáků a pracovníků jsem našel již jen několik starých pánů, na prstech jedné ruky by je spočítal — a mezi nimi ovšem i pana Boháčka. Zašel jsem si k němu do jeho holírny a požádal jej, aby mi něco vypravoval ze svého života, k vůli změně, abych mohl mezi životopisy rolníků zasaditi také historii života člověka městského, jenž ovšem více pečoval a více pracoval pro věc národní, než ti, kdož strávili svůj život v boji o lány půdy, a jimž nezřídka také jen jedině tyto byly životním cílem. Nejprve nechtěl, ale konečně přece mi stručně vyprávěl asi následu-

Wm. Boháček.

jící: — Narodil jsem se v Černém Kostelci roku 1853. Otec můj byl tam řemenářem. Do dvanácti let jsem tam chodil do školy k učitelům Kačerovskému a Vykoukalovi. V roce 1866 vypravila se celá naše rodina do Ameriky za strýcem Josefem Boháčkem, jenž byl usazen v Cincinnati, ve státu Ohio. Kromě rodičů jeli jsme čtyři děti. Dva bratři zůstali v Čechách. Jeden z nich, Vojtěch, měl v Kostelci lomy a druhý sloužil tehdy na vojně. Naše rodina jela z Kostelce sama přes Brémy na Baltimore. Pluli jsme plachetníkem Bremenhafen a cesta přes vodu nám trvala 9 neděl. Bylo to velké utrpení, hlavně k vůli veliké nečistotě a hmyzu, kterého byla loď plná. Byli na ní lidé snad všech národností evropských, ale Čechů jen hrstka. Když jsme konečně dorazili do Cincinnati, dostal otec práci při čalounictví a já chodil dále do školy, abych se naučil angličtině. Až do 16ti let jsem strávil ve škole a pak jsem dostal místo v továrně na židle jako výpravčí zboží.

V Cincinnati byla tehdy jen hrstka Čechů, kteří bydleli roztroušeni ve všech koutech města, ale za to lnuli k sobě krajanskou láskou a upřímným přátelstvím, jako jest tomu snad všude, dokud jest krajanů málo a nesejdou se příliš často. Také se tam hned začala hrát česká divadla v německém Arbeiterhalu. Můj bratr Karel byl ředitelem a mezi ochotníky, pokud si pamatuji byli hlavní J. Partl a Albert Beneš. Krajané cincinnatští byli poněkud řemeslníky, a také dělali někteří v továrnách i při stavbách. Já jsem pracoval rok v továrně jako výpravčí a pak jsem se šel učit holičství, kteréhož řemesla jsem se přidržel po celý svůj život. Roku 1872. jsem se pustil do Chicaga, odkud tehdejší české časopisy přinášely zprávy o horlivém snažení se národním mezi tamějšími krajany. To bylo v té době, kdy Slovanská Lípa byla v plném proudu a v ní hrávali staří zákopníci ochotnických divadel v Americe, Václav Lench, Frant. Růžička, Fr. Barcal, Frant. Bandhaur, Václav Zajíček a jiní. Bydlel jsem tehdy na jižní straně, kde jsem pracoval v holárně, ale každou neděli jsem spěchal do české osady na Taylor ulici, abych se vrhl do víru českého života, který byl právě tak svěží, jako ve vlasti staré a pro nové vystěhovalce byl pravým balsámem v jich první tesknosti po vlasti uprostřed chladu ciziny. Roku 1881 jsem se oženil, pojav za manželku Marii Hronkovou, dceru Ant. Hronka, groceristy na 20. ulici. Začal jsem pak pro sebe na State a 35. ulici. Obchod byl tak dobrý, že jsem se mohl roku 1885 účastniti první výpravy Čechů amerických do vlasti, kterou vedl Petrtyl. Z Čech jsem se vrátil osvěžen na duchu i na těle a poznal jak velkou posilou jest člověku vlasti vzdálenému taková cesta v místa mu nejdražší. Mezi tím se strýc z Cincinnati odstěhoval do Nebrasky a přál si abych přijel za ním. Pustil jsem se tedy na západ. Původně bylo mým úmyslem jet do Denver, ale zastavil jsem se ve Wilber, tehdy svým češtvím všude proslavené osadě — a tam jsem také zůstal. — To bylo roku 1885. Zalíbilo se mi hned to malé venkovské české město, neb mi zde společnost připadala jako v Chicagu. Byl zde kroužek bývalých chicažanů a neustále se něco pořádalo, besedy, divadla, večírky, zkrátka byli jsme samá zábava a radost. My jsme ovšem na to pohlíželi českýma očima a zábava bez pití nebyla možnou. Ve svém vlastenectví jsme šli tak daleko, že jsme si i importované plzeňské objednali. Když dnes pozoruji ten mladý svět, druhou a třetí generaci českých emigrantů v tomto okolí, zdá se mi, že v jedné věci jsou lepší než jsme bývali my, za dob horkého vlastenčení. Je mezi nimi mnoho těch, kteří považují zcela správně střídmost za základní ctnost a při zábavách, alespoň těch lepších, mladé dívky odmršťují taneček tomu, na němž pozorují, že si přihnul. Za těch prvních dob se ovšem nedalo bez pití nic myslet — právě jako v Čechách, a chci-li býti spravedlivým, musím doznat, že tím bylo na některých místech zaviněno dosti zla. Jaký zde býval náš společenský život, to trefně vylíčil přítel Frank J. Sadílek, ve svém spisku "Z mých upomínek". — Ovšem, že naše zábavy nebyly snad žádné dupandy, aby snad si v tom smyslu někdo vykládal moji upřímnou předchozí poznámku. Byla to hlavně divadla. Na ta jsme byli jako posedlí a hrálo se takřka stále. Měli jsme zde své ředitele divadelní, z nichž prvním byl J. K. Šisler a herců-ochotníků velkou řadu, mnohé z nich vysoce talentované. Byli to hlavně manželé Sadílkovi, a pak i děti jich, kde je to v rodu po přeslici, neb paní Sadílková jest rozená Jurková, sestra známých národních pracovníků bratří Jurků. Pak přijeli manželé Durasovi, J. J. Dvořák, Dr. Jan Habenicht, paní Ráčková, naše primadona, Josef Růžička, Frant. Cetlovský, Anton Nepil a jistou dobu též V. A. Jung, nyní professor obchodní akademie v Plzni, později J. A. Hospodský a jiní. Dosud se zde hrají divadla, ač ne již tak často a následující je taneční zábava zdá se býti větším lákadlem pro mládež než představení samo. Za našich dob se hrávaly i kusy Shakespearovy — a to ne právě špatně, neb jsme brali věc vážně jako by se jednalo o vystoupení na Národním. Roku 1886 založili jsme se Sadílkem dle chicažského vzoru Výpomocný spolek, jenž existuje dosud a jeho zásluhou bylo ve Wilber postaveno mnoho pěkných residencí a obchodních budov. J. K. Malát byl jeho prvním tajem-

níkem. Jsem jedním z prvních členů místního řádu ČSPS. a Svobodným zednářem. Spolků zde přibývalo a dnes jich má každý celý výběr. S první manželkou jsme měli čtyři děti a s druhou dvě. Druhá choť Louisa jest sestrou mé první manželky. Starší děti jsou v Chicagu, v Montaně, Omaze, Brainard a mladší chodí do školy. Roku 1889 jsem byl zvolen za člena státního sněmu na republikánském lístku a bral jsem vždy účast na veřejné správě. Po dlouhá léta jsem byl pokladníkem školní rady a nyní jsem městským klerkem, jakož i činným členem místního Obchodního Klubu, jenž jest teď vzpruhou obchodního života a pokroku našeho města.

TOMÁŠ SCHLAIS z Medford, Wis.—

Zkušenosti rodiny Schlaisových čtou se jako román a jest téměř k neuvěření, že pod tou tíhou neštěstí, jež krajana Schlaise stihla, zachoval si poměrně dobrý humor. Moudře přidržel se naučení, že v soužení nesluší se muži zoufati, nýbrž snášeti rány osudu. — Nechme samého vypravovati jeho pohnutý život.

Narodil jsem se dne 20. prosince roku 1848 a přinesl jsem si jméno Tomáš. Roku 1851 moji rodičové se odhodlali přestěhovati se do Ameriky, neb matčini rodiče již zde byli asi rok. Bylo to na podzim, z Domažlic jeli jsme vozem až přes Lipsko do Bremen. Přes tu louži, dle vypravování otceva jsme jeli přes 5 týdnů a jednou při velké bouři loď narazila na úskalí a prorazila se. Kapitán uvázan na provazu pustil se do vody a ucpával otvor jakousi koudelí, ale voda se silně tlačila do lodí, že musely z čerpadla pracovat dnem i nocí. Mužstvo se musilo střídat každou hodinu, ale každý rád pracoval, jen aby zachránil život. Jednoho dne kapitán zpozoroval jakousi loď na obzoru, tak dávali znamení o pomoc, ale pouhým zrakem jí nebylo vidět, pouze kapitán ji viděl skly. Obě lodě změnily směr a připluly na malou vzdálenost k sobě. Pak kapitáni mluvili na sebe skrze trouby, nemohli se však domluvit, proto náš kapitán kázal spustit člun na vodu a vstoupil do něj. Mnozí se dali do pláče, že nás opustí, on zatím chtěl vyjednávat, aby ta loď vzala cestující. Byla však moc naložena, tak se zas vrátil a každý byl uspokojen. Hned zahrnul lodí v jiném směru k nejbližšímu přístavu Halifaxu v Kanadě. Tak jsme pluli dva dni a večer bylo viděti světla. Němci hned křičeli lant, lant, ale ráno byl zase smutek neb okolo nás byla samá voda. Odpoledne připlula malá lodice a v ní byli dva muži. Jeden hned vystoupil na naši loď a převzal velení a ten druhý odplul pryč a ztratil se na vodě jako moucha. Asi o půl noci připlul malý parník, několik slov bylo vyměněno s kapitánem, zatočil potom dokola, hned hodili lano a už nás vléknul. Ráno jsme byli v přístavu. Tam jsme byli vyloďeni a celý náklad, loď byla vzata do správký, což trvalo tři týdny a pak jsme museli zase na loď neb kapitán sliboval, že za tři dny budeme v New Yorku. Ale trvalo to tři týdny, tak že mnozí velmi kleli, proč nezůstali tam v Halifax. Přistáli jsme v New Yorku v prosinci a odtud jsme jeli do Milwaukee, Wis., po železnici. Tam jsme museli zůstat přes zimu neb žádný parník neplul do Two Rivers, dokud ten rybník nerozmrzl. Otec jel napřed, tam dostal práci na pile, pak matka sebrala nás dvě děti a přijely jsme za ním. Měl placeno \$1.00 denně, všechno bylo drahé, tak že s bídou obhájil živobytí. Tam jsme byli dva roky a tam jsem začal choditi do školy, tak že jsem se naučil abecedu. Pak jsme se odstěhovali 14 mil dále za town Gibson, Manitowoc Co., museli jsme začínat od prvního stromu, otec kácel velké stromy, já jsem kloval to malé jako datel. Zůstávali jsme u matčiny rodičů, pak jsme si postavili naši šandu. Přišla zima, otec mi proklestil malou pěšinu přes les 2 míle do školy, to byla jen malá šanda, tam jsem musel capat sám, sám svou cestu si dělat hlubokým sněhem, tak že mi vícekrát nohy omrzly, neb obuv jsem měl špatnou. Když jsem byl silnější musel jsem štípat šindel neb to byla ta jediná věc obhájit živobytí a to dosti bídne. Když jsem neměl dost naštipáno, aby otec

Tomáš Schlais a manželka.

mohl ořezávat, tak jsem nemohl jít do školy. Potah jsme neměli, krávu také ne, polena jsme museli vozit na ručních sáňkách neb nosili je na hřbetě. Peníze se žádné nedostaly, ty byly takové, jako jsou železniční lístky; na jedné straně byla suma co platí, na druhé byla oznámka firmy neb žida, neb každý žid měl bank, jinde za ně nic nekoupil než u něho.

Šindel se prodával za \$1.25, mouka byla až za \$12.00 a časem byla stuchlá, že nebyla k potřebě. Pak jsme si vychovali tři telata, ty jsme též museli koupit za \$10.00 kus a tím způsobem nám dorostli volí a kráva. Pak tam začali kupovat kůru, za tu platili \$2.25, tu jsme museli v zimě vozit 12 mil pro Wisconsin Leather Co., blíže Two Rivers ale asi za dva roky začali kupovat kůru a dříví, pražce a kůly v Two Creeku a sice Fister & Fogel Company z Milwaukee, Wis. O ceně jest hanba mluvit, kůly byly 3c, dříví \$1.25 cord, pražce 10c. a tak jsme to živobytí museli vytloukat. Když byla válka severních států proti jižním, tak otec byl vylosován neb dobrovolníků se nedostávalo ale otec z toho dobře vyvázal. Když bylo druhé losování, tak mu jistý W. Rice nabízel \$1200, aby šel za něj, ale otec se flinty náramně bál, neb z ní nikdy nevystřelil a asi za měsíc válka byla u konce, tak že by ani nebyl flintu dostal.

Pak ho to mrzelo, že mohl za krátký čas mít \$1200, ale bylo už pozdě. Když jsem dospěl staršího věku, šel jsem, jak se říká na vandr a přišel jsem do Sturgeon Bay, Wis. a tam jsem dělal přes zimu. Ale platy byly špatné, v lese \$15.00 na měsíc, strava byla taktéž špatná, slané maso, fazole suché, že je musel zalévat aby šly dolů, brambory zmrzlé, pak ta chýše byla plná vši, tak že s ní hýbaly a to víte, že my jsme jim museli sloužit za potravu, neb když jsme jim bránili, tak ta čeládka byla tím horší. Byl jsem též na mnoha jiných místech jako v Green Bay, DuPier, Appleton, Manasha, ale pak mě ten flám dopálil a šel jsem domů. Matčin otec mně namluvil, že mi dá svoji farmu 40 akrů, ale půda byla chudá, moc písku, tak že to chtělo každý den déšť, jinak málo narostlo neb nic, ale pracoval jsem na tom 4 roky. Mezitím jsem se oženil, postavil jsem dosti slušné stavení a stodolu a pak jsem chtěl, aby se starí přestěhovali do nového, neb ty staré baráky stály na tom lepším poli a cestu jsem musel mít přes celé pole, tak že mně to moc trublovalo. Ale to hned bylo zle, oni že se stěhovat nebudou a moji manželku počali svádět, aby mne neposlouchala, že oni jsou páni a při tom měli dobrého přítele, který je podporoval. Já jsem mu sice domlouval, ale on měl z toho radost. Tak se mi trefil kupec, já jsem prodal i ty staré s tím a pak to netrvalo dlouho, měli s tím kupcem soudy, tak že ho chtěli utahat, ale utahali sebe. Já jsem se odstěhoval do Appleton a tam jsme byli přes zimu ale práce žádná, než tu a tam něco málo. Tak po jaru jsem rentoval farmu 12 mil od města od jednoho Irčana, měl jsem za to, že je dobrý temperenc, ale zmýlil jsem se. Když jsme se tam s manželkou odstěhovali, tak čtvrtý den on přijel tam, neb zůstával ve městě, jazyk se mu pletl jako bič, byl dobře naražený, až moc, spustil krobiánskou, tak že jsme se pohádali. Právě soused přes cestu to viděl a slyšel, tak tam šel ale on to viděl, tak šel hned pryč. Soused povídá ke mně, ty s ním budeš mít samý trubl, on je nepořádný chlap, já jsem mu už třikrát sám vypráskal a teď kdyby neutekl, byl bych mu to dal zas. Pravil mně, jestli chceš mít farmu, tak jdi do Shawano County, dostaneš tam laciný pozemek a budeš svým pánem. Já tomu rozuměl ale měl jsem málo peněz, tak jsem se se svojí starou poradil. Ta řekla, že raději bude dělat na svém, třeba při bídě, jen když takového otevřhuby tam nebude. Tak jsem se hned dal na cestu neb je tam 12 mil. Druhý den jsem koupil a též jsem byl zpátky. To jsem zakoupil od jednoho Škota, že až se usadím mně dá kontrakt, ale když jsem mu o něj říkal, tak měl vždycky výmluvu. Tak to trvalo rok a v tom čase tam postavili malou pilu řezat prkna. Já jsem dopsal do Register Deed offisu v Shawano okresu, jak to s tím pozemkem stojí, ale byl jsem překvapen, když mně psali, že ten člověk docela nemá žádného práva ten pozemek prodat, že je na tom velký morkyč \$900, držitel toho se nemůže najít, tak že budu mít velké nesnáze. Mezitím otec mi psal z Appleton, Wis., že tam jsou domoviny v okresech Taylor a Marathon od státu a já jsem už též měl o tom zprávu. Otec tam hned jel, to bylo v říjnu roku 1878 a já jsem musel počkat až po jaru roku 1879 v dubnu, tak jsem na tom pozemku vybral, co jsem mohl, abych za tu práci něco stržil, co jsem tam udělal, a pak jsem mu to zas nechal a zas do pustín. Koně jsem zahandloval za voly a krávu a ostatní přídavek na penězích. Vůz jsem si zařídil po cikánsku, tak že manželka a děti byly schovány. Asi 5 dní nám to šlo pěkně, ale potom bylo to horší, museli jsme přes pařezy a kamení, potoky, močály a též prosekávat neb cesta jiná nebyla ze Stevens-point jsme jeli asi 4 míle tím švamem, ale to bylo naše štěstí, že byl v zemi všude mráz, bylo sice 5 palců vody, ale pod ní byl dobrý led, neb to byla cesta, co vozili klády. Pak jsme vjeli jednomu osadníkovi do žita, ten nás chtěl zastavit ale nic platno,

musil nás pustit. Sotva jsme přejeli tu zas jakýsi šandák hnál 4 páry volů, Němec skákal, nadával, klel, já se mu nedivím, neb my mu to hodně rozšlapali. Večer se zastavilo, udělal se oheň, vařila se káva a ráno se zase jelo dál. Když jsme přijeli ku Marshfield, tam měli od jakési pily takovou železnici, jak říkají tramway a tu jsme nemohli přejeti, tak jsem jim to prosekal a odválel na stranu a zas jsme jeli. Jmenovali nás cikáni, gypsies a v Dorchester nám žádný nemohl říci, kudy můžeme přijeti do Medford, až jeden starý lesák nám pověděl, kudy se tam dostaneme, ale hned nám řekl, že si musíme místy cestu prosekat.

A také tomu tak bylo a šťastně jsme se dostali do toho velkého města. Tam byla pila, dva štory, jeden řeznický, jedna kolna, ostatní nebylo vidět pro hustý hem-lákový les. Ulice byla samý borový pařez a louže, kde měly žáby svoji tančírnu, a muziku. Tam jsme přijeli v neděli 10. dubna a tam už byl švagr, toho jsem našel v loksové šandě a tak jsme tam zůstali, neb volí už byli chromí. Druhý den jsem vzal sekeru a něco pro živobytí a šel jsem hledat svoji domovinu a také jsem ji našel 9 mil od Medford na východ v okrese Marathon. Dvě míle jsem musel prosekávat svou cestu a to mně vzalo asi 3 dni a pak jsem přišel zpátky, zapráhnul voly, naložil něco nákladu a večer jsem byl zase na místě. Pak jsem nasekal klády a stahal a zrubal jsem šandu. Duté lípy musely udělat střechu. Pak jsem zase jel do Medford, naložil ostatní věci a svoji rodinu, ale to jsme už špatně jeli, neb mráz vycházel ze země. Přijeli jsme na místo už byla tma, ale hned tu noc nás přivítali vlci, ale oheň je odstrašil. Ráno jsme se nastěhovali do toho nového paláce, volí a kráva si museli hledat své živobytí v lese, nějaké to staré kapradí neb to bylo vše, co bylo. Kráva a jeden vůl měli zvony. K večeru jsem šel pro ně, aby nezašli moc daleko. Moje manželka byla smutná neb měla na mysli, jak budeme živi, pak se dala do pláče neb to bylo smutné. Měli jsme dva pytle mouky a to bylo vše, ale těšil jsem ji, že snad nebude tak zle. K večeru jsem šel zase pro volí, skolil jsem srnce, arcit' po jaru nebyl moc tučný, ale nebyl též tak špatný, flintu jsem měl dobrou, střílet jsem uměl dobře. Kácel jsem les a čistil, abychom mohli sázet brambory a nějakou zeleninu, a tak jsem byl doma až do července. Pak jsem šel do města a tam jsem dostal kredit dva pytle mouky, nákou grocerii a tak jsem vzal zadní část vozu se dvouma kolama a jel jsem si pro to. Tam jsem sebral pár kusů prken, stloukl baxnu a zase jsem přijel. Klep jsem opět srnce a pak jsem v lese nechal svoji rodinu a šel jsem na práci do Augusta, Wis. neb tady málo platili, jenom \$16.00 na měsíc, slanou vepřovinu a spálené fazole. Tam jsem přišel na žně, platili \$2.50 denně ku stravě, tak jsem tam byl 6 neděl a přinesl si \$75. Pak jsem musel postavit stavení a ta šanda musela sloužit za maštal. Také jsem musel zde blízko na marši nadělat seno pro dobytek. Pak jsem zašel do města a tam jsem mluvil se štorákem, jestli by nemohl handlovat se šindelem ručně dělaným, neb já měl v tom řemesle dobrou školu. Dříví zde k tomu bylo dost, neb jsem byl jako hrabě Esterházy, to bylo všecko moje, kolem dokola, ale ten obchodník nevěděl, kam ho zasílat. Já jsem mu řekl, aby dopsal do Green Bay, co jsou obchodníci se šindelem, tam že dostane místo. On tam hned psal a také hned dostal odpověď, že vezmou všechno co bude mítí za \$2.50 tisíc. Já se do toho hned pustil, nadělal jsem si dříví forotu a dělal jsem šindel celou zimu, tak že jsem udělal dost na živobytí přes léto. Druhou zimu jsem zase dělal a tak jsme to pracovali několik roků. Pak začali kupovat klády zde na řece, tak jsem vozil klády na řeku a šlo nám to utěšeně až roku 1884. 25. dubna mezi 9. a 10. hodinou ráno dvě děti, holka a chlapec vyháněly krávy ze dvora do lesa ale za malou chvíli manželka volala holku, by šla kolíbat menší dítko. Ale holka kde nic tu nic. Pak jsme též pohřešili chlapce, že tu není. Ihned jsem poslal staršího chlapce ku sousedům, ti se všichni dostavili, tam jsme hledali dlouho do noci ale bez výsledku. Holka Anna byla 7 roků, narozena 1. dubna 1877 a chlapci bylo 5 roku, narozen 26. listopadu 1878. Asi tři míle dále byl malý kemp a tam se večer donesla zpráva o tom. V noci přišlo 6 mužů a jeden mladík se hned pustil do města a tam oznámil, co se stalo. Ještě před polednem přišlo asi sto mužů a jeden potah se živobytím, ale večer se ještě nic nenašlo, tak z Medford telegrafovali do Chelsey, Whittlesey a Stetsonville, tak že druhý den přišlo asi 200 mužů. To trvalo 4 dni, ale vše bylo marné. Nic se nenašlo, tak všichni odešli a my jsme zůstali s ostatní rodinou ve sinutku. Já pak jsem mnoho dní hledal sám, ale marně. Tak jsme museli ode všeho upustit, ale zapomenouti nemůžeme, neb nás to pořád trápí. Hledání se vedlo tím způsobem: Který byl zkušený lesák, tak vedl asi 25 mužů neb více a ti šli v jedné řadě tak asi 18 stop od sebe, aby mohli mezi sebou všechno vidět a tímto způsobem se pokračovalo tak, že ten, který se v lese nevyznal se nemohl ztratit. Pak bylo všelijaké domnění, že snad je vzali Indiáni neb tu zimu před tím k nám přišel Indián, měl několik košíčků a chtěl handlovat za chleba, ale práce byla špatná, tak jsem žádný nechtěl vzít. My

jsme právě obědvali a viděl jsem, že má hlad, tak jsem pravil manželce, by mu dala se najíst, neb jest to též tvor jako my, ten rozdíl jest, že on není tak vědomý jako my. Měli jsme na stole též čerstvou hořčici, on jako by si chtěl vzít ale vždy stáhnul ruku zpět. Já se ho ptal, jestli to chce, přisvědčil že ano, tak jsem mu dal větší kus na chleba. Já myslel, že to zná, ale on to dal najednou do úst, oči se mu zalily, on chytil své košíčky, jako zběsílý ven a sypal pryč. Tak byla domněnka, že snad by se byl pomstil na dětech neb on myslel, že jsem ho chtěl otrávit. Tak jsem o ztrátě dětí dal zprávu do listů anglických, německých, francouzských, norvěžských i českých a pak jsem obdržel dopis od p. Krejčího z Faribault, Minn., že tam jsou nějakí cikáni, že se můj popis hodí na dvě děti, tak jsem tam hned jel, ale přišel jsem pozdě, neb byli pryč. Kam se odstěhovali, to jsem nemohl vynajít. Pak jsem obdržel telegram od p. Hajného z Austin, Minn., tam šel se mnou pan Hajný, děti jsem viděl, že nebyly z toho rodu, to bylo dobře vidět, ale nepatřily mně. Za nějaký čas jsem obdržel telegram od p. Zahořika z Manitowoc, Wis., že se tam toulá takový chlapec, že mluví indiansky, že prý ho Indiáni odnesli a že má též sestru, tu že nechal v Ashland, Wis., tam jsem přijel, chlapce jsem dostal u p. Langra a vzal jsem ho s sebou domů. Pak jsem s ním jel do Ashland, kde říkal, že nechal sestru ale byl jsem zklamán, neb to bylo docela jiné místo, než co on sestru nechal, tak že sám nevěděl, kde bylo. Jak říkal, že utekl od Indiánů z Rubicon, Mich., já jsem na mapě to najít nemohl, tak jsem psal guvernérovi, a ten mně odpověděl, že takové místo ve státu není a žádné takové rezervace. Pak jsem dopsal guvernérů státu Minnesota, neb on též jmenoval Red Lake, ten mi odepsal, že tam jest, že jsou tam dva kmeny, to jest Sioux a Winnebago, zesnulý pan K. Jonáš mně vymohl listinu z Washingtonu D. C., že mohu jít do každé indianské rezervace a prohledat, ale musím se zmínit, že to není tak lehká práce. Pak nebylo peněz neb jsem už byl zadlužen, tak to byla pro mně zlá věc. Chlapce jsem chtěl dát do reformní školy, ale nepřijmuli mně ho a doma jsem ho nemohl hlídat neb jak dostal příležitost, tak byl pryč, neb to byl jeho zvyk jenom flámovat. Měl indiánský způsob, tak že jsme ho museli nechat; on se dostal až do Ashland a tam jsme po něm ztratili stopu, tak že o něm ničeho nevíme a o holce též nic. Mimo toho jsme měli jiné neštěstí v dobytku ale nevzdali jsme se naděje, že to tak pořáde nebude. Pracovali jsme pořáde a domohli jsme se slušného majetku. Hospodařili jsme při bídě a ke všemu jsme neměli uspokojené mysli. Na živu nám zůstali tři syni a 6 dcer, dvě dcery jsou v Atheny, Wis., dvě v Antigo, Wis., i v Kanadě v Rosetown, jeden syn ve Wausau, Wis. a ti jsou všichni vybaveni. Jeden syn ten se toulá světem a tak máme ještě nejmladší dceru a syna ještě vybývat.

Tak, milí přátelé, můžete si myslet, jaký byl ten začátek v tom pustém lese, nikde žádná cesta, ale teď to je legrace, když jedou automobily, motorcykly, bicykly, jenom ten létací stroj ještě nemáme. Ale věřte, že až bude dokonalý, tak přilítu tam do Chicaga a na té cestě se zastavím též u toho nebeského táty a řeknu mu, jak to na tom světě chodí, ale teď bych si ještě nerad zlámal krk.

F. J. Vaníček a manželka.

F. J. VANÍČEK z Clarkson, Neb. —

Narodil jsem se ve Starči, okres Třebíč na Moravě v říjnu roku 1861. a do Ameriky jsem přijel s rodiči v roku 1875. Jeli jsme přes Bremy do New Yorku po parolodi Mosell a cesta nám trvala přes moře 14 dní se zastávkou v Southamptonu, kde nakládali jsme různý náklad, potravu a zásoby uhlí na cestu přes moře. Do toho místa jsme jeli dobře, neb to nebylo ještě vysoké moře, nýbrž jen průplav, proto byla jeho hladina klidná a líbilo se nám to jak se to pěkně jede do té Ameriky, neb jsme nevěděli, že teprve na vysoké moře přijedeme. Však když jsme vyjeli ze Southamptonu, bylo to jiné, vyjeli jsme odpoledne a než

byl večer loď už sebou házela jako skořápka, a tu bylo hned pacientů plné postele, zvláště ženských. Pak se moře ztišilo a několik dní jsme měli plavbu pohodlnou, tak že každodenně nám na palubě hrála hudba, totiž jen na harmoniku, a tančilo se při ní o přetrž, ale když jsme jeli asi týden, tak se nám dostavila ta pravá bouře. To bylo tak v polou moři, neb tam prý je to vždy nejhorší, lodníci to již vědí, neb hned po poledni chodili od okna k oknu a uzavírali je a každé zašroubovali, aby je žádný nemohl otevřít, i na palubu žádného nepustili, všechny

vchody uzavřeli a k večeru to nastalo. To vám bylo, jak se říká, boží dopuštění, lidé se modlili, aby je pámbíček zachránil, ale v té chvíli on žádného neslyšel, pro hukot a šramot toho plechového nádobí, jak tancovalo s místa na místo, a tak to trvalo celou noc a ještě druhý den, a pak jsme již měli plavbu dobrou až do New Yorku. Tam jsme byli složeni v sobotu večer, a přišel pro nás zástupce Fr. Brodský-ho, ten nás zavedl na hotel a tam jsme pobýli až do pondělka, a pak jsme se pustili po dráze na západ, totiž do Nebrasky. Jelo nás několik rodin, někteří slézali ve Fremont a jeli do Wahoo za svými přáteli, a náš cíl byl do Schuyler. Jelikož nám nějakým nedopatřením zůstal jeden kufr někde na cestě, tak jsme slezli též ve Fremont a pobýli jsme tam asi den a půl, neb se muselo telegrafovati, kde ten kufr zůstal, a když ho vynášli a přišel za námi, tak jsme jeli dále do Schuyler, kde jsme slezli, neb to byla poslední naše stanice. To bylo v neděli odpoledne. Na nádraží nás oslovil Čech, kam jedeme, a my jsme mu pověděli, že ke K. B., tak abychom prý šli s ním, že on nás zavede do hostince Petra Ranka. Byl to pan Fr. Otradovský, (nyní již zemřelý). U Ranka jsme pobýli do druhého dne, kdy pro nás zmíněný K. B. přijel a odvezl nás na svou farmu, neb otec si s ním ze staré vlasti dopisoval, a tak také na jeho adresu jsme k němu přijeli.

To bylo ale první zklamání, neb on psal, jaké má hospodářství a stavení a koně pěkné, že ani na Moravě hrabě takových nemá, a zatím ono to takové nebylo, baráček měl malý, o jedné světnici, a přístěnek při něm pro kuchyni. Nás bylo celkem 10 osob, my byli 4, otec, matka, já a mladší bratr a pak s námi jely dvě moje sestry provdané totiž: Frant. Vaníček s manželkou a dvěma dětmi, a Frant. Svoboda se svojí manželkou, ti však dětí neměli. Pro tolik osob ona malá místnost nestačila, jelikož rodina domácích čítala také asi 7 členů. Nebylo pomoci, museli jsme se ubytovat na půdě nad maštalí, avšak ona to též velká maštal nebyla, nýbrž malá bouda, tak že jsme se tam všichni stěží směstnali. Matka na to nejvíce hubovala, neb ona o Americe nikdy ani slyšet nechtěla, když otec přišel se zprávou, že zase nějaké psaní z Ameriky přišlo, to byla hned vypovězená válka, aby prý si jel sám, ona že nepojede, až konečně se dala přece na ty lákavé dopisy přemluvit a svolila jet, ale teď se jí to nelíbilo. Teď přišla řada na vyhledání nějaké příhodné farmy, ale to bylo choulostivé. Otec měl všeho majetku \$700 a onen pan B. měl již pro nás vyhlédnuté některé farmy, které stály \$1500 neb \$2000, na něž otec neměl tolik peněz, a on otce nutil jen do dražších, z kterých měl slíbeno větší odměnu, ač také bylo lacinějších dost ke koupi, poněvadž Američané si zabrali domovinu a pobýli na ní nějaký čas a pak se jim ten život znelíbil, tak odprodali. Když konečně otec si nechtěl velký dluh udělat, tedy ho vozil po těch lacinějších, ač nerad, poněvadž z takové méně dostal. On nekoukal, aby svému krajanu správně poradil, nýbrž jen aby si svou kapsu obohatil. Konečně otec koupil jednu 80ku, na níž byl baráček o jedné světnici a kus boudy ze slámy, přezdívali jí maštal. Když venku přšelo den, tak v té maštali přšelo dva dni, a to byla celá výstavnost na oné farmě. K tomu nám nechal pár koní, dvě krávy a dvě svině, starý vůz bez šlaifu, pluh, brány, breháč a v tom hauzíku také nějaký nábytek, starou postel, matka říkala, že by do ní mohli vzít ještě nájemníka, stůl, kamna a nějaké židle. Ty koně byli takoví velcí šimlové, že když jsem je kšíroval tak jsem potřeboval bednu, na níž jsem si musil stoupnout, abych na ně mohl dát kšír. Velcí byli tedy dost ale také hodně staří, možná že asi 30 roků každý neb byli hubení, že měli hřbety jako píla. Za to dal otec \$800 a jelikož měl jenom \$700 zůstal \$100 dlužen a trvalo to asi tři roky, než ten dluh zaplatil. Bylo málo zděláno, tak prvním rokem se moc nesklidilo. Jelikož stroje sekacího jsme neměli a na něj peněz také ne, dělali jsme první žně se sousedem dohromady, on sekal a my zase vázali, však stroj se často lámal, tak musel často jezdit do města se správkami, a následkem toho meškání pšenice nám klesla tak, že se nemohla vázat, museli jsme ji svážet do stohu jako cuchnu, a ten podziměk přišly velké deště, tak že nám stohy do polovice promokly a shnily. Když se mlátilo, tak se muselo uříznout nožem senovým vždycky kus té zrostlé pšenice a odhazovali to se stohu, jako balvany, a k tomu ještě byla pšenice laciná, když byla porostlá a shnilá, tak se udělal jen tak to živobyť. To bylo roku 1876 a ten rok přilétly kobylinky a kukuřici spucovaly, že zůstaly stát jen pahýly, a zůstaly ty kobylinky sedět po 3 dni neb se otočil vítr proti nim. Následkem toho, že tak dlouho seděly na místě nasadily vajíčka a následujícím rokem s jara se líhly mladé, a než dostaly křídla, aby mohly odletět, sežraly místy obilí na čisto, i trávu na prerii žraly, když již obilí neměly. Taková byla přivítaná těch nových osadníků! Když se něco kupovalo do hospodářství, to se muselo kupovat na dluh neb peněz nebylo. Za rok jsme o ty koně přišli, co otec s tou farmou koupil, pošli oba, tak muselo býti pár jiných koní a ti stáli dvakrát tolik, co se za ně dalo, než se vyplatili, neb když se nemohlo platit, tak se úrok připočítal a tak ho přirůstalo neb úroky byly ta léta

veliké, brali 18 až 25 procent. Pamatuji, když otec koupil první hrstovku stála \$195. a než se zaplatila, tak to vyšlo až na \$300. Pak chtěl otec přikoupit ještě jednu vedle osmdesátku, tenkrát se prodávaly železniční pozemky na splátku, stál \$5.00 akr, na 10 roků zaplatit, platilo se každým rokem částka a úrok, nebylo to mnoho, ale ani to se nemohlo sehnat. Otec by byl tenkrát ten pozemek rád koupil neb byl vedle, ale peněz neměl, a první splátka musela býti hned. Tu mu vypomohl našeho souseda pantáta, pan Lodl, on kupoval nový ovorávač na kukuřici a měl na něj hotové peníze, ale s otcem udělali tak, že ty peníze, co měl dáti za ten ovorávač dal mému otci aby si mohl zakoupit ten železniční pozemek, a otec si převzal ten ovorávač na sebe na dluh. Takový měli ti chudí začátečníci blahobyti! A trvalo to mnoho roků než se ty poměry změnily. Když se o tom tak někdy hovoří a ta mladší generace to slyší, co ti staří ze začátku zkusili, tak tomu nechtějí věřit, že by ty poměry byly tenkrát takové proti tomu čeho dnešního dne je za pohodlí.

Otec zemřel 1890 a matka ho za rok následovala, a zanechala nám, totiž mně a mladšímu bratru dosti slušný majetek, o který jsme se správně rozdělili. Na to jsem se roku 1891 oženil, pojal jsem za manželku Marii Vaníčkovou a musím podotknouti, že jsem nebyl zloděj, neb jsem svojí manželce neukradnul jméno, vzal jsem si též Vaníčkovou, teď se nám vede dobře, vlastníme 200 akrů pozemků se vším příslušeným zařízením pro hospodářství. Máme 5 dětí, 4 hochy a děvče, kteří nám již v práci vypomáhají. A zde podávám zkušenosti mé manželky a její rodičů, které ona sama sepsala:—

Narodila jsem se roku 1871 ve vesnici Slavicích na Moravě, z rodičů Jakuba a Marie Vaníčkových, roku 1875 jel můj strýc, otcův bratr, do Ameriky, a když zde byl 3 roky tak psal otci, aby jel za ním do Ameriky, že se tady bude míti lépe, než se má na Moravě. Otec tudíž prodal chalupu a tak jsme se strojili na cestu, ale než jsme se připravili, psal opět, abychom nejedli, že zde kobyly všechno sežraly, že je zde velká bída, tak jsme zůstali doma. Však za dva roky jsme jeli přece, vyjeli jsme 25. dubna 1880.

Jeli jsme dvě rodiny, totiž: otec, matka a já, pak Jan Malý s manželkou a dvěma dceruškami, to byla matčina sestra, cesta nám dost ubíhala, nejvíce mně, neb mně bylo osm roků a otec musel dávat na mně stále pozor, abych se mu neztratila neb jsem musela všechno vidět, jak jsou děti zvědavé. Největší radost jsem měla, že pojedou po vodě, neb jsem si představovala tu loď, že je to velký dům a v něm hodně sednic a že se tam budeme míti dobře. Když si na to vzpomenu, tak se tomu musím zasmát, jaký mají děti rozum, však dobře jsem se tam měla, neb jsem všechno prolezla a otcí a matce vše donesla, neb matka jak na loď přišla, tak ji zachvátila ta mořská nemoc a ona se nemohla ani hnout. Otec byl zdrav a já též, a tak jsme tu louži šťastně přejeli a otcí jsme se v té zaslíbené Americe — v New Yorku. Tam jsme byli do rána, a ráno jsme vyjeli do státu Nebrasky, kde ve Schuyler na nás již strýc čekal. U něj jsme pobýli několik dní, pak nám pomohl hledat nějaké místo. Jistý pan Sudík měl rentovanou 80ku a na tom bylo stavení, tak nám to přenechal a přestěhovali jsme se do toho. To víte, dvě rodiny do jedné světnice, jaké to bylo residencí; když jsme tam dali dvě postele, kamna a stůl, tak na židle již nezbylo místo. Otec koupil jednu krávu a dostal k ní másnici, aby prý měl v čem stloukat, ale co byla nám másnice platná, když se kráva sama vydojila, tak ji otec dal zpátky a koupil jinou. Též jsme dostali od sousedů 10 slepic, a to bylo naše hospodářství. Když byly žně, šel otec na žně, vázal na dvouvazáku a dostával \$2.00 denně, tak si za ten výdělek jednoho volka koupil. Šla jsem s otcem pro něj, že mu ho budu popohánět, ale volek byl tak divoký, že ho nemohli chytit, a když ho chytli, tak byl celý vyjevený a pak jsme ho měli vésti 4 míle. Když jsme ho přivedli k mostu, tak že přes most nepůjde, tak blízký soused, pan Sobota vzal koně a vůz a uvázali ho za vůz a tak ho přes most přetáhli a potom to šlo zas celou rychlostí, ale ne jen ku předu nýbrž též do zadu, a ten se měl naučit tahat. Strýc koupil taky jednoho a začali je učit, zapřáhli je do kusu dřeva, jelikož vůz žádný neměli, a tak je honili po poli. Když nám nasekali sousedé seno, tak otec je chtěl překvapit, umínil si, že zapřáhne volka do hrábí a že seno shrabe. Strýc nechtěl ani slyšet a matka také ne, ale teta a otec šli a zapřáhli ho. Když volek udělal dva kroky, tak začal řvát a druhý dobytek také a byl soudný den, hrábě břínčely a vůl skákal a na štěstí přetrhal na sobě provazy a z hrábí utekl. Pak volka otec prodal strýci a koupil pár starých koní, a rentoval 80 akrů půdy a že budeme farmařit, ale chyba lávky. S jara jeden kůň posel a zas nebylo co zapřáhnout, tak otec druhého koně prodal dosti lacino a koupil pár volů, ale již učených, potom teprve farmařili. Matka musela voly vodit neb sami nechtěli chodit, a já měla na starosti 10 měsíců starého bratříčka. Na tom rentu jsme pobýli 3 roky, a pak otec zakoupil 80 akrů školního pozemku, na kterém byla jen 5 akrů vzděláno a ostatek byl prerie. Otec začal brechovat a na

podzim jsme se měli stěhovat, ale do čeho, když tam žádná stavba nebyla? Tu otec nabrechoval drnu a začal stavět drňák, při čemž mu sousedé pomáhali neb se zima blížila a z drnového dříví se špatně staví. Potom otec přikoupil 40 akrů tak jsme vlastnili 120 akrů, ale bylo to pouze zakoupené, nikoli zaplacené. Úrody polní byly dost ucházející, že to šlo rok od roku již lépe, já jsem se pak provdala a otec s matkou s mladším bratrem a ještě mladší sestrou ještě několik roků hospodařili, až před 8 roky farmu odevzdali bratrovi a šli na zasloužený odpočinek. Jsou však oba ještě živi, a často si na ta minulá léta vzpomenu a při tom si chválí, že jsou šťastni, že jeli do Ameriky. Ty těžké začátky se přečkaly a teď se mají na stará leta dobře, kdežto ve staré vlasti by se toho nedočkali, tam kdo se chudým narodí, chudým musí zemřít, proto si Ameriku chválí.

Panamský průplav.

Stručná historie největšího inženýrského podniku všech věků, dokončeného po čtyřech stoletích snů, plánů a projektů r. 1915.

Podává R. JAROMÍR PŠENKA.

Balboa, objevitel
Pacifického Oceanu.

Přehlédneme-li na sklonku tohoto roku velké vymoženosti lidské, jež doposud uplynulé měsíce přinesly, zřídme na předním místě čin, který zůstane jedním z mezníků lidské historie, který týčiti se bude povždy vysoko před zraky celého člověčenstva jako jedno z největších vítězství lidské podnikavosti, vytrvalosti a neústupnosti. V době, kdy tyto řádky píší, zbývá do konce roku ještě několik měsíců, ale bezpečně možno říci, že daleko největším činem, který člověk k svému dobru roku 1915 připsal, bylo dokončení stavby Panamského Kanálu a otevření této vodní cesty mezi oceány Atlantickým a Tichým uprostřed mezi oběma polovicemi americké pevniny lodím všech národů. — Jedině kdyby před posledním dnem tohoto roku byla ukončena válka mírem, trvalým mírem, který by přinesl svobodu utlačovaným národům a záruku klidného vývoje všemu člověčenstvu, na což ovšem není valná naděje, mohl by býti zastíněn ohromný význam otevření Panamského průplavu.

Mýlil by se ten, kdo by se domníval, že myšlenka vodní cesty mezi oběma oceány svírajícími americkou pevninu vyklíčila v lidských myslích v novější době. Naopak, myšlenka vodní cesty pro lodi z Evropy do Asie jest starší nežli sám objev Ameriky. A vybudování průplavu mezi oběma oceany Panamskou šíjí jest vlastně pouze uskutečněním snu, který byl v srdcích lidských ode dne, kdy bylo zjištěno, že americká pevnina položena jest napříč cesty z Evropy do Asie od Severního moře ledového až téměř k ledovým mořím jižním.

Columbus, jak známo, zemřel, aniž by věděl, že našel novou pevninu. Tužbou a cílem jeho bylo naléztí přímou cestu z Evropy do Asie a myslel, že se mu to podařilo. Považoval ostrovy a pevninu, které objevil, za obrovské souostroví, kterým vede cesta dále na západ, k nedaleké, dle jeho mínění, Číně. Na své čtvrté a poslední cestě byl na Úžině (nyní Panamské) a podnikl výpravu proti toku řeky Krokodýlí, jež jest dnes známa pode jménem Chagres River a jejíž vody umožňují vykonati to, o čem Columbus myslel, že vykonal. Columbus tápal, hledaje vodní cestu. Domorodci vyprávěli mu o "úžině mezi dvěma vodami". Byl to Isthmus, ale Columbus se domníval, že je to úžina, která jej povede do Číny.

Po Columbovi byli to La Cosa, Amerigo Vespucci, který dal své jméno Americe, Francisco Pizarro a Vasco Nunez de Balboa, kteří snažili se najíti vodní cestu vedoucí na západ. Balboa to byl, který s hrstkou sobě podobných dobrodruhů vykonal cestu neprostupnou džunglí a dne 25. září roku 1513 s výšin horského hřebenu užírl hladinu západního oceanu. Byl prvním Evropanem, který popatřil na nesmírnou vodní pláň Pacifiku. Ale teprve za čtyři sta let podařilo se spojití oba oceany vodní cestou. S jakými nesnáze, obtížemi, nebezpečími a obětmi, o tom se prvním výzkumcům ani nezdálo.

Balboa domníval se, že přes úžinu vede nějaká vodní cesta, ale nemoha ji naléztí, dal přenést čtyři plachetní lodi rozložené v části přes celý Isthmus, zároveň

Úžina panamská a průplav s ptačí perspektivy. Tečky naznačují kanál a silná čára trať železnice panamské.

se stavebním materiálem pro dvě jiné lodi a chtěl se vydati do země ležící na jihu, o které slyšel od domorodců, že oplývá zlatem, perlami a drahým kamením. Bylo to Peru o kterém tyto pověsti mezi domorodci střední Ameriky panovaly, ale Balboa se k břehům pohádkového Eldorada nikdy nedostal. Nový guvernér opanovaných částí Ameriky, Pedrarias Devila obvinil Balbou, že hledá neodvislost od španělského krále a chce založit vlastní panství, dal jej zatknouti Pizarrem a nešťastný Balboa, muž, který objevil a pokřtil Tichý oceán, muž, jehož jméno jest nerozlučně sloučeno s historií Panamské šíje čili úžiny, byl jako zrádce popraven.

Později založeno bylo město Panama, do kterého byly z nedalekých Perlových ostrovů vozeny drahokamy velké jako vlaské ořechy. A stále bylo pátráno po vodní cestě, spojující obě moře, a bylo věreno, že cesta taková existuje. Výprava za výpravou byly vysílány podél pobřeží, proti řekám, bylo pátráno v území náčelníků Nicaraa, který tvrdil, že taková cesta vede jezerem Nicaragua, ale vše marně.

Francouz Jacques Cartier prozkoumal pobřeží až k Labradoru, jiní pátrali podél pobřeží až k úžině Magelanově, která skutečně spojuje obě moře, ale není onou cestou, která byla hledána, a vodní spojka vedoucí napříč novou pevninou stále ještě nebyla nalezena. Bojovný a panovačný Fernando Cortez, opanovatel Peru, dal vystavěti na tichomořské straně úžiny Panamské pět lodí a konal pomalé, systematické výzkumy. Byl to Cortez, rozmrzelý marností hledání, který pojal první myšlenku vybudování průplavu. Roku 1529 Alvaro de Saavedra vypracoval čtyři plány na průplavy, a to přes Panamu, Nicaragu, Tehuantepec a Darien.

Karel V., španělský král, nařídil stavbu kanálu, ale nežli bylo s prací započato, přišli Španělé k náhledu, že by bylo zpuštění a rouháním, spojovati dvě moře, které bůh ve své moudrosti rozdělil. Mimo to se také Španělové obávali rostoucí námořské moci Anglie a pomýšleli na možnost, že by se Anglie mohla zmocniti průplavu, jimi, Španěly, s velkými obětmi postaveného. Všechny plány byly zničeny a ten, kdo by byl mluvil o spojování moří, vydával se v nebezpečí trestu smrti. Ale projekt nedal se ani tím zabít. Jednalo se o něm mezi Španěly, Angličany, Francouzi i Američany.

Následovala století diplomatických i krvavých sporů mezi Španěly a Angličany i Francouzi a stále nové návrhy a plány, jak prorazit vodní cestu mezi oběma oceany, se rodily. K začátku devatenáctého století velký cestovatel Humboldt, který prozkoumal střední Ameriku, načrtl devět cest, které by se hodily k proražení průplavu.

Roku 1814 rozhodla Španělská vláda, která panovala nad obrovským územím zvaným Colombia, že musí býti průplav vybudován. Ale revoluce v některých částech Colombie, které se prohlásily samostatnými, zmařily tento krok. Španělsko obrátilo se o pomoc k Spojeným Státům, rostoucím a mohutnícím. Vyjednávání bylo pomalé. Roku 1825 konal se kongres států Střední Ameriky na kterém bylo rozhodnuto stavěti průplav. Kontrakt zadán byl Američanu Banisterovi, který založil společnost, ale dotáhl to k úpadku nežli bylo s prací započato. Tvořily se z dobrodruhů a kapitalistů nové společnosti a následovaly další úpadky. Ve Spojených Státech již dávno před objevením zlata v Californii vědělo se, že by byl průplav nesmírně výhodným, ale mluvilo se pouze a nic se nedělalo. V Evropě snil o vybudování průplavu vězněný francouzský princ Louis Napoleon Bonaparte, který dostal r. 1846 od vlády Nicaraguy povolení k stavbě průplavu. Ale francouzská vláda nechťela prince pustiti z vězení, přes všechny jeho sliby, že dá Francii navždy pokoj, bude-li poslán do Nicaraguy.

A zatím si svět čím dále tím více uvědomoval, jak potřebným je průplav mezi Atlantikem a Pacifikem. Soupeřství mezi Spojenými Státy, které měly úmluvu s Novou Granadou (Colombií) a Anglií, která vládla nad Nicaraguou, vedlo k vybudování padesát mil dlouhé železnice mezi Colonem a Panamou, která byla vystavena americkým kapitálem r. 1855 s mnohými obtížemi a obětováním mnoha set lidských životů nemocem v krajině řádícím. Postavení této dráhy bylo popohnáno šíleným návalem dobrodruhů, ženoucích se po objevení zlata v Californii v letech padesátých touto cestou do nového Eldorada. Zatím měly Spojené Státy dlouhou diplomatickou tahanici s Anglií o právo na stavbu kanálu Nicaraguou, a nejednou hrozila mezi oběma zeměmi znovu vypuknouti válka.

Vyžadovalo by to mnoho místa, kdyby měly býti vypisovány veškeré plány, spory, úmluvy, machinace a vyjednávání, které předcházely skutečnému zahájení práce na Panamském průplavu podnikavým francouzským inženýrem, budovatelem průplavu Suezského, Ferdinandem de Lessepsem. Spojené Státy, dovolávající se amerického práva na kontrolu všech průplavních podniků v Americe, kladly plánům Lessepsovým tuhý odpor. Ale zatím co se Spojené Státy s Anglií přely o to, pod čí kontrolou bude nový průplav, pokračoval "Velký Francouz" Lesseps ve svém organisování a v krátké době měl po ruce obrovský kapitál 25,000,000 liber šterlinků, upsaných

hlavně francouzskými podílčníky, kapitalisty i malými lidmi, jistými, že jejich vklady budou zmnohonásobeny, jakmile bude nová vodní cesta otevřena.

S vřeskem trumpet, rachotem bubnů, za hudby a jásotu byla dne 1. února 1881 zahájena práce na Panamském průplavu. Sára Bernhartová jela do Panamy dávat slavnostní představení. Úředníci a dílovedoucí pro podnik byli najímáni a skvěle placeni. Tisíce dělníků bylo přiváženo a podél projektované cesty postaveny pro ně domy. Peněz bylo dost, ba zdálo se, že vše tone v záplavě zlata. Započalo se s budováním průplavu na úrovni s mořem, který měl býti veden skrze horstvo tunelem as pět mil dlouhým. Teprve později přišli budovatelé kanálu k poznání, že by prokopání průplavu na úrovni s mořskou hladinou vyžadovala celý lidský věk práce a několikanásobného nákladu než s jakým bylo počítáno a shledáno, že bude nutno postavit průplav opatřený zdymadly, tak aby mohly býti překonány vyvýšeniny půdy mezi oběma oceány.

Zatím bylo s prokopáváním vodní cesty pod vrchním vedením Lesepsovým pokračováno. Obrovské množství vykopávek bylo učiněno a tyto byly později využity, když se vláda Spojených Států ujala dokončení projektu. Francouzští inženýři vykonali vědecké prozkoumání toku řeky Chagres, která dodává vodu zdymadlům, tak přesně, že na jejich nálezech a výpočtech nebylo nutno později ničeho měniti. Nejlepší stroje vybudované do té doby byly přiváženy, z nichž některých nebylo ani možno použiti. Zároveň rozmohlo se v administraci nového podniku úplatnictví a strýčkovství.

S dobrodružnou třídou mužů, kteří hledali svoje štěstí na Panamě a s armádou lehkých ženštin, která se nahrnula do míst, kde byla taková hojnost peněz, usadila se na obrovském staveništi také neřest všeho druhu. Hazardní herny, veřejné domy, ve kterých slavily se orgie nízkých vášní, měly zlaté žně. Dobrodruhům a dobrodružkám nevadilo, že kolem nich i mezi nimi kosila smrt napořád. Krajina byla velmi nezdravá, malarie, žlutá zimnice a ošklivé nemoci zavlečené tam z Evropy decimovaly bílé obyvatelstvo. Francouzská administrace činila pouze povrchní opatření proti nemocem a tyto se šířily úžasně. Obyvatelstvo hýřilo a spíjelo se nad černou propastí smrti. Hudby vyhrávaly každého večera a do Evropy byly posílány zprávy o rychlém pokroku prací. Lesseps, nazývaný světem "Velkým Francouzem", zvolen byl za člena Akademie, do sboru "nesmrtelných".

Nicméně pohroma byla neodvratitelnou. Jednotlivé kontraktorské společnosti, které měly prováděti rozličné práce, začaly dělati úpadky. Bylo shledáno, že na plánech musejí býti prováděny změny, které budou vyžadovati nového kapitálu. Bylo zkoušeno to i ono, byl i učiněn pokus podplatiti vlivuplné členy francouzské vlády, aby tato dodala fondy, byla vypsána lidová loterie, ale vše bylo marné. Roku 1888, když již místo 120,000,000 franků, za které měl býti celý průplav zbudován, bylo vydáno 500,000,000 franků hlavně z kapes francouzského lidu, nastal osudný krach. Lessepsova společnost udělala úpadek. Tisíce rodin přišlo o poslední centim svých úspor. Tisíce malých i velkých obchodů podlehl krachu. Jméno "Panama" stalo se jménem proklínaným, názvem pro podniky k úpadku odsouzené a pro velké škandály.

Půl miliardy franků bylo vydáno a práce nebyla ani z polovičky hotova. Francie byla zkrušena pohromou. Přední politikové byli usvědčeni z přijímání úplatků; někteří prchli do ciziny, jiní spáchali sebevraždu. De Lesseps odsouzen byl do vězení. Pohana a kletba připjaly se k jeho jménu místo slávy.

Nyní nastal okamžik pro Spojené Státy, které sledovaly francouzský podnik zárlivým zrakem. V New Yorku ustavila se společnost Nicaraguského kanálu, vláda Spojených Států prohlásila, že chce míti hlavní slovo v průplavních záležitostech. Ale opětně zůstalo pouze při slovech a plánech. Rozličné společnosti se ustavovaly a praskaly, i se strany Francouzů učiněn byl nový pokus pokračovati na Panamském průkopu, ale léta mījela a oceány Atlantický a Pacifický byly stejně daleko od sebe jako za dnů Columbových.

V kongresu Spojených Států byla o nutnosti kanálu stále rokováno a komise byly vysílány na Isthmus, hlavně do Nicaraguy, která byla stále pokládána za příhodnější nežli Panama. President Cleveland zrušil existující smlouvu s Nicaragou a prohlásil, že vodní cesta, která bude vybudována mezi oběma oceány, nesmí nikdy býti pod vládou a kontrolou jedné jediné moci. Roku 1898, když již se američtí kapitalisté chystali k zahájení prací, vypukla španělsko-americká válka a projekt byl znovu posunut do pozadí. Nicméně učinila tato válka velmi mnoho pro uspíšení stavby kanálu. Když byla americká bitevnice Oregon vyslána z pacifické na atlantickou stranu pevniny, musela vykonati cestu 13.400 mil dlouhou místo 4.600 mil, které by měřila cesta, kdyby bylo průplavu. Spojené Státy poznaly, jak potřebují průplavu pro svoji válečnou obranu. Vláda povolila \$1,250.000 na vyslání nové komise, která měla

rozhodnouti, která cesta, zda Panamou nebo Nicaraguou bude výhodnější a snadněji uskutečnitelná. Později docílil státní sekretář John Hay částečného urovnání poměru s Anglií. Novou smlouvou odstraněn byl pakt Clayton-Bulwerův a Spojeným Státům dáno bylo Anglií svolení vybudovati a kontrolovati průplav, bude-li tento neutrálním, otevřeným lodím všech národů, neopevněným a nepodrobeným blokadě."

Spojené Státy nicméně současně se zahájením prací na Panamském průplavu započaly s opevňováním průplavního pásma, tak aby neutralita tohoto mohla býti proti každému možnému útoku chráněna. Protesty Anglie ponechány k pozdějšímu diplomatickému urovnání.

Však nežli bylo započato s pokračováním Francouzi zahájeného prokopávání Panamského kanálu, zdálo se, že přece jen bude dána přednost průplavu Nicaraguou. Francouzská společnost Panama Comp. požadovala za svoje práva a za práce již

"Ancon", první nákladní loď, jež projela skrze Panamský průplav.

vykonané 500,000,000 franků, kdežto americká vláda řídíc se dobrozdáním své komise, nabízela pouze 200,000,000 fr. Američané — jak se namnoze za to má, hlavně k zastrašení francouzských majitelů — rozhodli se zahájit prokopávání průplavu Nicaraguou, delšího, nepříhodnějšího, klikatějšího, vyžadujícího větší počet zdymadel a dražšího. Zoufalství, které vypuklo mezi francouzskými podílčníky při vyhlídce, že vše, co bylo na Panamu vynaloženo, bude pro vždy ztraceno, bude-li Amerikou vybudován Nicaraguský průplav, donutila společnost k přijetí sumy Američany nabízené, \$40,000,000 čili 200,000,000 franků.

Sotva byla tato překážka odstraněna a president Roosevelt dne 28. června r. 1902 podepsal zákon, jímž byla nařízena stavba průplavu Panamského, postavila se v cestu nová překážka. Území, kterým měla nová vodní cesta vésti, náleželo republice Colombii, jedné z oněch jihoamerických španělských republik, kde jsou revoluce téměř stále domovem. Colombie chtěla z podniku co nejvíce vytěžiti a kladla Spojeným Státům přílišné požadavky. Při tom počítala, protáhne-li se vyjednávání přes rok 1904, ve kterém měla vypršeti práva francouzské společnosti, že práva ta propadnou a celý majetek společnosti připadne jí Colombii a Spojené Státy, budou-li chtíti dostavěti Panamský průplav, budou museti oněch \$40,000,000, které chystaly pro francouzskou společnost, zaplatiti Colombii.

Přes tyto výpočty Colombanů učinila čaru provincie Panama, která byla dříve samostatnou republikou. Panamané viděli, ať již by zaplatily Spojené Státy za odstoupení Panamského pásma Colombii pouze \$10,000,000, které byly vyjednány jako odstupní cena s poplatkem čtvrt milionu dolarů ročně po uplynutí devíti let, nebo i oněch \$40,000,000, které právem náležely francouzské společnosti, že by šly peníze ony do Bogoty, hlavního města Colombie, kde by zmizely v kapsách metropolitních politiků a politikářů a Panama samotná, že by z toho nedostala ničeho. A tu byla s dorozuměním vynikajících amerických i francouzských diplomatů obratně srovnána revoluce a dne 3. listopadu 1903 prohlásila republika Panama svoji neodvislost od Colombie. Podnikavý francouzský politik a kapitalista Bunau-Varilla jmenován byl novou republikou vyslancem do Spojených Států a v únoru 1904 vešla v platnost smlouva, kterou byla koupě práv a vykonaných prací od francouzské společnosti uznána a republika Panamské dáno za odstoupení deset mil širokého pásma mezi Colonem a Panamou \$10,000,000. Mimo to zavázaly se Spojené Státy platiti po uplynutí devíti let nové republice roční nájem \$250,000.

President Roosevelt jmenoval ihned komisi, která měla uloženo započítati s budováním průplavu. Komise měla sedm členů a jejím předsedou byl podadmirál John G. Walker. Major generál George W. Davis ustanoven byl civilním guvernérem pásma. John Findley Wallace, bývalý generální manager dráhy Illinois Central byl jmenován vrchním inženýrem. Colonelovi W. C. Gorgasovi, který tak skvěle provedl za americké okupace na Kubě zdravotnické práce a potlačil téměř úplně malarii, byla svěřena práce sanitační, ze všech nejdůležitější.

Američané započali se stavbou s jiného konce nežli Francouzi. První a hlavní péči věnovali zavedení zdravotních opatření, čelících k odstranění nebezpečí nakažlivých a přenosných nemocí malarie, žluté zimnice a tyfu. Komárům, kteří přenášejí zárodky dvou prvně jmenovaných a v tropech svrchovaně nebezpečných nemocí, vyhlášena válka na život a na smrt. Vědeckými prostředky ničeny jejich zárodky v každé kalužině, v každém močálu. Při stavbě domovů pro dělnictvo a úřednictvo zaváděna ihned moderní kanalisace, důkladné vodovody, dláždění ulic. Nížiny byly zaváženy, bažiny vysoušeny. A tyto předběžné práce umožnily dokončení stavby Panamského průplavu v deseti letech mnohem spíše, nežli obrovský kapitál, který byl ve podnik vynaložen.

Členové komise, která měla budování průplavu na starosti, se několikrát změnili až do roku 1907, kdy se vláda rozhodla prováděti sama další práce a ustanovila colonela George Washingtona Goethalse od armádního inženýrského sboru, hlavním inženýrem a později i guvernérem průplavního pásma. V roce 1912 byl schválen zákon nařizující otevření, udržování, fungování a chránění Panamského průplavu. Zákonem tím jsou americké lodi sprostředkující obchod podél břehů Spojených Států sprostěny placení projezdného. Sazby ustanovené pro jiné lodi jsou tyto: Obchodní a dopravní lodi nesoucí náklad nebo cestující platí \$1.20 z každé tuny netto váhy lodi. Lodi bez nákladu platí o 40 procent méně. Válečné lodi platí 50c za každou tunu výtlaku. Tak ku příkladu bitevnice o 18,000 tun zaplatí az jedno proplutí průplavu \$9,000. Lodě od loďstva jiné než dopravní, uhláky, nemocniční lodě a zásobovací 50 centů na tunu výtlaku. Lodě dopravní vojenské i od loďstva, uhláky, nemocniční lodě a zásobovací \$1.20 z čisté tuny, lodě měří se dle týchž pravidel jako určuje číslo cla z tuny u obchodních lodí.

Průplav, jak již výše řečeno, není rovnou vodní cestou z moře do moře, nýbrž jest opatřen zdýmadly, kterými se loď zdvihá na jedné straně k nejvyšší úrovni průplavu a na druhé straně se opětně spouští k úrovni jezera. Loď, která chce proplouti, musí se dáti postupně zdvihnouti do výše 85 stop nad hladinou moře. Tak vysoko leží hladina umělého jezera Gatun, jež jest částí kanálu. Toto jezero bylo utvořeno vybudováním obrovské hráze na toku řeky Chagres, aby mohla býti zdýmadla po celý rok zásobena vodou. Loď, která se z Atlantického oceánu dostane sedm mil dlouhým a 500 stop širokým průplavem ke Gatunské hrázi, jest zdvižena třemi zdýmadly k úrovni jezera Gatun, po kterém jede pak 24 mil, cestou bójemi vyznačenou k průseku Culebry. Jezero Gatunské pokrývá 164 čtverečních mil. Průsek skrze výšiny Culebry byl nejkrušnějším kouskem práce, který museli Američané podniknouti. Zemina, kterou tento průsek vede, jest nepevná a ráda se sesouvá. Když byli budovatelé průplavu odstranili milliony kubických yardů země a učinili průsek dosti volným, sesuly se stráně a muselo býti započato s vybíráním dalších millionů yardů. A takové "slides" opakují se ještě dnes, když jest průplav již hotov a již po několikrát přerušily plavbu.

Průsekem Culebry dojde loď po devíti mílích plavby k městečku Pedro Miguel, kde vjede do nových zdýmadel. První zdýmadlo snese loď 30½ stěvíce k hladině jezera Miraflores. Toto jezírko jest pouze půl druhé míle dlouhé. Loď přijede k

dalším dvěma zdýmádlům, které ji spustí 54½ stopy na úroveň moře. Průplav osm mil dlouhý dovede pak loď na hladinu Pacifického oceanu. Celá cesta jest 50 mil dlouhá a vyžaduje od 10 do 12 hodin času. Z toho tři hodiny vyžaduje zdvihání a spouštění lodi šesti zdýmádlů, z nichž tři jsou u Gatunu, jedno v Pedro Miguel a dvě u Miraflores. Aby mohly býti dopravovány lodě obojím směrem současně, jsou zdýmádlá dvojí, v párech vedle sebe, tak, že jest jich celkem dvanáct. Každá komora zdýmádlá jest 110 stop široká a 1000 stop dlouhá, tak že jimi mohou býti propouštěny i největší lodi. Nejmenší šířka průplavu jest 300 stop v Culebrském průseku, největší v Gatunském jezeře, 1000 stop. Průměrná hloubka průplavu jest 45 stop. Gatunská hráz, která tvoří jezero, jest 1½ míle dlouhá, půl míle široká na své základně a 115 stop vysoká.

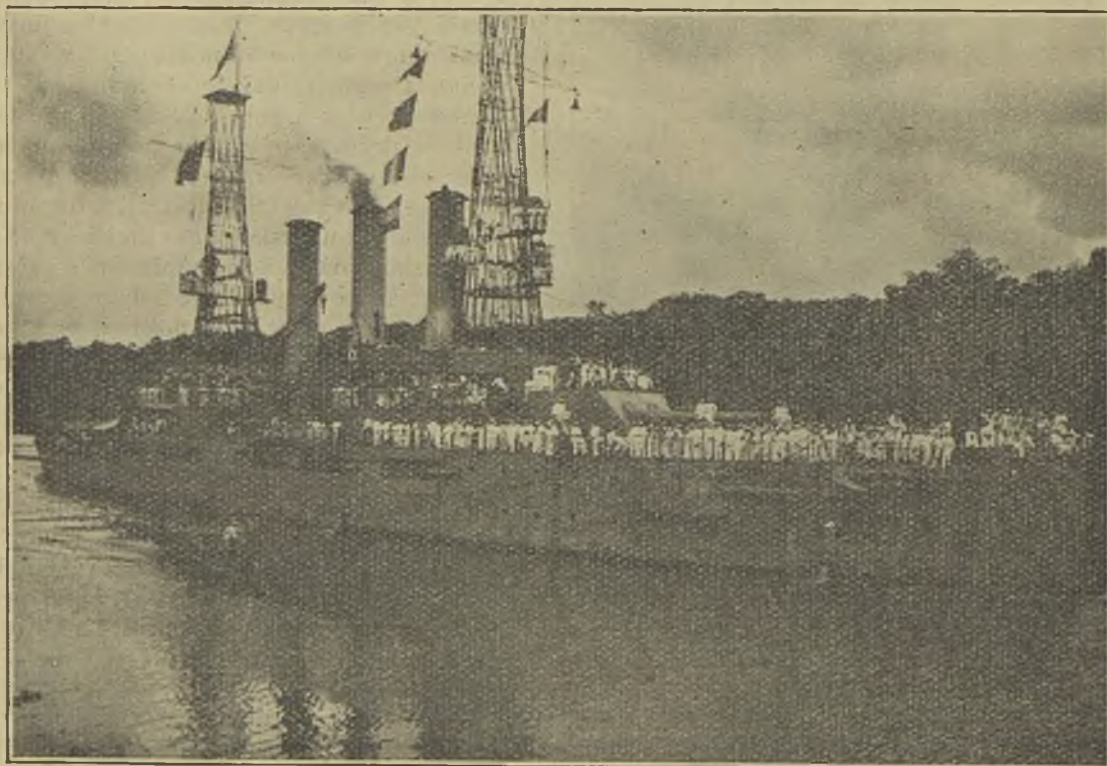
K vybudování průplavu byla vyhloubeno celkem 250 millionů yardů půdy, z toho as 50,000 millionů yardů vyhloubeno bylo Francouzi.

Celkem stálo vybudování průplavu, počítaje v to obnosy zaplacené francouzské společnosti a Panamské republice, na \$400,000,000. Veškerá síla pracujících na průplavu a železnici v den 24. června 1914 byla 29,673. Zaměstnanců na průplavu bylo 25,289, na dráze Panamské 4343 a kontraktorů bylo 41. Většina z nich byli nigři z Jamaiky. Pouze 4257 bylo Američanů.

Panamský průplav zkracuje nesmírně cestu mezi východními a západními přístavy. Tak ku příkladu obnášela vzdálenost z New Yorku do San Franciska starou cestou, kolem Jižní Ameriky 13,200 kdežto nyní je zkrácena na 5,400; úspora téměř 8000 mil. Loď plovoucí z New Orleansu do Číny musela dříve vykonati 13,700 mil, nyní obnáší vzdálenost pouze 6,000 mil. Nový průplav bude míti stále větší význam pro světový obchod. V prvním roce své činnosti, který náhodou spadá do období velké, vše-evropské války, nemohly býti výhody jeho plně oceněny, neboť zámořský obchod byl válkou téměř zastaven. Hlavní výhodu bude ovšem míti z průplavu Soustátí, jehož obchodu s Jižní Amerikou jest nová vodní cesta velkou pomocnicí.

Spojené Státy vykonaly vybudováním Panamského průplavu největší inženýrské dílo všech věků. K uskutečnění kolosálního díla přispěly Američanům zkušenosti tak draze zaplacené Francouzi, kteří byli prvními, kdož od slov a plánů na tomto díle přešli k činům. Američané rádi uznávají, jak velkou zásluhu na šťastném skončení tohoto podniku mají Francouzi, jichž podnikavost, obětavost, tvrdošijnost ukázala šťastnější republice cestu k dokončení započatého díla.

První lodí, která projela Panamským průplavem na zkoušku, byla Tugboat Gatun, první nákladní lodí, která vykonala pravidelnou cestu průplavem a totiž dne 14. května 1914, byla loď Ancon, prvním velkým parníkem, který projel, a totiž dne 13. srpna 1914, byl Cristobal.

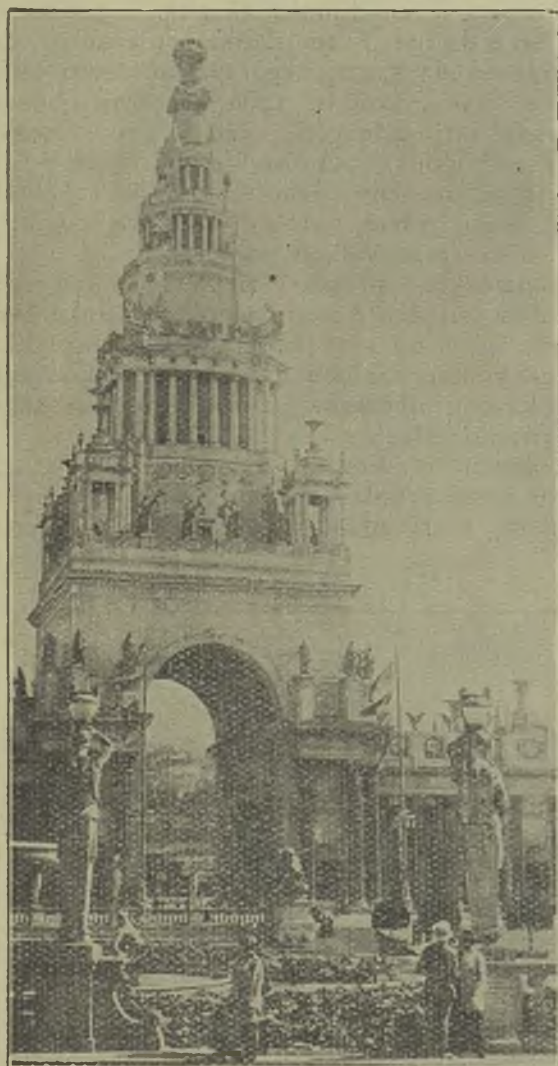
Bitevní loď Missouri byla první válečná loď, která proplula Panamským průplavem dne 16. července 1915.

Dvě výstavy roku 1915.

Otevření průplavu mezi oceány Atlantickým a Pacifickým oslaveno výstavami Panamsko Pacifickou v San Francisku a Panamsko Californskou v San Diegu.

Pro kal. Amerikán napsal R. JAROMIR PŠENKA. S ilustracemi dle snímků autorových.

"Drahokamová věž", nejvyšší budova a střed Panamsko Pacifické výstavy.

Jest přirozeno, že událost tak velká a význačná pro veškeré lidstvo, jako bylo otevření Panamského průplavu, vyvolala touhu oslaviti tento triumf lidského ducha nějakým skutečně velkolepým způsobem, slavností, na které by se mohl podílet celý svět, která by netrvala pouze několik dní ale po celé měsíce, která by nebyla chvilková, pomíjivá, nýbrž zanechala by trvalé stopy v dějinách lidstva.

Tak povstala myšlenka, ze které vyrostly dvě californské výstavy, Panamsko-Pacifická v San Francisku a Panamsko Californská v San Diegu. Officiální výstavou na oslavu otevření Panamského průplavu jest ona v San Francisku, jež byla vybudována na základě kongresního rozhodnutí, za součinnosti vlády Spojených Států, státu Californie a města San Franciska se zastoupením téměř všech států Unie a mnoha jiných zemí amerických i zámořských. Výstava v San Diegu, považovaná namnoze za konkurenční s onou v San Francisku, není nijakým soupeřným podnikem, naopak obě výstavy možno nazvati sestrami, jež se navzájem podporují a doplňují. Výstava Panamsko Pacifická v San Francisku má výhodu umístění v městě, jež jest přirozeným střediskem severo-amerického pacifického pobřeží nad největším tichomořským přístavem, v městě úplně novém, vybudovaném ze základu v posledních devíti letech od katastrofy, která je téměř smetla s povrchu zemského, v městě, které se těší nejchladnější letní povětrnosti ze všech velkých měst v Americe a jest tudíž vyhledávaným místem k letnímu pobytu. Tato poslední

okolnost přispěla nemálo k volbě San Franciska za sídlo výstavy. Když se předforem kongresu ve Washingtoně jednalo o to, má-li býti výstava v tomto californském místě nebo v Novém Orleansu, který jest ze všech velkých měst Unie Panamskému průplavu nejbližším a činil si na výstavu nároky.

Výstava Panamsko-Californská v San Diegu, vybudovaná rovněž na oslavu otevření Panamského průplavu, ale v menších rozměrech, hlavně k tomu účelu, aby vábila návštěvníky Californie do jižní části státu a upozornila svět na přístav na pacifické straně Spojených Států Panamskému průplavu nejbližší, jest od výstavy v San

Francisku úplně odlišná a jest zcela neodvislým podnikem. San Diego, ležící 600 mil jižně od San Franciska, nedaleko hranic Mexika, v koutě země, který právem se chlubí nejlahodnějším podnebím a téměř nejbujnější polotropickou vegetací ve Spojených Státech, to bylo, kde se poprvé vyskytla myšlenka oslavití otevření Panamského kanálu světovou výstavou. San Francisco, jako město pětkrát větší, dostalo ovšem při výběru přednost, ale San Diego, mající plány na výstavu zcela jiného rázu, nežli bývají světové výstavy, rozhodnulo přivábiti pozornost světa k svému okolí, tak úžasně bohatému a tolik příležitostí pro statisíce, ba miliony lidí skytajícímu, nevzdalo se svého úmyslu a pokračovalo ve svém budování výstavy Panamsko-Californské, která byla otevřena dva měsíce před zahájením výstavy v San Francisku. Výstavě v San Diegu dostalo se ovšem též podpory jak se strany Spojených Států, tak Californie. O tom, jaký rozdíl jest v podstatě mezi oběma výstavami, pojednáno bude na dalších stránkách tohoto stručného popisu.

Výstava Panamsko-Pacifická.

Chicago po velkém požáru 1871 vykonalo zázrak. V několika letech vytvořili Chicažané město nové, lepší, krásnější, modernější. Roku 1893 slavila Amerika čtyřsté výročí objevení svého velkolepou Colombickou výstavou v Chicagu — ve kterém již dávno nebylo stopy po katastrofě, která před dvacetidvěma lety téměř celé město zničila.

Historie se opakuje. Dne 18. dubna 1906 za časného rána, před rozbřeskem dne navštíveno bylo město San Francisco strašlivým zemětřesením, které zahubilo na sta životů a zničilo, spolu s požárem který současně vypukl, za 350 millionů majetku. Chicago překonáno bylo tímto městem na Zlaté Bráně. Po necelých devíti letech otevřena byla v městě tom světová výstava, která svojí rozlohou, výstavností i celkovou krásou zastihuje všechny předešlé výstavy. A v městě samotném, téměř od základu novém, kdo stop katastrofy nehledá, nenalezne jich. Jen bedlivý pozorovatel všimne si ve východní polovici města po stranách ulic sníženin země se zdíkem základů, jako od stavenišť, na kterých bylo od práce upuštěno, když byly základy již hotovy. To jsou stopy po sbořených nebo požárem zničených domech, ale jsouce čistě vyklizeny, všech ohořelých částek zbaveny, nepůsobí uprostřed nových vysokých, většinou bílých budov nijak dojmem ruin — jak výše řečeno, kdo stop nedávné katastrofy nehledá, nepovšimne si jich.

Rok po zemětřesení a požáru vypukla ve Spojených Státech nejhorší finanční panika celého století. Znovuzbudování města stalo se obtížnějším, ale pokračovalo. Již tři léta po katastrofě hlásilo se San Francisco, za sídlo výstavy na oslavu otevření Panamského průplavu. Šest měsíců před tím, nežli byla výstava otevřena, rozrušila se v Evropě válka, nejhroznější všech válek v historii lidstva, která téměř od počátku hrozila strhnouti i Spojené Státy do svého víru. Mělo se všeobecně za to, že budou obě výstavy, jak ona v San Francisku, tak ona v San Diegu odloženy. Ale svět nepočítal s výbojným a houževnatým duchem západních měst. Správy obou podniků oznámily, že nedbají války, výstavu dokončí a zahájí. Na nový rok 1915 otevřely se brány výstavy Panamsko-Californské v San Diegu, aby zůstaly otevřeny do konce roku — první světová výstava s celoročním trváním — a sedm týdnů na to, dne 20. února 1915, zahájena slavnostně presidentem Wilsonem z Bílého Domu ve Washingtonu, smáčknutím elektrického knoflíku, výstava Panamsko-Pacifická, jejíž trvání vypočítáno rovněž do měsíce prosince.

Californské výstavy roku 1915 chlubí se, že jsou prvními výstavami, které byly úplně hotovými v den svého otevření. O výstavě v San Diegu jest to pravdou úplně, o výstavě v San Francisku částečně. — O výstavě v San Francisku dlužno říci, že úplně dohotovena nebyla nikdy. Strašlivá válka v Evropě, která zavinila hospodářskou tíseň a nejistotu i ve Spojených Státech, připravila výstavu tu o zastoupení mnoha z evropských států a o úplnost obchodních a průmyslových jakož i uměleckých exposic.

Pokud se týče výstavy samotné jako obrovského slavnostního prostranství, plného paláců, dvorů, soch, zahrad, teras, připraveného by sloužilo světu za jeviště k oslavení největšího triumfu vždy a podnikavosti lidské, nescházelo výstavě Panamsko-Pacifické ničeho a úsudek velké většiny návštěvníků jejich, kteří viděli předcházející výstavu, Pařížskou r. 1900 a Colombickou v Chicagu r. 1893, zněl, že výstava v San Francisku, pokud se umístění, architektonické velkoleposti a souladu paláců, úpravy nádvoří a hlavně harmonie barev na celém výstavišti týče, překonala daleko všechny předešlé výstavy. Jinak pokud se týče výstavy samotné, totiž skládání účtů z práce a úspěchů lidského ducha a lidských rukou, vykoráných do té doby, zůstávala výstava tato, předně vinou nesmírné vzdálenosti od středisek hustoty obyvatelstva a tím: obchodu a průmyslu, v druhé řadě pak následkem války, daleko za výstavami

předešlými, Louisianskou v St. Louisu před jedenácti lety pořádanou, nevyjímaje. Některé paláce byly vystavovateli, ať již jednotlivci, velkými firmami a korporacemi, okresy, státy a i expositciemi vlády Spojených Států naplněny, jiné však vykazovaly povážlivě prázdné části. Některé z evropských států se následkem války sřekly účasti, jiné dobudovaly svoje pavillyony ale naplnily je pouze na rychlo shledanými předměty. Ve velkých palácích, jako jsou průmyslový, potravinový, uměleckých a vědeckých výrobků atd. převládaly výstavky malé, podobné krámkům nad velkými názornými expositciemi v hojnější míře nežli na kterékoliv ze světových výstav tří posledních desetiletí. Znamenitě zastoupeno bylo strojnictví a dopravnictví, ale daleko ne tak imponantními ukázkami, jako ku příkladu na výstavě chicažské a pařížské.

Celkem vzato, zůstala výstava Panamsko Pacifická, vinou časů a poměrů, za svým určením. Jinak, jako zlaté město, vybudované za jeviště světové slavnosti, bylo triumfem svých budovatelů.

Pokud se umístění týče, bylo by as těžko vyhledati pro světovcu výstavu místo polohou příhodnější. Za výstaviště zvolen jakýsi přirozený amfiteatr na úpatí zelených, částečně vzhlednými stavbami residencí posetých vrchů nedaleko Zlaté Brány, mořské to úžiny vedoucí z Tichého oceanu do ohromného zálivu San Franciského. Jedna strana výstavy ohraničena jest vodami tohoto zálivu, přes které skytá se úchvatný pohled na Zlatou Bránu: na velkou část zátoky s jejími ostrovy, Andělským, Alcatrasem, s protějšími kopci a horami, Mount Diablo a Tamalpais, který vévodí horizontu.

Výstaviště pokrylo 635 akrů (Douglasův park v Chicagu 182 akry). Z toho zaujímaly výstavní paláce, státní pavillyony a budovy cizích národů s nádvořími svými přes 300 akrů. Na zábavní část, zvanou na této výstavě "Zonou", věnováno bylo 70 akrů, na závodní dráhu a letiště pro vzduchoplavce téměř 40 akrů, na výstavu dobytka, drůbeže, atd., 25 akrů.

Počítá se, že zbudování této výstavy a obeslání její stálo na \$50,000,000. Z této sumy \$20,000,000 obětovali občané státu Californie. Téměř deset millionů upsáno bylo samotným městem San Franciskem a jeho obyvateli. Vláda Spojených Států vynaložila několik millionů na svoji účast na výstavě a vládní výstavky, roztroušené po celém výstavišti v příslušných částech a oborech jsou krásné, cenné a poučné pro každého. Státy Unie také přispěly svým dílem. Z padesáti dvou států a území zastoupeno jest třicet šest svými budovami nebo expositciemi. Dvacet devět států evropských, asijských a amerických a Austrálie jest také zastoupeno svými budovami nebo zvláštními odděleními.

Výstava Panamsko-Pacifická má mnoho zvláštností, jimiž se úplně liší od ostatních výstav — počínajíc plotem, který ji odděluje od residenčních částí města. Tento plot jest dvacet stop vysokou, několik stop širokou hradbou živé zeleně z květoucího mesembryanthemu. Se svými obloukovými bránami a ozdobnými hlavními vchody z ulic Scott a Fillmore jest tato živá zeď jednou z hlavních zvláštností výstavy.

Středem a hlavní budovou výstavy stala se "Drahokamová věž, šťastná a skvěle provedená myšlenka newyorských architektů Carrera a Hastingsse. Věž tato, vy-pínající se nad hlavním nádvořím výstavy do výše 433 stop ve štíhlé bohaté skulpturami a kolonádovými galeriemi zdobené pyramidě, ozdobena byla svými budovateli jedním stem tisíc napodobených drahokamů broušených v Čechách. Tyto drahokamy velikosti půldolaru a dolaru byly na římsách a ozdobách věže volně zavěšeny, tak že se při každém zavanutí větru pohybovaly lámající paprsky slunce nebo za večera umělého osvětlení v tisících zásvitů duhových barev. Celá věž mihotala se zásvity a záblesky drahokamů a zvláště v paprscích zapadajícího slunce nebyla nepodobna kolosální kamenné odalisce ověšené šperky, zvolna se probouzející k životu a zachvívající se jemným vlněním štíhlých údů.

Jednou ze znamenitostí a předností celé výstavy byly její barvy. Chicago mělo své "Bílé město". Pařížská výstava měla povšechný ton bílý se smetanovým zabarvením. Výstava Panamsko Pacifická měla za otce svých nádherných pro californské slunce nejpríhodnějších barev velkého franko-amerického umělce Julesa Guerina, jednoho z tvůrců plánů nového, krásného Chicaga. Guerin navrhl pro výstavu sladění barev doposud nikde neprovedené. Stěny paláců mají jemné plavou barvu staré slonoviny s mramorováním zvláštní zarůžovělé hnědě. Brány a dveřní rámy jakož i střechy jsou živějších ale s povšechným tonem budov krásně sladěných barev buď světle hnědé anebo jasně zelené. Tato harmonie barev dána celé výstavě od jednoho jejího konce k druhému a vyjímala se nádherně v zlatých paprscích slunce v rámci temné zeleně trávníků a palmových alejí i nesmírných pestrých záhonů květin. Jiným skvělým úspěchem budovatelů výstavy jest její osvětlení, také zcela zvláštního druhu. Některé budovy, jako ku příkladu "Drahokamová věž" obdržely osvětlení konturové, to jest řady bílých a barevných žárovek, rysujících za noci do tmy linie jejich bohaté

architektury, ale povšechné osvětlení paláců bylo dodáváno skrytými bateriemi mocných elektrických lamp, které oblévaly budovy a skulptury celými proudy měkkého, příjemného světla, tak, že každý detail stavby a sochy vynikal jako ve dne. Pokus s podobným osvětlováním paláců proveden byl již v St. Louisu, zde však rozvinut byl tento system osvětlovací v plné síle k velkému prospěchu výstavy. V záři světél mihotaly se broušené drahokamy na věžích a bránách tisíce záblesků a z pozadí tohoto "Drahokamového města", od nábřeží, šlehaly do temna noci mohutné chvosty různobarevných reflektorů, nápodobíce svojí hrou paprsků nádhernou severní záři. Osvětlení výstavy viditelné bylo z dálky mnoha mil, hlavně s lodí na zálivu a s výšin některých residenčních částí San Franciska.

Budovatelům výstavy podařilo se, pokud se architektury týče, šťastně sloučiti rozličné slohy klasické a nové školy s přechodnou renaissancí a rázovitým kalifornským missijním slohem. Mezi jednotlivými paláci a skupinami budov utvořena nádvoří nevidaná krásy, která dostala poetická jména "Dvůr Všemohíru" s terasovitými zahradami a místem pro 7000 osob, které tu mohly poslouchati koncerty nejlepších amerických kapel, "Dvůr hojnosti" u paty nádherné věže orientalského slohu, neméně velkolepý "Dvůr čtyř ročních časů" s majestátní bránou "Vycházejícího slunce",

"Palmová avenue" vedoucí středem výstavy. Slavnostní Dvorana v předu, palác Zahradnictví v pozadí.

"Dvůr palmový", "Dvůr květinový", obrovské nádvoří při hlavních vchodu, "Palmová avenue", vroubená několika řadami peřestých palm, vedoucí celou hlavní částí výstavy mezi paláci atd. Dvory a zahrady výstavy ozdobeny byly množstvím soch a sousoší moderního rázu s antickou volností uměleckou bez okovů censure a pruderie.

Hlavních paláců výstavy seskupeno bylo kolem těchto nádvoří a tříd dvanáct. Byly to paláce Strojnictví, největší budova výstavy, pokrývající rozlohu 1000 při 350 stopách a vybudovaných nákladem \$660,000, dále osm budov rozlohou téměř stejných, a to Hornictví a Kovodělnictví, Rozličných industrií, Dopravnictví, Průmyslu, Zemědělství, Uměleckých a vědeckých výrobků, Potravinových výrobků a Výchovy se sociální ekonomii; konečně tři samy o sobě ve vlastním, k architektuře zvláště upraveném okolí stojící paláce, Slavnostní dvorana s krásnou kopulí a věžičkami, uvnitř však pouze velkému divadlu, poněkud chichažskému Orchestra Hallu podobná, stačící pouze pro 3000 návštěvníků (Slavnostní dvorana Pařížské výstavy pojala pohodlně 15,000 návštěvníků), Palác zahradnictví, z venčí velkolepý se svým vysokým skleněným dómem ale uvnitř s chudičkou výstavou, která se nemohla rovnati ani s každoročními výstavami ve sklenníku chichažského Garfieldova parku, last but not least Palác krásných umění, architekturou i svým okolím nejnádhernější ze všech výstavních paláců — dovolujeme si říci — všech do toho roku pořádaných výstav. Tento palác se svým středním dómem a se svými kolonadovitými křídly, shlížející se v klidné, zelené vodě snivé laguny, jenž zůstane i po výstavě zachován, jest vyvrcholem moderního stavitelského umění výstavního, jest jako snem kteréhos velkého výtvarného umělce klasického starověku, zachyceným a ve skutečnost uvedeným laskavým kou-

Budova krásných umění s kolonádami.

zlem. Vybudování tohoto paláce, s jeho obloukovitými křídly, s pergolami a kolonádami dlouhého 1100 stop, stálo \$580,000. Palác naplněn byl pro výstavu spoustou uměleckých děl, hlavně obrazů a soch amerických umělců. Mnohé krásné sochy rozestavené v terasovitých zahradách kolem paláce a jeho laguny, zvyšují čarovný dojem tohoto nejkrásnějšího místa celé výstavy.

Za palácem krásných umění vějířovitě rozestaveny budovy zámořských i amerických států. Z evropských národů nejkrásněji reprezentovala se Francie svým pavilonekem ve slohu versailleského Trianonu a svými bohatými exposicemi jemných francouzských umění, hlavně sèvreského porcelánu, gobelínů a oděvnictví. Z amerických zemí nádhernou budovu i nanejvýše zajímavou a velmi výstavnou postavila Canada. Znamenitě reprezentovalo se Japonsko, Itálie, Argentina a Norvéžsko, pěkně zastoupeno bylo as dvacet dalších zemí.

Od exotického tohoto města cizích zemí severně rozkládá se město budov postavených jednotlivými státy Unie a tu dlužno vedle obrovské a nádherné, v missijním slohu stavěné budovy státu Californie, a originelního z mohutných klad stavěného pavillonu státu Oregonu, na jednom z prvních míst jmenovati pavillon státu Illinois, nejenom proto, že plány k němu vytvořil a stavbu provedl Čech, státní architekt Illinoisu, krajan Václav B. Dibelka, ale proto, že tato budova ladností a imposantností své architektury, skutečně nad jiné budovy v celé této části výstavy vyniká. Mezi pracemi illinoiských umělců vnitřek této budovy zdobícími našli jsme díla znamenitého českého umělce, malíře Rudolfa Ingerle.

Jinak byly české umění a český průmysl na výstavě zastoupeny velmi chudě. V budově Potravinových výrobků v oddělení kalifornského vinařství zaujala celou část známá firma Bratří Korbelů, která má rozsáhlé vinice, sklepy a jeunu z prvních amerických výroben šampaňského v Americe, nedaleko San Franciska, v okrese Sonoma. Výstava lahodných výrobků Korbelových byla upravena velmi ladně a s uměleckým vkusem V tomtéž pavillonu, nedaleko výstavy Korbelovy, zaujala místo známá chicažská velkovýrobna léčivého hořkého vína p. Josefa Trinera, která v posledních letech dodělává se velkých úspěchů ve výrobě znamenitého linimentu. V budově ozdobného průmyslu vystavovány byly některými "rakouskými" firmami ukázky českého skla, ovšem že bez náležitého označení a v daleko ne tak bohatých ukázkách jako na výstavách chicažské, pařížské nebo st. louiské.

To jest asi vše, pokud se nám podařilo zjistiti, nač obmezovalo se zastoupení českého výtvarného umění a průmyslu na této světové výstavě. Bohatěji zastoupeno bylo české umění hudbou, ačkoliv ani jeden z proslavených českých virtuosů nevzavítal na výstavu by obohatil umělecké programy koncertů. Ale na programech výstavních orchestrů a kapel bylo možno téměř denně najíti české skladby, hlavně ovšem Dvořákovy; čeští umělci účinkovali v těchto hudebních sborech a když zavítala do San Franciska česká výprava pořádaná chicažskou Americkou Státní Bankou a vedená pisatelem těchto řádků, provedl slavný americký kapelník a skladatel populárních pochodů John Filip Sousa na počest Čechů program skládající se téměř vý-

hradně z českých skladeb, mezi jinými Smetanovu "Vltavu" a Dvořákovu symfonie "Z Nového Světa".

Výstava Panamsko Pacifická navštívena byla za dobu svého trvání mnoha sty krajanů ze všech částí Spojených Států, kteří přijeli buď jednotlivě, ve skupinách nebo výpravách na obě kalifornské výstavy. Z výpravy, která měla být pořádána z Čech, ovšem sešlo následkem války.

Válka připravila výstavu o mnoho z jejího lesku. Zastoupení evropských států utrpělo velice, z projektovaných námořských slavností v zálivu před nábrežím výstavy za účasti válečných a obchodních lodí všech zemí světa sešlo úplně. Návštěvníků z Evropy bylo ovšem též velmi málo, leč toto poklesnutí návštěvy vynahrazeno bylo tisíci Američanů, kteří by byli dle svého zvyku jeli do Evropy ale následkem války podrobili se heslu "See America first". Nicméně, ačkoliv ku konci července, dle dosud dosažených čísel se očekávalo, že celkový počet návštěvníků výstavy přestoupí 15.000.000, má se za to, že v době míru a pravidelných hospodářských poměrů by se byla tato krásná výstava těšila ještě většímu počtu návštěvníků a byla by bývala ještě daleko větším celkovým úspěchem provázena.

Výstava Panamsko Califorská.

Málo bylo návštěvníků světové, mezinárodní výstavy Panamsko-Pacifické v San Francisku, kteří by byli nezavítali i do San Diega, ležícího 600 mil jižně od San Franciska, aby viděli i druhou letošní californskou výstavu, Panamsko-Califorskou. A ti, kdož přece ať již z úspory času nebo peněz tak učiniti opomenuli, budou si moci povždy vyčítati, že promeškali příležitost viděti jednu z nejpozoruhodnějších a nejkrásnějších ukázek lidské podnikavosti a obchodní smělosti spolu s některými i nejnádhernějšími pohledy, co jich lidské oko vidělo.

San Diego čítalo roku 1909, kdy se zrodil plán oslavit otevření Panamského průplavu velkou výstavou v tomto městě, sotva 70.000 obyvatel. Odvážná myšlenka na tak malé město nebyla odložena ani když byla kongresem dána oficiální výstava San Francisku. San Diego mající plány na zcela zvláštní výstavu, zcela odlišnou od jiných světových výstav, rozhodlo se pořádati výstavu svou, za pomoci státu a účasti zemí, které v historii jižní Californie hrály nějakou úlohu. Výstava stála samotné obyvatele města San Diega, jichž jest nyní na 90.000, obrovskou sumu \$3.000.000. Pevná vůle upozorniti celý svět na tuto část Californie a na mladé, kvetoucí město a jeho báječné podnebí, uložila sobě nesmírnou oběť, ale triumfovala nad všemi překážkami.

Plány Panamsko-Califorské výstavy nesly se dvěma hlavními směry. Hlavní plán byl vystavěti město připomínající romantickou historii Californie, dáti mu onen zvláštní ráz a duch jihozápadu kde prvními bílými obyvateli byli dobrodružní kavalíristi Španělové a ponuří padres — otcové misijnáři. Druhý úkol, který si budovatelé výstavy obrali, byl, zasaditi do rámce nejkrásnější, nejbujnější a nejpestřejší zahrady, tak jak jest to pouze v tomto podnebí, kde růže kvetou, oranže zrají pod širým nebem po celický rok, možno.

Výstava Panamsko-Califorská jest městem exotickým, s povšechným rázem španělsko-koloniálním. Jest to na liniích slohů missijního, maurského, rázovitého španělsko-amerického s kroky byzantské architektury vybudované staré missijní město, ovšem tak velkolepé a harmonicky ve všech svých částech založené, jako nikdy nikde neexistovalo. Kdo chce výstavě Panamsko Califorské rozuměti, musí aspoň částečně znáti historii této části Californie, to jest historii missií. Cabrillo, po kterém jmenovitě v okolí San Diega některé body, jako cañony, vrchy atd. jsou pojmenovány, objevil ústí řeky San Diega již v první polovici šestnáctého století ale teprve dvě stě let na to učinili Španělé vážné kroky ku kolonisování krajů těch. Kolonisování svěřeno bylo mnichům řádu františkánského, kteří v odměnu za svoji práci dle smlouvy s vládou měli být majetníky všeho co zaberou, vybudují a vzdělají a požívati důchodů z toho na deset let. Po deseti letech měl veškeren majetek připadnouti španělské vládě. Ve skutečnosti byli však Františkáni neobmezenými pány a vládci kraje po více než půl století.

Po první missii, která byla vybudována u ústí řeky San Diega, u dnešního města jména toho, vybudováno bylo mezi San Diegem a San Franciskem celkem jedenaadvacet missií, z nich některé jsou do dneška zachovány. Veškeru práci, snášení materiálu na stavby, obdělávání polí, chov dobytka atd., vykonávali domorodí Indiáni, kteří byli, jsouce kmeny mírumilovnými, pověřivými a bázlivými, vzati energickými a dobře ozbrojenými "otci" v jakýsi druh otroctví. "Padres" snažili se ovládati Indiany laskavostí a vlídností ale každý pokus odporu dovedli ztrestati nelítostnou rukou.

Missie květalý a osazené pobřeží jižní Californie prožívalo svoje mládí v ovzduší zvláštní romantiky a poetičnosti. Hnědí Indiani hemžili se kolem rázovitých klá-

šterních budov, lopotíce se dle přání nábožných otců, kteří ve svých hnědých hábitech vykonávali úřady správců, učitelů, dohlížitelů a dílovedoucích; indianské dívky a hoši plnili missijní školy, ženy pomáhaly při stavbách i v zahradách a polích. Za missionáři přicházeli ze Španěl nebo z jiných kolonií vojáci a dobrodruhové, kteří se často ženili s indianskými dívkami a dávali základ novému plemenu míšenců, poloindianů. Missie získávaly ohromně na ceně a některé z nich vynášely i obnosy miliony dolarů ročně. "Padres" dovedli sobě vždy vybrati nejlepší místa, obvykle na výšinách u ústí řek, kde byla voda po ruce. Na půdě a pod nebem, kde bují oranže, citrony, olivy, fíky i palma datlová, vyrůstaly osady podobné pozemským rájům.

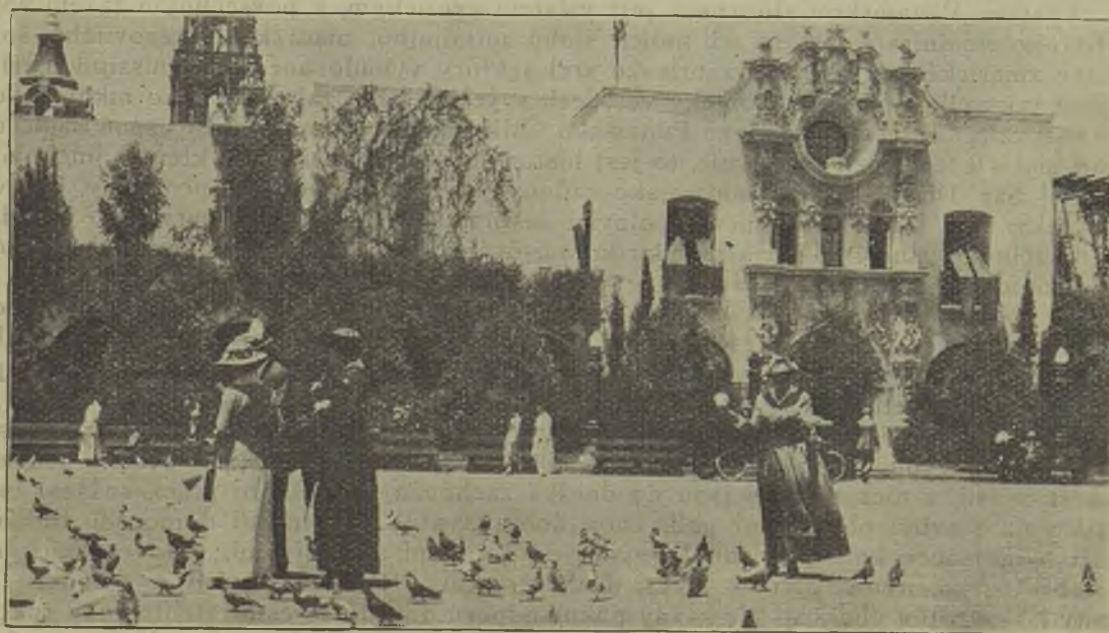
Ten byl počátek Californie. Konec tomuto věku františkánské vlády přišel náhle, když Californie připadla Mexiku a mexická vláda, potřebujíc nových důchodů zmocnila se veškerého majetku missií. Ale i pak jižní Californie zachovala sobě mnoho z oněch prvních romantických dob a budovatelé Panamsko Californské výstavy umínili sobě, oživit onen dech starých časů, to zvláštní, na středověk připomínající ovzduší počátků Californie. A proto vyrostla výstava tak zvláštní, veskrze rázovitá, která se od výstavy v San Francisku liší asi tak jako se lišila nezapomenutelná pražská "Národopisná" od pařížské světové, pořádané o necelé desetiletí později. Kdo poznal Národopisnou výstavu a žil v jejím zvláštním ovzduší, neřekne nikdy, že kterákoliv světová výstava byla krásnější. Velkolepější, neporovnatelně bohatší, nákladnější, obrovitější, to vše možno připustiti — ale krásnější? Nikoliv.

Asi stejným měřítkem možno porovnat i obě letošní výstavy.

A pak ta příroda, to podnebí v San Diegu! Den za dnem, téměř po celý rok, od zimy do léta, krásný, slunečný, mírně teplý, s pravidelným odpoledním vánkem od moře, oživujícím a ochlazujícím ovzduší. Dešťů, které vesměs přicházejí v zimních měsících, jest málo a od jara do podzimu s velmi vzácnými výjimkami nesprchne. Proto byla Californie před osazením zemí vyprahlou, suchou, z nesmírné části holou pouští. Téměř všechny californské řeky jsou v létě suchými, písčitými koryty. Ale voda je všude nedaleko povrchu země, a tam kde je rukou člověka přinucena zavlažovati prst roste vše jako zázrakem. Květinové keřky bují tu ve vysoké stromy, pestré květy nádherných tvarů a barev množí se jako jinde býlí, ovoce všeho druhu ba i tropických krajů, dozrává tu v životadárných paprscích slunce. Obrovské eukalypty, pepřovníky, palmy všeho druhu, ozdobné kaktusy, nádherné bougainvillee se záplavou zářivých květů, vonné magnolie jsou tu na všech stromech, podél ulic, a zahrádkách, u domů, všude.

Na nesmírné výhody kraje upozorniti, přivábiti podnikavé a pracovité lidi, kteří by chtěli tolik příležitosti skytající a doposud tak spoře obydlenou část země učiniti svým domovem, to bylo hlavním cílem San Diega, když se rozhodlo výstavu téměř na vlastní pěst uspořádati. A tento plán provedli Sandiegané způsobem skutečně velkolepým.

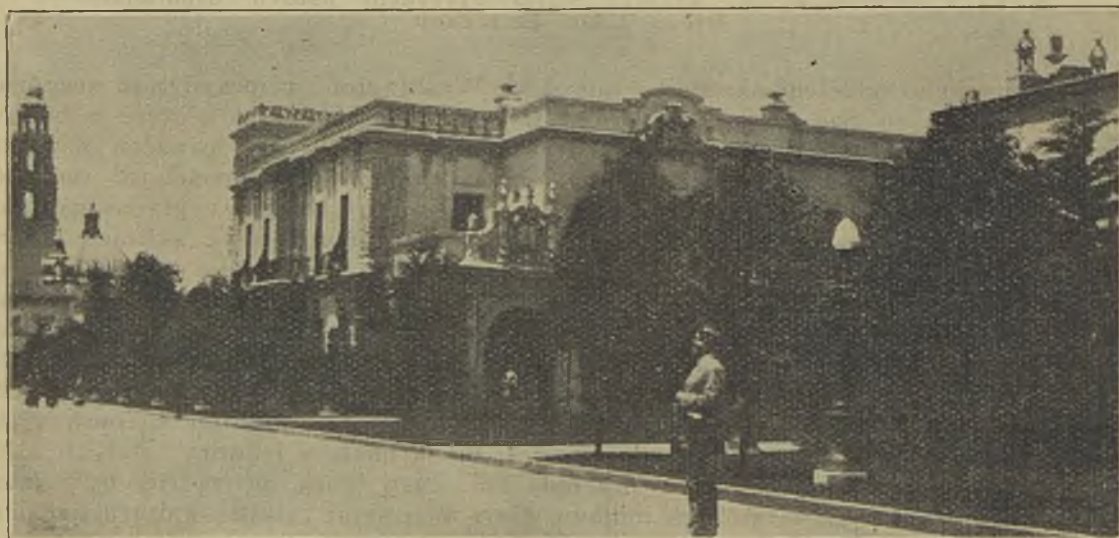
Na obrovské rozloze 1400 akrů téměř v srdci města rozprostírala se do nedávna pustina, která nějakou náhodou dostala přezdívku park a jmenovala se Balboa park.

Na Plazi výstavy Panamsko Californské. Vchod do výstavy Dra. Alše Hrdličky.

Tato roklemi rozervaná a lysými kopci se žlutající pustina vybrána byla za místo pro výstavu. Tři léta před výstavou započato bylo s kolosální prací. Cesty, ulice, boulevardy byly proráženy divočinou, záhony nesmírného skutečného parku byly narýsovány. 100,000 stromů, vyžadujících dvou a tří let ku svému vzrůstu bylo nasázeno. Na million keřů a ozdobných květinových rostlin umístěno v kyprou prst.

A když začali se k modrému californskému nebi pnouti kostry budov příští výstavy, zazelenaly se také stráně i hluboké rokliny, zvané caňony, svěží zelení a obrovské části tohoto nyní již skutečného parku zapestřily se milliony vzácných květů. Proto má Panamsko Californská výstava umístění, okolí a přírodní vyšperkování, jako žádná jiná výstava před tím. Díky rajskému podnebí může tato výstava míti pod širým nebem mnoho ze svých částí, které by jinde musely býti umístěny v budovách nebo aspoň pod domy sklenníků. Výstavy exotických tropických květů a ovocných stromů, celé oranžové a citronové sady, houštiny fíkovníků, štíhlá těla datlových palem, vše tu bují pod věčně modrým nebem, připomínajícím svojí barvou nebe Italie. Této výstavě nebylo také zapotřebí žádného slavnostního paláce. Všechny slavnosti, koncerty atd. mohou se konati zde pod širým nebem po celý rok. Ba i obrovské varhany, skvělý to dar výstavě od californského millionáře Spreckelse postaveny se svým krásným pavillonem a obloukovitými kolonadami pod širým nebem. Veškeré posluchačstvo, jehož se před pavillonem do přirozeného amfiteatru sesednouti může několik tisíc, umístěno jest na volném vzduchu, s bílými paláci a zelenými zahradami kolem a s nesmírným rozhledem na město, záliv, Stříbrný strand, nekonečný ocean a mexické ostrovy Coronado s pergol pavillonu. Se všech vyvýšených částí výstavy otvírá se báječný pohled, ať na město a předměstí podél zálivu San Diego nebo na

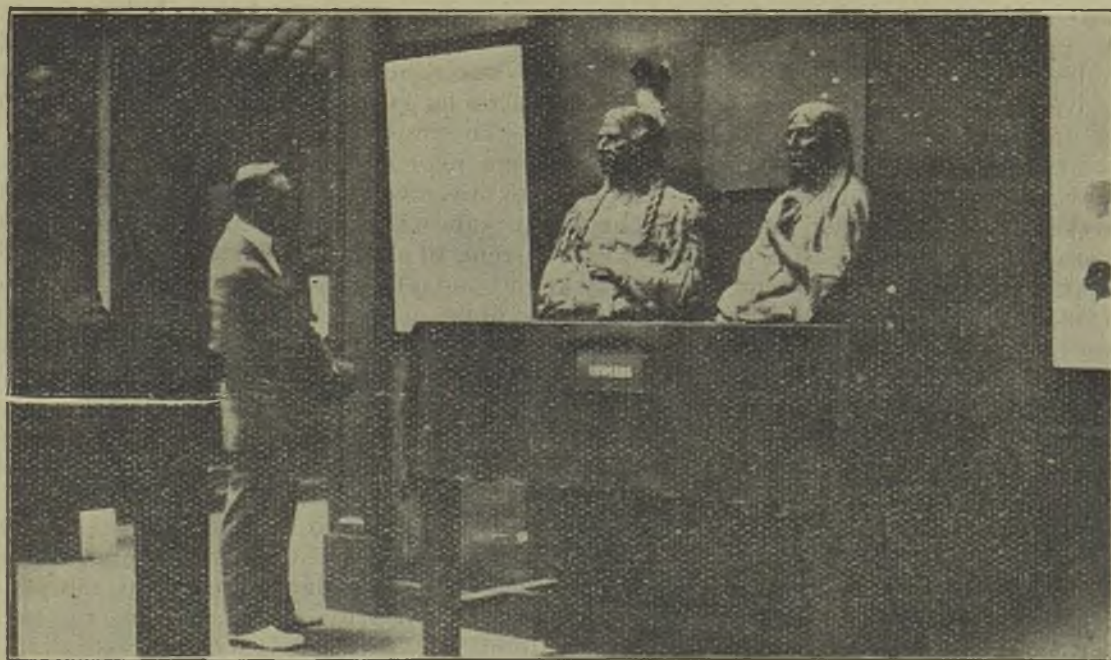

Prado výstavy Panamsko Californské. Budova s věží v pozadí kathedrále podobná jest palác státu Californie.

úrodná údolí na druhé straně, za kterými vypínají se návrší, "mesas", vlnící se až k patám Sierry, na moře, na vysoký poloostrov Point Loma, na břeh moře, narýsovaný živou bílou linií příboje.

Nejkrásnější pohled na výstavu a její okolí a do kraje na sto mil skytá se z věže budovy státu Californie, která vévodí celé výstavě i městu. Budova státu Californie postavena byla ve slohu španělské kathedrály s některými podrobnostmi architektury historické kathedrály v Oaxaca v Mexiku. Vysoký dóm a věž budovy viditelný jsou na dálku mnoha mil, hlavně se strany moře. Ostatní hlavní budovy výstavy, které seskupeny jsou kolem Plazy a Prada, náměstí a velkého boulevardu, jsou ve směr buď ve španělském nebo missijním slohu. Plaza se svojí čelnou budovou, jež jest stánkem výstavy Údolí Sacramento, s arkádami, po jichž pilířích pnou se růže, jasmíny a clematis s tisíci holubů, kteří se snášejí s říms budov na hlavy a ramena návštěvníků výstavy, aby zobali zrní z jejich rukou, připomíná silně na benátské náměstí sv. Marka. K této části výstavy přichází se se západní strany města po mohutném sedmiobloukovém zděném mostu, přepínajícím zelený cañon Cabrillo.

Dvě z budov ohraničujících Plazu jsou pro nás a pro každého uvědomělého člověka nanejvýše zajímavými. Jedna z nich jest budova Věd, která obsahuje ve svých prvních čtyřech sálech výstavu anthropologickou. Hned při vstupu do budovy vítání jsme velkým nápisem: "Anthropology, Exhibits prepared by Dr. Aleš Hrdlička of the Smithsonian Institution. Známý českoamerický učenec, Dr. Hrdlička, kurátor

Scéna z anthropologické výstavy Smithsonianského ústavu, uspořádané Drem. Alšem Hrdličkou.

anthropologického oddělení národního musea ve Washingtoně připravil tuto nesmírně cennou výstavu pro San Diego, aby tu zůstala trvale umístěna v některé z budov, které budou i po výstavě zachovány. V prvním sále, jenž jest označen nápisem "Vývin člověka", naznačen jest modely a obrazy postup, jaký prodělával tvor, ze kterého se vyvinul pán přírody, člověk, od nižších ssavců. Modely vypracovány jsou na základě nálezů předhistorických, lebek, kostí, nástrojů atd. a ve skříních kolem sálu umístěny jsou ukázky nebo repliky nálezů takových, neolithické a paleolithické lebky a kosti. Jedna z neolithických lebek předhistorického člověka, pocházející od Lovosic v Čechách, darovaná museu Drem. Alešem Hrdličkou, nese známky trepanace, t. j. operace provrtáním lebky. Na sploštělých od procesu zarůstání okrajích rány jest patrné, že člověk onen operaci o mnoho let přežil. Množství takových lebek, nesoucích známky trepanace, prováděné namnoze primitivními pazourkovými nástroji, jež jsou rovněž vystaveny, uloženo jest ve skříních, v jednom z dalších sálů. Operace takové, při kterých vyřezávány byly celé části lebek, prováděny byly jmenovitě u Azteků, starých mexických indianů, kteří měli svoji zvláštní kulturu tisíciletí před objevením Nového Světa bílým člověkem.

V dalším sále, nesoucím nápis "Nynější vývin člověka", umístěny jsou modely člověka v různém věku v obou pohlavích dle plemen lidských. V této sbírce jsou některé vzácné modely a odlitky indianských typů, sebrané Drem. Alšem Hrdličkou nebo jeho asistentem, modelářem musea, krajanem F. Mičkou z Washingtonu. — Nanejvýše zajímavým oddělením jest znázornění vývinu a vzrůstu lidské kosti od embrya do nejvyššího věku. Třetí sál, mající nápis "Plemena člověka" jest vyplněn sbírkou krásných modelů, odlitků tváří a tisíci fotografií z celého světa. Čtvrtý sál, věnovaný patologii a úmrtnosti obsahuje vědecké tabulky a názorné mapy nemoci lidstvu v údel připadajících a úmrtnosti, na nalezených kostí a lebkách i modelech patrné stopy zlamanin, ran, operací a hojení, ukázky nemoci a zrůd kostí lidských, působení rozličných nemocí, jako rakoviny, syfilisu, tuberkulosity atd. na kosti atd.

Tato výstava, označená v katalozích názvem "Science of Man" jest jednou z nejvzácnějších částí celé výstavy a jest také stále hojně navštěvována. Menší zájem vyvolává, ač rovněž velmi cenná, výstava indianských umění, kde s velkou pílí povolanými odborníky systematicky umístěny jsou ukázky všech druhů umění Indianů, kresby, výrobky hrnčířské, pletené zboží, koberce a pokrývky, modely staveb, tesařiny a řezby atd. Z dalších budov výstavy jmenovati dlužno pavillon některých kalifornských okresů a údolí, které se reprezentují samostatnými výstavami, jako okresy San Diego, výše jmenované údolí Sacramento, dále "Southern California Counties", údolí San Joaquin, okresy Kern a Tulare; budovy některých západních států, hlavně rázovitý pavillon Nového Mexika, Montany, Utah, Colorada, Kansasu atd., budovy Průmyslu, Obchodu a Uměleckého průmyslu, v některých svých částech do rámce této výstavy se naprosto nehodící, pěkný pavillon Domácí ekonomie atd.

V severní části výstavy, nedaleko pásma vyhrazeného zábavným podnikům zvaného zde Isthmem, umístěna Vzorná farma, bohatá a poučná výstava hospodářských strojů firmy Harvester Co., Čajové zahrady Sira Thomase Liptona; a na nejsevernějším cípu "Malovaná poušť", vesnice Indianů z jižních států, postavená drahou Santa Fé.

To jest pouze stručný, náčrtku podobný popis této výstavy, která v tak mnohém liší se od jiných světových výstav. I život na této výstavě jest odlišný od ruchu a šumu jiných výstav. Jest v něm mnoho z jižního pohodlí a volnosti i poesie. Návštěvníci nespěchají z budovy od budovy. Houfy jich baví se krmením holubů na Plaze, jiní hoví sobě na lavičkách, naslouchají zpěvu a přihlížejí tancům mexických zpěváků, tanečníků a seňorit, kteří v tlupách procházejí výstavou, nebo se shromažďují ke koncertům výstavních kapel a ke každodenním koncertům na obrovské varhany pod širým nebem; oblíbenou zábavou jest provázení se prostorami výstavy na automobilových elektrických židličkách atd.

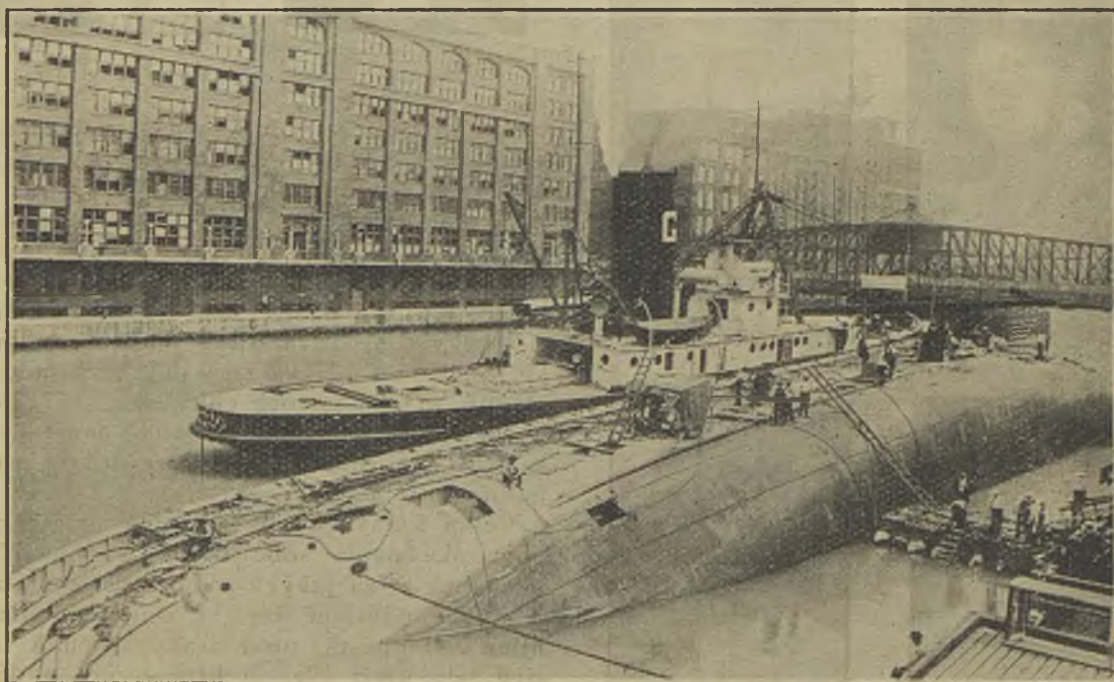
Jedna z hlavních hudebních kapel, která na Panamsko-Californské výstavě koncertovala, byla kapela Třináctého Sboru pobřežní artilerie, dirigovaná krajanem V. F. Šafránkem. Tak i na této výstavě hlavně v umění uplatnili se Čechové. Je přirozeno, že pan Šafránek neskřblil českými skladbami na svých programech. Pan V. F. Šafránek jest i jako skladatel dobře znám po celé Americe.

Za zvláštní zmínku stojí též, že opatrovníkem a ladičem obrovských varhan, jedněch z nejkrásnějších na světě, byl krajan p. Antonín Rakous. Kolik dalších krajanů bylo při budování této krásné výstavy a na jejím úspěchu účastno, bylo by těžko zjištit, z uvedených příkladů vidno jest však, že Čech uplatňuje se všady čestně.

Po celou dobu výstavy v San Francisku a San Diegu měla Californie hojnost českých návštěvníků a malé ale čilé kolonie české v obou těchto městech i v Los Angeles rozmnožily se i o některé členy trvale. Výstavy přispěly k tomu, že mnozí krajané poznali velké příležitosti, které nesporně skytá tento mladý a tak bohatý stát a tím budou mít částečně i vliv na posunutí těžiška české Ameriky dále na západ, k břehům modrého Pacifiku, do státu, v jehož historii zůstane rok 1915 zapsán písmem nevyhladitelným.

Katastrofa na řece chicážské.

Napsal Jos. St. Mach.

Převržená loď "Eastland" krátce po katastrofě.

Sobota, dne 24. července zůstane povždy zapsána černým písmem v dějinách české Ameriky jako jeden z nejhroznějších dnů, kdy stihla krajany žijící pod hvězdnatým praporem severoamerické republiky katastrofa, jež vyžádala si za oběť tolik českých životů, jako žádná jiná pohroma nebo hromadné neštěstí, v této zemi se přihodivší. Byla to katastrofa na řece chicažské, tragický zánik nešťastné lodi Eastlandu, při kterém zahynulo 812 lidských životů, z nichž dobrá čtvrtina byla životů českých, katastrofa, jež v bezmezný zármutek a zoufalý žal uvrhla tolik českých rodin v krajanských osadách světového velkoměsta na březích jezera Michiganského.

Strašlivé toto neštěstí zastínilo hrůzami svými požár v divadle Iroquis, kde přišlo o život celkem asi 600 osob, překonala daleko svou příšerností a počtem obětí požár chicažský r. 1871, i zemětřesení v San Francisku, i řádění tornada v Omaze r. 1913. A pro nás Čechy, žijící nejen v Americe, ale i ve staré vlasti za ocenánem, jest hrozná neštěstí na řece chicažské tím bolestnější, když uvážíme, jak velký počet nadějných životů českých zmařen byl osudného dne 24. července r. 1915. při převržení neblahého výletního parníku, připraveného k odjezdu s 3.000 výletníky v přístavu na řece chicažské. Jaké moře slz, jaký příval žalu a zdrcujícího smutku dolehl onoho dne na duši a srdce každého krajana v metropoli Čechů amerických a vůbec po celé Americe, všude tam, kde krajané žijí a zvuk české

Betlach Josef

Bilvasch Alois

Bízková Anna

Bízková Marie

Brychta Ant.

Brychta Jos.

Bambasová Emilie

Balych J. M.

Bělská Emma.

Benešová Anna

řeči se ozývá! A bolná vzpomínka na strašlivý den onen nikdy nevymizí z mysli naší a jméno "Eastland" povždy bude v dějinách české Ameriky výrazem děsu, hrůzy, smutku a žalu! Milosrdný čas, jenž dovede prý utišiti a zmírniti každou bolest zhojiti a zceliti každou ránu a usušiti všechny slzy, sotva kdy vyhladí vzpomínku na děsnou událost tu v duši těch, kdož ztratili při katastrofě chicažské své drahé... Jest možno resignovaně smířiti se s krutým osudem, ale nelze nikdy zapomenouti!

Velká katastrofální pohroma na řece chicažské nemá sobě rovné v dějinách, povážíme-li, za jakých okolností se udála. Na úzké poměrně řece, v centru moderního velkoměsta, před zraky tisíců a tisíců lidí, kteří šílenou hrůzou jati a děsem strnutí nemohli při nejlepší vůli pomoci hynoucím nešťastníkům a musili nečinně přihlížeti strašlivé katastrofě, pře-

Manželé Pavel a Božena Bannachovi.

Caithamlová Jos.

Cifříková Josefa

vrhla se parní loď "Eastland" se všemi svými cestujícími, z nichž třetina našla svou smrt v dravém živlu vodním.

Jak často s hrůzou čítali jsme o lodních neštěstích, o nichž zpráva rozechvěla a hrůzou uchvátila celý svět! Kdož nevzpomněl by na zkázu obrovské lodi Titanic, jež na širém oceáně srazila se s plovoucím ledovcem a stala se tak hrotem téměř 1300 lidí! V živé paměti jest též zánik lodi Volturna, Empress of Ireland a jiných, rovněž potopení lodi Lusitania, jež v pásmu válečném, zasažena byvši torpédem ponorného člunu, klesla pod hladinu mořskou s valnou většinou svých cestujících. Leč všechny tyto katastrofy udály se za okolností, z nichž dala se předvídati nebo aspoň tušiti možnost podobného neštěstí jakož i jeho ohromující rozsah! Svět oněměl hrůzou, když četl zprávy o Titanicu, ale přece bylo možno chápati tak velký počet obětí,

neboť transatlantický ten dopravní obr byl postižen nehodou na širém oceáně, daleko od pevné země i od obvyklé dráhy zámořských parolodí.

Nikdo však byl by nemohl nikdy uvěřiti, ba ani tušiti, že ke katastrofě podobného rázu mohlo by dojíti v přístav na řece uprostřed městských ulic, za klidného počasí, v blízkosti četných jiných lodí a za přítomnosti nepřehledných zástupů dívajících se lidí!

A přece se tak stalo... Nelítostný a nevypočítatelný Osud sehrál zde svou ponurou, tragickou hru, ve chvíli a na místě, kde to každý nejméně očekával.

Však nebyla to ani zloba přírodních živlů ani úklad válcíciho nepřitele, jemuž za oběť padla neblahá loď "Eastland". — Ne, zde byla to nesvědomitost a zlořád lidský, zlořečená touha po zlatě a výdělku, jež byly přímou příčinou katastrofy chicažské! Nikdy bylo by nedošlo k neštěstí tak hroznému, kdyby společnost, již loď náležela, byla dbala více o bezpečnost cestujících, než o vlastní svůj

Cepáková Božena

Čmuhová Růž.

Čihák Václav

Daněk Frant.

zisk a prospěch, nikdy by tolik životů nebylo tak zločinně utráceno, kdyby zodpovědní inspekční úředníci a lodní důstojníci vykonali svou povinnost a byli si plně vědomi své velké zodpovědnosti!

Loď Eastland byla zhoubnou pastí, do které bezstarostně a vesele spěchali nic netušící cestující, rozradostnění výletníci, těšící se na příjemnou plavbu přes perletovou pláň luzného jezera michiganského, lidé, kteří po celoroční práci v dusných zdech městských chtěli strávit dva dny ve volné přírodě a věnovat se zábavě a duševnímu i tělesnému osvěžení po jednotvárném životě v dílnách a úřadovnách velkého průmyslového závodu.

Byli to většinou zaměstnanci velkého podniku chicažského Western Electric Company, jenž zaměstnává tisíce a tisíce dělníků a dělnic, z nichž velká většina jest české národnosti. Společnost Western Electric pořádá každoročně pro své zaměstnance výlet, jenž těšil se vždy veliké účasti a všeobecně býval považován za nejvelkolepější a nejzdařilejší výlet letní sezony. Není tudíž divu, že i o výlet, pořádaný osudného dne 24. července jevil se všude živý zájem a že všichni, kdož u Western Electric Company zaměstnáni byli, výletu onoho se účastnili. Očekávalo se, že bude celkem více než 4.000 účastníků, kteří po lodích Eastland, Theodore Roosevelt, Racine a Rochester poplují přes jezero do Michigan City, cíle to veselého té výpravy. Mezi těmi, kdož k výletu se přihlásili, bylo několik set krajanů a krajanek, z nichž celá řada jela s celými svými rodinami. Leč místo radosti a veselí čekaly výletníky ještě

před nastoupením cesty jen hrůza, děs, slzy a smrt! Místo veselých her, zábav, zpěvu, tance, závodů a zápasů — postižení byli výletníci katastrofou, jaké není v Chicagu pamětníka!

Lodi měly vyplouti od mostu na řece chicažské na Clark ulici. Přes to, že ráno před sedmou hodinou dalo se do deště, spěchaly se všech stran, zejména ze západních předměstí chicažských, jako z Cicera, Morton Parku, České Kalifornie, Hawthornu a j. zástupy lidí na loď, jež je měla na své palubě nésti do Michigan City, kde měl býti stráven veselý den.

První měla vyplouti loď "Eastland", jež záhy byla naplněna výletníky oběho pohlaví. Všichni byli ve svátečních šatech a nálada mezi nimi panovala ta nejružovější. Loď byla slavnostně vyzdobena a na palubě hudba vesele vyhrávala.

Černý Frank

Dolejšová Anna

Danda Ed.

Dolejšová Marie

Dandová Terezie

Dolejšová Růžena

Doba odjezdu byla určena na osmou hodinu ranní.

Loď byla zaplněna již do posledního místečka a jak bylo později zjištěno, bylo na ni vpuštěno více osob, než mohla pojmouti a než jí bylo úředně povoleno.

Již tehdy bylo pozorovati, že loď se povážlivě a podezřele kymácí a houpá, ale nikdo tomu nevěnoval přílišné pozornosti, neboť každý myslel, že nehrozi nebezpečí a že jest to obvyklé houpání zaplněného parníku. Pojednou však začal se "Eastland" rychle nakláněti k jedné straně, a to od břehu směrem k řece. Tisícihlavého zástupu, na nábreží stojícího zmocnilo se děsné tušení, že nastává něco hrozného, a mezi výletníky na lodi, kteří z počátku se kymácení smáli a vesele o něm žertovali, zavládla hrozná panika. Kde kdo si náhle uvědomil, že loď se překocuje a že všichni se ocitají v nebezpečí života. Bylo to jen několik vteřin, ale v kratičké té době prožili všichni na palubě děs a strach nevyhládivelný. Lidé na lodi se nalézající byli sklonem lodi smeteni k jedné straně a v témže okamžiku se již "Eastland" převrhl a bokem klesl na hladinu vodní.

To bylo 10 minut před osmou hodinou ranní...

Všichni výletníci, kteří se nacházeli na obou palubách, octli se ve vodě. Převržení lodi událo se tak rychle, že nikdo neměl téměř ani kdy pomýšleti na svou záchranu. Skoro dva tisíce lidí smeteno bylo do řeky a ti kteří byli uvnitř lodi, v kajutách, v herně atd., byli v lodi uvězněni jako v hrozně pasti smrti.

Nastal zoufalý zápas o život. Ti, kdož uměli plavati, snažili se dostat se ku břehu, ale ani to nebylo tak snadné v obrovském tom chumáči lidských těl, dospělých i malých dětí, z nichž každý puzen jsa pouze myšlenkou sebezáchrany, hleděl se jakýmkoliv způsobem zachrániti z dravého živlu vodního. Kdo neuměl plovati, chytal se plovajících, a tak se stalo, že mnohý dobrý plavec, jenž jinak lehce by se byl dostal ke břehu, stržen byl těmi, kteří se na něho navěsili, do hlubiny a utonul.

Nesčetné scény, plné příšerné hrůzy, odehrály se v těch několika minutách po převržení lodi. Poslyšme líčení očitého svědka a účastníka katastrofy, krajana Vincence Dubka z č. 5420 záp. 26. ul v chicažském předměstí Ciceru, který, zaměstnán jsa u firmy Western Electric Co. nalézal se též na Eastlandu se svou manželkou pí. Kateřinou Dubkovou, 15letou dcerou Kateřinou a s dvěma syny, z nichž jeden byl 15, druhý 9 let starý. Pan Dubek se s gletým synkem Janem zachránili, ale manželka, dcera a starší syn utonuli. Pan Dubek praví:

Doležal František (zachráněn) a jeho manželka Josefa (utonulá).

Doležalová Lillie

Dubková Kat. st.

Dubková Kat. ml.

Dvořák Bessie

Dudková Marie

Doležalová Mařenka, utonula, chla-
peček zachráněn.

"Bylo asi 7 hodin ráno, když jsme nasadli na loď, těšíce se na dlouhou plavbu přes jezero. Asi ve čtvrt na osm již byla loď naplněna tak, že už nebylo ani kde stát. Po nějaké chvíli loď se málo naklonila ku břehu, ale pak se zase narovнала. — My jsme seděli u samého zábradlí na severozápadní straně. Bylo 30 minut po sedmé, když se loď začala klonit s námi k vodě. Nic zlého jsme netušili. Když se však zdálo, že je to trochu moc, tak že lidé se začali smekat a padat se sedadel, ohlédl jsem se a viděl, jak vysoko jest druhá strana. Vykřikl jsem: "Skočte do vody!" a už jsem byl ve vodě. Když jsem se dostal na povrch, byla již loď ve vodě. Spatřil jsem nejmladšího hochu, a plovat jsem k němu. V tom mne podruhé voda zalila, ale chlapce jsem už držel a dostal jsem se s ním až na obrácený člun po řece plující, na kterém jsme se zachránili. Díval jsem se na všechny strany, uvidím-li někoho ze svých drahých, ale nespatriil jsem nikoho. Voda náš člun unášela dolů k jiné lodi,

kde nás vytáhli po žebříku nahoru. Manželky, dcery ni syna jsem již více živých nespatriil..."

A takových strašlivých tragedií se při převržení lodi Eastlandu odehrálo několik set! —

Ač nedaleko nalézala se celá řada větších lodí, parníků i malých člunů, přece nebylo možno zachrániti ty, kteří ve vodě o život zápasili, neboť tonoucích bylo tolik, že nebylo možno všem přispěti ku pomoci. Úzkostlivé volání o pomoc, výkřiky hrůzy a děsu, pláč a sténání neslo se ze zmčeti lidských těl, vedoucích zoufalý zápas se smrtí kolem trupu převržené lodi. A tělo za tělem mizelo pod rozvířenou a zvlněnou hladinou řeky chicažské, a malý poměrně byl počet těch, kdož se zachránili ať již plováním, či na přispěchavších lodích a člunech nebo jiným způsobem.

Hůře však ještě bylo těm, kteří nalézali se ve chvíli katastrofy uvnitř lodi. Z těch jen málo jich vyvázlo životem. V kajutách bylo mnoho lidí a když loď se převrhla, došlo k nevylicitelným výjevům

Flíček Emil

Fisher Vilém

Forstová Emma M.

strašného zděšení a smrtelné hrůzy. Krajan Bedřich Šimonek, syn známého zubního lékaře v Chicagu, jenž byl také jedním z výletníků, vyprávěl o své hrozné zkušenosti, na kterou nezapomene do nejdelší smrti, takto: "Seděli jsme dole uvnitř lodi a byli veselí, neboť jsme se těšili na zábavu. Bylo tam více než 200 lidí! Asi po dvaceti minutách začala se loď klonit a klesat k jedné straně. Nejprve jsme z toho měli švandu, neb jsme mysleli, že je to obvyklé kývání lodi a že nehrozí žádné nebezpečí. Pojednou nás to všechny srazilo k jedné straně. Piano se převrhlo, rozbilo a zabilo asi 20 lidí. Všichni křičeli a hleděli se zachránit. — Voda vnikala do lodi. Jsem dobrým plavcem a hleděl jsem se plováním udržet na povrchu. Šlo to těžko. Asi 6 osob se mně chytlo, ale strhli mne též dolů. Strachem se mně pustili a snažili se jinak zachránit. Následkem toho bylo mi mož-

Hosmanová Emilie

Hřivňáková Em.

Hurtová Lillian

Chitusi Pavlína

no dostat se opět na povrch. Byl bych rád pomohl jiným, ale nemohl jsem a byl jsem rád, že ztěžka jsem zachránil svůj vlastní život. Oknem lodi jsem je dostal ven a po provaze byl jsem vytažen na břeh — do výše asi 15 střečů na ulici." —

Většina obětí katastrofy byly ženy a děti. A mezi všemi oběťmi byla dobrá třetina krajanů a krajanek. Stalo se několik případů, že celé české rodiny zahynuly. Soucit a smutek jímá každého, kdo četl anebo slyšel, vyprávěti o tragickém konci celé rodiny Šindelářovy, čítající 7 členů, nebo o tom, jak celá rodina krajana Novotného našla svůj hrob ve vlnách řeky a zanechala zde staříčkou, bolestí zdrcenou babičku, či o rodině krajana Fenyka, jejíž všichni členové stali se oběťmi neblahé lodi "Eastlandu".

Nejsmutnější jest snad osud rodiny Šindelářovy.

Pan Jiří J. Šindelář, z č. 4537 záp. Jackson boulevard, dílovedoucí v závodě Western Electric Co., byl na lodi se svou manželkou Josefínou a s dětmi 15letou Adélou, 13letou Sylvii, 9letým Jiříčkem, 7letým Albertem a 3letým Vilíkem. Ani jeden z nich se z výletu nevrátil a všichni byli vyloveni z řeky co chladné mrtvoly. Trvalo to několik dní, než byly mrtvoly z řeky vyloveny a teprve třetího dne po katastrofě byla vytažena z vody pí. Šindelářová a malý Jiřík. Společný pohřeb celé rodiny, jenž se konal 28. července ze zednářské síně na Oakley avenue, byl jedním z nejsmutnějších a nejdojemnějších.

Fořtle Chester G.

Forstová Anna

Fuka Frank

Homolová Vlasta

Hájek Ladislav

Homolka Karolina

Holub Vincenc.

ších. Na tisíce lidí přišlo se podívat na ty tři veliké (neboť společně s rodinou tou zahynula švakrová p. Šindeláře sl. Regina Doležalová), a těch pět malých rakví, vystavených na smutečních katafalkách v záplavě květin, věnců, stuh a palem. Ni oka nezůstalo suchého, když rakve byly vynášeny a odváženy pak na Česko Národní hřbitov k poslednímu odpočinku.

Jiná česká rodina, jejíž všichni členové při převržení lodi zahynuli, byla rodina krajana Václava Fenyka z čís. 5526 záp. 23. Place v Ciceru. Mimo p. Fenyka přišla o život jeho manželka Marie a dívky Vilík a Helenka.

Tragický osud stihl rodinu krajana Václava Novotného z č. 5527 záp. 24. Place, Utonul nejen on, ale i jeho manželka Anežka, dále roletá dceruška Marie a 7letý synáček Vilík. Celé město truchlilo a jato bylo soucitem nad smutným koncem této nešťastné rodiny, a zvláště o malého Vilíka jevil se všude takový zájem, že pohřeb hošíkův a s ním i celé rodiny byl nejvelkolepějším a nejkrásnějším a stal se jaksi symbolickým uctěním památky všech obětí Eastlandu městem Chicagem a jeho oficiálními zástupci. Pohřeb Vilíkův a jeho příbuzných byl proto tak imposantním, že mrtvola jeho, byvši z řeky vylovena, nemohla být po několik dní nikým ztotožněna a ležela ve zbrojnici 2. pluku, označena jsou pouze číslem 396. Nikdo nemohl poznati, kdo jest ten neznámý utonulý chlapec, ač tisíce lidí přešly kolem jeho mrtvoly. Vědělo se sice, že Vilík Novotných utonul a mrtvoly jeho rodičů i sestry Marie byly nalezeny a ztotožněny, ale jeho nemohl nikdo poznati. Kdo jest ten hošík č. 396, k němuž nikdo se nehlásí?, tak ptalo se celé Chicago, až č. 396 bylo prohlášeno za dítě celého města a rozhodnuto, že celé město též mu vy-

strojí pohřeb co nejkrásnější. Organizace skautů prohlásila, že považuje neznámého hošíka za svého kamaráda a že se pohřbu jeho hromadně účastní, jako kdyby byl členem jejich. Ale mezitím dne 29. července, tedy téměř za týden po katastrofě, byla mrtvolka č. 396 ztotožněna, a to spolužáky hochovými, českými chlapci Walterem Čechem a Frant. Řežábkem, kteří v něm určitě poznali Vilíka Novotných. Také sl. Alice Čechová Vilíka ztotožnila a rovněž hochova babička, pí. Martinková, jež v rodině Novotných bydlila. Dne 31. července konal se pohřeb rodiny Novotných, jenž vypraven byl péčí Čes. Pomocného Výboru a byl jedním z nejkrásnějších českých pohřbů obětí katastrofy. Pohřeb konal se z české svobodomyšl. školy Vojta Náprstek na Homan avenue a účastnily se ho nejen nepřehledné zástupy chicažského obyvatelstva, ale i zástupci města Chicaga s mayorem Thompsonem v čele a celá řada českých i jinonárodních organizací. Rakve byly

Pau Homola zachráněn, pí. Homolová utonula.

Ivanecká Kateřina

Justin James C.

umístěny na smutečně vyzdobených podstavcích před školou a vedle nich bylo plno věnců, květin a stuh. Všichni, kdož si přáli, mohli se posledním pohledem do tváří členů nešťastné rodiny s nimi rozloučiti. Na pohřeb dostavil se mayor Thompson, městští, státní, ba i spolkoví úředníci, sokolský dorost obého pohlaví od župy Fuegner Tyrš, sborů Nár. Jednoty Sokolské, školní dívky, skautové, členové různých spolků, Čes. Pomocný Výbor a tisíce a tisíce občanstva chicažského. Před rakvemi byla zřízena řečnická tribuna, s níž promluvili p. Zikm. Chobotský, předseda dvora Trocnov č. 15. Č. A. L. a L., p. Janda za spolek Veselých Sousedů, p. Havránek, dr. F. J. Smetanka a mayor města Chicaga W. H. Thompson. Pěvecký sbor zapěl píseň "Kde domov můj?". Za řečí nezůstalo ani jediného oka suchého a každý cítil hluboký soucit se staříčkou babičkou, pí. Martinkovou, jež usedavě plakala nad rakvemi svých nejdražších. Ulice byly plny lidí a ve všech srdcích chvěly se bolné pocity smutku a žalu... Rakve byly naloženy do dvou automobilů a truchlivý průvod se lnul. V čele jela jízdní policie, dále šla policie pěší, bailiffové, hudba, sokolský dorost, a celá řada spolků a organizací, několik soudců, kongresník Sabbath a všichni přední občané čeští, zastávající úřady městské, okresní a j. Dva automobily plné věnců a kytic jely před rakvemi. Na Českém Národním hřbitově byla rodina Novotných s malým Vilíkem uložena do lůna země...

Kapoun Eduard

Kodídek Josef

Kolářová Anna

Kolářová Julie

Kotovská Johanka

Komorousová M.

Jungwirthová L.

Jungwirthová M.

Kálalová Blažena

Kálalová Marie

Krutě byl též katastrofou postižen krajan František Doležal z č. 2802 již. St. Louis avenue. Vydal se na výlet s manželkou Josefou, s dceruškami Mařenkou a Ludmilou, zletým synáčkem Františkem a tchýní pí. Drnkovou. Seděli všichni uvnitř lodi a když se voda začala valit dovnitř, byl p. Doležal vržen stranou k jakémusi zábradlí, kde se zachytil. Také pí. Drnková se zábradlí onoho přidržela ale v tom viděla, jak její dcera, pí. Doležalová s malou Ludmilou a Mařenkou mizí v kalných vlnách. Pan Doležal zaslechl v tom hlas svého synka Františka a podařilo se mu vytáhnouti ho z vody k sobě. Pí. Doležalová i dvě dcerušky utonuly a p. Doležal s pí. Drnkovou a s malým Františkem jen stěží se zachránili z převržené lodi, na které jim hrozilo všemožné nebezpečí. Manželku a dcerušky našel teprve později v márnici — mrtvé!

Kotovská Rosalie

Kouklová Anna

Kouřimová Anna

Kozlová Karolina

Krejča Josef G.

Krch Bedřich

A na sta podobných hrozných a srdcevroucích scén odehrálo se na řece i uvnitř lodi. Byly to tak strašlivé okamžiky, že i ti, kdož byli zachráněni, a zvláště ti, kdož viděli ostatní členy rodiny tonouti, počínali si jako šílení. Mnozí chtěli se vrhnouti do vody a jen násilím bylo jim v tom zabráněno. Četné ženy byly stíženly hysterickými záchvaty a chtěly spáchat sebevraždu. Byly to chvíle, na které účastníci do smrti budou s děsem vzpomínati! —

Jakmile se rozlétla první zpráva o neštěstí, byla zalarmována policie i hasičstvo, jež s horečným chvatem zahájilo záchranné práce. Mnoho osob bylo vytaženo a zachráněno pomocí člunů, provazů, záchranných pasů i jiných prostředků, přímo z řeky. Z nitra převržené lodi ozýval se úzkostlivý křik, pláč a volání o pomoc. Hasiči ihned začali pomocí acetylenových přístrojů boky lodi rozřezávat, aby nešťastníci uvnitř uvěznění moh-

li býti vytaženi. Na místo neštěstí byly přivezeny pulmotory a všem zachráněným osobám v bezvědomí se nalézajícím byla poskytnuta první pomoc. Většina jich byla dopravována do blízkých nemocnic.

Ještě dopoledne v den katastrofy bylo vyloveno z řeky přes 200 mrtvol a počet jich stále stoupal, až jich bylo téměř tisíc!

Rychlostí blesku šířila se zpráva o hrozném neštěstí po celém městě a krátce po osmé hodině došla truchlivá ta zvěst do českých čtvrtí na západní straně Chicaga. Kdo může vylíčiti jaký úděs, žal a smutek rozhostil se v těchto českých osadách, zejména v Ciceru, Hawthornu, České Kalifornii, v Plzni, v Morton Parku? Jak mnohé srdce mateřské sevřelo se hroznou předtuchou, když zaslechla smutnou zprávu o zániku lodi Eastlandu, na níž, jak věděla, byly její drahé děti, jak mnohý otec vyronil slzu, když vzpomenu na své miláčky! A čím dále, tím hroznější zprávy docházely a žel, byly to právě krajané naši, kteří nejvíce byli postiženi, a strašné tušení v tak obrovské většině nebylo klamně. Právem nazváno bylo neštěstí na řece chicažské hned prvního dne nejhroznější katastrofou, jež kdy chicažské Čechy stihla! Poplach a rozčilení vládlo v českých čtvrtích po celý den i dny následující, a stále se stupňovalo. Ve zračinách všech zračila se zoufalá bolest, nezměrný zármutek a zdrcující žal.

A již po deváté hodině dopolední přijížděly první automobily se zachráněnými krajanv a krajanekami. Všichni byli zabalení do silných pokrývek a dopravo-

Kudrna Jan

Letovská Nellie

Lohrová Francis

Mahrová Josefa

váni do svých domovů. Šaty na nich byly roztrhány, zabláceny a promočeny a většina z nich byla zbrocena krví, známka to strašlivého zápasu s hroící smrtí. Na všech bylo viděti, jaká muka úzkosti, strachu a paniky přestáli.

Den 24. července byl pro české Chicago černou sobotou.

Kromě výše uvedených českých rodin, jichž všichni členové při katastrofě zahynuli, oplakávalo mnoho českých rodin více než jednoho člena, a většinou byly to rodiny, jež měly více dorůstajících dcer, podílejících se na pikniku.

Rodina Strakova z č. 4734 Throop ul., ztratila 3 členy.

Rodina Riedlova z č. 2806 Lawndale ave., přišla o dcery Marii a Růženu.

Rodina Zástěrova z č. 4307 záp. 25. Pláce, byla katastrofou oloupena o dcery Antonii, Marii a Julii.

Z rodiny Dubkovy v č. 5420 záp. 26. ul. utonula 36letá paní Kateřina Dubková, 15letá Kateřina a 11letý Josef.

Krutě utrpěla katastrofou rodina Dolejšova z Morton Parku, jež ztratila 3 dcery, Růženu, Marii a Annu. Anna měla dne 26. července slaviti své 21. narozeniny! Z celé rodiny zůstala pouze matka, pí. Růžena Dolejšová a 12letá Bessie. — Všechny tři dívky byly pohřbeny společně.

Rodina Kotovských, 2437 Central Pk. ave., ztratila dcery Johanku a Růženu.

Z rodiny Streitovy v č. 2510 již. Millard ave. utonuly 3 dcery.

Z rodiny Turkovy, č. 2323 již. Kostner ave., zahynuli 3 členové.

Mercová Lillie

Mošnová Růžena

Mošna Bohumil

Mošnová Kateřina

Nádeník Ervín

Paručková Karol.

Malechová Julie

Mareš Otto

Maršíková Enima

Malíková Marie

Společně zahynuli při katastrofě milenci Ervín Nádeník z č. 1830 Hamlin ave. a sl. Anna Řeboutová, 3159 Millard ave., kteří v brzké době chtěli slaviti svatbu. Byli pohřbeni ve společném hrobě.

Manželé Robert a Marie Jungwirthovi byli připraveni neštěstím tím o dvě dcery, 18letou Lillii a 16letou Mamií. Zbyl jim pouze 13letý syn Fred.

Jímavý byl též osud rodiny kraj. Jana Saláka, z č. 2644 již. Kildare ave. Tento byl na výletě s manželkou Františkou. Pí. Saláková utonula a p. Salák, jenž se zachránil, ze žalu nad ztrátou své družky v úterý 27. července spáchal sebevraždu, nadýchav se sítivého plynu.

Celá tato kniha by nestačila, kdybychom chtěli vylíčiti všechn ten žal a bol v českých rodinách a vypsati všechny ty jednotlivé tragické případy a výjevy, jež se v oněch dnech v Chicagu, a zejména v českých čtvrtích odehrály.

A jaké smutné dny to byly, když se

Novotná Anežka

Novotná Marie

Novotný Vilém

Novotný Václav

Pecha Albert

Pelnařová Marie

konaly pohřby obětí katastrofy! V českých osadách chičažských konalo se ve dnech 26. 27. a 28. července téměř 300 pohřbů, a všechny za účasti tisícíhlavých zástupů, naplněných vroucím soucitem a bezměrným smutkem.

A mezitím stále a stále nové mrtvolky byly v řece nalézány. — — —

Kdo je vinen katastrofou Eastlandu? To byla otázka, která se vynořila v myslí každého, jakmile znám byl rozsah neštěstí na řece chičažské! A jednomyslný úsudek vyzněl v ten smysl, že vinu nese zločinná nedbalost, šlendrián a ziskuchtivost těch, kdož dovolili, aby na loď bylo vpuštěno mnohem více osob, než zákonem bylo dovoleno, těch, kteří nedbali bezpečnostních příkazů a opatření, těch kteří svolili, aby bylo lodi "Eastlandu" používáno k dopravě tak velkého počtu cestujících, ač bylo již dávno zjištěno, že "Eastland" jest loď špatně stavěná, stará a k dopravě cestujících nezpůsobilá. Již

dávno bylo z různých stran poukázáno, že na lodi, která měla špatnou konstrukci, nesprávnou rovnováhu a nedostatečné zatížení, dojde jednou k velké katastrofě. Ale pokynů a výstrah těch nebylo dbáno, a teprve, když tolik set lidí s lodí zahynulo, bylo uznáno, že "Eastland" byl pravou smrtící pastí pro cestující. Bylo zjištěno, že vládní inspektoři nekonali svou povinnost, když vydávali dovolení, kolik cestujících smí loď pojmouti, a že rozhodovaly u nich různé ohledy politické, příbuzenské i jiné, což mělo pak tak strašlivé následky! Bylo ovšem hned po katastrofě zavedeno vyšetřování úřady městskými, státními i vládními, ale to doposud nebylo skončeno, a dlouho ještě bude trvati. Kéž by alespoň katastrofa byla výstražným mementem pro rozhodující činitele a zároveň počátkem boje proti kriminální nedbalosti a úřední korupci, jež jest skvrnou na čistém štítě severoamerických Spoj. Států!

Hlavní vina, jak všeobecně bylo uznáno, spočívala jednak na společnosti St. Joseph Transportation Company, jíž loď náležela, na vládních inspektorech, kteří způsobilost lodi posuzovali, a též na kapitánovi a důstojnících lodních, kteří nedbali všech bezpečnostních opatření, zákonem nařízených. Tak na příklad nádrže na vodní přítěž, nebyly v čase, kdy loď byla zaplněna cestujícími, naplněny, a tím bylo zaviněno kymácení lodi a též její překocení. Dokonce prý ani nemohly býti naplněny, poněvadž přístroje správně

Petřík Karel

Petřík Josef

Pešková Marie

Plachetka Vilém

nefungovaly. Ponor lodi byl špatně vy-
počítán, tak že rovnováha byla lehce po-
rušena.

Loď "Eastland" byla postavena náklad-
em \$265.000 v Port Huron, Mich., ale
záhy byla vyloučena v Clevelandu z do-
pravy osob a když se jí po nějaký čas
užívalo k dopravě nákladu, byla dopravě-
na do Chicaga, kde jí zas vydáno povolení
k dopravě osob. Jak se to mohlo státi,
má ukázati vyšetřování, jež se dosud vede.
A jest si přát, aby vyšetřováním tím na-
lezeni byli praví vinníci a aby též stihl je
zasloužený trest za zmaření tolika set
mladých, krásných a nadějných životů. —
Byla to mnohonásobná vražda a vrahové
nechtějí za ni pykají!

Hned po katastrofě byl kapitán lodi,
Harry Pederson, zatčen a s ním všechno
mužstvo Eastlandu. Když je policie od-
váděla, shlukl se kolem nich zástup ně-
kolika tisíc hlav čítající a byl by zatčen
v návalu spravedlivého hněvu jistě lynčo-
val, kdyby byla policie nezakročila. Pe-
dersen byl otevřeně nazýván vrahem a
mužstvo bylo prudce insultováno.

Pederson ve svých výpovědích tvrdil,
že mezi majiteli lodi a vládními inspek-
tory bylo tajné dorozumění v tom smyslu,
že na loď se bralo více pasažerů, než bylo
dovoleno, ačkoliv loď dříve již několikrát
byla uznána za neschopnou k plavbě
a nebyly na ní učiněny žádné opravy. Až
do června t. r. smělo se na Eastland vzít
pouze 2283 pasažerů, v červnu však dosta-
la společnost povolení od vládních úřadů,
že smí voziti 2500 osob. V tu dobu byl

Pavletičová Marie

Řeháková Blažena

Riedlová Růžena

Pickasová Amelie

Podževská Marta

Poleta Frank

Řeboutová Anna

Pederson poslán do Grand Haven, Mich.,
a tam mu vládní lodní inspektor Robert
Reid odevzdal nový certifikát pro East-
land. Pederson na to vyprávěl, jak krát-
ce po tom byl Reidův zeť, J. M. Erick-
son, ustanoven vrchním inženýrem na
Eastlandu.

V noci 28. července byl zatčen Walter
K. Greenebaum, generální manager Indi-
ana Transportation Company, která East-
land najala. Pokladník lodi, George W.
Munger, který byl od katastrofy nezvěst-
ný, byl rovněž zatčen společně s Marti-
nem Flatowem, hlavním agentem St. Jo-
seph-Chicago Steamship Co., které loď
Eastland náleží a kromě toho vrchní in-
ženýr lodi Josef M. Erickson.

Na všechny byla vznesena obžaloba
buď pro zabití, nebo pro zločinnou nedba-
lost. — Vrak převržené lodi byl za 3 týd-
ny po katastrofě vyzdvížen z řeky a od-
vlečen do South Chicaga.

* * *

Soucít, který po katastrofě Eastlandu
zachvěl každým srdcem v Chicagu, nebyl

Riedlová Marie

Řimnáč Lad.

Saidlová Rosalie

Saláková František

Schroll Julius

Schrollová Em.

pouze platonický a projevil se rychle v účinné pomoci. Hned prvního dne vytvořil se pomocný komitét, jenž zahájil sbírky ve prospěch pozůstalých po obětech strašné katastrofy. Výbor ten pracoval pod předsednictvím mayora Thompsona, jenž se na rychlo vrátil ze San Franciska, kde dlel na výstavě, a fond, jím sebraný, jenž dosáhl obnosu téměř \$400.000, nazván byl fondem mayorovým. Společnost Western Electric věnovala na pozůstalé obnos 100.000 dollarů.

Také Češi pochopili vážnost situace a přední občané naši zorganizovali Čes. Pomocný Výbor, jenž vedl sbírky ve prospěch pozůstalých po obětech, a hned první vykonal kus záslužné lidumilné práce, poskytnuv pomoc v těch rodinách, jež toho nejvíce potřebovaly. Předsedou Čes. Pomocného Výboru byl vrchní bailiff p. Ant. Čermák a pokladníkem školní rada Jos. Holpuch. — Sbírký dosáhly výše \$8824.25.

Úplný seznam českých obětí katastrofy která postihla loď "Castland" dne 24. července 1915.

Balych J. M., 1349 j. Komenský ave.

Bannachovi manželé Pavel a Boženu, 3002 j. St. Louis Ave. Vzáli se před měsícem a za družičku jim byla sestřenice p. Bannachové, sl. Božena Cepáková, která taktéž utonula. P. Bannochová byla 19 roků stará.

Bambasová Emille, 1442 j. Kedvale ave., 20 r. st., narozena v Chicagu.

Bělská Emma, 1714 Ruble ul.

Bendíková Anna, 1625 j. Morgan ul., 21 r. stará, narozená v Chicagu.

Benešová Anna, 2536 j. Avers Ave., 20 r. st. rozená v Chicagu. Osudného dne, v sobotu dne 24. července bylo jí právě 20 roků.

Betlach Josef, 2748 j. Springfield Ave. — Narozen v Chicagu dne 10. ledna 1897.

Bilvasch Alois, 2846 j. Avers Ave., 19 r 10 měs. st., narozen v Chicagu.

Bízek Harry, 2628 j. 50. Ct.

Bízková Anna, 2828 j. 50 Ct., Hawthorne, Ill., 16 r. st., sestra Marie. Anna byla zaměstnána v továrně na cukrovinky firmy Bunte Bros. Byla narozena v Chicagu právě tak jako její sestra.

Bízková Marie, 2828 již. 50. Ct., Hawthorne, Ill., 19 r. stará, pracovala u Sears Roebuck & Co., jela ve společnosti šesti dívek na výlet, ale vrátila se jen jedna.

Bobek Jiří, 2134 j. Homan ave.

Brosche Henry 2635 j. Komenský ave.

Brychta Anton J. 2434 j. Sawyer ave., 37 r. starý, narozen v Blaničkách, kraj tábořský.

Brychta Josef A., 2434 j. Sawyer av., 32 r. st.

Cajthamlová Josefa, 2852 j. Trumbull ave., 18 r. st.

Cepáková Božena, 1811 j. 57. Ct. Cicero, 21 r. 8. měs. st., narozená v Chicagu.

Schiff Ludvík

Sklenička Jarosl.

Sámková Marie

Cířříková Josefa, 1621 j. Union ave. Mladá tato dívka byla hlavní podporou své staré matky, která jest velmi chudobná a živí se praním.

Černý Frank, 2643 j. Kolin ave., 17 r. starý.

Čeřánková Marie, 2836 Cicero ave.

Čihák Václav, 1215 j. Wenonah ave. Oak Park, 35 r. st., narozen v Chicagu

Čmouchová, Pí. Růžena, 2241 j. Kolin Ave.

Danda Eduard, 1405 j. Karlov Ave., 11 r. st., utonul se svou sestrou Terezií.

Dandová Terezie, 1405 Karlov ave., 20 r. stará sestra Eduarda. Také její milenec 20letý Jiří Doubek utonul.

Daněk František, 1159 záp. 19. ul., 32 r. st., hrál v lodní kapele a zaměstnán byl u Western Electric Co.

Debnar Jan, 5036 z. 30. Pl., 40 r. st.

Debnarová Marie, 2328 již. 50. Ct.

Dolejš Josef M., 2351 Whipple ul.

Dolejšová, Anna 4917 záp. 24. ul., 21 roku stará, utonula se svými sestrami Rosou a Marií.

Dolejšová Marie, 4917 z. 24. ul., 18 r. st., sestra Anny a Rosy Dolejšových. Všechny tři měly společný pohřeb v úterý 27. července na Čes. Nár. hřbitov.

Dolejšová Rosa, 4917 záp. 24. ul., sestra Anny a Marie Dolejšových 19 r. stará.

Doležalová Pí. Josefa, 2802 j. St. Louis Ave., zahynula se svými dceruškami, 11letou Mařenkou a 9. měs. st. Ludmilkou. Manžel její František a 2½ r. starý syn František byli zachráněni.

Doležalová Lillie, 2802 j. St. Louis ave., 4 r. st., utonula se svou matkou a sestřičkou Mařenkou.

Skala Eduard s manželkou dceruškou a sleč. McCabeovou.

Štvánová Kristina

Soukup Vilém

Skala Edwin

Sládek Marie

Šerý Vilém a Emilie Sámková.

Sládek Bessie

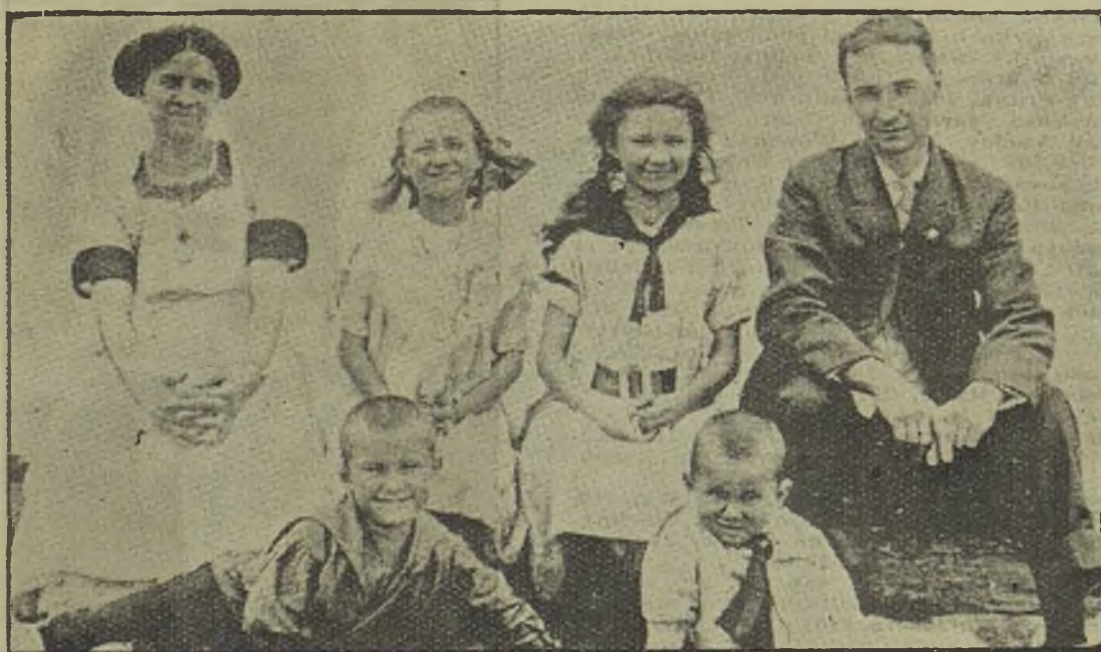
Šrámková Božena

Doležalová Regina, 2517 j. Albany ave. 23 r. Jela na výlet se svými příbuznými, sedmičlennou rodinou Šindelářovou a všichni utonuli.

Dubková Pí. Kateřina, 5420 záp. 26. ul. 35 r. st., utonula se svou 16letou dcerou Kateřinou a 11letým synem Janem. Manžel pí. Dubkové, 43 r. starý zaměstnanec Western Electric Co. zachránil sebe a svého syna Jana, 9 r. starého plováním na obráceném člunu. Pí. Dubková a dceruška byly narozeny ve Vídni a v Americe dlely 14 r.

Dubková Kateřina ml., 5420 záp. 26. ul. — dcera pí. Dubkové.

Dubek Josef, 5420 záp. 26. ul., bratr Kateřiny, 11 r. starý.

Pí. Josefína Šindelářová

Jiří

Sylva

Adéla

Vojtěch

p. Jiří Šindelář st.

Šindelář Vilém

Šilhová Lillie

Straková Anna

Streitová Ella

Dudková Marie, 2937 j. 48. Ct. 26 r.
Dvořáková Božena, 1507 j. Keeler ave., 20 r. st., narozena v Chicagu.
Fenlková Helena, 5526 záp. 23. Pl., 4 r. st. přišla o život se svými rodiči a bratrem. Je to jedna ze tří českých rodin, které úplně vyhynuly.
Fenlková Marie, 5526 záp. 23. Pl., 31 r. st., utonula se svým manželem a dvěma dětmi.
Fenlk Václav, 5526 záp. 23. Pl., 31 r. starý zahynul se svou manželkou a dvěma dětmi.
Fenlk Vilém, 5526 z. 23. Pl., 7 r. st.
Fisher Vilém, 2526 j. Homan Ave. 21 r. st.
Flíšek Emil, 2407 j. 56. Av., 20 r. starý; studoval na architekta.

Fisher Otto, 4118 Ogden ave.
Forstová Emma M., 2359 St. Louis ave., 23 r. st. rozená v Chicagu.
Forstle Chester G., 1442 j. Central Park ave., 24 r. stár, narozen v Chicagu.
Forťová Pí. Anna, 4137 záp. 22. ul., 19 r. stará, roz. Soukupová utonula se svou švakrovou Annou Forťovou, 18letou z č. 4008 z. 16. ul. Manžel pí. Forťové ukryl svoji manželku a sestru pod kapitánův můstek, kde bylo nejbezpečnější místo, ale po katastrofě se s nimi více neshledal. Jsa bývalým námořníkem, vytáhl mnoho tonoucích z vody, i těch, kteří byli uvězněni uvnitř lodi.
Forťová Anna, 4008 záp. 18. ul., 18 r. st., utonula se svou švakrovou Annou Forťovou.
Frejliková Hedvika, 2450 Thomas ul.
Frejlik Jan, 2453 Thomas ul.
Fridejčíková Marie, 4852 záp. 25. ul.
Fuka Frank, 4253 záp. 21. ul., 19 r. starý. Byl profesionálním rohovníkem lehké váhy a znám byl pode jménem "Young Hanlon". U Western Electric Co. zaměstnan byl 5 roků
Hajduk František, 3100 j. 48. ave., 41 r. st. Byl narozen v Uhrách.
Hájek Ladislav, 932 již. Wesley ave., Oak Park 22 r. st. Mrtvola jeho byla zpopelněna.
Hartková Alžběta, 3815 Lincoln ave.
Heindlová Marie, 5028 z. 24. Pl.
Helsenbein Jan, 1650 záp. 20. ul., 22 r. 7 měs. st., narozen v Chicagu.
Henčíliková Růžena M., 2428 j. Springfield ave., 17 r. 3 měs. st., rozená v Chicagu.
Herbert Vincenc, 3457 záp. 23. ul.
Herdová Emilie, 5028 záp. 24. Pl.
Holub Vincenc, 3357 záp. 23. ul. byl stržen klubkem tonoucích nešťastníků do hlubiny. Byl 26. r. stár, ženat a narozen v Chicagu.
Homolková Karolína, 2323 j. Hamlin ave., 17 roků stará.
Homolová Zofie, 5527 záp. 23. ul. 27 r. st., rozená Štroblová a pocházející z Lišova u českých Budějovic. Utonula se svou dceruškou Vlastičkou.
Homolová Vlastička, 5527 záp. 23. ul., dceruška utonulé pí. Homolové.
Horažďovská Ella, 2510 j. Millard ave., 18 r. a 8. měs. st. utonula se svou sestrou Emmou, 17 r. 7 měs. st. a nevlastní sestrou Johannou Streitovou 24 r. 7 m. st. Všechny narozeny byly v Chicagu.
Horažďovská Emma, 2510 So. Millard ave., 17 r. 7 měs. sestra Elly.

Hosmanová Emille, 2817 j. Clifton Park av., 19 r. st., narozená v Chicagu.
Hřivňáková Emma, 5003 z. 32. ul., 17 r. stará, utonula se svými přítelkyněmi sl. Bízkovými. Emma byla nejstarší ze 6 dítek, jimž před několika lety zemřela matka.
Humpál Jan, 1524 j. Oak Park ave., Oak Pk, Ill., 22 r. starý.
Hurtová Lillie, 2132 záp. 19 ul., 19 r. st., jela na výlet se svou přítelkyní sl. M. Kutilovou, která byla zachráněna.
Chitustí-ová Pavlína, 2444 j. Harding ave., 18 r. st., narozená v Chicagu.
Ivanecká Kateřina, 1638 j. Karlov Ave., 19 roků stará, stenografka, zahynula se svou přítelkyní Bessíí Dvořákovou.
Jahoda Stan., 4909 záp. 28. Place, 18 r. st.
Janišova Anna F., 2724 sev. Artesian ave. 20 r. stará.
Jelenová Lottie, 1353 Dickson ul.
Jelinková Blanka, 3216 záp. 26. ul., 18 r. st. Zahynula společně se svou provdanou sestrou Annou Zobačovou a manželem jejím Eduardem.
Jilek Josef, 5028 j. Lincoln ul., 24 r. st., — rozený v Chicagu.
Jungwirthová Lillie, 5047 záp. 23. ul., 18 r. stará, utonula se svou sestrou Mamíí.
Jungwirthová Mamie, 5047 záp. 23. ul., — 16½ r. stará, sestra Lillie.
Justin James C. 5232 záp. 23. ul., 20 r. 9 měs., narozen v Chicagu, utonul se svou milenkou Marií Mantheysovou a oba uloženi do společného hrobu na hřbitově Concordia
Kálalová Blaženka, 1340 j. 56. Ct., 17 r. st.
Kálalová Marie, 2848 již. Springfield ave., 17 r. 3 m. a 14 dní stará, rozená v Chicagu.
Kapoun Eduard, 3844 záp. 24. ul., 20 r. st. byl nadaným kresličem v závodě Western Electric Co
Kašparová Nellie, 4817 j. Wood ul., 18 r. st.
Kecká Josefa, 2113 j. 58. Ct., 8 r. st.
Kecká Růžena, 2113 j. 58. Ct., 10 r. st.
Klemíšek Jar., 2850 j. Harding ave.
Kloudová Anna, 1342 j. Komenský ave.
Knopková Anna, 3030 záp. 20. ul., 18 r. st.
Kodídek Josef, 2336 j. Troy ul., 35 r. stár. Narodil se v Kvasnovicích okres horaž-
 dovský.

Kolářová Pí. Anna, 1660 j. Millard Ave., 26 r. st., choť Jaroslava Koláře, účetního u Garden City Brewery. Utonula se svou švakrovou sl. Julií Kolářovou. Sestra téže, známá pěvkyně sl. Ella R. Kolářová, byla zachráněna. Pí. Kolářová siula za svobody Molitorová.
Kolářová Julie, 2540 j. Hamlin ave., 26letá, švakrová utonulé pí. Kolářové.
Komorousová Emma, 2714 již. Troy ul., byla zaměstnána u Western Electric Co. jako stenografka po celých pět roků.

Turek Jan

Tomanová Božena

Trázníková Ella

Trhová Berta

Dítky šípkami označené na obrázku ze šťastného sousedského kroužku, jsou Alma a Edna Turkovy, jejichž otec Jan Turek z č. 2323 Kostner ave. s nimi utonul.

Turek Albert

Uldrych Jan

Urbanová Anna

Valchař Josef

Vávra Frank T.

Velánová Eliška

Kotovská Johanka 2437 j. Central Park Ave., 18 r. st., utonula se svou sestrou Rosalíí.

Kotovská Rosalie, 2437 j. Central Park ave., 20 r. st., sestra Johanky.

Kouba Štěpán, 2343 Harrison ul., 29 r. st.

Kouřimová Anna, 2415 již. Clifton Park Ave., 21 r. 2 měs. 10 dní stará, narozená v Chicagu.

Kouřimová Anna, 4159 záp. 25 Place, 26 r. stará. U Western Electric Co. byla zaměstnána přes 6 roků. Na výlet šla se svým milencem Eduardem Arko, který rovněž přišel o život.

Kozlík Jos., 1339 záp. 18. ul.

Kozlová Karolína 1322 j. Crawford ave 21 r. st. Její bratr Antonín byl zachráněn.—

Krajník Walter, 2717 Cullom ave., 17 r. st.

Kreh Bedřich, 2733 j. Turner ave., 13 r. st.

Krejča Josef, 1438 j. Komenský ave., 21 r. starý, narozen v Chicagu.

Křivánek Jan, 1538 Grove ave., Oak Park, Ill., narozen před 19 roky v Chicagu.

Kříž Josef, 2445 j. Crawford ave., 25 r. stár, narozen v Chicagu.

Kudrna Jan, 2834 j. Hamlin ave., 22 r. st., narozen v Chicagu a zaměstnáním tiskař.

Leff Eduard, 9 r., Western Springs. Stejně starý Karel, (oba byli dvojčata) zůstal doma se svou matkou Barborou a nestihl jej týž osud jako jejich otce a bratry.

Leff Frank, 37 r. st. Western Springs, Ill., utonul se svými syny Frankem a Edu-

ardem. Pan Leff byl po 20 roků zaměstnán u Western Electric Co.

Leff Frank, ml., 12 r., Western Springs, Ill.

Letovská Nellie 4852 záp. 28. ul., Hawthorne, Ill., 25 r. st., utonula se svou přítelkyní Alicí Frydrychovou z téhož čísla — 22letá sestra Anežka, strýc těchto Walter Letovský, 19letá Anna Frydrychová a dva jiní zachráněni.

Liška A., 2829 j. Lawndale ave.

Lohrová Františka, 4014 záp. 21. ul., narozena v Mýtě u Zbirova a v Americe dlela 28 roků.

Mahrová Josefa, 2756 j. St. Louis Ave., 19 r. 10 měs. st. jela na výlet se svým milencem Janem Markem, 3029 j. Union av., který snažil se ji zachrániti ale Mahrová pod dojmem hrůzy omdlela, pustila se ho a utonula.

Malechová Julie, 5042 záp 25. ul., 19 r. st., rozená v Chicagu.

Malíková Marie, 3023 j. 48. Ct., utonula se svou sestrou Stellou.

Malíková Stella, 3023 j. 48. Ct. sestra Marie.

Maňák Anton, 1343 záp. 20. ul., 20 r. st., rozený v Chicagu.

Mareš Otto, 2716 j. Lawndale ave., 20 r. 6 m. starý. Jeho otec vlastní pekařský obchod, ve kterém Otto byl zaměstnán.

Maršíková Emma, 2815 již. 50. Ct., Cicero, 19 r. st., narozena v Chicagu.

Martinová Marie, 2330 j. 50. Ct.

Marvanová Emma, 1635 j. Kedvale ave., — zahynula současně se svou přítelkyní Idou Laneovou.

Mayerová Emilie, 2736 j. Turner Ave., 19 r.

Metličková Anna, 4858 Winchester Ave.

Mercová Lillie 2736 j. Turner ave., 18 r. stará utonula se svým milencem Vil. Soukupem, se svou přítelkyní Josefou Stejskalovou a B. Krchem. Sl. Mercová byla zaměstnána u Continental Tailoring Co.

Mošna Bohumil, 2836 j. Troy ul., utonul se svou matkou pí. Kateřinou Mošnovou a sestrou Růženou.

Mošnová Pi. Kateřina, 2836 j. Troy ul. utonula se svou dcerou Růženou a synem Bohumilem.

Mošnová Růžena, 2836 j. Troy ul., sestra Bohumilova.

Mulačová Julie, 1645 j. Karlov ave., naroz. 8. července r. 1894 v Chicagu. Utonula se svou sestrou Lillianou.

Velán Frank

Vlasáková Marie

Vlasák Jan

Vlasák Jos.

Mulačová Lillian, 1645 již. Karlov ave., — narozena 7. srpna r. 1894 v Chicagu, — sestra předešlé.

Nádeník Ervín, 1830 j. Hamlin ave., 18 r. st., utonul se svou milenkou sl. Annou S. Reboutovou, a byli společně pohřbeni.

Neprašková Millie, 1917 j. Crawford ave., — 23 r. 3 m. st. narozená v Chicagu.

Nosková Vlasta, 1020 j. Lincoln ul., 21 r. st., rozená v Chicagu.

Novák Anton 5039 j. 49. ave., 20 r. st.

Novotná Anna, 5527 záp. 23. Pl., 32 r. st., roz. Martínková, narozena byla v Křesíně, kraj Čáslav a v Americe dlela 25 roků. Také její manžel Václav a obě dítka, Marie a Vilém utonuly. Pohřeb této čtyřčlenné rodiny, která se stala obětí Eastlandu byl slavný a konal se v sobotu, dne 31. července od školy Vojta Náprstek za obrovské účasti příslušníků všech vrstev chicažské společnosti.

Novotná Marie, 5527 záp. 23. Pl., 10 r. st., rozená v Chicagu. Zahynula se svými rodiči Václavem a Anežkou Novotných a bratříčkem Vilémem.

Novotný Václav, 5527 záp. 23. Pl., 36 r. st. Narozen v Poděbrazích, kraj budějovický, v Americe dlel 16 roků. Utonul se svou manželkou Anežkou a dítkami Marií a Vilémem.

Novotný Vilém, 5527 z. 23. Pl., 7 r. st., rozený v Chicagu. Mrtvola tohoto hošíka byla ztotožněna teprve šestého dne a příčiněním českého Pomocného Výboru měl Vilík, který pohřben byl současně se svými rodiči a sestřičkou ten nejslavnější pohřeb.

Padrta Václav, 1619 záp. 19. ul.

Paručková Karolína M., 2448 záp. 48. ul., 22 r. st., narozená v Chicagu.

Pavletičová Marie, 5324 záp. 26. ul. 17 r. st.

Pavletič Josef, 5324 záp. 26. ul., 24 r. st.

Pecha Vojtěch ml., 2515 již. Harding Ave., 20 let 6 měs. st., narozen v Chicagu.

Pelhařová Marie, 2435 j. Clifton Park Ave.,

Pešková Marie, 2648 j. Trumbull av. 20 r. st. 17 r. st., narozena v Chicagu. Na výlet jela se svým ženichem T. McCarthym.

Petrík Josef, 4046 záp. 12. ul., 24 r. stár, narozen v Chicagu

Petrík Karel, 2655 j. Harding av., 16 r. st.

Pickasová Amelle, 2655 j. Springfield Av., 20 r. stará. Byla zasnoubena p. Antonu Kašparovi.

Podževská Marta, 5126 záp. 31. ul. 17 r. st., Slovenka, narozena v Crystal Falls, Mich. Utonula se svými krajany: p. M. Pivko, p. Martonem se synkem, sl. E. Hřivňákovou, pí. Dubkovou s dvěma dětmi a Marií a Annou Bízkovými.

Poleta František J., 1851 j. Ashland ave., 25 r. st., jenž přijel do Ameriky před 8 lety odjel na výlet sám, zanechav manželku a 6 měs. dcerušku doma, aby se k nim více nevrátil.

Plachetka Vilém 1909 j. Crawford ave., 18 r. st., utonul se svým kamarádem. Byl rodákem chicažským a žáke mvyšší školy John Marshall.

Prugert Robert, 26letý hudebník na lodi Eastlandu. Rodiče jeho žijí v Oklahomě.

Riedlová Marie, 2506 j. Lawndale ave., 22 r. stará, utonula se svou sestrou Růženou. Marie měla se v krátké době provdati za p. Václ. Pytlíka z č. 2685 j. Ridgeway ave.

Riedlová Růžena, 2806 j. Lawndale ave. 19½ r. st., sestra Růženina.

Rothová Eliška, 4149 záp. Lawrence ave. — Narozena byla v Chicagu dne 15. července 1896.

Rudolfová Anna, 4159 záp. 25. ul., 26 r. st.

Řeboutová Anna, 3159 j. Millard ave., 23 r. st., utonula se svým milencem Ervinem Nádeníkem, a oba byli na Čes. Nár. hřbitově pochováni do společného hrobu.

Řeháková Blažena, 1731 záp. 15. ul., 20 r. st., narozená v Chicagu. Mrtvola její byla zpopelněna.

Řehoř František, 1518 j. Harding ave., 21 r. starý, rozený v Chicagu. Řehoř byl výtečným hráčem míče a svého času byl nadhazovačem White Sox.

Římnáček Ladislav, 2621 j. Sawyer ave., 22 r. starý, rozený v Chicagu. Jeho bratr

Volšonský Frank

Zák Edw.

Zástěrová Marie

Zástěrová Antonie

Zástěrová Julie

Zajíček Jiří.

Frank, manželka a sestra její byli zachráněni.

Saldlová Rosalie, 2008 Raymond Ct., 20 r., utonula společně se čtyřmi kamarádkami.

Saláková Františka, 2644 j. Kildare ave., 32 r. st. Její manžel 37letý Jan Salák ze žalu nad smrtí své manželky vzal si život.

Samecová Marie 1923 j. Loomis ul., 19 r. 6 m. stará.

Sámková Emilie, 2829 jižní Homan Ave., 18 r. st., narozená ve Štítově v Čechách. V Americe dlela 11 roků.

Schiff Ludvík, 4912 záp. 24. pl., 16 r. starý, ale 6 st. 7 pal. vysoký a vážil 170 liber. Jeho 18letá sestra Aloisie byla zachráněna. Rodiče Schiffovi dleli dříve v New Yorku.

Schrollová Pi. Emma, 2301 Kolin Ave., rozená Straková, utonula se svým manželem Juliem a dvěma sestrami Annou a Pavlínou; nevlastní sestra Mildred byla zachráněna.

Schroll Julius, 4734 Throop ul., 32. r. st., manžel utonulé pí. Emmy Schrollové, byl zaměstnán u Western Electric Co., kde byly zaměstnány i sestry jeho manželky.

Sedláčková Božena, 2452 j. Whipple ul., 17 r.

Skalová Pi. Berta, 5236 záp. 24. ul. 38 r. st., rozená v Chicagu. Pocházela ze známé rodiny Zasadilovy na DeKoven ul. S ní utonula též její dceruška Helena a synáček Edwin, jakož i sl. McCabeová, která ji vyzvala na výlet a byla u nich na bytu.

Skalová Helena, 5236 záp. 24. ul., 14. r. st. dceruška pí. Skalové.

Skala Edwin, 5236 záp. 24. ul., synáček pí. Skalové.

Sklenička Jaroslav, 2852 již. Harding av., nechtěl na výlet, ale musil a nalezl na Eastlandu smrt. 10 let pracoval u Western Electric Co.; nikdy nejel na výlet až letos a výsledek toho je, že zanechává vdovu a čtyry ku práci neschopné děti.

Sládková Božena, 2319 j. Avers ave., 19 r. stará, sestra Mamie.

Sládková Mamie, 2319 j. Avers Ave., 17 r. st. Utonula se svou sestrou Boženou.

Soukup Vilém, 2516 j. Trumbull ave. 19 r. starý zahynul společně se svou milenkou 18letou Lillie Mercovou. Vilém byl zaměstnán u Sears Roebuck Co.

Stehlik Karel, 3035 záp. 40. ul., 24 r. st.

Štejskalová Josefa, 2750 j. Spaulding ave., 16 r. stará, rozená v Chicagu.

Straková Anna, 4734 Throop ul., 22 r. st. utonula se svými sestrami 19letou Pavlínou a 30letou Emmou Schrollovou a jejím mužem Juliem. Místo Anny Strakové byla na Národním hřbitově pohřbena Emma Mayerová a mrtvola Anny byla teprve dne 18. srpna ztotožněna v márnici, kde ležela přes tři týdny.

Straková Pavlína, 4734 j. Throop ul. 19letá, sestra Anny Strakové.

Štružina Viktor, 172 záp. 20. ul., 21 r. st.

Šedlnová Emma, 5064 záp. 23. ul.

Šerý Vilém 2849 j. Trumbull ave., 22 r., st.,

Šilhová Pí. Lillie, 4112 záp. 21. ul., 23 r. 9 m. st., narozena v Chicagu a za svobody slula Bradáčová.

Šindelářová Adéla, 4537 Jackson blvd. utonula se svými rodiči a sourozenci.

Šindelář Jiří, 4537 Jackson blvd., jehož manželka a 5 dětí jakož i švakrová Regina Doležalová zahynula, byl foremanem u Western Electric Co., kde pracoval po 28 posledních roků.

Šindelář Jiří, ml., 4537 Jackson Blvd.

Šindelářová Sylva, 4537 Jackson Blvd.

Šindelář Vilém, 4537 Jackson Blvd.

Šindelář Vojtěch, 4537 z. Jackson blvd.

Šrámková Božena, 1533 záp. 19. ul., 19 r. st., stenografistka. V márnici shledáno, že odev je úplně suchý, což nasvědčuje, že se neutopila, ale smrt dostavila se patrně z leknutí.

Streitová Johanna, 2510 j. Millard ave., 24 r. 7 měs. st., utonula se svými nevlastními sestrami Ellou a Emmou Horažďovskými.

Štruncová Kateřina, 1639 záp. 17. ul., 21 r.

Štvánová Kristína, 5339 Hermitage ave., 15 r. stará. Její sestry Božena a Klára byly zachráněny.

Tomanová Božena, 1224 již. 49. Ct., 17 r. a 2 měs. st., rozená v Chicagu.

Trázníková Ella, 1440 j. Komenský ave.

Trhová Berta, Monroe ave., Brookfield Ill. 24 r. st., narozena v Chicagu.

Turek Albert z č. 2533 j. Avers Ave., 31 r. starý, narozen ve Velké Huti, kraj Pražský, v Americe dlel 28 roků. Jeho milénka sl. Lillie Sepkeová, 2709 j. Karlov av. byla

zachráněna.

Turek Jan, 2323 Kostner ave., 34 r. st. — utonul se svými dceruškami Almou, 10 r. st. a Ednou, 8 r. st.

Turková Alma, 2323 Kostner ave., 10 r. st., utonula se svým otcem a sestrou Ednou.

Turková Edna, 2323 Kostner ave., sestra Almy, 8 r. staré.

Uldrych Jan, 1444 j. Kostner ave., 21 r. st., narozen v Chicagu.

Urbanová Anna, 5005 záp. 25. ul., 19 r. st. Narozena byla v Převyšově kraj jičínský a v Americe dlela 3½ roku.

Valchař Josef, 2840 j. Ridgeway ave. jehož manželka Marie byla zachráněna.

Vařela Sylvie, 4638 záp. 26. ul. 14 r. st.

Vávra Frank Thomas, 1507 j. Kenneth ave., 21 roků stár, narozen v Chicagu.

Velánová Eliška, 2744 již. Clifton Park av., utonula se svým bratrem Františkem. — Oba narození byli v Chicagu.

Velán František, 2744 již. Clifton Park av., bratr Elišky.

Vlasák Jan, 1651 záp. 19. ul., zaměstnáním holič.

Vlasák Josef 4800 j. Winchester ave., 21 r. st., narozen v Chicagu. Byl graduantem obchodní školy v Lisle, Ill.

Vlasáková Marie, 2250 záp. 50. ul., 24 r. st., narozená v Sezemích v Čechách. Její tetička pí. Anna Končelová a dvě sestřence byly zachráněny.

Volšonský Frank, 2934 j. 48. Ct., Hawthorne, Ill., kde narozen byl před 21 roky.

Vrobel Tomáš, 4516 záp. 28. ul., 24 r. st.

Zajíčková Henrietta, 238 Madison ave., — Congress Park.

Zajíček Jiří, 3146 záp. 12. ul. 24 r. st. rozený v Chicagu. — Byl synem starého osadníka a bývalého ochotníka a hostinského p. Václava Zajíčka. Jiří byl dobrým zpěvákem a graduantem vyšší školy. Také jeho snoubenka sl. Lillie Mulačová utonula.

Zástěrová Antonie, 4307 záp. 25. Pl., 20 r. st., utonula se svými sestrami Marií a Julií. Všechny byly narozeny v Adamově, kraj čáslavský a v Americe dlely 13 roků. Měly společný pohřeb v úterý, 27. července na Čes. Nár. hřbitov.

Zástěrová Julie, 4307 záp. 25. ul., 18 r. st., sestra Antonie a Marie.

Zástěrová Marie, 4307 záp. 25. ul. 23 r. st., sestra Antonie a Julie.

Zobač Eduard, 2708 j. Central Park ave. — 25 r. starý utonul se svou manželkou Annou.

Zobačová Pí. Anna, 2708 j. Central Park ave. Utonula se svým mužem Eduardem a sestrou Blankou Jelínkovou. Zobačových měli dvě děti, ale ty nechaly u příbuzných a tak děti v útlém věku osiřely.

Žák Eduard, 3037 již. Keeler ave. 37 r. starý, narozen v Chicagu. Pracoval u Western Electric přes 15 roků jakožto klerk v úřadovně.

Všelicos z Algonquinu.

Pro kalendář Amerikán napsala Vlastička Adelka Vrázová.

Když jsem loni s pomocí tatíčkovou napsala ten článek o našem letním sídle zde na Liščí řece tak jsem, nerozumná, podotkla, že se někdy jindy rozepteš o zdejších květinách, hmyzu a jiných zajímavých věcech. A proto mi mnozí čtenáři psali a dědeček stále na mne naléhal, abych napsala zase takový článek. A mě se do toho psaní nijak nechtělo a nechce! Ale, aby neřekli, že jsem svou slibu nedostála, napsala jsem toho až mne prsty bolely. Tatínek mi to ale nepochválil. Řekl, že to není zajímavé pro všechny čtenáře co u nás roste, jaký je tu hmyz, jaké jsou tu květiny, poněvadž tento kalendář čtou ve všech státech Ameriky, a tedy v Kalifornii neb v Minnesotě zrovna tak, jak v Texasu, a všude že je jiné rostlinstvo a jiný hmyz nežli zde! A krom toho jdou tisíce výtisků do Evropy, Jižní Ameriky, ba i do Austrálie a Afriky. Uznala jsem, že má pravdu. Ale měl mi to říci dříve, škoda té práce. Ale psát prý musím, řekli mně. Jen kdybych věděla co a jak! Ono se to lehce řekne: "napiš něco!" Tatíček sám nechce nic psát. Naříká, že mu ta strašná

Rodina Vrázova na letním sídle v Algonquin, Ill.

válka vzala nejen chuť k psaní ale i k životu vůbec! My dostáváme tolik smutných zpráv ze staré vlasti, tatínek má tam tisíce přátel a všichni skoro už utrpěli ztráty. Někde až i dva syny již v rodině ztratili; ti padli v boji, ti jsou raněni, zmrzačeni neb v zajetí, které tatínek znával jako mladičké studentíky a mnohý z přátel tatínkových nařiká si, že jeho obchod, neb továrna utrpěly tolik škody, že celá jejich práce a budoucnost jsou zničeny! A tatíček nám vypráví, že nejedná se tu jen o budoucnost jednotlivců, ale celého českého národa a že naše drahá stará vlast, jako vždy v minulých staletích, tak i dnes trpěti bude za jiné! —

O, kéž by té strašné války byl již brzy konec! Ty ubohé matky české, co mají své drahé syny ve válce, jaká musí zakoušeti muka. Když moje maminka tolik se napláče při čtení těch dopisů, což pak asi musí vytrpěti ty matky, co nám psaly? Řekla jsem tatíčkovi, že bychom měli spolu něco o tom napsati. Já se na mnohé ty rodiny sama dobře pamatuji, když jsme cestovali Čechy a Moravou. I na ty hodné studenty, kterých již není, neb kteří leží někde v nemocnici, neb jsou v zajetí. — Ale tatínek řekl mi: "děvče, jdeš-li do domu smutku, hleď lidi potěšit a ne ještě více rozplakati. My v České Americe, jsme jedním takovým domem, kde všude želíme, nařikáme, drahé oplakáváme, nač je ještě více rozesmutniti? Lépe bylo by, smutné tváře rozveselit. A ty bez toho tomu všemu ještě ani nerozumíš, směješ se, smíšku, každé nepatrnosti. Zubíš se každé hlouposti, ty šťastné dítě — že nevíš co je bolest!" Tatíček si totiž myslí, že jsem ještě ta hloupá žába, jako když jsem chodila do grammar school! Pravda, že se ráda směji, smávala jsem se ale loni více než letos. Letošní rok byl tak smutný! Smutný těmi zlověstnými zprávami ze staré vlasti, hroznou katastrofou chicažskou, zahynutím tolika set výletníků na lodi Eastland, mezi nimiž měli jsme mnohé známé, ba i některé naše sousedy. O, jak to bylo hrozné! A i to počasí bylo tak špatné, jakoby sama příroda byla mrzutá, nevrlá. Letos jsem se mnoho nasmála, neměla jsem z čeho se radovati. Ani v zahrádce se mi to s mými květinami tak nedařilo jako minule. O jak byli jsme loni všichni šťastni, než válka vypukla. Ale co já si budu zde nařikati — když tam za mořem je tolik zla a bědy? A což až přijde zlá paní bída a choditi bude po těch českých chaloupkách, když prý tam neprší a bude asi velká neúroda? — Musíme v čas na ně ubohé pamatovati a hodně peněz nasbírat, bychom aspoň některým vypomohli. Prosím, nezapomeňte!

Mám tedy psáti něco, co by spíše obveselilo, než zarmoutilo a má prý to býti odtud, z našeho Algonquinu. Tak mi maně napadlo, jak jsem se loni nasmála všelikým těm příběhům, které vyprávěli hosté z Chicaga na těch miloučkých večerních schůzkách v rozkošném bungalow pana Bělohávků. Jest asi $\frac{3}{4}$ míle vzdálené od

jeho sídla "na kopečku" samého břehu řeky, vystaven tak, že část jeho, veranda, je mimo břeh, zrovna nad vodou. Vidíte, jak dole ve vodní trávě prohání se malé rybky a i želvičky, kterým často házívali jsme všelíké drobtý. Bungalow je staven slohem čínských pavilonků a je tak hezoučký, jak malý, útulný a všelijak vyzdobený. Hlavní půvab krásného zákoutí je právě ten, že je to takové "zastrčené zákoutí, samota". Zastrčené mezi starými ořechy, vrbami, duby, u zelené louky, na okraji kukuřičného velkého pole, mezi vlnitými pahorky, kde střídají se ostrůvky lesů se zelenými koberci pastvišť, kde vysoké jsou trávy na řece, zde dosti široké, a vodní rostliny tvoří plovoucí ostrůvky, posypané květy leknínů. A nikde, jak daleko jen vidíte nežijí lidé! Neslyšíte nic, než šumění vody, zpěv neb skřek ptáčích neb vítr prohání se mezi vodou a nebem a šelestí stromovím. A kdyby občas, někdy na štěstí teprv po dlouhých hodinách, nezjevila se loďka, která pak za chvíli zmizí vám zase s očí v nejbližší křivce řeky, řekli byste:—tady na deset, dvacet mílí daleko kromě nás není lidí! Tatíček sám říkával, že mu to připadá, jakoby zase byl někde na cestách svých výzkumných v dalekých neobydlených krajích. — Ale kdykoliv jsme se tu sešli, bývalo tu hluku dost a dost. A smíchu! Radosti — z té krásy, z toho ticha — z té, tak blízko velkých měst, jistě vzácné samoty. A kdoby se nechtěl smáti, musí. Syn našeho hostitele, je nejen všeuměl, vtipný, hudebně nadaný, ale čtverák, šprýmař, s kterým všichni čerti šijou! Poctivého kroku neudělá, aby hned něco veselého neprovedl, inu, hraje to s ním, jako s tím, až zbytečně přechváleným Chaplinem. Škoda, že se nevěnoval zcela hudbě a divadlu. Ale nejmilejší bývalo mi, když byl večer, rozsvítili lampionky a hosté z Chicaga, pokuřující si, pohodlně rozloženi na proutěných sedadlech dali se do vzájemného povídání. Vyprávěli si o svých zkušenostech v Americe, neb někdy vzpomínkami svými zaletěli si až za moře, do dob svého mládí ve staré vlasti. Já poslouchala, jakoby četla zajímavý román ze života dobrodružných hrdinů. Škoda, že to někdo nestenografoval. Pravdu má, tatínek, když říkal nám, vraceje se ze svých přednáškových cest po osadách česko amerických, že kdyby mnozí naši staří osadníci napsali své první zkušenosti, z dob kdy přicházeli sem do krajin odlehlých, mnohdy jen Indiány obydlených, aneb aspoň hodně vzdálených drah, že by se to četlo jako vymyšlený, zajímavý román, a že by mnozí ani nevěřili, že tomu tak bylo! Co prý to naši pionýři vytrpěli, a jak vždy a všude dosvědčili, jak houževnatý, pracovitý, vůbec statný lid je ten náš rolnický lid. Jaká škoda pro starou vlast, že nemohli tam doma rozvinouti své vlohy, své schopnosti, že je neutěšené poměry z vlasti vypudily. Nynější mládež, my děti zde v Americe zrozené, prý ani nevíme, ba ani již pochopiti nemůžeme, jaké zásluhy jejich rodiče si tu vydobyli a jak svou práci, může se to často nazvati hrdinstvím, a obětavostí urovnali nám, uhladili, cestu životem. To prý je nyní pohodlné žítí, železnicemi, automobily, elektrikou, dělá se, co dříve vše musil dělati upracovaný ustaraný vystěhovalec, polo-ztracený ve veliké nedozírné a prý velmi tvrdé cizině. A i ty počátky ve městě byly zlé, mnohdy velmi dobrodružné. O takových věcech vyprávěli si, vzpomínali si navzájem, naši hosté. Jen že povídali více toho kratochvilného, veselého, než smutného. A kdyby i to nebylo tak tuze veselé, museli jsme se smáti neboť pan B. (já nechci ty naše milé hosty jmenovati plným jmény, aby se snad na mne nerozhněvali), smál se vždy všemu vesele a hlasitě, že jsem ještě nikdy od nikoho jiného neslyšela tak upřímný smích "na celé kolo". Tatínek mi hned řekl, že jen lidé, kteří mají dobré, upřímné srdce a jsou rádi na světě, dovedou se takhle smáti, až nakazí k smíchu nejhoršího škarohlídku. A že kdyby bylo tak upřímných srdcí a takového srdečného smíchu na světě více, že by nebylo tolik zla! Ale teď abych již začla a nezapomínala, co mám vlastně psáti. Tedy napadlo mne, co kdybych napsala některé ty příběhy, které tehdy vyprávěli a kterým jsem se nejvíce nasmála, když mám psáti jen veselé kratochvilné. Ale je s tím potíž, už se na leccos dobře nepamatuji, a přece ráda bych vše napsala správně a věrně, jak to vyprávěli. Ale ti vyprávěči jsou v Chicagu, dva jsou bankéři, jeden starý novinář, dva byli krejčí, pravím byli — neboť jeden již zemřel. Náhle nám umřel. Již nebude zpívati svou veselou — "Hájku, hájku, háječku zelený." Bylo nám ho velmi líto. Co je můj tatínek, to všichni víte, ale jistě nevíte, že umí také vyprávěti věci velmi šprýmovné. Začnu tedy, a jistě dobře udělám, s něčím, co on vyprávěl, ti páni z Chicaga mi zatím slíbili, že nejhlavnější, nač si vzpomenu, mi napíší, abych to tak vpravila do příštího ročníku kalendáře Amerikána. Postarám se, aby na sliby nezapomněli. Tatíček je nyní s námi, odpočívá po těch 107 přednáškách, jak se říká na prázdninách, poví mi, na co se již neúplně neb nedobře pamatuji, a opraví to. Začnu tedy, ale předem prosím, abyste neočekávali ani mnoho, ani nic podivně zvláštního. —

Seděli jsme tedy večer nad řekou a bylo tak krásně. Byl nás obvyklý úzký kroužek. Když nás bylo více, tak se tolik, ani tak hezky nevyprávělo. Tatíček slíbil, že bude vyprávěti něco ze svých cest a mezi jiným vyprávěl následující:

“Jihoameričtí Indiáni,” počal tatíček vyprávěti, “jsou, kde žijí v sousedství bělochů aneb vůbec s nimi a s míšenci, dosti vtipní. Často velmi mně překvapili bohatstvím všelikých anekdot, žertovných příběhů i zdařilým způsobem, jakým vyprávěli. — Mluvili vážně, ale trefně, mimikou i zbarvením hlasovým spestrovali vyprávěné, účinkující na posluchače všelikým líčením podrobnosti, až vyvrcholilo vyprávění v břitkou satiru, vtip, ned nímž všichni se rozesmáli, jen ne sám vyprávěč. Často setkal jsem se u nich se zdravou lidovou filosofií, s řízností vtipných, rychle zrozených odpovědí, že to připomínalo téměř proslulý “írský vtip”. Tak ptal jsem se jednoho svého Indiána, který pro mne sbíral balatu (pryž gutaperče podobnou), kolik že má dětí? Odpověděl mi rychle, bez přemýšlení: “Víc než jsem si přál, míň než potřebuji.” Podivil jsem se odpovědi i ptám se: Jak to? Jak to? Jak to? Mrzutě, že jsem tak nechápavý, odpovídal mi starší už Indián: “Víc, než jsem si přál, protože je nemohu všechny nasytiti a míň, než bych potřeboval, protože jich není dost, aby mne, na stará má kolena, uživili!” —

Dva jezdci běloši, nedávno z Evropy přípluvší, cválali, koně stále do rychlého klusu pobízejíce, v pravé poledne hezkého dne jihoamerického, na cestě z městečka Aragua do hor. Na úpatí prvé pahorkatiny, na cestě velmi kamenité potkali Indiána na oslíku, velmi zamračeného. “Hej, kmotře!” zvolal jeden z jezdců španělsky, “jak daleko máme do Caripe, kdy asi tam dojedeme?” Indián je změřil pohledem ne valně vlídným a nezastaviv se ani, suše povídal: “Pojedete-li pomalu, budete tam do večera — ale jestli si pospíšíte, můžete tam býti už zítra, neb pozítří!” — “Jdi k čertu!” rozzlobeně poděkoval se mu za radu jeden, a druhý z jezdců dodal: “Jaký to blázen — snad je napilý!” I jeli dále a koně poháněli, aby je noc nestihla cestou. Koně, v rovinách rozeni, na roviny zvyklí horkem znaveni, v brzku schvátili se špatnou cestou, s vrchu do vrchu, i ulehli a nezbylo nic, než v širém přenocovati. Tu teprve “zeleňáci” pochopili, co pravdy řekl jim ten blázen Indián.

Ptal jsem se jednoho míšence, z čeho má větší radost, zda ze synů svých nebo z dcer? I řekl mi: “Víš, pane, to je stejné, lovíš-li ryby děravou sítí at proti řece aneb po řece. Kluci utekou za holkami a holky si odvedou chlapce, síť zůstane prázdná!” —

Potkal jsem cestou Indiána, který hověl si v sedle malého, ale čiperného oslíka, žena jeho, nesouc asi dvouleté dítě na zádech připevněné, sotva stačila klusem cupajícímu oslíku. A bylo parno! Krev se mi v těle zpěnila! Zastavil jsem nestydu a zle jsem se do něho spustil: “I ty chlape jeden bídný, nestydiš se? Pohodlně si jedeš a ženu necháš pěšky!” — — Ale žena zle se na mně osopila: “Ty jsi “gringo” (cizinec běloch) a proto hloupý, což nevidíš, že je to osel a ne mula, jak pak by nás tři nesl!” —

“Stalo se to v M., “pokračoval tatíček ve svém vyprávění. “v jihoamerické republice, jejíž jméno zatajím, proto že mám ji i její lid jinak rád a nechci, abyste křivě usuzovali. Bylo to, když jsem vyvážel do Evropy za tisíce a tisíce dollarů měsíčně balaty, zvláštní, gutaperču nahrazující to pryž. Kdykoliv moje čluny s nákladem této kotvily tam na řece, na cestě to k moři, ztrácela se mi guma. Někdy až za půl sta, ba i více dollarů.

Konečně zdařilo se mi vinníka, vlastně jednoho z vinníků, chytiti při činu. Byl to můj dělník, jeden z hlídačů, kterým jsem svěřil opatrování svého zboží. To mne ovšem tím více rozzlobilo! Byl míšenec, dvě třetiny Indiána, třetina černocho, snad i něco bílé krve měl v sobě, tak zvaný sambo! Kázal jsem svým veslařům, Puncerským Indiánům, aby ho odvedli na “úrad”. Neboť nebylo v městě ani vojáků ani policisty. Vojáci odtáhli do boje proti revolucionářům a jediný v městě policajt byl zavřen v kalabusu, protože jako obvykle když napil se, honil svou ženu klackem po městě — ale včera tak dalece se zapomněl, že vběhl za ní až do domu pana starosty a při tom paní starostové mimochodem zle vynadal. Byl za to odsouzen, že ho také pošlou na vojnu, jakmile úplně vystřízliví a bude s kým ho poslati za bojujícími. —

Zloděje chytily jsme v noci a už dopoledne konal se s ním soud. Šlo to rychle bez všelikých caviků. — To proto, že byl jsem osobou nejen váženou ale i vlivuplnou. — Potřebovali mne slavné úřady velmi často — nejvíce ovšem v těchto pohnutých dobách revolučních. — Buď jsem jim obvazoval neb zašival rány, neb i skrýval jsem je, neb jejich cennější majetek ve svém domě, kdykoliv do města na čas dostala se strana druhá, političtí jejich odpůrcové, mezi nimiž měl jsem ovšem, jako člověk nestranný také tolik přátel mně laskavostí povinných. Slavný soud tvořili, jeden mulat, dále černocho a Indián a jeden běloch, snad po prabábě

s indiánskou krví v žilách. Ti zle spustili na hříšníka a přísně mu vytýkali, že dobrou pověst nejen města ale celého státu kalem pošpinil, když milého, ctěného, milovaného, věhlasného hostě, svého a své rodiny laskavého živitele okradl. Ale neřekli to tak stručně, krátce jak to vyprávím, každý z nich si zařecnil a byl jsem již rád, když mi pravili: Jen jděte Don Enrique domů, stane se po právu a se vši přísností zákona! I jistě vráceno vám bude zboží vám ukradené. Hledě na Ignacia, tak se totiž ten statný mladík míšenec jmenoval a vida, jak dívá se na mně pln úzkosti a zrakem prosebným, požádal jsem slavný úřad, aby nebyl tuze přísný. Ale mávli jen rukou a jeden řekl, "ať ho trest, ničemu, napraví."

Šel jsem domů, ale nešlo se mi nijak vesele, nemohl jsem se ubránit pocitu, že snad jednal jsem ukvapeně, že by snad pořádný výprask a to hned na místě tam u řeky, byl úplně postačil. Kreslilať mi má obrazotvornost, jak dle domácího zvyku, vloží mu nohy do prkna (dvě díry v prkně pro nohy aby nemohl trestanec utéci) a jak tam žena nad ním bude naříkati. "Ale co," řekl jsem si konečně, "však ho neoběsí, ať je přes noc nepohodlně usazen, ráno si tam dojdou, vyprostím ho, ať ho pak zavrou na týden, třeba na dva — vždyť horšího tu nikdy zloději neučiní, leda že ho pošlou na vojnu, aby bojoval "za svobodu". A dostane-li nějaký ten výprask, však mu neuškodí. Seděl jsem doma, doma pod střechem z palmových listů, večerel jsem, maso s boby pojídal jsem a přikusoval placky kukuřičné, zvláště mi nechutnalo, snad svědomí činilo mi výčitky? Tu, hle, kdo to vejde do mé jizby — klidně, jako by nic a za ním žena jeho? — Ignacio, příčina rozpaků mého svědomí. Na hlavě má vojanskou čapku, kolem boku na špagátu přivázanou mačetu (dlouhý nůž) a žena jeho nese slepice, dvě či tři, za nohy uvázané, kvílící a sebou škubající. Hombre (člověče), kde jsi se tu vzal, co chceš, vyrazím ze sebe udiven, překvapen. "Přicházím vás poprosit," úpí Ignacio, a jeho žena podává mi slepice i dívá se mi do očí velmi prosebně, "aby jste se, Don Enrique, za mne přimluvil. Vždyť jsem nikoho nezabil! Jen dvě placky gumy jsem vám vzal, nechť mne supi sežerou, vzal-li jsem více, a ty už nemám! Ty si teď rozdělili pan soudce a pan prefecto — jako poplatek za to soudní řízení. Prosím, přimluvte se za mne, nechť mne z trestu propustí —" "Člověče", vpadl jsem mu do řeči, "blázníš?" Vždyť volný jsi, o jakém trestu tedy mluvíš?" Oh, Don Enrique, plačtivě skuhrá Ignacio: ta hanba, kamarádi se mi smějou, žena se za mne stydí, prosím vysvobodte mne, za trest udělali mne — městským policajtem! — — — — —

Když se naši hosté dosti nasmáli, řekl tatíček — "věřte mi, přátelé, že se to tak skutečně stalo a že není na tom nic k smíchu! Neměl jsem snad příběh tento ani vyprávěti, neboť jsem slíbil něco jiného, totiž co žertovného si Indiáni vyprávěli a nikoliv příběhy z mého života. Poslyšte tedy a podivte se, jak některé i Vám známé bajky, anekdoty, enšpigliady, staleté, tisícileté, některé zrozené až v Indii zabloudily a v jiném šatu vystupují — až tam v pralesích neb pampách Jižní Ameriky. Tyhle čtyry jež budu vyprávěti, slyšel jsem od "Mžouravého Pepe". Tak jej veřejně nazývali. Míšenec byl, který sám si říkal pane a považoval se za bělocha. Byl patronem jedné mé tlupy Indiánů sběratelů pryže, takto dobrý člověk a čtverák veliký! Vyprávěl to, když po práci, v kordilleře sešli se všichni do velké chýše, kde ženy a dívky vařily. Začal takto, a to se rozumí, že španělsky: "pánové a paničky s vaším laskavým dovolením povím vám něco o těch třech líných bratřích, co žili, a jestli neumřeli, dosud žijou, v Caimancito na břehu řeky Apúre. Však jste o nich slyšeli. Že ne? To se divím, o těch přece roznesla se sláva po celé zemi křesťanské. Ti bratři byli tak líní, že je musila jejich máma drbat, když je záda srběla. Jednou jeden z nich začal chytat veš a vzalo mu to půl dne, než ji chytil. Ale zabít už ji nemohl, jak byl prací unaven. Ten druhý kdykoli ho v nose šimralo volával na matku: "mámo kejšni!" A ten třetí byl nejlínější, ten jedl polévku prstem, protože mu byla dřevěná lžíce tuze těžkou! — — — Jednou z rána, když táta odjel do města, rozzlobila se na ně máma, že jsou takoví lenoši a že není doma nic k snědku, aby šli aspoň chytat ryby, civět u řeky není žádná práce! Dala každému po provazci s udicí a na udice po kusu masa a vystrčila je ven. Tak šli. K řece bylo co by kamenem dohodil, ale než tam došli tak bylo poledne. Svalili se do písku, udice hodili do řeky a aby nemusili konce provazců držet v ruce, uvázal si ji každý k palci u nohy. Zatím bylo odpoledne. Lehli si jeden na bok, druhý na břich, třetí na záda, ale slova žádný od rána nepromluvil. Slunce už zapadalo. Tu ten, co ležel na boku, povídá pomalu pomaloučku: "ty bratříčku, podívej se, mně se zdá, že se mi chytila ryba." "A jak se mám podívat, když ležím na břiše?" pomalu pomaloučku odpovídá mu ten druhý. "Musí to být veliká ryba, jak mi škubá prstem," povídá asi za půl hodiny zase a pomaloučku ten první. "O, že vás to nemrzí brebentit od rána do večera," ozve se pomalu pomaloučku třetí, co ležel na zádech, — "mně dávno něco stáhlo pod pás do vody a já držím hubu!"

A slyšeli jste o tom, pánové a paničky, jak Ramon Silva šel se učit lenoštvi? Neslyšeli? Tak vám to povím. Nedaleko mého rodiště žil mladík, Ramon Silva, o němž daleko široko povídali, že se mu v lenosti nikdo nevyrovná. Až pak k nám přišla zvěst, že někde u Barcelony žije ještě větší lenoch, ten že prý je mistrem lenochů. To Ramona velmi mrzelo, i se rozhodl, že půjde k němu do učení. Tak jednou když jela fůra s tabákem do Barcelony, naložili Ramona a pěkně mu to vystlali, aby ho tělo tuze nebolelo! Taky nevstal, až dojeli. Zastavili před chalupou, kde ten mistr či král lenochů bydlel a dva ho, Ramona, vedli, aby se tuze neunavil. Mistr lenochů ležel v hamace. "Jste vy ten mistr lenochů," tázal se Ramon. "Ano, synečku," odpověděl. I přišly jeho dcery, aby tatíka na nohy pozvedly. "Přišel jsem k vám do učení, já jsem ještě začátečník," povídá za chvíli, když si z té dlouhé řeči odpočinul, Ramon. "Ano, synečku," odpověděl a rukou mu pokynul, aby za ním šel, ten proslavený lenoch, asi o dvacet let starší Ramona. I pomalu loudal se a Ramon ještě pomaleji za ním, k stromu "guajabě" tak na dvacet kroků od hamaky vzdálenému. Strom byl obsypán krásným zralým ovocem, některá jablíčka visela na větvích tak nízko, co by povyskočením si každý dorostlý dosáhl. Pomalu lehl si na zem mistr lenochů a pravil: "Lehni si, synečku, otevři hubu a čekej." Zasténal nad tou námahou Ramon a pozvolňoučka si lehl a pozvolňoučka otevřel hubu dokořán. A tak dlouho, dlouho leželi. Tu zašustí cos a báb spadne jedna guajaba Ramonovi rovnou do huby. Ani se nehnul, tak svědci povídali. Za chvíli, dlouhou chvíli ale zamumlal: "mistře." "Co pak, synečku?" tázal se ho mistr lenochů a pomalu hlavu k němu obrátil. A Ramon povídá koktavě, jak mu plná huba povídati dovoluje — Já — už — mám — jednu — pojďte — mi — mistře — hejbat — hubou —!"

"Zdali pak jsem vám kdy vyprávěl jak mého strýce Antonia vyléčili z opilství? Že ne? Povím vám tedy", pokračoval tedy v rozsmarmém povídání "Mžouravý Pepe".

Můj strýc Antonio, lehké budiž mu odpočinutí, byl dobrák, dobrák když nepil. Ale on byl poslední léta opilý denně, od rána do večera a od večera do rána. A když byl opilý, trýznil svou ženu všelijak, ba často ji natloukl. Ubohá teta Juana! Stalo se, že jednou jako obyčejně, zajel si do města pro láhev kořalky. Teta Juana sedí před rančem a když si tak na ten svůj zlý osud myslí, dá se do hořkého pláče. I jede tu na oslu muž nějaký, černým vousem zarostlý, za pasem kopí a na hlavě vojenskou čapku, starý voják patrně, zastaví, tetu si prohlíží a řekne: "Dobrý den, Juano, zda-li pak mne znáš?" "Ah, neznám, pane, jak bych vás znala?" "Jen se na mne lépe podívej." "O, nejsvětější," zvolala teta — "vždyť je to švakr Manuel, bože můj, vždyť jsme vás za mrtvého oplakali, řekli nám, že byl jste na vojně zabit — buďte nám vítán, slezte, pojďte dál!" "A co můj bratr Antonio dělá, co se ti stalo, Juano, že jsi tak plakala —" I dali se do povídání a teta zle si do svého osudu a na muže nařikala. "Počkej, neplač, Juano, já ti toho darebáka nějak napravím! —" konejšil ji Manuel, "však já nějaký ten prostředek si vymyslím." A vymyslel, a dal se hned do práce, teta radostně pomáhala. Měli tři světnice, tak tu zadní, kde bylo všeliké haraburdí upravili. Vše ze světnice odklidili, okno zastřeli kovichou (pláštěm) na zem prostřeli dvě rohože vedle sebe, připravili dvě prostěradla a do kouta na zem postavili kříž a dva úhorky svíček, s každé strany kříže jeden. Když byli hotovi, nařídil Manuel Juaně, co a jak má dělati a když něco pojedl, šel se s oslem schovati do bananovníku. K večeru přijel strýc, to jest, osel ho přivezl, domů namazaný, že ho musila teta podpírat, aby se dostal do chýše. Leč místo výčitek, teta odpoutala od sedla baňku s kořalkou, nalila strýci a pravila: "Napij se, mužičku, posilni, jseš tou cestou nějak zmalátnělý." A nalila mu několikrát až usnul, nepovečeřev ani. — Teta se pak rozběhla pro Manuela. Když oba spolu povečeřeli, pustili se do práce. Strýce svlékli z kalhot a kazajky a opatrně zanesli jej do připravené světnice, na rohož jej položili a prostěradlem pokryli. Strýc jen si tak zachrápal, zabručel, byl jinak jako poleno. Seděli pak spolu a kávu popíjeli Juana s Manuelem až po půlnoc. Pak vešel Manuel do světnice, svíce rozžehl a prostěradlem se přikryl a rýpl bratra pořádně do boku. Ten se počne hýbat, oči otevírá a vyjeveně dívá se kolem, spí-li či bdí-li neví a pak dá se do křiku: "Hoj, Juano, Juano, kde jsi, co to je, co se to se mnou děje?" A Manuel povídá hlasem hrobovým: "Mlč a lež, ještě není čas!" "Kdo jsi ty?" ptá se strýc Antonio a zuby mu drkotají strachem. "Kdo jiný, než tvůj bratr Manuel? Což mně nepoznáváš po hlase?" "O, bratříčku drahý," radostněji volá strýc, kde jsi se tu vzal, vždyť za mrtvého jsme tě měli — a kde to jsme?" "Mrtev jsem a mrtvý jsi i ty, nešťastníče!" odpovídá dutým hlasem bratr jeho. "A kdy jsem umřel?" "Týden tomu dnes." — "A proč nesmrdím, když jsem umřel?" — "To že nemáš už čich." — "A vždyť mně záda bolí." — "To tě tlačí svědomí." — A proč mi tak v břichu škuhrá?" — "Žere tě červ výčitek." — "A co ty svíce tam?" — "Ta kratší je moje,

ta delší je tvá. Že už dohořívají, probouzíme se z mrtvých, až dohoří, půjdeme před soud věčný, já půjdu dříve," vykládá Manuel a pak se do bratra spustí, jaký ničemný vedl život, jak ženu trýznil, bil, jak vše dobře tu zapsáno a jaký trest, muka pekelná jej za to očekávají. A mluvil dlouho a tak přesvědčivě, že se strýc rozplakal jako malé dítě, štkal lítostivě až škytal, v prsa bil se, a lamentoval, jak rád by se teď napravil, polepšil se, zlé odčinil, ženu odprosil, řádný vedl život, kapku kořalky už do úst nevzal, jen kdyby to už bylo možné! A Manuel spokojený, jak dobře lék působí, bratr se napravuje, těší ho, že na pokání není nikdy pozdě! Ale strýc pláče dál a pak zvednuv se, poblíží na svíce jak už rychle uhořívají, škytne několikrát v pláči, obrátí se k bratru a třesoucím se hlasem ptá se ho: jak ty jsi tu dlouho, bratříčku mého srdce. "Sedm let to bude brzy!" "O, bratříčku můj nejmilejší," povídá strýc a slze mu znovu kanou po tváři, "když jsi tu tak dlouho, tak jsi tu obeznámělý, řekni mi, duše drahá, nežli ta svíce dohoří — kam bych si tu mohl zajít na jednu?" — — — — —

"Když se vám to tak líbilo," pokračoval tehdy "Mžouravý Pepe", tak vám povím ještě jeden pěkný příběh — a pak "dobrou noc!" A sice: "O dvou zlodějích a očarováném oslu". To se také stalo u nás a ten stařík ještě žije, snad i ten osel a i ti dva zlodějové, jest-li je už někde nepověsili. Tak vám jde v pravé poledne jeden stařík a vede si pěkného osla od řeky domů. Šel celý zamyšlený, s hlavou sklopenou k zemi, provaz v ruce, na provaze ohlávka, a v ohlávce ten osel. Osel šel volně za pánem, napil se v řece, až mu břich visel. A stařík přemýšlí a přemýšlí, na kterého kohouta měl by v neděli sázet, na toho zrzavého, neb na toho černého? I leželi dva zlodějové u cesty v křoví a povídá jeden: "To je pěkný osel, za dvacet dolarů bratrovi bych ho prodal. — Já mu toho osla ukradnu, pojď!" I odpověděl druhý: "Kamaráde, blázníš? Za bílého dne, na veřejné cestě, snad bys staříka nechtěl praštit přes hlavu?" "Hloupý, mlč," odsekne ten první, "pojď a dělej jak ti přikáží, vem si tenhle provaz, a osla pak zaveď tamhle za ty stromy, tam se pak sejdem." I plížili se tiše za staříkem, ten co se vychloubal pomaloučku sejmul oslu ohlávku, hodil si ji přes hlavu a pomalu bral se za staříkem. Ten druhý osla uvázal si, chvíli s ním postál, pak osla obrátil a z cesty uhnul do lesa. I šel zloděj chvíli dlouhou za staříkem, až viděl, že druh zmizel v houštině, pak se zastavil, až se provaz napnul. — Stařík ucítiv škubnutí v ruce, probral se z myšlenek a mrzutě zvolal: "Anda burro!" ("hýbej se osle!") Ale "osel" nic! Obrátí se stařík — leknutím pustí provaz — a otevře hubu! Zloděj povídá: "O, stařečku drahý, otče dobrý, více se divím nežli ty, zázrak se stal, vidíš, jak radostí slzím? O maměnko má drahá, nohy ti zulíbám! Poslyš, starče, příhody mé podivuhodné. Stydím se ti to říci, ale byl jsem člověkem zlým, ničemným." A povídaje to, dal se zloděj do pláče. "K žalu svému mně matka má drahá vychovala! Vlasy předčasně jí sešedivěly, jak byl jsem nezdrábný, jak darebný vedl jsem život! Co se ty drahé oči pro mne neplakaly! A jednou tak jsem se zapomněl, že jsem matku svou dobrou udeřil! I padla na kolena, srdcelomně plakala a já jsem se jen smál. A tu lítostivě matka má zvolala: O, že jsem syna povila, lépe bylo by mi, kdyby se mi byl osel narodil. A nebesa uslyšela matčin výkřik — — — v osla jsem se proměnil! — Ty jsi mě pak koupil. Teď ale matka na modlitbách dlela, syna jejího se jí zzelelo, úpěnlivou prosbu vyslovila a nebesa ji vyslyšela, hle vrácena mi lidská podoba, požehnána budiž добрta mé matky!" I scípal stařík, celý zkoprnělý, ruce a pravil: "Nevyzpytatelné jsou cesty boží a nekonečná jest láska mateřská — jdi, synu milý, spěchej v náručí matčinou, kaj se a matky tvé nohy zulíbej — i promiň, byl-li jsem kdy na tebe zlý, že bil jsem tě, když byls tvrdohlavý! Jak vědět mohl jsem, že člověk jsi?" —

I spěchal stařík k domu k ženě své s tou podivnou novinou a ona ruce spínala, co za divné věci se dějou ještě dnes na světě. A že ještě jsou pochybovači v zázraky!

Druhý den ráno povídá stařík k stařeně: "Víš, ženo, bez osla nemůžeme býti, podej mi opasek s penězi, půjdu na trh osla koupiti!" A šel. Na trh došel i prochází se sem a tam a kolem se rozhlíží. Koní bylo hodně na prodej, ale oslů málo! I jde tam, kde vidí osly přivázané, prohlíží si je už z daleka okem znaleckým. A tu zůstane jako ztrnulý státi, oči mne si, dobře-li vidí — není možná — to se snad klame — ale nikoliv, jak by se mohl klamati — — U kolu jednoho přivázaný stojí jeho osel — jak pak by ho nepoznal, barva ta samá, postava ta samá, levé ucho poškrábané, na zádech malá bulka, na pravé zadní noze černá skvrna. Otrěse se stařík, zlostně si odplivne, rozhlédne se kolem, nekouká-li na něho někdo, k oslu přistoupí, nakloní se a do ucha mu šeptá rozezleně: "Ničemný bídna, co jsi to zas doma matce vyvedl, proklet budiž na věky! A nemysli si, že tě zase koupím! Ať si tě koupí člověk zlý, tvrdého srdce a za živa ti sedře kůži s hřbetu!"

Jak uctila česká Amerika památku Husovu

v jubilejním roce 1915.

Rok 1915. byl pro celý český národ významný tím, že vzpomínali jsme v něm památky nezapomenutelného bojovníka a mučedníka za pravdu a svobodu přesvědčení, Mistra Jana Husa. Byloť tomu 6. července právě 500 let, co v Kostnici na jezeře Bodamském upálen byl tento neohrožený obránce poznání pravdy a volnosti svědomí a přesvědčení, dav smrti svou zářící příklad nejen svému národu, ale i celému ostatnímu světu. Hus byl první, jenž ve středověku položil svůj život za vznešený ideál svobody duchovní a jím vlastně počíná nová epocha v dějinách lidstva.

Proto Hus a jeho památka uctívána jest nejen v národě českém, ale i v celém vzdělaném světě, a Hus vším právem počítán jest mezi největší velikány v historii lidstva. Jest proto přirozeno, že v době, na kterou připadlo 500. výročí jeho smrti na hranici, vzpomínáno bylo Husa ve všech světa dílech, a že význam jeho oceňován byl v jubilejních dnech r. 1915. všemi kulturními národy.

Také česká Amerika, tato mohutná větev našeho národního celku, uctila v jubilejních dnech důstojným způsobem jasnou památku Husovu. Můžeme směle říci, že to byla celá česká Amerika, neboť všechny české osady od oceanu Atlantického až k pobřeží Tichomořskému, od hranic Kanadských až k zálivu mexickému uspořádaly v měsíci červenci oslavy velkého našeho reformátora a mučedníka. Podáváme tuto přehled všech oslav, jimiž Češi američtí uctili a oslavili památku největšího Čecha.

V popředí oslav stálo české Chicago, největší osada českoamerická, kde oslavy Husovy měly ráz a průběh skutečně skvělý a imponující. Oslavy v Chicagu trvaly vlastně tři dny. V neděli, 4. července odpol. byla slavnost pro mládež českých svobodomyslných škol, ke které promluvil učitel p. Ruda Bubeníček. V pondělí, dne 5. července konala se velká oslava Husova v Plzeňském parku na 26. ulici, kde promluvili jako slavnostní řečníci dr. Ludvík Fisher z Chicaga a p. E. J. Voska z New Yorku. Na programu kromě toho byla sborová čísla zpěvní a živé obrazy, představující jednotlivá význačná období z dějin národa českého. Druhého dne konala se oslava Husova ve velkém divadle Auditoriu ve vnitřním městě, kde mluvil p. Fr. Iška česky a p. J. J. Král z Washingtonu anglicky. Provedeno bylo též Loewovo oratorium "Jan Hus". Téhož večera konala se velká slavnost Husova v chicažském Coliseu, pořádaná spojenými protestantskými církvemi za obrovské účasti obecnstva. Sbor 1800 hlasů zapěl arii z Haendelova Messiáše. Na programu byla též píseň Husova a chorál "Kdož jste boží bojovníci". Anglicky mluvil dr. Striter Mathews, česky rev. Jos. Křenek ze Silver Lake, Minn. Dále mluvili dr. Ozor S. Davis, dr. E. P. Hill a biskup McDowell.

Obzvláště zdařilé byly též oslavy v některých východních městech, zejména v New Yorku, kde uctěna byla památka Husova 3. července v jedné z největších místností tamějších, v Carnegie Hallu. Bylo přítomno více než 2,000 osob. Po vybraném hudebním programu pronesl slavnostní řeč prof. W. S. Monroe (anglicky), načež česky promluvili p. A. R. Zícha a p. K. Leitner.

V Astoria, N. Y., uspořádalo oslavu Čes. Nár. Sdružení 6. července v sále Čes. Domova. Program byl velice bohatý a slavnostní řeči promluvili pp. B. G. Grégr a A. R. Zícha.

V Buffalo, N. Y., konala se česká oslava Husova v Humboldt Park Hallu. O Husovi přednášel p. Boh. Klír z Clevelandu.

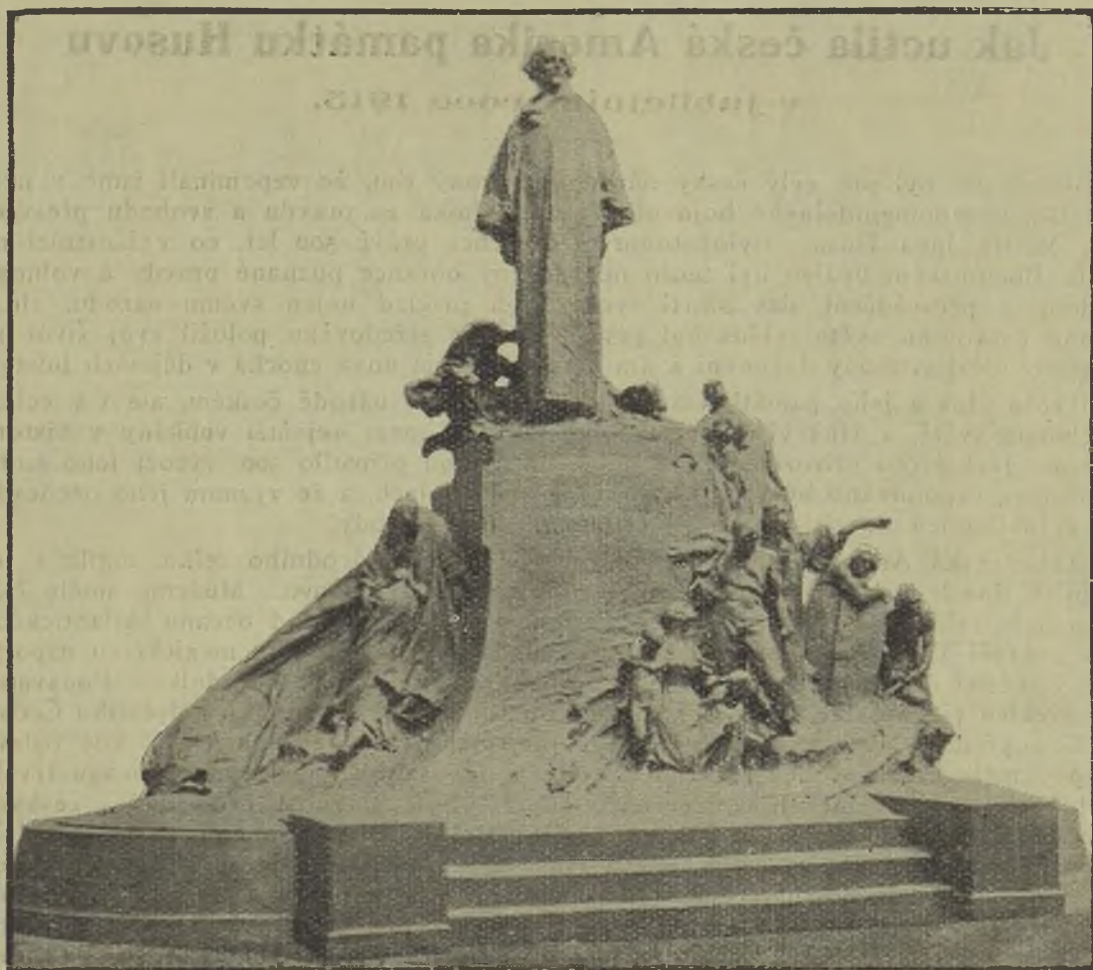
V Baltimore, Md. uspořádali svobodomyslní Češi oslavu Husovu 5. července odpol. pod širým nebem v Českém Háji a večer v Sokolovně, kde pronesl řeči p. Grégr z New Yorku. — V českém methodistickém kostele v Baltimore rovněž byla pořádána oslava velkého Čecha. Řečníky byli rev. Donát a Novák. — V kostele Čes. Mor. Bratří tamtéž řečnil o Husovi dr. Vincenc Písek z New Yorku.

V Bostonu, Mass. oslavili Češi památku Husovu ve Fauneil Hallu, kde anglicky mluvil prof. Tábor z Harvardské university, česky p. Jos. Kovář z Bostonu. Vhodné proslovy pronesli též místogubernér státu Massachusetts, G. D. Cushing a rev. Gifford.

V New Bedford, Mass. uctily místní Sdružené Spolky památku Husovu 3. června v české síni. —

Ve Stamfordu, Conn. uspořádána byla oslava Husova v místnosti Y. M. C. A. za velké účasti. Anglickou řeč pronesl dr. A. H. Johnston, česky řečnili rev. Bela z Port Chester, N. Y. a p. Grégr z New Yorku.

V Elizabeth, N. J. se konala slavnost Husova v Saenger Hallu. Řečníkem byl p. učitel V. B. Tůma z New Yorku.

Pomník Mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí v Praze v Čechách.

V Little Ferry, N. J. konal se v den Husův velký průvod a slavnost v Sokolovně, kde řečnil A. R. Zicha. Sehrána byla též divadelní hra "Jan Hus".

V Bohemia, L. I., slavena byla památka Husova na hřbitově Union u pomníku Husova, postaveného r. 1893. O významu Husovu promluvil p. Josef Fetyk z N. Yorku.

Na Kilianově farmě nedaleko Providence, R. I., uspořádali tamější krajané rovněž Husovu oslavu. Slavnostní řeč pronesl p. Jos. Suk.

V Pittsburghu, Pa. promluvil na slavnosti v Čes. Nár. Síní p. L. Cimler z Clevelandu, Ohio. —

V Ettrix, Va. mluvil o Husovi p. Horák v domě Svobodomyslných blízce Peterburgu.

V Clevelandu, O. konala se slavnost Husova 4. července v Gordonově parku. Mluvili prof. Miller z university oberlinské a p. J. J. Král z Washingtonu.

V Toledo, O., řečnili o slavnosti Husově p. V. Tyll a p. J. Jirásek. Uspořádán byl též živý obraz.

Při Husově slavnosti v Milwaukee, Wis. promluvil anglicky p. H. Percy Ward z Chicaga a česky p. J. Jelínek z Chicaga.

Na slavnosti pořádané českými spolky v Racine, Wis. v síni sokolské pronesli slavnostní řeči dr. J. E. S. Vojan z Chicaga a red. V. Minniberger z Baltimore.

V La Crosse, Wis. konala se slavnost Husova v síni Česko-Slovanských Podporujících Spolků. Řečnil p. K. Alexandr.

V St. Louis, Mo. pořádali krajané oslavu Husovu v Lafayetteově parku. Anglicky promluvil p. J. V. Nigrin, česky p. J. Tvrzický-Kramer z Chicaga.

Dne 11. července pořádaly Čes. svobodomyslné spolky v St. Paul, Minn. oslavu Husovu, při níž česky i anglicky mluvil dr. J. E. S. Vojan.

Česká methodist. církev v St. Paul, Minn. oslavila Husa v kostele na View a Armstrong ul. Česky řečnil rev. Vaněk z Chicaga, anglicky dr. Frank Doran.

Při oslavě Husově v Minneapolis, Minn. byl slavnostním řečníkem p. Fr. Hamack.

V Cedar Rapids, Ia. konala se slavnost Husova v parku Riverside. Řečnili mayor města p. Roth, česky dr. J. E. S. Vojan z Chicaga, načež anglicky promluvil dr. Emerson Roberts z Chicaga. Večer konala se slavnostní akademie, při níž promluvil pořadatel Iowského Věstníku p. J. J. Hájek.

Spojené evangel. církve v Cedar Rapids uspořádaly oslavu Husovu rovněž v park Riverside. Českou řeč pronesl rev. Jos. Křenek ze Silver Lake, Minn. anglickou rev. E. J. Lockwood.

Dne 4. července uctila Husa česká Omaha slavností v Sokolovně, kde řečnili p. dr. K. H. Breuer česky a prof. Bohumil Šimek z university státu Iowa anglicky.

V South Omaha konala se slavnost Husova v Národní síni. Slavnostní řeč promluvil prof. Boh. Šimek. Předveden byl též živý obraz "Hus na hranici".

V Ravenna, Neb. spojena byla slavnost Husova s oslavou Dne Neodvislosti. — Česky mluvil p. F. J. Kuták z Omahy, anglicky p. W. A. Prince z Grand Island.

V Madison, Neb. řečnil o slavnosti Husově p. L. W. Dongres z Milligan, Neb.

Česká osada v Schuyler, Neb. uctila Husa slavností, při níž byl přítomen i mayor města. Anglicky promluvil p. F. Doležal, česky p. St. Šerpán z Omahy.

V Clarkson, Neb. promluvil o Husovi p. L. W. Dongres.

V Tyndall, S. D. promluvil o slavnosti Husově v síni Z. Č. B. J. p. Rudolf Hartwald.

V Oklahoma City konala se odpolední slavnost Husova 11. července v divadle Overholserově, kde řečnila prof. Šárka Hrbková z Lincoln, Nebr. Táž řečnice mluvila při večerní slavnosti v Čes. Nár. Síni.

V Prague, Okla. přednášela 12. července prof. Šárka Hrbková o Husovi při slavnosti, tamějšími krajany uspořádané.

V Houston, Tex. konala se slavnost Husova v síni řádu Pokrok Houstonu. Řečnili pp. Krabec, Gallia a rev. J. Dobiáš.

V Dallas, Tex. uspořádal Sokol Žižka slavnost v Sokolovně. Řečníkem byl pan Josef Buřata.

Při sjezdu Evangel. Jednoty a církve Čes. Mor. Bratří v Granger, Texas, byla rovněž oslavena památka Husova. Řeč slavnostní promluvil rev. A. Chlumský.

V San Francisku konala se oslava Husova v Scottish Knight Templu. Promluvil tam dr. Rabbi Natto. Slavnost tuto uspořádala Liga Slovanských Svobodných Zednářů na podnět pp. Maxe Kirchmana z Gary, Ind. a právníka E. L. Chaloupky ze San Francisca. —

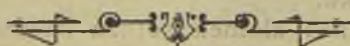
Dle zpráv, jež českoamerické listy o slavnostech Husových přinášely, měly oslavy ty všude důstojný průběh a tak lze říci, že česká Amerika plně pochopila svou povinnost v jubilejním roce 1915, zasvěceném památce našeho národního velikána. Také americký anglický tisk věnoval oslavám těm značnou pozornost a četné denníky i jiné časopisy přinesly články o Husovi a jeho významu pro lidstvo a jeho duševní pokrok a vývoj.

Jméno Jana Husa zaznívalo v červencových dnech ve všech světa dílech a dokonce i v dálném Japonsku uctěna byla památka tohoto nezlomného charakteru, jenž se zrodil na české půdě a roznesl slávu jména českého do všech úhlů světových. V hlavním japonském městě Tokiu ujal se oslavy Husovy čistě japonský spolek křesťanských mladíků a uspořádal dne 6. července přednáškový večer. K poctě Jana Husa v budově Y. M. C. A. ve studentské čtvrti Kanda. Sál byl zaplněn do posledního místa vesměs Japonci, studenty, profesory, učiteli i učitelkami. Hlavním řečníkem byl Dr. Ken Isiwara, profesor na učelišti Meiju Gačuin. Jeho řeč byla mistrně sestavena a pojednávala o poměrech v Čechách za dob Husových tak věrně, jako by byla vypsána z Palackého dějin. Druhým řečníkem byl rev. Hiromici Kosaki. Obě řeči byly posluchačstvem nadšeně přijaty. Jediný Čech, který byl oslavě té přítomen, byl krajan A. R. Nykl z Yokohamy, jenž ku konci poděkoval pořadatelům i přednášejícím za poctu vzdanou našemu velikému muži.

V Moskvě na Rusi uspořádána byla velmi zdařilá oslava mučedníka Kostnického. Řeč slavnostní pronesl moskevský poslanec M. M. Novikov a kromě něho promluvil též kníže Jusupov. Slavnosti účastnilo se mnoho českých krajanů, usídlených v Rusku. České spolky na Rusi poslaly pozdravné příписy a telegramy.

V Londýně konala se rovněž velká slavnost Husova, při níž řečnili spisovatel Seton Watson (Scotus Viator) a žurnalista Steed.

Pařížští Čechové uspořádali tři oslavy Husovy. Menší kolonie francouzsko-česká zaranžovala intimní večer, na němž promluvil profesor pařížské university Bonnet-Maury, dopisující člen Institutu. Socialistický spolek "Rovnost" věnoval též jeden ze svých večerů památce našeho národního mučedníka. Dne 27. července uspořádána byla velká oslava Husova v amfiteatru Richelieu na Sorboně, kde slavnostní řeč pronesl francouzský senátor L. Martin.

Nový český Sirotčinec blíže Česko-Nár. hřbitova v Chicagu.

Vyobrazení obou slavností přinášíme na 32. stránce.

Letošní rok bude v annálech svobodomyšlných Čechů chicažských zaznamenán význačným písmem. Budeť v roce 1916 na jaře otevřena a svému účelu odevzdána krásná budova nového Sirotčince na Crawford a Foster aves. blízko Českého Národního hřbitova, k níž byl položen základní kámen dne 29. května lonského roku.

Byla to tehdy krásná slavnost, taková, na kterou účastníci tak brzy nezapomínají. Byl nádherný den, plný zářného slunečního svitu, a poněvadž na Národním hřbitově byla několik hodin před zahájením slavnosti kladení základního kamene k Sirotčinci konána slavnost Zdobení hrobů, na níž slavnostními řečníky byli předseda dolní sněmovny illinoiské p. David Shanahan a známý spolkový a národní pracovník, odborný spisovatel a básník Dr. A. Mueller, chicažské Volšany hemžily se tisíci a tisíci krajanů, a účast na slavnosti kladení základního kamene k Sirotčinci byla ohromná. Už hodinu před slavností dostavily se na pozemek Útulny a Sirotčince davy našich svobodomyšlných krajanů, aby byli přítomni slavnosti tak významné, takové, jíž měl býti dán počátek něčemu, co bude naší chloubou a naší pýchou, poněvadž to bude ku prospěchu ubohým dětem, které byly nebo budou nelítostným osudem připraveny o starostlivé otce a milující matičky.

Ve velkém počtu sešli se tam obzvláště zástupci a zástupkyně našich bratrských spolků a sokolských sborů, kteří také přinesli štědré příspěvky do stavebního fondu. Slavnost zahájena byla předsedou stavebního výboru p. J. L. Novákem, případné proslovy pronesli jak zástupci tak zástupkyně mužských a dámských sborů a slavnostní řeč proslovil spisovatel p. R. J. Pšenka, redaktor "Svornosti".

Byla to skvostná řeč, jež byla zástupy, tísníci se kolem novostavby vyslechnuta s neobyčejnou pozorností.

Postavení nového Sirotčince bylo diktováno naléhavou nutností. Žádostí o přijetí českých osiřelých dětí do ústavu dochází stále víc a více, sbor Útulny a Sirotčince viděl, že za Sirotčinec nestačí ani prostorná budova, která byla postavena jako Útulna, bylo po zralém uvážení a po důkladných předběžných pracích stavebního výboru přikročeno ku stavbě nového Sirotčince, tak aby tu stál ústav veliký a všem požadavkům vyhovující, a aby budova, jež sloužila za Sirotčinec, mohla býti vrácena starcům a stařenám, pro které vlastně byla postavena. A dílo, ač nákladné, rychle rostlo a počet dobrých ústavů, postavených z peněz českých svobodomyšlných spolků, a podpory nejširší veřejnosti, byl letos rozmnožen o jeden ústav, na nějž můžeme býti právem hrdi.

Vydržování Sirotčince stojí sice ročně hodně peněz, ale ten, kdo zná obětavost našeho lidu, nemá o budoucnost Sirotčince pražádných obav.

Balíčková pošta.

(Z úředních pramenů z roku 1915.)

Předpisy o nové balíčkové poště jsou v podstatě tyto:

Všecko zboží nebo věci, které nyní pošta dopravuje jako zásilky 4. třídy, jsou pojmuty v dopravu balíčkovou poštou. Balíčky, vážící 1 až 4 unce, stojí poštou 1 cent za každou unci nebo zlomek její bez ohledu na vzdálenost. Balíčky vážící 8 uncí neb méně, obsahující knihy, semena, cibule, kořeny, rostliny, stojí poštou 1 cent za každé dvě unce, aneb zlomek unce, bez ohledu na vzdálenost. Balíčky vážící přes tato zvláštní určení podléhají pásmové sazbě. — Nejblíže pásmo jest nazváno domácí. Zaujímá všechny zásilky balíčků uvnitř okrsku poštovního úřadu jakož i u venkovské pošty, také všechny zásilky ze a do míst na jedné z tohoto poštovního úřadu vycházejících cest balíčkové pošty.

Další pásma zaujímají následovní okruhy od místa, kde balíček byl dán na poštu:

1. pásmo až do 50 mil, 2. pásmo od 50 do 150 mil, 3. pásmo od 150 do 300 mil, 4. pásmo od 300 do 600 mil, 5. pásmo od 600 do 1000 mil, 6. pásmo od 1000 do 1400 mil a 7. pásmo od 1400 do 1800 mil.

Osmé pásmo obsahuje celou zbývající část Spojených Států, její území a osady.

Poštovné za balíčkovou poštu je následovní:

Domácí pásmo, za libru nebo zlomek 5 centů, za každé další dvě libry 1c, takže na 20 liber přijde za 15c kolků.

1. a 2. pásmo, za libru neb zlomek 5c; za každou další libru 1c, tak že na 20 liberní zásilku přijde kolků za 24 centů.

3. pásmo, za libru nebo zlomek 6c., za každou další libru 2c.
4. pásmo, za libru nebo zlomek 7c., za každou další libru 4c.
5. pásmo, za libru nebo zlomek 8c., za každou další libru 6c.
6. pásmo, za libru nebo zlomek 9c., za každou další libru 8c.
7. pásmo, za libru nebo zlomek 11c., za každou další libru 10c.

V osmém pásmu za libru neb zlomek 12c, za každou další libru 12c.

Z dopravy balíčkovou poštou jsou následovní předměty vyloučeny: Opojně nápoje, výbušné látky, jedy, lehce vznětlivé předměty, zvířata, živá nebo mrtvá, syrové kůže, kožešiny hnojivo a vůbec předměty jež nelibě páchnou.

Poštovní balíky nesmí více vážit než 50 liber v 1. a 2. pásmu a ne více než 20 liber v ostatních pásmech a nesmí míti v objemu přes 84 palců. K zásilce možno použití pravidelných poštovních známek, či kolků. Poštovní balíky mohou se posílati jako "pojištěné poštovní věci"; za to se musí přilepiti na balíček dodatečná známka 5c, k hrazení škody do \$25, a 10c do \$50.

Každý balíček musí rozhodně míti jméno a adresu zasílatele.

Choulostivé a křehké věci jako hračky, hudební nástroje, dámské klobouky atd., a věci pozůstávající ze skla, neb obsahující sklo musí býti bezpečně zabaleny, tak aby věci se cestou nerozbily, neb nepoškodily a balík má býti označen "Fragile". Takovýmto zřetelným označením přijde balík k ostatním podobným věcem, s jichž dopravou jest opatrně zacházeno. Balíky obsahující věci, které se snadno zkazí, musí býti označeny "Perishable". Věci, které by se mohly zkaziti během doby nutné k dopravě, nepřijmou se k dodávce. Máslo, sádlo, a věci jako ryby, čerstvé maso, vykuchaná drůbež, zelenina, ovoce přijmou se k dodávce v místě pak-li jsou bezpečně baleny, aby zamezily škodu jiným poštovním zásilkám. Ve dvojím balivu, z nichž zevnější jest ze dřeva, neb ze silné, zvláště k tomu připravené lepenky aneb z jiného vhodného materiálu tak zabalené, že nemůže nic uniknouti z balíku přijmou se k dodávce všemi poštami v prvním pásmu. Zeleniny a ovoce, které rychle nehnijí, budou přijaty k dodávce do kteréhokoliv pásma, pak-li jsou tak baleny, aby nepoškodily jiné poštovní zásilky. Vejce budou přijaty k dodávce na jakoukoliv vzdálenost, když každé jednotlivé vejce jest zvláště zabaleno ve vatě, aneb v podobném materiálu stejně vhodném a budou dány do skříně zvláště k dodávce vajec ze silné lepenky připravené, neb z kovu, neb dřeva, ve které každé vejce stojí na špičce a tak aby nemohly býti sraženy dohromady; musí býti označeny "Eggs". Pro místní dopravu stačí lehčí balík, ale přece jen takový, aby nepoškodil ostatní zásilky.

O BALÍKÁCH NA DOBÍRKU (C. O. D.).

Zasílatel balíčku, za nějž poštovné plně zapláceno, může připojiti za poplatek 10 centů v obyčejných poštovních známkách cenu zaslání předmětu a výši dobírky, jež, jak se předpokládá nebude vyšší než \$100.

Poplatky jsou pak takové: Za pojištění balíčků do \$5 ceny tři centy; do \$25 ceny pět centů; do \$50 deset centů a do \$100 ceny dvacet pět centů. Za ztracené zásilky poslané na filipínské ostrovy, neplatí se žádná náhrada, jestliže se zásilky ty neztratily v poštovní službě Spoj. Států.

Zasílateli balíčku na dobírku (C. O. D.) dostane se stvrzenky, na níž udána pošta datum kdy zásilka odeslána, číslo balíčku, jakož i výše dobírky, jež mu má býti vyplacena.

Od 1. září jsou také vydávány stvrzenky na obyčejné zásilky 4. třídy. Poplatek za ně obnáší 1c v poštovní známce, která se nalepí na stvrzenku, na níž má býti napsáno jméno toho, komu je zásilka adresována.

Balíček na dobírku (C. O. D.) přijat bude pro zásilku pouze na poště, jež má oddělení peněžních poukázek a jen když je adresován také na poštu, jež má právo vydávati peněžní poukázky. Pošta taková jest známa jako Money Order Office a v poštovním adresáři jest označena hvězdičkou (*) nebo křížkem (†). Poštovní, odkud zásilka byla poslána, bude zodpovědným za poštovné na vrácení balíčku, jenž byl poslán poště, která nemá právo vystavovati Money Orders.

Jestli balíček na dobírku (C. O. D.) dojde na poštu jež nemá oddělení peněžních poukázek, poštovní úřad poštovní odkud balíček byl zaslán o poplatku, nutného pro vrácení zásilky. Poštovní, odkud balíček byl zaslán zjistí od zasílatele, jestli si tento přeje buď vrácení zásilky nebo dodání, ovšem bez vyzvednutí dobírky. Jestli zasílatel uvědomí ho písemně, že dobírka může býti vydána bez vyzvednutí patřičného obnosu, připojí oznámení k úřednímu kuponu a uvědomí o tom poštovního adresáta.

Nákladní lístek (tag) dobírky (C. O. D.) musí naznačovati sumu, jež má býti zasílateli vyplacena, poplatek peněžní poukázky za zaslání částky a celkový obnos, jenž má býti kolektován. Ten musí býti k balíčku dobře připojen, a označen stejným

číslem jako balíček, opatřen razítkem C. O. D. a částka, jež má býti kollektována musí býti zřetelně na něm napsána. S balíčkem bude pak zacházeno jako s obyčejnou poštovní zásilkou, dokud nedojde na poštu adresáta, kde proti zaplacení všech poplatků bude doručen adresátu, nebo z návodu adresáta osobě, firmě nebo korporaci, pod jejichž ochranou je adresován nebo každé spolehlivé osobě adresátem zmocněné. Adresát musí na nákladním lístku potvrditi, že balíček správně obdržel.

Stvrzenka podepsaná jinou osobou než adresátem musí nésti jméno adresáta tak dobře jako oné osoby, jež ji podpisovala. Podpis označený křížkem musí býti pověřen hodnověrným svědkem.

Když balíček na dobírku (C. O. D.) byl poštou přijat bez připojeného nákladního lístku (tag), tedy musí býti skollektována částka, jež naznačena je na balíčku, a od adresáta dosažena předepsaná stvrzenka.

Adresátu nebude dovoleno prohlédnouti si obsah balíčku na dobírku (C. O. D.) dokud tento nepřijme a nevyplatí. Je-li balíček poškozený nemusí býti přijat, však když byl jednou přijat jako takový, nemůže býti již vrácen s námitkou, že obsah nebo dobírka zaň neuspokojuje.

Pošta není zodpovědna za chyby učiněné zasílatelem v případě částky, jež má býti kollektována nebo za jakékoli nedorozumění mezi zasílatelem a adresátem, vzhledem k povaze nebo obsahu balíčku.

Zřetelný nákladní lístek (tag), musí býti připojen ke každému balíčku na dobírku. Tento sestává ze tří částí nebo kuponů. První kupon se odtrhne a doručí zasílateli jako stvrzenka, druhého kuponu upotřebeno na poště, kde zásilka podána a tento tam zanešen, a třetí kupon připojen k zásilce. Každá z těchto tří částí nebo kuponů musí opatřena býti razítkem pošty, kde zásilka podána byla.

Zasílatel balíčku na dobírku (C. O. D.) musí vyplniti tolik položek, kolik na dobírkovém lístku (C. O. D.) je třeba, zahrnuje v to položku naznačující částku jemu povinnou, a na zadní stranu musí napsati své jméno a adresu. Také musí napsati jméno a adresu na zadní části kuponu, jenž zůstane na poště.

Balíčky na dobírku jsou doručovány městskými a venkovskými listonoši a též rychlou dodávkou, když připojen jest kolek special delivery.

Kůže a kožešiny poštou.

Kůže a kožešiny, zpracované nebo důkladně vysušené a bez zápachu, mohou býti dodány na poštu, jsou-li vhodně zabalené tak, aby tuk nemohl prosáknouti obal, když tyto umístěny buď v teplé poštovní káře nebo na poštovním úřadě.

Anglicky snadno za 55c.

Znalci anglického i českého jazyka s nadšením přijali právě vydanou učebnici anglického jazyka pod názvem: "Anglicky snadno ve třiceti úlohách. Úplný kurs k naučení se mluvení jazyka anglického bez učitele." Sepsána jest od profesora Jaroslava J. Zmrhala, jenž dosáhl stupně bakaláře filosofie na universitě chicažské a jenž po několikalet jest ředitelem veřejné anglické školy N. S. Davis v Chicagu. Profesor Zmrhal byl též po mnoho roků učitelem anglické řeči na veřejné večerní škole. S velkým úspěchem naučil velký počet našich krajanů anglickému jazyku pomocí kursu, kterého k učení používá. Účelem této učebnice jest naučiti žáka této obtížné řeči postupným cvičením v mluvení a psaní, totiž skutečnými příklady z řeči, a ne zbytečnými výklady pravidel, které učení se řeči stěžují. Přijetí, jakého se znamenitě této učebnici dostalo svědčí o jejím praktickém sestavení. Cena 50 centů, poštou 55 centů činí ji přístupnou každému, kdo se chce anglickému jazyku naučiti. — Objednávky vyřizuje vydavatel Aug. Geringer, 541 W. 12th St., Chicago, Ill.

Důležité oznámení všem krajanům!

Každý chce míti náš nový, český, obrázkový katalog všeho zboží, grocerie, laciné obuvi, hospodářských strojů a potřeb a vůbec všeho, dále kněh, hudebnin atd. a vyplatí se vám též si o jeden psáti. Mnoho lácí a 2 procenta srážky na všechny objednávky jako nikde jinde. Dobré české srpy a kosy pouze u nás k dostání. — Též veškeré objednávky z katalogů Sears, Roebuck Co. aneb Montgomery Ward vyřizujeme. Napište si order číslo zboží atd. a zašlete na naši adresu a dostanete 2 proc. srážky, což u nich nedostanete. Podporujte své krajany. Česko-Slov. Mail Order House.

Adresa: **A. F. SOBOTKA & SYN,**
Hawthorne Sta., Chicago, Ill.

Nová krev.

Krev hraje důležitou úlohu v našem těle. Koluje bez přestávky, dnem i nocí, v stejném tempu. Nastane-li nějaká překážka v tomto oběhu, nebo neobyčejné zrychlení jeho, nebo zpoždování, nesmíme s léčbou odkládati. — Krev musí býti stále obnovována, nemají-li nastati choroby z nečisté, nebo vyčerpané krve pocházející. Nová, čistá a silná krev znamená život a energii, nečistá, slabá krev vyrážky, zmalátnělost, chudokrevnost, zácpu. Proto jest tak důležitým, hleděti k tomu, bychom si udrželi krev stále čistou. Docílíme toho jedině tím, udržíme-li svou zaživací soustavu v pravidelné činnosti. Někdy jest třeba jen nepatrné pobídky k tomu, jakou nám skytá

Trinerova Angelika Hořká.

Vezmete-li si dávku tohoto léku, sestávajícího z léčivých kor a kořinek: a z výborného vína typu španělského, hned, jak ukáže se

nevysvětlitelná slabost,
náhlé ochabnutí sil,
nechuť a odpor k jídlu,
různé obtíže po jídle,
nepravidelnost stolice,
bolesti v útrokách,
křeče žaludeční a střevní,

uvidíte, jak rychle zbavíte se svých nesnází. Často nastane úleva hned. Nestane-li se to, užívejte Trinerovy Angeliky Hořké pravidelně, pokud vše neuvedete do bývalého pořádku.

Tento lék rychle vzbudí životní síly, zvýší zažívání a tím pomůže vytvořiti novou krev, uspořádá vyměšování.

V lékárnách.

Cena \$1.00.

Josef Triner,

velko-výrobce léků,

1333 - 1339 SO. ASHLAND AVENUE,
CHICAGO, ILL.

pozorňujeme na znamenitý lék, Trinerův Mírnitel Kašle. Dejte mu přednost před všemi jinými podobnými přípravkami a nezklamete se. Jest to lék vědecky připravený, velmi dobrého účinku. Cena 25 a 50c, poštou 35 a 60 centů.

Počet obyvatelů hlavních měst Spojených Států.

	1910	1900		1910	1900
Akron, O.	69,067	42,728	Milwaukee, Wis.	373,857	285,315
Albany, N. Y.	100,253	94,151	Minneapolis, Minn. ...	301,408	202,718
Allentown, Pa.	51,913	35,416	Mobile, Ala.	51,521	38,469
Altoona, Pa.	52,127	38,973	Montgomery, Ala.	38,136	30,346
Atlanta, Ga.	154,839	89,872	Nashville, Tenn.	110,364	80,865
Atlantic City, N. J.	44,461	27,838	Newark, N. J.	347,469	246,070
Augusta, Ga.	41,040	39,441	New Bedford, Mass. ...	96,652	62,442
Baltimore, Md.	558,485	508,957	New Britain, Conn. ...	43,916	25,998
Bay City, Mich.	45,166	27,628	Newcastle, Pa.	36,289	28,339
Bayonne, N. J.	55,545	32,722	New Haven, Conn.	133,605	108,027
Binghamton, N. Y. ...	48,443	39,647	New Orleans, La.	339,075	287,104
Birmingham, Ala.	132,685	38,415	Newton, Mass.	39,806	33,587
Boston, Mass.	670,585	560,892	New York, N. Y.	4,766,883	3,437,202
Bridgeport, Conn.	102,054	70,996	Niagara Falls, N. Y. ...	30,445	19,457
Brooklyn, Mass.	56,878	40,063	Norfolk, Va.	67,452	46,624
Brooklyn, N. Y.	1,634,351	1,166,582	Oakland, Cal.	150,174	66,960
Buffalo, N. Y.	423,715	352,387	Oklahoma City, Okla..	64,205	10,037
Butte, Mont.	39,165	30,470	Omaha, Neb.	124,096	102,555
Cambridge, Mass.	104,839	91,886	Pasadena, Cal.	30,291	9,117
Camden, N. J.	94,538	75,935	Passaic, N. J.	54,773	27,777
Canton, O.	50,217	30,667	Paterson, N. J.	125,600	105,171
Charleston, S. C.	58,833	55,807	Pawtucket, R. I.	51,622	39,231
Chattanooga, Tenn. ...	44,604	30,154	Peoria, Ill.	66,950	56,100
Chelsea, Mass.	32,452	34,072	Perth Amboy, N. J. ...	32,121	17,699
Chester, Pa.	38,537	33,988	Philadelphia, Pa.	1,549,008	1,293,697
Chicago, Ill.	2,185,283	1,698,575	Pittsburg & Alleg. Pa.	533,995	451,512
Cincinnati, O.	364,463	325,902	Portland, Me.	58,571	50,145
Cleveland, O.	560,663	381,768	Portland, Oreg.	207,214	90,426
Columbus, O.	181,548	125,560	Providence, R. I.	224,326	175,597
Council Bluffs, Ia.	29,292	25,802	Pueblo, Colo.	44,395	28,157
Covington, Ky.	53,270	42,938	Quincy, Ill.	36,587	36,252
Dallas, Tex.	92,104	42,638	Quincy, Mass.	32,642	23,899
Davenport, Ia.	43,028	35,254	Racine, Wis.	38,002	29,102
Dayton, O.	116,577	85,333	Reading, Pa.	96,071	78,961
Denver, Colo.	213,381	133,859	Richmond, Va.	127,628	85,050
Des Moines, Ia.	86,368	62,139	Rochester, N. Y.	218,149	162,608
Detroit, Mich.	465,766	285,704	Rockford, Ill.	45,401	31,051
Dubuque, Ia.	38,494	36,297	Rutland, Vt.	13,546	11,499
Duluth, Minn.	78,466	52,969	Sacramento, Cal.	44,696	29,282
East St. Louis, Ill. ...	58,547	29,655	Saginaw, Mich.	50,510	42,345
Elizabeth, N. J.	73,409	52,130	Saint Joseph, Mo.	77,403	102,979
Elmira, N. Y.	37,176	35,672	Saint Louis, Mo.	687,029	575,238
Erie, Pa.	66,525	52,733	Saint Paul, Minn.	214,744	163,065
Evansville, Ind.	69,647	59,007	Salem, Mass.	43,697	35,956
Fall River, Mass.	119,295	104,863	Salt Lake City, Utah. ...	92,777	53,531
Fitchburg, Mass.	37,826	31,531	San Antonio, Tex.	96,614	53,321
Fort Wayne, Ind.	63,933	45,115	San Diego, Cal.	39,578	17,700
Fort Worth, Tex.	73,312	26,688	San Francisco, Cal. ...	416,912	342,782
Galveston, Tex.	36,981	37,789	San Jose, Cal.	28,946	21,500
Gloucester, Mass.	24,398	26,121	Savannah, Ga.	65,064	54,244
Grand Rapids, Mich. ...	112,571	87,565	Schenectady, N. Y. ...	72,826	31,682
Hamilton, O.	35,279	23,914	Scranton, Pa.	129,867	102,026
Harrisburg, Pa.	64,186	50,167	Seattle, Wash.	237,194	80,671
Hartford, Conn.	98,915	79,850	Sioux City, Ia.	47,828	33,111
Haverhill, Mass.	44,115	37,175	Somerville, Mass.	77,236	61,643
Hoboken, N. J.	70,324	59,364	South Bend, Ind.	53,684	35,999
Holyoke, Mass.	57,730	45,712	Spokane, Wash. ...	104,402	36,848
Houston, Tex.	78,800	44,633	Springfield, Ill.	51,678	34,159
Indianapolis, Ind.	233,650	169,164	Springfield, Mass.	88,926	62,059
Jackson, Mich.	31,433	25,180	Springfield, O.	46,921	38,253
Jacksonville, Fla. ...	57,699	28,429	Superior, Wis.	40,384	36,551
Jersey City, N. J.	267,779	206,433	Syracuse, N. Y.	137,249	108,374
Johnstown, Pa.	55,482	35,936	Tacoma, Wash.	83,743	37,714
Joliet, Ill.	34,670	29,353	Tampa, Fla.	37,782	15,839
Kalamazoo, Mich.	39,437	24,401	Taunton, Mass.	34,259	31,036
Kansas City, Kan.	82,331	51,418	Terre Haute, Ind.	58,157	36,673
Kansas City, Mo.	248,581	163,752	Toledo, O.	168,497	131,822
Knoxville, Tenn.	36,346	32,637	Topeka, Kan.	43,684	33,608
Lancaster, Pa.	47,227	28,895	Trenton, N. J.	96,815	73,307
Lancaster, Pa.	47,227	41,459	Troy, N. Y.	76,813	60,651
Lawrence, Mass.	85,892	62,559	Utica, N. Y.	74,419	56,383
Lexington, Ky.	35,099	26,369	Waltham, Mass.	27,834	23,481
Lincoln, Neb.	43,973	40,169	Washington, D. C. ...	331,069	278,718
Little Rock, Ark.	45,941	38,307	Waterbury, Conn.	73,141	45,859
Los Angeles, Cal.	319,198	102,479	West Hoboken, N. J. ...	35,403	23,094
Louisville, Ky.	223,928	204,731	Wheeling, W. Va.	41,641	38,878
Lowell, Mass.	106,294	94,969	Wichita, Kan.	52,450	24,671
Lynn, Mass.	89,336	68,513	Wilkesbarre, Pa.	67,105	51,721
Macon, Ga.	40,665	23,272	Williamsport, Pa.	31,860	28,757
Madison, Wis.	25,531	19,164	Wilmington, Del.	87,411	76,508
Malden, Mass.	44,404	33,664	Woonsocket, R. I.	38,125	28,204
Manchester, N. H.	70,063	56,987	Worcester, Mass.	145,986	118,421
McKeesport, Pa.	42,694	34,227	Yonkers, N. Y.	79,803	47,931
Memphis, Tenn.	131,105	102,320	York, Pa.	44,750	33,708
Meriden, Conn.	27,265	24,296	Youngstown, O.	79,066	44,885

Počet obyvatelstva států a území ve Spoj. Státech.

	1910	1900
Alabama	2,138,093	1,828,697
Arizona	204,354	122,931
Arkansas	1,574,449	1,311,564
California	2,377,549	1,485,053
Colorado	799,024	539,700
Connecticut	1,114,756	908,420
Delaware	202,322	184,735
Dist. of Columbia	331,069	278,718
Florida	752,619	528,542
Georgia	2,609,121	2,216,331
Idaho	325,594	161,772
Illinois	5,638,591	4,821,550
Indiana	2,700,876	2,516,462
Iowa	2,224,771	2,231,853
Kansas	1,690,949	1,470,495
Kentucky	2,289,905	2,147,174
Louisiana	1,656,388	1,381,625
Maine	742,371	694,466
Maryland	1,294,450	1,188,044
Massachusetts	3,366,416	2,805,346
Michigan	2,810,173	2,420,982
Minnesota	2,075,708	1,751,394
Mississippi	1,797,114	1,551,270
Missouri	3,293,335	3,106,665
Montana	376,053	243,329
Nebraska	1,192,214	1,066,300
Nevada	81,875	42,335
New Hampshire	430,572	411,588
New Jersey	2,537,167	1,883,669
New Mexico	327,396	195,310
New York	9,113,614	7,268,894
North Carolina	2,206,287	1,893,810
North Dakota	577,056	319,146
Ohio	4,767,121	4,157,645
Oklahoma	1,657,155	790,391
Oregon	672,765	413,636
Pennsylvania	7,665,111	6,302,115
Rhode Island	542,674	428,556
South Carolina	1,515,400	1,340,316
South Dakota	583,888	401,570
Tennessee	2,184,789	2,020,616
Texas	3,896,542	3,048,710
Utah	373,351	276,749
Vermont	355,956	343,641
Virginia	2,061,612	1,854,184
Washington	1,141,990	518,103
West Virginia	1,221,119	958,800
Wisconsin	2,333,860	2,069,042
Wyoming	145,965	92,531
Alaska	64,356	63,592
Hawaii	191,909	154,001
Porto Rico	1,118,012	953,243
Vojsko a námořnictvo	55,608	91,219

Spoj. Státy 93,401,414 77,256,630

Zlatá zrnka pro hospodyně.

Trošku ledku (salpetr) přidá-li se do vody, v níž nařezané květiny jsou, udrží tyto dlouhou dobu čerstvými.

Zjistiti, zda-li je vejce čerstvé, vložte je do pejlů s vodou. Je-li dobré, sklesne hned ke dnu, jinak bude plovati.

Čerstvé maso nemělo by se nechávat v papíru zaobaleno, protože tento špávy do sebe vsákne. Nejlépe položit je na hliněný talíř.

Písmák Hatina, historická povídka ze 16. století; v téže knize jest "Matěj", vzpomínka z vojny. Sepsal B. Moravec.

Celkem čítá kniha 47 st. a stojí 15c.

PAKLI MÁTE Zlatou žílu

Podepište a zašlete tento kupon DNES na Dr. Van Vleck Co. Dept. AR 16. Jackson, Mich.

jméno

adresa

Zpáteční poštou obdržíte Dr. Van Vlecka pravidelný \$1.00 3-násobný absorpční lék zdarma na zkoušku a knížku zdarma pojednávající o zlaté žíle jak dole naznačeno.

----- Ustříhněte zde -----

Věnujte pozornost zlaté žíle **TEĎ** chcete-li se vyhnouti kruté bolesti k možnému ráku. Vyplňte a odešlete

poštou tento kupon nebo sdělte nám na poštovním lístku své jméno, máte-li jakékoliv zapálené konečníku. Obratem pošty obdržíte dolar balíček **Dr. Van Vlecka** 3-násobného absorpčního léku pro zlatou žílu, všech rozštěpin, ná-

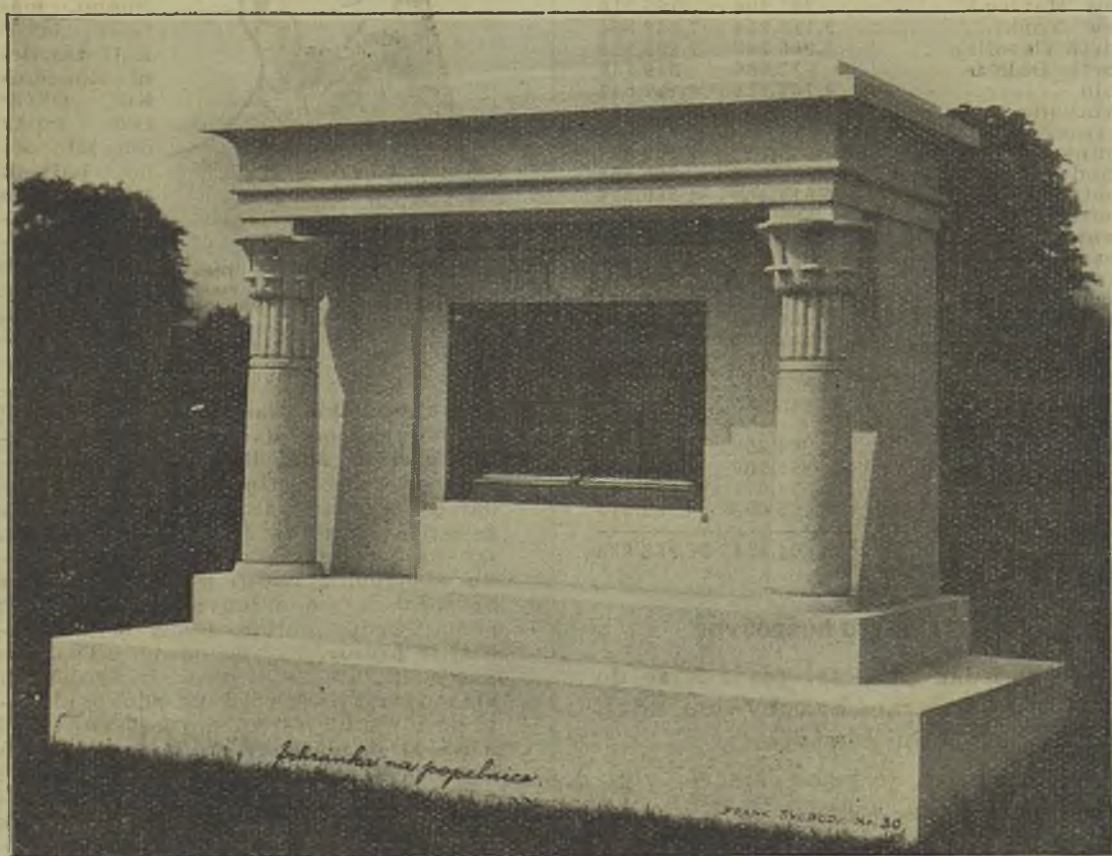
dory, píšťal a jiné choroby konečníkové na zkoušku zdarma, zároveň s naší cennou **zdarma** dávanou novou knížkou o zlaté žíle, ilustrovanou barevnými plotnami. Mírně právě co povídáme. Pošleme vám dollarový balíček a knížku o zlaté žíle **obratem pošty**, zrovna jak se uvolujeme. Pak jste léku upotřebili, jste-li plně spokojeni s prospěchem obdrženým můžete nám poslati jeden dolar. Jestli nejste, **neplatíte pranic**. Vy rozhodujete. Dr. Van Vleck, bývalý lékař armády Spojených Států, ztrávil 40 roků na zdokonalování své nyní světové pověsti se těšící **Absorption metody**. Žádný nář, žádná bolest, žádné lékařské účty — pouze prostý domácí bylinný lék, který může zkusit každý bez výlohy. Nevíme, jak bychom mohli více ukázati svoji nekonečnou důvěru v náš lék. Ulevuje v každém stupni a stavu této nanejděšnějších chorob, i po celoživotním zkoušení. Obdrželi jsme na sta dopisů sdělujících o vyléčeních touto pozoruhodnou účinnou soustavou když vše jiné, pojímaje v to drahé a nebezpečné operace selhalo, i pro 30 nebo 40 letů utrpení. Mírnější případy jsou **obvyčejně ovládnuty v jediném dnu**. Nezkusíte-li to na naše výlohy? Pište na **Dr. Van Vleck Co., Dept. A. R. 16, Jackson, Mich.** Neposílejte žádných peněz, pouze kupon. Pošlete dnes.

Frank Svoboda,

umělecký závod Pomníkový

**1215-17-19-21-23-25-27-29-31 So. 13th Street,
OMAHA, NEBRASKA.**

Odbočky: Denison, Iowa, Aberdeen, Škotsko.

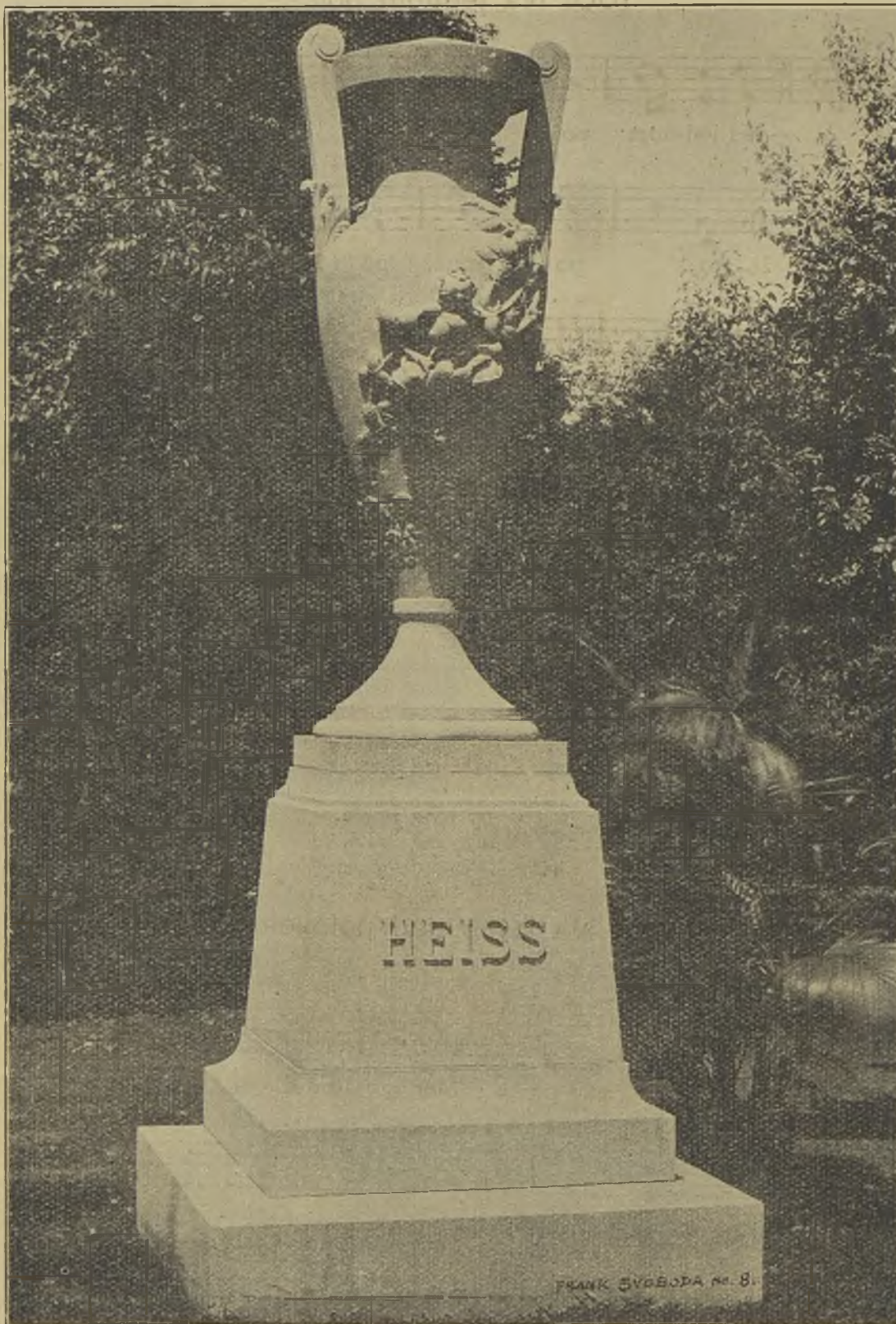

Ukázka mé práce.

*Provádím ty nejkrásnější ornamentální i sochařské práce
v jemné žule. Hodláte-li koupiti rodinný pomník neb hrob-
ku obraťte se s důvěrou ku mně a já vám posloužím umě-
leckou a zaručenou prací za cenu velice solidní.*

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Více než za sto tisíc dolarů práce hotové na skladě.

Ukázka mé práce.

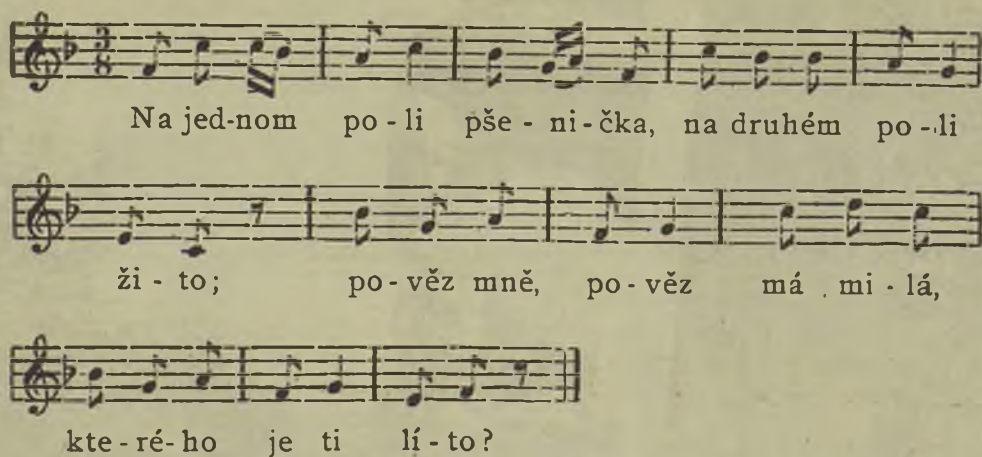
FRANK SVOBODA,

UMĚLECKÝ ZÁVOD POMNÍKOVÝ,

1215-17-19-21-23-25-27-29-31 SO. 13TH ST., OMAHA, NEB.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

100. Na jednom poli.

Na jed-nom po-li pše - ni - čka, na druhém po - li
 ži - to; po - věz mně, po - věz má . mi - lá,
 kte - ré - ho je ti lí - to?

„Toho mně uení nic láto,
 co má ty černé oči;
 neb on se za mne styděl,
 chodíval ke mně v noci.

Ach toho je mně nejlítěj,
 co má ty vrané koně;
 neb on se za mne nestyděl,
 chodíval ke mně ve dne.”

101. Pásla má milá.

(Tímž nápěvem)

Pásla má milá koníčky,
 pásla má milá koně
 jen vždycky po záhoníčku,
 jen vždycky po záhoně.

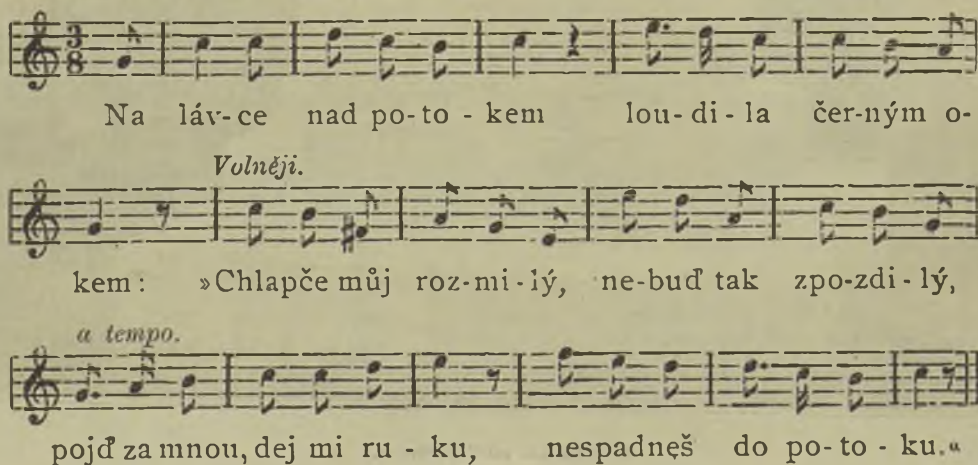
A když na konec dopásla,
 obrátila se zase,
 že ona je pást nebude,
 ať si je pase kdo chce.

Ještě si jednou zavejsknu
 za tím zeleným lesem,
 aby věděla má milá,
 aby věděla, kde jsem.

102. Na lávce nad potokem.

Hybně, žertovně.

A. Jelen.

Na láv-ce nad po-to - kem lou-di - la čer-ným o-
Volněji.
 kem: »Chlapče můj roz-mi - lý, ne-buď tak zpo-zdi - lý,
a tempo.
 pojď za mnou, dej mi ru - ku, nespadneš do po-to - ku.“

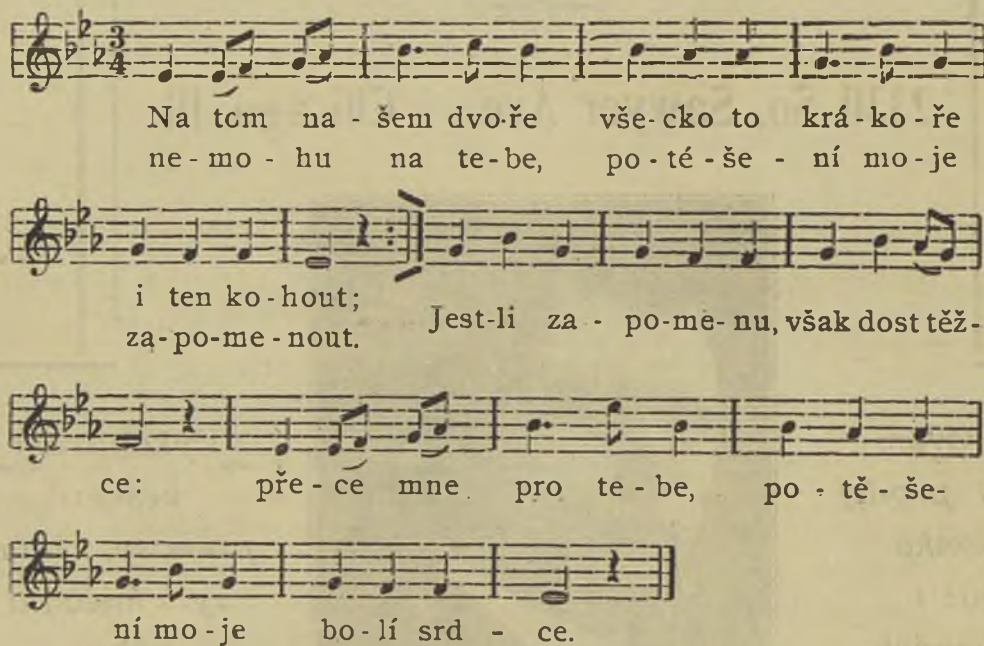
Poslechni mojí rady,
 půjdeme do zahrady;
 maličká zahrádka,
 rostou v ní jablátka,
 já ti je, můj milý. dám,
 protože ráda tě mám.

Což pak tě poíekalo?
 vždyť tu nic nevolalo.
 Chlapče můj, neboj se,
 jen ke mně připoj se;
 holoubek na stromu spí,
 měsíce ho ze sna budí.

Měsíček, hvězdy taky
tratí se mezi mraky;
holečku, dobrou noc,
není žádná pomoc,
nastává k rozchodu čas,
ach, kdy se sejdeme zas!

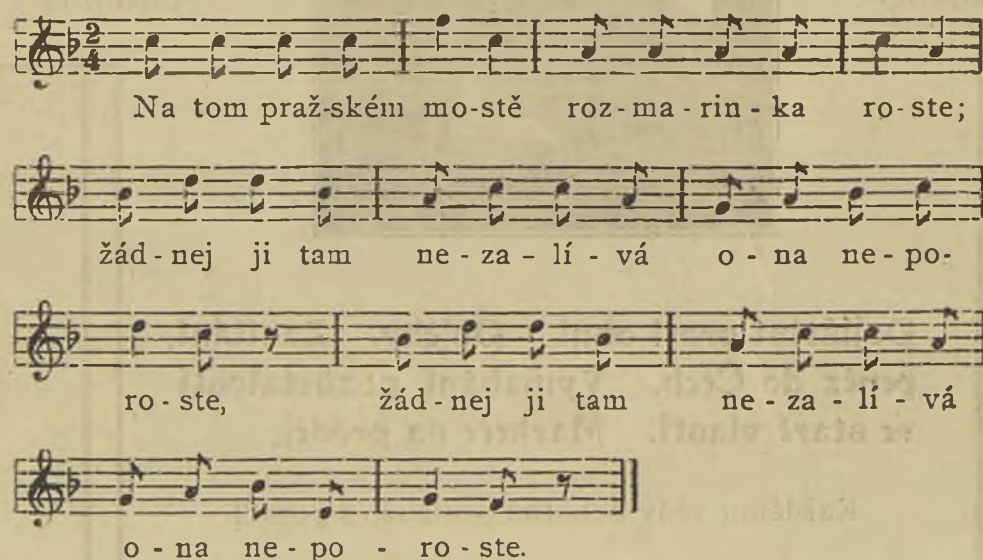
F. J. Čelakovský.

103. Na tom našem dvoře.

Na tom na - šem dvo-ře vše-cko to krá-ko-ře
ne-mo - hu na te-be, po-té - še - ní mo-je
i ten ko-hout; Jest-li za - po-me-nu, však dost těž-
za-po-me-nout.
ce: pře-ce mne pro te-be, po - tě - še-
ní mo-je bo-lí srd - ce.

104. Na tom pražském mostě.

Na tom praž-ském mo-stě roz-ma-rin-ka ro-ste;
žád-nej ji tam ne-za-lí - vá o - na ne-po-
ro-ste, žád-nej ji tam ne-za-lí - vá
o - na ne-po - ro-ste.

Až já tudy půjdu,
zalívat ji budu:
zelenej se, rozmarinko,
já se vdávat budu.
Jestli se mně zazelená,
já se vdávat (ženit) budu.

Josef A. Černý,

obchod pozemkový a notářský,

2330 So. Sawyer Ave., Chicago, Ill.

*Obstarávám
koupi i prodej
pozemků
jakož i
zastavených
majetků.
Půjčky na
majetky.*

*Vykonávám
veškeré
přenosy, výma-
zy z kněch a
vůbec
veškerou práci
do oboru toho
spadající.*

**Pojištění proti ohni. Půjčky. Zasílání
peněz do Čech. Vymáhání pozůstalosti
ve staré vlasti. Markeče na prodej.**

Každému vždy ochotně poslouží a poradí

JOS. A. ČERNÝ, 2330 So. Sawyer Ave.
CHICAGO, ILL.

Telefon Lawndale 3215.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Poštovní sazby.

Dopisy. — Za dopisy adresované do kteréhokoli místa ve Spojených Státech a jejich, ostrovních državách, Kanadě, Kubě, Německu (přímo), Vel. Británii, Republice Panamské a Mexiku, Shanghai, na průplavovém pásmu obnáší v známkách předem zaplacené poštovné 2 centy za unci neb zlomek téže; doprava na jiný poštovní úřad na žádost adresáta bezplatně. Pakli zůstane dopis nedoručen a je-li opatřen adresou zaslátelce, navrátí se tomuto bezplatně. Je-li adresa zaslátelce vynechána, dopraví se dopis do mrtvých dopisů a odtud bude navrácen zasláteli.

Za registrované dopisy obnáší poplatek 10 centů dodatečně.

Místní čili "drop letters" to jest pro město nebo town, kde složeny 2 centy, kde stává listonošský systém a 1 cent, kde takového systému není. Známkové poštovní listky, pokud jsou vládní správou dodány, 1 cent za každý.

Kolka pro zvláštní dodávku, v obnosu 10c., přilepí se dodatečně k pravidelné sazbě a tím zabezpečí se neodkladně okamžité dodání v místě adresáta. Pravidelné kolky možno použít k tomuto účelu, avšak musí se obálka v takovém případě označit "Special Delivery."

Poštovné druhé třídy. — Časopisy, vydávané v pravidelných lhůtách nejméně čtyřikrát do roka a mající pravidelný seznam odběratelů, s přílohou a čísly na ukázkou 1 cent za libru — Jiné časopisy, vyjímaje týdeníky, pakli donášeny listonošem, pro adresáta v téměř místě, kde časopis vychází, 1 cent za 4 unce. Pakli zasláno jiným než vydavatelem, za 4 unce neb méně 1 cent.

Poštovné třetí třídy (nesmí přesahovat čtyři libry). — Tiskopisy, otisky s rukopisy, nezapečetěné oběžníky, které možno ležce bez řezání obálky prohlédnouti, 1 cent za každé dvě unce.

Knihy spadají do sazby čtvrté třídy (balíkové pošty).

Poštovné do jiných zemí. — Do všech zemí a kolonií, které náležejí ku světovému spolku poštovnímu vyjma Německo, Anglii, Irsko, Škotsko a Nový Fundland obnášejí poplatky poštovní jak následuje: Dopisy, vážící 1 unci neb méně za předem zapravené poštovné 5 ctů, za každou další unci 3 ctů. Poštovní listky: za každý 2 ctů. Za časopisy a jiné tiskopisy za 2 unce 1 cent. Vzorky zboží 1 cent za dvě unce; avšak sazba jest nejméně 2 centy, ať již zboží váží 4 unce aneb 1 unci. Poplatek za registrování dopisů neb jiných zásilek obnáší 10 centů. Každá jiná korespondence mimo dopisů musí mít poštovné alespoň částečně zapraveno. Tiskopisy, jiné než knihy, které jsou přijímány poštou, jsou od celní prohlídky osvobozeny. Poplatek na dopisy do Německa, Anglie, Škotska, Walesu, Nového Fundlandu obnáší 2 centy za unci.

Poštovní poukázky (Postal Money Orders). — Touto cestou možno zasílat částku až \$100 ve Spojených Státech a včetně do Guam, Hawaii, Porto Rico, Tutulla a Samoa, také do Bermudy, British Gulany, British Honduras, Kanady, Panamy, Kuby, Nového Foundlandu, Antigua, Bahamas, Barbados, Dominica, Grenady, Jamaiky, Martinique, Montserratu, Nevisu, St. Kittsu, Saint Lucie, Saint Vincentu, Tortoly (Virginské ostrovy), Virgin Gordy (Virginské ostrovy), Trinidad, Tobago, do Západní Indie a na poštovní agentury Spojených Států v Shanghai (Číně) a Filipinských ostrovech. Poplatky jsou následující:

Za poukázku nepřesahující \$	2.50...	3c
Za poukázku nepřesahující \$	5 00...	5c
Za poukázku nepřesahující \$	10.00...	8c
Za poukázku od \$10.00 do \$	20.00...	10c
Za poukázku od \$20.00 do \$	30.00...	12c
Za poukázku od \$30.00 do \$	40.00...	15c
Za poukázku od \$40.00 do \$	50.00...	18c
Za poukázku od \$50.00 do \$	60.00...	20c
Za poukázku od \$60.00 do \$	75.00...	25c
Za poukázku od \$75.00 do \$	100.00...	30c

Do Apie, Rakouska, Belgie, Bolívie, Kapské osady, Čilska, Costa Rica, Dánska, Egypta, Francie, Německa, Velké Británie

a Irska, Řecka, Hondurasu, Hongkongu, Uher, Italie, Japonska, Liberie, Lucemburska, Natálu a Zulu území, Nizozemska, Nového již. Walesu, Nového Zélandu, Norvéžska, Orange River osady, Peru, Portugalska, Queensland Ruska, Salvatoru, již. Austrálie, Švédska, Švýcarska, Tasmanie, Transvaalu, Uruguay, Victoria a záp. (Western-Austrálie) obnáší poplatek za peněžní zásilky jak následuje:

Za poukázku nepřesahující \$10.....	10c
Za poukázku přes \$10—\$20.....	20c
Za poukázku přes \$20—\$30.....	30c
Za poukázku přes \$30—\$40.....	40c
Za poukázku přes \$40—\$50.....	50c
Za poukázku přes \$50—\$60.....	60c
Za poukázku přes \$60—\$70.....	70c
Za poukázku přes \$70—\$80.....	80c
Za poukázku přes \$80—\$90.....	90c
Za poukázku přes \$90—\$100.....	\$1.00

Vláda Spojených Států zavedla skutečně velmi cennou a všeobecně prospěšnou novinku v poštovníctví, která bude zajistě všem občanstvem co nejvšelejší uvítána, neboť jest dobře známo, jak by bylo dříve již výhodné, kdyby se byly mohly zasílat poštovní známky do jiných zemí mimo Spoustátí buď k zaplacení malého obnosu nebo na zpáteční odpověď. Tomuto nedostatku bylo tedy vyhověno a do oběhu dány tak zvané "international reply coupons", na něž v cizí zemi dostane adresát tamní poštovní známky. Za takovýto kupon na každých 5c poštovní sazby zaplatí se o 1 cent více, to jest 6 ctů. Ku názornějšímu pochopení slouží malý příklad: Pošle-li někdo do Rakouska dopis a chce, aby naň dostal snadněji odpověď, to jest přiložením zpáteční poštovní známky, koupí zde 5ctový "international reply coupon", za nějž zaplatí 6 centů a vloží jej do psaní. Adresát tam obdrží zaň u svého pošt. úřadu poštovní známky rakouské v ceně 25 haléřů, tedy zrovna tolik, mnoho-li obnáší poštovné z Rakouska do Spojených Států.

ZDARMA!

Bychom dostali Vaše jméno na náš seznam pošlem Vám zdarma na dotaz čtyř stránkový vzorek těchto prvních čtyř

NOVÝCH ČESKÝCH PÍSNÍ NA PIANO

Za našim sadem. Valčík se zpěvem.
Zlatá máti. Valčík se zpěvem.
O, vy ptáčkové. Pochod se zpěvem.
Bolí mne hlavička. Valčík se zpěvem.
Baruška. Polka se zpěvem.

Cena 20c. kus, neb kterékoliv 3 za 50 ctů.
Poštovné předplácím.

Veškeré české hudebniny v Americe vydané na skladě. Výběr importovaných hudebnin.

Victor a Edison Mluvicí stroje a Rekordy.

PIANA, HOUSLE A KONCERTINY.

Nejlepší importované struny na housle. Správky všech hudebních nástrojů. Umělecké spravování houslí.

CENNÍKY NA POŽÁDÁNÍ ZDARMA!

ALOIS J. TUREK,

3641 W. 26th St., - - Chicago, Ill.

Odporuči Victor stroje a Rekordy co nejlepší v trhu

“Masona”, čili v nářečí jistéhosi afrického kmene — hojivé kůry — jest lék cizokrajný, jehož některé součástky rostou v horkých krajinách Afriky, Asie a Jižní Ameriky. Jest to lék nejspolehlivější a nejbezpečnější, neboť neobsahuje žádných jedovatých neb zdraví škodlivých narkotických a minerálních součástí. Je to extrakt vzácných rostlin, jejichž hojivé síly buď známy byly po tisíciletí, aneb objeveny byly teprve nedávno!

Osvědčený, výborný to lék ve většině nemocí žaludečních a střevních.

V malých dávkách, několik kapek denně ve lžíci vody, jest též nenahraditelným prostředkem k docílení lepší chuti, lepší živnosti a tedy zlepšení celkového zdraví, pro všechny chudokrevné. Výborný lék pro ženy a dívky. Spolehlivý ochranný prostředek v létě a na jihu proti střevním katarrhům, tyfu atd. Nemá chyběti v žádné domácnosti. Objednejte si do zásoby! P. lékárníkům nelze nám letos více jak po tuctu velikých láhví odprodati. Následkem války znemožněna doprava léčivých kůr, v Masoně obsažených, ze Západní Afriky. Ač máme velké zásoby jest obava, že nepostačíme letos vyhověti všem droguistům a velkoobchodníkům léky.

Kdo nějakým žaludečním nebo střevním neduhem trpí, kdo chce míti doma spolehlivý lék proti úplavici, průjmům, kolikám, července, žaludečním vředům atd., dopiš si lístkem o illustrovanou brožurku, pojednávající o Masoně a přinášející nanejvýše zajímavé dopisy lidí, kteří na sobě účinnost Masony vyzkoušeli. Jest to lék úplně zvláštní, lišící se naprosto od patentních medicín, vyráběný z cizokrajných bylin s velikým nákladem, neocenitelný svými účinky.

Dvouuncová láhvička poštou stojí 50c, dvojnásobná láhvička \$1.00. — Objednávky vyřizuje **MASONA CO., 2035 W. Madison St., Chicago.**

Možno obdržeti též ve všech lepších českých lékárnách.

Z mnoha sta děkovných dopisů uveřejňujeme jako příklad rychlého se pozdravení — tyto:

25. ledna 1915.

Ctěný pane! — Zasílám jeden dolar na dvě láhvičky Masony, neboť nechci, aby mi v domácnosti scházela. Masona jest moc dobrý lék. Byla

jsem moc dlouho nemocná na žaludeční křeče. Jak jsem něco snědla, tak jsem měla velké bolesti a moc jsem prodoktorovala a nic mně nepomohlo, až když jsem čtla o Vaší Masoně, tak jsem si pro ni poslala a hned při první láhvičce jsem seznala, že mně dělá dobře a teď mohu jíst vše a nemusím mít strach, že dostanu křeče. S úctou

Bar. Hula. McKeesport, Pa.

Apr. 6 — 1915.

Ctěná společnost Masona. — Odpusťte mi, že jsem Vám tak dlouho nepoděkovala za Vaší Masonu. Já jsem trpěla žaludeční nemocí, nezáživností a nespavostí, ale jedna láhvička Vaší Masony mi pomohla. — Každému Vaší Masonu doporučuji, kdo trpí se žaludkem a nezáživností.

S veškerou úctou

Marie Číha, Stangelville, Wis.

Duben 4ho — 1915.

Ctěná společnost Masona! — Vědomost Vám dávám, že jsem od Vás obdržel dvě láhvičky Masony, která mně udělala v mém žaludku dobré zařízení. Byl jsem v mém postavení špatně, neb nemohl jsem jíst. Byl jsem tak sláb, že už jsem nemohl pracovat. Co jsem využíval první láhvičku tak jsem okřál všestranně! Chutná mi jíst všechno, co na stůl dostanu. Využíval jsem dvě a půl láhvičky a neschází mně nic mému žaludku, žádné říhání ani bolesti, a chutná mi všechno, tak jsem shledal, že Váš lék je nade všechny léky, které jsem kdy užíval. Vašemu léku musí se dát chvála. Doporučuji ho těm trpícím, jako já jsem byl na žaludek, aby si jiný lék nebrali než-li Masonu. S úctou

Josef Sedlmajer, So. Dak.

Sauk Centre, Minn., April 2nd, 1915.

Masona Company! Dear Sirs: — In reply to your request, I must tell you that I think your medicine is helping me. I am over seventy-five years old and have not had a real good appetite for nearly twenty five years. But since I have been taking your medicine I have been able to eat quite heartily. I tell everybody that has any trouble with their stomach to take your medicine. I am so old I cannot write any letters, but my grandchild writes them for me. Yours truly

Matt Wanish, Sauk Centre, Minn.

Kdo trpí žaludeční neb střevní nemocí neměl by otálet s objednávkou Masony, která doposud v každém případě se osvědčila. Znameníť výsledek tohoto skutečného daru přírody, léku s neobyčejným účinkem opravňuje každého, kdo má žaludeční aneb střevní obtíže k nejlepší naději na úlevu a na uzdravení.

MASONA CO.,

2035 W. Madison Street, Chicago, Ill.

Chcete anebo musíte napsat dopis

český nebo anglický a nevíte jak do toho? Co Vám to dá trápení a přemýšlení než vynajdete ten pravý vzor, to právě slovo, co Vám to dá šukání a poptávání, že někdy byste dali kdo ví co, kdybyste byli toho ušetření. Za pouhých \$1.25, poštou \$1.30, můžete si všechny ty starosti ušetřit. *Česko-Americký Dopisovatel* na 240 stránkách obsahuje vzory ke všem možným dopisům, ku všem možným příležitostem jak pro soukromníka, tak pro obchodníka, tak pro rolníka neb řemeslníka; jest to nepostradatelná kniha, v které naleznete návod ku správnému sestavení po anglicku i po česku všech dopisů společenských, obchodních a listin právních dle amerických zákonů. Obsahuje sbírku několika set českých anglických dopisů soukromých ku všem možným příležitostem, jakož i vzory nejčastěji užívaných důležitých právních a obchodních listin, jako: Objednávky, žádosti o půjčku, doporučení, výpovědi z bytů pro neplacení, oznámky, omluvy, nájemné smlouvy, plnomocenství, různé stížnosti a mnoho jiných důležitých obchodních dopisů a právních listin, které psány jsou vesměs v řeči české i anglické dle zákonů amerických. Cena \$1.25, poštou \$1.30.

AUG. GERINGER,

541 W. 12th St., Chicago, Ill.

JOS. JIRAN

vlastní největší český obchod
hudebními nástroji
— V AMERICE —

1333 WEST 18TH STREET, CHICAGO, ILL.

PIANO PLAYER

jest nástroj, který by neměl scházet v žádné domácnosti. Kdokoliv může na něj hrát a zároveň se může upotřebit jako piano pro dívky k učení a vždy dobrý PLAYER jest lépe dělán nežli obyčejné piano.

Ceny jsou od \$275.00 do \$650.00.

Piana od \$150.00 a výše.

Elektrická piana od \$350.00 do \$750.00.

LANGOVY KONCERTINY

od \$15.00 do \$150.00.

Nejnovější koncertiny které se mohou proměnit též i mezi hrou na trojhlasné neb čtyřhlasné ladění.

Videňské **HARMONIKY** a jiné dvou a třířadové též **HELIGONKY** za mírné ceny.

MLUVÍCÍ STROJE

MLUVÍCÍ STROJE

Mluvící stroj

když u mně koupíte, můžete býti úplně ujištěni, že jste koupili zaručený a levný, neb za každý stroj ručím. Mám největší výběr českých, slovenských i anglických Rekordů. Stroje i rekordy zasílám vyplaceně do všech částí Spojených Států. Nejnovější talířové stroje s diamantovou jehlou která se nikdy nemění. Rekordy hrajou čistě a žádné škrabání není slyšet od jehly jako na jiných strojích kde se používá ocelová jehla. --- Též prodáváme na měsíční splátky.

Hudební nástroje dechové i smyčcové můžete u mně koupiti o 25% levněji než u jiných firem. Též mám české hudebniny pro piano, orchestra i kapely. Pište si o nový český illustrovaný cenník.

Správký všech hudebních nástrojů vykonávám se zaručením. Mám tisíce doporučujících dopisů. Za správné a svědomité odeslání objednávek ručím.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Zákonité svátky v Unii.

1. leden. — Nový rok. Ve všech státech kromě, Massachusetts, Mississippi a New Hampshire.
8. leden. — Výroční památka bitvy u New Orleansu v Louisianě.
10. leden. — Narozneniny Leeovy v Alabamě, Floridě, Již. Carolině, Sev. Carolině, Georgii a Virginii. Masopustní úterý (Mardi Gras) v Alabamě a Louisianě.
12. únor. — Lincolnovy narozneniny v Illinois, Connecticut, Delaware, Minnesotě, New Jersey, New York, Sev. a Již. Dakotě, Pennsylvanii, Washingtonu, Záp. Virginii a Wyomingu.
22. únor. — Washingtonovy narozneniny. Ve všech státech, až na Mississippi, Oklahoma, New Mexico, Sev. Carolinu a Tennessee.
2. březen. — Výročí neodvislosti texaské. Texas.
- Velký pátek. — V Alabamě, Louisianě, Pennsylvanii, Tennessee, Maine, Minnesotě a Connecticut.
- První středa v dubnu. Den státních voleb v Rhode Island.
19. dubna. — Den vlastenců. V Massachusetts.
21. duben. — Výročí bitvy u San Jacinto. Texas.
26. duben. — Den krášení hrobů. V Alabamě, Floridě, Georgii a Louisianě.
10. května. — Den krášení hrobů v Severní a Jižní Carolině.
- Druhý pátek v květnu. — Den konfedační. V Tennessee.
20. května. — Výročí podpisu na Mecklenburském prohlášení neodvislosti v Sev. Carolině.
30. května. — Den krášení hrobů. V Alasce, Californii, Coloradu, Connecticut, Delaware, Districtu Columbia, Iowě, Illinois, Indianě, Kansas, Kentucky, Maine, Maryland, Massachusetts, Michiganu, Minnesotě, Missouri, Montaně, Nebrasce, New Hampshire, New Jersey, New York, Sev. a Jižní Dakotě, Ohu, Oklahomě, Oregonu, Pennsylvanii, Rhode Islandu, Tennessee, Utah, Vermont, Wisconsinu, Washingtonu, Wyomingu a Záp. Virginii.
3. červen. — Narozneniny Jeffersona Davise. Ve Floridě, Georgii, Alabamě a Jižní Carolině.
4. červenec. — Den neodvislosti. Ve všech státech mimo Již. Carolinu, Kentucky a Kansas.
24. červenec. — Den pionérů. V Utah.
- První pondělí v září. — Dělnický den. V Alabamě, Californii, Coloradu, Connecticut, Delaware, Districtu Columbia, Floridě, Georgii, Idahu, Illinois, Indianě, Iowě, Kansas, Kentucky, Maine, Maryland, Massachusetts, Michiganu, Minnesotě, Mississippi, Missouri, Montaně, New York, Novém Mexiku, Ohu, Oregonu, Pennsylvanii, Sev. Carolině, Rhode Island, Tennessee, Texasu, Utahu, Vermontu, Virginii, Washingtonu, Záp. Virginii, Wisconsinu a Wyomingu.
9. září. — Den připuštění. V Californii.
31. říjen. — Den připuštění v Unii. Nevada.
- Lистопад. — Den všeobecných voleb. V Arizoně, Californii, Floridě, Idahu, Indianě, Kansasu, Marylandu, Minnesotě, Missouri, Montaně, Nevadě, New Hampshire, New Jersey, New Yorku, Sev. a Již. Dakotě, Ohu, Oregonu, Pennsylvanii, Sev. Carolině, Tennessee, Texasu, Záp. Virginii, Washingtonu, Wisconsinu a Wyomingu.
- Poslední čtvrtek v listopadu. — Den díkůvdání. Ve všech státech.
25. prosinec. — Štědrý večer. Ve všech státech a v Již. Carolině ještě dva dny déle.
- Neděle a půsty — (kdykoli ustanovené) jsou zákonitými svátky ve všech skoro státech.

PAKLI MÁTE

RHEUMATISM

Napište své jméno a adresu zde.

Jméno.....

Adresa.....

A odešlete na FREDERICK DYER, Dept. A. R. 16, Jackson, Mich. Obratem pošty obdržíte \$1 Drafty ku zkoušce ZDARMA a knížku zdarma jak doleji vysvětleno.

..... Ustříhněte zde

Tento kupon přinese dolarový pár na zkoušku zdarma pro každého.

FREDERICK DYER

At jest váš případ sebe zatvrzejší můžete zkusiti tento proslulý prostředek bez riskování jediného centu. Posílám vám nikoli bezcenný malý vzorek, nýbrž pravidelný dollarový pár Dyerových Fort Draftů, proslulý to prostředek proti reumatismu neb michiganský proti reumatismu všeho druhu, zastaralému nebo prudkému, svalovému, kyčelnímu, bolesti v kříži nebo dně, at je kdekoliv nebo se be prudší. Nedbám, jak mnoho jiných léků vás zklamalo, moje drafty jsou tak jisté, že přivodí rychlou úlevu, že s ochotou беру na se všecken risk nezdaru. Pošlu je každému trpícímu, o kterém uslyším, vyplaceně zdarma na zkoušku.

— Chci, abyste je zkusili. Pak jste-li plně spokojeni s prospěchem nabytým pošlete mi jeden dollar. Pakli nejste, nestojí vás nic. **Vy rozhodujete.** Můžete nahlédnouti, že žádný obyčejný lék nemohl by se takto prodávati. Musí býti dobrý. Skutečně na tisíce lidí dopadlo mně, že moje drafty vyléčily je, když všechny jiné prostředky, pojímaje v to drahé lékaře a koupele zklamaly. Jsem jist, že budete velmi šťastni, až uvidíte, co ony mohou pro vás udělati. Moje zdarma knížka s barevnými ilustracemi vysvětluje věci jež třeba věděti každému, kdo má reumatism. Pošlete kupon dnes pro tuto zdarma knížku a drafty na zkoušku. **Adresujte: Frederick Dyer, Dept. A. R. 16, Jackson, Mich. Proč neposlati zrovna TED.**

Dobrou českou kuchyní

a velmi chutnou kávu

můžete mít zde v Americe, když objednáte zboží od nás. Máme na skladě zboží, které zvláště potřebují Češi, Slováci a Moravané.

SAMI IMPORTUJEME KÁVU, ČAJ, HOUBY, MÁK, KMÍN,
ŠAFRÁN, PAPRIKU, POVIDLA A JINÉ POTRAVINY.

Naše . . .
doporučení.

Více než deset tisíc spokojených odběratelů objednávajících od nás stále zboží poštou, též všechny chicažské banky, velkoobchody a vydavatel tohoto kalendáře.

JOHN A. SOKOL.

předseda firmy SOKOL & CO.
v obchodě od roku 1895.

Naše . . .
záruka Vám.

Neuspokojí-li Vás zboží, můžete je vrátit během pěti dnů. My vrátíme peníze a zaplatíme všechny dopravní poplatky.

Tato naše nabídka Vám zaručuje, že jednáte se solidním českým závodem a z té příčiny Vás žádáme, byste náš český závod podporovali

Naše "specialita káva" jest vždy nejchutnější a nejlacinější. Pražíme ji sami ten den, kdy ji dodáváme, tak že je stále čerstvá.

ZDARMA pošleme cenník potravin a vzorek kávy, vyplaceně až do domu. Pište si o něj. Zašleme Vám objednávku kávy po Parcel Post 5 neb 10 liber, nebo po dráze 25 do 100 liber. Ku každé objednávce naši kávy přidáme užitečný dárek zdarma.

Každá národnost má být hrda na podniky svých krajanů at' jsou již umělecké neb obchodní. Podporujte největší český obchod kávou a potravinami v Americe.

SOKOL & CO.

60 EAST SOUTH WATER ST.,
CHICAGO, ILL. DEP. K. 18.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Výživná hodnota zelenin.

Rajská jablíčka (Tomatoe) povzbuzují ztrnulá játra.

Locika (Lettuce) utiňuje čivy a přivádí spánek.

Celer (Celery) posiluje čivy a stále více a více v lékařských předpisech se potřebuje.

Cibule (Onion) je rovněž silivkou pro čivy, ale lidé budou vždy proti ní pro její zápach zaujati.

Pampelišky (Dandelions) čistí krev a všeobecně praví se o nich, že soustavu tělesnou posilují.

Řeřicha (Watercress) — také se výborně doporučuje, co povšechný prostředek k osvěžení soustavy tělesné.

Bramborů měli by se varovati ti, co za žádnou cenu nechtějí stlouznouti.

Špenát (Spinach) má lékařské vlastnosti a jakosti rovnající se těm nejmodřejším ze všech modrých pilulek kdy zhotovených.

Paštinák, (Parsnip), jak se nyní od učenců tvrdí, má skoro tytéž vlastnosti, jaké se přikládají sarsaparille.

Řípy (Beets) ženou na tučnost a i ten málo učený člověk si to vysvětlí tím, protože obsahují obyčejný cukr.

Obyčejné limanské boby (Lima beans) někdo řekl, jsou prý dobré k zahánění žízně, ale totéž může se právě tak dobře říci o džbánku vody.

Chřest, špargl (Asparagus) působí na ledviny do té míry, jež ještě není uznávána dokonale.

Okurky obsahují kyselinu, která v jistých případech nezáživnosti pomáhá.

Zelí v Holandsku považuje se poněkud za krvečistitele, ale náhled ten není ustálený. V Německu zkrátka je to "sauerkraut".

Petržel (parsley) pomáhá dobrému trávení jako sýr nebo ořechy, ale musí se ho vzít velké množství.

Tykve (pumpkins) jsou součástíku v patentním léku, který je zaručen, že vyléčí velmi různé neduhy tělesné, ale svět pomalu přestává všemu věřit, co slyší.

Položky v mírách kuchařských.

- 1 pinta tekutin rovná se 1 libře.
- 2 gilly tekutin dělá 1 koflík.
- 4 čajové lžičky je 1 stolní lžice.
- 2 stolní lžice mouky váží 1 unci.
- $\frac{1}{2}$ libry másla tvoří 1 koflík.
- 4 koflíky mouky rovná se 1 libře.
- 2 koflíky zrnitého cukru je 1 libra.
- $2\frac{1}{2}$ koflíku práškového cukru tvoří 1 libru

Nenoste Pásu!

Po 30leté zkušenosti sestavil jsem
přístroj pro muže, ženy a děti;
jenž léčí průtrž.

Posílám ho na zkoušku.

Pakli jste zkusili skoro všechno jiné, přijďte ke mně. Kde jiní nic nesvedli, tam já mám ten největší úspěch. Pošlete připojený kupon dnes,

Hořejší je C. E. Brooks, vynálezce přístroje s kterým se sám vyléčil a jenž léčí průtrž po více než 30 roků. Máte-li průtrž, dopište mu dnes.

a já vám zašlu zdarma svoji obrázkovou knížku o průtrži a jejím léčení, ukazující můj přístroj a udávající vám ceny, i jména mnoha lidí, kteří ho zkusili a vyléčili se. Je to okamžitá úleva, když vše jiné nepomáhá. Pamatujte, že neuvěřím žádných mastí, žádných řemenů, žádných lží.

Posílám na zkoušku, abych dokázal, že co pravím, je pravdivé. Vy rozhodujete a když jste byli jednou mojí obrázkovou knížku spatřili a ji přečetli, budete tak nadšenými, jako sta mých pacientů, jichž dopisy můžete také čísti. Vyplňte dolejší ZDARMA KUPON a odešlete poštou dnes. Stojí to za tu chvilku vašeho času, ať už můj přístroj zkusíte nebo ne.

Z D A R M A informační kupon.

C. E. BROOKS, 1409 C State St.,
MARSHALL, MICH.

Laskavě pošlete mně poštou v obyčejném obalu vaši obrázkovou knížku a úplné poučení o vašem přístroji k léčení průtrže.

JMÉNO.....

ADRESA.....

MĚSTO.....

STÁT.....

JOS. ŠEDIVÝ, obchod obstaravatelský --- a importerský ---

3379 E. 49th St. roh Hamm Ave., CLEVELAND, OHIO.

Vážený pane a krajane!

Mnoho tisíc lidí v Americe, přesvědčilo se již z vlastního názoru o blahodárném účinku Kneippova léku, pod názvem "Životní pilulky". Proslulý a po celém světě známý farář Kneipp ulehčil mnohým trpícím vynalezením těchto pilulek, kterých již po více nežli čtyřicet let jest s prospěchem užíváno na celé zeměkouli. Hodně lidí zajisté četlo některou z veleknih faráře Kneippa, ku příkladu pojednání o léčení vodou, ale méně z našich krajanů se přesvědčilo o prospěšnosti těchto "Životních pilulek". Na stále nalehání svých přátel a známých, kteří se přesvědčili o působnosti těchto pilulek, vymohl

sem si před několika lety hlavní jednatelství těchto pro Spojené Státy a již ohromné množství jsem jich trpícím prodal a tím k ulehčení jich bolestí přispěl měrou nemalou. Tisíce díkyvzdání a doporučení po ruce. Léčí nezánlivost, katar žaludku, nemoce jater, nemoce ledvin, krevní nemoce atd.

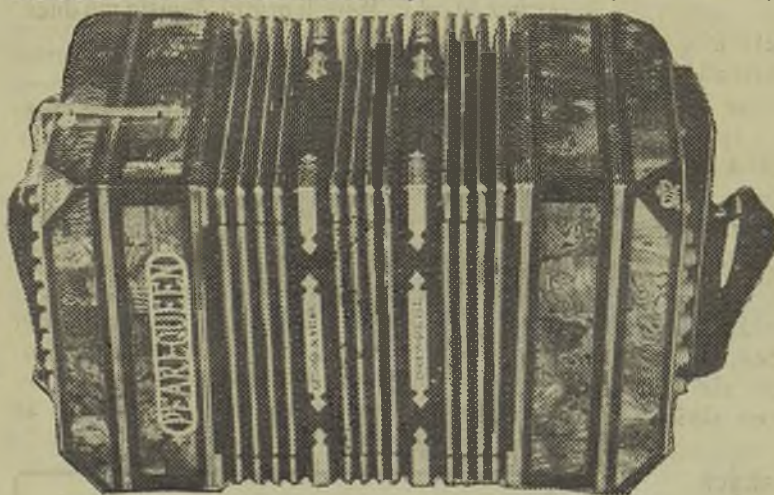
Na venkov zasílám poštou za 28c., v místě za 25c. krabici. Návod a další vysvětlení buď s objednávkou neb zvlášť ořešu na požádání zdarma,

S pozdravem i úctou

JOSEF ŠEDIVÝ, 3379 E. 49th St. cor. Hamm Ave., Cleveland, Ohio.

◉ Pearl Queen Concertiny ◉

MADE IN U. S. A.

Naši vlastní výroby, uznávané za nejlepší po celé Americe.

Zhotovujeme tyto v 76 až 102 tonech, oktávové a trojhlasné.

Prodáváme tyto s 5-letou zárukou.

Mimo to máme na skladě veškeré hudební nástroje, piana, mluvící stroje Victor a Columbia, jakož i nejnovější rekordy.

Vydáváme hudebniny pro orchestr, dechové kapely, piano a concertiny. Cenníky zdarma na požádání.

Georgi & Vitak Music Co.

4663 GROSS AVE., blíže Ashland Ave. - - - CHICAGO, ILL.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Ještě žádný

velkoobchod kávou nedodělal se v poslední době takového úspěchu jako všeobecně známa česká firma

Java Coffee Mills, V CHICAGU.

A tajemství tohoto úspěchu jest:

Jakost jeho kávy,
Cena poměrně levná,
Poctivé a rychlé obsloužení.

OBCHOD ten dochází stále větší obliby mezi krajany a jinonárodovci, protože se snaží, aby z úspěchu jeho měli podíl i všichni jeho zákazníci. — Naše káva sklízí všude to nejlepší uznání jelikož jest nepřekonatelná a odnikud nejsou slyšeti proti nám stížnosti.

PŘESVĚDČTE SE!

Na požádání zašleme každému kdo ještě naši kávu nezkusil
PŮL LIBERNÍ VZOREK KÁVY, ČAJE A ČESKÉ FÍKOVÉ CIKORIE.

Jsou též laciné druhy kávy v trhu, které my ale nedržíme a žádnému nedoporučujeme, jelikož věříme že laciné zboží obvyčejně přijde draho.

Zboží zasíláme do všech částí Spojených Států i Kanady.

Objednávky laskavě zasílejte na Váš dávno známý první český velkoobchod kávou v Americe:

JAVA COFFEE MILLS,

E. J. PETRŮ, majitel,

1706-1708 So. Racine Ave., - CHICAGO, ILL.

O poctivosti našeho závodu přesvědčte se u vydavatelstva tohoto kalendáře aneb u First Nat. Banky v Chicagu.

Pravé Březohorské Thé.

Tento nevyrovnatelný lék jest připraven z léčivých, divokých bylin a kořinek, rostoucích na kořených kopcích Březohorského pohoří a v Krkonošských horách, a rychle léčí kašel, nastuzení, chrlení krve, počátek součotín, zapálení plic, obtížné dýchání, chřipku (La Grippe) a vůbec všechny nemoci dýchacího ústrojí.— Výtečný tento lék jest doporučen a předepisován nejlepšími lékaři s výborným úspěchem.

Pravý tento lék jest k dostání pouze prostřednictvím:

Industry. Tex. Aug. 6, '13.

Mr. Jos. Šedivý,
Cleveland, O.

Ct. pane!— Přiložené naleznete ček na \$1.20 začez mi zašlete dva pakličky Březohorského Thé, poštou. Jak se mi podobá, že jest více a více poptávky po vašem Thé, buďte tak laskav a dejte mi nabídku zač byste mi jej prodával, kdybych jej kupoval ve velkém a zde jej prodával.

J. J. Zaneck.

Cena krabičky 50 ct.

Poštou 6oc.

JOS. ŠEDIVÝ, 3379 E. 49TH STREET, COR. HAMM AVENUE, Cleveland, Ohio.

KOŠATKŮV STAROZNÁMÝ HUDEBNÍ ZÁVOD VÁM UŠETŘÍ PENÍZE.

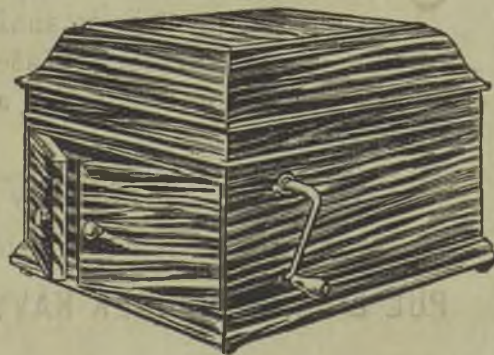
Založen r. 1890

Mluvicí Stroje ☉

nejnovější a největší výběr.

České Rekordy. Pište si o sezuam.

Housle, houslové soubory, smyčce, pouzdra, a všechny potřeby. Klarinety a dechové nástroje. Velký výběr za nízké ceny.

Langovy Koncertiny od \$13.⁰⁰ do \$140.⁰⁰ My úplně ručíme za každou koncertinu.

HARMONIKY,

české a vídeňské

HELIGONKY.

Ceny od \$1.95 nahoru.

PIŠTE SI O CENNÍK.

JEST ZDARMA.

Tomáš Košatka a Spol., 1425 W. 18TH STREET, CHICAGO, ILLINOIS.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Založen 1894.

Obchod chráněn zákonem o čistých potravinách.

Serial No. 30143.

Zavítáte-li do Chicaga aneb bydlíte-li v Chicagu
neopomeňte navštívit!

Bernardovu Vinárnu

a velkoobchod Californským a importovaným
vínem, brandy a likéry,

jenž nalézá se v čísle

1903 Blue Island Avenue., -- Chicago, Ill.

Telefon Canal 842.

Jediná česká vinárna v Chicagu. Dostaveníčko všech milovníků dobrého, pravého
a starého Californského vína, brandy a jemných likérů jakož i všech jiných nápojů.

Zboží zasíláme do všech částí města.

Zasílatelský poštovní obchod (Mail Order House)

Jest již rozšířen po všech státech
Unie, což svědčí o spokojenosti
pp. zákazníků.

Zboží na venek zasíláme ihned
po obdržení objednávky dle přání
objednavatele, buď dráhou nebo
Expressem proti předem zaslané-
mu obnosu pouze, buď Postal neb
Express Money Order.

Osobní čeki buďtež vyplněny
na chicagskou banku.

Moje specialita:

Mt. Blanche Champagne.

Jest výtečný posilňující nápoj

ZKUSTE JEJ!

Jest dobře míti stále v zásobě buď
víno neb brandy, žitnou a v pádu
nevolnosti žaludku hořké víno neb
dobrou hořkou—Čert pravý žaludeč-
ní likér.

PIŠTE SI O CENNÍK kde naleznete
vše co potřebujete v domácnos-
ti v tomto oboru.

Veškeré dopisy a objednávky adresujte:

JOSEF BERNARD,

1903 BLUE ISLAND AVE.

DEPT. S.

CHICAGO, ILL.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

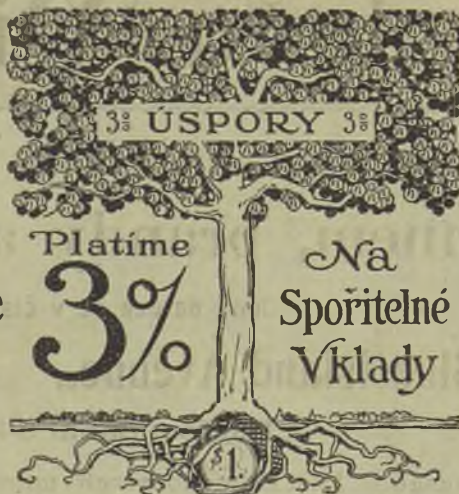
KIRCHMAN STÁTNÍ BANKA

Pod státním dohledem.

KAPITÁL
\$100,000.00

PŘEBYTEK
\$25,000.00

Zasílá peníze
do starých
vlastí.

První zaručené
markeče na nové
budovy
na prodej, pro uložení
peněz na tři aneb pět
let na 5% a 5½%.

5606 západní 22tá ulice, - - - CHICAGO, ILL.

KIRCHMAN SAVINGS BANKA

ČESKÁ SPOŘITELNA

Vklady peněz a jiné bankovní záležitosti
možno poctivě vyříditi.

3149 záp. 22tá ul., Chicago, Ill.

Poctivá česká obsluha!

Ceny mírné!

Známa česká knihkupecká firma

B. LINKA & CO.

3316 W. 26TH ST., CHICAGO, ILL.

vydala opět nový seznam knih
a rozšířila na žádost svých
příznivců obchod a založila

Mail Order House

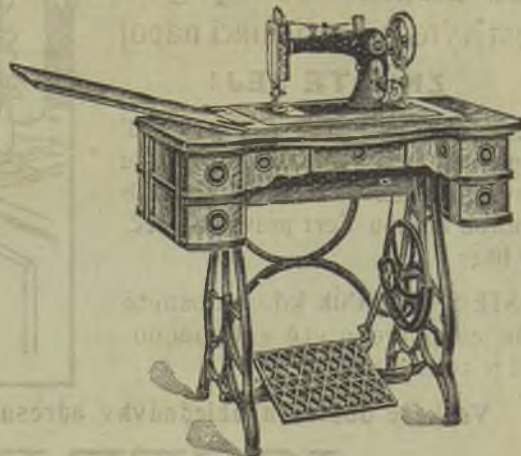
kdež možno obdržeti v nízkých
cenách různé zboží hodící se
pro každou domácnost.

Pište si o illustrovaný cenník!

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Ukázka z jich ilustr katalogu

Šicí stroj Paveway.

Cena s celým příslušenstvím i českým
návodem k šití pouze - **\$13.75.**

Jos. Trávníček & Co.

NEJVĚTŠÍ A
nejspolehlivější

Pozemkový Obchod

VÝMĚNA FAREM ZA MĚSTSKÉ
MAJETKY, PRODEJ PRÁZDNÝCH
ROLNICKÝCH POZEMKŮ, VEŘEJNÉ
NOTÁŘSTVÍ, DODĚLÁVÁNÍ A PRO-
HLÍŽENÍ POZEMKOVÝCH LISTIN,
POJIŠTĚNÍ VŠEHO DRUHU. : : : :

ÚŘADOVNA

1334 západní 18. ulice,
blíže Blue Island Avenue,

Chicago, Ill.

Tel. Canal 5609.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

LAWNDALE STATE BANK

3205-3207 záp. 22tá ulice, - Chicago, Ill.

Pod dozorem státu Illinois.

Kapitál a přebytek \$250,000.00

A

Lawndale National Bank

3337-3339 záp. 26tá ulice, - - Chicago, Ill.

Jediná Česká Národní Banka v Chicagu
pod dozorem vlády Spoj. Států a pod
dohledem *Federal Reserve Association*.

Kapitál a přebytek \$75,000.00.

Obě banky jsou vlastněny stejnými podílčníky.

Poštovní spořitelny Spojených Států.

Platíme 3% na spořitelní vklady.

Zasílají peníze do všech částí světa, obzvláště do Čech.

Provozují veškerý bankovní obchod.

Mohovitost obou bank \$2,500,000.00.
čítá přes

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

“Kde se pivo vaří == tam se dobře daří!”

jest starý český popěvek.

PIVO však musí být vařeno dle vzoru našich starých
pivovarských mistrů, hlavně pak důkladně pro-
kvašené a v dubových ležáckých sudech vyleželé.—

*Takové pivo v každém
ohledu jest náš výrobek.*

MADE IN AMERICA
USA
PILSNER

Kde na čepu toto pivo,
Tam jest vždycky velmi živo
Neb všichni vědí že to není sen,
Že pivo toto chutná jako křen.

**Kdo chce pravé americké Plzeňské okusit,
ten musí naše “USA” pivo pít!**

Plzeňská Pivovarní Spol.

Největší český akciový pivovar v Americe.

Telefon ředitele;

Lawndale 6464.

Telefon do ostatního pivovaru:

Lawndale 3072.

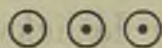
Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři “Amerikán”.

Rytina Baking Co.

Inkorporována
dle zákonů
státu Illinois.

4621-4629 SO. HERMITAGE AVENUE,
CHICAGO, ILL.

Rytinův
největší
pekařský a
cukrářský
český závod
v Chicagu.

Jeho specialitou je:

**==Pravý==
samožitný
==chléb==**

RYE—tinas—RYE

po léta vyhlášený, po celém Chicagu známý
kterého se denně rozváží velké množství
do všech částí města. Ptejte se po něm u
vašeho groceristy.

Rytina Baking Company,

(Inkorporovaná dle zákonů státu Illinois.)

4621-4629 So. Hermitage Ave., Chicago, Ill.

TEL. YARDS 5624.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Ručíme za Copenhagen Snuff

že jest úplně čistý.

Ručíme, že COPENHAGEN SNUFF jest vyroben z celého listu tabáku z Tennessee a Kentucky, kousků tabáku se k němu nepotřebuje.

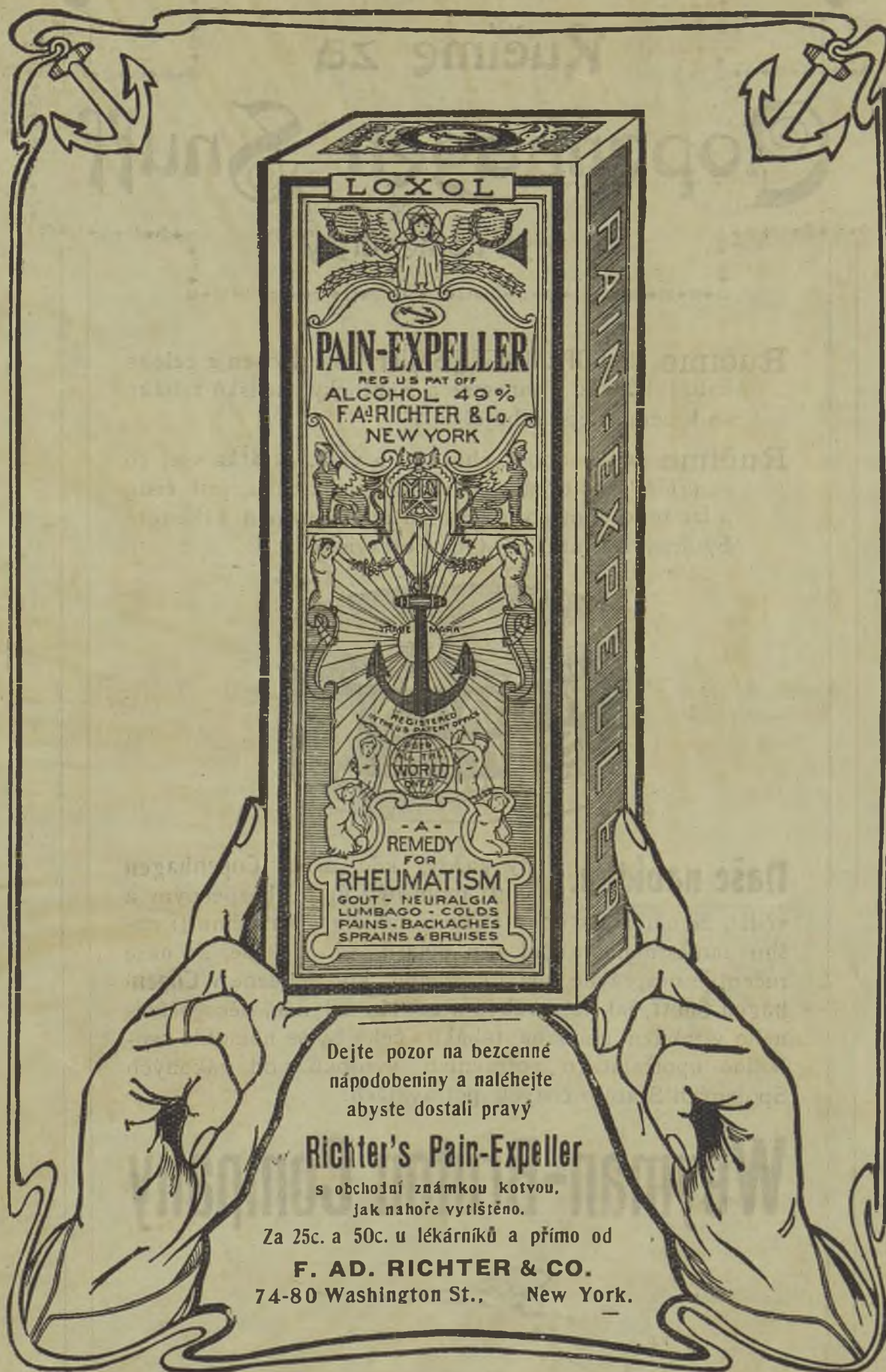
Ručíme za lahodnost, chutnost a vůni, zkrátka vše, co se přidává do tabáku nebo dává do tabáku, jest čisté a lze toho upotřebiti hojně u potravin pod zákonem Spojených Států o čistých potravinách.

Naše nabídka. By každý, kdo užívá Copenhagen Snuff mohl býti úplně bezpečným a věděl, že užívá čistého tabáku, nabízíme každému (i našim zaměstnancům) pět tisíc dolarů, kdo dokáže, že naše ručení je nesprávné, nebo každému, kdo nalezne v Copenhagen Snuff, jak je vyroben a zaslán od nás, něco uživného v tabáku nebo na tabáku, čeho by se nemohlo svobodně upotřebiti u potravních výrobků pod zákoných Spojených Států o čistých potravinách.

Weyman-Bruton Company

J. Peterson
PRESIDENT.

Dejte pozor na bezcenné
nápodobeniny a naléhejte
abyste dostali pravý

Richter's Pain-Expeller

s obchodní známkou kotvou,
jak nahoře vytištěno.

Za 25c. a 50c. u lékárníků a přímo od

F. AD. RICHTER & CO.

74-80 Washington St., New York.

Při objednávání laskavě udejte, že jste četli oznámku v kalendáři "Amerikán".

Pokrm nad léky.

Jakmile člověk nemůže přijati nebo ztráviti tolik potravy, co jí tělo na udržení zdraví a síly potřebuje, jest nemocen a má hned hledati pomoci. Tím není míněno, by bičoval zesláblý žaludek do práce silnými, mnohdy jedovatými léky, jež by stav jeho ještě zhoršily. Zvolí-li lék přírodní, sestávající výhradně z léčivých, neškodných bylin a z přírodního, červeného vína, nejen přiměje žaludek k práci, nýbrž i jej důkladně sesílí, by mohl znovu přijímati potravu. Takovým lékem jest

Trinerovo Léčivé Hořké Víno.

Ono povzbuzuje žaludek k práci způsobem jemným, ale rozhodným, aby brzy mohl přijímati pokrm. Čím dříve může člověk jísti s chutí a jísti dost, tím lépe pro něho, neboť pokrm dá mu více síly nežli kterýkoli lék.

TRINEROVO Léčivé Hořké Víno

čistí tělo,
sílí nervy,
neoslabuje žaludek,
pobízí k práci,
vyjasní mysl,

pomáhá zažívání,
odstraní zácpu,
zmírní bolesti,
vzbudí chuť k jídlu,
vyčistí pleť.

Ve všech případech choroby, s níž spojena jest zácpa nebo nějaký výsledek její, doporučujeme tento lék, jsouce přesvědčení, že přinese žádoucí úlevu. Jako "první pomoc" v každé chorobě jest to lék výtečný; někdy jiné pomoci třeba není.

V chorobách žaludku, jater a střev koná dobrou službu, jakož i v slabosti, bledosti, nervosnosti, skleslosti.

Cena \$1.00.

V lékárnách.

JOS. TRINER,

velko-výrobce léků,

1333-1339 SO. ASHLAND AVENUE,
CHICAGO, ILL.

V každé domácnosti jest občas třeba léku na mazání těla při revmatismu, nervových bolestech, ztuhlém krku, bolestech v zádech. Žádejte všade o **TRINERŮV LINIMENT**. Cena 25 a 50c, poštou 35 a 60c.

Chloubou amerických Čechů jsou jejich velko-
obchody a průmyslové závody. Jedno z nejpřed-
nějších míst z českých podniků pak zajisté

— ZAUJÍMÁ —

Atlas Brewing Co.

Její výrobky na základě své jakosti vydobily si čestného místa na americkém
pivním trhu. Jsou to následující druhy:

*LEŽÁK, BOHEMIAN EXPORT,
MAGNET A HALF AND HALF.*

Velmi rychle si razí cestu ku předu specialita

Peptomak

Král síltelů.

Atlas Brewing Co.

Deset telefonů Canal 6200.

CHICAGO.

neč' těší to sloučenina sladového
extraktu, žateckého chmele a pe-
psinu. — Doporučován nejlepšími
lékaři. N. poj tento jakož i veške-
ré výše jmenované druhy pív,
možno otřezeti v sudech a láhvích
ve všech končinách Spoj. Států.

PISTE SI O PODMÍNKY.

Naše láhvové oddělení jest
vypraveno nejmodernějšími
stroji. :: :: :: ::